

OULUN NORMAALIKOULUN PERUSOPETUKSEN OPETUS-SUUNNITELMA 2016

Oulun normaalikoulun johtokunnan hyväksymä 26. huhtikuuta 2016

Johtokunnan tekemät päivitykset:

- 16.4.2018, päivitetty lukuja 5.6.8. ja 6.8.3.
- 19.11.2018, päivitetty lukua 6.8.3. ja 15.4.8.
- 26.11.2019 päivitetty lukua 13.4.3.
- 11.5.2020 päivitetty luku 6 sekä A1-kielen tuntijako
- 24.11.2020 päivitetty luku 14.4.6.1 evangelisluterilainen uskonto 3–6
- 19.5.2021 päivitetty päättöarvioinnin kriteerit. Aiemmat hyvän osaamisen kriteerit on poistettu ja liitetty päättöarvioinnin kriteerit opetussuunnitelman liitteeksi.
- 18.5.2022 päivitykset:
 - o A2- ja A1-kielen opetusta koskevat päivitykset luvuissa 1.4.3.2, 1.4.3.3, 1.4.3.4, 12.4.1, 14.4.3.1, 14.4.3.2, 14.4.3.3, 15.4.3.2 ja 15.4.3.3.
 - o Perusopetuslain 36§ 3. mom. muutoksista johtuvat päivitykset, jotka tulevat voimaan 1.8.2022. Päivitetty luvut 2.1, 5.3, 5.6.2 ja 8.2.
 - o Yläkoulun valinnaisaineiden päivitykset liitteinä.

16.3.2023 tehdyt päivitykset määräyksen OPH-4606-2022 mukaan (SA ja PH)

- vaihdettu kokonaan uuteen perustetekstiin luvut 5.3 ja 8 (alaviitteet lisätty 4.4.2023 / Antti Rekilä)
- muutettu termi oppilashuolto muotoon opiskeluhoolto
- muutettu viittaukset kunnan järjestämiin oppilashuoltopalveluihin viittauksiksi hyvinvointialueen järjestämiin opiskeluhooltopalveluihin
- muutettu viittaukset yksikkökohtaisiin oppilashuoltosuunnitelmiin viittauksiksi opetuksen järjestäjäkohtaiseen opiskeluhooltosuunnitelmaan
- korjattu tuntijakoon 5. luokalle tullut englannin kielen lisätunti

- 10.1.2024 Lukuun 1.4.3.2 korjattu lukuja

10.6.2024 tehdyt päivitykset (RV)

- päivitetty lukua 12.4.4.

- päivitetty lukua 15.4.2. B1-kielen vuosiluokkien 7-9 tavoitteiden, sisältöalueiden ja laaja-alaisen osaamisen osalta
- Korjattu tuntijakoon 7. luokalle B1-kielen yksi lisätunti

Copyright © Oulun normaalikoulu

ISBN 978-952-62-1321-7

Taitto: Kim Kumpulainen ja Lasse Kemppainen

Kannen kuva: Kari Kumpulainen

<https://nk.oulu.fi/ops>

Painopaikka: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Oulu 2017

ESIPUHE

Kesäkuussa 2012 valtioneuvosto antoi asetuksen perusopetusasetuksen muuttamisesta. Se käynnisti perusopetuksen opetussuunnitelmauudistuksen. Opetushallitus antoi joulukuussa 2014 määräyksen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista, jotka ovat pohja opetuksen järjestäjien tekemille opetussuunnitelmille.

Oulun normaalikoulussa aloitimme opetussuunnitelmatyön syksyllä 2013. Tämä opetussuunnitelma on valmistunut siis lähes kolmen vuoden työn tuloksena. Suunnitelmaa on ollut rakentamassa koko Oulun normaalikoulun opettajakunta, ja työn ohjaamisesta on vastannut ops-koordinoitiryhmä. Siihen ovat kuuluneet puheenjohtaja, perusopetuksen rehtori Seija Blomberg, apulaisrehtorit Pasi Hieta ja Hannu Juuso sekä lehtorit Jaana Anttonen, Lasse Kemppainen, Mervi Kemppainen, Timo Palmu, Laura Salmela ja Terhi Ylöniemi.

Opetussuunnitelmaa on rakennettu monin tavoin uudenaikaisessa tilanteessa. Ensiksikin opetussuunnitelman perusteet sisältää vahvan näkemyksen koulun toimintakulttuurin kehittämisestä: muuttuva maailma heijastuu perusteiden ideologiaan. Opetuksen yleisiä tavoitteita ohjaamaan puolestaan on luotu laaja-alaisen osaamisen tavoitteet, joiden tarkoitus on kiteyttää opetuksen arvomaailma seitsemään kokonaisuuteen. Mutta Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmatyössä olemme lisäksi rakentaneet uutta, yhtenäistä peruskoulua, jossa aiemman kahden yksikön sijasta onkin kolme toimipistettä: Koskelan alakoulu, Linnanmaan alakoulu ja Linnanmaan yläkoulu. Nämä kolme yksikköä vastaavat yhdessä Oulun normaalikoulun perusopetuksesta.

Perusopetuksen opetussuunnitelmaprosessi on ollut monivaiheinen, innostava ja vähän ahdistavaakin, mutta ennen kaikkea se on sisältänyt runsaasti pedagogista keskustelua, intohimoista väittelyä ja yhteisten perusopetusta ohjaavien arvojen etsintää. Samalla se on yhdistänyt koulun eri yksiköitä ja niiden toimintakulttuureja toisiinsa sekä mahdollistanut lukuisat vuoropuhelut eri opettajaryhmien, opiskeluhuollon asiantuntijahenkilöiden, huoltajien, oppilaiden, opettajankouluttajien ja opettajaksi opiskelevien kesken. Opetussuunnitelmaa on käsitelty useita kertoja opettajainkokouksissa, suunnittelupäivissä, vanhempainiltoissa, vanhempainiltoissa, ops-kahviloissa sekä huoltajille ja sidosryhmille järjestetyillä ops-messuilla. Koko prosessin ajan on tehty läheistä yhteistyötä Oulun kaupungin sivistystoimen kanssa, mikä on monin tavoin edistänyt ja auttanut Oulun normaalikoulun perusopetuksen opetussuunnitelman valmistumista.

Uuden perusopetuksen opetussuunnitelman myötä Oulun normaalikoulussa toteutetaan tulevana vuosina opetusta, jossa tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat yhtenäisen perustan koulun opetukselle, kasvatukselle ja toimintakulttuurille.

Sydämellinen kiitos kaikille, jotka olette olleet yhdessä laatimassa Oulun normaalikoulun perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja tehneet mahdolliseksi sen valmistumisen suunnitellussa aikataulussa!

Oulussa ystävänpäivänä 14. helmikuuta 2016

Oulun normaalikoulun opettajakunnan puolesta

Seija Blomberg

perusopetuksen rehtori, FT

LUKU 1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA	11
1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma	11
1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet	11
1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen	13
1.4 Opetussuunnitelman laadinnasta ja opetusta keskeisesti ohjaavista ratkaisuista paikallisesti päätetyt asiat	13
1.4.1 Opetussuunnitelman laatimiseen liittyvät ratkaisut sekä toimintatavat.....	13
1.4.2 Opetussuunnitelman arviointiin ja kehittämiseen liittyvät ratkaisut sekä toimintatavat	14
1.4.3 Opetussuunnitelman järjestämiseen liittyvät ratkaisut	15
1.4.3.1 Opetussuunnitelman rakenteen pääperiaatteet	15
1.4.3.2 Tuntijako	15
1.4.3.3 Kieliohjelma.....	16
1.4.3.4 Valinnaiset opinnot	17
1.4.3.5 Opiskeluhoito ja oppilaanohjaus	17
LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA.....	18
2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet	18
2.2 Perusopetuksen arvoperusta.....	19
2.3 Oppimiskäsitys	21
2.4 Arvoperustasta ja oppimiskäsityksestä paikallisesti päätetyt asiat	21
LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	24
3.1 Perusopetuksen tehtävä	24
3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet	24
3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen	25
3.4 Perusopetuksen tehtävästä ja yleisistä tavoitteista paikallisesti päätetyt asiat	31
3.4.1 Perusopetuksen tehtävää täydentävät ja käytännön toteuttamista ilmentävät lähtökohdat.....	31
3.4.2 Laaja-alaisen osaamisen painotukset ja järjestelyt	33
LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI.....	35
4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen.....	35
4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet	35
4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat	38
4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet.....	40

4.5 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuurista paikallisesti päätetyt asiat	42
4.5.1 Toimintakulttuurin merkitys, kehittäminen, kehittämistä ohjaavat periaatteet ja arviointi	42
4.5.2 Oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaavat tavoitteet ja erityiskysymykset.....	43
4.5.3 Opetuksen eheyttäminen.....	44
4.5.4 Monialaiset oppimiskokonaisuudet.....	44
4.5.4.1 Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vuosiluokilla 1–6	45
4.5.4.2 Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vuosiluokilla 7–9	47
 LUKU 5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN	48
5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä	48
5.2 Yhteistyö	49
5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	50
5.4 Opetuksen järjestämistapoja	52
5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	54
5.6 Oppimista ja hyvinvointia edistävän koulutyön järjestämisestä paikallisesti päätetyt asiat	56
5.6.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö.....	57
5.6.2 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö	57
5.6.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus	58
5.6.4 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu	59
5.6.5 Yhdysluokkaopetus	60
5.6.6 Joustava perusopetus	60
5.6.7 Opetus erityisissä tilanteissa	60
5.6.8 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta	60
 LUKU 6 OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA.....	63
6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa	63
6.1.1 Formatiivinen arviointi	63
6.1.2 Summatiivinen arviointi	63
6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet.....	64
6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi	65
6.4 Työskentelyn arviointi	66
6.5 Käyttäytymisen arviointi	66
6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana	66
6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain	66
6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan	67
6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet.....	67
6.8 Perusopetuksen päättöarviointi	68

6.8.1 Päätösarvosanan muodostaminen.....	68
6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päätösarviointi	68
6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päätösarvioinnissa	69
6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päätösarvioinnissa	69
6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päätösarvioinnissa.....	69
6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päätösarviointi.....	69
6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin	70
6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu	70
6.11 Todistukset.....	70
6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa	70
6.11.2 Lukuvuositolistus.....	71
6.11.3 Välitolistus	72
6.11.4 Erotolistus.....	72
6.11.5 Perusopetuksen päätötolistus	73
6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset.....	74
6.13 Paikallisesti päätettävät asiat	75
6.13.1 Arvioinnista tiedottamisen muodot ja yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta.....	75
6.13.2 Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet.....	75
6.13.3 Valinnaisten aineiden arviointi	77
6.13.4 Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt	77
6.13.5 Väli- ja lukuvuositolistukset.....	78
6.13.6 Erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat	79
LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI	80
7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet.....	80
7.1.1 Ohjaus tuen aikana	81
7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana	81
7.2 Yleinen tuki.....	81
7.3 Tehostettu tuki	82
7.3.1 Pedagoginen arvio	82
7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana	83
7.4 Erityinen tuki	84
7.4.1 Pedagoginen selvitys	85
7.4.2 Erityisen tuen päätös.....	86
7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	86
7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen.....	88
7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus.....	90
7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus.....	91
7.5 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot.....	92
7.5.1 Tukiopetus	92
7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus	93

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet.....	93
7.6 Oppimisen ja koulunkäynnin tuesta paikallisesti päätetyt asiat	94
7.6.1 Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiseen liittyvät keskeiset paikalliset linjaukset	94
7.6.2 Kolmiportaisen tuen tasot: yleinen, tehostettu ja erityinen tuki	97
7.6.2.1 Kolmiportainen tuki vuosiluokilla 1–6.....	98
7.6.2.2 Kolmiportainen tuki vuosiluokilla 7–9.....	100
7.6.3 Perusopetuslaissa säädetyt tukimuodot, tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus	102
7.6.4 Tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä muihin opetuspalveluihin liittyvät hallinnolliset käytänteet ja päätöksenteko.....	103
LUKU 8 OPISKELUHUOLTO	104
8.1 Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma.....	104
LUKU 9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ	109
9.1 Saamelaiset ja saamenkieliset	109
9.2 Romanit	110
9.3 Viittomakieliset	110
9.4 Muut monikieliset oppilaat.....	110
9.5 Kieleen ja kulttuuriin liittyvistä erityiskysymyksistä paikallisesti päätetyt asiat	111
9.5.1 Eri kieliryhmien opetus.....	111
9.5.1.1 Saamelaiset ja saamenkieliset.....	111
9.5.1.2 Romanit	111
9.5.1.3 Viittomakieliset.....	112
9.5.1.4 Muut monikieliset oppilaat.....	112
9.5.2 Opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja	113
9.5.2.1 Oppimissuunnitelma	113
9.5.2.2 Valmistava opetus.....	113
9.5.2.3 Kieli- ja kulttuuri-identiteetin tukeminen.....	114
LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS	115
10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia	115
10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus.....	117
10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus.....	118
10.2 Kaksikielisestä opetuksesta paikallisesti päätetyt asiat.....	119
LUKU 11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS	120
LUKU 12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA	121
12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	121

12.2 Valinnaiset aineet	121
12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät	122
12.4 Valinnaisista opinnoista paikallisesti päätetyt asiat	122
12.4.1 Valinnaisten opintojen järjestelyt	122
12.4.2 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit	123
12.4.3 Valinnaiset aineet	123
12.4.4 Oulun normaalikoulun kieliohjelma ja vapaaehtoisten kielten opiskelusta	123
LUKU 13 VUOSILUOKAT 1–2	125
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1–2 tehtävä	125
13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1–2	126
13.3 Paikallisesti päätetyt asiat	129
13.3.1 Oppilaiden tukeminen siirtymävaiheissa	129
13.3.2 Vuosiluokkakokonaisuuden 1–2 erityispiirteet, tehtävät, paikalliset painotukset sekä toteutumisen seuranta ja kehittäminen	129
13.3.3 Vuosiluokkakokonaisuuden 1–2 laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja niihin liittyvä tukeminen	130
13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1–2	130
13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 1–2	130
13.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus 1–2	133
13.4.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus 1–2	138
13.4.2 Toinen kotimainen kieli 1–2	144
13.4.3 Vieraat kielet 1–2	145
13.4.3.1 Englannin kielen A-oppimäärä 1–2	145
13.4.4 Matematiikka 1–2	149
13.4.5 Ympäristöoppi 1–2	154
13.4.6 Uskonto 1–2	160
13.4.6.1 Evankelisluterilainen uskonto 1–2	162
13.4.6.2 Muu uskonto 1–2	164
13.4.7 Elämäkatsomustieto 1–2	164
13.4.8 Musiikki 1–2	168
13.4.9 Kuvataide 1–2	172
13.4.10 Käsityö 1–2	177
13.4.11 Liikunta 1–2	182
13.4.12 Oppilaanohjaus 1–2	187
LUKU 14 VUOSILUOKAT 3–6	189
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3–6 tehtävä	189
14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–6	190
14.3 Paikallisesti päätetyt asiat	194
14.3.1 Oppilaiden tukeminen siirtymävaiheissa	194
14.3.2 Vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 erityispiirteet, tehtävät, paikalliset painotukset sekä toteutumisen seuranta ja kehittäminen	194

14.3.3 Vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja niihin liittyvä tukeminen.....	194
14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3–6.....	194
14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 3–6.....	195
14.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus 3–6.....	198
14.4.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus 3–6	207
14.4.2 Toinen kotimainen kieli: ruotsin kielen B1-oppimäärä 6.....	218
14.4.3 Vieraat kielet 3–6	224
14.4.3.1 Englannin kielen A-oppimäärä 3–6.....	225
14.4.3.2 Ranskan kielen A2-oppimäärä 4–6	235
14.4.3.3 Saksan kielen A2-oppimäärä 4–6.....	242
14.4.4 Matematiikka 3–6.....	252
14.4.5 Ympäristöoppi 3–6	263
14.4.6 Uskonto 3–6	274
14.4.6.1 Evankelisluterilainen uskonto 3–6.....	278
14.4.6.2 Muu uskonto 3–6.....	281
14.4.7 Elämäkatsomustieto 3–6.....	281
14.4.8 Historia 5–6.....	287
14.4.9 Yhteiskuntaoppi 4–5	292
14.4.10 Musiikki 3–6.....	297
14.4.11 Kuvataide 3–6.....	304
14.4.12 Käsityö 3–6.....	312
14.4.13 Liikunta 3–6	322
14.4.14 Oppilaanohjaus 3–6.....	331
LUKU 15 VUOSILUOKAT 7–9	335
15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7–9 tehtävä	335
15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9	336
15.3 Paikallisesti päätetyt asiat.....	340
15.3.1 Oppilaiden tukeminen siirtymävaiheissa	340
15.3.2 Vuosiluokkakokonaisuuden 7–9 erityispiirteet, tehtävät, paikalliset painotukset sekä toteutumisen seuranta ja kehittäminen	340
15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7–9.....	341
15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 7–9	341
15.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus.....	345
15.4.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus 7–9	351
15.4.2 Toinen kotimainen kieli 7–9: ruotsin kielen B1-oppimäärä 7–9	358
15.4.3 Vieraat kielet 7–9	368
15.4.3.1 Englannin kielen A-oppimäärä 7–9.....	369
15.4.3.2 Ranskan kielen A2-oppimäärä 7–9	376
15.4.3.3 Saksan kielen A2-oppimäärä 7–9.....	383
15.4.3.4 Ranskan kieli B2-oppimäärä 8–9	390
15.4.3.5 Saksan kieli B2-oppimäärä 8–9.....	396
15.4.4 Matematiikka 7–9.....	402
15.4.5 Biologia 7–9	410
15.4.6 Maantieto 7–9	415
15.4.7 Fysiikka 7–9	420
15.4.8 Kemia 7–9	425

15.4.9 Terveystieto 7–9	431
15.4.10 Uskonto 7–9	436
15.4.10.1 Evankelisluterilainen uskonto 7–9	438
15.4.10.2 Muu uskonto 7–9	441
15.4.11 Elämänkatsomustieto 7–9	441
15.4.12 Historia 7–8	446
15.4.13 Yhteiskuntaoppi 9	451
15.4.14 Musiikki 7–9	454
15.4.15 Kuvataide 7–9	460
15.4.16 Käsityö 7–9	467
15.4.17 Liikunta 7–9	475
15.4.18 Kotitalous 7–9	487
15.4.19 Oppilaanohjaus 7–9	492
15.4.20 Elämäntaitokasvatus 7–8	497

LUKU 1 PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

1.1 Opetussuunnitelman perusteet ja paikallinen opetussuunnitelma

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän tarkoituksena on varmistaa koulutuksen tasa-arvo ja laatu sekä luoda hyvät edellytykset oppilaiden kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle. Ohjausjärjestelmän normiosan muodostavat perusopetuslaki ja -asetus, valtioneuvoston asetukset, opetussuunnitelman perusteet sekä paikallinen opetussuunnitelma ja siihen perustuvat lukuvuosisuunnitelmat. Järjestelmän eri osat uudistuvat, jotta opetuksen järjestämisessä pystytään ottamaan huomioon muutokset koulua ympäröivässä maailmassa ja vahvistamaan koulun tehtävää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Opetussuunnitelman perusteet laaditaan perusopetuslain ja -asetuksen sekä tavoitteet ja tuntijaon määrittävän valtioneuvoston asetuksen pohjalta¹. Perusteasiakirja on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaisesti paikallinen opetussuunnitelma valmistellaan². Opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä on tukea ja ohjata opetuksen järjestämistä ja koulutyötä sekä edistää yhdenäisen perusopetuksen yhdenvertaista toteutumista.

Perusopetus on opetuksen ja kasvatuksen kokonaisuus, jossa eri osa-alueiden tavoitteet ja sisällöt liittyvät yhteen ja muodostavat opetuksen ja toimintakulttuurin perustan. Tämän vuoksi opetussuunnitelman perusteet sisältävät tavoitteita ja sisältöjä koskevien määräysten lisäksi niiden ymmärtämistä avaavaa tekstiä. Perusteasiakirja sisältää tarpeellisilta osin myös viittauksia lainsäädäntöön, johon perusteissa määrättävät asiat perustuvat.

Paikallinen opetussuunnitelma on tärkeä osa ohjausjärjestelmää. Sillä on keskeinen merkitys sekä valtakunnallisten tavoitteiden että paikallisesti tärkeänä pidettyjen tavoitteiden ja tehtävien ilmentämisessä ja toteuttamisessa. Paikallinen opetussuunnitelma luo yhteisen perustan ja suunnan päivittäiselle koulutyölle. Se on strateginen ja pedagoginen työkalu, joka linjaa opetuksen järjestäjän toimintaa sekä koulujen työtä. Opetussuunnitelma liittyy koulujen toiminnan muuhun paikalliseen toimintaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen edistämiseksi.

1.2 Paikallisen opetussuunnitelman laatimista ohjaavat periaatteet

Opetuksen järjestäjällä on vastuu paikallisen opetussuunnitelman laadinnasta ja kehittämisestä³. Opetussuunnitelmassa päätetään perusopetuksen kasvatustyön, opetuksen, oppimisen arvioinnin ja tuen, ohjauksen ja opiskeluhoillon, kodin ja koulun yhteistyön sekä muun toiminnan järjestämisestä ja toteuttamisesta. Siinä täydennetään ja painotetaan opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä tavoitteita, toimintaa ohjaavia linjauksia, keskeisiä sisältöjä ja muita opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja paikallisesta näkökulmasta. Opetuksen järjestäjä ottaa opetussuunnitelmaa laatiessaan huomioon oppilaiden tarpeet, paikalliset erityispiirteet sekä itsearvioinnin ja kehittämistyön tulokset.

¹ Perusopetuslaki (628/1998), perusopetusasetus (852/1998), valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012) ja valtioneuvoston asetus perusopetusasetuksen muuttamisesta (423/2012)

² Perusopetuslaki 14 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 13 §

³ Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

Opetussuunnitelman tehtävänä on edistää opetuksen laadun jatkuvaa kehittämistä ja vahvistaa koulutuksellista jatkumoa. Se luo perustan esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtymiselle. Laadinnassa otetaan huomioon muut paikalliset suunnitelmat kuten

- mahdollinen varhaiskasvatuksen suunnitelma
- esiopetuksen opetussuunnitelma
- mahdollinen perusopetukseen valmistavan opetuksen suunnitelma
- mahdollinen aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelma
- lastensuojelulain mukainen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma⁴
- yhdenvertaisuuslain mukainen yhdenvertaisuussuunnitelma⁵
- mahdollinen kestävän kehityksen tai kulttuurikasvatuksen suunnitelma sekä muut opetuksen järjestäjän tekemät, erityisesti koulutusta, lapsia, nuoria ja perheitä koskevat suunnitelmat ja päätökset.

Opetuksen järjestäjä hyväksyy opetussuunnitelman erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, saamenkielistä sekä tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten⁶. Paikallinen opetussuunnitelma voidaan laatia kaikille saman opetuksen järjestäjän kouluille yhteisenä tai siten, että suunnitelma sisältää opetuksen järjestäjän yhteisiä sekä useamman koulun yhteisiä ja/tai koulukohtaisia osioita. Päätökset laatimistavasta tekee opetuksen järjestäjä. Opetuksen järjestäjät voivat sopia myös järjestäjärajat ylittävästä yhteistyöstä ja yhteisistä seudullisista opetussuunnitelmalinjauksista.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon, että opetus voi olla pääosin ainejakoista tai se voidaan toteuttaa eheyttynä. Eheytettyä opetusta käytettäessä myös opetussuunnitelma voidaan laatia vuosiluokkakokonaisuuksien osalta eheyttynä.

Kaikki oppilaiden yksilölliset suunnitelmat rakennetaan yhteisen opetussuunnitelman varaan⁷. Lukuvuosisuunnitelmalla täsmennetään, miten opetussuunnitelmaa toteutetaan kussakin koulussa lukuvuoden aikana. Perusopetusasetus velvoittaa tiedottamaan oppilaille ja näiden huoltajille keskeisistä lukuvuosisuunnitelmassa päätetyistä asioista⁸.

Yhteistyö opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman laadinnassa edistää sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin ja lisää opetuksen ja kasvatustyön yhtenäisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii opetustoimen henkilöstön mahdollisuuksista osallistua yhteistyöhön ja edistää sekä oppiaineiden yhteistyötä että eri toimijaryhmien välistä monialaista yhteistyötä. Osallistumismahdollisuuksista huolehditaan riippumatta siitä, mikä suunnitelmien laatimistapa on. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun⁹. On tärkeää, että myös huoltajat voivat osallistua opetussuunnitelmatyöhön, lukuvuosisuunnitelman valmisteluun sekä koulun toiminnan suunnitteluun, erityisesti kasvatustavoitteiden, toimintakulttuurin sekä kodin ja koulun yhteistyön osalta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ja huoltajien kannalta mielekkäisiin ja monipuolisiin sekä oppilaiden kehitysvaiheen huomioon ottaviin osallistumistapoihin.

Yhteistyö koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa koulutyötä ja liittää sen ympäröivän yhteisön elämään. Perusopetuslaki velvoittaa laatimaan opetussuunnitelman opiskeluhoitoa sekä kodin

⁴ Lastensuojelulaki (417/2007) 12 § ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 12 §

⁵ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004) 4 §

⁶ Perusopetuslaki 15 § 1 mom.

⁷ Perusopetuslaki 16 a §, 17 § ja 17 a § (642/2010)

⁸ Perusopetusasetus 9 §

⁹ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

ja koulun yhteistyötä koskevilta osin yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa¹⁰. Yhteistyötä tarvitaan myös muiden hallintokuntien kanssa, jotta kaikkien oppilaiden koulunkäynnistä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista voidaan huolehtia. Muidenkin organisaatioiden ja eri asiantuntijoiden kanssa tehtävä yhteistyö parantaa suunnitelmien ja koulutyön laatua.

Oppilaalla on perusopetuslain turvaama oikeus saada kaikkina koulupäivinä opetussuunnitelman mukaista perusopetusta¹¹. Opetuksen järjestäjä huolehtii tämän oikeuden toteutumisesta, ja jokainen oppilaiden kanssa työskentelevä toteuttaa opetuksen järjestäjän vahvistamaa opetussuunnitelmaa ja noudattaa muita työtä ohjaavia normeja.

1.3 Paikallisen opetussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Opetuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa koulutusta ja sen vaikuttavuutta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Arvioinnin tarkoitus on koulutuksen kehittäminen ja oppimisen edellytysten parantaminen¹². Paikallisen opetussuunnitelman ja lukuvuosisuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää.

Opetuksen järjestäjän ja koulujen itsearvioinnissa voidaan hyödyntää kansallisten arviointien ja kehittämishankkeiden tuloksia sekä perusopetuksen valtakunnallisia laatukriteereitä¹³. Yhteistyö oppilaiden, huoltajien ja muiden toimijoiden kanssa edistää avointa ja rakentavaa itsearviointia.

Muutokset opetussuunnitelman perusteissa edellyttävät vastaavien muutosten tekemistä paikalliseen opetussuunnitelmaan ja viemistä käytäntöön. Opetuksen järjestäjä voi tarkistaa opetussuunnitelmaansa ja parantaa sen laatua ja toimivuutta myös paikallisista tarpeista lähtien ja kehittämistyön tuloksia hyödyntäen.

1.4 Opetussuunnitelman laadinnasta ja opetusta keskeisesti ohjaavista ratkaisuista paikallisesti päätetyt asiat

1.4.1 Opetussuunnitelman laatimiseen liittyvät ratkaisut sekä toimintatavat

Oulun normaalikoulun perusopetus toimii yhtenäisenä peruskouluna kolmessa yksikössä: Koskelan ja Linnanmaan alakoulussa sekä Linnanmaan yläkoulussa. Opetukselle on laadittu yksi yhtenäisen perusopetuksen opetussuunnitelma, joka sisältää myös yksikkökohtaisia osia. Lisäksi jokaiselle yksikölle laaditaan opetussuunnitelmaa tarkentava lukuvuosisuunnitelma.

Oulun normaalikoulun opetussuunnitelma on laadittu suomenkielistä opetusta varten. Opetusta voidaan antaa myös kielirikasteisena opetuksena englannin tai ruotsin kielellä lukuvuosisuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Oulun normaalikoulun opetussuunnitelma noudattaa opetussuunnitelman perusteiden rakennetta, ja se sisältää lisäksi paikallisesti päätettävät asiat. Opetussuunnitelma on laadittu siten, että se on käytännön työkalu opetuksessa ja opetusharjoittelussa. Se julkaistaan Oulun normaalikoulun kotisivulla. Opetussuunnitelman luvuista 1–12 on myös tämä painettu versio.

¹⁰ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

¹¹ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

¹² Perusopetuslaki 21 § 1 ja 2 mom. (1296/2013)

¹³ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012

Koulun henkilöstö, oppilaat, huoltajat ja muut koulun yhteistyötahot ovat osallistuneet opetussuunnitelman laatimiseen opetussuunnitelman perusteiden määrittämien periaatteiden mukaisesti. Viite-ryhmille on opetussuunnitelman laadintavaiheessa järjestetty erilaisia tilaisuuksia, kuten vanhempainiltoja ja suunnittelupäiviä sekä sähköisiä kyselyitä. Samalla tavoin toimitaan opetussuunnitelman arviointi- ja kehitysvaiheissa.

Yhtenäisen perusopetuksen opetussuunnitelma on laadittu eri yksiköiden opettajien yhteistyönä, ja yhtenäisyys huomioidaan yksiköiden toimintakulttuurin kehittämisessä. Oppilaille esimerkiksi järjestetään yhteistä toimintaa ja henkilöstö työskentelee joustavasti eri yksiköissä.

Opetussuunnitelmaa on valmisteltu yhteistyössä Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan, Oulun kaupungin, Oulun seudun kuntien, Oulussa toimivien yksityisten opetuksen järjestäjien peruskoulujen ja harjoittelukouluverkoston kanssa. Yhteistyön muotoja ovat jatkuva, vastavuoroinen tiedottaminen, yhteinen suunnittelu ja koulutus.

Harjoittelukouluna Oulun normaalikoululla on kolme perustehtävää: opetuksen järjestäminen, opettajankoulutukseen liittyvän opetusharjoittelun järjestäminen sekä tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminta. Lisäksi harjoittelukoulussa voidaan järjestää esiopetusta ja opettajien täydennyskoulutusta. Opetussuunnitelma on laadittu nämä tehtävät huomioiden. Kehittämistyön tuloksia sovelletaan opetussuunnitelman laatimisessa, toteutuksessa, arvioinnissa ja päivittämisessä.

Opetussuunnitelmaa täydentävät ja toteuttavat lukuvuosisuunnitelma, perusopetuksen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma, tietostrategia, kriisisuunnitelma, pelastussuunnitelma, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma, päihteiden vastainen toimintamalli, koulun järjestyssäännöt sekä Unesco- ja YK-koulutoiminnan suunnitelmat.

Myös opiskelusuunnitelmat ovat osa Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmaa. Niitä valmistellessa ovat koulun henkilöstön lisäksi hyvinvointialue Pohteen opiskeluhuoltohenkilöstö.

1.4.2 Opetussuunnitelman arviointiin ja kehittämiseen liittyvät ratkaisut sekä toimintatavat

Opetussuunnitelman arviointityötä ohjaavat perusopetuksen arvoperusta ja oppimiskäsitys sekä Oulun normaalikoulun toiminta-ajatus. Oulun normaalikoulun opetussuunnitelma pyrkii edistämään opetussuunnitelman perusteissa kuvatun arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulun toimintakulttuurissa. Arvioinnilla selvitetään opetussuunnitelman toteutumista ja kehittämistarpeita.

Arviointiin osallistuvat koulun henkilökunta, oppilaat, huoltajat, sidosryhmät ja mahdolliset ulkopuoliset tahot. Sen tehtävänä on kehittää

- opetus- ja kasvatustoimintaa
- kouluyhteisön toimintaa oppivana yhteisönä
- oppimisympäristöä
- koulun ja sidosryhmien yhteistoimintaa.

Oulun normaalikoulun arviointiin ja kehittämiseen liittyvät ratkaisut ja toimintatavat kuvataan tarkemmin erillisessä arviointisuunnitelmassa, joka on erillisessä Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmaa täydentävien suunnitelmien -kansiossa. Arviointia suoritetaan sekä kaikkien kolmen yksikön että koko normaalikoulun tasolla. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, joilla turvataan kaikkien kouluyhteisön jäsenten osallistumismahdollisuus koulun kehittämiseen.

Opetuksen järjestäjä, Oulun yliopisto, organisoii arviointeja, jotka liittyvät esimerkiksi henkilöstön työhyvinvointiin. Taloudellisia resursseja arvioidaan yliopiston käymissä tulosneuvotteluissa.

Kouluyhteisöä voi arvioida myös koulun ulkopuolinen taho. Tällaisilla arvioinneilla pyritään saamaan mahdollisimman objektiivinen ja kattava asiantuntija-arvio koulun toiminnasta. Tämän tyyppisiä

arviointeja ovat esimerkiksi KiVa-koulu-kysely, hyvinvointiprofiili ja valtakunnallisesti organisoitu opetusharjoittelukysely.

Erilaisia arviointituloksia käsitellään johtoryhmässä, opiskeluhuoltotyön ohjausryhmässä, opettajainkokouksissa, johtokunnan kokouksissa, vanhempainilloissa, oppilaskunnan kokouksissa ja muissa tarpeelliseksi katsotuissa tilaisuuksissa. Käsittelyjen pohjalta suunnitellaan, kuinka toimintaa voidaan kehittää. Arviointeja hyödynnetään myös oppilaiden ja opettajien välisissä yhteissuunnitteluissa.

1.4.3 Opetussuunnitelman järjestämiseen liittyvät ratkaisut

1.4.3.1 Opetussuunnitelman rakenteen pääperiaatteet

Oulun normaalikoulun opetus järjestetään pääsääntöisesti vuosiluokittain etenevänä. Opetusta voidaan järjestää myös yhdysluokkaopetuksena. Oppilaiden henkilökohtaisiin opinto-ohjelmiin perustuva vuosiluokkiin sitomaton opetus on myös mahdollista.

Opetus organisoidaan pääosin ainejakoisena. Opetusta voidaan järjestää myös joko kokonaan tai osin eheytyttynä. Opetuksen eheytyksessä huomioidaan erityisesti opetussuunnitelmien perusteiden laaja-alaisen osaamisen tavoitteet. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutuksessa pidetään tärkeänä riittävän pitkäkestoisia kokonaisuuksia, jotka liittyvät oppilaiden kokemusmaailmoihin ja avartavat niitä. Vuosiluokkien 1–6 ja 7–9 monialaisten opintojen toteutustavat on kuvattu tarkemmin luvussa 4.5.4.

Oulun normaalikoulun opetuksessa ei ole erityisiä painotuksia, jotka vaikuttaisivat tuntijakoon. Opetuksessa kuitenkin huomioidaan yliopistoyhteys, YK- ja Unesco-koulu-status sekä kulloisetkin tutkimus-, kokeilu- ja kehittämishankkeiden painotukset.

Opetuksen järjestämiseen liittyvää yhteistyötä tehdään monissa kohdissa. Perusopetuksen siirtymävaiheissa yhteistyö on erityisen tiivistä, jolloin siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen suunnitellaan yhdessä alueen päiväkotien kanssa. Siirtymävaiheen kuudennelta seitsemännelle luokalle suunnittelevat luokan-, aineen- ja erityisopettajat yhteistyössä. Tässä siirtymävaiheessa tehdään yhteistyötä normaalikoulun sisällä ja niiden Oulun kaupungin koulujen kanssa, joista normaalikouluun tulee oppilaita seitsemännelle luokalle tai Koskelan yksiköstä vastaavasti siirtyy oppilaita kaupungin koulujen seitsemänsille luokille.

1.4.3.2 Tuntijako

Oulun normaalikoulun perusopetuksen kokonaistuntimäärä on 228 tuntia, joka on 5 tuntia enemmän kuin valtioneuvoston asetuksen määrittämä minimituntimäärä. Minimim ylittävät tunnit on sijoitettu varhennettuun englannin kielen opetukseen 1. ja 2. luokalla, ruotsin kieleen 9. luokalla, elämäntaitokasvatukseen 8. ja 9. luokalla sekä monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin luokilla 7–9. Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa esitetään vuosiviikkotuntien jakautuminen oppiaineittain. Taulukossa mainitut taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit luokilla 3–6 (6 tuntia) ovat 2 musiikin tuntia, 1 kuvataiteen tunti ja 3 käsityön tuntia. Vuosiluokilla 7–9 on (5 tuntia) 1 valinnainen tunti sijoitettu käsityöhön ja 4 valinnaisiin aineisiin.

Oulun normaalikoulu, perusopetuksen tuntijako

OPPIAINE/LUOKAT	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Yhteensä
Äidinkieli	7	7	5	5	4	4	3	3	4	42
Vähintään nivelessä	14				18		10			42
A1-kieli, 1.vieras kieli	1	1	2	2	3	2	2	2	3	18
Vähintään nivelessä					11		7			18
B1-kieli, toinen kotimainen						2	2	2	2	8
Vähintään nivelessä					2		4			6
Matematiikka	3	3	4	4	4	3	3	4	4	32
Vähintään nivelessä	6				15		11			32
Ympäristöoppi	2	2	2	3	3	2				14
Vähintään nivelessä	4				10					14
Biologia ja maantieto							2	2	3	7
Vähintään nivelessä							7			7
Fysiikka ja kemia							2	2	3	7
Vähintään nivelessä							7			7
Terveystieto							1	1	1	3
Vähintään nivelessä							3			3
Uskonto/ET	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
Vähintään nivelessä	2				5		3			10
Historia ja yhteiskuntaoppi				1	2	2	2	2	3	12
Vähintään nivelessä					5		7			12
Musiikki	1	1	2	2	1	1	2			10
Vähintään nivelessä	2				4		2			8
Kuvataide	1	1	2	1	2	1	2			10
Vähintään nivelessä	2				5		2			9
Käsityö	2	2	2	2	2	2	3			15
Vähintään nivelessä	4				5		2			11
Liikunta	2	2	2	3	2	2	2	3	2	20
Vähintään nivelessä	4				9		7			20
Taito- ja taideaineiden valinn.					6			5		11
Vähintään nivelessä					6		5			11
Kotitalous							3			3
Vähintään nivelessä							3			3
Oppilaanohjaus (sis. ETK 1 vvt)							1	1	1	3
Vähintään nivelessä							2			2
Valinnaiset aineet					2	2		6	4	14
Vähintään nivelessä					9					9
A2-kieli, vapaaehtoinen kieli				2	2	2	2	2	2	12
Vähintään nivelessä					12					12
Monialaiset oppimiskok. yht. 1 vvt								1		1
1/3 vvt/luokka-aste 7–9 luokilla										
Oppilaan tuntimäärä	20	20	22	24	26	25	30	30	31	229
VN	19	19	22	24	26	25	29	29	30	223
A2-oppilaila				26	26/28	25/27	32	30	31	

Taulukko 1. Oulun normaalikoulun perusopetuksen tuntijako

1.4.3.3 Kieliohjelma

Oulun normaalikoulun kieliohjelmaan kuuluvat A1-, A2-, B1- ja B2-kielet. Vanhempia ja oppilaita informoidaan kielten valintamahdollisuuksista perusteellisesti ja riittävän aikaisin. Informaatiossa korostetaan sitoutumista kielenopiskeluun myös ylemmillä luokilla.

A2-kielen opiskelija voi 5. ja 6. luokalla valita, sisältyykö kieli valinnaisiin opintoihin vai ovatko tunnit ylimääräisiä. 4. ja 7. luokalla A2-kielen tunnit ovat oppilaalle ylimääräisiä. 8. ja 9. luokalla A2-kielistä

luetaan kummallakin luokalla kaksi vuosiviikkotuntia valinnaisiin aineisiin ja yksi viikkotunti on ylimääräinen. A2-kielen opiskelu jatkuu perusopetuksen loppuun asti. A2-kielen opetuksessa voidaan tarvittaessa tehdä yhteistyötä Oulun kaupungin koulujen kanssa A2-kielen opetuksen aloittamiseksi.

Oppi-määrä	Kieli	Aloituvuosi	Muuta
A1-kieli	englanti	1. luokka	yhteinen oppiaine
A2-kieli	ranska, saksa tai jokin muu kieli	4. luokka	valinnainen tai ylimääräinen oppiaine, minimioppilasmäärä 12
B1-kieli	ruotsi	6. luokka	yhteinen oppiaine
B2-kieli	ranska, saksa tai jokin muu kieli	8. luokka	valinnainen oppiaine, minimioppilasmäärä 12

Taulukko 2. Oulun normaalikoulun kieliohjelma

1.4.3.4 Valinnaiset opinnot

Tuntijaon mukaisiksi valinnaisiksi aineiksi oppilas valitsee kaksi vuosiviikkotuntia viidennellä ja kaksi vuosiviikkotuntia kuudennella luokalla joko oppiaineiden syventäviä tai oppiainetta integroivia opintoja. Oppilas voi valita myös A2-kielen joko 5. luokalta alkaen valinnaisena tai 4. luokalta alkaen ylimääräisenä aineena. Ylimääräisenä aineena A2-kieli lisää oppilaan viikkotuntimäärää kahdella tunnilla, koska hän tässä tapauksessa opiskelee myös jotain valinnaisainetta. Oppilas voi siis valita, ovatko A2-kielen tunnit ylimääräisiä tunteja vai luetaanko ne valinnaisten aineiden tunteihin. A2-kieli valitaan perusopetuksen loppuun asti.

Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla oppilaalla on yhteensä kymmenen vuosiviikkotuntia valinnaisia opintoja. Näistä neljä on taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja: kaksi tuntia kahdeksannella ja kaksi tuntia yhdeksännellä luokalla. Näiden lisäksi oppilaalla on muita valinnaisia aineita kahdeksannella luokalla neljä tuntia ja yhdeksännellä luokalla kaksi tuntia. A2-kielen tunnit luetaan mukaan valinnaisiin aineisiin. Luvussa 12.4 kuvataan valinnaisten aineiden toteutustapa.

1.4.3.5 Opiskeluhoolto ja oppilaanohjaus

Oppilaan saamaa opiskeluhoollollista ohjausta kuvataan opiskeluhooltosuunnitelmassa, joka tehdään vuosittain. Oppilaanohjauksen järjestämisessä on jokaisella opettajalla vastuu: hänen tehtävänsä on ohjata oppilasta koulunkäynnissä, eri oppiaineiden opiskelussa sekä tilanteissa, joissa oppilas tarvitsee pedagogista tai opiskeluhoollollista tukea. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat.

Oppilaanohjausta on puoli vuosiviikkotuntia 7. ja 8. luokilla ja yksi vuosiviikkotunti 9. luokalla. Työelämäntutustumisjaksoja on seitsemännellä luokalla yksi päivä, kahdeksannella luokalla kolme päivää ja yhdeksännellä luokalla viisi päivää. TET-jaksot järjestetään yhteistyössä Oulun kaupungin koulujen kanssa.

LUKU 2 PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

Perusopetus luo perustan oppilaiden yleissivistykselle. Kunta on velvollinen järjestämään perusopetusta alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille¹⁴. Perusopetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet nousevat perustuslaista, perusopetuslaista ja -asetuksesta, valtioneuvoston asetuksista sekä opetus-suunnitelman perusteista. Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Perusopetus rakentuu yhteiselle arvoperustalle ja käsitykselle oppimisesta.

2.1 Opetuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallisesti yhtenäisiä perusteita siten kuin perusopetuslaissa säädetään. Perusopetusta suunniteltaessa ja järjestettäessä on ensisijaisesti ajateltava lapsen etua. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksen tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.¹⁵

Oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä¹⁶. Opetusryhmät muodostetaan siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet¹⁷. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali, työvälineet ja työaineet. Lisäksi oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä opiskeluhoito sekä laissa määritelty opintososiaaliset edut ja palvelut¹⁸. opiskeluhoitoon järjestämistä ohjaa opiskeluhoitolaki¹⁹. Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön²⁰. Oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty, täysipainoinen, maksuton ateria. Ruokailutilanteen on oltava ohjattu.²¹

Suomen perustuslain ja yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, seksuaalisen suuntautumisen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella²². Tasa-arvolaki velvoittaa kaikkia oppilaitoksia huolehtimaan siitä, että ihmisillä on sukupuoleen katsomatta samat mahdollisuudet koulutukseen. Opetuksen ja opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvolain toteutumista.²³

Opetuksen järjestämisessä otetaan lisäksi huomioon opetushenkilöstön määrään ja kelpoisuuteen liittyvät säännökset sekä muun muassa turvallisuuteen ja työsuojeluun liittyvät säännökset, henkilötietojen käyttöä, julkisuutta ja yksityisyyden suoja koskevat säännökset, tekijänoikeussäännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat määräykset.

¹⁴ Perusopetuslaki 4 § 1 mom.

¹⁵ Perusopetuslaki 3 § 2 ja 3 mom.

¹⁶ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

¹⁷ Perusopetuslaki 30 § 2 mom.

¹⁸ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)

²⁰ Perusopetuslaki 29 § 1 mom.

²¹ Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

²² Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 2 mom. ja yhdenvertaisuuslaki 6 § 1 mom.

²³ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 5 §

YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus muodostaa historiallisen ja eettisen perustulkinnan ihmisoikeuksien merkittävyydestä²⁴. Suomi on sitoutunut useisiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin, jotka edellyttävät jokaisen lapsen oppimisesta ja hyvinvoinnista huolehtimista. Näistä keskeisiä ovat Lapsen oikeuksien sopimus, Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus eli ns. TSS-sopimus, Euroopan ihmisoikeuksien sopimus sekä Vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus²⁵. Saamelaisten oikeuksien turvaamiseksi otetaan lisäksi huomioon YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista²⁶.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus antaa perusopetukselle oikeudellisen perustan. Sopimuksen mukaan lasten kanssa ja lasten hyväksi työskenteleviä velvoittavat sopimuksen yleisperiaatteet, jotka ovat yhdenvertaisuus ja syrjimättömyys, lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus suojeluun, huolenpitoon ja kehittymiseen sekä lapsen oikeus ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi ja lapsen näkemysten kunnioittaminen. Sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvään elämään sekä yksilölliseen, ruumiilliseen, henkiseen, hengelliseen, moraaliseen ja sosiaaliseen kehittymiseen.

2.2 Perusopetuksen arvoperusta

Oppilaan ainutlaatuisuus ja oikeus hyvään opetukseen

Perusopetus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvoisesta merkityksestä. Jokainen oppilas on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa täyteen mittaansa ihmisenä ja yhteiskunnan jäsenenä. Tässä oppilas tarvitsee kannustusta ja yksilöllistä tukea sekä kokemusta siitä, että kouluyhteisössä häntä kuunnellaan ja arvostetaan ja että hänen oppimisestaan ja hyvinvoinnistaan välitetään. Yhtä tärkeä on kokemus osallisuudesta ja siitä, että voi yhdessä toisten kanssa rakentaa yhteisönsä toimintaa ja hyvinvointia.

Jokaisella oppilaalla on oikeus hyvään opetukseen ja onnistumiseen koulutyössä. Oppiessaan oppilas rakentaa identiteettiään, ihmiskäsitystään, maailmankuvaansa ja -katsomustaan sekä paikkaansa maailmassa. Samalla hän luo suhdetta itseensä, toisiin ihmisiin, yhteiskuntaan, luontoon ja eri-kulttuurisiin. Oppimisesta syrjäytyminen merkitsee sivistyksellisten oikeuksien toteutumatta jäämistä ja on uhka terveille kasvulle ja kehitykselle. Perusopetus luo edellytyksiä elinikäiselle oppimiselle, joka on erottamaton osa hyvän elämän rakentamista.

Arvokasvatuksen merkitys korostuu maailmassa, jossa monimediainen tiedonvälitys, globaalit tietoverkot, sosiaalinen media ja vertaissuhteet muokkaavat lasten ja nuorten arvomaailmaa. Arvokeskustelu oppilaiden kanssa ohjaa oppilaita tunnistamaan ja nimeämään kohtaamiaan arvoja ja arvostuksia sekä pohtimaan niitä myös kriittisesti. Oppilaita tuetaan rakentamaan omaa arvoperustaansa. Koulun ja kotien yhteinen arvopohdinta ja siihen perustuva yhteistyö luovat turvallisuutta ja edistävät oppilaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen kotien erilaisiin uskontoihin, katsomuksiin, perinteisiin ja kasvatusnäkömyksiin on rakentavan vuorovaikutuksen perusta.

²⁴ YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus 1948

²⁵ YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista SopS 59-60/1991, TSS-sopimus SopS 6/1976, Euroopan ihmisoikeussopimus SopS 85-86/1998 ja YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2007

²⁶ YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007

Ihmisyys, sivistys, tasa-arvo ja demokratia

Perusopetus tukee oppilaan kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Ihmisyyteen kasvussa jännitteet pyrkimysten ja vallitsevan todellisuuden välillä ovat väistämättömiä. Sivistykseen kuuluu taito käsitellä näitä ristiriitoja eettisesti ja myötätuntoisesti sekä rohkeus puolustaa hyvää. Sivistys merkitsee yksilöiden ja yhteisöjen taitoa tehdä ratkaisuja eettisen pohdinnan, toisen asemaan asettumisen ja tietoon perustuvan harkinnan perusteella. Eettisyyden ja esteettisyyden näkökulmat ohjaavat pohtimaan, mikä elämässä on arvokasta. Sivistys ilmenee tavassa suhtautua itseän, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdossa toimia. Sivistynyt ihminen pyrkii toimimaan oikein, itseään, toisia ihmisiä ja ympäristöä arvostaen. Hän osaa käyttää tietoa kriittisesti. Sivistykseen kuuluu myös pyrkimys itsesääteelyyn ja vastuunottoon omasta kehittämisestä ja hyvinvoinnista.

Perusopetus rakentuu elämän ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Se ohjaa niiden puolustamiseen ja ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Perusopetus edistää hyvinvointia, demokratiaa ja aktiivista toimijuutta kansalaisyhteiskunnassa. Tasa-arvon tavoite ja laaja yhdenvertaisuusperiaate ohjaavat perusopetuksen kehittämistä. Opetus edistää osaltaan taloudellista, sosiaalista, alueellista ja sukupuolten tasa-arvoa. Opetus on oppilaita uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta. Koulua ja opetusta ei saa käyttää kaupallisen vaikuttamisen kanavana.

Kulttuurinen moninaisuus rikkautena

Perusopetus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle. Se on muodostunut ja muotoutuu eri kulttuureiden vuorovaikutuksessa. Opetus tukee oppilaiden oman kulttuuri-identiteetin rakentumista ja kasvua aktiiviseksi toimijoiksi omassa kulttuurissaan ja yhteisössään sekä kiinnostusta muita kulttuureita kohtaan. Samalla opetus vahvistaa luovuutta ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta, edistää vuorovaikutusta kulttuurien sisällä ja niiden välillä ja luo siten pohjaa kulttuurisesti kestäväälle kehitykselle.

Eri kulttuuri- ja kielitaustoista tulevat ihmiset kohtaavat toisensa perusopetuksessa ja tutustuvat monenlaisiin tapoihin, yhteisöllisiin käytäntöihin ja katsomuksiin. Asioita opitaan näkemään toisten elämäntilanteista ja olosuhteista käsin. Oppiminen yhdessä yli kieli-, kulttuuri-, uskonto- ja katsomusrajojen luo edellytyksiä aidolle vuorovaikutukselle ja yhteisöllisyydelle. Perusopetus antaa perustan ihmisoikeuksia kunnioittavaan maailmankansalaisuuteen ja rohkaisee toimimaan myönteisten muutosten puolesta.

Kestävän elämäntavan välttämättömyys

Ihminen on osa luontoa ja täysin riippuvainen ekosysteemien elinvoimaisuudesta. Tämän ymmärtäminen on keskeistä ihmisenä kasvussa. Perusopetuksessa tunnistetaan kestävän kehityksen ja ekososiaalisen sivistyksen välttämättömyys, toimitaan sen mukaisesti ja ohjataan oppilaita kestävän elämäntavan omaksumiseen. Kestävän kehityksen ja elämäntavan ulottuvuudet ovat ekologinen ja taloudellinen sekä sosiaalinen ja kulttuurinen. Ekososiaalisen sivistyksen johtajatuksena on luoda elämäntapaa ja kulttuuria, joka vaalii ihmisarvon loukkaamattomuutta, ekosysteemien monimuotoisuutta ja uusiutumiskykyä sekä samalla rakentaa osaamis pohjaa luonnonvarojen kestäväälle käytölle perustuvalla kiertotaloudelle. Ekososiaalinen sivistys merkitsee ymmärrystä erityisesti ilmastonmuutoksen vakavuudesta sekä pyrkimystä toimia kestävästi.

Ihminen kehittää ja käyttää teknologiaa sekä tekee teknologiaa koskevia päätöksiä arvojensa pohjalta. Hänellä on vastuu teknologian ohjaamisesta suuntaan, joka varmistaa ihmisen ja luonnon tulevaisuuden. Perusopetuksessa pohditaan kulutus- ja tuotantotavoissa ilmeneviä ristiriitoja suhteessa kestävään tulevaisuuteen sekä etsitään ja toteutetaan yhteistoimin ja pitkäjänteisesti elämäntapaamme korjaavia ratkaisuja. Oppilaita ohjataan tuntemaan myös kehitykseen vaikuttavia yhteiskunnallisia rakenteita ja ratkaisuja ja vaikuttamaan niihin. Perusopetus avaa näköalaa sukupolvien yli ulottuvaan globaaliin vastuuseen.

2.3 Oppimiskäsitys

Opetussuunnitelman perusteet on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan oppilas on aktiivinen toimija. Hän oppii asettamaan tavoitteita ja ratkaisemaan ongelmia sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa. Oppiminen on erottamaton osa yksilön ihmisenä kasvua ja yhteisön hyvän elämän rakentamista. Kieli, kehollisuus ja eri aistien käyttö ovat ajattelun ja oppimisen kannalta olennaisia. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen rinnalla oppilas oppii reflektoidaan oppimistaan, kokemuksiaan ja tunteitaan. Myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta edistävät oppimista ja innostavat kehittämään omaa osaamista.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.

Oppimaan oppimisen taitojen kehittyminen on perusta tavoitteelliselle ja elinikäiselle oppimiselle. Siksi oppilasta ohjataan tiedostamaan omat tapansa oppia ja käyttämään tätä tietoa oppimisensa edistämiseen. Oppimisprosessistaan tietoinen ja vastuullinen oppilas oppii toimimaan yhä itseohjautuvammin. Oppimisprosessin aikana hän oppii työskentely- ja ajattelutaitoja sekä ennakoimaan ja suunnittelemaan oppimisen eri vaiheita. Jotta oppilas voisi oppia uusia käsitteitä ja syventää ymmärrystä opittavista asioista, häntä ohjataan liittämään opittavat asiat ja uudet käsitteet aikaisemmin oppimaansa. Tietojen ja taitojen oppiminen on kumuloituvaa ja se vaatii usein pitkäaikaista ja sinnikästä harjoittelua.

Oppilaan kiinnostuksen kohteet, arvostukset, työskentelytavat ja tunteet sekä kokemukset ja käsitteet itsestä oppijana ohjaavat oppimisprosessia ja motivaatiota. Oppilaan minäkuva sekä pystyvyyden tunne ja itsetunto vaikuttavat siihen, millaisia tavoitteita oppilas asettaa toiminnalleen. Oppimisprosessin aikana saatava rohkaiseva ohjaus vahvistaa oppilaan luottamusta omiin mahdollisuuksiinsa. Monipuolisen myönteisen ja realistisen palautteen antaminen ja saaminen ovat keskeinen osa sekä oppimista tukevaa että kiinnostuksen kohteita laajentavaa vuorovaikutusta.

2.4 Arvoperustasta ja oppimiskäsityksestä paikallisesti päätetyt asiat

Arvokeskustelut luovat perustan sekä opetussuunnitelman laadinnalle että yhteiselle opetus- ja kasvatustyölle. Arvokeskustelut toteutetaan luvussa 1.4 esitetyllä tavalla. Opetussuunnitelmaa laadittaessa on myös päätetty, miten luodaan edellytykset henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä mahdollisten muiden yhteistyökumppanien osallistumiselle keskusteluun. Oulun normaalikoulun toiminta-ajatus ja

siihen liittyvät oppilaan oikeuden on muotoiltu luvuissa 2.2 ja 2.3 kuvatun arvoperustan ja oppimiskäsityksen pohjalta. Niiden toteutumista seurataan ja arvioidaan erillisen arviointisuunnitelman mukaisella tavalla (ks. luku 1.4.2).

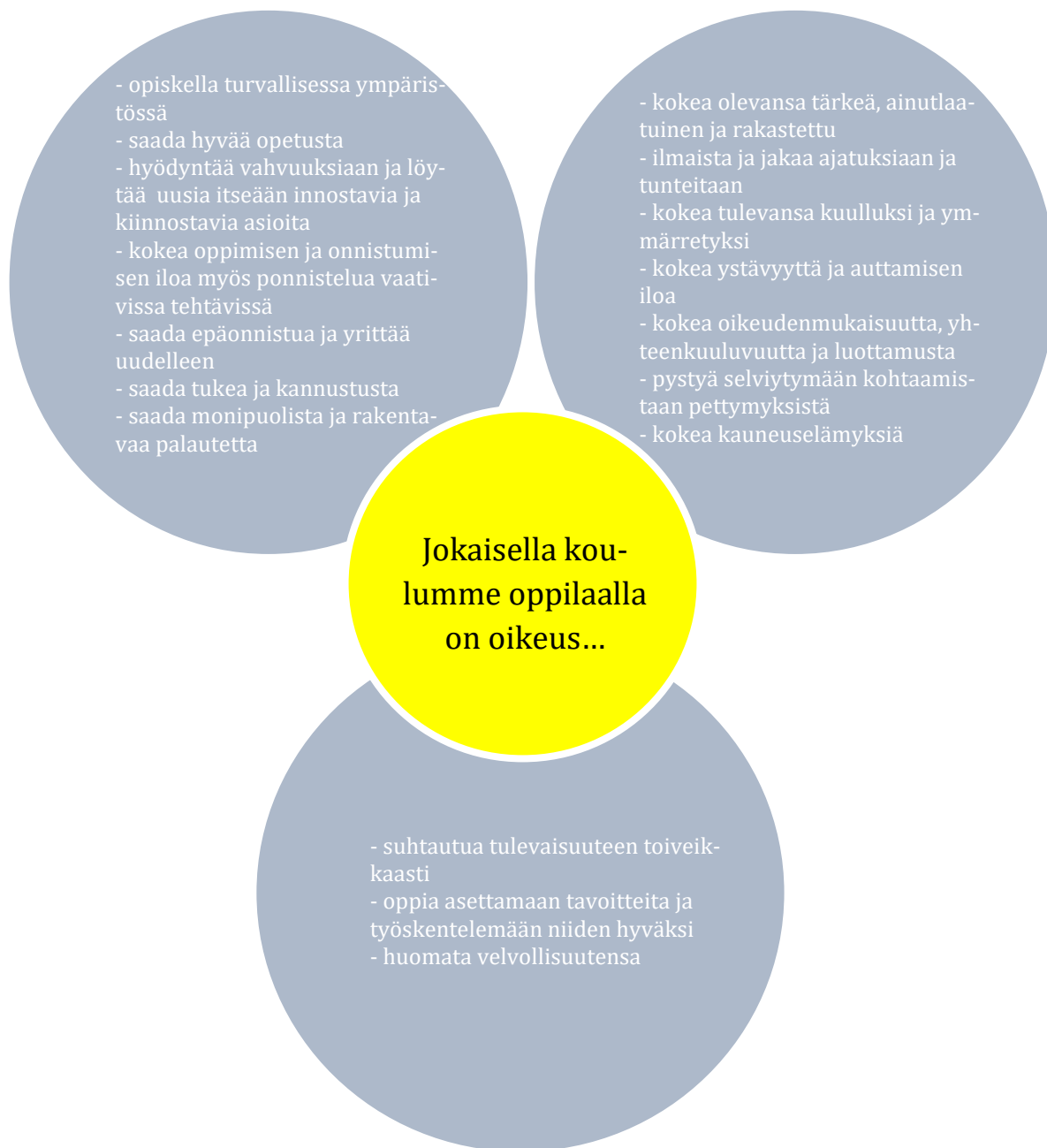
Arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista seurataan ja arvioidaan luvussa 1.4.2 kuvattujen periaatteiden mukaisesti.

Oulun normaalikoulun toiminta-ajatus Oulun normaalikoulun toiminta perustuu elämän moninaisuuden kunnioittamiseen, yhdenvertaisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Turvallinen ja kehittyvä koulumme tukee monipuolista inhimillistä kasvua ja oppimista, jotta oppilaistamme kasvaa toimintakykyisiä ja vastuullisia ihmisiä.	
Toimintakykyinen ihminen - tuntee omat juurensa - hallitsee monipuolisia tietoja ja taitoja sekä kykenee pitkäjänteiseen työskentelyyn - pitää elämäänsä ja työtänsä merkityksellisenä ja arvokkaana - ymmärtää, että ihminen on rajallinen ja voi oppia epäonnistumisista - on riittävän eheä persoona, joka pystyy tunnistamaan omia ja toisten ihmisten tunteita ja ajatuksia - ajattelee kriittisesti, kysyy ja keskustelee - kykenee toimimaan arvostelukykyisesti, luovasti ja rohkeasti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä - haluaa ja osaa vaikuttaa omaan ympäristöönsä demokraattisia keinoja käyttäen.	Vastuullinen ihminen - ymmärtää elämän moninaisuutta pitäen kaikkia ihmisiä arvokkaina ja yhdenvertaisina - tiedostaa tekojensa eettisen ulottuvuuden ja kykenee eettiseen arviointiin - hyväksyy, että jokaisella on oikeus omaan elämänsä katsomukseen - ymmärtää, että teoilla on seurauksia itselle ja lähimmäisille sekä ympäristöön ja yhteiskuntaan - huolehtii terveydestään ja sosiaalisesta hyvinvoinnistaan ja kantaa vastuuta turvallisesta elinympäristöstä - ymmärtää vastuunsa ja velvollisuutensa yhteisön jäsenenä ja hyvien tapojen merkityksen - pyrkii rakentamaan vuorovaikutukseen ja osaa ratkaista ristiriitaisuuksia rauhanomaisesti - pitää lupauksensa ja noudattaa tehtyjä sopimuksia - oivaltaa itsensä maailman kansalaisena.

Taulukko 3. Arvoperustaa ja oppimiskäsitystä täydentävät painotukset

Koulun toiminta-ajatuksen toteutuminen edellyttää pedagogista toimintaa, jossa oppilaan kokemus on tärkeä. Inhimillinen kasvu perustuu kasvatuksellisesti arvokkaisiin kokemuksiin, joihin kaikilla oppilaille on oikeus.

Oppilaan oikeudet

Kuvio 1.

Oppilaan oikeudet

LUKU 3 PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

3.1 Perusopetuksen tehtävä

Perusopetus on koulutusjärjestelmän kivijalka ja samalla osa esiopetuksesta alkavaa koulutusjatkumoa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden laajan yleissivistyksen perustan muodostamiseen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen. Se antaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Perusopetuksen tehtävää voidaan tarkastella sen opetus- ja kasvatustehtävän, yhteiskunnallisen tehtävän, kulttuuritehtävän sekä tulevaisuustehtävän näkökulmasta. Perusopetusta kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti. Opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä pidetään huoli. Jokaisella perusopetusta antavalla koululla on opetus- ja kasvatustehtävä. Tämä tarkoittaa oppilaiden oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista yhteistyössä kotien kanssa. Perusopetus tarjoaa oppilaille mahdollisuuden osaamisen monipuoliseen kehittämiseen. Se rakentaa oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Opetus edistää osallisuutta ja kestävästä elämäntapaa sekä kasvua demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetus kasvattaa oppilaita ihmisoi-keuksien tuntemiseen, kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä. Perusopetuksen tehtävänä on osaltaan ehkäistä eriarvoistumista ja syrjäytymistä sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta ja auttaa hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Perusopetuksen globaalikasvatus luo osaltaan edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle YK:n asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Perusopetus vaikuttaa myönteisenä ja yhteiskuntaa rakentavana muutosvoimana kansallisesti ja kansainvälisesti.

3.2 Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet

Opetuksen ja kasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään perusopetuslaissa sekä tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa²⁷. Tavoitteet ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Ne ohjaavat myös paikallisen opetussuunnitelman laadintaa ja koulutyötä.

²⁷ Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 2 - 4 §

Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä korostetaan koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksen ja kasvatuksen tulee myös tukea kasvua tasapainoisiksi ja terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi. Asetuksen mukaan opetus edistää kulttuurien sekä aatteellisten, maailmankatsomuksellisten ja uskonnollisten, kuten kristillisten, perinteiden sekä länsimaisen humanismin perinteen tuntemista ja ymmärtämistä. Elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittamisen rinnalla korostetaan ihmisarvon loukkaamattomuutta, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sivistykseen nähdään kuuluvaksi myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävän kehityksen edistäminen.

Tarpeelliset tiedot ja taidot

Asetuksen 3 §:n mukaan opetuksen keskeisenä tavoitteena on luoda perusta oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja että tiedonaloja läpileikkaavaa ja yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon. Siinä säädetään myös muulla kuin äidinkielellä annettavan opetuksen sekä erityiseen maailmankatsomukseen ja kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä ja tavoitteista.

Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Asetuksen 4 § sisältää tavoitteita ja periaatteita, joiden mukaisesti opetus ja kasvatus sekä opiskelu- huolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä parantaa oppimaan oppimisen taitoja ja edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen. Asetuksessa korostuu vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä koulun ulkopuolella tapahtuva oppiminen opetustyön resurssina. Samoin korostuu kasvua ja oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan opiskeluhuollon merkitys.

Valtioneuvoston asetuksessa säädettyt tavoitteet ohjaavat tarkastelemaan opetusta kokonaisuutena, joka rakentaa tässä ajassa tarvittavaa yleissivistystä ja luo pohjaa elinikäiselle oppimiselle. Tiedonala-kohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. Tavoitteiden toteutuminen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia.

3.3 Tavoitteena laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Siihen, miten oppilaat käyttävät tietojään ja taitojaan, vaikuttavat oppilaiden omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen lisääntynyt tarve nousee ympäröivän maailman muutoksista. Ihmisenä kasvamisen, opiskelu, työnteke sekä kansalaisena toimiminen nyt ja tulevaisuudessa edellyttävät tiedon- ja taidonalat ylittävää ja yhdistävää osaamista.

Arvot, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri luovat perustan osaamisen kehittymiselle. Kukin oppiaine rakentaa osaamista oman tiedon- ja taidonalansa sisältöjä ja menetelmiä hyödyntäen. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sekä ne sisällöt, joiden parissa työskennellään, että erityisesti se, miten työskennellään ja miten oppijan ja ympäristön vuorovaikutus toimii. Oppilaille annettava palaute sekä oppimisen ohjaus ja tuki vaikuttavat etenkin asenteisiin, motivaatioon ja tahtoon toimia.

Seuraavassa kuvataan seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuuksilla on useita liittymäkohtia toisiinsa. Niiden yhteisenä tavoitteena on perusopetuksen tehtävän mukaisesti ja oppilaiden ikäkauden huomioon ottaen tukea ihmisenä kasvamista sekä edistää demokraattisen yhteiskunnan jäsenyyden ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista. Eri-tyyppisen tärkeitä on rohkaista oppilaita tunnistamaan oma erityislaatunsa, omat vahvuutensa ja kehittymismahdollisuutensa sekä arvostamaan itseään.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet täsmennetään luvuissa 13, 14 ja 15 vuosiluokkakokonaisuuksittain. Tavoitteet on otettu huomioon oppiaineiden tavoitteiden ja keskeisten sisältöalueiden määrittelyssä. Oppiainekuvauksissa osoitetaan oppiaineiden tavoitteiden yhteys laaja-alaiseen osaamiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Ajattelun ja oppimisen taidot luovat perustaa muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Ajatteluun ja oppimiseen vaikuttaa se, miten oppilaat hahmottavat itsensä oppijoina ja ovat vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Olennaista on myös, miten he oppivat tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti pääättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä.

Opettajien on tärkeä rohkaista oppilaita luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä ja olemaan samalla avoimia uusille ratkaisuille. Rohkaisua tarvitaan myös epäselvän ja ristiriitaisen tiedon äärellä olemiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan asioita eri näkökulmista, hakemaan uutta tietoa ja siltä pohjalta tarkastelemaan ajattelutapojaan. Heidän kysymyksilleen annetaan tilaa ja heitä innostetaan etsimään vastauksia, kuuntelemaan toisten näkemyksiä sekä samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Heidä rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Koulun muodostaman oppivan yhteisön jäsenenä oppilaat saavat tukea ja kannustusta ideoilleen ja aloitteilleen, jolloin heidän toimijuutensa voi vahvistua.

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus analysoida käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Innovatiivisten ratkaisujen löytäminen edellyttää, että oppilaat oppivat näkemään vaihtoehtoja ja yhdistelemään näkökulmia ennakkoluulottomasti ja voivat käyttää kuvittelukykyään olemassa olevien rajojen ylittämiseen. Leikit, pelillisuus, fyysinen aktiivisuus, kokeellisuus ja muut toiminnalliset työtavat sekä taiteen eri muodot edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen. Valmiudet systeemiseen ja eettiseen ajatteluun kehittyvät vähitellen, kun oppilaat oppivat näkemään asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä sekä hahmottamaan kokonaisuuksia.

Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan oma tapansa oppia ja kehittämään oppimisstrategioitaan. Oppimaan oppimisen taidot karttuvat, kun oppilaita ohjataan ikäkaudelleen sopivalla tavalla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan työtään, arvioimaan edistymistään sekä hyödyntämään teknologisia

ja muita apuvälineitä opiskelussaan. Oppilaita tuetaan rakentamaan perusopetuksen aikana hyvä tiedollinen ja taidollinen perusta sekä kestävä motivaatio jatko-opinnoille ja elinikäiselle oppimiselle.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Kulttuurisesti kestävä elämäntapa ja monimuotoisessa ympäristössä toimiminen edellyttävät ihmisoikeuksien kunnioittamiselle perustuvaa kulttuurista osaamista, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja keinoja ilmaista itseään ja näkemyksiään.

Perusopetuksessa oppilaita ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. Oppilaat oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä kannustetaan pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa, miten media muokkaa kulttuuria sekä pohtimaan myös, millaisia asioita ei voida ihmisoikeuksien vastaisena hyväksyä. Kouluyhteisössä ja koulun ulkopuolella tehtävässä yhteistyössä oppilaat oppivat havaitsemaan kulttuurisia erityispiirteitä ja toimimaan joustavasti eri ympäristöissä. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä ja huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Koulutyöhön sisällytetään runsaasti tilaisuuksia harjaantua esittämään mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan eettisesti. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita ja tilanteita eri näkökulmista. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti ihmisoikeuksien, erityisesti lapsen oikeuksien tuntemista ja arvostamista sekä niiden mukaista toimintaa. Kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan vahvistetaan kaikessa toiminnassa, myös kansainvälistä yhteistyötä tehden.

Kouluyhteisössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen merkityksestä myös omalle kehitykselle. He kehittävät sosiaalisia taitojaan, oppivat ilmaisemaan itseään eri tavoin ja esiintymään eri tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Yhtä tärkeitä on oppia käyttämään matemaattisia symboleita, kuvia ja muuta visuaalista ilmaisua, draamaa sekä musiikkia ja liikettä vuorovaikutuksen ja ilmaisun välineinä. Koulutyöhön sisältyy myös monipuolisia mahdollisuuksia käsillä tekemiseen. Oppilaita ohjataan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyössä rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja kekseliäisyyteen. Oppilaita ohjataan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Elämässä ja arjessa selviäminen edellyttää yhä moninaisempia taitoja. Kyse on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista, liikkumisesta ja liikenteestä, teknologisoituneessa arjessa toimimisesta sekä oman talouden hallinnasta ja kuluttamisesta, jotka kaikki vaikuttavat kestäväan elämäntapaan. Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden luottavaista suhtautumista tulevaisuuteen.

Kouluyhteisö ohjaa ymmärtämään, että jokainen vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Oppilaita kannustetaan huolehtimaan itsestä ja toisista, harjoittelemaan oman elämän ja arjen kannalta tärkeitä taitoja sekä lisäämään ympäristönsä hyvinvointia. Oppilaat oppivat perusopetuksen aikana tuntemaan ja ymmärtämään hyvinvointia ja terveyttä edistävien ja sitä haittaavien tekijöiden sekä turvallisuuden merkityksen ja hakemaan niihin liittyvää tietoa. He saavat mahdollisuuden kantaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä sekä kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Oppilaat kasvavat huomaamaan ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyden. He oppivat myös ajanhallintaa, joka on tärkeä osa arjenhallintaa ja itsesäätelyä. Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella toimimaan omasta ja muiden turvallisuudesta huolehtien eri tilanteissa, myös liikenteessä. Heitä ohjataan ennakoimaan vaaratilanteita ja toimimaan niissä tarkoituksenmukaisesti. Heitä opetetaan tunnistamaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit sekä suojaamaan yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaat tarvitsevat perustietoa teknologiasta ja sen kehityksestä sekä vaikutuksista eri elämänalueilla ja ympäristössä. He tarvitsevat myös opastusta järkeviin teknologisiin valintoihin. Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan ymmärtämään sen toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista. Perusopetuksessa oppilaita ohjataan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

Oppilaita opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan sekä edellytyksiään omasta taloudesta huolehtimiseen ja talouden suunnitteluun. Oppilaat saavat ohjausta kuluttajana toimimiseen, mainonnan kritiikkiin tarkasteluun sekä omien oikeuksien ja vastuiden tuntemiseen ja eettiseen käyttöön. Heitä kannustetaan kohtuullisuuteen, jakamiseen ja säästäväisyyteen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin.

Monilukutaito (L4)

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito perustuu laaja-alaiseen käsitykseen tekstistä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tietoa. Tekstejä voidaan tulkita ja tuottaa esimerkiksi kirjoitetussa, puhutussa, painetussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa.

Oppilaat tarvitsevat monilukutaitoa osatakseen tulkita maailmaa ympärillään ja hahmottaa sen kulttuurista monimuotoisuutta. Monilukutaito merkitsee taitoa hankkia, yhdistää, muokata, tuottaa, esittää ja arvioida tietoa eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito tukee kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä. Sitä kehitettäessä tarkastellaan ja pohditaan myös eettisiä ja esteettisiä kysymyksiä. Monilukutaitoon sisältyy monia erilaisia lukutaitoja, joita kehitetään kaikessa opetuksessa. Oppilaiden tulee voida harjoittaa taitojaan sekä perinteisissä että monimediaisissa, teknologiaa eri tavoin hyödyntävissä oppimisympäristöissä.

Oppilaiden monilukutaitoa kehitetään kaikissa oppiaineissa arkikielestä kohti eri tiedonalojen kielten ja esitystapojen hallintaa. Osaamisen kehittyminen edellyttää rikasta tekstiympäristöä, sitä hyödyntävää pedagogiikkaa sekä oppiaineiden välistä ja muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Opetus tarjoaa mahdollisuuksia erilaisista teksteistä nauttimiseen. Oppimistilanteissa oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja tuottavat erilaisia tekstejä sekä yksin että yhdessä muiden kanssa. Oppimateriaalina hyödynnetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja mahdollistetaan niiden kulttuuristen yhteyksien ym-

märtäminen. Opetuksessa tarkastellaan oppilaille merkityksellisiä, autenttisia tekstejä sekä niistä nousevia tulkintoja maailmasta. Näin oppilaat voivat hyödyntää opiskelussa vahvuuksiaan ja itseään kiinnostavia sisältöjä ja käyttää niitä myös osallistumisessa ja vaikuttamisessa.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologinen (tv) osaaminen on tärkeä kansalaistaito sekä itsessään että osana monilukutaitoa. Se on oppimisen kohde ja väline. Perusopetuksessa huolehditaan siitä, että kaikilla oppilailla on mahdollisuudet tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen kehittämiseen. Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään suunnitelmallisesti perusopetuksen kaikilla vuosiluokilla, eri oppiaineissa ja monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä muussa koulutyössä.

Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään neljällä pääalueella 1) Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknologian käyttö- ja toimintaperiaatteita ja keskeisiä käsitteitä sekä kehittämään käytännön tv-taitojaan omien tuotosten laadinnassa. 2) Oppilaita opastetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. 3) Oppilaita opetetaan käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä. 4) Oppilaat saavat kokemuksia ja harjoittelevat tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Kaikilla näillä alueilla tärkeätä on oppilaiden oma aktiivisuus ja mahdollisuus luovuuteen sekä itselle sopivien työskentelytapojen ja oppimispolkujen löytämiseen. Tärkeätä on myös yhdessä tekemisen ja oivaltamisen ilo, mikä vaikuttaa opiskelumotivaatioon. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa välineitä tehdä omia ajatuksia ja ideoita näkyväksi monin eri tavoin ja siten se myös kehittää ajattelun ja oppimisen taitoja.

Oppilaita opastetaan tuntemaan tv:n erilaisia sovelluksia ja käyttötarkoituksia sekä huomaamaan niiden merkitys arjessa, ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja vaikuttamisen keinona. Yhdessä pohditaan, miksi tieto- ja viestintäteknologiaa tarvitaan opiskelussa, työssä ja yhteiskunnassa ja miten näistä taidoista on tullut osa yleisiä työelämätaitoja. Tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta opitaan arvioimaan kestävän kehityksen näkökulmasta ja toimimaan vastuullisina kuluttajina. Oppilaat saavat perusopetuksen aikana kokemuksia tv:n käytöstä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa. He oppivat hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Työelämä, ammatit ja työn luonne muuttuvat mm. teknologisen kehityksen ja talouden globalisoitumisen seurauksena. Työn vaatimusten ennakointi on vaikeampaa kuin ennen. Oppilaiden tulee perusopetuksessa saada yleisiä valmiuksia, jotka edistävät kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan. Oppilaiden on tärkeä saada kokemuksia, jotka auttavat oivaltamaan työn ja yritteliäisyyden merkityksen, yrittäjyyden mahdollisuudet sekä oman vastuun yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Koulutyö järjestetään niin, että oppilaat voivat kartuttaa työelämäntuntemustaan, oppia yrittäjämäistä toimintatapaa ja oivaltaa koulussa ja vapaa-ajalla hankitun osaamisen merkityksen oman työuran kannalta.

Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Perusopetuksen aikana oppilaat tutustuvat työelämään ja saavat kokemuksia työnteosta sekä yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja sekä huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Itsensä työllistämisen taidot ja yrittäjyys sekä riskien arviointi ja hallittu ottaminen tulevat tutuiksi

myös erilaisten projektien kautta. Koulutyössä opitaan ryhmätoimintaa, projektityöskentelyä ja verkostoitumista.

Koulussa harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa sekä toimimaan järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti. Yhteisessä työssä jokainen oppilas voi hahmottaa oman tehtävänsä osana kokonaisuutta. Siinä opitaan myös vastavuoroisuutta ja ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa oppilaat voivat oppia suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja ja tekemään johtopäätöksiä. He harjoittelevat työhön tarvittavan ajan arviointia ja muita työn edellytyksiä sekä uusia ratkaisujen löytämistä olosuhteiden muuttuessa. Samalla on tilaisuus oppia ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia ja kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuunsaattamisessa sekä työn ja sen tulosten arvostamiseen.

Oppilaita rohkaistaan suhtautumaan uusiin mahdollisuuksiin avoimesti ja toimimaan muutostilanteissa joustavasti ja luovasti. Heitä ohjataan tarttumaan asioihin aloitteellisesti ja etsimään erilaisia vaihtoehtoja. Oppilaita tuetaan tunnistamaan ammatillisia kiinnostuksen kohteita sekä tekemään jatko-opintovalintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen on demokratian toimivuuden perusedellytys. Osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä vastuullista suhtautumista tulevaisuuteen voi oppia vain harjoittelemalla. Kouluyhteisö tarjoaa tähän turvalliset puitteet. Samalla perusopetus luo osaamisperustaa oppilaiden kasvulle demokraattisia oikeuksia ja vapauksia vastuullisesti käyttäviksi, aktiivisiksi kansalaisiksi. Koulun tehtävänä on vahvistaa jokaisen oppilaan osallisuutta.

Perusopetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Koulussa kunnioitetaan heidän oikeuttaan osallistua päätöksentekoon ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Oppilaat osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. He saavat tietoja ja kokemuksia kansalaisyhteiskunnan osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmistä ja keinoista sekä yhteisöllisestä työskentelystä koulun ulkopuolella. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävän elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää tulevaisuutta rakentaviksi

3.4 Perusopetuksen tehtävästä ja yleisistä tavoitteista paikallisesti päätetyt asiat

Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmaa laadittaessa on keskusteltu, mitä perusopetuksen tehtävä sekä valtioneuvoston asetuksessa määritellyt opetuksen ja kasvatuksen valtakunnalliset tavoitteet merkitsevät paikallisesti. On pohdittu myös, mitä opetukselle ja kasvatukselle asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden sekä niistä johdettujen laaja-alaisen osaamisen ja oppiainekohtaisten tavoitteiden toteuttaminen edellyttää opetuksen järjestämiseltä, johtamiselta ja koulutyöltä.

3.4.1 Perusopetuksen tehtävää täydentävät ja käytännön toteuttamista ilmentävät lähtökohdat

Koulutusjatkumon turvaamiseksi Oulun normaalikoulussa tehdään läheistä yhteistyötä Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen sekä yksityisten päiväkotien, perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten kanssa. Oppilaat saavat perusopetuksessa laajan yleissivistyksen sekä valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen opintoihin. Perusopetus tukee oppilaiden itsetunnon rakentumista sekä ohjaa heitä löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin.

Oulun normaalikoulun perusopetusta kehitetään ottamalla opetuksessa huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet sekä järjestämällä riittävä tuki opetuksen ja koulunkäynnin sujumiseksi. Koulussa huolehditaan opetuksen saavutettavuudesta ja esteettömyydestä. Perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää monipuolistaa ja rikastaa harjoittelukoulun opettajankoulutukseen liittyvä erityistehtävä ohjattu opetusharjoittelu. Koulun opetus- ja kasvatustehtävää ohjaa aktiivinen tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminta. Oppilaiden oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Huoltajilla on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa koulun toimintaan esimerkiksi vanhempien ja opettajan kahdenkeskisissä tapaamisissa, vanhempainilloissa, vanhempaintoimikunnissa ja Oulun normaalikoulun johtokunnassa, jossa on huoltajien edustaja kustakin yksiköstä.

Perusopetuksen yhteiskunnallisena tehtävänä on edistää tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Oulun normaalikoulussa oppilaita kannustetaan yhdenvertaisesti eri oppiaineiden opinnoissa sekä lisätään oppilaiden tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja.

Perusopetuksen tehtävänä on edistää osallisuutta ja kestäväää elämäntapaa sekä kasvua demokraattiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Oulun normaalikoulu on pitkään toiminut Unesco-koulu-verkostossa, jonka tarkoituksena on valmistaa lapset ja nuoret kohtaamaan monimutkaistuvan maailman haasteet. Perusopetuksessa pyritään rakentamaan oppilaiden myönteistä identiteettiä ihmisinä, oppijoina ja yhteisön jäseninä. Unesco-koulut kokeilevat uusia lähestymistapoja ja levittävät hyviä käytänteitä, jotka liittyvät globaaleihin kysymyksiin.

Perusopetus kartuttaa inhimillistä ja sosiaalista pääomaa. Inhimillinen pääoma koostuu osaamisesta ja sosiaalinen pääoma ihmisten välisistä yhteyksistä, vuorovaikutuksesta ja luottamuksesta. Yhdessä ne edistävät yksilöllistä ja yhteiskunnallista hyvinvointia ja kehitystä.

Oulun normaalikoulun laajaa yhteistyöverkostoa on kuvattu kuviossa 2.

Kuvio 2. Oulun normaalikoulun yhteistyötahot

Perusopetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea oppilaita oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Oulun normaalikoulu on kulttuurisesti rikas ja monimuotoinen kouluympäristö, jonka kasvatus- ja opetustehtävässä korostuu elämän, toisten ihmisten ja luonnon kunnioittaminen, ihmisarvon loukkaamattomuus, ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja suomalaisen yhteiskunnan demokraattiset arvot, kuten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Tavoitteena on, että Oulun normaalikoulussa edistetään yhteisöllisyyttä sekä tuetaan oppilaiden monipuolista inhimillistä kasvua ja oppimista, jotta heistä kasvaa toimintakykyisiä ja vastuullisia ihmisiä.

Oulun kaupungin opetustoimella on vakiintuneet käytännöt, joiden avulla se huolehtii perusopetuksen oppilaiden kulttuurisen yleissivistyksen antamisesta ja oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumisesta sekä vahvistaa kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä. Kaupunki on laatinut peruskoulun oppilaille kulttuuriopetussuunnitelman, jota Oulun normaalikoulu soveltuvin osin hyödyntää perusopetuksessa. Kulttuuriopetussuunnitelma sisältää arkkitehtuurin ja rakennetun ympäristön, elokuvan, festivaalit ja tapahtumat, kulttuuriperinnön ja maailmankulttuurit, median ja uuden kulttuurin alat, muotoilun ja kädentaidot, musiikin, sanataiteen, sirkuksen, teatterin, tanssin sekä visuaaliset taiteet. Yhteistyössä Oulun kaupungin kanssa Oulun normaalikoulu saavuttaa perusopetuksen kulttuuritehtävän tavoitteen auttaa oppilaita hahmottamaan kulttuureita menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden jatkumoina, joissa jokainen voi itse olla toimijana. Opetus lisää ymmärrystä kulttuureiden moninaisuudesta.

Koulua ympäröivän maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin sekä koulun toimintaan. Oulun normaalikoulussa opitaan kohtaamaan muutostarpeita avoimesti, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta tulevaisuutta rakentavista valinnoista. Opetuksessa korostuu kommunikointi- ja yhteistyötaitojen kehittäminen, vastuu toisista, yhdenvertaisuus, tasa-arvo sekä traditioiden tunteminen ja niiden haastaminen. Opetuksen lähtökohtana on merkityksellisyys etsiminen elämästä ja ympäristön kunnioitus. Perusopetuksen globaalikasvatus luo edellytyksiä oikeudenmukaiselle ja kestäväälle kehitykselle Yhdistyneiden kansakuntien asettamien kehitystavoitteiden suuntaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan yhdessä muissa maissa toimivien koulujen ja opetuksen kehittäjien kanssa. Koulun yhtenä tavoitteena on kasvattaa oppilaista vastuunsa kantavia maailmankansalaisia.

3.4.2 Laaja-alaisen osaamisen painotukset ja järjestelyt

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden laaja-alaisen osaamisen kuvaukset on siirretty sellaisenaan osaksi Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmaa. Opetuksessa painottuvat yhdenvertaisesti kaikki seitsemän laaja-alaisen osaamisen tavoitetta. Oulun normaalikoulun yksiköt voivat painottaa jotakin laaja-alaisen osaamisen tavoitetta muita tavoitteita enemmän eri lukuvuosina. Tavoitteiden painottaminen voi koskea koko yksikön toimintaa tai tiettyjä vuosiluokkia tai oppiaineita tai se voi liittyä esimerkiksi monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden mahdolliset painotukset kirjataan yksikön lukuvuosisuunnitelmaan.

Laaja-alainen osaaminen kytkeytyy kaikkien oppiaineiden opiskeluun. Tämän vuoksi Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmassa on jokaisen oppiaineen yhteydessä kuvattu, kuinka laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liittyvät kyseiseen aineeseen. Tavoitteet otetaan myös huomioon suunniteltaessa monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Laaja-alaisen osaamisen toteutumista arvioidaan luvussa 1.4.2 kuvattujen Oulun normaalikoulun arviointiperiaatteiden mukaisesti. Tietoja kerätään oppilailta, opettajilta tai opetusharjoittelijoilta. Eri

lukuvuosina saatujen arviointitietojen pohjalta seurataan opetussuunnitelman mukaisen opetuksen ja laaja-alaisen osaamisen toteutumista Oulun normaalikoulun perusopetuksessa.

LUKU 4 YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

4.1 Toimintakulttuurin merkitys ja kehittäminen

Perusopetusta kehitetään opetussuunnitelmallisesti ja pedagogisesti yhtenäisenä kokonaisuutena. Perusopetus jäsenyyt valtionneuvoston asetuksen mukaisesti vuosiluokkien 1–2, 3–6 sekä 7–9 muodostamiin jaksoihin. Vuosiluokat muodostavat opetuksellisesti eheän ja kasvatuksellisesti johdonmukaisen jatkumon. Yhteistyö esiopetuksen kanssa vahvistaa työn pitkäjänteisyyttä. Opetuksen järjestäjä huolehtii yhteistyöstä ja opetuksen yhtenäisyydestä riippumatta siitä, toimivatko esiopetus ja perusopetus tai perusopetuksen eri luokka-asteet hallinnollisesti eri yksiköissä tai eri rakennuksissa. Yhteistyötä tehdään mahdollisuuksien mukaan myös seuraavan koulutusvaiheen oppilaitosten kanssa.

Toimintakulttuurilla on keskeinen merkitys perusopetuksen yhtenäisyyden toteuttamisessa. Se vaikuttaa aina oppilaan kohtaaman koulutyön laatuun²⁸. Yhteisön toimintakulttuuri on sen historiallisesti ja kulttuurisesti muotoutuva tapa toimia. Toimintakulttuuria voidaan kehittää ja muuttaa. Se on kokonaisuus, joka rakentuu

- työtä ohjaavien normien ja toiminnan tavoitteiden tulkinnasta
- johtamisesta sekä työn organisoinnista, suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- yhteisön osaamisesta ja kehittämisestä
- pedagogiikasta ja ammatillisuudesta
- vuorovaikutuksesta, ilmapiiristä, arkikäytännöistä ja oppimisympäristöistä.

Toimintakulttuuria muovaavat sekä tiedostetut että tiedostamattomat tekijät. Toimintakulttuuri vaikuttaa sen piirissä oleviin riippumatta siitä, tunnistetaanko sen merkitys ja vaikutukset vai ei. Aikuisten tapa toimia välittyy oppilaille, jotka omaksuvat kouluyhteisön arvoja, asenteita ja tapoja. Esimerkiksi vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä sukupuoliroolit siirtyvät oppilaille. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä.

Toimintakulttuuri ilmenee selvimmin yhteisön käytännöissä. Perusopetuksessa kaikki käytännöt rakennetaan tukemaan opetus- ja kasvatustyölle asetettuja tavoitteita. Toimintakulttuurin tulee tukea tavoitteisiin sitoutumista ja edistää yhteisen arvoperustan ja oppimiskäsityksen toteutumista koulutyössä. Toimintakulttuuriin kehittämisen perusedellytys on toisia arvostava, avoin ja vuorovaikutteinen sekä kaikkia yhteisön jäseniä osallistava ja luottamusta rakentava keskustelu.

4.2 Toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet

Perusopetuksen toimintakulttuurin periaatteiden tehtävänä on tukea opetuksen järjestäjiä ja kouluja toimintansa suuntaamisessa. Periaatteet on kuvattu ajatellen erityisesti koulun toimintaa. Opetuksen järjestäjän tehtävänä on luoda edellytykset periaatteiden toteutumiselle kouluissa ja kehittää omaa toimintakulttuuriaan samassa suunnassa. Tavoitteena on luoda toimintakulttuuria, joka edistää oppimista, osallisuutta, hyvinvointia ja kestävä elämäntapaa. Periaatteiden toteuttamiseksi tarvitaan paikallisten tarpeiden ja mahdollisuuksien huomioon ottamista, yhteistyötä huoltajien ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa sekä oppilaiden aitoa mukanaoloa yhteisön kehittämisessä.

²⁸ Perusopetuksen laatukriteerit, opetus- ja kulttuuriministeriö 2012

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Koulu toimii oppivana yhteisönä ja kannustaa kaikkia jäseniään oppimiseen. Oppiva yhteisö kehittyy dialogin avulla. Yhdessä tekeminen ja osallisuuden kokemukset vahvistavat yhteisöä. Tavoitteiden pohdinta, oman työn säännöllinen arviointi ja kiireettömyys edistävät yhteisön oppimista. Sitä tukee kokeilulta ja muilta yhteistyökumppaneilta saatu palaute. Oppimista edistää myös kehittämistyöstä, arvioinneista ja tutkimuksesta saadun tiedon hyödyntäminen. Pedagogisen ja jaetun johtamisen merkitys korostuu, ja johtaminen kohdistuu erityisesti oppimisen edellytyksistä huolehtimiseen.

Oppiva yhteisö luo edellytyksiä yhdessä ja toinen toisiltaan oppimiseen. Se luo edellytyksiä myös tutkimiseen ja kokeilemiseen sekä innostumisen ja onnistumisen kokemuksiin. Yhteisö rohkaisee jokaista jäsentään yrittämään ja oppimaan myös virheistä. Se antaa sopivia haasteita ja tukee vahvuuksien löytämistä ja hyödyntämistä. Yhteisön jäsenenä oppilaat voivat luoda myönteisen ja realistisen käsityksen itsestään ja kehittää luontaista kokeilun ja tutkimisen haluaan. Oppivassa yhteisössä ymmärretään fyysisen aktiivisuuden merkitys oppimiselle ja irrottaudutaan istuvasta elämäntavasta. Siinä arvostetaan työhön syventymistä, oppimisessa tarvittavaa ponnistelua ja työn loppuunsaattamista.

Hyvinvointi ja turvallinen arki

Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnot ovat luonteva osa jokaista koulupäivää. Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa toimintakulttuuria.

Oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä ja oppimiseensa sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa.

Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely

Vuorovaikutus, yhteistyö ja monipuolinen työskentely ovat yhteisön kaikkien jäsenten oppimista ja hyvinvointia edistäviä tekijöitä. Oppiva yhteisö tunnistaa oppimisen ja tiedon rakentumisen moninaisuuden ja toimii joustavasti. Se rohkaisee kokeilemiseen ja antaa tilaa eri ikäkausille ja oppijoille tunnusomaiselle toiminnallisuudelle, luovalle työskentelylle, liikkumiselle, leikille ja elämyksille.

Koulutyössä hyödynnetään suunnitelmallisesti eri työtapoja ja oppimisympäristöjä ja työskentelyä pyritään säännöllisesti viemään ulos luokahuoneesta. Luodaan mahdollisuuksia projektimaiseen työskentelyyn ja kokonaisuuksien opiskeluun sekä yhteistyöhön koulun sisällä ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Koulun aikuisten keskinäinen yhteistyö sekä vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa tukevat oppilaiden kasvua hyvään vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Yhdessä tekeminen edistää oman erityislaadun tunnistamista ja taitoa työskennellä rakentavasti monenlaisten ihmisten kanssa. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään edistämään vuorovaikutusta sekä työskentelyn moniaistisuutta ja monikanavaisuutta.

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuntuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara. Yhteisö arvostaa ja hyödyntää maan kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä omaa ja ympäristön kulttuurista, kielellistä, uskonnollista ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Se tuo esiin saamelaiskulttuurin ja eri vähemmistöjen merkityksen Suomessa. Se kehittää yksilöiden ja ryhmien välistä ymmärrystä ja kunnioitusta sekä vastuullista toimintaa. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin on perusoikeus. Kulttuuritraditioihin tutustutaan, erilaisista ajattelu- ja toimintatavoista keskustellaan rakentavasti ja luodaan uusia tapoja toimia yhdessä.

Yksi kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Jokainen yhteisö ja yhteisön jäsen on monikielinen. Eri kielten käyttö rinnakkain koulun arjessa nähdään luontevana ja kieliä arvostetaan. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Jokaisella oppiaineella on oma kiелensä, tekstikäytäntönsä ja käsitteistönsä. Eri tiedonalojen kielet ja symbolijärjestelmät avaavat samaan ilmiöön eri näkökulmia. Opetuksessa edetään arkikielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. Kielitietoisessa koulussa jokainen aikuinen on kielellinen malli ja myös opettamansa oppiaineen kielen opettaja.

Osallisuus ja demokraattinen toiminta

Oppivan yhteisön toimintatavat rakennetaan yhdessä. Osallisuutta edistävä, ihmisoikeuksia toteuttava ja demokraattinen toimintakulttuuri luo perustan oppilaiden kasvulle aktiivisiksi kansalaisiksi.

Oppilaat osallistuvat oman kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. He saavat kokemuksia kuulluiksi ja arvostetuiksi tulemisesta yhteisön jäsenenä. Yhteisö kannustaa demokraattiseen vuoropuheluun ja osallistumiseen sekä luo niille toimintatapoja ja rakenteita. Oppilaskuntatoiminta tarjoaa yhden tärkeän väylän oppilaiden osallistumiselle. Muut toimintamuodot kuten tukioppilas- ja kummitoiminta, vapaaehtoistyö tai erilaiset kestävän kehityksen toiminnot täydentävät sitä. Samalla ne vahvistavat yhteistyötä ja vuorovaikutusta koko kouluyhteisössä. Yhteistyö eri hallinnonalojen, seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa syventää käsityksiä yhteiskunnasta ja kansalaisyhteiskunnassa toimimisesta. Yhteydet eri maissa toimivien koulujen kanssa lisäävät globalisoituneessa maailmassa toimimisen taitoja.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Oppiva yhteisö edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Yhteisön jäsenet tulevat kohdatuiksi ja kohdelluiksi samanarvoisina riippumatta mistään henkilöön liittyvästä tekijästä²⁹. Samanarvoisuus ei merkitse samanlaisuutta. Yhdenvertainen kohtelu edellyttää sekä perusoikeuksien ja osallistumisen mahdollisuuksien turvaamista kaikille että yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oppiva yhteisö edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavaltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita

²⁹ Yhdenvertaisuuslaki (21/2004)

tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävän elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävän elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävää arkea.

Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaamisperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta.

4.3 Oppimisympäristöt ja työtavat

Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja ja paikkoja sekä yhteisöjä ja toimintakäytäntöjä, joissa opiskelu ja oppiminen tapahtuvat. Oppimisympäristöön kuuluvat myös välineet, palvelut ja materiaalit, joita opiskelussa käytetään. Oppimisympäristöjen tulee tukea yksilön ja yhteisön kasvua, oppimista ja vuorovaikutusta³⁰. Kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toiminnallaan oppimisympäristöihin. Hyvin toimivat oppimisympäristöt edistävät vuorovaikutusta, osallistumista ja yhteisöllistä tiedon rakentamista. Ne myös mahdollistavat aktiivisen yhteistyön koulun ulkopuolisten yhteisöjen tai asiantuntijoiden kanssa.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tavoitteena on, että oppimisympäristöt muodostavat pedagogisesti monipuolisen ja joustavan kokonaisuuden. Kehittämisessä otetaan huomioon eri oppiaineiden erityistarpeet. Oppimisympäristöjen tulee tarjota mahdollisuuksia luoviin ratkaisuihin sekä asioiden tarkasteluun ja tutkimiseen eri näkökulmista. Lisäksi oppimisympäristöjen kehittämisessä ja valinnassa otetaan huomioon, että oppilaat oppivat uusia tietoja ja taitoja myös koulun ulkopuolella.

Perusopetuksen tilaratkaisujen kehittämisessä, suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä otetaan huomioon ergonomia, ekologisuus, esteettisyys, esteettömyys ja akustiset olosuhteet sekä tilojen valaistus, sisäilman laatu, viihtyisyys, järjestys ja siisteys. Koulun tilaratkaisuilla kalusteineen, varusteineen ja välineineen on mahdollista tukea opetuksen pedagogista kehittämistä ja oppilaiden aktiivista osallistumista. Tilat, välineet ja materiaalit sekä kirjastopalvelut pyritään saamaan oppilaan käyttöön niin, että ne antavat mahdollisuuden myös itsenäiseen opiskeluun. Koulun sisä- ja ulkotilojen lisäksi eri oppiaineiden opetuksessa hyödynnetään luontoa ja rakennettua ympäristöä. Kirjastot, liikunta-, taide- ja luontokeskukset, museot ja monet muut yhteistyötahot tarjoavat monimuotoisia oppimisympäristöjä.

³⁰ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

Tieto- ja viestintäteknologia on olennainen osa monipuolisia oppimisympäristöjä. Sen avulla vahvistetaan oppilaiden osallisuutta ja yhteisöllisen työskentelyn taitoja sekä tuetaan oppilaiden henkilökohtaisia oppimispolkuja. Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon monimuotoinen media-kulttuuri. Uusia tieto- ja viestintäteknologisia ratkaisuja otetaan käyttöön oppimisen edistämiseksi ja tukemiseksi. Oppilaiden omia tietoteknisiä laitteita voidaan käyttää oppimisen tukena huoltajien kanssa sovittavilla tavoilla. Samalla varmistetaan, että kaikilla oppilailla on mahdollisuus tieto- ja viestintäteknologian käyttöön.

Onnistumisen kokemukset ja elämykset erilaisissa ympäristöissä ja oppimistilanteissa innostavat oppilaita oman osaamisensa kehittämiseen. Oppilaat osallistuvat oppimisympäristöjen kehittämiseen. Oppimisympäristöjen suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet³¹. Näin voidaan ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarvetta. Tuen tarpeen mukaan räätälöidyt oppimisympäristöt voivat olla osa oppilaan suunnitelmallista tukea.

Oppimisympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Ympäristöjen tulee olla turvallisia ja terveellisiä ja edistää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaista tervettä kasvua ja kehitystä³². Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan kaikissa oppimisympäristöissä. Hyvä työrauha sekä ystävällinen ja kiireetön ilmapiiri tukevat oppimista.

Työtavat

Työtapojen valinnan lähtökohtana ovat opetukselle ja oppimiselle asetetut tavoitteet sekä oppilaiden tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Työtapojen vaihtelu tukee ja ohjaa koko opetusryhmän ja jokaisen oppilaan oppimista. Opetuksessa käytetään eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistilanteisiin soveltuvia työtapoja. Työtapojen ja arviointimenetelmien monipuolisuus antaa oppilaalle mahdollisuuden osoittaa osaamistaan eri tavoin. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota myös sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.

Monipuoliset työtavat tuovat oppimiseen iloa ja onnistumisen kokemuksia sekä tukevat eri ikäkausille ominaista luovaa toimintaa. Kokemukselliset ja toiminnalliset työtavat sekä eri aistien käyttö ja liikkuminen lisäävät oppimisen elämyksellisyyttä ja vahvistavat motivaatiota. Motivaatiota vahvistavat myös työtavat, jotka tukevat itseohjautuvuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Draamatoiminta sekä muut taiteelliset ilmaisukeinot edistävät oppilaiden kasvua itsensä tunteviksi, itsetunnoltaan terveiksi ja luoviksi ihmisiksi. Tällöin oppilaat pystyvät ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja toimimaan rakentavassa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa. Työtapojen valinnalla voidaan tukea myös yhteisöllistä oppimista, jossa osaamista ja ymmärrystä rakennetaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa rooleissa, jakamaan tehtäviä keskenään ja olemaan vastuussa sekä henkilökohtaisista että yhteisistä tavoitteista.

Työtapojen valinnassa otetaan huomioon eri oppiaineiden ominaispiirteet sekä laaja-alaisen osaamisen kehittäminen. Oppiaineille ominaisten työtapojen käyttö edistää sekä jäsentyneiden tietorakenteiden muodostumista että taitojen omaksumista. Oppimisen kannalta tärkeitä ovat tiedon hankkimisen, käsittelyn, analysoimisen, esittämisen, soveltamisen, yhdistelemisen, arvioinnin ja luomisen taidot. Tutkiva ja ongelmalähtöinen työskentely, leikki, mielikuvituksen käyttö ja taiteellinen toiminta edistävät käsitteellistä ja menetelmällistä osaamista, kriittistä ja luovaa ajattelua sekä taitoa soveltaa osaamista.

³¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

³² Valtioneuvoston asetus (422/2012) 4 §

Opetuksen eriyttäminen ohjaa työtapojen valintaa. Eriyttäminen perustuu oppilaantuntemukseen ja on kaiken opetuksen pedagoginen lähtökohta. Se koskee opiskelun laajuutta ja syvyyttä, työskentelyn rytmiä ja etenemistä sekä oppilaiden erilaisia tapoja oppia. Eriyttäminen perustuu oppilaan tarpeille ja mahdollisuuksille suunnitella itse opiskeluaan, valita erilaisia työtapoja ja edetä yksilöllisesti. Työtapojen valinnassa otetaan huomioon myös oppilaiden väliset yksilölliset ja kehitykselliset erot. Eriyttämällä tuetaan oppilaan itsetuntoa ja motivaatiota sekä turvataan oppimisen rauhaa. Eriyttämällä myös ehkäistään tuen tarpeen syntymistä. Myös opetuksen eheyttäminen ohjaa työtapojen valintaa.

Monipuolinen ja tarkoituksenmukainen tieto- ja viestintäteknologian käyttö lisää oppilaiden mahdollisuuksia kehittää työskentelyään ja verkostoitumistaitojaan. Siten valmiudet tiedon omatoimiseen, vuorovaikutteiseen ja kriittiseen hankintaan, käsittelyyn ja luovaan tuottamiseen karttuvat. Työtapojen valinnassa hyödynnetään pelien ja pelillisyyden tarjoamat mahdollisuudet.

Opettaja valitsee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa ja ohjaa oppilaita erityisesti uusien työtapojen käytössä itseohjautuvuutta vahvistaen. Oppimaan oppimisen taidot kehittyvät parhaiten silloin, kun opettaja ohjaa oppilaita myös suunnittelemaan ja arvioimaan työskentelytapojaan. Tämä motivoi ja auttaa oppilaita ottamaan vastuuta oppimisesta ja työskentelystä kouluyhteisössä. Yhteinen tavoitteiden ja arviointiperusteiden pohdinta sitouttaa tavoitteiden mukaiseen työskentelyyn.

4.4 Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet

Opetuksen eheyttäminen on tärkeä osa perusopetuksen yhtenäisyyttä tukevaa toimintakulttuuria. Eheyttämisen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi opiskeltavien asioiden välisten suhteiden ja keskinäisten riippuvuuksien ymmärtäminen. Se auttaa oppilaita yhdistämään eri tiedonalojen tietoja ja taitoja sekä jäsentämään niitä mielekkäiksi kokonaisuuksiksi vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Kokonaisuuksien tarkastelu ja tiedonaloja yhdistelevät, tutkivat työskentelyjaksot ohjaavat oppilaita soveltamaan tietojään ja tuottavat kokemuksia osallistumisesta tiedon yhteisölliseen rakentamiseen. Oppilaat voivat näin hahmottaa koulussa opiskeltavien asioiden merkitystä oman elämän ja yhteisön sekä yhteiskunnan ja ihmiskunnan kannalta. Samalla he saavat aineksia maailmankuvansa laajentamiseen ja jäsentämiseen.

Opetuksen eheyttäminen edellyttää sekä opetuksen sisältöä että työtapoja koskevaa pedagogista lähestymistapaa, jossa kunkin oppiaineen opetuksessa ja erityisesti oppiainerajat ylittäen tarkastellaan todellisen maailman ilmiöitä tai teemoja kokonaisuuksina. Eheyttämisen tapa ja kesto voi vaihdella oppilaiden tarpeista ja opetuksen tavoitteista riippuen. Eheyttämistä voidaan toteuttaa muun muassa seuraavasti:

- rinnastamalla eli opiskelemalla samaa teemaa kahdessa tai useammassa oppiaineessa samanaikaisesti
- jaksottamalla eli järjestämällä samaan teemaan liittyvät asiat peräkkäin opiskeltaviksi
- toteuttamalla toiminnallisia aktiviteetteja kuten teemapäiviä, erilaisia tapahtumia, kampanjoita, opintokäyntejä ja leirikouluja
- suunnittelemalla monialaisia, pitempiketoisia oppimiskokonaisuuksia, joiden toteuttamiseen osallistuu useampia oppiaineita ja joihin voi sisältyä edellä mainittuja eheyttämistapoja
- muodostamalla oppiaineista integroitua kokonaisuuksia
- kokonaisopetuksena, jossa kaikki opetus toteutetaan eheyttynä kuten esiopetuksessa.

Jotta voidaan turvata kaikkien oppilaiden mahdollisuus kokonaisuuksien tarkasteluun ja oppilaita kiinnostavaan tutkivaan työskentelyyn, opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että oppilaiden opintoihin sisältyy vähintään yksi monialainen oppimiskokonaisuus lukuvuodessa. Monialaisten oppimis-kokonaisuuksien tavoitteet, sisällöt ja toteuttamistavat kuvataan tässä opetussuunnitelmassa, ja ne täsmennetään yksiköiden lukuvuosisuunnitelmissa. Oppimiskokonaisuudet suunnitellaan riittävän pitkäkestoisiksi siten, että oppilailla on aikaa syventyä oppimiskokonaisuuden sisältöön ja työskennellä tavoitteellisesti, monipuolisesti ja pitkäjänteisesti. Lukuvuosisuunnitelmassa voidaan päättää myös muista opetuksen eheyttämistavoista.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet edistävät perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittymistä. Oppimiskokonaisuuksien aiheet suunnitellaan ilmentämään luvussa 4.2 kuvattuja toimintakulttuurin periaatteita.

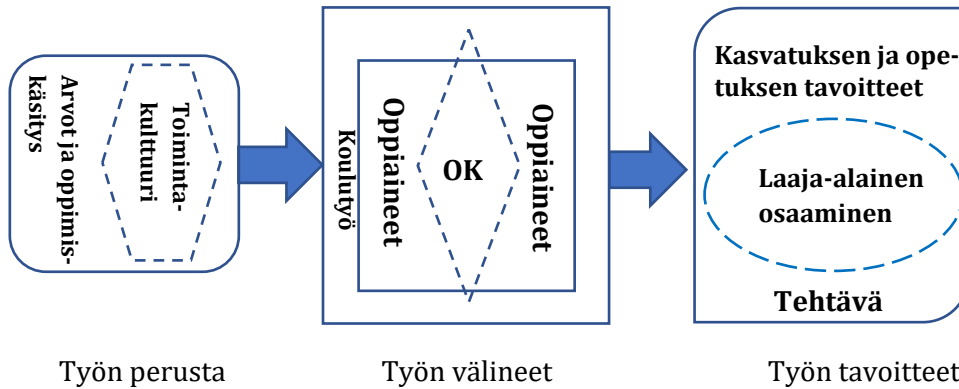
Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa hyödynnetään paikallisia voimavaroja ja mahdollisuuksia. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän tilaisuuden koulun ja muun yhteiskunnan väliselle yhteistyölle. Käsiteltävien asioiden paikallisuus, ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys luovat lisämotivaatiota sekä opettajille että oppilaille. Oppilaiden osallistuminen suunnitteluun on välttämätöntä. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on käsitellä toiminnallisesti oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvia ja sitä avartavia asioita, jolloin tavoitteena on

- vahvistaa oppilaiden osallisuutta ja tarjota mahdollisuuksia olla mukana opiskelun tavoitteiden, sisältöjen ja työskentelytapojen suunnittelussa
- nostaa esiin oppilaiden merkityksellisiksi kokemia kysymyksiä sekä luoda tilaisuuksia niiden käsittelyyn ja edistämiseen
- lisätä mahdollisuuksia opiskella erilaisissa ja eri-ikäisten oppilaiden ryhmissä ja työskennellä useiden eri aikuisten kanssa
- tarjota mahdollisuuksia yhdistää koulun ulkopuolinen oppiminen koulutyöhön
- antaa tilaa älylliselle uteliaisuudelle, elämyksille ja luovuudelle sekä haastaa monenlaisiin vuorovaikutus- ja kielenkäyttötilanteisiin
- vahvistaa tietojen ja taitojen soveltamista käytäntöön sekä harjaannuttaa kestävän elämäntavan mukaista toimijuutta
- innostaa oppilaita toimimaan yhteisöä ja yhteiskuntaa rakentavalla tavalla.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen edellyttävät yhteistyötä eri lähestymistapoja edustavien oppiaineiden kesken sekä koulun muun toiminnan hyödyntämistä. Kaikki oppiaineet ovat vuorollaan mukana oppimiskokonaisuuksien toteuttamisessa kulloisenkin kokonaisuuden edellyttämällä tavalla. Oppimiskokonaisuuksien sisällöiksi etsitään toimintakulttuurin periaatteiden mukaisia, oppilaita kiinnostavia sekä oppiaineiden ja opettajien väliseen yhteistyöhön soveltuvia teemoja. Niiden opiskelussa käytetään eri oppiaineille ominaisia tarkastelutapoja, käsitteitä ja menetelmiä.

Oppilaille annetaan palautetta työskentelystään oppimiskokonaisuuden aikana ja oppilaan osoittama osaaminen otetaan huomioon oppiaineissa annettavaa sanallista arviota tai arvosanaa muodostettaessa.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet (OK) ovat opetusta eheyttäviä ja oppiaineiden yhteistyöhön perustuvia opiskelujaksoja. Niiden toteuttamisen tulee ilmentää koulun arvoja ja oppimiskäsitystä. Oppimiskokonaisuudet konkretisoivat perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita ja tukevat laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

4.5 Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuurista paikallisesti päätetyt asiat

Oulun normaalikoulun toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavien periaatteiden toteutumisen seuranta ja arviointi on keskeinen osa opetussuunnitelmatyötä ja samalla toiminnan jatkuvaa kehittämistä edistävä tekijä. Opetussuunnitelmassa on päätetty, miten oppilaat ja huoltajat osallistuvat toimintakulttuurin kehittämiseen. Samoin on päätetty, mitä muuta yhteistyötä eri toimijoiden kanssa tehdään toimintakulttuurin kehittämiseksi. Suunnittelussa on kiinnitetty huomiota myös toimintakulttuurin jatkuvuuteen esiopetuksesta perusopetukseen ja perusopetuksen eri vaiheissa.

4.5.1 Toimintakulttuurin merkitys, kehittäminen, kehittämistä ohjaavat periaatteet ja arviointi

Oulun normaalikoulun toimintakulttuurin ydin pohjautuu opetussuunnitelman perusteissa kuvattuun arvoperustaan ja oppimiskäsitykseen sekä niiden mukaisesti laadittuun koulun toiminta-ajatuksen. Ne ohjaavat yhtenäisen toimintakulttuurin kehittämistä tavoitteellisesti ja joustavasti edistään samalla laaja-alaisen osaamisen taitoja. Toiminta-ajatus pyritään konkretisoimaan kestäviksi arjen toiminnoiksi sekä käytänteiksi. Niiden suunnittelu, toteutus ja arviointi toteutetaan mahdollisimman pitkälle yhteistyössä oppilaiden, huoltajien, opetusharjoittelijoiden ja muiden sidosryhmien kanssa.

Toimintakulttuurin kehittyminen näkyy koko kouluyhteisön sitoutumisena asetettuihin tavoitteisiin. Niissä huomioidaan seuraavat opetussuunnitelman perusteisiin kirjatut yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet:

- oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä
- hyvinvointi ja turvallinen arki
- vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely
- kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus
- osallisuus ja demokraattinen toiminta
- yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen.

Kouluyhteisön aikuisten näkökulmasta oppiva yhteisö ymmärretään jatkuvana, dialogisuutta tavoittelevana kasvuprosessina. Dialogisuus merkitsee ihmisten välistä vastuullista suhdetta, joka perustuu avoimuuteen ja toisen kunnioittamiseen. Dialogisessa suhteessa ”toinen” merkitsee ainutlaatuista persoonaa, jota halutaan ymmärtää ja johon etsitään yhteyttä. Pedagogisen toiminnan näkökulmasta oppivan yhteisön dialogisuus merkitsee aidon kasvun mahdollistavaa opettajan ja oppilaan välistä pedagogista tahdikkuutta.

Oulun normaalikoulussa kiinnitetään erityisesti huomiota hyvinvointiin ja turvalliseen arkeen sekä vuorovaikutukseen ja monipuolisiin työskentelytapoihin muita toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita unohtamatta. Myös koulun pedagoginen johtaminen ja sen jakamisen kehittäminen vaikuttaa merkittävästi toimintakulttuuriin.

Peruskouluaikana oppilaiden käsitys omasta sukupuoli-identiteetistä ja seksuaalisuudesta kehittyy. Oulun normaalikoulu oppivana yhteisönä edistää arvoillaan ja käytänteillään sukupuolten tasa-arvoa ja tukee oppilaita oman identiteetin rakentumisessa. Opetus on lähestymistavoiltaan sukupuolitietoista. Yhteisö rohkaisee oppilaita tunnistamaan omat mahdollisuutensa sekä suhtautumaan eri oppiaineisiin, tekemään valintoja ja sitoutumaan opiskeluun ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppimisympäristöjä, työtapoja ja opetusmateriaaleja valitsemalla ja kehittämällä luodaan näkyvyyttä inhimillisen moninaisuuden arvostamiselle.

Oulun normaalikoulun toimintakulttuurin kehittämisessä otetaan huomioon kolmen eri yksikön tarpeet ja erityispiirteet. Niitä kuvataan tarkemmin yksiköiden lukuvuosisuunnitelmissa. Koulussa huolehditaan siitä, että kaikilla kouluyhteisön jäsenillä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa toimintakulttuuria ohjaavien pedagogisesti arvokkaiden käytänteiden ja rakenteiden syntymiseen.

Toimintakulttuuria kehitetään arvioimalla säännöllisesti sen muotoja ja toteutumista erikseen soveltavilla arviointikäytännöillä. Arviointiin osallistuvat koulun oppilaat ja henkilökunta sekä oppilaiden huoltajat. Lisäksi opetusharjoittelijat arvioivat säännöllisesti ohjattua harjoittelua ja sen toteutumista.

Toimintakulttuurin arvioinnissa kiinnitetään huomiota myös tasa-arvoon ja yhdenmukaisuuden toteutumiseen. Oulun normaalikoulussa tiedostetaan, että monenlaiset käytännöt ja rakenteet voivat ylläpitää ja tuottaa eriarvoisuutta. Sen vuoksi koulun käytäntöjä, toimenpiteitä ja opetusmateriaaleja arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakien mukaisesti. Toimenpiteitä syrjinnän tunnistamiseen, yhdenvertaisuusvaikutusten arviointiin ja osallisuuden lisäämiseen kuvataan koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa.

4.5.2 Oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaavat tavoitteet ja erityiskysymykset

Oulun normaalikoulu toimii yhtenäisen perusopetuksen kouluna kolmessa eri yksikössä: Koskela 1–6, Linnanmaa 1–6 ja Linnanmaa 7–9. Oppimisympäristöjen kehittämistä kussakin yksikössä ohjaa kouluyhteisön ja jokaisen oppilaan kokonaisvaltainen turvallisuus ja terveellisyys. Oppilaiden osallisuutta, työskentelytaitoja ja oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kehittämällä yksiköiden tilaratkaisuja sekä tieto- ja viestintäteknologian käyttöä pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Välineiden ja ohjelmien lisäksi Oulun normaalikoulussa huolehditaan opettajien sekä opetusharjoittelijoiden tieto- ja viestintätekniikan osaamisesta ja osaamisen jatkuvasta kehittämisestä. Jokaisessa yksikössä on koulukirjasto, jota kehitetään modernin koulukirjastotoiminnan vaatimusten mukaisesti siten, että ne ohjaavat oppilaita kirjastojen monipuoliseen ja aktiiviseen käyttöön.

Opetusharjoittelijoita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia työtapoja. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota sukupuolittuneiden asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen. Työtapojen valintaa ohjaavat eri oppiaineiden ominaispiirteet ja laaja-alaisen osaamistaitojen kehittäminen. Opetusharjoittelijat perehtyvät myös yhteisopettajuuteen.

Oulun normaalikoulussa tehdään pedagogista tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoimintaa yhdessä Oulun yliopiston tutkimusryhmien ja opiskelijoiden kanssa. Koulun toimintaa kehitetään tutkimusperustaisesti.

Oulun normaalikoulun oppilaat, opetusharjoittelijat, huoltajat, koulun henkilökunta ja koulun eri yksiköiden lähialueella olevat toimijat ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa keskenään. Oppilaat osallistuvat koulun kehittämiseen erityisesti oppilaskuntien hallitusten kautta, mutta tarvittaessa kehittämistyöhön otetaan mukaan kaikki peruskoulun oppilaat ja opetusharjoittelijat. Huoltajat osallistuvat koulun kehittämiseen kodin ja koulun yhteistyöelimissä, esimerkiksi vanhempainseminaarissa ja Oulun normaalikoulun johtokunnassa. Oulun normaalikoulu on mukana Kaijonharjun ja Koskelan alueellisessa yhteisötoiminnassa yhdessä kaupungin, seurakuntien ja yhdistysten työntekijöiden kanssa. Yhteistyötä kaupungin ja järjestöjen kanssa tehdään myös koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintojen osalta.

Oulun normaalikoulun on kulttuurisesti ja kielellisesti rikas opiskeluympäristö. Opetuksessa tuetaan oppilaiden identiteettiä maailmankansalaisina sekä vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kohdata kulttuurista erilaisuutta. Oulun normaalikoulu kuuluu Unescon ASP-net kouluverkostoon sekä Pohjois-Suomen Unesco-koulujen Polaris-verkostoon. Toiminnalla pyritään kasvattamaan oppilaita vastuulliseen toimijuuteen globaalissa kansalaisyhteiskunnassa, jossa keskeistä on globaalin limittyminen lokaaliin eli globalisoituminen.

4.5.3 Opetuksen eheyttäminen

Oulun normaalikoulun opetussuunnitelma on laadittu perusopetuksen yhtenäisen toimintakulttuurin periaatteita noudattaen. Opetuksen yhtenäisyyttä toteutetaan koko koulun tasolla yhdessä johdon ja opettajien sekä koulun muun henkilöstön, oppilaiden, huoltajien ja eri sidosryhmien kanssa. Eri yksiköiden välinen yhteistyö huomioidaan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Oulun normaalikoulussa opetuksen sisältöjä tarkastellaan eri tiedonalojen näkökulmista. Oppisisältöjen suunnittelussa ja toteutuksessa korostetaan ihmisen eheyttä, aitoa vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Toiminnassa huolehditaan myös siitä, että vuosiluokkakokonaisuuksien välinen tavoitteellinen yhteistyö toteutuu käytännössä.

Opetuksen eheyttämistavat voivat vaihdella oppilaiden ikäkauden mukaisesti ja yksikkökohtaisesti. Lähtökohtana voi olla myös esimerkiksi jokin laaja-alaisen osaamisen tavoite tai koulun toimintakulttuuriin liittyvä periaate, jota kehitetään siihen soveltuvien oppisisältöjen puitteissa. Opetusta voidaan eheyttää myös esimerkiksi yhdysluokkaopetusta kehittämällä ja opetusta palkittamalla, jonka avulla mahdollistetaan opettajatiimien samanaikainen työskentely usean oppilasryhmän kanssa. Samalla huolehditaan siitä, ettei opetuksen palkittaminen johda pysyvien oppilasryhmien muodostumiseen esimerkiksi oppilaiden tietojen, taitojen tai osaamisen perusteella. Opetuksen eheyttäminen huomioidaan opetuksessa ja opetusharjoittelussa.

4.5.4 Monialaiset oppimiskokonaisuudet

Monialaiset oppimiskokonaisuudet tarjoavat hyvän mahdollisuuden opetuksen ja oppimisen eheyttämiseen. Koulutyötä ja opetusharjoittelua suunniteltaessa huolehditaan siitä, että monialaiset oppimis-

kokonaisuudet edistävät toimintakulttuurin yhtenäisyyttä, ilmentävät perusopetuksen perusteissa kuvattuja arvoja ja oppimiskäsitystä sekä niihin perustuvaa koulun toiminta-ajatusta sekä kehittävät pedagogisesti laaja-alaista osaamista.

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutus pohjautuu seuraaviin periaatteisiin:

- oppilaan osallisuuden tunne vahvistuu, ja hän on aidosti mukana merkityksellisiksi ja kiinnostaviksi kokemiensa asioiden suunnittelussa
- oppilas kokeilee erilaisia opiskelutapoja
- oppilas harjoittelee eri tieteen- ja taiteenalojen yhteyksien tunnistamista
- oppilas keskittyy pitkäjänteisesti omaan aiheeseensa
- oppilaan työskentelyssä mahdollistuu aito tutkimuksellinen ote
- oppilas saa mahdollisuuden arvioida oppimiskokonaisuuden aikaista oppimisprosessia
- oppilaat, opettajat ja opetusharjoittelijat rakentavat monialaista yhdessä toimimisen kulttuuria, joka puolestaan edistää laaja-alaisen osaamisen kehittymistä.

Monialaisia oppimiskokonaisuuksia voidaan toteuttaa esimerkiksi joidenkin oppiaineiden yhteisprojekteina tai luokka- ja ikäkausirajat ylittävänä työskentelynä. Oppimiskokonaisuudet voidaan kytkeä myös koulun tai sen eri yksiköiden mahdolliseen lukuvuositeemaan. Kunkin oppimiskokonaisuuden tarkemmat tavoitteet, sisällöt ja toteutustavat määrittelevät opettajat, opetusharjoittelijat ja oppilaat yhdessä.

Oppimiskokonaisuuksien toteutumista seurataan ja arvioidaan käyttämällä tilanteeseen sovittuja, monipuolisia arviointitapoja. Kokonaisuuksien toteutumista arvioivat kaikki osallistujat ja mahdollisesti myös huoltajat.

4.5.4.1 Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vuosiluokilla 1–6

Perusopetuksen vuosiluokilla 1–6 monialaiset oppimiskokonaisuudet organisoidaan ja toteutetaan siten, että ne noudattavat toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavia periaatteita. Lisäksi suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään esimerkiksi paikallisia voimavaroja, käsillä olevien asioiden ajankohtaisuutta ja yhteiskunnallista merkitystä sekä Unesco-koulujen periaatteista nousevia aihepiirejä.

Keskenään vuorovaikutuksessa olevien monialaisten oppimiskokonaisuuksien aiheita, aihepiirejä ja teemoja voidaan toimintakulttuurin kehittämisperiaatteiden mukaisesti jäsentää seuraavasti:

Periaate	Esimerkkejä monialaisten opintojen laaja-alaista osaamista edistävästä teemoista ja sisällöistä
oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä	koululaiseksi kasvaminen, oppijana kehittyminen ja yhteisön tarpeet, aito kohtaaminen yhteisössä, fyysinen aktiivisuus, ponnistelu ja työn loppuun saattaminen
hyvinvointi ja turvallinen arki	terveys, turvallisuus, ihmissuhteet, sosiaaliset suhteet, hyväksyvä ilmapiiri, liikkuminen ja liikenne, huolenpito, turvallisuuden symbolit, yksityisyyden suojaaminen ja henkilökohtaiset rajat, mielen hyvinvointi, teknologian vastuullinen käyttö, kuluttajataidot, talous ja sen suunnittelu, hyvä elämä, kestävä hyvinvointi, hyväntahtoisuus ja ystävällisyys, minä yhteisön jäsenenä
vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely	monimuotoinen kulttuurinen viestintä, oman identiteetin rakentaminen, eri tiedonalojen kielen ja esitystapojen hallinta, tekstiympäristö, tieto- ja viestintätekniikka kansalaistaitona ja sen merkitys arjessa, minä ja rikas tekstiympäristö koulun arjessa, ympäristön viihtyisyys
kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus	kulttuurisesti kestävä elämäntapa, oma kulttuuri-identiteetti, myönteisen ympäristösuhteen rakentaminen, kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys
osallisuus ja demokraattinen toiminta	minä ja osallistuminen, vaikuttaminen ja yrittäminen, minä kielenkäyttäjänä yhteisössä, itsensä ilmaiseminen monin eri keinoin, työ ja yrittäminen, työelämä-tuntemus ja muuttuva maailma, oma vastuu yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä, lähialueen elinkeinoelämä ja sen erityispiirteet, käyttäytyminen ja hyvät tavat, toiminnallisuus opiskelutilanteissa, yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen, luottamuksen rakentaminen, oppilaskuntatoiminta ja sen merkitys
yhdenvertaisuus ja tasa-arvo	rauha, kestävä tulevaisuus, yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus, oma identiteetti
vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen	kestävä elämäntapa ja arjen valinnat, kestävä elämäntapa ja aineettomat tekijät, työelämä, ammatit ja työnluonne sekä teknologinen kehittyminen, talouden globalisoituminen, toivo hyvästä tulevaisuudesta

Taulukko 4. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien jäsentäminen

Monialaisia oppimiskokonaisuuksia käsitellään oppilaiden kokemusmaailmaan kuuluvina ja sitä avar-tavina asioina toiminnallisesti ja riittävän pitkäkestoisesti. Monialaisen oppimiskokonaisuuden opiske-luun käytetään aikaa vähintään oppilaiden viikkotuntimäärän verran. Oppimiskokonaisuuden toteutta-minen vaihtelee viikosta useampaan viikkoon sen mukaan, mitä oppiaineita oppimiskokonaisuuteen kuuluu ja kuinka monta viikkotuntia kyseistä oppiainetta opiskellaan.

Oulun normaalikoulussa huomioidaan, että oppimiskokonaisuuksien kesto ja toteutustapa vaihtelevat valitun aihepiirin, tilanteen ja oppilaiden oppimisen etenemisen mukaan. Oppimiskokonaisuuksien aiheet tai aihepiirit valitaan luvussa 4.4 esitettyjen periaatekokonaisuuksien pohjalta. Näitä eri koko-naisuuksia voidaan yhdistellä pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla. Täsmennykset tehdään yk-siköittäin lukuvuosisuunnitelmissa.

Oulun normaalikoulussa monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen dokumentoidaan ja sen toteutumista seurataan ja sitä arvioidaan säännöllisesti. Arviointitiedon pohjalta suunnitellaan seuraavat monialaiset oppimiskokonaisuudet.

4.5.4.2 Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vuosiluokilla 7–9

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutuksessa on tavoitteena, että oppilaiden, opettajien ja opetusharjoittelijoiden työskentelyssä toteutuu jokin tai joitakin seuraavista periaatteista: oppilas kokeilee erilaisia opiskelutapoja; oppilas huomaa eri tieteen- ja taiteenalojen yhteyksiä tutkiessaan aiheitaan; oppilas voi keskittyä pitkäjänteisesti omaan aiheeseensa; oppilaan työskentelyssä mahdollistuu aito tutkimuksellinen ote; oppilaan pitkäjänteisyys lisääntyy laajan projektin myötä; oppilaat, opettajat ja opetusharjoittelijat rakentavat moniaineista yhdessä toimimisen kulttuuria.

Monialaiset oppimiskokonaisuudet rakentuvat vuosiluokilla 7–9 seuraavasti:

1. työskentelyn aloitus jaksonvaihtopäivänä
2. viikoittaiset monialaiset oppitunnit
3. integrointi muuhun lukujärjestyksen mukaiseen opetukseen
4. lopputyöskentely jaksonvaihtopäivänä

Jokaiselle vuosiluokalle suunnitellaan teemasta kokonaisuus. Suunnitelma sisältää tavoitteet, sisällöt ja käytännön toimintatavat aloitus- ja lopetuspäivälle, monialaisille tunneille sekä integrointiin muun opetuksen kanssa. Monialaiset opinnot sijoitetaan niin, että ne ajoittuvat samanaikaisesti opetusharjoittelun kanssa. Näin myös opetusharjoittelijat ovat jakamassa opiskelu- ja opetuskokemusta.

JAKSONVAIHTOPÄIVÄNÄ työskentelyn aloitus	Monialainen tunti 1	Monialainen tunti 2	Monialainen tunti 3	Monialainen tunti 4	Monialainen tunti 5	Monialainen tunti 6	Monialainen tunti 7	Monialainen tunti 8	JAKSONVAIHTOPÄIVÄNÄ työskentelyn lopetus
	VK 1	VK 2	VK 3	VK 4	VK 5	VK 6	VK 7	VK 8	
	Muu lukujärjestyksen mukainen opetus								

Taulukko 5.
Monialaisten
opintojen orga-
nisointi yläkou-
lussa

LUKU 5 OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

5.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan kouluyhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävästä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhoito ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus³³. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, opiskeluhoitoon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista kouluyhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista. Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja opiskeluhoollollisen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti opiskeluhoitoon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Oppilaan on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, että hän ei vaaranna muiden oppilaiden tai muiden kouluyhteisön jäsenten turvallisuutta tai terveyttä. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti³⁴. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä³⁵. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

³³ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. ja perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

³⁴ Perusopetuslaki 35 § 2 mom.

³⁵ Perusopetuslaki 35 § 1 mom.

5.2 Yhteistyö

Opetustoimi ja koulu tekevät monipuolista yhteistyötä perusopetuksen yhtenäisyyden, eheyden ja laadun varmistamiseksi, toiminnan avoimuuden lisäämiseksi sekä oppilaiden oppimisen ja kasvun tukemiseksi. Yhteistyötä tarvitaan myös oppimisympäristöjen monipuolisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin turvaamiseksi. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sen toteutumista arvioidaan yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Oppilaiden osallisuus

Koulutyö järjestetään siten, että sen perustana on oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Huolehditaan siitä, että oppilaat saavat kokemuksia yhteistyöstä ja demokraattisesta toiminnasta omassa opetusryhmässä, koulussa ja sen lähiympäristössä sekä erilaisissa verkostoissa.

Oppilaiden osallistuminen oman koulutyönsä ja ryhmänsä toiminnan suunnitteluun on luonteva tapa vahvistaa osallisuutta. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa oppilaiden osuus on tärkeä. Lisäksi oppilaita rohkaistaan vaikuttamaan myös koulun yhteisen toiminnan ja oppimisympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Oppilaille tulee järjestää mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssäännön valmisteluun³⁶. Oppilaat ovat myös mukana arvioimassa ja kehittämässä yhteistyötä.

Perusopetuslain mukaan koululla tulee olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista.³⁷ Se innostaa oppilaita esittämään näkemyksiään, toimimaan ja vaikuttamaan omiin ja yhteisiin asioihin. Oppilaskunta sekä koulun ja kunnan muut osallisuutta tukevat rakenteet ja toimintatavat tarjoavat yhteistyössä tilaisuuksia harjoitella demokratiataitoja käytännössä.

Kodin ja koulun yhteistyö

Perusopetuslain mukaan opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa³⁸. Yhteistyöllä tuetaan kasvatuksen ja opetuksen järjestämistä siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Yhteistyö edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Huoltajien osallisuus sekä mahdollisuus olla mukana koulutyössä ja sen kehittämisessä on keskeinen osa koulun toimintakulttuuria. Kodin ja koulun kasvatusyhteistyö lisää oppilaan, luokan ja koko kouluyhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta. Hänen on myös huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Perusopetuslain mukaan oppivelvollisuuden voi suorittaa joko siten, että oppilas osallistuu opetukseen tai saa muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot.³⁹ Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan opetuksesta ja kasvatuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohtana on luottamuksen rakentaminen, tasavertaisuus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus sekä tiedon ja tuen tarpeet. Yhteistyön onnistumiseksi tarvitaan koulun henkilöstön aloitteellisuutta ja henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa sekä

³⁶ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

³⁷ Perusopetuslaki 47 a § 2 mom. (1267/2013)

³⁸ Perusopetuslaki 3 § 3 mom.

³⁹ Perusopetuslaki 26 § 1 mom. (477/2003)

muutoin monipuolista viestintää. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Voidakseen huolehtia kasvatustehtävästään huoltajan tulee saada tietoa lapsensa oppimisen ja kasvun edistymisestä sekä mahdollisista poissaoloista⁴⁰. Lisäksi huoltajan kanssa keskustellaan opetuksen järjestämisen keskeisistä asioista, kuten opetussuunnitelmasta, oppimisen tavoitteista, oppimisympäristöistä ja työtavoista, oppimisen tuesta ja opiskeluhuollosta, arvioinnista ja todistuksista sekä opiskeluun liittyvistä valinnoista ja lukuvuoden erilaisista tapahtumista. Kannustavat ja oppilaan oppimista ja kehitystä myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Säännöllisen palautteen avulla huoltaja voi osallistua tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Erityisen tärkeää yhteistyö on oppilaan koulupolun nivelvaiheissa sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Henkilökohtaisten ja ryhmätapaamisten lisäksi yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa.

Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua koulun arkeen ja osallistua koulun toiminnan ja kasvatustyön tavoitteiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen yhdessä koulun henkilöstön ja oppilaiden kanssa. Yhteinen arvopohdinta luo perustaa yhteiselle kasvatustyölle. Kodin ja koulun yhteistyössä edistetään myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta ja luodaan pohjaa vanhempainyhdistystoiminnalle. Vanhempien verkostoituminen ja yhteinen toiminta vahvistavat yhteisöllisyyttä ja antavat tukea opettajien ja koulun työlle.

Koulun sisäinen yhteistyö ja yhteistyö muiden tahojen kanssa

Henkilöstön tiivis yhteistyö edesauttaa koulun kasvatus- ja opetustavoitteiden toteuttamista. Koulutyö järjestetään tarkoituksenmukaisesti ja joustavasti yhdessä toimien ja työtä jakaen. Aikuisten yhteistyö, kuten samanaikaisopettajuus, mallintaa koulun toimintaa oppivana yhteisönä myös oppilaille. Yhteistyötä tarvitaan erityisesti monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa ja toteuttamisessa, oppimisen arvioinnissa ja tuessa sekä opiskeluhuollon toteuttamisessa.

Koulut tekevät myös keskinäistä yhteistyötä. Tavoitteena on edistää opetuksen kehittämistä ja yhtenäisyyttä sekä vahvistaa henkilöstön osaamista. Yhteistyötä tarvitaan perusopetuksen nivelvaiheissa ja oppilaiden siirtyessä koulusta toiseen. Usein myös eri kieli- ja kulttuuriryhmien opetuksen, oppimisen tuen sekä opiskeluhuollon sujuva järjestäminen edellyttää hyvää koulujen välistä yhteistyötä. Toiminta paikallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa edistää pedagogiikan kehittämistä.

Eheän oppimispolun varmistamiseksi koulu toimii yhteistyössä varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä lukioden ja ammatillisten oppilaitosten tai muiden oppimista tukevien organisaatioiden kanssa. Hyvä yhteistyö kerho- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa edistää oppilaiden hyvinvointia. Yhteistyö nuoriso-, kirjasto-, liikunta- ja kulttuuritoimen, poliisin sekä seurakuntien, järjestöjen, yritysten ja muiden lähiympäristön toimijoiden kuten luontokoulujen, museoiden ja nuorisokeskusten kanssa lisää oppimisympäristöjen monipuolisuutta ja tukee koulun kasvatustehtävää.

5.3 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, jossa työrauha ja opiskelun esteetön sujuminen on varmistettu. Työrauhaan voidaan vaikuttaa monilla koulun keinoilla, joista keskeisiä ovat opettajan antama ohjaus ja palaute, yhteistyö sekä yhteinen vastuunotto ja huolenpito. Pedago-

⁴⁰ Perusopetuslaki 26 § 2 mom. (477/2003)

gisia ratkaisuja kehittämällä sekä luottamuksen ja välittämisen ilmapiiriä vahvistamalla luodaan edellytykset hyvän työrauhan rakentumiselle. Opetuksen järjestäjällä on oikeus käyttää työrauhan turvaamiseksi ja epäasialliseen käyttäytymiseen puuttumiseksi myös kasvatuskeskustelua ja erilaisia kurinpitokeinoja. Kasvatuskeskustelussa ja kurinpitoasioissa noudatettavasta menettelystä säädetään perusopetuslaissa. Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi tai hänelle voidaan antaa kirjallinen varoitus. Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa edellä tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi. Kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen ovat kurinpitotoimia.

Kasvatuskeskustelu on ensisijainen tapa puuttua oppilaan epäasialliseen käyttäytymiseen. Keskustelun tarkoituksena on yhdessä oppilaan kanssa yksilöidä toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti, kuulla oppilasta, selvittää laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä pohtia keinot tilanteen korjaamiseksi. Menettelyn tavoitteena on löytää myönteisiä keinoja koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi. Opetuksen järjestäjä päättää, millaisissa tapauksissa kasvatuskeskustelua käytetään.

Kurinpidollisia keinoja ovat perusopetuslain mukaan jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen. Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun tilaisuudesta. Lisäksi työrauhan turvaamiseksi oppilaan oikeus osallistua opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai muun henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle opiskeluhoiltopalveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna opiskeluhoiltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhoillon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma palaamisen tukemiseksi. Ennen oppilaan määräämistä jälki-istuntoon, kirjallisen varoituksen antamista oppilaalle ja oppilaan määräaikaista erottamista on yksilöitävä toimenpiteeseen johtava teko tai laiminlyönti, kuultava oppilasta ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.

Opetuksen järjestäjän tulee kurinpitotoimea harkitessaan ottaa huomioon teon laatu sekä oppilaan ikä ja kehitystaso. Ennen kurinpitotoimesta päättämistä on oppilaan huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Muista 36 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi sen hyvinvointialueen, jonka alueella koulu sijaitsee, sosiaalihoillon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Määräaikaisesta erottamisesta ja kirjallisesta varoituksesta tulee antaa päätös, ja muut 36 §:ssä tarkoitettut toimenpiteet tulee kirjata. Opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetus, joka estää määräajaksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen vuosisluokkansa ja opetusryhmänsä edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma, jonka mukaan opetus toteutetaan ja oppimista seurataan. Oppilaalle ja oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle on varattava tilaisuus osallistua tässä momentissa tarkoitettun opetussuunnitelmaan perustuvan henkilökohtaisen suunnitelman laatimiseen. Opetuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaalle, jolle on määrätty kurinpitotoimi tai jolta opetus on evätty jäljellä olevan työpäivän ajaksi ja enintään seuraavaksi työpäiväksi, järjestetään tarvittava opiskeluhoito. Oppilasta ei saa jättää ilman valvontaa, kun hänet on poistettu luokkahuoneesta,

muusta tilasta tai koulun tilaisuudesta tai kun oppilaan opetukseen osallistuminen on eväty jäljellä olevan ja sitä seuraavan työpäivän ajaksi.⁴¹

Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan ja ohjeistamaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten keinojen käyttämisestä ja niihin liittyvistä menettelytavoista⁴². Suunnittelun tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnittelu tukee myös koulun järjestys-sääntöjen toteutumista.

Opetuksen järjestäjä huolehtii siitä, että jokaisella sen alaisella koululla on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva suunnitelma. Suunnitelma voidaan laatia osana opetussuunnitelmaa tai erillisenä. Se voidaan laatia kokonaisuudessaan koulujen yhteisenä tai siten, että suunnitelman rakenne ja keskeiset toimintatapalinjaukset ovat yhteisiä ja suunnitelma täsmennetään koulukohtaisesti.

Suunnitelman laadinnassa on otettava huomioon, että kurinpidossa ja työrauhan turvaamisessa voidaan käyttää vain laissa mainittuja keinoja ja että näitä keinoja käytettäessä noudatetaan hallinnon yleisiä oikeusturvaperiaatteita. Keinojen käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista tulee tekijästä riippumatta määrätä samanlainen seuraamus, kuitenkin siten, että tekojen toistuminen voidaan ottaa huomioon raskauttavana tekijänä. Kurinpitoseuraamusten tulee olla suhteessa tekoon. Myös oppilaan ikä ja kehitysvaihe otetaan huomioon. Kurinpidollisia keinoja ei saa käyttää oppilaita häpäisevällä tai loukkaavalla tavalla.

Opetuksen järjestäjä päättää suunnitelman laatimisesta ja valmisteluun osallistuvista tahoista. Oppilaille tulee lain mukaan järjestää mahdollisuus osallistua suunnitelman valmisteluun⁴³. Yhteistyö huoltajien ja muun muassa hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden edustajien kanssa tukee suunnitelman toteutumista. Henkilöstöä ja oppilaskuntaa tulee kuulla ennen suunnitelman hyväksymistä tai päivittämistä.

5.4 Opetuksen järjestämistapoja

Opetuksen järjestämisessä otetaan huomioon oppilaiden tarpeet ja olosuhteet sekä paikalliset mahdollisuudet. Näin pyritään löytämään oppimista ja hyvinvointia parhaiten edistäviä ratkaisuja.

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu on yksilöllisen opinnoissa etenemisen mahdollistava joustava järjestely. Vuosiluokkiin sitomatonta järjestelyä voidaan käyttää koko koulun, vain joidenkin vuosiluokkien tai yksittäisten oppilaiden opiskelun järjestämisessä. Sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi lahjakkuutta tukevana tai opintojen keskeyttämistä ehkäisevänä toimintatapana.

Vuosiluokkiin sitomattoman opiskelun toteuttaminen edellyttää tätä koskevaa päätöstä opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelmassa päätetään tällöin, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta kunkin oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti.⁴⁴ Oppilaan oma opinto-ohjelma rakentuu opetussuunnitelmassa määräytyistä opintokokonaisuuksista. Opintokokonaisuudet suunnitellaan eri oppiaineille määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Näiden opintokokonaisuuksien suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiselle

⁴¹ Perusopetuslaki 36 § (477/2003) ja 36 a - 36 i § (1267/2013) ja (163/2022)

⁴² Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

⁴³ Perusopetuslaki 47 a § (1267/2013)

⁴⁴ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

ao. oppiaineessa ja opinnoissa kokonaisuutena. Opetussuunnitelmassa on määrättävä, mitkä opintokokonaisuudet ovat oppilaalle pakollisia ja mitkä valinnaisia. Oppilaan opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista tulee seurata säännöllisesti. Oppimisen arviointi oman opinto-ohjelman mukaan edettäessä käsitellään luvussa 6.

Vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua käytettäessä tuntijako sekä oppiaineiden opetuksen tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt määritellään opintokokonaisuuksittain. Opintokokonaisuudet muodostetaan kussakin aineessa valtioneuvoston asetuksen määrittelemien tuntijaon nivelkohtien väliin muodostuvien vuosiluokkakokonaisuuksien pohjalta⁴⁵. Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan myös muodostaa yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokkakokonaisuuksien sisällä tai tarvittaessa yli tuntijaon nivelkohtien.

Tarvittaessa oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu voidaan tehdä hallintopäätöksenä yksittäiselle oppilaalle myös perusopetuslain 18 §:n nojalla⁴⁶. Tällainen hallintopäätös on mahdollinen silloinkin, kun paikallista opetussuunnitelmaa ei ole laadittu vuosiluokkiin sitomatonta opiskelua varten. Oppilaalle tulee laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan sekä määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu ja mahdolliset erityistavoitteet.

Yhdysluokalla tarkoitetaan opetusryhmää, jossa opiskelee eri vuosiluokilla olevia tai vuosiluokkiin sitomattomasti edettäessä eri-ikäisiä oppilaita. Yhdysluokka voidaan perustaa joko oppilasmäärän pienen vuoksi tai pedagogisista syistä. Opetus yhdysluokassa voidaan toteuttaa kokonaan oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti tai osittain vuorokurssiperiaatetta noudattaen. Vuorokurssittain opiskeltaessa tulee huolehtia opiskeltavien sisältöjen jatkuvuudesta ja johdonmukaisesta etenemisestä. Erityisesti on huolehdittava oppilaiden opiskelutaitojen kehittymisestä. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit. Oppiaineiden opetustunteja tasattaessa tulee aina turvata oppilaan oikeus opetussuunnitelmassa määriteltyyn kokonaistuntimäärään. Mikäli oppilas siirtyy vuorokurssiperiaatteen mukaisesta opiskelusta vuosiluokittain etenevään opiskeluryhmään, oppilaan opetus järjestetään yksilöllisesti mahdollisen puuttuvan oppimäärän tai sen osan suorittamiseksi.

Opiskelu yhdysluokassa voidaan toteuttaa myös vuosiluokkiin sitomattomana perusopetusasetuksen mukaisesti⁴⁷. Tällöin oppimäärä määritellään opetussuunnitelmassa opintokokonaisuuksina jakamatta sitä vuosiluokkiin. Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu voi koskea kaikkia koulun oppilaita, jotakin yhdysluokkaa tai yksittäisiä oppilaita.

Yhdysluokkaopetuksessa on hyvät edellytykset edistää opetuksen eheyttämistä ja käyttää monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Yhdysluokkaopetuksessa hyödynnetään erityisesti vertais- ja mallioppimisen mahdollisuuksia. Yhdysluokissa lähiopetusta voidaan tukea ja rikastaa myös etäyhteyksiä hyödyntäen.

Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan opetuksen järjestäminen ja oppilaan tarvitsema tuki edellyttää erityistä pohdintaa esimerkiksi oppilaan sairastuessa vakavasti tai vaikeassa elämäntilanteessa. Perusopetusta voidaan tällöin järjestää

⁴⁵ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

⁴⁶ Perusopetuslaki 18 §

⁴⁷ Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

muun muassa sairaalaopetuksena, koulukodissa, vastaanottokodissa tai -keskuksessa taikka vankilassa tai muussa rangaistustaloksessa annettavana opetuksena.

Sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppilaalle opetusta siinä määrin kuin se oppilaan terveys huomioon ottaen on mahdollista. Hoidosta vastaavan sairaalan sijaintikunta on velvollinen järjestämään myös muulle erikoissairaanhoidossa olevalle oppivelvolliselle oppilaalle opetusta ja tukea siinä määrin kuin se hänen terveytensä, pedagogiset erityistarpeensa ja erikoissairaanhoidon hoidolliset ja kuntoutukselliset toimenpiteet huomioon ottaen on perusteltua, jos opetuksen järjestäminen muutoin ei ole perusopetuslain tai muun lain mukaisista tukitoimista huolimatta oppilaan edun mukaista. Myös kunta, jossa on erikoissairaanhoidon muu toimintayksikkö, voi järjestää opetusta erikoissairaanhoidossa olevalle oppilaalle. Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetuksessa yhdistyvät oppimista ja koulunkäyntiä ylläpitävä sekä oppilaan hoitotavoitteita tukeva kokonaiskuntoutuksellinen tavoite. Oppilaan opetuksen järjestäjä ja sairaalan sijaintikunta sopivat ja järjestävät moniammatillisessa yhteistyössä siirtymisen kannalta välttämättömän tuen sairaalaopetukseen tai sieltä takaisin omaan kouluun siirtyvälle oppilaalle.⁴⁸ Sairaalaopetuksessa voidaan hyödyntää myös etäyhteyksien kautta tapahtuvaa opetusta. Oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan kotikuntakorvauksen sairaalakoulussa olevista oppilaista.

Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten opetuksesta vastaa se kunta, johon lapsi on sijoitettu. Lastensuojelulaitokseen sijoitetun oppilaan opetuksesta vastaa laitoksessa toimiva koulu, jos laitoksella on opetuksen järjestämislupa. Lastensuojelulain perusteella sijoitettujen oppilaiden kotikunnalle on säädetty velvollisuus maksaa kotikuntakorvaus.⁴⁹ Oppivelvollisuusikäisten vankilaopetuksesta vastaa se kunta, jossa vankila sijaitsee.

Kunta voi osoittaa oppilaan lähikouluksi sopimuksen mukaisesti oman kunnan koulun sijasta myös toisen kunnan koulun, sellaisen yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän koulun, jolla on opetuksen järjestämislupa, tai valtion koulun.

5.5 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa⁵⁰. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta käytettävissä olevin resurssien mukaan. Myös kouluruokailu, välituntitoiminta sekä koulun päivänavaukset, juhlat, retket, opintokäynnit ja leirikoulut sekä mahdollisuuksien mukaan koulumatkat järjestetään siten, että ne tukevat oppilaiden oppimiselle, monipuoliselle kehitymiselle ja hyvinvoinnille asetettuja tavoitteita. Ne myös osaltaan vahvistavat kokemusta hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä ja tekevät mahdolliseksi oppilaiden näkökulmasta eheän, vireyttä vahvistavan ja vaihtelevan päivän.

Koulun kerhotoiminta

Kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista toimintaa, jonka lähtökohtana ovat koulun kasvatukselliset, opetukselliset ja ohjaukselliset tavoitteet. Se on osa maksutonta perusopetusta ja rakentaa omalta osaltaan toiminnan yhteisöllisyyttä ja rikastuttaa koulun toimintakulttuuria. Kerhotoiminnan tehtävä on tukea oppilaiden monipuolista kasvua ja kehitystä. Kerhot tarjoavat oppilaille mahdollisuuksia tutustua

⁴⁸ Perusopetuslaki 4 a § (1267/2013)

⁴⁹ Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 41 § (1271/2013)

⁵⁰ Perusopetuslaki 47 §

erilaisiin harrastuksiin. Tavoitteena on lisätä harrastuneisuutta sekä tuottaa yhdessä tekemisen, osaamisen, onnistumisen ja ilon kokemuksia. Kerhotoiminnassa oppilaat saavat tilaisuuksia koulussa opitun soveltamiseen, luovaan toimintaan ja monimuotoiseen vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa. Kerhot voivat lisätä oppilaiden osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia sekä arjen hallintaa ja turvallisuutta.

Joustavilla kerhotoiminnan ratkaisuilla tuetaan oppilaan päivän kokonaisuutta. Kerhotoiminnan järjestämis- ja toteuttamistapoja kehitetään ja oppimisympäristöä muokataan harrastuneisuutta tukeväksi. Oppilaiden osuutta kerhotoiminnan suunnittelussa lisätään. Kerhotoiminnan järjestäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa myös kodin ja koulun kasvatusyhteistyötä sekä yhteistyötä ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Koulut voivat hyödyntää kerhotoiminnan järjestämisessä eri hallintokuntien, yhteisöjen, yritysten ja järjestöjen sekä koulun muiden sidosryhmien osaamista.

Koulun kirjastotoiminta

Koulun kasvatus- ja opetustyön tukemiseksi järjestetään koulukirjastotoimintaa ja toteuttaa sitä yhteistyössä lähikirjaston ja muiden kirjastojen kanssa. Kirjastotoiminnalla vahvistetaan oppilaiden yleisivistyksen ja maailmankuvan laajenemista ja avartumista. Monimuotoinen koulukirjastotoiminta tukee oppimiskäsityksen toteutumista aidoissa oppimistilanteissa ja luo oppilaille mahdollisuuksia monenlaisten vastuutehtävien hoitamiseen. Koulun kirjasto ja muut kirjastot tarjoavat aktivoivia ja virikkeisiä oppimisympäristöjä sekä monipuolisia työtapoja. Kirjastotoiminnan tehtävänä on kannustaa oppilaita omaehtoiseen lukemiseen ja omiin lukuvalintoihin, tyydyttää heidän tiedonhaluaan, kannustaa hakemaan tietoa eri lähteistä ja arvioimaan tietolähteitä. Toiminta lisää mahdollisuuksia opetuksen eriyttämiseen, oppilaiden yksilöllisten kiinnostusten mukaiseen työskentelyyn sekä yhteistyöhön kotien kanssa. Yhdessä koulu ja kirjasto ohjaavat elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kouluruokailu

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn ja ruokaosaamisen tukeminen. Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä täysipainoinen maksuton ateria. Ateria nautitaan tarkoituksenmukaisesti järjestettynä ja ohjattuna ruokailuna.⁵¹ Kouluruokailun järjestämisessä otetaan huomioon ruokailun terveydellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen merkitys. Ruokailuhetkillä on tärkeä virkistystehtävä ja niillä edistetään kestävää elämäntapaa, kulttuurista osaamista sekä ruoka- ja tapakasvatuksen tavoitteita. Oikea-aikainen ja kiireetön ruokailu ja mahdolliset välipalat varmistavat jaksamisen koulupäivän aikana. Viihtyisä ruokailuhetki lisää hyvinvointia koko kouluyhteisössä.

Kouluruokailu on oppilaille tärkeä osa koulupäivää. Oppilaita kannustetaan osallistumaan kouluruokailun ja etenkin ruokailuhetkien suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajat huolehtivat ruokailun yhteydessä annettavasta ohjauksesta ja kasvatuksesta yhdessä koulun muiden aikuisten kanssa. Kouluruokailun tavoitteista ja järjestämisestä keskustellaan kotien kanssa ja yhdessä tuetaan oppilaiden kehitystä. Kouluruokailuun osallistumista sekä ruoan ja ruokailutilanteen laatua seurataan ja arvioidaan säännöllisesti.

Opetushenkilöstö ja ruokailusta vastaava henkilöstö tekevät yhteistyötä kouluruokailun järjestämisessä ja toiminnan kehittämisessä. Mikäli oppilaalla on yksilöllisiä ravitsemukseen sekä terveyden tai

⁵¹ Perusopetuslaki 31 § 2 mom.

sairauden hoitoon liittyviä tarpeita, tulee oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon sopia yhdessä ruokailuun liittyvistä tukitoimista ja seurannasta.⁵²

Välitunnit, päivänavaukset ja muut koulun yhteiset tapahtumat

Perusopetusasetuksen mukaan opetukseen tulee käyttää tuntia kohti vähintään 45 minuuttia ja opetukseen käytettävä aika jaetaan tarkoituksenmukaisiksi opetusjaksoiksi. Osa työajasta voidaan käyttää työelämään tutustuttamiseen sekä lukuvuoden päättäjäisiin ja muihin yhteisiin tapahtumiin.⁵³ Säännös luo edellytykset koulupäivän monenlaiseen rytmittämiseen sekä välituntien järjestämiseen oppilaiden hyvinvointia edistävällä tavalla. Yhteisiä tapahtumia voivat olla muun muassa koulun juhlat, teemapäivät ja retket. Opintokäynnit ja leirikoulut voivat koskea koko kouluyhteisöä tai vain joitakin tai jotakin opetusryhmää. Myös niissä hyödynnetään perusopetusasetuksen mukaista koulutyön joustavan järjestämisen mahdollisuutta. Päivän työ aloitetaan lyhyellä päivänavauksella.⁵⁴

Koulun yhteisöllisyyden ja oppilaiden terveen kehityksen, sosiaalisten suhteiden sekä opiskelussa jaksamisen kannalta välitunnit, päivänavaukset ja monenlaiset yhteiset tapahtumat ovat tärkeitä. Niitä hyödynnetään myös osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Ne vahvistavat oppilaiden laaja-alaista osaamista ja tekevät näkyväksi koulun kulttuurista ja kielellistä monimuotoisuutta. Opintokäynnit ja leirikoulut puolestaan tarjoavat mahdollisuuksia oppimisympäristön laajentamiseen ja oppimiseen autenttisissa tilanteissa sekä yhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Koulumatkat ja koulukuljetukset

Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla. Heitä opastetaan sekä itsenäisesti että koulukuljetuksin liikuttaessa huolehtimaan omasta ja muiden turvallisuudesta ja käyttäytymään matkaa tehdessään hyvin.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla menettelytavoista ja vastuuhenkilöistä⁵⁵. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta, koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, väkivallasta, syrjinnästä tai häirinnästä epäiltyjen sekä niiden kohteina olleiden oppilaiden huoltajille tai muulle lailliselle edustajalle⁵⁶.

5.6 Oppimista ja hyvinvointia edistävän koulutyön järjestämisestä paikallisesti päätetyt asiat

Oulun normaalikoulussa koulutyön käytännön järjestämisestä päätettäessä on kiinnitetty huomiota siihen, että ratkaisut tukevat kasvatuksen ja opetuksen tavoitteiden saavuttamista sekä edistävät perusopetuksen yhtenäisyyttä rakentavaa toimintakulttuuria.

⁵² Perusopetuslaki 3 § 2 mom., 31 a § 1 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 13 §

⁵³ Perusopetusasetus 3 § 4 ja 5 mom.

⁵⁴ Perusopetusasetus 6 §

⁵⁵ Perusopetuslaki 32 §

⁵⁶ Perusopetuslaki 29 § 7 mom. (1267/2013)

5.6.1 Yhteinen vastuu koulupäivästä sekä yhteistyö

Oulun normaalikoulussa hyvän ja turvallisen koulupäivän tavoitteena on tukea oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista. Jokainen koulun aikuinen osallistuu oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseen. Järjestys- säännöt ohjaavat ja tukevat koulun arkea. Ne muodostuvat yhteisistä järjestyssäännöistä sekä niiden yksikkökohtaisista tarkennuksista. Yhteisöllisyys luo turvallisuutta ja helpottaa oppilaiden yksilöllistä huomioimista ja varhaista puuttumista mahdollisiin ongelmatilanteisiin yhdessä huoltajien kanssa. Kiinteä yhteistyö yksiköiden välillä sekä kotien ja muiden toimijoiden kanssa tukee hyvän ja turvallisen koulun toimintaa.

Opiskeluhuollon palveluntarjoajat yhdessä koulun henkilökunnan kanssa huolehtivat ja edistävät oppilaiden hyvinvointia koulussa. Opiskeluhuoltotyön ohjausryhmä, yksikkökohtaiset yhteisölliset opiskeluhuoltoryhmät ja lukuvuosittain pidettävät opiskeluhuoltoseminaarit seuraavat, suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat yhteisöllisen opiskeluhuollon ja kouluyhteisön hyvinvoinnin toteutumista sekä kouluympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta Oulun normaalikoulussa. Erilaisia uhka- ja vaaratilanteita varten jokaiseen yksikköön on laadittu vuosittain päivitettävät pelastus- ja kriisisuunnitelmat. Poistumisharjoituksia järjestetään säännöllisesti kerran lukuvuodessa.

Myös koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma tukee oppilaan hyvinvointia ja turvallisen koulupäivän toteutumista. Suunnitelman avulla pyritään tunnistamaan syrjinnän muotoja ja löytämään keinoja puuttua niihin. Lähtökohtana on oppilaiden kokemusten ja näkemysten kuuleminen. Konkreettiset toimenpiteet ja kehittämiskohteet tasa-arvon edistämiseksi valitaan näiden havaintojen perusteella. Toimenpiteiden vaikutuksia arvioidaan tältä pohjalta säännöllisin väliajoin.

Oulun normaalikoululla on oppilaista muodostuvat yksikkökohtaiset oppilaskunnat ja koko koulun yhteinen oppilaskunta Oulun normaalikoulun Norssivaltuusto ja -hallitus. Jokaisella oppilaskunnalla ja Norssivaltuustolla on toimintasäännöt ja hallinto, joilla ohjataan ja seurataan oppilaiden osallisuutta. Oppilaskunnan ja sen toimielinten tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista yhteistyössä koulun johdon, opettajien ja muun henkilökunnan tuella.

Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä sekä huolehtia siitä, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Avoin ja tasavertainen kasvatuskumppanuus tukee oppilaan hyvinvointia ja edistää oppimista. Oulun normaalikoulussa käytetään oppilaiden, huoltajien ja koulun väliseen yhteydenpitoon Wilma-järjestelmää. Kodin ja koulun yhteistyötä järjestetään yhteisö-, luokka- ja yksilötasolla. Oulun normaalikoulu osallistuu syksyllä järjestettävään valtakunnalliseen Kodin ja koulun päivään. Yksiköissä edistetään vanhempainuutimikuntien toimintaa, osallistetaan huoltajia ja luodaan huoltajille mahdollisuuksia osallistua koulun toimintaan esimerkiksi järjestämällä kodin ja koulun yhteisiä tapahtumapäiviä, avointen ovien tilaisuuksia ja koulun juhlia. Yhteistyömuotoja täsmennetään lukuvuosisuunnitelmissa ja näistä tiedotetaan tarkemmin yleistiedotteissa.

5.6.2 Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Oulun normaalikoulun jokaisella yksiköllä on käytössään kasvatuskeskustelujen ja kurinpitomenettelyjen toteuttamista koskeva erillinen suunnitelma, joka on opiskeluhuoltosuunnitelman liitteenä. Tämän suunnitelman tarkoituksena on varmistaa toimintatapojen laillisuus ja yhdenmukaisuus sekä oppilaiden yhdenvertainen kohtelu. Suunnitelma tukee myös koulun järjestyssääntöjen toteutumista. Yhdenmukaisilla käytännöillä pyritään eheisiin toimintatapoihin ja rakenteisiin koko perusasteen ajan. Kasvatuskeskustelujen ja kurinpidollisten toimien yhteydessä tehdään yhteistyötä huoltajien kanssa ja eri vaiheet kirjataan Wilma-järjestelmään edellä mainittujen periaatteiden toteutumiseksi.

Kasvatuskeskusteluiden ja kurinpidollisten keinojen yleisperiaatteet määritellään perusopetuslaissa⁵⁷ ja tässä opetussuunnitelmassa. Kasvatuskeskusteluissa ja kurinpidollisissa toimissa on huomioitava neuvontavolvollisuus.⁵⁸ Tämän suunnitelman lisäksi on noudatettava myös Oulun normaalikoulun opetussuunnitelman 2016 velvoittavia periaatteita ja määräyksiä tai muusta lainsäädännöstä johtuvia säännöksiä.

Oulun normaalikoulun kasvatuskeskusteluissa ja kurinpidollisissa keinoissa ja niiden toteuttamisessa noudatetaan seuraavia oikeusturvaperiaatteita⁵⁹:

Objektiviteettiperiaate

Ojentamisen ja kurinpidon tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttyihin ja objektiivisiin syihin. Asiankäsittely on puolueetonta ja objektiivisesti perusteltua.

Yhdenvertaisuusperiaate

Samanlaisista teoista tulee määrätä samanlaisia ojentamiskeinoja ja kurinpitorangeistuksia riippumatta siitä kuka on teon tekijä. Perustuslain 6 §:ssä on säädetty yhdenvertaisuudesta. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Oppilaita on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti.

Tarkoitussidonnaisuuden periaate

Kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja toteuttava voi käyttää toimivaltaansa kasvatuskeskusteluissa ja kurinpitokeinoissa ainoastaan lain perusteella tai muulla tavalla erikseen määritellyssä tarkoituksessa, jonka käyttämiseen toimivaltaa on hänelle annettu.

Suhteellisuusperiaate

Kasvatuskeskustelut ja kurinpitokeinot ovat ankaruudeltaan oikeassa suhteessa rangaistavaan tekoon tai laiminlyönnin moittavuuteen. Rikkomuksesta ei saa käyttää ankarampaa rangaistusta kuin se on tarpeen.

Luottamuksensuojaperiaate

Yksilön suoja julkista valtaa vastaan. Yksilö voi luottaa toiminnan oikeellisuuteen, virheettömyyteen sekä pysyvyyteen kasvatuskeskusteluissa ja kurinpitokeinoissa.

5.6.3 Etäyhteyksiä hyödyntävä opetus

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuutta pohditaan erityisesti oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

⁵⁷ Perusopetuslaki 477/2003 ja 1267/2013

⁵⁸ Hallintolaki 434/2003, 6 §

⁵⁹ Hallintolaki 434/2003, 6 §

Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella edistetään oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Etäyhteyksien käyttö lisää osaltaan koulun toiminnan ekologista kestävyyttä.

Etäyhteyksiä hyödyntämällä opetusta voidaan sekä eriyttää että eheyttää. Opetuksella voidaan vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin, kuten tarjota erityislahjakkuuden kehittymistä tukevaa opetusta, syventää koulun tarjoamaa oppimisen ja koulunkäynnin tukea tai huolehtia opetuksesta joissakin poikkeustilanteissa, esimerkiksi oppilaan pitkän sairausjakson aikana. Etäyhteyksien ja erilaisten opetusteknologioiden käyttö monipuolistavat oppimisympäristöjä. Tällöin voidaan käyttää eri opettajien osaamista sekä koulun yhteistyökumppaneiden ja mahdollisten kansainvälisten verkostojen asiantuntevasta oppilaiden tarpeiden ja opetuksen tavoitteiden mukaisesti.

Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen. Tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön toteutumiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Oulun normaalikoulun kieliohjelman mukaisesti toisen vieraan kielen opetusta voidaan antaa myös etäopetuksena. Etäopetusryhmiä voidaan perustaa myös yläluokkien valinnaisiin kieliin. Täydentävänä opetuksena järjestettävä pohjoissaamen kielen ja saamelaisen kulttuurin opetus on mahdollista toteuttaa etäopetuksena perusasteella oppilaiden ikä ja muut edellytykset huomioiden.

Etäopetus antaa oppilaille mahdollisuuden hyödyntää viestintäteknologista osaamistaan kielenopiskelussa. Se kasvattaa kykyä itsenäiseen työntekoon ja ongelmanratkaisuun ja aktivoi oppilasta. Kielten etäopetus mahdollistaa omaa tahtia etenemisen opinnoissa ja lisää yhteistyötä eri kouluista tulevien oppilaiden välillä. Etäopetustunneilla kehitetään myös jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia, koska myös niissä tarvitaan verkko-opiskelun taitoja.

Etäopetusta voidaan ja tulee hyödyntää myös sairaalaopetuksen toteuttamisen yhtenä väylänä etenkin silloin, kun oppilaan koulunkäynti tapahtuu kotona hoidollisista syistä. Sairaalan lapsen etäopetuksessa on syytä korostaa myös lapsen ja nuoren oikeutta kuulua opetusryhmään sairaudestaan huolimatta, jolloin opetuksessa hyödynnetään luonnollisia vuorovaikutustilanteita etäyhteyden molemmissa päissä. Etäopetuksen onnistuminen vaatii tarkan suunnittelun ja sitoutumisen kaikilta osapuolilta. Etäopetus kotiin tai sairaalaan toimii kontaktiopetuksen rinnalla ja sitä täydentäen.

Etäopetusta järjestävät yksiköt kirjaavat etäopetusjärjestelyt lukuvuosisuunnitelmaan.

5.6.4 Vuosiluokkiin sitomaton opiskelu

Oulun normaalikoulussa opetus on ensisijaisesti sidottu vuosiluokkiin. Tarvittaessa voidaan tehdä oman opinto-ohjelman mukaan etenemistä koskeva ratkaisu hallintopäätöksenä yksittäiselle oppilaalle perusopetuslain 18 §:n nojalla⁶⁰. Silloin oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma, jossa mainitaan opintokokonaisuudet sisältöineen ja tavoitteineen. Tämä suunnitelma sisältää oppilaan opinto-ohjelman, tuntijaon, suorittamisjärjestyksen, aikataulun ja mahdolliset erityistavoitteet sekä seurannan ja arviointiperusteet. Arvioinnissa otetaan huomioon seuraavalle vuosiluokalle siirtymistä koskevat erityismääräykset, jotka on kuvattu oppimisen arviointia koskevassa luvussa 6.

⁶⁰ Perusopetuslaki § 18

5.6.5 Yhdysluokkaopetus

Oulun normaalikoulussa järjestetään yhdysluokkaopetusta luokka-asteilla 1–2, 3–4 ja 5–6. Opetus järjestetään pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla osittain oppilaiden vuosiluokkien mukaisesti ja osittain vuorokurssiperiaatteella. Järjestelyt voivat vaihdella oppilasryhmäkohtaisesti. Opetuksessa pyritään edistämään eheää oppimista esimerkiksi monialaisten oppimiskokonaisuuksien sekä vertais- ja mallioppimisen tarjoamia mahdollisuuksia hyödyntäen.

Eri oppiaineiden vuosiviikkotunnit jaetaan yhdysluokissa luokka-astejaon 1–2, 3–4 ja 5–6 mukaisesti. Mikäli yhdysluokan eri vuosiluokilla on joissakin oppiaineissa erilaiset viikkotuntimäärät, oppiaineiden vuosiviikkotunnit voidaan myös jakaa osiin ja siten tasata oppiaineiden opetustunnit.

5.6.6 Joustava perusopetus

Oulun normaalikoulussa ei ole joustavan perusopetuksen toimintaa.

5.6.7 Opetus erityisissä tilanteissa

Oppilaan oikeus opetukseen varmistetaan erityisiä tilanteita varten laaditulla oppimissuunnitelmalla. Näissä erityisissä tilanteissa annettavan opetuksen kohdalla suunnitellaan ja sovitaan oppilaskohtaisesti, miten opetus ja opiskeluhoito järjestetään. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi sairaalaopetus.

5.6.8 Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta

Oulun normaalikoulun yksiköt suunnittelevat ja päättävät itsenäisesti koulupäivän jakamisesta opetusjaksoihin ja välitunteihin sekä siitä, mitä muuta toimintaa koulupäiviin sisältyy ja millaisia toimintamuotoja käytetään. Ratkaisut muokkaavat koulun toimintakulttuuria. Niitä tehtäessä otetaan huomioon perusopetuksen toimintakulttuurin kehittämisen periaatteet ja eri vuosiluokille asetetut tavoitteet sekä eri yksiköiden erityispiirteet. Yksikkökohtaisessa lukuvuosisuunnitelmassa määritellään toimintaa ohjaavat tavoitteet ja järjestämisen periaatteet.

Päivän työ aloitetaan Oulun normaalikoulussa lyhyellä päivänavauksella. Yksikön päivänavaukseen liittyvät käytännöt kuvataan lukuvuosisuunnitelmassa⁶¹.

Oulun normaalikoulun monipuolinen kerhotoiminta tukee yhteisöllisyyttä sekä koulun kasvatuksen, opetuksen ja ohjauksen tavoitteita. Oppilailla on mahdollisuus luovaan toimintaan ja onnistumisen elämyksiin vuorovaikutuksessa eri-ikäisten oppilaiden ja ohjaajien kanssa. Oppilaat voivat osallistua eri yksiköiden kerhotoimintaan oman kiinnostuksena mukaan. Lukuvuosisuunnitelmassa todetaan vuosittain tarjottavat kerhot.

Monimuotoinen kirjastotoiminta tukee koulun opetus- ja kasvatustyötä. Oulun normaalikoulussa on yksikkökohtaiset kirjastot, joista oppilaat voivat lainata materiaalia ja joissa he voivat lukea sekä tehdä opiskelutehtäviä. Kirjastot toimivat myös yksilö- ja ryhmäopetuksen tiloina, mikä mahdollistaa joustavat oppilasjoukon ryhmittelyt. Kirjastoja kehitetään yhteistyössä Oulun kaupungin ja yliopiston kirjastotoimen kanssa opetussuunnitelman mukaisten tavoitteiden ja toimintakulttuurin suuntaan luomalla niistä monipuolisia opiskelu ympäristöjä.

Kouluruokailun tehtävänä on oppilaiden terveen kasvun ja kehityksen, opiskelukyvyn ja ruokaosaimisen tukeminen sekä yleisen tapakasvatuksen lisääminen arjessa ja juhliassa. Valtion ravitsemusneuvottelukunnan ravitsemussuositukset toimivat koululounaan suunnittelun ja toteutuksen pohjana. Kou-

⁶¹ Perusopetusasetus 6§

luruokailussa oppilaita ohjataan kestävään elämäntapaan aterioiden koostamisessa ja lajittelussa. Oppilaiden erityistarpeet huomioidaan koululounaiden suunnittelussa ja valmistuksessa. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa kouluruokailuun esimerkiksi toiveruokapäivinä ja erilaisten teemapäivien yhteydessä. Myös kouluruokailun palveluntarjoajan kyselyillä oppilaat pääsevät vaikuttamaan koululounaiden suunnitteluun, toteutukseen ja laatuun.

Oppilaita ohjataan kulkemaan koulumatkat terveyttä ja kuntoa edistävällä tavalla sekä ohjeistetaan hyvään ja asialliseen käyttäytymiseen koulumatkoilla ja kuljetuksissa. Koulumatkoista ja kuljetuksista oppilaita ja huoltajia tiedotetaan lukuvuositedotteissa tai teemapäivien yhteydessä. Koulukuljetusten turvallisuutta ja odotusaikoja koskevat ohjeet ovat osa yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja kuvataan erillisessä opiskeluhuoltosuunnitelmassa.

Koulun ulkopuolisella opetuksella tarkoitetaan lukuvuosisuunnitelmaan kirjattuja opintokäyntejä ja – retkiä, kilpailu- ja liikuntatapahtumia sekä yön yli kestäviä leirikouluja ja muuta vastaavaa koulun ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa. Oulun normaalikoulussa käytetään tällaisen toiminnan järjestämisen lähtökohtina Opetushallituksen (2016) antamia ohjeita ja periaatteita.

Suomen perustuslain (731/1999) 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Perusopetuksen maksuttomuudessa on kyse subjektiivisesta oikeudesta, ei periaatteesta. Maksuttomuus tarkoittaa sitä, että opetuksesta ei saa aiheutua oppilaalle kustannuksia. Perustuslaki sisältää myös säännökset yhdenvertaisuudesta ja kieltää ihmisten asettamisen eri asemaan ilman hyväksyttävää perustetta (6 §). Taloudellisesta asemasta riippumatta kaikilla lapsilla on oikeus perusopetuslaissa tarkoitettuun opetukseen.

Koulun ulkopuolisen opetuksen sisältö liittyy aina Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmaan; joko tiettyyn oppiaineeseen tai esimerkiksi eri oppiaineiden muodostamaan monialaiseen oppimiskokonaisuuteen. Toiminta on harkinnanvaraista ja siitä päätetään vuosittaisessa lukuvuosisuunnitelmassa.

Koulun ulkopuolista toimintaa voidaan rahoittaa oppilaiden huoltajien tuella. Esimerkiksi leirikoulu on mahdollista toteuttaa, jos huoltajat sitoutuvat leirikoulun rahoitukseen ja siihen mahdollisesti liittyvään varainhankintaan, jolloin koulu ei ole mukana keruussa lainkaan. Huoltajien varojenkeruu voi tapahtua myös yhteistyössä koulun kanssa, jolloin huoltajat ja koulu yhdessä päättävät varojen keruun ja käytön periaatteista. Molemmissa tapauksissa koulu kuitenkin viime kädessä vastaa siitä, että kaikilla oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus osallistua toimintaan. Leirikoulujen ollessa kyseessä tehdään asiasta kirjallinen sopimus huoltajien kanssa esim. vanhempainillassa. Sopimukseen kirjataan, missä laajuudessa varainhankinta on vanhempien tehtävänä ja heidän vastuullaan. Rahastonhoitajana toimii vähintään kaksi erikseen sovittua huoltajaa. Koulun henkilökunnalla ei voi olla tällaisten tilien tilinkäyttöoikeutta. Rehtorin tulee kuitenkin olla tietoinen varainhankintatileistä ja vastuuvanhemmista. Varainhankinta on aina kaikille osapuolille vapaaehtoista.

Mikäli varainhankintaan sisältyy keräystoimintaa on selvitettävä sen laillisuus ja lupien tarpeellisuus. Huoltajilla on vastuu oppilaiden mahdollisesta vapaa-aikana tapahtuvasta varainkeruusta esim. myyntityön turvallisuudesta ja oppilaiden vakuutusturvasta. Huoltaja arvioi varainkeruuseen liittyvän toiminnan riskit ja vaarat oman lapsensa osalta.

Rahoituksen hankkimiseksi tehty työ ei saa olla edellytys, este tai kynnys leirikouluun tai kouluretkkeen osallistumiselle. Myös mahdolliset uudet oppilaat ovat oikeutettuja osallistumaan leirikouluun, eikä heitä voida osallistumisen edellytyksenä velvoittaa johonkin tiettyyn aiemmin toteutettuun rahoitustyösuoritukseen. Erityistä tukea tarvitsevat oppilaat osallistuvat koulun ulkopuoliseen opetukseen heille soveltuvien osien noudattaen yhteistyössä huoltajien ja erityisopetuksen asiantuntijoiden kanssa.

laadittua suunnitelmaa. Leirikouluihin osallistuminen voi olla myös vapaaehtoista, jolloin sille tulee olla mielekäs ja samaan oppimiskokonaisuuteen liittyvä vaihtoehtoinen ohjelma koulussa.

Oppilas kuuluu koulun ulkopuolisen opetuksen aikana opetuksen järjestäjän ottaman vakuutuksen piiriin. Toiminnan turvallisuuteen liittyvistä järjestelyistä vastaa rehtori, joka hyväksyy opettajan esittämän suunnitelman koulun lähialueen ulkopuolelle suuntautuvista, yli 4 tuntia kestävästä opintoretistä (eivät kestä yön yli) ja korkeintaan 4 yötä kestävästä leirikouluista.

Leirikoulujen osalta laaditaan mahdollisimman yksityiskohtainen suunnitelma yhteistyössä oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Suunnitelma sisältää toiminnan tavoitteet, tarkan ohjelman ja aikataulun sekä turvallisuuteen ja vastuisiin liittyvät yksityiskohdat.

Oppilaille annetaan selkeät ohjeet retkestä/leirikoulusta. Oppilaiden vastuuta itsestään ja toisistaan korostetaan. Koulun ulkopuolella tapahtuva opetus on kouluaikaa, jolloin toimitaan opettajan ja muiden valvojien antamien ohjeiden ja koulun järjestyssääntöjen mukaan.

Opettajalla on oppilaistaan aina jakamaton vastuu. Hän on aina mukana luokan tai valvomansa opintoryhmän opintokäynneillä ja -retkillä vastaten niiden käytännön toteutuksesta. Mikäli opettaja on estynyt, määrää rehtori tarvittaessa toisen opettajan hänen tilalleen. Leirikouluissa opettajina toimivat rehtorin määräämät henkilöt.

LUKU 6 OPPILAAN OPPIMISEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI PERUSOPETUKSESSA

6.1. Arvioinnin tehtävät perusopetuksessa

Perusopetuslain⁶² ja -asetuksen⁶³ mukaan perusopetuksen oppilaan arvioinnilla on kaksi toisiaan tukevaa tehtävää. Arvioinnin tehtävänä on

- ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittää oppilaiden itsearvioinnin taitoja (formatiivinen arviointi).
- määrittää, missä määrin oppilas on saavuttanut oppiaineille asetetut tavoitteet (summatiivinen arviointi).

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearvioinnin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet.

Arvioinnin tehtävien toteuttamisessa tulee noudattaa arvioinnin yleisiä periaatteita. Kouluissa tulee olla yhtenäiset arvioinnin periaatteet ja käytänteet, jotka ilmenevät koulun arviointikulttuurissa. Opetuksen järjestäjä seuraa arvioinnin periaatteiden toteutumista kouluissa ja tukee yhtenäisen arviointikulttuurin kehittymistä.

6.1.1 Formatiivinen arviointi

Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään työskentelyään oppiaineille asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta.

Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Palautteen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään oppiaineen tavoitteet, hahmottamaan oma edistymisensä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä se, miten voi parantaa suoriutumistaan suhteessa tavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Oppilaat harjoittelevat opettajan ohjaamana itsearvioinnin ja vertaispalautteen antamisen ja vastaanottamisen taitoja. Niitä tulee harjoitella osana kaikkien oppiaineiden opiskelua. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksemukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁶⁴

Formatiivista arviointia tehdään aina perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettujen ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyjen oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia.

6.1.2 Summatiivinen arviointi

Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet.

62 Perusopetuslaki (628/1998) 22 § 1 mom
 63 Perusopetusasetus (852/1998) 10 § 2 mom
 64 Perusopetusasetus 10 §

Summatiivinen arviointi tehdään vähintään jokaisen lukuvuoden päätteeksi sekä perusopetuksen päättyessä. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen annetaan kuitenkin myös lukuvuoden aikana tietoa oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁶⁵ Kunkin lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, jota varten tehdään summatiivinen arviointi siitä, miten oppilas on kyseisenä lukuvuonna saavuttanut tavoitteet opinto-ohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Lukuvuositodistukseen sisältyy myös käyttäytymisen arviointi.⁶⁶

Summatiivinen arviointi tehdään suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja niiden pohjalta paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin. Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi on summatiivinen kokonaisarviointi oppilaan koko lukuvuoden suoriutumisesta. Päättöarviointi kohdistuu oppiaineille asetettuihin tavoitteisiin perusopetuksen oppimäärän päättyessä.

Oppilaille on selvitettävä oppiaineiden tavoitteet sekä arvioinnin periaatteet ikäkaudelle tarkoituksenmukaisella tavalla. Jokaisen oppilaan tulee saada käsitys siitä, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen suoriutumistaan arvioidaan.

Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä.⁶⁷

Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin.

6.2. Arvioinnin yleiset periaatteet

Arvioinnissa tulee noudattaa seuraavia periaatteita jokaisella vuosiluokalla.

Arviointi on yhdenvertaista

Arviointi perustuu kaikilla vuosiluokilla oppilaiden yhdenvertaiseen kohteluun. Vuosiluokkien 1–8 päätteeksi annetun lukuvuosi-arvioinnin ja perusopetuksen päättöarvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa täsmennettyihin tavoitteisiin. Jokaisen oppilaan tulee saada tietää, mitä on tarkoitus oppia ja miten oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan. Päättöarvosanat muodostetaan valtakunnallisesti yhdenvertaisin perustein.

Arviointi edellyttää avoimuutta, yhteistyötä ja osallisuutta

Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan opintojensa etenemistä. Tämä edellyttää vuorovaikutusta opettajan ja oppilaan välillä sekä palautteen antamista tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi. Arvioinnin toteuttamiseen liittyy oppilaiden osallisuuden mahdollistaminen, vahvuuksien tunnistaminen ja kannustaminen.

Arvioinnin toteuttaminen edellyttää yhteistyötä sekä koulussa että kotien kanssa. Yhteistyön tarkoituksena on selkiyttää huoltajille arvioinnin periaatteita ja käytänteitä. Oppilaan ja huoltajan tulee saada riittävästi tietoa oppilaan oppimisesta, osaamisesta, työskentelystä ja käyttäytymisestä.⁶⁸ Oppilaalla ja huoltajalla on oikeus saada tieto arvioinnin perusteista ja siitä, miten niitä on sovellettu oppilaan arviointiin.⁶⁹

Arviointi on suunnitelmallista ja johdonmukaista

Arviointikäytännöt on suunniteltava johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi ja varmistettava arviointiperiaatteiden yhtenäisyys koulussa. Arviointia toteutetaan sekä lukuvuoden aikana että sen päättyessä. Arvioinnin tulee kohdistua vain siihen, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asetettu tavoitteeksi. Opettaja toteuttaa arvioinnin näyttöihin perustuen.

Oppilaiden suorituksia ei verrata toisiinsa. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Arvioinnin avulla saatu tieto auttaa opettajia suuntaamaan opetustaan oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Arviointi toimii myös tärkeänä välineenä oppilaan mahdollisten tuen tarpeiden tunnistamisessa.

65 Perusopetusasetus 10 §
 66 Perusopetusasetus 10 § 2 mom.
 67 Perusopetusasetus 13 § 1 mom.
 68 Perusopetusasetus 10 § 1 mom.
 69 Perusopetusasetus 13 § 2 mom.

Opettajien yhteistyö kouluyhteisössä on välttämätöntä arvioinnin johdonmukaisuuden toteuttamiseksi.

Arviointi on monipuolista

Oppilaiden oppimista, osaamista, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan monipuolisesti.⁷⁰ Monipuolinen arviointi perustuu eri menetelmin kerättyihin näyttöihin. Opettaja valitsee arviointimenetelmät arvioinnin tehtävien ja oppiaineen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Oppilaalle tulee tarjota mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan ja osaamistaan eri tavoin ja tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisin keinoin. Arviointimenetelmien valinnassa on otettava huomioon, että vain yhden arviointimenetelmän avulla ei voida arvioida kaikkia oppiaineille asetettuja tavoitteita.

Arviointi perustuu tavoitteisiin ja kriteereihin

Oppimisen, osaamisen ja työskentelyn arvioinnin tulee perustua perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetettuihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain tarkennettuihin oppiaineiden tavoitteisiin.

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä, oppiaineiden tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä. Arviointikriteerit on laadittu eri vuosiluokkien päätteeksi annettavaan arviointiin ja päättöarviointiin. Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät eri arvosanoihin vaadittavan osaamisen tason.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoritustiaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän yhteisiin tavoitteisiin edellä mainittuja arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittelyssä ei käytetä edellä mainittuja arviointikriteerejä. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin.

Jos oppilas on opiskellut oppimissuunnitelmassa määriteltyjen oppiaineen erityisten painoalueiden mukaisesti, hänen suorituksensa arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteereitä käyttäen.

Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkausi ja edellytykset

Arviointikäytänteet suunnitellaan ja toteutetaan oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Oppilaiden erilaiset tavat oppia ja työskennellä otetaan huomioon ja huolehditaan siitä, ettei osaamisen osoittamiselle ole esteitä.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Oppimisen tuen tarpeet sekä muut osaamisen osoittamista vaikeuttavat syyt tulee ottaa arviointikäytänteissä huomioon siten, että oppilaalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoihin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Maahanmuuttajataustaisten ja vieraskielisten oppilaiden arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaidon taso koulun opetuskielessä sekä arvioinnin kohteena olevan oppiaineen tiedonalan kielessä

6.3 Oppimisen ja osaamisen arviointi

Perusopetuksessa arviointi kohdistuu oppilaan oppimiseen ja osaamiseen. Oppimisen arviointi liittyy oppimisprosessin ohjaamiseen ja siitä annettavaan palautteeseen. Osaamisen arviointi puolestaan kohdistuu oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tasoon. Oppilaan oppimista ohjataan ja osaamista arvioidaan aina suhteessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eri oppiaineille määriteltyihin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin tavoitteisiin.

Oppilaan osaamisen arvioinnissa käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä, tavoitteista johdettuja arviointikriteereitä eri vuosiluokkien päätteeksi annettavassa arvioinnissa ja päättöarvioinnissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden saavuttamista ei arvioida oppiaineista erillisinä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteereiden mukaisesti, tulevat myös laaja-alaisen osaamisen tavoitealueet arvioiduiksi.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä arviointikriteerejä käyttäen.

Yksilöllistetyyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltäviin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviä arviointikriteerejä.

6.4 Työskentelyn arviointi

Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Työskentelyn arviointi perustuu perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltäviin ja paikallisessa opetussuunnitelmassa vuosiluokittain täsmennettyihin oppiaineiden tavoitteiden sisältämiin työskentelytaitojen tavoitteisiin. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi.

Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia rakentavasti vuorovaikutuksessa.

Oppilaan työskentelyyn liittyviä erityistarpeita tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon työskentelyn arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.5 Käyttäytymisen arviointi

Käyttäytymistä arvioidaan suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa käyttäytymiselle asetettuihin tavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen. Käyttäytymiselle asetetut tavoitteet perustuvat koulun toimintatapoihin ja järjestyssääntöihin. Käyttäytyminen arvioidaan todistuksissa omana kokonaisuutena, eikä siitä saatu arvosana tai sanallinen arvio vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon.

Oppilaan käyttäytymiseen liittyvät erityistarpeet tulee tarvittaessa kirjata oppimissuunnitelmaan tai henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan (HOJKS), jotta ne voidaan ottaa huomioon käyttäytymisen arvioinnin suunnittelussa ja toteutuksessa.

6.6 Opinnoissa eteneminen perusopetuksen aikana

6.6.1 Opinnoissa eteneminen vuosiluokittain

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvissä oppiaineissa vähintään välttäviä tietoja ja taitoja osoittavan numeron tai vastaavan sanallisen arvion.⁷¹

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänen vuosiluokan suorituksensa jossa-kin oppiaineessa olisi hylätty, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti. Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen lukuvuotta koskeva suoritussensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa oppiaineessa on tukitoimista huolimatta hylätty.

Mikäli oppilaan koko vuosiluokan suoritus jossakin oppiaineessa on vaarassa tulla hylätyksi, tulee siitä tiedottaa lukuvuoden aikana oppilasta ja huoltajaa sekä sopia toimenpiteistä oppimisen tukemiseksi. Ennen luokalle jättämistä oppilalle tulee varata mahdollisuus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa oppiaineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot erillisessä näyttössä.⁷² Mahdollisuuksia voidaan antaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla yksi tai useampia lukuvuoden aikana tai lukuvuoden koulutyön päätyttyä. Erillinen näyttö voi sisältää monipuolisesti erilaisia suullisia, kirjallisia ja muita suorituksia, joilla oppilas parhaiten kykenee osoittamaan osaamisensa.

Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, vuosiluokalle jättämisestä voidaan koulutyön päättyessä tehdä lukuvuositodistukseen ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä näyttössä on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää vuosiluokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos se katsotaan hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaiseksi. Oppilalle ja hänen huoltajalleen tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä.

Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset asianomaiselta luokalta raukeavat.⁷³

6.6.2 Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan

Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään opintokokonaisuuksista, joiden suorittaminen hyväksytysti on edellytyksenä opinnoissa etenemiseen asianomaisessa oppiaineessa. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas saa lukuvuoden päätteeksi lukuvuositodistuksen kyseisenä lukuvuonna hyväksytysti suorittamistaan opinnoista ja siirtyä lukuvuoden koulutyön päätyttyä opinnoissaan eteenpäin.⁷⁴

Oman opinto-ohjelman mukaisella etenemisellä voidaan tarvittaessa välttää luokalle jättäminen, jonka myötä oppilaan kaikki opinnot kyseiseltä vuosiluokalta raukeaisivat. Oman opinto-ohjelman mukaisesti etenevä oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen heikon koulumenestyksen perusteella. Yhdeksännellä vuosiluokalla oleva oppilas luetaan tämän vuosiluokan oppilaaksi, kunnes hän suorittaa perusopetuksen koko oppimäärän ja saa päättötodistuksen tai eroaa koulusta.⁷⁵

6.7 Lukuvuoden päätteeksi arvioitavat yhteiset oppiaineet ja valinnaiset aineet

Perusopetuksessa kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet arvioidaan kunkin lukuvuoden päätteeksi erillisinä.⁷⁶ Arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, ympäristöoppi, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntiedot, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Lukuvuositodistukseen merkitään sanallinen arvio tai arvosana siitä, miten oppilas on saavuttanut opinto-ohjelmaansa kuuluneiden oppiaineiden tavoitteet lukuvuoden aikana.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden sanallisen arvion tai arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta kaikilla niillä vuosiluokilla, joilla hän niitä opiskelee. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa.

Monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa opiskellut oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt sekä monialaisten oppimiskokonaisuuksien opiskelun yhteydessä annetut näytöt otetaan huomioon kunkin oppiaineen arvosanaa muodostettaessa. Oppiainekohtainen arviointi tulee suunnitella ja olla oppilaiden

72 Perusopetusasetus 11 § 1 ja 2 mom.

73 Perusopetusasetus 11 § 2 mom.

74 Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

75 Perusopetusasetus 11 § 3 mom.

76 Perusopetusasetus 10 § 2 mom.

tiedossa jo oppimiskokonaisuuden alkaessa. Monialaisista oppimiskokonaisuuksista ei anneta erillisiä sanallisia arvioita tai arvosanoja.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty-merkinä.

Perusopetuksen tuntijaon mukaiset valinnaiset aineet arvioidaan vuosiluokilla 1–3 opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti joko sanallisesti tai numeroin. Vuosiluokilla 4–9 vähintään 2 vuosiviikkotunnin laajuisista valinnaisista aineista annetaan numeroarvosana.

6.8 Perusopetuksen päättöarviointi

Päättöarvioinnin tehtävänä on määrittää, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppiaineille asetetut tavoitteet perusopetuksen päättyessä. Päättöarvioinnissa annettava numeroarvosana tai sanallinen arvio kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päätöto-distus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on saavuttanut perusopetuksen koko oppimäärän tavoitteet vähintään arvosanan 5 edellyttämän osaamisen mukaisesti.

Päättöarviointi tehdään vuosiluokkien 7–9 aikana osoitetun osaamisen perusteella suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyjä päättöarvioinnin kriteereitä.

6.8.1 Päättöarvosanan muodostaminen

Päättöarvosanan muodostaminen perustuu oppilaan osoittaman osaamisen tasoon suhteessa oppiaineen oppimäärän tavoitteisiin ja päättöarvioinnin kriteereihin. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määritellyt oppiaineen oppimäärän tavoitteet ja niihin liittyvät päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle 7, 8 tai 9 yksittäinen tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Niiden oppiaineiden tavoitteiden, joiden osalta osaaminen on osoitettu vuosiluokilla 7 ja 8, arviointi otetaan huomioon päättöarviointia tehtäessä. Näihin tavoitteisiin perustuva osaamisen taso tulee arvioida käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä.

Päättöarvosana on oppiaineen tavoitteiden ja kriteerien perusteella muodostettu kokonaisarviointi. Paremman osaamisen tason saavuttaminen jonkin tavoitteen osalta voi kompensoida hylätyn tai heikomman suoriutumisen jonkin muun tavoitteen osalta.

Työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan myös päättöarvioinnissa.

6.8.2 Erityistä tukea saavan oppilaan päättöarviointi

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, hänen suoriutumistaan arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin käyttäen päättöarvioinnin kriteereitä. Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suoriutumista näissä oppiaineissa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) suhteessa hänelle määriteltyihin, yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin ja sisältöihin, ei päättöarvioinnin kriteereihin.

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltujen oppiaineiden arvioinnissa voidaan antaa numeroarvosanan sijaan sanallinen arvio myös päättöarvioinnissa. Oppimäärän yksilöllistäminen tehdään vasta silloin, kun oppilas ei annetusta tuesta huolimatta näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan päättöarviointi perustuu perusopetuksen oppiaineiden yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin sen mukaan, mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleva oppilas opiskelee opintokokonaisuuksia, annetaan arviointi todistuksessa kuitenkin oppiaineittain.

Jos oppilaan opiskelu on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) asetettuihin tavoitteisiin, ja jokaisesta toiminta-alueesta annetaan sanallinen arvio.

6.8.3. Arvioitavat yhteiset oppiaineet päättöarvioinnissa

Perusopetuksen päättöarvioinnissa numeroin arvioitavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäntutkimus, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous. Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät numeroarvosanoihin 5, 7, 8 ja 9 vaadittavan osaamisen tason kussakin oppiaineessa.

Äidinkielessä ja kirjallisuudessa oppilas on voinut opiskella kahta tähän oppiaineeseen määriteltyä eri kielen oppimäärää. Tällöin arvioidaan molemmat oppilaan suorittamat äidinkieli ja kirjallisuus - oppiaineen oppimäärät.

Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen.

Mikäli oppilas on perusopetuslain 18 §:ssä⁷⁷ tarkoitetulla päätöksellä vapautettu kokonaan jonkin perusopetuksen oppimäärään kuuluvan oppiaineen opiskelusta, ei tätä oppiainetta arvioida. Oppiaineen opiskelusta vapauttamiseen tulee olla erityisen painavat syyt ja sen tulee perustua jokaisen oppilaan osalta yksilölliseen ratkaisuun.

6.8.4 Taide- ja taitoaineiden oppimäärien arviointi päättöarvioinnissa

Kaikille oppilaille yhteisiä taide- ja taitoaineita ovat musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta ja kotitalous. Paikallinen tuntijako ja mahdolliset oppilaiden omat valinnat vaikuttavat siihen, milloin oppilaille annetaan päättötodistukseen tuleva arvosana eri taide- ja taitoaineissa.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden oppimääriä, jolloin oppilas saa yhden arvosanan kustakin taide- ja taitoaineesta päättötodistukseen. Taideja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta päättötodistukseen erillistä arvosanaa.

Päättöarvosanaa muodostettaessa käytetään näihin oppiaineisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteereitä. Päättöarviointi tehdään siinä vaiheessa, kun kunkin taide- ja taitoaineen koko oppimäärä, sisältäen myös mahdolliset valinnaiset taide- ja taitoaineiden tunnit, on opiskeltu. Kunkin taide- ja taitoaineen osalta päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskeleman oppimäärän laajuus.

6.8.5 Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksytty-merkinnällä. Yhteiseen oppiaineeseen liittyvässä sanallisesti arvioitavassa valinnaisessa aineessa osoitettu osaaminen voi korottaa kyseisen oppiaineen päättöarvosanaa. Tämä korottamisen periaate tulee kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan.

6.8.6 Johonkin oppiaineeseen painottuva opetus ja päättöarviointi

Mikäli koulu painottaa opetussuunnitelmassaan jotakin oppiainetta tai oppiainekokonaisuutta tai toteuttaa kaksikielistä opetusta, ovat opetuksen koulukohtaiset tavoitteet tässä oppiaineessa tai kielessä yleensä korkeammat kuin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa asetetut tavoitteet. Oppilaiden yhdenvertaisuuden vuoksi myös painotetussa opetuksessa tai kaksikielisessä opetuksessa tulee oppilaiden suoriutumista kuitenkin arvioida perusopetuksen päättyessä suhteessa oppiaineiden

tavoitteisiin. Osaamisen tason määrittämisessä käytetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä päättöarvioinnin kriteerejä.

Jos painotettu opetus toteutetaan käyttäen valinnaisten aineiden vuosiviikkotunteja, arviointi suoritetaan näiden tuntien osalta valinnaisten aineiden arvioinnin periaatteita noudattaen. Kaksikielissä opetuksessa oppilaan opiskeleman kohde- tai kielikylpykielen osaaminen arvioidaan vieraiden kielten tai toisen kotimaisen kielen A-oppimäärän tavoitteiden ja kriteerien mukaan.

Painotetusta opetuksesta ja oppilaan suoriutumisesta siinä voidaan tarvittaessa antaa lisätietoja erillisellä todistuksen liitteellä.

6.9 Poissaolojen vaikutukset arviointiin

Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta.⁷⁸ Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä.⁷⁹ Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihinkaan hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksyttyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määriteltyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositolodistukseen.

6.10 Arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Mahdollisuus arvioinnin uusimiseen ja oikaisuun koskee päättöarviointia sekä opinnoissa etene mistä ja vuosiluokalle jättämistä koskevaa päätöstä. Pyyntö arvioinnin uusimisesta osoitetaan koululle ja huoltajan on tehtävä se kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja oppilaan opettajat yhdessä.⁸⁰

6.11 Todistukset

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

1. lukuvuositolodistus
2. välitolodistus
3. erotodistus
4. päättötolodistus.

Opetuksen järjestäjä päättää todistusten ulkoasusta.

6.11.1 Sanalliset arviot ja numeroarvosanat todistuksissa

Vuosiluokilla 1–3 arviointi lukuvuositolodistuksiin ja mahdollisiin välitolodistuksiin annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti. Mikäli annetaan sanallinen arvio, todistuksesta tulee ilmetä, onko oppilaan suoritus hyväksytty vai hylätty.

Vuosiluokkien 4–8 lukuvuositolodistuksissa ja mahdollisissa välitolodistuksissa annetaan numeroarvosanat. Päättötolodistuksessa ja mahdollisessa 9. vuosiluokan välitolodistuksessa annetaan numeroarvosanat. Numeroarvosanaa voidaan täydentää kuvailevalla sanallisella arviolla, joka annetaan todistuksen liitteenä.

Käyttäytymisestä annetaan numeroarvosana lukuvuositolodistuksissa ja mahdollisissa välitolodistuksissa vuosiluokilla 4–8. Jos käyttäytymisestä annetaan vuosiluokilla 1–3 sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteellä. Myös numeroarvosanaa täydentävä sanallinen käyttäytymisen arvio annetaan todistuksen liitteenä. Käyttäytymisen sanallista arviota koskevasta liitteestä merkitään tieto todistuksen lisätietoihin.

78 Perusopetuslaki 35 §
 79 Perusopetuslaki 18 § 1 mom.
 80 Perusopetusasetus 19 §

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli.⁸¹ Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Toiminta-alueittain annettavassa opetuksessa käytetään sanallista arviota.

6.11.2 Lukuvuositodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä jokaisella vuosiluokalla lukuun ottamatta vuosiluokkaa 9, jolloin oppilas saa päättötodistuksen. Lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opintoohjelma ja oppiaineittain sanallinen arvio tai numeroarvosana siitä, missä määrin oppilas on saavuttanut asetetut tavoitteet lukuvuoden aikana. Lukuvuositodistus on päätös oppilaan siirtymisestä seuraavalle luokalle tai hänen jättämisestään luokalle.

Kun todistuksessa käytetään numeroarvosanaa, todistukseen merkitään myös arviointiasteikko⁸².

Sanallista arviota voidaan käyttää lukuvuositodistuksissa vuosiluokilla 1–3. Sanallisistakin arvioista tulee käydä ilmi, onko oppilas suoriutunut hyväksytysti lukuvuoden opinnoista kussakin opinto-ohjelmaansa kuuluvassa oppiaineessa.

Lukuvuositodistuksissa ja mahdollisissa välitodistuksissa käyttäytymisen numeroarvosana merkitään todistukseen. Silloin kun käyttäytymisestä kirjoitetaan sanallinen arvio, se annetaan todistuksen liitteenä.

Uskonnon ja elämäntiedon sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään lukuvuositodistukseen ja mahdollisiin välitodistuksiin muodossa ”uskonto/elämäntieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä todistuksiin. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa sanallinen arvio tai numeroarvosana merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, lukuvuositodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Jos erityistä tukea saava oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, lisätään numeroarvosanan tai sanallisen arvion perään tähti (*). Todistuksen lisätietoja-kohdassa mainitaan, että oppilas on opiskellut nämä oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Lukuvuositodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- arvio oppilaan käyttäytymisestä
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- luokalta siirtyminen tai mahdollinen luokalle jättäminen
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- merkintä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

81 Perusopetusasetus 10 § 4 mom.

82 1 Perusopetusasetus 10 § 3 mom

6.11.3 Välitodistus

Opetuksen järjestäjä päättää mahdollisten välitodistusten antamisesta. Välitodistus annetaan samoin perustein kuin lukuvuositolustus.

Erillinen välitodistus tulee tarvittaessa antaa yhdeksännen luokan oppilaalle jatko-opintoihin hakeutumista varten.

Välitodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä - opetusryhmästä vastaavan opettajan tai rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- arvio oppilaan käyttäytymisestä (lukuun ottamatta 9. luokalla jatko-opintoihin hakeutumista varten annettavaa välitodistusta)
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.4 Erotodistus

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun, eroaa kesken perusopetuksen oppimäärän suorittamista koulusta⁸³ tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Erotodistus annetaan samoin periaattein kuin lukuvuositolustus. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arvioita.

Erotodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan nimi ja syntymäaika
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- oppilaan opinto-ohjelma ja sanalliset arviot tai numeroarvosanat siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet
- opintojen laajuus vuosiviikkotunteina kyseisellä vuosiluokalla jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- oppilaan opiskelema oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko, jos todistukseen merkitään numeroita
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

6.11.5 Perusopetuksen päättötodistus

Perusopetuksen päättötodistus annetaan 9. vuosiluokan koulutyön päättyessä oppilaalle, jonka suoriutuminen suhteessa oppiaineiden oppimäärien tavoitteisiin on hyväksytty kaikissa hänen opin-toohjelmaansa kuuluvissa oppiaineissa. Numeroarvosanoja käytettäessä tämä merkitsee vähintään todistusarvosanaa viisi (5) ja sanallisesti arvioitavissa oppiaineissa arviota ”hyväksytty”.

Päättötodistukseen merkitään

- todistuksen nimi
- opetuksen järjestäjän ja koulun nimi
- koulun opetuskieli
- oppilaan koko nimi ja henkilötunnus
- todistuksen antamispäivä
- rehtorin allekirjoitus
- yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvioitavien valinnaisten aineiden arviointi numeroin (5–10) ja sanoin (välttävä–erinomainen)
- opintojen laajuus vuosiluokilla 7–9 jokaisessa yhteisessä oppiaineessa sekä valinnaisessa aineessa
- suoritettu oppimäärä tai oppimäärät seuraavista oppiaineista: äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet
- maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista
- perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko
- maininta siitä, että todistus on Opetushallituksen 10.2.2020 hyväksymien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukainen
- maininta siitä, että perusopetuksen oppimäärä sijoittuu tasolle kaksi kansallisessa tutkintojen ja muiden osaamiskokonaisuuksien viitekehityksessä ja eurooppalaisessa tutkintojen viitekehityksessä.

Arviota oppilaan käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan opiskelemien yhteisen oppiaineiden ja valinnaisten aineiden laajuus merkitään päättötodistukseen vuosiviikkotunteina.

Jos oppilas on opiskellut kaksikielisessä opetuksessa, päättötodistukseen merkitään oppilaan opiskelema kohde- tai kielikylpykieli.

Uskonnon ja elämäntiedon numeroarvosana merkitään päättötodistukseen muodossa ”uskonto/elämäntieto” erittelemättä sitä, kumpaa oppiainetta oppilas on opiskellut. Oppilaan opiskelemaa uskonnon oppimäärää ei merkitä päättötodistukseen. Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa numeroarvosana merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen. Oppilaan oman äidinkielen opetuksesta mahdollisesti saatua sanallista arviota tai numeroarvosanaa ei merkitä päättötodistukseen.

Jos oppilas on opiskellut yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarviointia. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä (*) merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättötodistus on sanallinen.

Päättötodistukseen merkitään arvosanat niistä erityisessä tutkinnossa suoritetuista oppiaineista, jotka on suoritettu ennen päättötodistuksen antamista.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Niistä valinnaisista aineista, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, merkitään päättötodistukseen numeroarvosana. Yhteisiin oppiaineisiin liittyvistä syventävistä numeroin arvioitavista valinnaisista aineista merkitään päättötodistukseen yhteisen oppiaineen nimen alle valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät oppilaan suorittamat syventävät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä syventävistä valinnaisista aineista ja tällaisista oppimääristä koostuvista kokonaisuuksista merkitään todistuksiin sanallinen arvio. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen oppiaineen nimen alle merkitään valinnaisen aineen nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”soveltavat valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä sekä arvio joko numeroarvosanana tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen joko omassa koulussaan tai koulun vaihdon yhteydessä, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet. Kesken jäänyt valinnaisaine arvioidaan numeroin, mikäli oppilas on ehtinyt suorittaa kyseisestä aineesta vähintään kahden vuosiviikkotunnin laajuuden osuuden. Mikäli osuus on alle kaksi vuosiviikkotuntia, kesken jääneen valinnaisaineen kohdalle tulee merkintä ”osallistunut”. Kesken jääneestä valinnaisesta aineesta merkitään todistukseen myös oppilaan suorittama tuntimäärä. Uudesta valinnaisesta aineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai sanallinen arvio ”hyväksytty” suoritettusta vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta A2- tai B2- kielestä, arvosana jätetään pois ja päättötodistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja siitä annetaan numeroarvosana.

Koulu ei voi muuttaa tai korjata jälkikäteen jo saatua päättötodistukseen kirjattuja arvosanoja lisänäyttöjen perusteella. Oppilaan on hankittava uusi, erillinen todistus mahdollisesta parantuneesta osaamisesta. Uuden todistuksen voi saada joko osoittamalla osaamisensa erityisessä tutkinnossa⁸⁴ tai opiskelemalla perusopetuksen lisäopetuksessa tai aikuisten perusopetuksessa.

6.12 Erityinen tutkinto ja siitä annettavat todistukset

Perusopetuksen oppimäärä tai sen osa voidaan suorittaa perusopetuslaissa ja -asetuksessa tarkoitettussa erityisessä tutkinnossa²⁴. Erityisen tutkinnon voi järjestää se, jolla on lupa järjestää perusopetusta. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia tietoja ja taitoja.

Erityisessä tutkinnossa käytettävät todistukset ovat

1. todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
2. todistus osittain suoritettusta perusopetuksen oppimäärästä
3. todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta

Jos oppilas tai muu henkilö suorittaa perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Vain osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, suorittaneelle annetaan todistus osittain suoritettusta perusopetuksen oppimäärästä.

Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, oppimäärä sekä arvosana.

Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki perusopetuksen oppimäärään kuuluvat yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

6.13 Paikallisesti päätettävät asiat

6.13.1 Arvioinnista tiedottamisen muodot ja yhteistyö huoltajien kanssa arvioinnin osalta

Arvioinnin lähtökohta on se, että oppilaalle selvitetään oppiaineiden tavoitteet, arviointikriteerit ja arvioinnin perusteet. Tässä otetaan huomioon oppilaan ikäkausi. Oppilaalle annetaan riittävästi oppimista ohjaavaa palautetta. Formatiivisesta arvioinnista merkittävä osa on oppilaan ja opettajan sekä oppilasryhmän vuorovaikutuksessa tapahtuvaa. Oppilaalle selvitetään formatiivisen arvioinnin merkitys: mitä arvioidaan, miten tietoa oppimisesta kerätään ja miten oppimista ohjaavaa palautetta annetaan. Opettaja päättää, miltä osin formatiivista arviointia dokumentoidaan. Opetussuunnitelman perusteet eivät kuitenkaan edellytä dokumentointia.

Arvioinnista ja arviointikäytänteistä tiedotetaan huoltajille vanhempainilloissa, lukuvuositedotteissa ja arviointikeskusteluissa. Tietoa voidaan välittää myös esimerkiksi Wilmassa. Opettaja huolehtii, että huoltaja saa tietoa oppimisen edistymisestä ja tavoitteiden saavuttamisesta.

Päätösarvioinnin kriteereistä, tavoitteista, ja arviointiperusteista kerrotaan huoltajille 7. luokan vanhempainillassa, koska joidenkin oppiaineiden yhteinen oppimäärä päättyy seitsemännen vuosiluokan aikana. Valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit sisältyvät Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmaan.

6.13.2 Käyttäytymisen arviointi ja sen perustana olevat tavoitteet

Käyttäytymisen arvioinnin kriteerit vuosiluokilla 1–9

Käyttäytyminen arvioidaan sanallisesti vuosiluokilla 1–3 ja numeroarvosanoin vuosiluokilla 4–8. Päätötodistukseen voi kuulua liitteenä esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä. Lisäksi käyttäytymistä arvioidaan prosessin aikaisissa arviointikeskusteluissa. Tavoiteltavan käyttäytymisen kuvaus on laadittu käyttäytymistä kuvaavaa sanallista arvioita / arvosanaa 8 varten. Arvosanoja 9 ja 10 luonnehtii jonkin tai joidenkin tavoiteltavien piirteiden toteutuminen kiitettävästi tai erinomaisesti. Arviointikriteeristöä sovellettaessa otetaan huomioon oppilaan ikäkausi

Oppilas käyttäytyy tavoiteltavasti, kun hän	Käyttäytymisen arvosanojen luonnehdinta
- noudattaa koulun järjestyssääntöjä ja tehtyjä sopimuksia	10 erinomaisesti
- käy koulua säännöllisesti eikä myöhästele	9 kiitettävästi
- osallistuu eikä häiritse tunneilla	8 hyvin
- toimii rakentavasti opiskeluryhmän parhaaksi, kykenee työskentelemään kaikkien kanssa ja mahdollistaa omalla toiminnallaan myönteisen, rohkaisevan ja yritteliään ilmapiirin syntymisen	7 tyydyttävästi
- arvostaa, kuuntelee ja auttaa toisia	6 kohtalaisesti
- puuttuu kiusaamiseen eikä kiusaa itse	5 välttävästi
	4 hylätty

- pyrkii tarvittaessa kompromisseihin - käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä - noudattaa hyviä tapoja (esimerkiksi tervehtii, kiittää, on huomaavainen, ystävällinen ja rehellinen) - arvostaa sekä toisten että omaa työtä ja työskentelyä - huolehtii omista ja yhteisistä välineistä sekä oppimisympäristön siisteydestä.	
---	--

Käyttäytymiselle asetettujen tavoitteiden arviointiin sovelletaan seuraavia kriteereitä, kun annetaan käyttäytymisestä numeroarvosana luokilla 4–8.

ARVOSANA	
10	- oppilaan käyttäytymisessä ei ole huomautettavaa minkään tavoitteen osalta ja hän edistää tavoitteiden toteutumista kouluyhteisössä
9	- oppilas käy koulua säännöllisesti eikä myöhästele - toimii työrauhaa edistävästi ja luo arvostavaa ja kunnioittavaa ilmapiiriä - Kykenee työskentelemään kaikkien kanssa ja vaikuttaa positiivisesti myönteisen ja yritteliään ilmapiirin syntymiseen - Puuttuu kiusaamiseen eikä kiusaa itse - Kykenee kompromisseihin ja sovintoratkaisuihin - Käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja edistää hyvien tapojen noudattamista omalla esimerkillään - Kantaa vastuuta opiskeluvälineistä, koulusta ja koulun ympäristöstä
8	- noudattaa kouluyhteisön sääntöjä ja tehtyjä sopimuksia - Käy koulua säännöllisesti ja myöhästelee enintään satunnaisesti - Antaa muille työrauhan ja suhtautuu muihin arvostavasti ja kunnioittavasti - Kykenee työskentelemään muiden kanssa ja vaikuttaa positiivisesti myönteisen ja yritteliään ilmapiirin syntymiseen - Puuttuu kiusaamiseen eikä kiusaa itse - Pyrkii kompromisseihin ja sovintoratkaisuihin - Käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä ja noudattaa hyviä tapoja - Huolehtii omista ja yhteisistä opiskeluvälineistä sekä siisteydestä
7	- Oppilas noudattaa yleensä sääntöjä ja tehtyjä sopimuksia - Oppilaalla voi olla joitakin myöhästymisiä tai luvattomia poissaoloja, mutta käy yleensä säännöllisesti koulussa - Ei yleensä häiritse muiden työskentelyä - Kykenee yleensä työskentelemään muiden kanssa ja käyttäytyy yleensä kunnioittavasti ja arvostavasti muita kohtaan - Ei kiusaa (toistuvasti)

	- Osaa yleensä noudattaa hyviä tapoja ja käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä - Pyrkii ratkaisemaan erimielisyydet puhumalla - Pitää huolta välineistä ja kouluympäristöstä eikä tahallisesti aiheuta niille vahinkoja
6	- Oppilas jättää toistuvasti noudattamatta sääntöjä ja sovittuja asioita - Oppilas myöhästelee toistuvasti ja hänellä on useita luvattomia poissaoloja - Häiritsee toistuvasti muiden työskentelyä - Valikoi, kenen kanssa työskentelee ja saattaa käyttäytyä epäkunnioittavasti ja toisten työtä aliarvioivasti - On kiusannut muita toistuvasti - On käyttänyt väkivaltaa koulussa - Käyttäytyy toistuvasti hyvien tapojen vastaisesti - On vahingoittanut muiden tai koulun omaisuutta eikä huolehdi siisteydestä
5	- Oppilas ei piittaa säännöistä tai sovituista asioista - Oppilas myöhästelee jatkuvasti ja hänellä on paljon luvattomia poissaoloja - Häiritsee jatkuvasti muiden työskentelyä - Kieltäytyy työskentelemästä muiden kanssa ja käyttäytyy epäkunnioittavasti ja toisten työtä aliarvioivasti - On kiusannut muita - On käyttänyt väkivaltaa koulussa - Käyttäytyy hyvien tapojen vastaisesti - On vahingoittanut muiden tai koulun omaisuutta eikä huolehdi siisteydestä
4	- Oppilas laiminlyö oppivelvollisuuden suorittamisen - Ei noudata kouluyhteisön sääntöjä eikä hyviä tapoja - Vahingoittaa koulun omaisuutta tai kouluyhteisön jäseniä - Ei ole koulun keinoin ojennettavissa

6.13.3 Valinnaisten aineiden arviointi

Oulun normaalikoulussa vuosiluokilla 5–9 oppilaat opiskelevat oppiaineisiin liittyviä valinnaisia aineita. Valinnainen aine muodostaa yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, ja se arvioidaan numeerisesti opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Tämä koskee myös valinnaisten aineiden päättöarviointia. A2-kieli itsenäisenä oppiaineena arvioidaan numeerisesti vuosiluokilla 4–8. Päättöarvioinnissa oppilas voi A2-kielessä valita joko numeron tai hyväksytty-merkinnän. Useita aineita integroivan valinnaisen aineen opetus muodostaa oman oppimäärän, joka siten arvioidaan omana oppiaineenaan.

6.13.4 Opinnoissa etenemisen, vuosiluokalta siirtymisen ja vuosiluokalle jättämisen periaatteet ja käytännöt

Vuosiluokan hyväksytyn suorittamisen ja luokalta siirtymisen periaatteet sekä luokalle jättämisen periaatteet määräytyvät perusopetuslain, perusopetusasetuksen ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden ohjeiden mukaisesti. Päätöksen tekevät oppilasta opettavat opettajat ja rehtori yhdessä. Päätöksentekoon osallistuu tarvittaessa koulupsykologi tai muu asiantuntija.

Jos oppilas on suorittanut vuosiluokan oppimäärän hyväksyttävästi, hänet siirretään seuraavalle luokalle, ellei hänen yleinen opintomenestyksensä vaadi luokalle jättämistä. Ennen luokalle jättämistä on kuultava huoltajaa.

Oppilas voidaan siirtää seuraavalle vuosiluokalle siinäkin tapauksessa, että hänellä on jossakin aineessa hylätty arvosana, jos opettajat arvioivat hänen selviävän seuraavasta vuosiluokasta.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, mikäli hänen suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa aineessa on hylätty. Oppilaalle varataan kuitenkin mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot asianomaisessa aineessa tai aineissa opetukseen osallistumatta. Jos suoritushallinnus annetaan lukuvuoden päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan tehdä ehdollinen päätös. Ehdollisessa päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksytty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytyksenä.

Luokalle jäämistä pyritään estämään tukitoimilla sekä kodin ja koulun välisellä yhteistyöllä. Jos luokalle jäänti uhkaa, tukitoimia laajennetaan. Tukiovetusta annetaan ensisijaisesti lukujärjestyksen ulkopuolisena aikana. Edellä mainitut tukitoimet toteutetaan kolmiportaisen tuen mukaisesti.

Jos oppilasta vuosiluokilla 1-6 uhkaa luokalle jääminen, hänen tuekseen tehdään suunnitelma yhdessä kodin kanssa. Oppilas voi jäädä luokalle, jos opettajat ja rehtori yhdessä huoltajan kanssa arvioivat luokan kertaamisen olevan oppilaan edun mukaista. Tarvittaessa voidaan konsultoida opiskeluhoitajan henkilöstöä. Päätöksen luokalle jättämisestä tekevät opettaja ja rehtori yhdessä.

Jos oppilas vuosiluokilla 7-9 on saanut hylätyn arvosanan (4) tai oppimäärän suorittamisessa on puutteita (T), aineenopettaja merkitsee arviointikirjan lisätietokenttään, mistä arvosana 4 tai T-merkintä johtuu. Oppilaalle suunnitellaan mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot asianomaisessa aineessa lukuvuoden aikana tuetusti tai opetukseen osallistumatta.

Etenemiseen liittyvästä järjestelystä vastaa aineenopettaja ja muut oppilaan tarvitseman pedagogisen tuen toteuttamiseen osallistuvat henkilöt. Jos oppilaalla on oppimissuunnitelma, siihen kirjataan tieto arvosanojen 4/T suorittamisesta. Jos tukitoimista huolimatta suoritus on hylätty, arvosanaksi merkitään 4. Oppilaalla on perusopetusasetuksen nojalla oikeus opetukseen osallistumatta osoittaa saavuttaneensa asianomaisessa aineessa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Koesuorituspäivä järjestetään toukuuissa.

6.13.5 Väli- ja lukuvuositolodistukset

Ensimmäisellä, toisella, kolmannella ja neljännellä vuosiluokalla oppilaille ei anneta välitodistusta. Viidennellä ja kuudennella vuosiluokalla annetaan numeerinen välitodistus. Todistuksen yhteydessä voidaan käyttää liitteitä.

Vuosiluokilla 1-5 lukuvuoden puolivälissä järjestetään arviointikeskustelu, jossa oppilas ja huoltajat saavat tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä, oppiaineiden tavoitteiden saavuttamisesta ja käyttäytymisestä. Vuosiluokalla 6 arviointikeskustelu käydään kevätlukukauden alkupuolella. Ajankohta täsmennetään lukuvuosisuunnitelmassa. Arviointikeskustelussa oppilas ja huoltaja saavat tietoa oppilaan vahvuuksista oppijana. Keskustelujen tavoitteena on vahvistaa oppilaan itsetuntoa ja oppimismotivaatiota. Keskustelussa asetetaan oppilaalle yksilölliset tavoitteet jäljellä olevaa lukuvuotta varten.

Lukuvuoden päätteeksi vuosiluokilla 1-6 annetaan lukuvuositolodistus. Vuosiluokilla 1-3 lukuvuositolodistuksessa arvioidaan kaikki opiskellut aineet sanallisesti. Todistuksen yhteydessä voidaan käyttää liitteitä. Sanallinen käyttäytymisen arviointi annetaan lukuvuositolodistuksen liitteenä. Vuosiluokilla 4-6 annetaan lukuvuositolodistus, jossa kaikki opiskellut oppiaineet ja käyttäytyminen arvioidaan numeerisesti. Todistuksen yhteydessä voidaan käyttää liitteitä.

Vuosiluokkien 7–9 todistuksissa käytetään numeroarviointia. Syyslukukauden päätteeksi annetaan välitodistus, johon merkitään oppilaan syyslukukauden aikana saamat kurssiarvosanat ja käytösarvosana. Seitsemännellä ja kahdeksannella luokalla kevätlukukauden päätteeksi annetaan lukuvuositodistus, johon merkitään arvosana lukuvuoden tavoitteiden saavuttamisesta kaikissa oppiaineissa sekä käytösarvosana. Yhdeksännen luokan päätteeksi annetaan päättötodistus.

Kaikista oppiaineista annetaan numeerinen arvosana pois lukien oppilaanohjaus ja elämäntaitokasvatus, joista annetaan merkintä hyväksytty/hylätty. Todistusten yhteydessä voidaan käyttää liitteitä. Numeroarvosanaa voidaan täydentää sanallisella arviolla. Kurssiarvosanat näkyvät sähköisessä järjestelmässä. Opintojen etenemisestä voidaan antaa tiedotteita oppilaalle ja oppilaan huoltajille.

Sanallista arviota voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin opetuksessa käytettävä kieli. Arvioinnissa otetaan huomioon kunkin oppilaan kielitausta sekä kehittyvä suomen kielen taito. Arvioinnissa käytetään oppilaan tilanteeseen sovitettuja, monipuolisia ja joustavia arviointitapoja, jotta oppilas voi osoittaa edistymistään mahdollisista suomen kielen puutteista huolimatta.

Yksilöllistettyjen oppimäärien arvioinnissa voidaan käyttää tähdellä merkittyä sanallista tai numeerista arviointia tai niiden yhdistelmää.

Todistusohjat on laadittu opetussuunnitelman perusteissa määrättyjen ohjeiden mukaisesti. Niitä säilytetään koulun toimistossa.

6.13.6 Erityisen tutkinnon suorittamisen mahdollisuudet ja ajankohdat

Erityisellä tutkinnolla tarkoitetaan koko peruskoulun oppimäärän tai jonkin oppiaineen suorittamista erillisessä tutkinnossa. Erityinen tutkinto suoritetaan lukuvuoden lopussa toukokuun aikana. Tutkintoon nimetään vastaava(t) opettaja(t). Yhden oppiaineen tutkinto suoritetaan ehtolaiskuulustelupäivänä. Useamman oppiaineen tutkinnolle laaditaan erillinen aikataulu. Opettajat vastaavat tutkinnon laadimisesta ja arvioinnista päättöarvioinnin kriteerien mukaan.

LUKU 7 OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKEA

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja opiskeluhoito muodostavat kokonaisuuden. Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesta oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Opiskeluhoito sisältyy lukuun 8⁸⁵.

7.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan vain yhden tasoista tukea. Perusopetuslaissa säädettyjä tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet. Näitä tukimuotoja voi käyttää kaikilla kolmella tuen tasolla sekä yksittäin että samanaikaisesti toisiaan täydentävinä. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä kunkin oppilaan että opetusryhmän vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteettömyyteen sekä oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tunnistamiseen. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. On huolehdittava oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa sekä tuettava oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien sekä muiden tuen ammattihenkilöiden monialainen yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa, arvioinnissa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Yhteistyöhön kulloinkin osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti.

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä⁸⁶. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta tulee arvioida jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa oppilaalle aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien tuloksia ja otetaan huomioon oppilaalle aiemmin annettu tuki.

Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen, perusopetuksen sisällä sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle.

⁸⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 § (1287/2013)

⁸⁶ Perusopetuslaki 30 § 1 mom. (642/2010)

7.1.1 Ohjaus tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata tukea tarvitsevaa oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Ohjauksen tavoitteena on, että tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamus, itsearviointi- ja oppimaan oppimisen taidot sekä kyky suunnitella tulevaisuuttaan vahvistuvat. Huomiota kiinnitetään oppilaan arjenhallinnassa, opintojen suunnittelu- ja opiskelutaidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin. Näitä taitoja vahvistetaan tarkoituksenmukaisilla ohjauksellisilla toimintatavoilla. Ohjauksella pyritään siihen, että oppilas oppii asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja ottamaan vastuuta opiskelustaan.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta sekä tehostettuun että erityiseen tukeen. Osana pedagogista arviota tai pedagogista selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet ohjaukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan tai HOJKSiin kirjataan myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös opiskeluhoollon ja oppilasta mahdollisesti avustavan henkilöstön asiantuntemusta.

Päättövaiheen ohjauksessa etsitään yhdessä oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvitetään oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen toisella asteella. Perusopetuksen päättövaiheessa tukea tarvitsevalle oppilaalle ja hänen huoltajalleen tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaanohjaajan ja opiskeluhoollon eri asiantuntijoiden kanssa oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä erityisistä kysymyksistä.

7.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö tuen aikana

Opetus ja kasvatustulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea⁸⁷. Kun oppilaalla on tuen tarvetta, kodin ja koulun yhteistyön merkitys korostuu. Yhteistyötapoja ja toimintamalleja kehitetään koko perusopetuksen ajalle ja koulunkäynnin nivelvaiheisiin. Koulun henkilöstön tulee tuntea säädökset ja määräykset, jotka liittyvät huoltajan kanssa tehtävään yhteistyöhön oppilaan tukeen liittyvissä asioissa. Huoltajalle annetaan tietoa niiden soveltamisesta koulun arjessa, esimerkiksi oppilasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojensaannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta. Koulun henkilöstön on tärkeää olla yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai hänen hyvinvointinsa on vaarantumassa.

Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa tuen saannin mahdollisuuksista, tuen kolmiportaisuudesta sekä käytettävissä olevista tukimuodoista. Huoltajia kannustetaan tukemaan osaltaan lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Oppilaan edistymisen ja tuen tarpeen arviointi sekä tuen suunnittelu on osa kodin ja koulun säännöllistä yhteistyötä. Tavoitteena on toimia yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilas tai huoltaja ei voi kuitenkaan kieltäytyä perusopetuslaissa säädetyn tuen vastaanottamisesta. Oppilas voi tarvita myös yksilökohtaisen opiskeluhoollon tukea. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tuki perustuu vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta (katso luku 8 opiskeluhoolto).

7.2 Yleinen tuki

Laadukas perusopetus on perusta oppilaan oppimiselle ja hyvinvoinnille. Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun

⁸⁷ Valtioneuvoston asetus (422/2012)

henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Opetuksessa otetaan huomioon sekä ryhmän että yksittäisen oppilaan tarpeet.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeeseen. Tämä tarkoittaa yleensä yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja sekä ohjaus- ja tukitoimia, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa osana koulun arkea. Yleistä tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä, eikä tuen aloittaminen edellytä erityisiä tutkimuksia tai päätöksiä.

Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen antaminen kuuluvat kaikkiin kasvatus- ja opetustilanteisiin. Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Yleisen tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Oppilaan tuen tarpeisiin vastataan esimerkiksi tukiopetuksella, osa-aikaisella erityisopetuksella tai ohjauksen keinoin.

Oppimissuunnitelmaa voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea. Tällöin oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Pidemmälle edistyneen oppilaan opiskelua voidaan syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla.

7.3 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti ⁸⁸. Tehostettu tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä, ja niin kauan kun oppilas sitä tarvitsee. Oppilaan tehostettu tuki suunnitellaan kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Oppilas tarvitsee yleensä myös useampia tukimuotoja. Tehostettu tuki annetaan muun opetuksen yhteydessä joustavin opetusjärjestelyin.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta ja oppiaineiden oppimäärien yksilöllistämistä. Esimerkiksi osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu tehostetun tuen aikana. Myös opiskeluhuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan.

Tuki järjestetään opettajien ja muun henkilöstön yhteistyönä. Tehostetun tuen aikana annettava tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli arvioinnin perusteella todetaan tuen tarpeen muuttuneen tai annettu tuki ei hyödytä oppilasta, päivitetään oppimissuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta.

7.3.1 Pedagoginen arvio

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Kirjallisessa pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista

⁸⁸ Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, opiskeluhoollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio tehostetun tuen tarpeesta.

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, hyödynnetään niitä huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhoollon ammattihenkilöiden kanssa⁸⁹. Käsittelyä koskevat tiedot kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi kirjallisesti laadittuun pedagogiseen arvioon.

7.3.2 Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan⁹⁰. Oppimissuunnitelma on opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Tavoitteena on turvata oppilaalle edellytykset edetä opinnoissaan ja edistää hänen hyvinvointiaan. Oppimissuunnitelma tukee kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa⁹¹. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä sovitaan tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja suunnitelman tarkistamisen aika-aulusta. Lisäksi oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet

⁸⁹ Laki perusopetuslain muuttamisesta 16 a § (1288/2013)

⁹⁰ Perusopetuslaki 16 a § 3 mom. (642/2010)

⁹¹ Perusopetuslaki 16 a § 1 mom. (642/2010)

- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukioetus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- opiskeluhuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako
- opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki

Tuen seuranta ja arviointi

- oppimissuunnitelman tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- oppimissuunnitelman tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelma muissa tilanteissa

Oppimissuunnitelmaa käytetään vaikka oppilas ei saisi tehostettua tukea, mikäli

- oppilas etenee eri oppiaineiden opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oman opinto-ohjelman mukaisesti
- opetus järjestetään erityisin opetusjärjestelyin
- perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas on otettu joustavan perusopetuksen toimintaan.

Näissä tilanteissa laadittava oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma.

7.4 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten. Erityisen tuen tehtävänä on antaa oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jat-

kamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa, opiskelumotivaatiota ja mahdollisuutta kokea onnistumisen ja oppimisen iloa vahvistetaan. Samoin tuetaan oppilaan osallisuutta ja vastuunottoa opiskelusta.

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta⁹². Erityisopetus ja oppilaan saama muu tuki muodostavat järjestelmällisen kokonaisuuden. Käytettävissä ovat kaikki perusopetuslain mukaiset tukimuodot. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityistä tukea saava oppilas opiskelee joko oppiaineittain tai toiminta-alueittain. Mikäli oppilas opiskelee oppiaineittain, hän opiskelee eri oppiaineissa joko yleisen tai yksilöllistetyn oppimäärän mukaisesti.

Sellaiselle oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti. Erityisopetukseen sisältyvillä pedagogisilla ratkaisuilla pyritään ensisijaisesti turvaamaan oppilaan oppiminen. Pedagogiset ratkaisut voivat liittyä esimerkiksi opetukseen ja työtapoihin tai valittaviin materiaaleihin ja välineisiin. Nämä vaihtelevat oppimisen tavoitteiden ja sisältöjen sekä oppilaan henkilökohtaisten tarpeiden mukaisesti. Oppilaalla on perusopetuslain mukaan oikeus saada oppimisensa tueksi tukiovetusta ja osaaikaista erityisopetusta myös osana erityisopetusta.

Oppimista tukevien erityisopetuksen pedagogisten ratkaisujen lisäksi erityistä tukea saavalla oppilaalla on oikeus myös muuhun tukeen. Tällaista muuta tukea ovat esimerkiksi ohjaus, yksilökohtainen opiskeluhuolto, tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet.

7.4.1 Pedagoginen selvitys

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys⁹³. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tuen tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Opetuksen järjestäjän päättämä toimitelin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä tehdyn kirjallisen selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tai erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Näiden kahden selvityksen perusteella opetuksen järjestäjä tekee kirjallisen arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Selvitysten ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.⁹⁴

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen eteneminen
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmista
- oppilaan saama tehostettu tai erityinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista
- oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet

⁹² Perusopetuslaki 17 § 1 mom. (642/2010)

⁹³ Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010) ja hallintolaki (434/2003) 34 - 36 §

⁹⁴ Perusopetuslaki 17 § 3 mom. (642/2010)

- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, ohjauksellisilla, opiskeluhoollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta voidaan tukea
- arvio erityisen tuen tarpeesta
- arvio ja perustelut sille, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän.

Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, myös niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

7.4.2 Erityisen tuen päätös

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai lailista edustajaa. Päätös erityisestä tuesta tehdään hallintolain mukaisesti⁹⁵. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen⁹⁶. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, sillä huoltajat voivat hakea siihen muutosta valittamalla⁹⁷. Päätös on aina perusteltava⁹⁸. Päätöksen perustelut sisältyvät pedagogiseen selvitykseen ja mahdollisiin lausuntoihin.

Yleensä erityisen tuen päätös tehdään, jos todetaan, ettei oppilaan saama tehostettu tuki ole riittänyt. Erityisen tuen päätös voidaan tehdä myös ennen esi- tai perusopetuksen alkamista tai esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten⁹⁹. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä¹⁰⁰. Päätös tulee tarkistaa myös aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisestä tuesta tehdään uusi päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilaalle ryhdytään antamaan tehostettua tukea.

7.4.3 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä

⁹⁵ Hallintolaki (434/2003)

⁹⁶ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

⁹⁷ Hallintolainkäyttölaki (586/1996) 14 § ja perusopetuslaki 42 § 2 mom. (642/2010)

⁹⁸ Hallintolaki 45 § 1 mom.

⁹⁹ Perusopetuslaki 17 § 4 mom. (642/2010)

¹⁰⁰ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.¹⁰¹ Kaikki erityistä tukea saavan oppilaan tuki kirjataan HOJKSiin. Se on kirjallinen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tavoitteista, sisällöistä, käytettävistä opetusjärjestelyistä, pedagogisista menetelmistä ja oppilaan tarvitsemasta tuesta ja ohjauksesta.

Erityistä tukea varten tehtävä HOJKS perustuu pedagogisessa selvityksessä tuotettuun tietoon ja erityisen tuen päätöksen sisältöön. HOJKSin laatimisessa voidaan hyödyntää oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa. Jos oppilas on jo saanut erityistä tukea, hyödynnetään aiemmin laadittua pedagogista selvitystä ja HOJKSia. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma tai muita suunnitelmia, niitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä¹⁰². Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat.

Erityistä tukea varten laadittavan HOJKSin tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tuen järjestäminen edellyttää:

Oppilaskohtaiset tavoitteet

- oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan
- oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- oppilaan kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät

Pedagogiset ratkaisut

- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat ja kommunikointitavat
- oppilaalle annettava tukiopeus ja osa-aikainen erityisopetus
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet

Opetuksen järjestäminen

- oppilaan opetuksen järjestäminen muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisluokalla
- muun opetuksen yhteydessä opiskelevalle oppilaalle samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena annettava erityisopetus
- erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka ja suunnitelma oppilaan opiskelusta tässä luokassa
- oppilaan koulukuljetusten järjestelyt ja vastuut sekä suunnitelma kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta toiminnasta ja valvonnasta

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- opiskeluhouonon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjako

¹⁰¹ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

¹⁰² Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen sekä eri toimijoiden vastuunjako
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa

Tuen seuranta ja arviointi

- HOJKSin tavoitteiden toteutumisen seuranta, toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi sekä arviointiajankohdat
- oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta sekä oppilaan itsearviointi
- oppimisen arvioinnissa käytettävät menetelmät joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivin tavoin
- HOJKSin tarkistaminen ja sen ajankohta
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet henkilöt

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä
- yksilöllistettyjen oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
- yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin.

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt toiminta-alueittain
- oppilaan edistymisen arviointi suhteessa HOJKSissa hänelle määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin toiminta-alueittain.

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat.

HOJKS tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi¹⁰³. Sitä muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Jos erityisen tuen antaminen päätetään lopettaa, oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tehostetun tuen antamiseksi.

7.4.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset, ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin¹⁰⁴. Ensijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

¹⁰³ Perusopetuslaki 17 a § (642/2010)

¹⁰⁴ Perusopetuslaki 3 § 2 mom. (477/2003) ja 11 § 1 mom. (453/2001)

Eri oppiaineissa ilmeneviä vaikeuksia voidaan ennaltaehkäistä ja oppimista tukea erilaisilla eriyttämisen keinoilla ja perusopetuslaissa säädetyillä tukimuodoilla. Jos oppilaalle määritellään opiskelun erityiset painoalueet jossakin oppiaineessa, hän voi keskittyä opiskelussa tämän oppiaineen keskeisiin sisältöihin. Tällöin oppilas opiskelee oppiainetta vielä yleisten tavoitteiden mukaisesti ja hänen suoritussensa arvioidaan suhteessa yleiseen oppimäärään. Mikäli edes oppiaineen keskeisiin sisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Esimerkiksi kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute, puutteellinen opiskelutekniikka tai käyttäytymisen haasteet eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetason määrittämisestä hänen edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistamisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Pedagoginen selvitys sisältää erilliset perustelut yksilöllistämiseksi kussakin oppiaineessa. Jokaisen oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettyjen oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä voidaan soveltaa. Ne kuvataan riittävän selkeästi ja yksityiskohtaisesti oppilaan HOJKSissa. Tämä on tärkeää, koska oppilaan opetus ja arviointi toteutetaan HOJKSiin kirjatun perusteella kyseisessä oppiaineessa. Oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa HOJKSissa määriteltuihin, hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaan opiskelua tuetaan lisäksi erilaisilla pedagogisilla järjestelyillä ja tarvittaessa eri tukimuodoilla. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä, laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päättöarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Sanallista arviointia voidaan käyttää numeroarvioinnin sijasta kaikilla vuosiluokilla ja myös päättötodistuksessa.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt, ja se perustuu jokaisen oppilaan kohdalla yksilölliseen harkintaan. Vapauttamisesta oppiaineen opiskelusta tehdään hallintopäätös perusopetuslain 18§:n perusteella. Jos oppilaalla on erityisen tuen päätös, vapauttamisesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttamisesta on säädetty erityissäännöksissä¹⁰⁵. Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa¹⁰⁶.

Oppiaineen oppimäärien yksilöllistäminen ja oppiaineesta vapauttaminen tehdään yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille tulee selvittää näiden toimenpiteiden vaikutukset jatko-opintoihin.

¹⁰⁵ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 2 mom.

¹⁰⁶ Perusopetusasetus 5 § 1 mom.

7.4.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin¹⁰⁷. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 11 vuotta¹⁰⁸. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta¹⁰⁹. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.¹¹⁰ Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapselle laaditaan HOJKS esiopetuksen alkaessa. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta¹¹¹. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti kolmella eri tavalla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää kahdeksan vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.¹¹²

Oppilaan tarve pidennettyyn oppivelvollisuuteen arvioidaan erityisen tuen päätöksen tarkistamisen yhteydessä. Jos todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tehdään päätös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jonka jälkeen oppilas kuuluu yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Tarvittaessa oppilaalle voidaan edelleen antaa erityistä tukea.

¹⁰⁷ Perusopetuslaki 25 § 2 mom.

¹⁰⁸ Perusopetuslaki 25 § 1 mom.

¹⁰⁹ Perusopetuslaki 9 § 2 mom.

¹¹⁰ Hallituksen esitys Eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/1997)

¹¹¹ Perusopetuslaki 26 a § 1 mom. (1288/1999)

¹¹² Perusopetuslaki 27 §

7.4.6 Toiminta-alueittain järjestettävä opetus

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain¹¹³. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain¹¹⁴. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä¹¹⁵. Opetus järjestetään toiminta-alueittain vain kun todetaan, ettei oppilas kykene opiskelemaan edes oppiaineiden yksilöllistettyjä oppimääriä. Toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestävän opetuksen tavoitteena on antaa oppilaalle tietoja ja taitoja, joiden avulla hän suoriutuu mahdollisimman itsenäisesti elämässään. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan vahvuudet. Koulupäivän eri tilanteita hyödynnetään oppimisessa, ja oppimisympäristöä kehitetään toimivaksi ja oppilasta motivoivaksi. Oppilaan yksilölliset tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä oppilaan edistymisen arviointi kuvataan HOJKSissa kullekin toiminta-alueelle. Tavoitteet asetetaan siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää jonkin yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia tässä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa tuetaan oppilaan kokonaiskehitystä sekä edistetään ja ylläpidetään oppilaan toimintakykyä. Opetus suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Lisäksi tehdään opettajien keskinäistä sekä muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä.

Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyyyden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on vuorovaikutuksen muodostuminen ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen tarkoituksenmukaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla tarvittaessa käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita. Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana.

Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan ryhmässä toimimisen taitojen ja osallisuuden kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää erilaisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiä.

Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistiaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tulee sisältää aistien

¹¹³ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 9 § 3 mom.

¹¹⁴ Perusopetuslaki 18 § 1 mom.

¹¹⁵ Perusopetuslaki 17 § 2 mom. (642/2010)

stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppimisen tavoitteena on kehittää lukemisen, kirjoittamisen ja matemaattisten taitojen perusvalmiuksia. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista ympäristönsä toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arjen taitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikation, tieto- ja viestintäteknologisten taitojen, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain. Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä.

7.5 Perusopetuslaissa säädetty tukimuodot

7.5.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta¹¹⁶. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää suunnitelmallisesti sekä niin usein kuin on tarpeen.

Tukiopetukselle on ominaista yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Ennakoivassa tukiopetuksessa uusiin opittaviin asioihin perehdytään jo etukäteen. Tukiopetuksella voidaan vastata myös poissaoloista johtuviin tuen tarpeisiin.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tarvittaessa mahdollisuus osallistua tukiopetukseen. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja, sen voi tehdä myös oppilas tai huoltaja. Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tukiopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua hänelle järjestettyyn tukiopetukseen.

Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet tukiopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös tukiopetuksen tavoitteet ja antaminen.

¹¹⁶ Perusopetuslaki 16 § 1 mom. (642/2010)

7.5.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa¹¹⁷. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan oppilaille, joilla on esimerkiksi kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, vuorovaikutustaidoissa tai koulunkäynnissä. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamista suunnitellaan, sen tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan opettajien keskinäisenä yhteistyönä sekä yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikaista erityisopetusta pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa sen merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille, sekä oppilaan velvollisuudesta osallistua siihen.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan kaikilla tuen tasoilla. Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana ja opiskellessaan erityisluokassa. Osana pedagogista arviota ja selvitystä arvioidaan oppilaan aikaisemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Oppimissuunnitelmaan ja HOJKSiin kirjataan myös osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja antaminen.

7.5.3 Opetukseen osallistumisen edellyttämät palvelut ja apuvälineet

Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet kaikilla tuen tasoilla¹¹⁸. Tarkoituksena on turvata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset, esteettömyys ja mahdollisuus vuorovaikutukseen kaikkina koulupäivinä.

Oppilaalle järjestetään tarvittaessa tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä. Viittomakieltä käyttävien oppilaiden kommunikaation tukena voidaan tarvittaessa käyttää viittomakielen tulkkia tai viittomakielentaitoista avustajaa. Eriasteisesti kuulovammaisten oppilaiden kohdalla tulkkauksen menetelmä saattaa olla myös jokin muu kuin viittomakielen tulkkaus. Oppilaan kielellisen erityisvaikeuden takia käytetään puhevalmiiden tulkkia tai puhetta tukevia ja korvaavia menetelmiä hallitsevaa avustajaa. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa, antaa tukea sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja ohjaa ja tukee oppilasta päivittäisissä tilanteissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai muiden tuen ammattihenkilöiden ohjeiden mukaisesti. Opettajat ja avustajat suunnittelevat ja arvioivat työtään yhdessä sekä tarvittaessa muun henkilöstön kanssa. On tärkeää, että työn- ja vastuunjako on selkeä.

¹¹⁷ Perusopetuslaki 16 § 2 mom. (642/2010)

¹¹⁸ Perusopetuslaki 31 § 1 mom. (477/2003)

Avustajan antama tuki edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle.

Erityisten apuvälineiden tarve voi liittyä näkemiseen, kuulemiseen, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen. Se voi liittyä myös oppimisen erityistarpeisiin. Tällöin käytetään esimerkiksi erilaisia tietoteknisiä sovelluksia, äänikirjoja, matematiikan havainnollistamisen välineitä tai keskittymistä tukevia apuvälineitä. Oppilaan kanssa työskentelevät perehtyvät riittävästi opetukseen osallistumisen edellyttämien apuvälineiden käyttöön sekä ohjaavat oppilasta ja huoltajaa näiden käytössä yhteistyössä tuen muiden ammattihenkilöiden kanssa. Apuvälineitä käytetään suunnitelmallisesti ja niiden käyttöä ja tarvetta arvioidaan säännöllisesti.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä opetukseen osallistumisen edellyttämien palvelujen ja apuvälineiden käytön eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa muita asiantuntijoita. Oppilaan tukeminen voi edellyttää erityisosaamista, jota oman koulun henkilöstöllä ei ole riittävästi. Tällöin hyödynnetään esimerkiksi oppimis- ja ohjauskeskusten oppilaille tarjoamia palveluja ja henkilöstölle suunnattua koulutusta ja konsultaatiota.

Opetuksen järjestäjä päättää tulkitsemis- ja avustajapalveluista sekä muista opetuspalveluista ja erityisistä apuvälineistä. Palveluiden ja apuvälineiden tarve ja määrä arvioidaan moniammatillisena yhteistyönä hyödyntäen oppilaan ja huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja. Tehostettua tukea saavan oppilaan palveluiden ja apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa arviossa. Erityistä tukea saavan oppilaan palveluiden ja erityisten apuvälineiden tarve arvioidaan pedagogisessa selvityksessä ja niistä päätetään erityisen tuen päätöksessä. Yleistä ja tehostettua tukea saavalle oppilaalle mahdollisista palveluista ja erityisistä apuvälineistä tehdään hallintopäätös. Palveluiden ja apuvälineiden käyttö kuvataan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

7.6 Oppimisen ja koulunkäynnin tuesta paikallisesti päätetyt asiat

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on päätetty tuen järjestämisen muodoista, ja ne on kuvattu tässä luvussa mahdollisimman konkreettisesti. Osa tekstistä liittyy koko normaalikoulun perusopetukseen; osa keskittyy joko vuosiluokkiin 1–6 tai 7–9; osa tarkentaa vuosiluokkien 1–6 yksiköiden erilaisia käytänteitä.

7.6.1 Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämiseen liittyvät keskeiset paikalliset linjaukset

Ennaltaehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen toimintamallit

Oulun normaalikoulussa annetaan oppilaalle monipuolista tukea jo yleisessä tuessa. Oppilaan tuki suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä opettajien ja huoltajien kanssa. Oppilaiden kielellisten ja maataitien taitojen kehittymistä kartoitetaan suunnitelmallisesti koko perusopetuksen ajan. Lisäksi seurataan oppilaiden keskittymisen, tarkkaavuuden ja oman toiminnan ohjauksen hallintaa havainnoiden heidän toimintaansa.

Jokaisessa yksikössä toimii kokoonpanoltaan muuttuva pedagogisen tuen ryhmä, joka suunnittelee ja seuraa tuen toteutumista luokkakohtaisesti. Pedagogisen tuen ryhmän kokoonpano vaihtelee siten, että palaveriin kutsutaan käsiteltävän asian kannalta oleelliset toimijat. Mikäli pedagogisen tuen ryhmässä käsitellään yksittäisen oppilaan pedagogista arviointia tai selvityksiä, oppilaan huoltaja ja kehi-

tystason mukaan myös oppilas kutsutaan paikalle. Käsittelyyn osallistuvat myös tarvittavat opiskelu-
huollon ammattihenkilöt, joihin kuuluvat koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja ja
koululääkäri. Pedagogisen tuen ryhmästä vastaa yksikön rehtori tai apulaisrehtori.

Toiminta ja yhteistyö siirtymävaiheessa siirryttäessä esikoulusta 1. luokalle

Koskelan yksikön (1–6 lk.) ensimmäisille luokille sijoitettavat oppilaat tulevat suurimmaksi osaksi Kos-
kelan, Toppilan ja Taskilan alueen päiväkodeista. Linnanmaan yksikön (1–6 lk.) ensimmäisen luokan
oppilaat tulevat pääsääntöisesti lähialueen päiväkodeista (Syynimaa, Kaijonharju, Sampola, Tuulikello,
Teknologiakylä ja Kuivasranta). Molempiin kouluihin tulee myös yksittäisiä oppilaita kaupungin muista
päiväkodeista ja lähialueen yksityisistä päiväkodeista. Peruskoulujen oppilaaksiottoalueiden päiväko-
tien ja edellä mainittujen muiden päiväkotien kesken tehdään lukuvuosittain erillisen suunnitelman
mukaista yhteistyötä sujuvoittamaan ensimmäisille luokille tulevien oppilaiden koulun aloittamista. Yk-
sityiskohtainen suunnitelma esitellään yksikön opiskeluhoitosuunnitelmassa.

Toiminta ja yhteistyö 2. luokalta 3. luokalle siirryttäessä, jos oppilas on erityisessä tuessa

Kun oppilas on erityisessä tuessa, hänelle tehdään uusi pedagoginen selvitys ja erityisen tuen hallinto-
päättös. Mikäli tehostetussa tai erityisessä tuessa olevan oppilaan opettaja vaihtuu, tuleva opettaja pe-
rehdytetään oppilaan tarvitsemaan tukeen.

Toiminta ja yhteistyö 6. luokalta 7. luokalle siirryttäessä

Oppilaaksiottopäätösten jälkeen keväällä tehdään tiedonsiirto luokkajaon tueksi ja tutustutaan tule-
vaan yläkouluun. Tiedonsiirto tapahtuu palaverissa niillä alakouluilla, joista normaalikouluun tulee
oppilaita 7. luokalle. Näihin palaveriin osallistuu rehtori tai apulaisrehtori, erityisopettaja, luokan-
opettaja ja opinto-ohjaaja. Oppilaille järjestetään tutustumispäivä ja huoltajille vanhempainilta. Koulun
alkaessa järjestetään opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömien asioiden tiedonsiirtopalaveri
tehostetun ja erityisen tuen oppilaista. Mukana ovat luokanopettaja, luokanvalvoja, erityisopettajia ja
tarvittavat aineenopettajat. Tämä siirto koskee ainoastaan normaalikoulun sisäisiä oppilassiirtoja ala-
koulusta yläkouluun. Muita alakouluja konsultoidaan oppilaiden asioissa tarpeen mukaan.

Suurin osa Koskelan yksikön oppilaista jatkaa koulunkäyntiään Merikosken yläkoulussa. Koskelassa
huolehditaan tiedonsiirrosta luokkajaon tueksi tulevan yläkoulun kanssa. Oppilaat osallistuvat yläkou-
lun tutustumispäivään ja vanhempainiltaan. Muita yläkouluja, joissa Koskelan yksikön oppilaat mahdol-
lisesti jatkavat koulunkäyntiään, konsultoidaan oppilaan asioissa tarpeen mukaan.

Toiminta ja yhteistyö oppilaan siirtyessä kouluun tai koulusta kesken lukuvuoden

Yksikön rehtori tai apulaisrehtori tekee oppilaaksiottopäätöksen. Tässä vaiheessa selvitetään oppilaan
tuen vaihe ja mahdolliset tukeen liittyvät dokumentit. Tietojen siirron valmistelee luokanopettaja tai
luokanvalvoja yhteistyössä erityisopettajan ja yläkoulussa opinto-ohjaajan kanssa. Rehtorin tai apulais-
rehtorin johdolla määritetään, miten hoidetaan ja kuka vastaa opintojen suorittamiseksi vaadittavista
järjestelyistä.

Oppilaan siirtyessä koulusta kesken lukuvuoden luokanopettaja tai luokanvalvoja yhdessä huolta-
jien ja vastaanottavan koulun kanssa valmistelee tiedonsiirron, joka koskee tehostetun tai erityisen tuen
piirissä olevan oppilaan siirtymistä uuteen kouluun.

Toiminta ja yhteistyö oppilaan siirtyessä toiselle asteelle

Yhdeksännen luokan keväällä päivitetään tehostetun tuen ja erityisen tuen suunnitelmat (HOJKS). Tiedonsiirto tehdään tehostetun ja erityisen tuen oppilaille yhteistyössä huoltajan kanssa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden suunnitelmallinen seulonta tuen järjestämiseksi

Oulun normaalikoulun perusopetuksessa vuosiluokilla 1–6 seurataan säännöllisillä kartoituksilla kaikkien oppilaiden lukemisen, lukusujuvuuden, luetun ymmärtämisen, kirjoittamisen ja matemaattisten perustaitojen kehittymistä. Tarkat kartoitusten ajankohdat sovitaan vuosittain yksikkökohtaisesti ja kirjataan vuosikelloon. Tulokset käsitellään pedagogisen tuen ryhmissä. Kartoitusten tuloksia käytetään apuna tukea suunniteltaessa. Vuosiluokilla 1–9 tehdään lisäksi tarkempia yksilökartoituksia tarpeen mukaan.

Seitsemännellä luokalla opettajia tiedotetaan oppilaan pedagogisen tuen tarpeista siirtopalaverissa saadun tiedon perusteella. 7.–9. luokilla tehdään yksilökohtaisia kartoituksia tarpeen mukaan.

Yhteistyö, vastuut ja työnjako opetustoimessa sekä muiden hallintokuntien kanssa

Oulun kaupungin opetustoimen kanssa tehdään yhteistyötä nivelvaiheissa, oppilaaksiottoasioissa sekä pienluokka- ja erityisluokkasijoittamisissa. Mikäli oppilas tarvitsee pienryhmää tai kokoaikaista erityisopetusta, rehtori tai apulaisrehtori neuvottelee Oulun kaupungin aluerehtorin kanssa oppilaan koulunkäynnin järjestämiseen liittyvistä vaihtoehdoista.

Yhteistyö opiskeluhuollon palveluista vastaavien ja muiden tarvittavien asiantuntijoiden kanssa tuen tarpeen arvioinnissa, tuen suunnittelussa, järjestämisessä sekä käytännön toteuttamisessa

Oppilaalla on tarvittaessa oikeus tehostettuun ja erityiseen tukeen. Tällöin moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä yhdessä huoltajien kanssa mietitään tarvittavat tukimuodot ja mahdolliset muut selvitukset sekä käsitellään asiaan liittyvät pedagogiset asiakirjat (pedagoginen arvio, pedagoginen selvitys ja siirtopäätökset). Tarvittaessa asiassa voidaan konsultoida myös Oulun kaupungin asiantuntijapalveluita.

Kotien kanssa tehtävän yhteistyön keskeiset toimintaperiaatteet oppimisen ja koulunkäynnin tuen kysymyksissä

Opetus ja kasvatus tulee järjestää yhteistyössä huoltajien kanssa. Jokaisen oppilaan kuuluu saada opetusta ja tukea oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaisesti. Koulu on yhteydessä kotiin heti, kun oppilaalla ilmenee oppimisen tai koulunkäynnin ongelmia tai oppilaan hyvinvointi on vaarantumassa.

Opettajat viestivät kotiin Wilman välityksellä oppilaan koulunkäyntiin ja oppimiseen liittyvissä asioissa. Luokanopettaja tai luokanvalvoja on ensisijainen yhteydenottaja. Kun yhteydenottaja on joku toinen opettaja, tieto välitetään myös luokanopettajalle tai luokanvalvojalle.

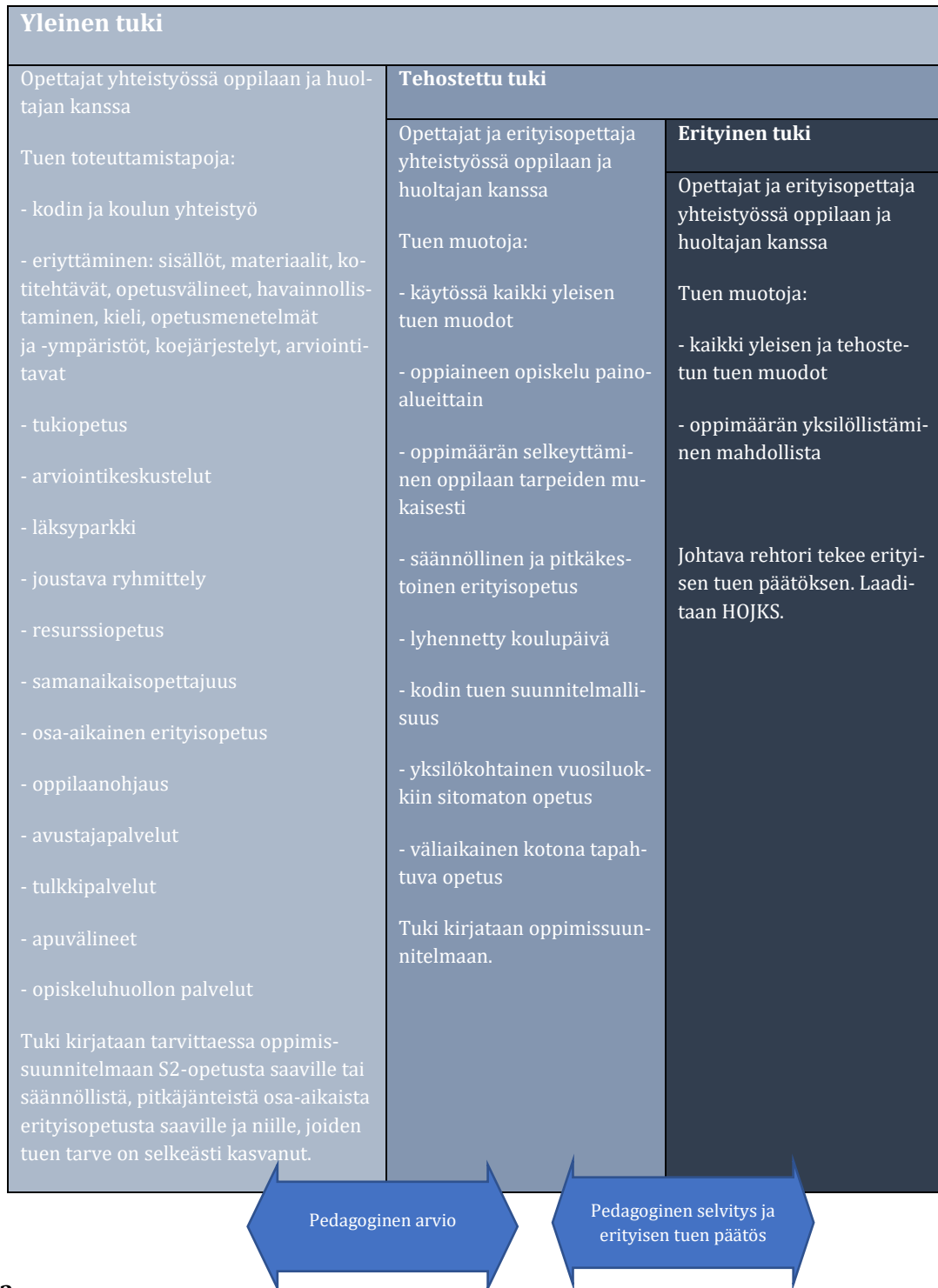
Luokanopettaja tai luokanvalvoja konsultoi rehtoria, apulaisrehtoria tai opiskeluhuollon ammattihenkilöstä selvittääkseen, onko kyseessä opiskeluhuollollinen vai pedagoginen asia. Luokanopettaja tai luokanvalvoja tarvittaessa kutsuu asiantuntijaryhmän koolle.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä

Oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät toimivaltuudet eri hallintopäätöksissä on kuvattu tässä luvussa tehostettua ja erityistä tukea käsittelevissä jaksoissa.

7.6.2 Kolmiportaisen tuen tasot: yleinen, tehostettu ja erityinen tuki

Oulun normaalikoulun kolmiportaisen tuen tasot on kuvattu seuraavassa kuviossa. Tuen tasoja käsitellään kuvion jälkeen erikseen vuosiluokilla 1–6 ja 7–9.

Kuvio 3.

Kolmiportaisen tuen tasot

7.6.2.1 Kolmiportainen tuki vuosiluokilla 1–6

7.6.2.1.1 Yleinen tuki

Opettajat ja erityisopettaja yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa vastaavat yleisen tuen toteutumisesta.

Koulunkäynnin ja oppimisen vaikeuksia pyritään ehkäisemään jo ennakolta. Ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeisiin on yleinen tuki. Tilanteeseen pyritään vaikuttamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, eikä tuen aloittaminen edellytä tutkimuksia tai päätöksiä. Tuen järjestämisessä tehdään yhteistyötä huoltajan kanssa ensisijaisesti vanhempain tapaamisien ja Wilman kautta.

Tuen tarpeiden arviointi perustuu jokaisen oppilasta opettavan opettajan tekemiin havaintoihin, oppilaan ja huoltajan kanssa käytyihin keskusteluihin tai erityisopettajan tekemiin kartoituksiin. Tarvittaessa käytetään opiskeluhuollon palveluita.

Yleisen tuen aikana voidaan antaa kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta painoalueittain opiskelua, vuosiluokkiin sitomatonta opetusta, erityisen tuen päätöksellä annettavaa erityisopetusta tai oppiaineiden oppimäärän yksilöllistämistä. Opettaja kirjaa käyttämänsä tukitoimet Wilmaan.

Yleisen tuen oppimissuunnitelman Wilmaan avaa luokanopettaja. Yleisen tuen oppimissuunnitelma avataan S2-opetusta tai säännöllistä erityisopetusta saaville oppilaille ja oppilaille, joiden tuen tarve on selkeästi kasvanut. Tällöin yleisen tuen oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaalle annettu yleinen tuki sekä yhteistyö eri toimijoiden kesken. Jokainen opettaja kirjaa opettamansa aineen osalta antamansa tuen. Lukuvuoden lopussa luokanopettaja poistaa täysin tyhjät yleisen tuen oppimissuunnitelmat.

7.6.2.1.2 Tehostettu tuki

Kun yleisen tuen keinot eivät ole riittävät, tuen tarve on säännöllistä tai oppilas tarvitsee samanaikaisesti useita tukimuotoja, hänet siirretään tehostettuun tukeen. Tehostettu tuki järjestetään suunnitelmallisesti yhteistyössä huoltajien ja oppilasta opettavien opettajien kanssa oppilaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Käytännön eteneminen tehostettuun tukeen siirtymisessä

1. Luokanopettaja pyytää rehtoria tai apulaisrehtoria kutsumaan koolle pedagogisen tuen ryhmän. Paikalle kutsutaan huoltajat ja muita opettajia tarpeen mukaan. Pedagogisen tuen ryhmä päättää pedagogisen arvion laatimisesta ja siihen liittyvistä työnjaoista.
2. Oppilaalle laaditaan pedagoginen arvio, jossa näkyy oppilaalle yleisessä tuessa annettu tuki.
3. Järjestetään pedagoginen palaveri, johon osallistuvat huoltajat ja pedagogisen arvion laatimiseen osallistuneet opettajat sekä oppilas tarvittaessa. Myös opiskeluhuollon ammattihenkilöstöä osallistuu palaveriin, mikäli on tarpeellista tai heitä konsultoidaan valmistellun pedagogisen arvion pohjalta.
4. Päätös tehostetun tuen aloittamisesta ja järjestelyistä käsitellään pedagogisen arvion pohjalta moniammatillisessa yhteistyössä.
5. Oppimissuunnitelma avataan ja laaditaan oppilasta opettavien opettajien yhteistyönä. Oppimissuunnitelmaan kirjataan opettajien, kodin ja oppilaan yksilöidyt vastuut suunnitelman toteuttamisesta. Oppimissuunnitelmaa päivitetään lukuvuoden alussa ja silloin, kun tuen tarpeessa tapahtuu muutoksia.
6. Oppimissuunnitelma arvioidaan kerran lukuvuodessa.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tiedot kirjataan Wilman pedagogiseen arvioon ja oppimissuunnitelmaan. Näihin asiakirjoihin kirjataan vain pedagogisia asioita.

7.6.2.1.2.3 Erityinen tuki

Luokanopettaja, aineenopettajat ja erityisopettaja vastaavat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa erityisen tuen suunnittelusta ja toteutumisesta.

Pedagogisen selvityksen laadintaan liittyvät käytänteet

1. Oppilaan opetuksesta vastaavat opettaja laativat kirjallisen selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä. Opettajien selvitysten pohjalta oppilaalle kootaan pedagoginen selvitys. Selvityksen laativat luokanopettaja, aineenopettaja ja erityisopettaja yhteistyössä. Opettajat voivat halutessaan konsultoida opiskeluhuollon ammattihenkilöstöä. Selvitykset kirjataan Wilmaan pedagogisen selvityksen lomakkeeseen.
2. Erityisen tuen aloittaminen ja tuen järjestelyt käsitellään pedagogisen selvityksen pohjalta pedagogisen tuen ryhmässä, jossa on läsnä opiskeluhuollon ammattihenkilöstöä. Palaveri toimii myös huoltajien kuulemistilaisuutena, johon huoltajat ja oppilas kutsutaan Wilman välityksellä. Huoltajat vastaavat kutsuun kirjallisesti.
3. Johtava rehtori tutustuu pedagogiseen selvitykseen, tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta ja tekee yksikön rehtorin tai apulaisrehtorin esityksestä hallintopäätöksen erityiseen tukeen siirtämisestä.

Erityisen tuen päätöksen tarkistaminen

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tulee tarkistaa myös aina tuen tarpeen muuttuessa sellaisissa asioissa, joista päätetään erityisen tuen päätöksessä, esimerkiksi kun yksilöllistetään uuden oppiaineen opetusta. Tällöin tehdään uusi pedagoginen selvitys. Johtava rehtori tekee yksikön rehtorin tai apulaisrehtorin esityksestä päätöksen erityisen tuen jatkumisesta tai lopettamisesta.

Toimintatavat, kun erityinen tuki päätetään lopettaa ja tuki jatkuu tehostettuna tukena

Kun erityinen tuki päätetään lopettaa, tehdään uusi pedagoginen selvitys. Johtava rehtori tekee päätöksen erityisen tuen lopettamisesta. Laaditaan tehostetun tuen oppimissuunnitelma mahdollisimman pian.

HOJKSin laadintaan, arviointiin ja tarkistamiseen liittyvät käytänteet

1. Luokanopettaja avaa ja täydentää HOJKSin omalta osaltaan pedagogisen selvityksen pohjalta Wilmaan.
2. Hän pyytää muita opettajia täydentämään asiakirjaa oman oppiaineensa osalta.
3. Yksilöllistettyjen aineiden sisällöt ja tavoitteet kirjataan HOJKSiin yhteistyössä erityisopettajan ja ainetta opettavan opettajan sekä huoltajan kanssa.

4. HOJKSin laatimista ja tarkistamista seurataan pedagogisen tuen ryhmässä. Suunnitelma tulee päivittää vähintään kerran lukuvuodessa tai tuen tarpeen tai oppisisältöjen muuttuessa.

Oppimäärän yksilöllistämiseen liittyvät toimintatavat osana pedagogisen selvityksen laadintaa, erityisen tuen päätöstä ja HOJKSin laatimista

1. Pedagogiseen selvitykseen kirjataan oppiaineet, joissa siirrytään yksilölliseen oppimäärään.
2. HOJKSiin kirjataan yksilöllistettävästä oppiaineesta tarkat tavoitteet, sisällöt, toteuttamistavat sekä arviointi.
3. Kirjaukset tehdään erityisopettajan, ainetta opettavan opettajan ja huoltajien yhteistyössä.

Menettelytavat mahdollisten asiantuntijalausuntojen käytössä

Huoltajien kanssa sovitaan lausuntojen lukemisesta, käytöstä ja säilyttämisestä. Mikäli asiantuntijalausunto on pedagogisen selvityksen tai HOJKSin perusteena, säilytetään sitä koulun arkistossa siihen asti, kunnes oppilaan oppivelvollisuudesta on kulunut kymmenen vuotta.

Pidennetyn oppivelvollisuuden järjestäminen

Pidennetty oppivelvollisuus alkaa ennen kouluikää, ja koulu voi olla mukana prosessissa nivelvaiheen yhteistyössä. Vastuu prosessista on varhaiskasvatuksella. Koulussa oppilas siirretään erityiseen tukeen, mikäli viranhaltijapäätöksiä ei ole sitä ennen tehty. Sen jälkeen oppilas on erityisen tuen piirissä, ja toimitaan erityisen tuen ohjeiden mukaan. Jos erityisen tuen antamisen lopettamisesta tehdään päätös, samalla tehdään päätös myös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä. Toisaalta pidennetty oppivelvollisuus voidaan päättää, vaikka erityisen tuen antamista jatketaan.

7.6.2.2 Kolmiportainen tuki vuosiluokilla 7–9

7.6.2.2.1 Yleinen tuki

Koulunkäynnin ja oppimisen vaikeuksia pyritään ehkäisemään jo ennakolta. Ensimmäinen keino vastata oppilaan tuen tarpeisiin on yleinen tuki. Tilanteeseen pyritään vaikuttamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, eikä tuen aloittaminen edellytä tutkimuksia tai päätöksiä. Tuen järjestämisessä tehdään yhteistyötä huoltajan kanssa ensisijaisesti Wilman kautta.

Tuen tarpeiden arviointi perustuu jokaisen oppilasta opettavan opettajan tekemiin havaintoihin, oppilaan ja huoltajan kanssa käytyihin keskusteluihin tai erityisopettajan tekemiin kartoituksiin. Tarvittaessa käytetään opiskeluhuollon palveluita.

Yleisen tuen aikana voidaan antaa kaikkia perusopetuksen tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksellä annettavaa erityisopetusta tai oppiaineiden oppimäärän yksilöllistämistä. Opettaja kirjaa käyttämänsä tukitoimet Wilmaan.

Aineenopettaja vastaa oman oppilaansa yleisen tuen suunnittelusta ja toteutuksesta ja tarvittaessa oppimissuunnitelman laatimisesta. Luokanvalvojaa tiedotetaan oman luokkansa oppilaita koskevista asioista, ja hänen tehtävänsä on seurata luokkansa oppilaiden merkintöjä ja dokumentteja Wilmassa. Luokanvalvoja osallistuu tukea koskeviin palaveriiniin ja dokumenttien käsittelyyn tarpeen mukaan. Erityisopettajaa konsultoidaan, ja hän on mukana tuen toteuttamisessa tarpeen mukaan. Opettajat voivat konsultoida asiassa myös opiskeluhuollon ammattihenkilöstöä.

7.6.2.2.2 Tehostettu tuki

Kun yleisen tuen keinot eivät ole riittävät, tuen tarve on säännöllistä tai oppilas tarvitsee samanaikaisesti useita tukimuotoja, oppilas siirretään tehostettuun tukeen. Tehostettu tuki järjestetään suunnitelmallisesti yhteistyössä huoltajien ja oppilasta opettavien opettajien kanssa oppilaan tarpeiden mukaisesti.

Mikäli oppilasta tuetaan tehostetusti yhdessä oppiaineessa, aineenopettaja ja erityisopettaja laativat tehostetun tuen oppimissuunnitelman yhteisvastuullisesti. Jos oppilas tarvitsee tehostettua tukea useammassa oppiaineessa, luokanvalvoja osallistuu dokumenttien laatimiseen. Vanhempia tiedotetaan ennen arvion laatimista. Pedagoginen arvio käsitellään huoltajien kanssa. Oppimissuunnitelma laitetaan näkymään kaikille oppilasta opettaville opettajille. Kukin on vastuussa oman osuutensa laatimisesta. Laatijat sopivat keskenään, kuka huolehtii päivitys- ja arviointitarpeista, tiedottamisesta ja päivityspalaverin koolle kutsumisesta. Luokanvalvoja osallistuu tukea koskeviin palavereihin ja dokumenttien käsittelyyn tarpeen mukaan. Rehtorin tai apulaisrehtorin ja opiskeluhuollon ammattihenkilöstön tuki on käytettävissä tarpeen mukaan. Pedagogisen tuen ryhmä, jossa on rehtori tai apulaisrehtori, oppilasta opettavat opettajat ja erityisopettaja sekä opiskeluhuollon ammattihenkilöstöä, käsittelee pedagogiset asiakirjat lain vaatimalla tavalla moniammatillisesti.

Käytännön eteneminen tehostettuun tukeen siirtymisessä

1. Huomataan, että yleinen tuki ei riitä.
2. Sovitaan työnjaosta opettajien kesken (aineenopettaja, luokanvalvoja, erityisopettaja). Sovitaan organisaattori, joka tiedottaa, organisoii asiakirjojen laatimisen ja palaverien järjestämisen.
3. Kohdassa 2 sovittu organisaattori tiedottaa vanhempia tukitoimien riittämättömyydestä ja pedagogisen arvion laatimisesta.
4. Organisaattori avaa pedagogisen arvion lomakkeen. Laaditaan pedagoginen arvio.
5. Organisaattori tiedottaa valmiista arviosta kotiin ja sopii palaverin, jossa käsitellään pedagoginen arvio ja mahdollisesti oppimissuunnitelman luonnos. Sovitaan vastuunjaosta koulun ja kodin kesken sekä kirjataan se oppimissuunnitelmaan. Pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisesti.
6. Oppimissuunnitelma viimeistellään, ja huoltajat voivat kommentoida Wilman kautta.

Mahdollinen palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa. Tiedot kirjataan Wilman pedagogiseen arvioon ja oppimissuunnitelmaan. Näihin asiakirjoihin kirjataan vain pedagogisia asioita.

7.6.2.2.3 Erityinen tuki

Jos tehostettu tuki ei riitä, oppilas siirretään erityisen tuen piiriin. Tällöin kaikkien muiden tukikeinojen lisäksi on mahdollista yksilöllistää oppiaineen tai aineiden oppimääriä. Oppilaalle laaditaan pedagoginen selvitys ja sen pohjalta henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

Erityisopettaja on yhteydessä oppilaan kotiin mahdollisesta erityisen tuen tarpeesta. Pedagogisen tuen ryhmä arvioi erityisen tuen tarvetta ennen pedagogisen selvityksen tekemistä. Erityiseen tukeen siirtymistä varten tehtävän pedagogisen selvityksen kokoamisesta ja tarvittavien palaverien koolle kutsumisesta huolehtii erityisopettaja. Ennen käsittelyä asiassa kuullaan huoltajia. Huoltajien kuuleminen kirjataan pedagogiseen selvitykseen. Erityisen tuen päätöksen tekee johtava rehtori yksikön rehtorin tai apulaisrehtorin esityksestä. Luokanvalvoja ja aineenopettajat vastaavat oman osuutensa laatimi-

sesta selvitykseen ja HOJKSiin. He myös vastaavat niiden arvioinnista ja päivityksistä omien osuuksiensa osalta. Erityisopettaja huolehtii päivitys- ja arviointitarpeista tiedottamisesta ja päivityspalaverin koolle kutsumisesta.

Käytännön eteneminen erityiseen tukeen siirtymisessä

1. Huomataan, että tehostettu tuki ei riitä. Erityisopettaja on alustavasti yhteydessä kotiin.
2. Pedagogisen tuen ryhmä, jonka kutsuu koolle rehtori tai apulaisrehtori, arvioi tuen tarvetta.
3. Tehdään moniammatillista yhteistyötä tarvittavien opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa.
4. Erityisopettaja tiedottaa asianosaisia opettajia pedagogisen selvityksen laatimisesta. Jokainen opettaja laatii selvityksen omalta osaltaan Wilmaan.
5. Kun pedagoginen selvitys on valmis, erityisopettaja kutsuu huoltajat kuulemispalaveriin. Huoltajat vastaavat kutsuun kirjallisesti, ja heidän kuulemisensa kirjataan pedagogiseen selvitykseen.
6. Johtava rehtori tutustuu pedagogiseen selvitykseen, tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta ja tekee yksikön rehtorin tai apulaisrehtorin esityksestä hallintopäätöksen erityiseen tukeen siirtämisestä.
7. Erityisopettaja tiedottaa oppilaan opettajia HOJKSin laatimisesta. Jokainen opettaja laatii suunnitelman omalta osaltaan. Yksilöllistettyjen aineiden sisällöt, tavoitteet ja arviointi kirjataan HOJKSiin.
8. Erityisopettaja huolehtii päivitys- ja arviointitarpeista sekä tiedottamisesta ja päivityspalaverin koolle kutsumisesta.

7.6.3 Perusopetuslaissa säädetty tukimuodot, tukiovetus ja osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiovetusta. Tukiovetusta antaa ensisijaisesti kyseisen aineen opettaja. Tukiovetus tulee aloittaa, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiovetuksella voidaan myös ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiovetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan suoriutumisen kannalta on tarpeen. Tukiovetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla.

Tukiovetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaisia yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiovetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa. Huoltajille ilmoitetaan tukiovetuksen tarpeesta ja tukiovetuksen aloittamisesta Wilman välityksellä.

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaisen erityisopetuksen tarve selvitetään suunnitelmallisilla kielellisiä ja matemaattisia taitoja mittaavilla kartoituksilla. Osa-aikainen erityisopetus aloitetaan aina kun havaitaan oppilaalla olevan tuen tarvetta. Erityisopetus päättyy, kun tarve loppuu. Osa-aikainen erityisopetus voi olla myös jaksottaista tai lyhytaikaista. Osa-aikainen erityisopetus perustuu oppilaan tarpeisiin ja se voi olla ennaltaehkäisevää, kuntouttavaa tai korjaavaa. Yhteistyö kodin kanssa on tärkeää ja erityisopetuksessa voidaan antaa erillisiä kotitehtäviä.

7.6.4 Tulkitsemis- ja avustajapalveluihin sekä muihin opetuspalveluihin liittyvät hallinnolliset käytänteet ja päätöksenteko

Oulun normaalikoulussa päätetään ja suunnitellaan tapauskohtaisesti yhteistyössä eri asiantuntijoiden ja huoltajien kanssa oppilaan tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Samoin päätetään myös muista opetuspalveluista ja oppilaan tarvitsemista erityisistä apuvälineistä.

LUKU 8 OPISKELUHUOLTO

Tässä luvussa määrätään perusopetuslain mukaisesti opiskeluhuollon keskeisistä periaatteista ja opetustoimeen kuuluvan opiskeluhuollon tavoitteista sekä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määrätyn opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimisesta¹¹⁹.

Näissä perusteissa käytetään perusopetuslain mukaisesta käsitteestä oppilashuolto ilmaisua opiskeluhoolto, oppilas- ja opiskelijahuoltolain käsitteistön sijasta opiskelijasta ilmaisua oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä. Mitä jäljempänä todetaan hyvinvointialueesta, koskee myös Helsingin kaupunkia¹²⁰.

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä¹²¹. Oppilaalla on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää¹²². Opiskeluhooltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus¹²³.

Opiskeluhoolto toteutetaan opetustoimen ja hyvinvointialueen suunnitelmallisena yhteistyönä oppilaiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa¹²⁴. Opiskeluhoolto on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää yhteisöllistä työtä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi oppilailla on oikeus opiskeluhoitopalveluihin, joita ovat kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut.¹²⁵ Opiskeluhoitopalvelut järjestetään lähipalveluna, jolle opetuksen järjestäjän tulee tarjota asianmukaiset tilat¹²⁶.

8.1 Paikallisesti päätettävät asiat ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma

Opetuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma¹²⁷. Järjestäjäkohtaisen opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista vastaa monialainen opiskeluhuollon ohjausryhmä¹²⁸. Opiskeluhoitosuunnitelma laaditaan yhteistyössä koulujen ja opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa¹²⁹. Hyvinvointialueella on terveydenhuoltolain mukainen yhteistyövelvoite opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa¹³⁰.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma korvaa opiskeluhuollon osalta paikallisen opetussuunnitelman. Se sisältää opetuksen järjestäjäkohtaisesti määritellyt opiskeluhooltotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi (omavalvonta) sekä koulukohtaisesti tarkennetut tiedot asiakokonaisuuksista 1–5. Opetuksen järjestäjän tulee

¹¹⁹ Perusopetuslaki 14 § (477/2003) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹²⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1 § (377/2022)

¹²¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 3 §

¹²² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 §

¹²³ YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

¹²⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § (377/2022)

¹²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § ja 4 §

¹²⁶ Terveydenhuoltolaki 15 a § (378/2022) ja oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § (377/2022)

¹²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹²⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 §

¹²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹³⁰ Terveydenhuoltolaki 15 a § (378/2022)

kuvata opiskeluhoitosuunnitelmassa, miten suunnitelman toteutumista kouluissa seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa.¹³¹

Opetuksen järjestäjän tulee valmistella kutakin koulutusmuotoa koskevan määräyksen mukainen opiskeluhoitosuunnitelma. Opetuksen järjestäjä päättää paikallisesti, miten tarvittavat tiedot asiakokonaisuuksista kootaan ja miten koulujen toimintaa niiden avulla ohjataan. Opiskeluhoitopalvelujen osalta tämä tehdään yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Suunnitelma liitetään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.¹³²

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskeluhoillon toteuttamista, arviointia ja kehittämistä varten suunnitelmassa on koulukohtaisesti seuraavat tiedot (asiakokonaisuudet 1–5)¹³³:

1. Arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon opiskeluhoillon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) kootaan tiedot koululta. Tiedot ilmoitetaan opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten henkilötyövuosina. Arvioilla varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen riittävyys huomioiden oppilaiden ja kouluyhteisön tarpeet, terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen sekä palvelujen järjestäminen määräajassa¹³⁴.

Arvio opiskeluhoillon kokonaistarpeesta

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoillon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi kouluyksiköiden määrä ja koulujen oppilasmäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa huomioidaan lisäksi esimerkiksi eri ikäisten, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien ja maahanmuuttotaustaisten oppilaiden lukumäärät ja osuudet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös oppilailta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisilta.

Arvio käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Opetuksen järjestäjän arviossa käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista ilmoitetaan kaikkien opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten (kouluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut) henkilötyövuodet.

2. Kouluyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoillon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhoito on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu oppilas- ja opiskelija-huoltolain 6 §:n (opetussuunnitelman mukainen ja opetuksen järjestäjän opiskeluhoito) mukaisesti yhteisöllisen työn kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan toimintaa, jonka avulla seurataan ja kehitetään yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen, turvallisen ja esteettömän oppimisympäristön

¹³¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹³² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹³³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹³⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 § ja terveydenhuoltolaki 16 § (1326/2010)

syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja oppimista sekä ehkäistään syrjäytymistä.¹³⁵ Koulun henkilökunnalla on ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista¹³⁶.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden seuraamisen käytännöt ja keskeiset tulokset
- koulukohtaisten opiskeluhoitoryhmien johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat¹³⁷
- poissaolojen ennaltaehkäisy, suunnitelmallinen seuranta (ml. seurantamenetelmät ja -tiedot) ja poissaoloihin puuttuminen. Lisäksi kuvataan tämän edellyttämä työn- ja vastuunjako sekä luovuttamista poissaoloista ilmoittaminen huoltajalle. *(Kohtaan tulossa mahdollisesti muutoksia sitouttavan kouluyhteisötyön toimintamallia koskevan perusopetuslain muutoksen ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden vastaavan uudistuksen myötä)*¹³⁸
- tupakkatuotteiden ja muiden päihteiden käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa¹³⁹

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito)

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa, jota toteutetaan monialaisessa asiantuntijaryhmässä¹⁴⁰. Yksilökohtaisessa opiskeluhoollossa seurataan ja edistetään oppilaan kokonaisvaltaista terveyttä, hyvinvointia, osallisuutta ja oppimista, ehkäistään ongelmia ja tarjotaan varhaista tukea.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina oppilaan sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen¹⁴¹. Oppilaan osallisuus ja mielipiteet otetaan huomioon toimenpiteissä ja ratkaisuisa hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti¹⁴². Yksilökohtaisessa työssä noudatetaan tietojen luovuttamista, saamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä¹⁴³.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin (kouluterveydenhoito, kuraattori- ja psykologipalvelut)¹⁴⁴
- yksittäisen oppilaan tueksi koottavan monialaisen asiantuntijaryhmän kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen¹⁴⁵
- opiskeluhoitokertomusten laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen opetuksen järjestäjän opiskeluhoitorekisterille¹⁴⁶

¹³⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 6 §

¹³⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

¹³⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § (1501/2016)

¹³⁸ Laki perusopetuslain 26 § muuttamisesta (947/2022)

¹³⁹ Terveystieteidenhuoltolaki (1326/2010) 16 § ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 12 §

¹⁴⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 §

¹⁴¹ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹⁴² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 §

¹⁴³ EU:n tietosuoja-asetus (679 /2016), tietosuojalaki (1050/2018), laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 22 § (377/2022) ja 23 §, perusopetuslaki 40 § (1288/2013), laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785) ja laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000/812)

¹⁴⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 16 § (377/2022)

¹⁴⁵ 80 Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 §

¹⁴⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § (377/2022) ja 21 §

- tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä¹⁴⁷
- opettajan laajaan terveystarkastukseen luokilla 1, 5 ja 8 antaman oppilaan selviytymistä ja hyvinvointia kuvaavan arvion toimintakäytänteet (ml. suostumuksen hankkiminen) koulussa¹⁴⁸
- oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

4. Yhteistyön järjestäminen oppilaiden ja heidän perheidensä sekä koulussa työskentelevien ja muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

Opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhooltopalvelujen ammattilaisten yhteinen tehtävä¹⁴⁹. Oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on opiskeluhoollossa keskeistä. Tämä edellyttää yhteisiä toimintatapoja ja erityisesti opetuksen järjestäjän ja hyvinvointialueen yhteistyötä.

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan

- oppilaiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen¹⁵⁰
- koulun opetus- ja muun henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- opiskeluhoollon moniammatillinen yhteistyö tehostetun ja erityisen tuen, joustavan perusopetuksen ja sairaalaopetuksen yhteydessä¹⁵¹
- yhteistyö muiden oppilaiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen oppilaille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille¹⁵²

5. Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, johon kuuluu fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja pedagoginen turvallisuus¹⁵³. Turvallisuuden varmistaminen edellyttää opetuksen järjestäjältä suunnitelmallista toimintakulttuurin kehittämistä, yhteistä valmistelua ja yhteisten toimintatapojen luomista koulujen kanssa. Opetuksen järjestäjä perehdyttää henkilöstönsä ja opiskeluhooltopalvelujen ammattilaiset toimintatapoihin erilaisissa ongelmatilanteissa sekä huolehtii tiedottamisesta ja suunnitelmien päivityksestä.

¹⁴⁷ Perusopetuslaki 36 § 3 mom. ja 36 h § (163/2022)

¹⁴⁸ Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) 7 §

¹⁴⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 §

¹⁵⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § (377/2022)

¹⁵¹ Perusopetuslaki 16 a § ja 17 § (1288/2013)

¹⁵² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 §

¹⁵³ Perusopetuslaki 29 § (1267/2013)

Suunnitelmat oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta, syrjinnältä ja häirinnältä

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmassa kuvataan erikseen toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet. Suunnitelmassa kuvataan opettajan tai rehtorin velvoite ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle¹⁵⁴. Lisäksi kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan oppilaan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhooltopalveluihin. Kuvaus yhteistyöstä huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille ovat osa suunnitelmia¹⁵⁵.

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

Opetuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelmaan sisältyy kriisisuunnitelma, jossa kuvataan toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Suunnitelmassa kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako. Suunnitelmassa kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä opetuksen järjestäjän ja koulun välisen tiedottamisen periaatteet. Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

¹⁵⁴ Perusopetuslaki 29 § (163/2022)

¹⁵⁵ Perusopetuslaki 40 §, oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 §, lastensuojelulaki (417/2007) 25 § ja sosiaalihooltolaki 1301/2014) 35 §

LUKU 9 KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

Kaikkien oppilaiden opetuksessa noudatetaan yhteisiä, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia tavoitteita ja periaatteita. Oppilaiden kielelliset valmiudet sekä kulttuuritausta otetaan perusopetuksessa huomioon. Jokaisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteettiä tuetaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan tuntemaan, ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen kansalaisen perustuslain mukaista oikeutta omaan kieleen ja kulttuuriin.¹⁵⁶

Tavoitteena on ohjata oppilaita arvostamaan eri kieliä ja kulttuureja sekä edistää kaksi- ja monikielisyttä ja siten vahvistaa oppilaiden kielellistä tietoisuutta ja metalingvistisiä taitoja. Koulutyöhön voi sisältyä monikielisiä opetustilanteita, joissa opettajat ja oppilaat käyttävät kaikkia osaamiaan kieliä. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden ja heidän huoltajiensa ja yhteisönsä tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, historiasta, kielistä ja kulttuureista. Kulttuurista monilukutaitoa voidaan vahvistaa mediakasvatuksella ja ottamalla huomioon oppilaiden ja heidän perheidensä mediakulttuuri.

Oppilaiden opintoja varten voidaan tarvittaessa laatia oppimissuunnitelma. Suunnitelma sisältää soveltuvien osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma, joka kuvataan alaluvussa 7.3.2.

Perusopetuslain mukaan perusopetuksessa käytettävä kieli on suomi tai ruotsi. Opetuskielenä voi olla myös saame, romani tai viittomakieli. Opetuskielenä voidaan käyttää myös muita kieliä, kun se ei vaaranna opetussuunnitelman perusteissa asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁵⁷

9.1 Saamelaiset ja saamenkieliset

Saamelaisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden kasvamista kieleensä, kulttuuriinsa ja yhteisöönsä sekä antaa heille mahdollisuus omaksua saamelainen kulttuuriperintö. Tavoitteena on lisätä oppilaiden valmiuksia toimia saamenkielisessä ympäristössä, oppia saamen kieltä ja saamen kielellä.

Saamelaisten kotiseutualueella asuvien saamen kieltä osaavien oppilaiden opetus tulee antaa pääosin saamen kielellä¹⁵⁸. Silloin kun perusopetus on saamenkielistä, sen erityisenä tavoitteena on vahvistaa saamen kielen osaamista ja kielen käyttöä. Opetus perustuu yhteisölliseen näkemykseen kielestä. Yhteisön jäsenyys ja osallisuus lujittuvat, kun oppilaat oppivat käyttämään kieltä yhteisölle ominaisella tavalla.

Saamen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa otetaan huomioon eri saamen kielet ja niiden murteet sekä kielen sisältämä kulttuurinen tietous. Oppilaita ohjataan ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja vaikutuksia ympäristöönsä sekä myönteisen viestintäilmapiirin rakentamisen tärkeyttä osana oman elämänsä hallintaa ja kielellistä tapakasvatusta. Kielellisten taitojen kehittyessä oppilaat saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä ja arvostusta oman kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä sekä itselle, yhteisölle ja yhteiskunnalle että muille alkuperäiskansoille. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja arvostamaan myös muita kieliä ja kulttuureja.

¹⁵⁶ Suomen perustuslaki (731/1999) 17 §

¹⁵⁷ Perusopetuslaki 10 § 1 mom. (1288/1999)

¹⁵⁸ Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

9.2 Romanit

Romanien opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden identiteetin kehitystä ja tietoisuutta omasta historiasta ja kulttuurista. Opetuksessa otetaan huomioon Suomen romanien asema etnisenä ja kulttuurisena vähemmistönä. Opetus vahvistaa romanien kieli- ja kulttuuriperinnön säilymistä yhteistyössä kotien kanssa.

Oppilaille pyritään tarjoamaan romanikielen opetusta. Mahdollisuuksien mukaan heille tarjotaan myös romanikielistä opetusta. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden ikä ja romanikielen taito ja hyödynnetään romanikielistä yhteisöä ja mediaa.

9.3 Viittomakieliset

Viittomakielisten opetuksessa erityisenä tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielistä identiteettiä ja tietoisuutta omasta kulttuuristaan ja viittomakielisestä yhteisöstä. Opetuksessa hyödynnetään viittomakielistä yhteisöä ja mediaa. Viittomakieltä käyttävät oppilaat voivat olla kuuroja, huonokuuloisia tai kuulevia.

Perusopetuslain mukaan kuulovammaisille tulee tarvittaessa antaa opetusta myös viittomakielellä¹⁵⁹. Lain perusteluiden mukaan ainakin viittomakieltä ensimmäisenä kielenä oppineille kuuroille opetus tulee antaa viittomakielellä¹⁶⁰. Viittomakielinen perusopetus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä oppilaista. Viittomakielisen perusopetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden viittomakielen taitoa ja lisätä valmiuksia toimia erilaisissa ympäristöissä.

Viittomakielen ja kirjallisuuden opetuksessa oppilaat vahvistavat valmiuksiaan vuorovaikutukseen viittomakielellä osana oman elämänsä hallintaa. Vuorovaikutustaitojen kehittyessä he saavat valmiuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin ja päätöksentekoon. Viittomakielisille kuuleville annetaan viittomakielen opetusta mahdollisuuksien mukaan. Opetus lisää oppilaiden ymmärrystä viittomakielisen kommunikaation merkityksestä itselle ja viittomakieliselle yhteisölle.

9.4 Muut monikieliset oppilaat

Muiden monikielisten oppilaiden opetuksessa erityisenä tavoitteena on tukea oppilaiden monikielisyttä sekä identiteetin ja itsetunnon kehittymistä. Siten oppilaat saavat valmiudet tasapainoiseen ja aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri sekä maassaoloaika.

Monikielisiä oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamistaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilas oppii viestimään koulun oppiainesisällöistä myös omalla äidinkielellään. Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Oppilaille pyritään tarjoamaan oppilaan oman äidinkielen opetusta.

Valtioneuvoston asetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁶¹. Oppilas opiskelee suomi tai ruotsi

¹⁵⁹ Perusopetuslaki 10 § 2 mom.

¹⁶⁰ Hallituksen esitys eduskunnalle koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi 86/1997

¹⁶¹ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 § 2 mom.

toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, jolloin hänen osaamisensa ei ole riittävää yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai oppilaan suomen kielen taito on muutoin riittämätön suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun (katso myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän kuvausta).

Oppilaan oman äidinkielen ja suomen tai ruotsin kielen opetuksen ohella oppilaille annetaan tarvittaessa tukea myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Maahanmuuttajaoppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma, joka voi olla osa oppilaan kotoutumissuunnitelmaa.

9.5 Kieleen ja kulttuuriin liittyvistä erityiskysymyksistä paikallisesti päätetyt asiat

Oulun normaalikoulussa opetussuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon paikalliset kieleen ja kulttuuriin liittyvät erityiskysymykset opetuksen järjestämisessä. Laadinnassa on tehty yhteistyötä Oulun kaupungin kanssa.

9.5.1 Eri kieliryhmien opetus

9.5.1.1 Saamelaiset ja saamenkieliset

Yhdenvertaisuusperiaatteiden mukaisesti saamelaistaustaisilla lapsilla ja nuorilla on yhdenvertainen oikeus opiskella sukunsa kieltä, vaikka oppilaat eivät asukaan saamelaisten kotiseutualueella. Saamelainen kulttuuriperintö elää kaupunkisaamelaisten keskuudessa vahvana ja rikastuttaa Oulun koulujen kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta. Saamelaiseen kulttuuriperintöön kuuluu yhteisöllisyys, joka huomioidaan Oulussa saamen opetuksen järjestelyissä yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa.

Oulun normaalikoulussa tuetaan sujuvilla käytännön järjestelyillä oppilaan mahdollisuutta osallistua pohjoissaamen kielen ja saamelaisen kulttuurin täydentävään opetukseen. Opetusryhmien muodostamisessa tehdään yhteistyötä Oulun kaupungin koulujen kanssa ja siinä otetaan huomioon oppilaan kielen taitotaso (saame toisena kielenä -taso/saame vieraana kielenä -taso), ikä ja oman koulun sijainti. Perusopetus on jatkumo oululaiselle saamenkieliselle varhaiskasvatukselle ja esiopetukselle. Tavoitteena on, että perusasteen saamen opetus mahdollistaa opiskelun jatkumisen toisella asteella ja myös korkea-asteella.

Saamen kielen ja saamelaisen kulttuurin opetus on Oulun normaalikoulussa vuosiluokkiin sitomattomaa opetusta. Vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen järjestämisen yleisperiaatteet on kuvattu Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmassa luvussa 5.6.4. Opetuksessa noudatetaan saamen kielen ja saamelaisen kulttuurin oululaista opetussuunnitelmaa. Oulun normaalikoulun yksiköt kirjaavat lukuvuosisuunnitelmaan saamen kieltä ja kulttuuria täydentävinä opintoina suorittavan oppilaan opintojen järjestämistavan ja menettelyt.

9.5.1.2 Romanit

Romanilasten ja -nuorten kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymistä tuetaan tarjoamalla romanitautaisille oppilaille perustietoja romanikielestä, -kulttuurista ja historiasta sekä romaniyhteisössä toimimisen taidoista. Romanikielen opetus muodostaa jatkumon varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Opetuksen aihepiirit valitaan läheltä oppilaan arkipäivän elämäntilanteita. Kielenopetuksen lisäksi opetuksen sisältöihin kuuluvat aineellinen ja henkinen kulttuuriperintö, romanien historia ja nykykulttuuri.

sekä tapakulttuurin erityispiirteet alueellisine eroineen ja muutoksineen. Romanimusiikin, kirjallisuuden, suullisen kerrontaperinteen, runouden ja käsityöperinteen eri muodoilla on tärkeä rooli opetuksessa.

Koulussa opetettavaa kirjakieltä ja pääosin kotona opittua puhekieltä käsitellään toisiaan täydentävinä elementteinä. Kielen käyttöalojen laajentumiseksi hyödynnetään kodin ja koulun sekä eri tahojen välistä yhteistyötä sekä monimediaisia oppimisympäristöjä, minkä kautta oppilasta rohkaistaan käyttämään romanikieltä.

9.5.1.3 Viittomakieliset

Oulussa kuulovammaisten oppilaiden opetuksen järjestämisessä on huomioitu, että osalle kuulovammaisia ensisijainen kieli ei ole puhuttu kieli vaan viittomakieli. Huoltajat voivat valita lapsensa äidinkielen. Tällöin oppilaan ensisijaisena kielenä ja opetuskielenä voi olla viittomakieli. Tarvittaessa pyritään järjestämään oppilaalle viittomakielentaitoinen opettaja. Oulun kaupungissa kuulovammaiset oppilaat käyvät pääosin lähikoulua. Pieni joukko kuulovammaisia käy koulua Oulussa valtion erityiskoulussa.

Suurin osa kuulovammaisista oppilaista on huonokuuloisia, puheella kommunikoivia oppilaita, jotka käyttävät kuulokojeita tai sisäkorvaistutetta. Lisäksi on hyvin pieni joukko kuuroja, jotka eivät koe hyötyvänsä kuulokojeista tai joille istutetta ei ole asennettu muista syistä.

Kommunikointitavan ja ensisijaisen kielen valinta on hyvin monisyinen prosessi, jonka tulee perustua lapsen tarpeisiin. Tavoitteena on kieli, joka toimii ajattelun ja kommunikaation välineenä. Osa lapsista tarvitsee puheen ja kielen oppimisen tueksi vaihtoehtoisia kommunikaatiomenetelmiä, kuten tukiviittomia tai viitottua puhetta. Osa huonokuuloisista ja sisäkorvaistutetta käyttävistä oppilaista tarvitsee apuvälineistä huolimatta tehostettua tai erityistä tukea suoriutuakseen opinnoistaan oman taitotasonsa mukaisesti.

Oulun normaalikoulu tekee yhteistyötä Oulun kaupungin sivistystoimen kanssa lähikoulualueella asuvan viittomakielisen oppilaan opetuksen järjestämisessä.

9.5.1.4 Muut monikieliset oppilaat

Oppilaat kasvavat maailmaan, joka on kulttuurisesti, kielellisesti, uskonnollisesti ja katsomuksellisesti moninainen. Myös Oulun normaalikoulussa opiskelee useista eri kieli- ja kulttuuriryhmistä olevia oppilaita, joiden äidinkieli on jokin muu kuin suomi. Harjoittelukoulussa toteutetaan kaikissa oppiaineissa kielitietoista opetusta. Oppiaineelle tyypillisen sanaston ja terminologian ymmärtämiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Oppilasta rohkaistaan opiskelemaan oman kielen avulla sekä käyttämään omaa kieltä mahdollisuuksien mukaan eri tilanteissa koulussa.

Koulun opetuskielen mukaisesti oppilaat opiskelevat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiainetta suomen kielellä, mutta oppimäärä määräytyy oppilaan suomen kielen taidon mukaan. Mikäli oppilaan suomen kielen perustaidoissa on puutteita yhdellä tai usealla kielitaidon osa-alueella, oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää (S2-oppimäärä). Tällöin S2-oppilas opiskelee omassa ryhmässään samaan aikaan, kun muilla on suomen kieli ja kirjallisuus -opetusta. Opetusjärjestelyjen tehostamiseksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen eri oppimäärien tunnit on sijoitettu työjärjestykseen samaan aikaan eli palkitettu. Mikäli koko oppimäärä ei saada järjestymään erillisenä S2-opetuksena, oppilas opiskelee osan tunneista eriytettynä oman opetusryhmänsä suomen kieli ja kirjallisuus -oppitunneilla.

Maahanmuuttajataustaisen esikouluikäisen lapsen kielitaito arvioidaan esiopetuksen aikana yhteistyössä Oulun kaupungin päiväkotien kanssa. Kielitaidon tason arviointiin osallistuvat esikouluopettaja

ja kiertävä erityislastentarhanopettaja sekä koulun erityisopettaja, S2-opettaja tai valmistavan opetuksen opettaja. Arvioinnin perusteella päätetään yhteistyössä huoltajien kanssa, sijoittuuko oppilas valmistavaan opetukseen vai perusopetuksen oppilaaksi ja mitä oppimäärää hän suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineessa opiskelee.

Seuraavan kerran oppilaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärä arvioidaan kuuden ja seitsemännen luokan nivelvaiheessa, jolloin tarkistetaan, mitä oppimäärää hän opiskelee. Päätös tehdään huoltajien kanssa yhteistyössä.

Oulun normaalikoulussa voidaan tarjota oppilaalle mahdollisuus edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan oman opinto-ohjelman mukaan. Päätös vuosiluokkiin sitomattomasta opetuksesta tehdään oppilaskohtaisesti moniammatillisessa opiskeluhuoltotyössä, jolloin oppilas ja huoltaja ovat luontevasti mukana. Opintokokonaisuudet, aikataulutus, tavoitteet ja sisällöt kirjataan oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:aan. Oulun normaalikoulun perusopetuksen opetussuunnitelmassa oppiaineiden tavoitteet ja sisällöt määritellään vuosiluokittain. Näiden pohjalta muodostuvat vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen opintokokonaisuudet. Opintojen etenemistä ja opintokokonaisuuksien suorittamista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Pedagogisen tuen järjestelyissä noudatetaan kolmiportaisen tuen periaatteita, jotka on kuvattu luvussa 7.6 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki. Kaikissa tilanteissa varmistetaan tarvittaessa tulkkipalveluja käyttäen, että oppilas ja huoltaja ymmärtävät tuen järjestämisen periaatteet ja käytännön toimet. Tiiviillä yhteistyöllä, oppilaantuntemuksella sekä ohjauksella varmistetaan, että puutteet kielitaidossa eivät vaikuta oppilaan nopeampaan ohjautumiseen erityiseen tukeen.

9.5.2 Opetuksen järjestämiseen liittyviä seikkoja

9.5.2.1 Oppimissuunnitelma

Kaikille niille oppilaille, jotka opiskelevat suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, laaditaan yleisen tuen oppimissuunnitelma Wilmaan. Tällä pyritään takaamaan se, että oppilaan aiempaa oppimishistoriaa koskeva tieto saavuttaa kaikki opettajat. Näin varmistetaan, että oppilaan tausta ja oppimisen lähtökohdat otetaan huomioon jokaisen oppiaineen tavoitteissa, sisällöissä, työtavoissa, opetusmateriaaleissa ja arvioinnissa.

Myös jokaiselle pohjoissaamea tai romanikieltä ja -kulttuuria opiskelevalle 1. luokan oppilaalle laaditaan yleisen tuen oppimissuunnitelma, johon kirjataan vain saamen kieleen ja saamelaiseen kulttuuriin tai romanikieleen ja romanikulttuuriin liittyviä asioita. Oppimissuunnitelma saamen kielen ja -kulttuurin sekä romanikielen ja -kulttuurin osalta on voimassa vuosiluokilla 1–9 ja sitä tarkistetaan ja täydennetään tarvittaessa.

Oppimissuunnitelman avaa lukuvuosittain luokanlehtori tai luokanvalvoja ja antaa oikeudet oppilasta opettaville opettajille, jotka kirjaavat oman oppiaineensa tukikäytänteet. Oppimissuunnitelman käyttö tuen eri vaiheissa on määritelty luvussa 7.6.

9.5.2.2 Valmistava opetus

Niille oppilaille, joiden suomen kielen taito ei riitä eri oppiaineiden opetukseen perusopetuksen ryhmässä, on Oulun normaalikoulussa järjestetty perusopetukseen valmistavaa opetusta vuosiluokille 1–6. Opetukseen voivat osallistua sekä vasta maahan muuttaneet että Suomessa syntyneet maahanmuuttajataustaiset oppilaat. Valmistava opetus kestää noin vuoden, jonka jälkeen oppilas jatkaa opiskelua omassa lähikoulussaan.

Valmistavan opetuksen opetussuunnitelma on oma suunnitelmansa. Se on tämän opetussuunnitelman liite.

9.5.2.3 Kieli- ja kulttuuri-identiteetin tukeminen

Oulun normaalikoulun toimintakulttuuria ohjaa kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden taustat ja lähtökohdat, kuten äidinkieli, uskonto ja kulttuuri sekä maassaoloaika. Oppilaiden kieli- ja kulttuuri-identiteetin kehittymisen kannalta oman kielen ja uskonnon opetus samoin kuin eri oppiaineissa toteutettava kieli- ja kulttuuritietoinen opetus antavat oppilaalle pohjan oman kulttuurin rakentamiseen. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Äidinkieli on jokaisen perusoikeus: kaikilla Suomessa asuvilla ihmisillä on oikeus kehittää ja ylläpitää omaa äidinkieltään (Suomen perustuslain 17 §). Se vahvistaa oppilaiden itsetuntoa ja tuo myönteisiä oppimiskokemuksia, jotka rohkaisevat käyttämään omaa kieltä eri tilanteissa. Oulun normaalikoulu oppivana yhteisönä ohjaa oppilaita tunnistamaan oman kulttuurinsa tyypillisiä toimintatapoja ja havaitsemaan niitä myös muiden toiminnassa sekä keskustelemaan näistä piirteistä ja luomaan uusia yhteisiä toimintatapoja.

Oulun normaalikoulu järjestää oman äidinkielen ja uskonnon opetusta huoltajien sitä pyytäessä ja ryhmäkokoehdojen täytyessä. Koulussa pyritään tarjoamaan oman äidinkielen opetusta koko perusasteella. Näin oman äidinkielen opetuksella pyritään rakentamaan ja vahvistamaan kulttuurista identiteettiä sekä tukemaan rinnakkais- ja monikielisyyden kehittymistä. Oman äidinkielen opetusta voidaan järjestää myös tarvittaessa yhteistyössä Oulun kaupungin kanssa.

LUKU 10 KAKSIKIELINEN OPETUS

Koulun opetuskieli on suomi tai ruotsi ja joissakin tapauksissa saame, romani tai viittomakieli. Opetuksessa voidaan perusopetuslain mukaan käyttää koulun varsinaisen opetuskielen lisäksi myös muuta kieltä, jos arvioidaan, että se ei vaaranna oppilaiden mahdollisuutta seurata opetusta. Erillisessä opetusryhmässä tai koulussa opetus voidaan antaa pääosin tai kokonaan muulla kielellä.¹⁶²

Perusopetuslain mukainen opetuskieli määrittelee, millä kielellä äidinkielen ja kirjallisuuden opetus annetaan¹⁶³. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärän ja A1-kielen oppimäärän tunnit voidaan kuitenkin tarvittaessa yhdistää valtioneuvoston asetuksen mukaisesti¹⁶⁴. Yhdistetystä tuntimäärästä on tällöin vähintään puolet opetettava koulun varsinaisella opetuskielellä.

Kodin ja koulun yhteistyön turvaamiseksi huoltajille tarkoitettu tiedotus ja keskeiset asiakirjat tulee olla saatavana koulun perusopetuslain mukaisella opetuskielellä sekä tarpeen mukaan myös koulun muulla tai muilla opetuskielillä.

Opetus voidaan toteuttaa laajamittaisena kaksikielisenä opetuksena, joka voidaan jakaa kotimaisten kielten varhaiseen täydelliseen kielikylpyyn ja muuhun laajamittaiseen kaksikieliseen opetukseen. Sitä voidaan antaa myös suppeampana kaksikielisenä opetuksena, josta käytetään tässä nimitystä kielirikasteinen opetus. Joskus kaksikielistä opetusta toteutetaan muilla kuin kotimaisilla kielillä kielikylvyn tapaan. Tällainen opetus, samoin kuin mahdolliset kestoltaan lyhyemmät kielikylpyohjelmat katsotaan tässä kuuluvaksi muun kaksikielisen opetuksen piiriin.

10.1 Kaksikielisen opetuksen tavoitteet ja opetuksen järjestämisen lähtökohtia

Kaksikielisellä opetuksella pyritään saavuttamaan hyvä ja monipuolinen kielitaito sekä koulun opetuskielessä että kohdekielessä. Kaksikielisen opetuksen pitkäjänteisenä tavoitteena on perustan luominen elinikäiselle kielten oppimiselle sekä kielten ja kulttuurien moninaisuuden arvostamiselle. Kaksikielisessä opetuksessa oppilaille tarjotaan autenttinen kielenkäyttöympäristö. Tavoitteeseen pyritään järjestämällä äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen/kohdekielen tuntien lisäksi eri oppiaineiden opetusta kummallakin kielellä ja hyödyntämällä molempia kieliä koulun arjessa myös opetuksen ulkopuolella. Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielen/kohdekielen sisällöt ja tuntimäärän. Kielikylpykieli/kohdekieli on yleensä samalla oppilaan A1-kieli.

Kaikissa oppiaineissa tulee saavuttaa valtakunnallisen perusopetuksen opetussuunnitelman tavoitteet.

Kaksikielisessä opetuksessa painottuu luonnollinen viestintä ja vuorovaikutus, toiminnallisuus ja oppilaiden aktiivinen kielenkäyttö. Oppilaan mahdollisuuksia käyttää kieltä oppiainekohtaisesti sekä koulun opetuskielessä että kielikylpykielessä/kohdekielessä tuetaan tietoisesti. Koulun opetuskieli ja kielikylpykieli/kohdekieli muodostavat kokonaisuuden, ja molempien kielten oppimista tuetaan yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa. Kaksikielinen opetus heijastuu koko koulun toimintakulttuuriin. Opetuksen suunnittelu ja toteutus edellyttää systemaattista yhteistyötä ja vuoropuhelua sekä eri oppiaineita opettavien opettajien että myös koulun muun henkilöstön kesken.

¹⁶² Perusopetuslaki 10 §

¹⁶³ Perusopetuslaki 12 §

¹⁶⁴ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 8 §

Siirryttäessä opetuksessa luokanopetuksesta aineenopetukseen, on siirtymävaihe hyvä suunnitella opettajien välisenä yhteistyönä. Tällöin kaksikielisen opetuksen asettamat erityisvaatimukset voidaan ottaa suunnitelmallisesti huomioon.

Opetuksen jatkumon ja siirtymävaiheiden suunnittelu edellyttää yhteistyötä myös sidosryhmien kesken.

Kielikylpykielen/kohdekielen opetus

Opetuksen järjestäjä määrittelee paikallisesti kielikylpykielille/kohdekielille asetettavat tavoitteet ja sisällöt. Tavoitteiden asettamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi Kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kielikylpykielen/kohdekielen opetuksessa kehitetään oppilaiden kielitaitoa monipuolisesti ja samalla ottaen huomioon eri oppiaineiden asettamat vaatimukset kielitaidolle.

Oppiaineiden opetuksen muuttuessa käsitteellisemmäksi tarvitaan myös vaativamman asiatekstin tuottamis- ja ymmärtämistaitoja sekä taitoa keskustella vaativista aiheista. Myös oikeakielisyyteen kiinnitetään huomiota lisääntyvässä määrin. Kielikylpykielen/kohdekielen kehittymistä tuetaan ja seurataan.

Muiden oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekiellellä

Eri oppiaineiden opetus kielikylpykielellä/kohdekiellellä edellyttää opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta sekä riittävää kielenhallintaa¹⁶⁵. Tarvitaan yhteistä pohdintaa siitä, millaiset kielenkäytön konventiot ja millaiset tekstit ovat millekin oppiaineelle tyypillisiä. Näin määritellään kielellisiä tavoitteita eri oppiaineissa. Opetuksessa korostuu havainnollisuus ja konkreettisuus, oppilaskeskeiset työtavat ja vuorovaikutteisuus. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kielikylpykieltä/kohdekieltä eri oppiainesisältöjä opiskeltaessa. Tavoitteena on, että oppilaat ovat samanaikaisesti sekä kielen oppijoita että kielen käyttäjiä. Oppilaiden kielikylpykielen/kohdekielen tuottamista tuetaan opettajan ja muiden oppilaiden vertaistuellalla.

Muiden oppiaineiden opetus koulun opetuskielellä

Opetuksessa varmennetaan, että oppilaiden äidinkielen käsitteiden hallinta sekä tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät ikäkauden mukaiselle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa. Myös koulun opetuskielellä annettavassa opetuksessa edellytetään opettajalta kielitietoista ja kielipedagogista otetta.

Seurannan ja arvioinnin erityispiirteet kaksikielisessä opetuksessa

Arvioinnin tulee antaa opettajalle, oppilaalle ja huoltajille monipuolisesti palautetta oppilaiden aineenhallinnan ja kielitaidon kehittymisestä suhteessa opetukselle määriteltyihin tavoitteisiin. Oppilaan kielitaidon kehittymistä molemmissa kielissä seurataan eri oppiaineissa sekä kaikkien opettajien yhteistyönä että oppilaiden itsearvioinnin ja vertaisarvioinnin avulla. Tässä voidaan hyödyntää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

¹⁶⁵ Opetushallituksen määräys 25/011/2005

Eri oppiaineiden arvioinnissa noudatetaan perusopetuksen yleisiä arviointiperusteita riippumatta siitä, millä kielellä niitä on opetettu. Arvioinnissa huomioidaan myös oppiainekohtaisen kielen kehittyminen niiden kielellisten tavoitteiden osalta, jotka on paikalliseen opetussuunnitelmaan kirjattu.

Perusopetuksen päättöarvioinnissa kielikylpykielen tai kohdekielen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan A1-kielen päättöarvioinnin kriteereiden mukaisesti. Näin menetellään oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi toisen asteen opintoihin hakeuduttaessa. Mahdollisuuksien mukaan arviointi tehdään yhteistyössä eri oppiaineita opettavien opettajien kesken. Päättötodistuksen yhteydessä oppilaalle voidaan antaa liite kielikylpyyn tai muuhun kaksikieliseen opetukseen osallistumisesta.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki kaksikielisessä opetuksessa

Pedagogisissa arvioissa ja tukitoimissa huomioidaan kaksikielinen kielenkehitys ja pohditaan millä kielellä ja millaista tukea voidaan antaa. Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja riittävää tukea oppimiseensa ja koulunkäyntiin heti, kun tarvetta ilmenee. Oppilaan tuen tarvetta seurataan säännöllisesti, ja tukea annetaan tarpeen mukaan. Tarkoitus on, että oppilas saa suunnitelmallista, jatkuvaa tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki suunnitellaan yhteistyössä opettajien, oppilaan ja oppilaan huoltajien sekä opiskeluhoollon kesken.

10.1.1 Laajamittainen kaksikielinen opetus

Kotimaisten kielten varhainen täydellinen kielikylpy

Kotimaisten kielten varhaisella täydellä kielikylvyllä tarkoitetaan tässä varhaisintaan kolmevuotiaana ja viimeistään esiopetuksesta alkavaa ja perusopetuksen loppuun kestävä ohjelmaa, jossa osa opetuksesta järjestetään koulun varsinaisella opetuskielellä ja osa toisella kotimaisella kielellä tai saamen kielellä. Kyseisestä kielestä käytetään tässä nimitystä kielikylpykieli. Kielikylpyopetus on tarkoitettu pääsääntöisesti lapsille, jotka eivät puhu kyseistä kieltä äidinkielenään.

Kielikylpykielellä annettavan opetuksen osuus varhaisessa täydellisessä kielikylvyssä on koko ohjelman ajan vähintään 50 % niin, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kielikylpykielen osuus on lähes 100 %, vuosiluokilla 1–2 noin 90%, vuosiluokilla 3–4 noin 70% ja vuosiluokilla 5–9 keskimäärin 50%. Osuus lasketaan vuosiluokan koko tuntimäärästä.

Kaikkia oppiaineita pyritään opettamaan perusopetuksen kestäessä sekä kielikylpykielellä että koulun opetuskielellä, mutta ei molemmilla kielillä samanaikaisesti. Opettajat toimivat joko koulun opetuskielen tai kielikylpykielen mukaisina kielellisinä malleina. Opettajalla on yksikielinen rooli kielikylpyryhmässä. Opetuskielen vaihtuessa vaihtuu siis myös opettaja. Opetusmateriaali on samankielistä kuin opetus. Tärkeää on, että oppilas saavuttaa riittävän kielitaidon eri oppiaineiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Kielikylvyssä tuetaan kummankin opetuskäytössä olevan kotimaisen kielen avulla oppilaan kulttuuri-identiteetin syvenemistä. Kotimaisten kielten lisäksi tuetaan muiden kielten ja kulttuureiden kohtaamista ja vahvistetaan tällä tavoin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa ja kielikylpykielessä on osittain yhteisiä tavoitteita ja sisältöjä. Äidinkielen ja kirjallisuuden sekä kielikylpykielen opetussuunnitelmat laaditaan opettajien yhteistyönä niin, että kaikki äidinkielen ja kirjallisuuden sisällöt tulevat katetuiksi ja tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen sekä kielikylpykielen opetuksen välillä on siirtovai-
kutusta varsinkin, kun kielikylpykielen opetuksen tuntimäärä on suuri ja opetus aloitetaan varhain. Lu-

kemaan ja kirjoittamaan opettaminen tapahtuu vuosiluokilla 1–2 ainoastaan kielikylpykielellä. Oppilaan kielikylpykielen kehityksen tukemiseksi opetus järjestetään niin, että oppilaat saavat sekä lukuaineissa että taito- ja taideaineissa riittävästi opetusta kielikylpykielellä. Siirtovaikutuksen suuruus vaihtelee sisältöaiheittain. Sisältöjen suunnittelussa voidaan hyödyntää äidinkielenomaisia tai maahanmuuttajille tarkoitettuja suomen/ruotsin kielen oppimääriä.

Muu laajamittainen kaksikielinen opetus

Muussa laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa käytetään koulun opetuskielen lisäksi yhtä tai useampaa muuta kieltä. Muusta opetuksessa käytetystä kielestä käytetään tässä nimitystä *kohdekieli*.

Laajamittaisella kaksikielisellä opetuksella tarkoitetaan opetusta, jossa vähintään 25 % perusopetuksen koko oppimäärän opetuksesta järjestetään kohdekielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla laajamittaista kaksikielistä opetusta toteutetaan. Laajamittainen kaksikielinen opetus voi alkaa jo esiopetuksessa ja kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Laajamittaisessa kaksikielisessä opetuksessa olevien oppilaiden kielitausta voi myös vaihdella suuresti. Joidenkin oppilaiden äidinkieli ei ole mikään opetuskielistä. Osa oppilaista tulee kouluun ulkomailta niin myöhäisessä perusopetuksen vaiheessa, että oppisisältöjen opiskelu suomeksi/ruotsiksi tuottaa heille vaikeuksia. Ellei näitä oppilaita jostakin syystä voida ohjata valmistavaan opetukseen, heille tarjotaan muita tukitoimia (katso luku 7 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki).

Oppilaat, joiden äidinkieli on jokin muu kuin koulun opetuskieli, opiskelevat useimmiten suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärää. Näiden oppilaiden kielitaidon kehittymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jos kohdekielisen opetuksen osuus koko opetuksesta on suuri.

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeää miettiä sitä, millaisia oppiaineita tai sisältöjä on mielekästä opettaa kohdekielellä. Lisäksi tulee pohtia, onko osa oppiaineiden sisällöistä sellaisia, että niiden opiskelu suomeksi tai ruotsiksi olisi erityisen tärkeää, jotta oppilas saavuttaisi hyvät toimintavalmiudet suomalaisessa yhteiskunnassa.

Mikäli kohdekielisen opetuksen määrä on suuri, on huolehdittava siitä, että oppilaiden suomenkielinen/ruotsinkielinen käsitteiden hallinta sekä vaativan asiatekstin ymmärtäminen ja tuottaminen kehittyvät hyvälle tasolle myös eri oppiaineiden opetuksessa.

Kaksikielinen opetus tulee järjestää niin, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa perusopetuksen aikana jatko-opintokelpoisuuden toisen asteen opetukseen.

Kouluissa, joissa opetusta järjestetään kahdella tai useammalla kielellä, on usein runsas kielten ja kulttuurien kirjo niin oppilaiden kuin koulun henkilökunnankin keskuudessa. Tämä antaa paljon mahdollisuuksia tuoda kieliä ja kulttuureita esiin koulun arjessa, kehittää kulttuurien kohtaamistaitoja ja ruokkia monikielisyyttä. Samalla se asettaa koululle haasteen tukea kunkin oppilaan monikielistä ja kulttuurisesti monikerroksista identiteettiä myönteisellä tavalla.

10.1.2 Suppeampi kaksikielinen opetus

Kielirikasteinen opetus

Kielirikasteisella opetuksella tarkoitetaan tässä opetusta, jossa alle 25 % oppiaineiden sisällöstä opetetaan muulla kuin koulun opetuskielellä. Osuus lasketaan koko tuntimäärästä niillä vuosiluokilla, joilla kielirikasteista opetusta toteutetaan. Kielirikasteista opetusta voi olla jo esiopetuksessa, ja se voi kestää koko perusopetuksen ajan tai vain osan siitä.

Kielirikasteisen opetuksen tavoitteet eri oppiaineiden opetuksen ja oppimistulosten osalta ovat perusopetuksen päättyessä samat kuin sellaisessa perusopetuksessa, joka ei ole kielirikasteista. Kielirikasteinen opetus kannustaa ja aktivoi oppilaita kohdekielen käyttöön varsinaisten kielen tuntien lisäksi. Kielelliset tavoitteet suhteutetaan kielirikasteisen opetuksen määrään.

10.2 Kaksikielisestä opetuksesta paikallisesti päätetyt asiat

Laajamittaista kaksikielistä opetusta järjestetään Oulussa Oulun kansainvälisessä koulussa, jonka opetussuunnitelma on kuvattu Oulun kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelmassa. Oulun normaalkoulussa voidaan toteuttaa suppeampaa kaksikielistä opetusta eli kielirikasteista opetusta. Oulun normaalkoulussa kielirikasteinen opetus on yksikkökohtaista ja sen tarkoituksena on lisätä oppilaiden kielipääomaa sekä kannustaa heitä kieliopintoihin ja monipuolisiin kielivalintoihin.

Kielirikasteisuutta voidaan toteuttaa englannin tai ruotsin kielillä monipuolistamaan ja vahvistamaan kyseisten kielten osaamista ja pohjustamaan muiden kielten valintoja ja opiskelua. Yksiköissä voidaan kehittää oma malli opetussuunnitelman mukaisen kielirikasteisuuden toteuttamiseksi. Yksikkö kirjaa lukuvuosisuunnitelmaan kielet, joissa kielirikasteisuutta toteutetaan, oppiaineet tai oppiaineiden sisältöalueet, joita opetetaan kielirikasteisesti, opetuksen toteuttamismallin sekä yhteistyön, jota yksikössä tehdään kielirikasteisen opetuksen toteuttamisessa ja jatkumoiden muodostamisessa. Toteutuksen suunnittelusta vastaavat oppilasryhmää opettavat opettajat.

Niiden lyhytaikaisesti Suomessa asuvien oppilaiden, jotka eivät pysty opiskelemaan koulun opetuskielellä (suomi), eivätkä kielirikasteisessa opetuksessa (englanti tai ruotsi), opetus suunnitellaan tapauskohtaisesti.

LUKU 11 ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA PERUSOPETUS

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa luku 11 käsittelee erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustopilliseen järjestelmään perustuvaa opetusta. Luku ei koske Oulun normaalikoulun perusopetusta, mutta lukunumeroinnin yhtenevyyden säilyttämiseksi otsikko on mukana Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmassa. Opetussuunnitelman lukija voi myös lukunumeroinnin ohjaamana perehtyä opetussuunnitelman perusteista siihen, mitä kyseinen luku käsittelee.

LUKU 12 VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

Perusopetuksen valinnaisten opintojen yhteisenä tehtävänä on syventää oppimista, laajentaa opintoja ja vahvistaa jatko-opintovalmiuksia. Valinnaiset opinnot tarjoavat oppilaille mahdollisuuden kehittää osaamistaan kiinnostuksensa suunnassa. Valinnaisuus tukee opiskelumotivaatiota ja kartuttaa valintojen tekemisen taitoja.

12.1 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Valtioneuvoston asetuksessa vuosiluokille 1–6 ja vuosiluokille 7–9 osoitetaan kullekin taide- ja taitoaineelle (musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta, kotitalous) kaikille yhteisen opetuksen vähimmäistuntimäärä. Lisäksi näiden oppiaineiden opetukseen osoitetaan 1–6 vuosiluokille yhteensä kuusi vuosiviikkotuntia ja vuosiluokille 7–9 yhteensä viisi vuosiviikkotuntia, joista tuntijaossa käytetään nimeä taide- ja taitoaineiden valinnaiset. Valinnaiset tunnit ovat osa yhteisinä oppiaineina opetettavien taide- ja taitoaineiden opetusta ja ne myös arvioidaan osana tätä opetusta. Valinnaisten tuntien käytöstä päätöksen tekee opetuksen järjestäjä.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisiin osoitetut vuosiviikkotunnit voidaan paikallisessa opetussuunnitelmassa jakaa musiikin, kuvataiteen, käsityön, liikunnan ja kotitalouden kesken opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Vaihtoehtoisesti vuosiviikkotunnit tai osa niistä voidaan osoittaa oppilaiden valittaviksi taide- ja taitoaineiden opinnoiksi, jotka syventävät oppilaan osaamista. Valinnaisia tunteja voidaan käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen, mikäli paikallisessa opetussuunnitelmassa painotetaan joitakin taide- ja taitoaineita tai niistä muodostettua oppiainekokonaisuutta.

12.2 Valinnaiset aineet

Valinnaisten aineiden tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaan osaamista oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden yhteenlaskettu määrä on vähintään yhdeksän vuosiviikkotuntia vuosiluokilla 1–9. Valinnaisena aineena voidaan tarjota perusopetuksen yhteisten aineiden syventäviä ja soveltavia opintoja tai useasta aineesta muodostettuja oppiainekokonaisuuksia. Valinnaisten aineiden tulee edistää perusopetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.¹⁶⁶ Syventävät valinnaiset aineet syventävät ja/tai laajentavat yhteisten oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä. Soveltavat valinnaiset aineet voivat sisältää aineksia useasta eri oppiaineesta tai laaja-alaisesta osaamisesta. Soveltavilla valinnaisilla aineilla voidaan edistää oppiaineiden yhteistyötä esimerkiksi taide- ja taitoaineiden opinnoissa, tieto- ja viestintäteknologiassa, kuluttaja- ja talouskasvatuksessa, globaalikasvatuksessa tai draamaopinnoissa.

Opetuksen järjestäjä päättää, mitä valinnaisia aineita tarjotaan. Opetuksen järjestäjän tulee ottaa valinnaisten aineiden tarjonnasta sekä arvioinnista päättäessään huomioon opiskelijaksi ottamisen perusteet toiselle asteelle¹⁶⁷.

Valtioneuvoston asetuksessa määritellyssä tuntijaossa on vuosiluokilla 1–9 varattu yhdeksän vuosiviikkotuntia opetusaikaa valinnaisille aineille. Mikäli opetuksen järjestäjän hyväksymässä tuntijaossa

¹⁶⁶ Valtioneuvoston asetus (422/2012) 6 §

¹⁶⁷ Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisesta ammatillisessa peruskoulutuksessa (4/2013); Opetusministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa (856/2006)

ylitetään perusopetusasetuksen määrittelemä vähimmäisvuosiviikkotuntimäärä (222 vvt), voivat tunnit ylityksen osalta sisältää myös valinnaisia aineita. Valinnaisiin aineisiin osoitettuja vuosiviikkotunteja voidaan tarvittaessa käyttää painotetun opetuksen järjestämiseen.

12.3 Vieraiden kielten vapaaehtoiset ja valinnaiset oppimäärät

Vieraiden kielten osalta näissä perusteissa on määritelty A2- ja B2-kielinä opetettavien vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten tavoitteet ja keskeiset sisällöt. Mahdollisista muista valinnaisista kielistä sekä niiden tavoitteista ja sisällöistä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Vapaaehtoisen A-kielen (A2-kieli) laajuus on vähintään 12 vuosiviikkotuntia. Opetuksen järjestämiseen voidaan käyttää valinnaisiin aineisiin varattuja vuosiviikkotunteja sekä perusopetuksen vähimmäistuntimäärän ylittäviä vuosiviikkotunteja. Mikäli A2-kieli on toinen kotimainen kieli, käytetään sen opetuksen järjestämiseen B1-kielille varatut vuosiviikkotunnit. Vapaaehtoisen A-kielen vuosiviikkotunnit jaetaan vuosiluokille opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tavoitteet ja päättöarvioinnin kriteerit ovat samat kuin kaikille yhteisessä A-kielessä.

Valinnaisen B-kielen (B-kieli) laajuus on vähintään neljä vuosiviikkotuntia.

12.4 Valinnaisista opinnoista paikallisesti päätetyt asiat

12.4.1 Valinnaisten opintojen järjestelyt

Oulun normaalikoulussa oppilas valitsee kaksi vuosiviikkotuntia viidennellä ja kaksi vuosiviikkotuntia kuudennella luokalla liikuntaa, musiikkia, käsityötä tai kuvataidetta valinnaiseksi aineeksi. Oppilas voi valita myös A2-kielen joko valinnaisena tai ylimääräisenä aineena. Ylimääräisenä aineena A2-kieli lisää oppilaan viikkotuntimäärää kahdella tunnilla, koska hän tässä tapauksessa opiskelee myös jotain valinnaista ainetta. Oppilas voi siis valita, ovatko A2-kielen tunnit ylimääräisiä tunteja vai luetaanko ne valinnaisten aineiden tunteihin. A2-kieli valitaan perusopetuksen loppuun asti.

Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla oppilaalla on yhteensä kymmenen vuosiviikkotuntia valinnaisia opintoja. Näistä neljä on taide- ja taitoaineiden valinnaisia tunteja: kaksi tuntia kahdeksannella ja kaksi tuntia yhdeksännellä luokalla. Näiden lisäksi oppilaalla on muita valinnaisia opintoja kahdeksannella luokalla neljä tuntia ja yhdeksännellä luokalla kaksi tuntia. Oppilas valitsee seitsemännellä luokalla taide- ja taitoaineen valinnaisten tuntien oppiaineen ja kaksi kahden tunnin valinnaista kokonaisuutta kahdeksannelle luokalle. Yhdeksännen luokan kahden tunnin valinnaisainekokonaisuus valitaan kahdeksannella luokalla. B2-kieli valitaan kuitenkin seitsemännellä luokalla sekä kahdeksannelle että yhdeksännelle luokalle.

Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla kaksi A2-kielen tuntia luetaan valinnaisiin opintoihin. Näin oppilaalla on seitsemännellä luokalla kaksi ja kahdeksannella sekä yhdeksännellä luokalla yksi A2-kielen tunti ylimääräisenä.

Vuosiluokka	TaiTai-opinnot	Valinnaiset aineet		Yhteensä
8	2	2	2	6
9	2	2	—	4

Taulukko 10. Vuosiluokkien 7–9 valinnaisten opintojen tuntimäärät
(TaiTai = taide- ja taitoaineet)

12.4.2 Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit

Vuosiluokilla 1–6 taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit sijoitetaan opetuksen järjestäjän päätöksellä seuraavasti: käsityö 3 tuntia, musiikki 2 tuntia ja kuvataide 1 tunti. Vuosiluokilla 7–9 yksi taide- ja taitoaineiden tunti sijoitetaan käsityöhön seitsemännelle luokalle. Loput neljä tuntia ovat oppilaan valittavissa kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla.

Taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien opetussuunnitelmat ovat mukana oppiaineiden opetussuunnitelmaosiossa. Lisäksi vuosiluokkien 7–9 on valinnaisten tuntien syventävät opinnot esitellään valinnaisten opintojen valintaoppaassa.

12.4.3 Valinnaiset aineet

Opetussuunnitelman liitteinä on valintaoppaat vuosiluokkien 1–6 ja 7–9 valinnaisille aineille. Oppaissa määritellään valinnaiset aineet ja se, mitkä ovat kunkin valinnaisen aineen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain, sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät mahdolliset erityispiirteet.

12.4.4 Oulun normaalikoulun kieliohjelma ja vapaaehtoisten kielten opiskelusta

Vanhempia ja oppilaita informoidaan kielten valintamahdollisuuksista perusteellisesti ja riittävän aikaisin. Informaatiossa korostetaan sitoutumista kielenopiskeluun myös ylemmillä luokilla.

Vapaaehtoisten ja valinnaisten kielten oppimäärien tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain sekä oppimisympäristöihin, työtapoihin, tukeen ja ohjaukseen liittyvät erityispiirteet on kuvattu opetussuunnitelmassa vuosiluokkien 3–6 ja 7–9 oppiaineita käsittelevissä luvuissa.

A2-kielen opiskelija voi 5. ja 6. luokalla valita, sisältyykö kieli valinnaisiin opintoihin vai ovatko tunnit ylimääräisiä. 4. ja 7. luokalla A2-kielen tunnit ovat oppilaalle ylimääräisiä. 8. ja 9. luokalla A2-kielestä luetaan kummallakin luokalla kaksi vuosiviikkotuntia valinnaisiin aineisiin ja yksi viikkotunti on ylimääräinen. A2-kielen opiskelu jatkuu perusopetuksen loppuun asti.

Oppimäärä	Kieli	Aloitusvuosi	Muuta
A1-kieli	englanti	1. luokka	yhteinen oppiaine
A2-kieli	ranska, saksa tai jokin muu kieli	4. luokka	valinnainen tai ylimääräinen oppiaine, minimioppilasmäärä 15
B1-kieli	ruotsi	6. luokka	yhteinen oppiaine
B2-kieli	ranska, saksa tai jokin muu kieli	8. luokka	valinnainen oppiaine, minimioppilasmäärä 15

Taulukko 11. Kieliohjelma

Opetus vuosiluokilla 1–2

LUKU 13 VUOSILUOKAT 1–2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1–2 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista ja turvallisista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Lapsen siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen edellyttää suunnitelmallista yhteistyötä esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstön kesken. Tarvitaan oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen molemminpuolista tuntemista. Yhteistyö huoltajien kanssa ja keskinäisen luottamuksen rakentaminen on tärkeitä. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet otetaan huomioon. Lasten mahdollisesti tarvitsema oppimisen ja koulunkäynnin tuki turvataan koulun aloitusvaiheessa ja tarkistetaan aamu- ja iltapäivätoimintaan tai kerhotoimintaan osallistumisen tarpeet ja mahdollisuudet. Lapsia kannustetaan olemaan ylpeitä esiopetuksen aikana opituista taidoista. Heitä rohkaistaan liittymään uuteen ryhmään ja toimimaan uudessa ympäristössä kohtaamiensa aikuisten kanssa.

Vuosiluokat 1–2: Koululaiseksi kasvaminen

Vuosiluokkien 1–2 opetuksessa otetaan huomioon esiopetuksen ja sitä edeltäneen varhaiskasvatuksen antamat valmiudet. Vuosiluokkien 1–2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeitä, että jokainen oppilas saa rohkeasevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tunnistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1–2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla luvun 4 mukaisia monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylemmien vuosiluokkien kanssa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

13.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 1-2

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 1-2.

Laaja-alaisen osaamisen perusta luodaan esiopetuksessa ja sitä edeltävässä varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksen ensimmäisten vuosien aikana. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen, oman identiteetin muotoutumiseen sekä kestäväan elämäntapaan. Alusta lähtien on tärkeää, että koulu tarjoaa jokaiselle oppilaalle vuorovaikutteisen ja kannustavan yhteisön, jossa oppilas voi tuntea tulevansa kuulluksi, nähdyksi ja arvostetuksi. Kestäväan elämäntapaan koulu kasvattaa eniten omalla esimerkillään. Kestävän elämäntavan edistämisessä korostuvat erityisesti yhdessä toimimisen taidot, lähiyhteisön kulttuurisen monimuotoisuuden havainnoiminen sekä luonnossa liikkuminen ja luontosuhteen vahvistaminen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Työskentelyn lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset. Ihmettelylle, oivaltamiselle, uuden löytämiselle ja keksimiselle, mielikuvitukselle sekä oppimisen ilolle on tilaa. Oppilaita kannustetaan kysymään ja kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja, etsimään tietoa sekä tuottamaan ja kehittämään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia. Ikäkaudelle sopivien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäröivän maailman ilmiöitä kohtaan sekä vahvistetaan taitoa jäsentää, nimetä ja kuvailla ympäristöä. Oppilaita rohkaistaan myös kyseenalaistamaan havaitsemiaan asioita ja huomaamaan, että tieto voi olla joskus ristiriitaista ja epäselvää.

Oman ja yhteisen työn suunnittelemista, tavoitteiden asettamista ja työskentelyn arviointia harjoitellaan. Yhdessä pohditaan, milloin työssä on onnistuttu ja mistä sen tietää. Oppilaita ohjataan havaitsemaan edistymistään, tunnistamaan omat vahvuutensa oppijoina ja iloitsemaan onnistumisistaan. Heidän kanssaan keskustellaan opintoihin liittyvistä mahdollisista valinnoista ja autetaan ymmärtämään erilaisten vaihtoehtojen merkitys.

Monipuolinen liikkuminen ja motoriset harjoitukset tukevat ajattelun kehittymistä ja oppimista. Muistin, mielikuvituksen sekä eettisen ja esteettisen ajattelun kehittymistä tuetaan satujen ja tarinoiden, pelien, lorujen, laulujen ja leikkien, taiteen eri muotojen sekä monipuolisen vuorovaikutuksen avulla.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön. Oppitunnit, juhlat, leikit, pelit, ruokailuhetket sekä yhteistyö koulussa ja koulun ulkopuolella tarjoavat tilaisuuksia harjoitella toimimista monenlaisten ihmisten kanssa. Oppilaita kohdellaan arvostavasti ja ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin.

Oppilaita ohjataan arvostamaan oman perheensä ja yhteisönsä sekä muiden perinteitä ja tapoja. Koulutyössä tutustutaan läheiseen kulttuuriympäristöön sekä sen kulttuuriseen monimuotoisuuteen. Oppilaille avataan mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Tärkeätä on pohtia yhdessä, miten omaan ympäristöön ja sen kulttuuriin voi vaikuttaa. Oppilaat oppivat tuntemaan Lapsen oikeuksien sopimuksen pääperiaatteet ja pohtivat, mitä ne tarkoittavat heidän elämässään ja toiminnassaan.

Koulutyössä oppilaat voivat ilmaista itseään ja itselleen merkityksellisiä asioita monipuolisilla esittämisen tapoja käyttäen. Oppilaita kannustetaan nauttimaan käden ja koko kehon taitojen kehittymisestä ja harjoittelemaan monenlaista esiintymistä. Mielikuvitus, kekseliäisyys ja ilmaisutaidot kehittyvät muun muassa leikkien, seikkailujen, musiikin, draaman, saduttamisen, mediaesitysten, kuvallisen ja käsitteellisen ilmaisun sekä rakentelun ja muiden käden töiden keinoin.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulun aloittaminen edellyttää uudenlaisia itsestä huolehtimisen taitoja ja itsenäisyyden lisääntymistä. Koulutyöhön kuuluu oppilaiden ikäkaudelle sopivista vastuutehtävistä huolehtiminen luokka- ja kouluyhteisössä. Yhteisten pelisääntöjen, hyvien tapojen sekä kannustavan palautteen merkitys korostuu. Oppilaita ohjataan hahmottamaan aikaa ja paikkaan liittyviä käsitteitä ja niiden käytännön merkitystä. He harjoittelevat omien tunteiden tunnistamista ja ilmaisemista ja esimerkiksi leikkien ja draaman avulla kehittävät tunnetaitojaan.

Koulussa opitaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin, turvallisuuteen ja arjen sujumiseen liittyviä perusasioita. Huomiota kiinnitetään itsenäiseen ja turvalliseen liikkumiseen lähiympäristössä, turva- ja suojavälineiden käyttöön sekä omien tietojen ja taitojen kehittämiseen kävelijänä ja pyöräilijänä. Myös erilaisissa vaaratilanteissa tarvittavan toiminnan ja avun hakemisen taitoja harjoitellaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan arjen teknologiaa ja sen merkitystä päivittäisessä elämässä sekä opitaan, mitä teknisten laitteiden turvallinen käyttö edellyttää. Oppilaiden muotoutuvista kulutustottumuksista keskustellaan, opitaan tarkastelemaan mainontaa ja median vaikutuksia sekä pohditaan mahdollisuuksia oman rahankäytön suunnitteluun. Oppilaita ohjataan kriittiseen kuluttajuuteen ja mietitään, mitä taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen tarkoittavat kuluttajan valinnoissa ja mitä ne merkitsevät omassa toiminnassa.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisiksi, monenlaisten, ikäkaudelle ominaisten tekstien tulkitsijoiksi, tuottajiksi ja arvioijiksi. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaita kannustetaan käyttämään ja tuottamaan erilaisia tekstejä, nauttimaan niistä sekä ilmaisemaan itseään niiden avulla. Kirjoitettujen tekstien perusluku- ja kirjoitustaito kehit-

tyy ja sujuvoituu. Samoin kehittyy taito käsitellä arkeen liittyen numeerista informaatiota, kuten lukumäärien eroja. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa kokeilemalla kuvallisia ilmaisutapoja sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä.

Oppilaita ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja välittämään tietoa muille. Heitä ohjataan pohtimaan kuvitteellisen ja todellisen maailman suhdetta sekä myös sitä, että jokaisella tekstillä on tekijänsä ja tarkoituksensa. Näin opetuksessa tuetaan kriittisen ajattelun kehittymistä. Monilukutaitoiseksi kehittyäkseen oppilaat tarvitsevat sekä rikasta tekstiympäristöä että suojaavaa tukea median käytössä. Opetuksessa käytetään ikäkauden tarpeisiin soveltuvia tekstejä, kuten lehtiä, kirjoja, pelejä, elokuvia ja musiikkia sekä monimuotoisen ympäristön havainnointia ja oppilaiden tekemiä ja valitsemia sisältöjä. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Oppilaille luodaan runsaasti tilaisuuksia kysyä ja ihmetellä, kertoa tarinoita, esittää näkemyksiään ja jakaa kokemuksiaan monenlaisia välineitä ja ilmaisun keinoja käyttäen.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Opetuksessa hyödynnetään esiopetuksen aikana ja koulun ulkopuolella oppilaille karttuneita tieto- ja viestintäteknologian (tvv) tietoja ja taitoja. Leikkiin perustuva työskentely on edelleen keskeistä. Tieto- ja viestintäteknologian perustaitoja harjoitellaan ja opitaan käyttämään niitä opiskelun välineinä. Samalla opitaan keskeistä käsitteistöä. Oppilaat pohtivat myös, mihin tarkoituksiin tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään lähiympäristössä ja mikä sen merkitys on arjessa.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Koulutyössä harjoitellaan laitteiden, ohjelmistojen ja palveluiden käyttöä ja opetellaan niiden keskeisiä käyttö- ja toimintaperiaatteita. Samoin harjoitellaan näppäintaitoja sekä muita tekstin tuottamisen ja käsittelyn perustaitoja. Oppilaat saavat ja jakavat keskenään kokemuksia digitaalisen median parissa työskentelystä sekä ikäkaudelle sopivasta ohjelmoinnista. Pelillisyyttä hyödynnetään oppimisen edistäjänä. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaiden kanssa keskustellaan ja luodaan yhdessä tvv:n turvallisia käyttötapoja ja hyviä käytöstapoja. Huomiota kiinnitetään terveellisiin työasentoihin sekä sopivan pituisten työjaksojen merkitykseen hyvinvoinnille. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita opastetaan käyttämään keskeisiä hakupalveluita, kokeilemaan eri työvälineitä ja tekemään pienimuotoisia tiedonhankintatehtäviä eri aihepiireistä ja itseä kiinnostavista asioista. Heitä kannustetaan toteuttamaan tvv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Oppilaat saavat kokemuksia oppimista tukevien yhteisöllisten palveluiden käytöstä ja harjoittelevat käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6)

Koulutyössä oppilaat saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Heitä ohjataan harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja yhteistyötä, omien ideoiden sovittamista yhteen toisten kanssa sekä ikäkaudelle sopivaa vastuunkantoa. Oppilaita kannustetaan tutkimaan uusia asioita ja miettimään, missä itse on erityisen hyvä ja mitä voisi tehdä toisten hyväksi koulussa ja kotona. Heitä rohkaistaan toimimaan uusissa tilanteissa itseensä luottaen. Oppilaita opastetaan tutustumaan eri ammatteihin koulussa ja koulun ulkopuolella ja ymmärtämään niiden ja yleensä työn merkitys yhteiskunnassa, erityisesti perheiden arjen ja toimeentulon kannalta. Yhteistyö huoltajien ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa rikastaa työskentelyä.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaat ovat mukana pohtimassa ja suunnittelemassa omaa opiskeluaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita ja toimintatapoja, työskentelytilojen järjestämistä ja viihtyisyyttä sekä ruokailuun, välitunteihin, juhliin ja retkiin sekä koulun muihin tapahtumiin liittyviä asioita. Oppilaiden kanssa keskustellaan, mitä oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja vastavuoroisuus merkitsevät. Omien kokemusten kautta oppilaat tutustuvat demokraattisen toiminnan sääntöihin ja toteutumiseen käytännössä. Oppilaat kuuluvat oppilaskuntaan ja voivat osallistua itseään koskevista asioista päättämiseen ikätasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaiden kanssa pohditaan, mitä heille merkitsee oikeudenmukainen ja kestävä tulevaisuus omassa maassa ja maailmassa ja mitä he voivat itse tehdä sen puolesta.

13.3 Paikallisesti päätetyt asiat

13.3.1 Oppilaiden tukeminen siirtymävaiheissa

Oppilaiden siirtyminen esiopetuksesta perusopetukseen on oppilaiden koulupolun onnistuneen alkamisen kannalta erityisen tärkeä vaihe. Jokaisen lapsen tilanne, oppimisvalmiudet ja tarpeet kartoitetaan ja otetaan huomioon. Tällöin tehdään tiivistä yhteistyötä sekä Koskelan että Linnanmaan alueiden päiväkotien ja oppilaiden huoltajien kanssa. Erilaiset toimintatavat kuvataan yksityiskohtaisemmin luvussa 7.6.

Toiselta kolmannelle vuosiluokalle siirtymistä ohjaa pitkälti opetussuunnitelman perusteisiin kirjattut toimintatavat. Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja tukea kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen vahvistaminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

13.3.2 Vuosiluokkakokonaisuuden 1–2 erityispiirteet, tehtävät, paikalliset painotukset sekä toteutumisen seuranta ja kehittäminen

Vuosiluokkien 1–2 erityisenä tehtävänä on luoda perusta oppilaiden myönteiselle käsitykselle itsestä oppijana ja koululaisena sekä kehittää valmiuksia myöhempää työskentelyä ja oppimista varten. Perusopetuksen alussa jokaisen oppilaan edistymisen huolellinen seuranta on erityisen tärkeää, jotta voidaan huolehtia siitä, että oppilaalla on edellytykset opinnoissa etenemiseen.

On tärkeätä, että jokainen oppilas saa rohkaisevaa palautetta ja tilaisuuksia uusien asioiden oppimisesta nouseville ilon ja onnistumisen kokemuksille. Oppilaita kannustetaan tuomaan esiin kiinnostuksen kohteensa ja löytämään uusia. Opetus suunnitellaan riittävän haasteelliseksi kunkin oppilaan tarpeita ajatellen. Koulussa ei sallita minkäänlaista kiusaamista eikä syrjivää käyttäytymistä. Oppilaita ohjataan yhdessä toimimiseen, omatoimisuuteen ja vastuunottoon omista koulutehtävistä. Kielellisten, sosiaalisten sekä motoristen taitojen ja muistin kehittymiseen samoin kuin kunkin omaan kehitysrytmiin kiinnitetään erityistä huomiota. Tavoitteena on, että kehitykseen ja oppimiseen liittyvät vaikeudet tun-

nistetaan varhain ja tuki annetaan oikea-aikaisesti. Työtavoissa korostuvat havainnollisuus ja toiminnallisuus, leikki ja pelillisuus sekä mielikuvitus ja tarinallisuus. Koulun aloitusta ja koululaiseksi kasvamista tuetaan yhdessä kotien kanssa.

Esiopetuksen oppimiskokonaisuudet muuttuvat vuosiluokilla 1–2 oppiaineiksi, mutta opetus voi olla edelleen pääosin eheytettyä. Oppilaiden omatoimisuutta, yhdessä tekemisen taitoja sekä asioiden välisten yhteyksien ymmärtämistä edistetään toteuttamalla monialaisia oppimiskokonaisuuksia. Tällöin tarjoutuu myös enemmän tilaisuuksia yhteistyöhön niin esiopetuksen kuin ylempien vuosiluokkien kanssa.

Tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään niiden periaatteiden mukaisesti, jotka on kuvattu luvussa 1.4 opetussuunnitelman toteutumisen arviointia käsittelevässä kohdassa.

13.3.3 Vuosiluokkakokonaisuuden 1–2 laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja niihin liittyvä tukeminen

Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmassa laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 1–2 on esitetty luvussa 13.2. Lisäksi jokaisen oppiaineen yhteydessä kuvataan, kuinka laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liittyvät kyseiseen oppiaineeseen ja kuinka ne otetaan huomioon opetusta järjestettäessä.

13.4 Oppiaineet vuosiluokilla 1–2

Opetussuunnitelmassa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. [Tavoitteet ja sisällöt on vuosiluokkaistettu taulukkomuotoon](#). Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa.

[Kaikki opetussuunnitelmaan kirjatut mahdolliset tutustumiskäynnit ja retket esimerkiksi kulttuurikohteisiin toteutetaan resurssien salliessa rehtorin tai johtavan rehtorin erillisellä päätöksellä.](#)

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

- L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen
- L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu
- L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
- L4 Monilukutaito
- L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen
- L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys
- L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen.

13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 1–2

Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmassa on kaksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärää: suomen kieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Oppiaineen tehtävän kuvaus sekä oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet ovat yhteisiä molemmille oppimäärille ja samoin oh-

jaukseen, eriyttämiseen ja tukeen sekä oppimisen arviointiin liittyvät erityiset näkökulmat. Myös oppiaineelle määritellyt kolme kulmakiveä – empatia, luovuus ja kriittisyys – ohjaavat molempia oppimääriä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on kuvattu erikseen kummassakin oppimäärässä.

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnessa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitukseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteritaide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 1–2 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on edistää oppilaiden yksilöllisten edellytysten pohjalta itsensä ilmaisemisen ja vuorovaikutuksen taitoja, kielellistä tietoisuutta sekä kehittää kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja. Opetuksen tehtävänä on kiinnostuksen ja innostuksen vahvistaminen kielelliseen ilmaisuun, draamaan, kaunokirjallisuuteen ja monimuotoisten tekstien tulkitsemiseen ja tuottamiseen. Opetuksessa huolehditaan oppimisprosessin jatkumosta esiopetuksesta kouluun niin äidinkielen perustaitojen kuin laaja-alaisen osaamisen osalta.

Oulun normaalikoulun äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa on kolme kulmakiveä: empatia, luovuus ja kriittisyys. Kykyä ymmärtää toista ihmistä ja asettua toisen ihmisen asemaan harjoitellaan monella eri osa-alueella: kirjallisuuden lukeminen auttaa näkemään erilaisia ihmiskohtaloita, kirjoittaminen, puhuminen ja kuunteleminen puolestaan tarjoavat mahdollisuuden itse käsitellä ihmisen moninaisuutta. Myös kieltä tutkimalla voidaan havaita, kuinka sanoilla osoitetaan ymmärtämystä tai vastakkainasettelua.

Luova työskentely mahdollistuu kaikilla äidinkielen ja kirjallisuuden osa-alueilla. Esimerkiksi tekstien kirjallisessa sekä suullisessa tuottamisessa ja työskentelytapojen yhteissuunnittelussa oppilaita kannustetaan omiin ideoihin ja luoviin ratkaisuihin.

Runsaassa viestitulvan maailmassa ihminen kohtaa kaikenlaisia tekstejä. Sen vuoksi opetuksessa pidetään tärkeänä, että oppilas perehtyy monenlaisiin teksteihin, oppii näkemään tekstien vaikutuskeinoja ja arvioimaan kriittisesti tekstin luotettavuutta sekä tarkoituksiperäisyyttä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisympäristö rakennetaan monipuoliseksi teksti- ja kieliympäristöksi. Saatavilla tulee olla paljon oppilaita kiinnostavaa kirjallisuutta ja monimuotoisia tekstejä. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä ja niitä julkaistaan luokassa ja lähipiirissä. Kieltä tutkitaan leikinomaisesti, esimerkiksi rooli-, draama- ja teatterileikin keinoin. Opetusta eheytetään niin, että äidinkielen taitojen oppiminen nivoutuu ilmiöiden kielelliseen hahmottamiseen eri oppiaineiden yhteydessä. Koulu- tai lähikirjaston toimintaan ja erilaisiin lasten kulttuuritapahtumiin tutustuminen sekä yhteistyö laajentavat

oppimisympäristöä luokan ulkopuolelle. Lisäksi hyödynnetään lähiympäristön ja median kulttuurista monimuotoisuutta. Opetuksessa korostuvat kokemusten ja elämysten jakaminen sekä taitojen harjoittelu yhdessä ja yksin, myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Draamaa integroidaan kirjallisuuteen ja muihin oppiaineisiin, esimerkiksi musiikkiin, liikuntaan ja ympäristöoppiin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä ja vuorovaikutustaitoja sekä luku- ja kirjoitustaidon oppimista yhteistyössä kotien kanssa. Kielellisiä vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella pyritään tunnistamaan mahdollisimman varhain. Opettaja mallintaa sanojen, virkkeiden ja tekstien lukemista ja ymmärtämistä sekä kirjoittamisen tapoja. Oppilaita ohjataan käyttämään mediavälineitä monipuolisesti ja turvallisesti. Kielellisesti taitavia oppilaita ohjataan haastavampien tehtävien, materiaalien ja tekstiympäristöjen pariin. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Yhteisen pohdinnan sekä palautteen antamisen ja saamisen avulla opettaja ohjaa niin koko opetusryhmän kuin yksittäisen oppilaan oppimista ja edistymistä. Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä on tukea ja edistää oppilaiden kielellistä kehitystä kaikilla tavoitealueilla. Opettaja pyrkii saamaan kokonaiskuvan kunkin oppilaan kielellisestä kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään opiskelemaisensa kielen oppijana. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten he ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Laadukas ja kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää. Se auttaa oppilaita huomaamaan onnistumisiaan ja edistymistään sekä motivoi suuntaamaan työskentelyään kielellisen kehityksen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelua varten sekä auttaa havaitsemaan mahdollisia tuen tarpeita oppilaiden kielellisessä kehityksessä.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita äidinkielen ja kirjallisuuden eri oppimäärissä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen
- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä ja lukemisen harrastamisessa
- edistyminen tekstin tuottamisessa, erityisesti käsin kirjoittamisen ja näppäintaitojen kehittyminen
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista.

13.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus 1-2

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki ja oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen kielen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Opetuksessa tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen, ilmaisuun ja erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimaan oppimisen yksi keskeisistä tavoitteista on vahvistaa oppilaan aktiivista ja vastuullista roolia oppimisprosesseissa. Näin hän oppii vähitellen huomaamaan omat vahvuutensa ja siten saavuttamaan myönteisiä oppimiskokemuksia. Tavoitteena on myös kannustaa kriittiseksi ajattelijaksi, joka osaa ottaa huomioon myös muiden, toisinaan ristiriitaisiakin näkemyksiä. Koulutaipaleen alusta saakka korostuvat myös itsensä ilmaisemisen, vuorovaikutuksen, luovuuden ja taiteiden merkitys ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittämisessä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ovat läpi koko perusopetuksen keskeinen oppimäärän tavoitealue. Kielen ja kirjallisuuden sekä monenlaisten taidemuotojen avulla Oulun normaalikoulussa tutustutaan muihin ihmisiin ja kulttuureihin; myös oululaista kulttuuria käsitellään kouluvuosien aikana eri tavoin. Suomen kielen ja kirjallisuuden opetussuunnitelma ensimmäisestä kouluvuodesta yhdeksännen kouluvuoden loppuun sisältää monipuoliset puhumisen ja kirjoittamisen polut, jotka kuljettuaan peruskoulunsa päättävä oppilas kykenee toimimaan arkielämässä, opiskelumailmassa ja työelämässä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oulun normaalikoulussa alkuopetusluokilla ohjataan oppilasta sopivaan viestintään arjen jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa niin yksin kuin ryhmissä. Vastuun ottaminen erilaisten viestien tuottamisessa koulun, kodin ja kavereiden välillä sekä viestien merkityksen ymmärtäminen edistävät koululaiseksi kasvamista. Äidinkielen opetussuunnitelmassa ylemmillä luokilla painottuu vastuun ottaminen, viestinnällisten valintojen monipuolistaminen ja tavoitteellisuus sekä omaan arkeen liittyvä rakentava viestintä.

L4 Monilukutaito

Suomen kielessä ja kirjallisuudessa monilukutaito näkyy laajana tekstitarjontana ja sen monipuolisena käsittelynä. Alkuopetuksessa opiskellaan monilukutaitoon liittyviä perustietoja ja -taitoja. Vuosiluokilla 3–6 alkuopetuksessa saavutettuja taitoja ja tietoja varmennetaan ja omaa osaamista laajennetaan. Vuosiluokkien 7–9 aikana omaa osaamista vahvistetaan ja syvennetään edelleen, ja tällöin painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oulun normaalikoulussa alkuopetusluokilla opastetaan oppilaita harjaannuttamaan näppäintaitojaan ja tuottamaan tekstejä monimediaisissa ympäristöissä. Ylemmillä luokilla oppilaita ohjataan harjoitteluun erilaisten tekstien tuottamista eri mediaympäristöissä ja sujuvoittamaan näppäin- ja viestintäteknologisia taitojaan. Kaikilla vuosiluokilla oppilaita ohjataan toimimaan verkossa vastuullisesti sekä eettisesti yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. Oppilaat opastetaan tiedostamaan tieto- ja viestintäteknologian merkitys arjessa, opiskelussa ja myöhemmin työelämässä sekä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Suomen kielessä ja kirjallisuudessa työelämätaidot ja yrittäjyys ovat erilaisten työtapojen ja monipuolisten viestintätaitojen opiskelua. Alkuopetuksessa harjoitellaan toimimaan ja viestimään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Vuosiluokilla 3–6 taitoja varmennetaan ja syvennetään tekemällä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Vuosiluokkien 7–9 aikana omaa osaamista syvennetään erilaisissa projektityöskentelyissä verkostoitumalla omassa yhteisössä sekä kansallisesti että mahdollisuuksien mukaan kansainvälisesti, jolloin korostuu laajan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja rohkaistaan osallistumaan koulun toimintaan. Oppilaat harjoittelevat suunnittelemaan omaa ja ryhmänsä opiskelua, siihen liittyviä tavoitteita, toimintatapoja ja arviointia ikäkautensa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaat saavat kokemuksia yhdessä työskentelystä ja tilaisuuksia harjoitella neuvottelutaitoja, ristiriitojen ratkaisemista ja päätöksentekoa. Samalla he oppivat ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Oppilaita ohjataan myös ymmärtämään omien valintojensa sekä toimintatapojensa merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3

T2 opastaa oppilasta kehittämään kieltään ja mielikuvitustaan sekä vuorovaikutus- ja yhteistyötaitojaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua erilaisiin ryhmäviestintätilanteisiin ja tutustua niiden käytänteisiin	S1	L1, L2, L7
T3 tukea oppilasta vahvistamaan ilmaisurohkeuttaan ja ohjata häntä ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman avulla	S1	L1, L2, L7
T4 ohjata oppilasta rakentamaan viestijäkuvaansa ja ymmärtämään, että ihmiset viestivät eri tavoin	S1	L1, L2, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata ja innostaa oppilasta lukutaidon oppimisessa ja tekstin ymmärtämisen taitojen harjoittelussa sekä auttaa häntä tarkkailemaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan tekstien tarkastelun yhteydessä	S2	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta hakemaan tietoa eri tavoin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kiinnostumaan lastenkirjallisuudesta, mediateksteistä ja muista teksteistä luomalla myönteisiä lukukokemuksia ja elämyksiä sekä tarjoamalla mahdollisuuksia tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen	S2	L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista ja innostaa oppilasta kertomaan tarinoita ja mieliteitä sekä kuvaamaan kokemuksiaan puhumalla, kirjoittamalla ja kuvien avulla	S3	L1, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta tuottamaan yksinkertaisia kertovia, kuvaavia ja muita tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L2, L4, L5
T11 opastaa oppilasta harjaannuttamaan käsikirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä ohjata oppilasta vähitellen tekstin suunnitteluun ja rakentamiseen sekä tuntemaan oikeinkirjoituksen perusasioita ja kirjoitettua kieltä koskevia sopimuksia	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T12 kannustaa oppilasta kehittämään kielitietoisuuttaan ja kielen peruskäsitteiden tuntemusta sekä ohjata tekemään havaintoja puhutusta ja kirjoitetusta kielestä sekä auttaa huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten käyttäytymiseen	S4	L2, L4, L7
T13 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan lapsille suunnattua kirjallisuutta ja valitsemaan itseään kiinnostavaa luettavaa, kehittämään lukuharrastustaan sekä ohjata oppilasta kirjaston käyttöön	S4	L2, L3, L4
T14 ohjata oppilasta arvostamaan omaa kieltään ja kulttuuriin sekä kulttuurista moninaisuutta, tutustuttaa joihinkin lastenkulttuurin muotoihin ja innostaa niiden käyttäjäksi sekä kannustaa tuottamaan omaa kulttuuria yhdessä muiden kanssa	S4	L2, L4, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 1–2

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

1. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T4	Kuuntelu- ja keskustelutaitojen havainnoiminen ja harjoittelu kasvokein tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa
T1–T4	Selkeän ja tilanteeseen sopivan äänenkäytön harjoittelu kasvokein tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5–T8	Lukemaan opettelemisen: kirjaimen muuttaminen äänneeksi, äänneiden kokoaminen tavuiksi, tavujen kokoaminen sanoiksi ja sanojen yhdistäminen virkkeeksi
T5–T8	Ympäristön monimuotoisten tekstien havainnointia ja tulkintaa sekä kertomista (lopetusmerkki, otsikko, teksti ja kuva; esimerkiksi sadut, runot, lorut, riimit, kuvakirjat, lyhyet kokonaisteokset, lasten tietokirjat, sarjakuvat ja mediatekstit)
T7	Tiedon etsinnän harjoittelu ja tiedon kertominen toisille
T6	Kerronnan peruskäsitteiden harjoittelu (päähenkilö, tapahtumapaikka ja -aika)
T8	Lukukokemuksen jakamista ja tekstin kertomista omin sanoin
	S3 Tekstin tuottaminen
T9–11	Tekstien tuottaminen (äänne muuttaminen kirjaimeksi, kirjainten kokoaminen tavuiksi, tavujen kokoaminen sanoiksi ja sanojen kokoaminen virkkeeksi)
T11	Isojen ja pienten tekstauskirjainten piirtäminen
T11	Tutustuminen tekstin tuottamisessa tarvittaviin näppäintaitoihin
T11	Sanojen kirjoittaminen äänne-kirjainvastaavuudeltaan oikein.
T11	Virkkeen muodostaminen puhumalla ja sen kirjoittaminen (iso alkukirjain, sanaväli, lopetusmerkki, tavutus)
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T12	Kielitietoisuuden herättäminen ja havaintojen tekeminen eri puhetavoista ja kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksista (esimerkiksi sanojen, sanontojen ja ilmaisutapojen pohtiminen yhdessä; kielellä leikkiminen lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla)
T13	Lapsille suunnattuihin monimuotoisiin teksteihin tutustuminen ja oman lukutaidon mukaisten tekstien lukeminen (esimerkiksi lukudiplomi)
T13	Kirjastoon tutustuminen (esimerkiksi Oulun kaupungin Kirjastoreitti)
T14	Osallistuminen lähiympäristön tarjoamaan lastenkulttuuriin ja niihin liittyvän tapa-kulttuurin opettelemisen
T14	Juhla- ja kansanperinne suomalaisessa kulttuurissa; omien esitysten toteuttaminen

2. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T4	Kuuntelu- ja keskustelutaitojen harjoittelu ja vahvistaminen kasvokein tapahtuvissa vuorovaikutustilanteissa
T1–T4	Ilmeiden ja eleiden käyttäminen kerronnan tukena
T1–T4	Monimuotoisten tekstien käsitteleminen myös draaman keinoin
	S2 Tekstien tulkitseminen

T5-T8	Lukemisen sujuvuuden ja nopeuden vahvistaminen
T5-T8	Tekstin ymmärtämisen taitojen harjoittelu havainnoiden, tulkien ja pohtien monimuotoisten tekstien merkityksiä ja rakenteita (esimerkiksi sadut, runot, lorut, riimit, kuvakirjat, lyhyet kokonaisteokset, lasten tietokirjat, sarjakuvat ja mediatekstit)
T7	Tiedon etsinnän harjoittelu ja tiedon kertominen toisille
T6	Kerronnan peruskäsitteiden laajentaminen: juoni
T6	Tutustuminen erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, paikkaa ja järjestystä erityisesti kertovissa, kuvaavissa ja ohjaavissa teksteissä [Sisällöt liittyvät myös tekstin tuottamisen sisältöalueeseen S3]
	S3 Tekstin tuottaminen
T9-T11	Tekstien tuottaminen (tarkoituksenmukaisen tekstin suunnittelua ja toteutusta yksin ja yhdessä; esimerkiksi viesti, kortti, kirje, mielipide, ilmoitus, kutsu, lyhyet tarinat ja tietotekstit)
T11	Omissa teksteissä virkkeen tuntomerkkien (iso alkukirjain, sanaväli, lopetusmerkki) käyttäminen.
T11	Tutustuminen tekstin tuottamisessa tarvittaviin näppäintaitoihin
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T12	Kielitietoisuuden vahvistaminen, sana- ja käsitevarannon rikastaminen ja havaintojen tekeminen eri puhetavoista ja kielistä sekä kielenkäytön vaikutuksista (esimerkiksi sanojen, sanontojen ja ilmaisutapojen pohtiminen yhdessä; kielellä leikkiminen lorujen, runojen ja sanaleikkien avulla)
T13	Lapsille suunnattuihin monimuotoisiin teksteihin tutustuminen ja oman lukutaidon mukaisten tekstien lukeminen (esimerkiksi lukudiplomi)
T13	Kirjastoon ja sen käyttöön tutustuminen (esimerkiksi Oulun kaupungin Kirjasto-reitti)
T14	Osallistuminen lähiympäristön tarjoamiin lastenkulttuurimuotoihin ja niihin liittyvän tapakulttuurin opetteluun
T14	Juhla- ja kansanperinne suomalaisessa kulttuurissa; omien esitysten toteuttaminen

13.4.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus 1-2

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁶⁸. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

¹⁶⁸ Valtioneuvoston asetus 422/2012

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyskehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuurisesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista¹⁶⁹. Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta¹⁷⁰. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

¹⁶⁹ Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

¹⁷⁰ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen painopiste on suomen kielen ja sen luku- ja kirjoitustaitojen perustan luomisessa sekä oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen kehittämisessä. Opetuksen tehtävänä on herättää kiinnostusta kieleen ja ilmaisuun sekä erilaisten tekstien tuottamiseen ja tulkitsemiseen.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärässä vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppimaan oppiminen ja oppimisstrategioiden tietoinen kehittäminen ovat keskeinen suomi toisena kielenä -oppimäärän tavoitealue. Maahanmuuttajataustaisen oppilaan täytyy paitsi opiskella suomea myös opiskella suomeksi. Hän joutuu omaksumaan kielen rakenteita ja abstraktia sanastoa samanaikaisesti kognitiivisesti vaativien sisältöjen kanssa. Tällöin tarvitaan ymmärtämisen taitojen opetusta. S2-oppimäärän opetussuunnitelmassa ensimmäisestä luokasta yhdeksänteen saakka oppilasta ohjataan vuorovaikutukseen, jossa luetaan, kuunnellaan, analysoidaan, tutkitaan ja työstetään erilaisia tekstilajeja ja samalla opitaan tarvittavaa metakieltä, jonka avulla tekstejä opitaan ymmärtämään.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

S2-oppimäärän opiskelu tähtää oppilaiden omien kielellisten ja kulttuuristen juurien tiedostamiseen ja vahvistamiseen. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden kielellistä repertuaaria esimerkiksi kielellisen päättelyn ja vertailun avulla. Tavoitteena on kehittää ja tukea oppilaiden kielellistä identiteettiä siten, että oppilas tiedostaa ja arvostaa kielellisiä resurssejaan ja osaa käyttää niitä hyödyksi niin suomen kielen kuin muiden oppiaineiden oppimisessa. Tällä tavoin oppilas voi vahvistaa omaa toimijuuttaan niin koulussa, vapaa-ajalla kuin yhteiskunnassa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaita ohjataan sopivaan viestintään jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa niin yksin kuin ryhmässä. Heitä kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä ja toisista. Lisäksi heitä ohjataan ottamaan vastuu viestien tuottamisesta ja välittämisestä kodin, koulun ja kavereiden välillä. He saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. Oppilaita ohjataan myös teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohtimaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L4 Monilukutaito

S2-oppimäärän opiskelussa oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa perusopetuksen aikana. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämään todellisuutta. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Ylemmillä luokilla harjoittelun painopiste on analyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Kaikilla suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää opiskelevilla oppilailla erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä

ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen – niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittymistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Alaluokilla oppilasta opastetaan harjaannuttamaan näppäintaitojaan ja tuottamaan tekstejä monimediaisissa ympäristöissä. Ylemmillä luokilla oppilaita ohjataan harjoittelemaan erilaisten tekstien tuottamista eri mediaympäristöissä ja sujuvoittamaan näppäin- ja viestintäteknologisia taitojaan. Kaikilla vuosiluokilla oppilaita ohjataan toimimaan verkossa vastuullisesti, eettisesti yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. Oppilaat opastetaan tiedostamaan tieto- ja viestintäteknologian merkitys arjessa, opiskelussa ja myöhemmin työelämässä sekä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys

Työelämätaidot ja yrittäjäyys ovat erilaisten työtapojen ja monipuolisten viestintätaitojen opiskelua. Alaluokilta lähtien harjoitellaan toimimaan yksin ja yhdessä. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä omassa yhteisössä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa eri-ikäisille sopivilla tavoilla. Yläluokkien aikana omaa osaamista syvennetään erilaisissa projektityöskentelyissä, jolloin korostuu laajan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Oppilaita kannustetaan olemaan aloitteellisia ja rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja viemään aloitetut työt loppuun. Varsinkin yläluokilla edistetään oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä, yrittäjäyttä ja yleensä työelämää kohtaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen kehittämiseen ja rohkaistaan osallistumaan aktiivisesti koulun toimintaan. Ikä kautensa ja edellytystensä mukaisesti he suunnittelevat omaa ja ryhmänsä opiskelua, siihen liittyviä tavoitteita, toimintatapoja ja arviointia. Oppilaat työskentelevät yhdessä harjoitellen neuvottelutaitoja, ristiriitojen ratkaisemista ja päätöksentekoa. Samalla he oppivat ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Oppilaita ohjataan myös ymmärtämään omien valintojen sekä toimintatapojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta harjoittamaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja erilaisissa koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa sekä vahvistamaan kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojaan	S1	L2, L4
T2 harjaannuttaa ja rohkaista oppilasta kertomaan ajatuksistaan ja tunteistaan ja keskustelemaan erilaisista aiheista sekä vahvistamaan niissä tarvittavaa sanastoa ja ilmaisua	S1	L1, L2, L7
T3 kannustaa oppilasta vahvistamaan kielellistä ja kehollista ilmaisurohkeutta ja mielikuvitusta ohjaamalla oppilasta osallistumaan ja ilmaisemaan itseään kokonaisvaltaisesti, myös draaman keinoin	S1	L1, L2, L7

Tekstien tulkitseminen		
T4 innostaa ja ohjata oppilasta lukutaidon oppimiseen ja sana- ja käsitevarannon kartuttamiseen	S2	L1, L2, L4
T5 kannustaa oppilasta lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivia tekstejä ja kirjallisuutta ja keskustelemaan lukemastaan	S2	L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan eri tekstilajien ja niissä tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden tuottamista	S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan käsin kirjoittamisen taitoa ja näppäintaitoja sekä tekstien suunnittelun ja tuottamisen taitoja	S3	L4, L5
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan oikeinkirjoituksen perusasioita	S3	L1, L4, L5
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T9 innostaa oppilasta edistämään kielitietoisuuttaan tekemällä havaintoja erilaisista puhetavoista omassa lähipiirissään sekä auttaa oppilasta huomaamaan, että omalla kielenkäytöllä on vaikutusta toisten kielelliseen käyttäytymiseen	S4	L4, L6, L7
T10 innostaa oppilasta kuuntelemaan ja lukemaan ikäkaudelle ja kielitaidolle sopivaa kirjallisuutta ja ohjata oppilasta valitsemaan häntä itseään kiinnostavaa luettavaa sekä opastaa kirjaston käyttöön ja lastenkulttuuriin tutustumiseen		
T11 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvostamaan eri kieliä ja kulttuureita omassa ympäristössään ja eläytymään erilaisten ihmisten asemaan ja elämäntilanteisiin	S4	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 auttaa oppilasta rakentamaan myönteistä käsitystä itsestä viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana	S5	L1, L2, L4
T13 ohjata oppilasta kehittämään kielitaitoaan eri oppiaineissa ja perehtymään koulussa tärkeisiin tekstilajeihin ja niiden ominaispiirteisiin	S5	L1, L2, L4
T14 ohjata oppilasta havainnoimaan itseään kielenkäyttäjänä sekä arvioimaan omaa kielenoppimistaan	S5	L1, L2, L4

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 1–2

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

1. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1	Koulun arjessa toistuvien vuorovaikutustilanteiden harjoittelu (esimerkiksi esittely, kysyminen, vastaaminen, puhekumppanin kuunteleminen)
T2	Mielipiteen ilmaiseminen, tunteiden nimeäminen, kohteliaat ilmaukset
T3	Tutustumisleikit, rooli- ja teatterileikit
	S2 Tekstien tulkitseminen
T4	Äänne-kirjain-vastaavuus, aakkoset, tavu, sana, virke, lopetusmerkki
T4–T5	Ympäristön monimuotoisten tekstien havainnointi (esimerkiksi teksti, kuvan lukeminen, otsikko)

T5	Kerronnan peruskäsitteet: pää- ja sivuhenkilöt, tapahtumapaikka
T5	Itseä kiinnostavien tekstien valitsemisen opettelu (esimerkiksi sadut, lorut, riimit, kuvakirjat, lehdet, kirjat, tietotekstit, pelit, elokuvat, musiikki)
	S3 Tekstin tuottaminen
T6-8	Isot ja pienet tekstauskirjaimet
T6-8	Sanojen kirjoittaminen äänne-kirjain-vastaavuudeltaan oikein
T6-8	Virkekäsité: iso alkukirjain, sanavälit, lopetusmerkki; erisnimi
T6-8	Kuvasta kirjoittaminen, tekstiviesti, ostoslista, postikortti, ilmoitus, lukujärjestys, sarjakuva
T7	Tutustuminen tekstin tuottamisessa tarvittaviin näppäintaitoihin
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T9	Oulun murteen havainnointia, tilanteeseen sopiva kielenkäyttö (esimerkiksi kaverikeskustelu, oppituntipuhe)
T10	Lastenkirjallisuuteen tutustuminen, kirjastovierailut, lukudiplomi
T11	Eri kulttuurien tarinat, leikit ja juhlaperinteet, oppilaiden osaamien kielten vertailua
	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T12-14	Monilukutaitoon ohjaaminen: luokittelu, ylä- ja alakäsitteiden välisten suhteet
T12-14	Oman äidinkielen osaamisen hyödyntäminen

2. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1	Kielenkäytön havainnoiminen eri tilanteissa; autenttisia kielenkäyttötilanteita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esimerkiksi ryhmätöiden tekeminen omassa opetusryhmässä, asioiminen kaupassa, opintovierailu)
T1	Ääntämisen, kuullun ymmärtämisen ja toisten kuuntelemisen harjoittelu
T2	Kysymysten rakentaminen, nykyhetki ja mennyt aika kerronnassa, mielipiteen ilmaiseminen, tunteiden nimeäminen, kohteliaat ilmaukset
T3	Rooli- ja teatterileikit, haastattelut, näytelmät, lyhytelokuvien tekemiseen tutustuminen
	S2 Tekstien tulkitseminen
T4	Lukemisen sujuvuuden ja nopeuden vahvistaminen
T4	Tekstin ymmärtämisen taitojen harjoittelu: teksti, kuva, otsikko, kappale, virke, lopetusmerkki, sana, tavu, kirjain, äänne
T4	Lukukokemuksen jakaminen myös mediaympäristöä hyödyntäen
T4	Tutustuminen erilaisiin tapoihin ilmaista aikaa, järjestystä ja paikkaa erityisesti kertovissa ja kuvaavissa teksteissä
T4	Kerronnan peruskäsitteet: pää- ja sivuhenkilöt, tapahtumapaikka, juoni
T5	Itseä kiinnostavien tekstien valitseminen (esimerkiksi lehdet, kirjat, tietotekstit, pelit, elokuvat, musiikki)
T5	Erilaisiin tekstilajeihin tutustuminen (esimerkiksi kuva, kaavio, yksinkertainen kuvitettu ohje, sarjakuva, lyhyt ilmoitus, mainos, kyltti, aikataulu, lukujärjestys, muis-tilappu, lyhyt ja arkinen viesti)
T5	Ymmärtämisen strategioiden harjoittelu (esimerkiksi ennakointi, päättely, pääasioiden etsiminen)

	S3 Tekstin tuottaminen
T6	Virkekäsityksen vahvistaminen: iso alkukirjain, sanaväli, lopetusmerkki
T6	Sana- ja käsitevarannon laajentaminen: ylä- ja alakäsitteet, luokittelu, nimeäminen, lajittelu
T6–8	Tiedonhaun harjoittelu, pieni esitelmä
T6–8	Eri tekstilajeihin ja niiden piirteisiin tutustuminen (esimerkiksi kuvasarjasta kirjoittaminen, tekstiviesti, ostoslista, postikortti, ilmoitus, lukujärjestys, sarjakuva, tarina)
T7	Tutustuminen tekstin tuottamisessa tarvittaviin näppäintaitoihin
T8	Erisnimien kirjoittaminen, yhdyssanat, vokaaliharmonia, astevaihtelu tutuissa sanoissa
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T9	Tilanteeseen sopiva kielenkäyttö, eri tekstilajien ja puhetaiden tyylin tiedostaminen, autenttisia kielenkäyttötilanteita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esimerkiksi kaveri- ja oppituntipuhe, virtuaalimaailmojen kieli)
T10	Lastenkirjallisuus, lorut, sadut, riimit; kirjastovierailut, lukudiplomi
T9–11	Eri kulttuureihin eläytyminen tarinoiden, leikkien ja juhlaperinteiden avulla, oppilaiden osaamien kielten vertailu
	S5 Kielen käyttö oppimisen tukena
T12–14	Monilukutaitoon ohjaaminen: luokittelu, ylä- ja alakäsitteiden välisten suhteet, tiedonhankintatehtävät, pieni esitelmä, tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen
T12–14	Oman äidinkielen osaamisen hyödyntäminen

13.4.2 Toinen kotimainen kieli 1–2

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytännöistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja kannustaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

Oulun normaalikoulun kieliohjelma on kuvattu opetussuunnitelman luvussa 1.4. Toisen kotimaisen kielen opiskelu alkaa 6. vuosiluokalla.

13.4.3 Vieraat kielet 1–2

Kielikasvatus

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

13.4.3.1 Englannin kielen A-oppimäärä 1–2

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa. Jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Kielitaidon karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Kielivalintatiedotuksella rohkaistaan oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja.

Opetuksessa käsitellään monipuolisesti erilaisia aiheita käyttämällä vaihtelevia, toiminnallisia ja tutkivan oppimisen työtapoja. Aihepiirit valitaan yhdessä oppilaiden kanssa heitä itseään kiinnostavista asioista. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle, luovuudelle ja uteliaisuudelle.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa ympäristöissä sekä verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon eri puolilla maailmaa. Kielen opiskelu antaa valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa. Oppiminen vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä kielen opinnoissaan yksilöllisesti, taitojensa mukaisesti.

Kielten oppiminen kehittää oppilaan monilukutaitoa ja laaja-alaisen osaamisen osa-alueita. Opetuksen alussa oppilaalta ei edellytetä luku- ja kirjoitustaitoa, vaan tarkoituksena on herätellä kiinnostusta puhuttua ja vähitellen myös kirjoitettua kieltä kohtaan.

Vieraan kielen opetuksen tavoitteet ja sisällöt 1. ja 2. vuosiluokalla

Oulun normaalikoulussa A1-kielen opiskelu alkaa 1. vuosiluokalla. Opetuksessa noudatetaan A-oppimäärän opetussuunnitelmaa ottaen huomioon oppilaiden ikä. Oppiaine esittelee alla olevan tavoite- ja sisältötaulukon lisäksi tarkemmin vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 yhteydessä luvussa 14.4.3.

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokalla 1

Taulukossa ovat vuosiluokan tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt.

1. vuosiluokka
Oppimisen tavoitteet
Oppilas tutustuu kohdekielen äänimaisemaan ja kielenopiskelun työtapoihin erityisesti toiminnallisen ja tutkivan oppimisen sekä suullisten harjoitusten avulla.
Oppilas toimii monipuolisesti vuorovaikutuksessa kehittäen yhteistyötaitojaan.

Oppilas kehittää kielellistä päättelykykyään. Oppilas harjoittelee ääntämistä ja tuottaa yksittäisiä sanoja sekä lyhyitä ilmauksia. Oppilas arvostaa kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta.			
Tavoitteet	Sisällöt	Tarkennus	Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1-T2	T1 Tutustutaan oman luokan, koulun ja lähiympäristön eri kieliin ja kulttuureihin. T2 Ohjataan arvostamaan omaa kielitaitoa sekä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.	Harjoitellaan tervehdyksiä ja itsensä esittelyä eri kielillä. Tutustutaan erilaisiin kulttuureihin ja pohditaan niiden yhtäläisyyksiä ja eroja.	L1, L2, L5, L7
S2 Kielenopiskelutaidot			
T3-T5	T3 Harjoitellaan yhteistyötä ja ryhmässä toimimista. T4 Tehdään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä sekä kehitetään kielellistä päättelykykyä. T5 Tutustutaan yhdessä erilaisiin tapoihin oppia kieltä.	Harjoitellaan ryhmässä toimimista toiminnallisesti, esimerkiksi laulujen, lorujen, leikkien, pelien ja draaman avulla. Pohditaan, miten sanoja voidaan päätellä eri kielten, asiayhteyden ja yleistiedon perusteella.	L1, L2, L4, L5, L6, L7
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä			
T6-T8	Taito toimia vuorovaikutuksessa T6 Rohkaistaan käyttämään kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. T7 Ohjataan nonverbaaliseen viestintään tilanteissa, joissa viestin ymmärtämiseen liittyy haasteita. Harjoitellaan erilaisia keinoja päätellä sanojen ja ilmausten merkityksiä. T8 Harjoitellaan käyttämään kieltä viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla.	Harjoitellaan kohteliasta kielenkäyttöä, esimerkiksi tervehtimistä, kuulumisten kertomista, kiittämistä, pahoittelua ja hyvästelyä. Harjoitellaan apukeinojen, kuten eleiden, ilmeiden, kehonkielen ja piirtämisen sekä intonaation käyttöä viestinnän tukena.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T9	Taito tulkita tekstejä	Tunnistetaan ja nimetään kohdekielen sanoja, jotka liittyvät oppilaiden arkeen ja kiinnostuksen kohteisiin.	L1, L2, L3, L4, L5, L7

	T9 Tunnistetaan keskeisiä sanoja ja ilmauksia oppilaille tutuissa tilanteissa.	Aihepiirejä valitaan yhteistyössä oppilaiden kanssa. Kuunnellaan kohdekielen ääntämistä ja äänteitä. Kieltä harjoitellaan tulkitsemaan ensisijaisesti suullisesti.	
T10	Taito tuottaa tekstejä T10 Rohkaistaan käyttämään keskeisiä sanoja ja ilmauksia oppilaalle tutuissa tilanteissa. Harjoitellaan ääntämistä.	Tuotetaan sanoja ja fraaseja tutuista aihepiireistä ensisijaisesti suullisesti. Harjoitellaan monipuolisesti ja toiminnallisesti ääntämistä, sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota.	L1, L2, L3, L4, L5, L7

Vieraan kielen A-oppimäärän oppimisen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokalla 2

Taulukossa ovat vuosiluokan tavoitteet ja niihin liittyvät sisällöt.

2. vuosiluokka			
Oppimisen tavoitteet			
Oppilas tutustuu kohdekielen äänimaisemaan ja kielenopiskelun työtapoihin erityisesti toiminnallisen ja tutkivan oppimisen sekä suullisten harjoitusten avulla. Oppilas tutustuu vähitellen myös kirjoitettuun kieleen. Oppilas kehittää kielellistä päättelykykyään. Oppilas toimii monipuolisesti vuorovaikutuksessa kehittäen yhteistyötaitojaan. Oppilas harjoittelee ääntämistä ja tuottaa yksittäisiä sanoja sekä lyhyitä ilmauksia. Oppilas arvostaa kulttuurista ja kielellistä moninaisuutta.			
Tavoitteet	Sisällöt	Tarkennus	Laaja-alaisen opetuksen tavoitteet
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1-T2	T1 Tutustutaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen. Tunnistetaan kohdekieli muista kielistä. T2 Ohjataan arvostamaan omaa kielitaustaa sekä kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta.	Keskustellaan eri kielten yhtäläisyyksistä ja eroista.	L1, L2, L5, L7

	S2 Kielenopiskelutaidot		
T3-T5	T3 Harjoitellaan yhteistyötä ja ryhmässä toimimista. T4 Tehdään havaintoja kielestä ja kielenkäytöstä sekä kehitetään kielellistä päättelykykyä. T5 Harjoitellaan erilaisia tapoja oppia kieltä. Harjoitellaan yhdessä asettamaan tavoitteita kielen opiskelulle.	Harjoitellaan ryhmässä toimimista toiminnallisesti, esimerkiksi laulujen, lorujen, leikkien, pelien ja draaman avulla. Pohditaan, miten sanoja voidaan päätellä eri kielten, asiayhteyden ja yleistiedon perusteella. Tarkastellaan kirjoitetun kielen ja puhutun kielen eroja.	L1, L2, L4, L5, L6, L7
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä		
T6-T8	Taito toimia vuorovaikutuksessa T6 Rohkaistaan käyttämään kieltä monipuolisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. T7 Ohjataan nonverbaaliseen viestintään tilanteissa, joissa viestin ymmärtämiseen liittyy haasteita. Harjoitellaan erilaisia keinoja päätellä sanojen ja ilmausten merkityksiä. T8 Harjoitellaan käyttämään kieltä kohteliaasti sekä viestintätilanteeseen ja kulttuuriin sopivalla tavalla.	Harjoitellaan kohteliaasta kielenkäyttöä, esimerkiksi tervehtimistä, kuulumisten kertomista, kiittämistä, pahoittelua ja hyvästelyä. Pohditaan kohdekielen ja muiden kielten yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia kohteliaisuusilmauksissa. Harjoitellaan apukeinojen, kuten eleiden, ilmeiden, kehonkielen ja piirtämisen sekä intonaation käyttöä viestinnän tukena. Harjoitellaan ilmaisuja tilanteisiin, joissa viestin ymmärtäminen on vaikeaa.	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7
T9	Taito tulkita tekstejä T9 Harjoitellaan keskeisten sanojen ja ilmausten ymmärtämistä oppilaalle tutussa ympäristössä.	Tunnistetaan ja nimetään kohdekielen sanoja, jotka liittyvät oppilaiden arkeen ja kiinnostuksen kohteisiin. Aihepiirejä valitaan yhteistyössä oppilaiden kanssa. Kuunnellaan kohdekielen ääntämistä ja äänteitä.	L1, L2, L3, L4, L5, L7

		Tehdään havaintoja kohdekielen ään-teistä, ääntämisestä, sana- ja lau-sepainosta, puherytmistä ja intonaa-tiosta. Kieltä harjoitellaan tulkitsemaan suullisesti ja vähitellen myös kirjoite-tusta sanahahmosta.	
T10	Taito tuottaa tekstejä T10 Harjoitellaan tuottamaan kes-keisiä sanoja ja ilmauksia oppilaalle tutuissa tilanteissa. Harjoitellaan ääntämistä.	Tuotetaan sanoja ja ilmauksia tu-tuista aihepiireistä ensisijaisesti suul-lisesti. Harjoitellaan monipuolisesti ja toi-minnallisesti ääntämistä, sana- ja lau-sepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Tutustutaan vähitellen kohdekielen kirjoittamiseen.	L1, L2, L3, L4, L5, L7

13.4.4 Matematiikka 1-2

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta joh-tuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan ope-tusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan sekä positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajem-min yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuoli-sesti.

Vuosiluokkien 1–2 matematiikan opetuksessa oppilaille tarjotaan monipuolisia kokemuksia ma-temaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostumisen perustaksi. Opetuksessa hyödynnetään eri ais-teja. Opetus kehittää oppilaiden kykyä ilmaista matemaattista ajatteluaan konkreettisin välinein, suul-lisesti, kirjallisesti ja piirtäen sekä tulkiten kuvia. Matematiikan opetus luo vahvan pohjan lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämiseksi sekä laskutaidolle.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet matematiikassa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita kannustetaan kysymään, kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia.

Yhteistoiminnalliset työtavat ja vertaisoppiminen mahdollistavat yksilölliset oppimispolut ja oman oppimisen omistajuuden.

Kouluvuosiensa aikana oppilas tulee yhä tietoisemmaksi omasta oppimisestaan ja kehittymistarpeistaan sekä ottaa entistä enemmän vastuuta omasta ja muiden oppimisesta. Itseluottamus matematiikan oppijana vahvistuu. Oppilaita ohjataan huomaamaan säännöllisen harjoittelun merkitys oppimiselle.

L2 Kulttuurinen osaaminen

Ikäkaudelle sopivien tutkimus- ja ongelmanratkaisutehtävien avulla viritetään kiinnostusta ympäröivän maailman matemaattisia ilmiöitä kohtaan. Matematiikka on kieli, joka ylittää kulttuurien rajat ja siten toimii metakulttuurisena ja kulttuureita yhdistävänä tekijänä. Oppilaita ohjataan näkemään matematiikan merkitys yhteiskunnassa ja historiassa. Koulutyössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen kautta yli kulttuuristen rajojen sekä pystyvät kehittämään sosiaalisia taitoja. Oppilaita ohjataan nauttimaan matematiikan esteettisyydestä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Aika- ja rahalaskujen avulla opitaan itsestä huolehtimisen ja arjen taitoja koulun alusta alkaen. Ylemmillä luokilla saadaan valmiudet suunnitella omaa taloutta ja aikatauluja sekä ottaa vastuuta niistä. Oppilasta opastetaan kehittämään taitojaan kuluttajana ja tarkastelemaan kriittisesti mainontaa sekä ohjataan kestävän ja terveen elämän mukaisiin valintoihin. Oppilaat myös oppivat käyttämään teknologiaa arjen ongelmien ratkaisussa.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan matemaattiseen ilmaisuun, tulkitsemiseen, joustavaan ongelmanratkaisuun ja mallintamiseen sanallisin, kuvallisin, numeerisin ja graafisin keinoin.

Sinänsä matemaattinen symbolijärjestelmä on kieli, jonka käyttöön ja ymmärtämiseen ohjataan vähitellen. Oppilaita ohjataan näkemään ja ymmärtämään ympäristönsä avaruudellisia ja fysikaalisia elementtejä ja jopa vaikuttamaan niihin.

Oppilaita ohjataan tarkkaan tieteelliseen ilmaisuun projektitöissään ja kirjoitelmissaan sekä perustelemaan tuloksiaan matemaattisilla totuuksilla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknikkaa hyödynnetään havainnollistamisessa, motivoinnissa, eriyttämisessä, taitojen automatisoinnissa sekä ongelmanratkaisussa. Oppilas oppii käyttämään matematiikkaan soveltuvia tietoteknisiä välineitä, kuten tekemään kaavioita ja kuvioita.

Tieto- ja viestintäteknologia on oivallinen apuväline tutkivassa ja luovassa toiminnassa ja matemaattisessa tiedon käsittelyssä.

L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys

Oppilasta opastetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn. Oppilaan taito asettaa hypoteeseja sekä tehdä johtopäätöksiä kehittyä asteittain. Oppilasta kannustetaan omatoimiseen ja aktiiviseen työskentelyyn ja heitä ohjataan tekemään pienimuotoisia tutkimuksia sekä raportoimaan havainnoistaan toisille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Monipuolisten opetusmenetelmien ja erilaisten tehtävien avulla oppilas oppii tarkkailemaan omaa elinympäristöään, yhteiskuntaa ja luontoa ja arvioimaan niitä matematiikan keinoin.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tukea oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä myönteisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä	S1–S4	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan tehdä havaintoja matematiikan näkökulmasta sekä tulkita ja hyödyntää niitä eri tilanteissa	S1–S4	L4
T3 kannustaa oppilasta esittämään ratkaisujaan ja päätelmiään konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1–S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta kehittämään päättely- ja ongelmanratkaisutaitojaan	S1–S4	L1, L4, L6
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintätapoja	S1–S4	L1, L4
T6 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä ja kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämisessä	S2	L1, L4
T7 perehdyttää oppilasta peruslaskutoimitusten periaatteisiin ja tutustuttaa niiden ominaisuuksiin	S2	L1, L4
T8 ohjata oppilasta kehittämään sujuvaa peruslaskutaitoa luonnollisilla luvuilla ja käyttämään erilaisia päässä laskustrategioita	S2	L1, L4
T9 tutustuttaa oppilas geometriisiin muotoihin ja ohjata havainnoimaan niiden ominaisuuksia	S3	L1, L4, L5
T10 ohjata oppilasta ymmärtämään mittaamisen periaate	S3	L1, L4
T11 tutustuttaa oppilas taulukoihin ja diagrammeihin	S4	L4, L5
T12 harjaannuttaa oppilasta laatimaan vaiheittaisia toimintaohjeita ja toimimaan ohjeen mukaan	S1	L1, L2, L4, L5

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 1–2

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

1. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt

	S1 Ajattelun taidot
T1–T5	Tarjotaan mahdollisuuksia yhtäläisyyksien, erojen ja säännönmukaisuuksien löytämiseen eri aistien avulla sekä sanallistamiseen.
T1–T6	Tutustutaan vertailuun, luokitteluun ja järjestykseen asettamiseen konkreettisin välinein.
T1–T6	Tutustutaan syy- ja seuraussuhteiden havaitsemiseen ja sanallistamiseen.
T1–T6	Tarkastellaan ympäröivän maailman matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
T1–T5, T12	Tutustutaan ohjelmoinnin alkeisiin. Laaditaan vaihteittaisia toimintaohjeita oman toiminnanohjauksen tueksi.
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1–T7	Varmistetaan lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välistä yhteyttä lukualueella 0–20.
T1–T8	Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
T1–T8	Harjoitellaan lukujono- ja vertailutaitoja.
T1–T8	Tutkitaan lukujen ominaisuuksia: parillisuus, monikerrat, puolittaminen.
T1–T8	Perehdytään lukujen 1–10 hajotelmiin.
T1–T8	Ohjataan lukujen tarkoituksenmukaiseen käyttöön eri tilanteissa lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa ja laskutoimituksissa.
T1–T8	Perehdytään kymmenjärjestelmän periaatteeseen konkreettisten mallien avulla.
T1–T8	Kehitetään yhteen- ja vähennyslaskutaitoja erilaisissa sovellustilanteissa lukualueella 0–20 konkreettisten välineiden avulla sekä ohjataan huomaamaan laskutoimitusten välisiä yhteyksiä.
T1–T8	Harjoitellaan erilaisia päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
T1–T8	Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskuissa.
	S3 Geometria ja mittaaminen
T1–T5, T9	Kehitetään oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Tutkitaan, rakennetaan ja piirretään yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Ohjataan löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteitä erilaisissa arjen tilanteissa.
T1–T5, T9	Ohjataan oppilasta oivaltamaan mittaamisen periaate aluksi ilman mittaamisen suureita. Tutustutaan pituuden (m, cm), massan (kg, g) ja tilavuuden (l, dl) suureisiin sekä rahayksiköihin (€, snt) konkreettisin välinein.
T1–T5, T10, T12	Tutustutaan ajan kulumiseen ja kellonaikoihin arjessa (tunti, minuutti). Harjoitellaan oman toiminnan ohjausta ajankäytön suhteen.
	S4 Tietojenkäsittely ja tilastot
T1–T5, T11	Pohjustetaan tiedon keräämisen, tallentamisen ja tulkinnan taitoja kiinnostavista, oppilaan arkea lähellä olevista aihepiireistä hyödyntämällä yksinkertaisia taulukoita ja pylväsdiagrammeja.

2. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot
T1–T5	Tarjotaan mahdollisuuksia yhtäläisyyksien, erojen ja säännönmukaisuuksien löytämiseen eri aistien avulla sekä sanallistamiseen.
T1–T6	Tutustutaan vertailuun, luokitteluun ja järjestykseen asettamiseen konkreettisin välinein.

T1-T6	Tutustutaan syy- ja seuraussuhteiden havaitsemiseen ja sanallistamiseen.
T1-T6	Tarkastellaan ympäröivän maailman matemaattisia tilanteita eri näkökulmista.
T1-T5, T12	Tutustutaan ohjelmoinnin alkeisiin. Laaditaan vaiheittaisia toimintaohjeita oman toiminnanohjauksen tueksi.
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1-T7	Varmistetaan lukumäärän, lukusanan ja numeromerkinnän välistä yhteyttä lukualueella 0–100.
T1-T8	Laajennetaan ymmärrystä luvuista laskemalla, hahmottamalla ja arvioimalla lukumääriä.
T1-T8	Harjoitellaan lukujono- ja vertailutaitoja.
T1-T8	Tutkitaan lukujen ominaisuuksia: parillisuus, monikerrat, puolittaminen. Varmistetaan hajotelmien osaaminen ja niiden monipuolinen hyödyntäminen.
T1-T8	Ohjataan lukujen tarkoituksenmukaiseen käyttöön eri tilanteissa lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa ja laskutoimituksissa.
T1-T8	Vahvistetaan kymmenjärjestelmän periaatteen ymmärtämistä konkreettisten mallien avulla.
T1-T8	Kehitetään yhteen- ja vähennyslaskutaitoja erilaisissa sovellustilanteissa lukualueella 0–100 konkreettisten välineiden avulla.
T1-T8	Sujuvoitetaan päässälaskustrategioita lukualueella 0–100.
T1-T8	Opitaan hyödyntämään vaihdannaisuutta ja liitännäisyyttä yhteenlaskuissa.
T1-T8	Tutustutaan kertolaskun käsitteeseen konkretian avulla, opetellaan kertotaulut 1–5 ja 10. Hyödynnetään vaihdannaisuutta kertolaskussa ja tutustutaan kertolaskun liitännäisyyteen.
T1-T8	Luodaan pohja ymmärtää jakolasku sekä kerto- ja jakolaskun yhteys.
T1-T8	Pohjustetaan murtoluvun käsitettä jakamalla kokonainen yhtä suuriin osiin konkreettisillä välineillä.
	S3 Geometria ja mittaaminen
T1-T5, T9	Kehitetään edelleen oppilaiden taitoa hahmottaa kolmiulotteista ympäristöä ja havaita siinä tason geometriaa. Tutkitaan, rakennetaan, piirretään ja tunnistetaan yhdessä kappaleita ja tasokuvioita. Ohjataan löytämään ja nimeämään ominaisuuksia, joiden mukaan kappaleita ja tasokuvioita myös luokitellaan. Harjoitellaan suunta- ja sijaintikäsitteitä erilaisissa arjen tilanteissa.
T1-T5, T9	Vahvistetaan mittaamisen periaatetta. Harjoitellaan pituuden(m, cm), massan (kg, g) ja tilavuuden (l, dl) suureiden sekä rahayksiköiden (€, snt) käyttöä konkreettisillä välineillä.
T1-T5, T10, T12	Vahvistetaan kellonaikojen osaamista (tunti, minuutti) sekä oman toiminnan ohjaukselta ajankäytön suhteen arjessa.
	S4 Tietojenkäsittely ja tilastot
T1-T5, T11	Kerätään ja tallennetaan tietoja oppilaan arkea lähellä olevista aihepiireistä yksinkertaisiin pylväsdiagrammeihin ja taulukoihin sekä tulkitaan niitä.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Tavoitteena on luoda oppimisympäristö, jossa matematiikkaa opiskellaan toiminnallisesti ja välineiden avulla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilaat tottuvat työskentelemään sekä itsenäisesti että yhdessä. Pedagogisesti ohjatut leikit ja pelit ovat yksi tärkeä työtapo. Opetuksessa ja opiskelussa käytetään tietoa ja viestintäteknologiaa.

Oulun normaalikoulun opettajien ja opetusharjoittelijoiden yhteistyö mahdollistaa monipuolisten opetusmenetelmien ja työtapojen toteuttamista sekä erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntämistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 1–2

Koulun alkaessa selvitetään, mitä oppilaat jo osaavat ja millaisia eroja osaamisessa on. Kumulatiivisena oppiaineena matematiikan perusasioiden hallinta on välttämätön edellytys uusien sisältöjen oppimiselle. Oppilaille tarjotaan tukea puutteellisten, aiemmin opittujen tietojen ja taitojen täydentämiseen sekä uusien sisältöjen oppimiseen. Matematiikan oppimisen valmiuksien kehittämiseksi ja matematiikan oppimiselle varataan riittävästi aikaa ja tuetaan oppimista systemaattisesti. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että oppimisen ja osaamisen ilo säilyvät. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja luodaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Oppilaille turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun.

Taitaville oppilaille tarjotaan mahdollisuus syventää vuosiluokkien 1–2 sisältöjen ymmärtämistä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi luonnollisten lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja vaativammat peruslaskutoimitusten sovellukset.

Oulun normaalikoulussa opetusharjoittelijat osallistuvat oppilaiden yksilölliseen ohjaukseen, opetuksen eriyttämiseen ja oppilaiden tukemiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokilla 1–2 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Matematiikan oppimisen arviointi ja palaute on kannustavaa. Oppilaita rohkaistaan vahvuuksien ylläpitämiseen ja kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan oman oppimisensa eteneminen.

Oppilaiden matematiikan ymmärtämisen ja osaamisen tasoa voidaan selvittää puheen, välineiden, piirtämisen tai kirjallisen työskentelyn avulla. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa edistymistään eri tavoin. On tärkeää arvioida ratkaisujen oikeellisuuden lisäksi tekemisen tapaa ja sujuvuutta.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita matematiikassa ovat:

- edistyminen lukukäsitteen ymmärtämisessä ja lukujonotaidoissa
- edistyminen kymmenjärjestelmän ymmärtämisessä
- edistyminen laskutaidon sujuvuudessa
- edistyminen kappaleiden ja kuvioiden luokittelun taidoissa
- edistyminen matematiikan käyttämisessä ongelmanratkaisussa.

13.4.5 Ympäristöoppi 1–2

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävä kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehtoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä, ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omissa tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, rakenteita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet ympäristöopissa vuosiluokilla 1–2

Ympäristöopin sisältöihin ja tavoitteisiin liittyvät kaikki opetussuunnitelman perusteissa mainitut laaja-alaisen osaamisen tavoitteet: L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, L4 Monilukutaito, L5 Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen, L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys sekä L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

Vuosiluokilla 1–2 osaamisalueista korostuvat L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot sekä L4 Monilukutaito.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia toteuttaa luontaista uteliaisuuttaan ja auttaa oppilasta kokemaan ympäristöopin asiat merkitykselliseksi itselleen	S1–S6	
T2 kannustaa oppilasta iloitsemaan ympäristöopin oppimisesta, omasta osaamisesta ja uusista haasteista sekä harjoittelemaan pitkäjänteistä työskentelyä	S1–S6	L1, L6

T3 tukea oppilaan ympäristöherkkyyden kehittymistä ja ohjata oppilasta toimimaan kestäväällä tavalla lähiympäristössä ja koulu-yhteisössä	S1–S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään lähiympäristössään	S2–S4, S6	L3
T5 kannustaa oppilasta ihmettelemään ja kyselemään sekä käyttämään yhteisiä pohdintoja pienten tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1–S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta tekemään havaintoja ja kokeiluja koulussa ja lähiympäristössä eri aisteja ja yksinkertaisia tutkimusvälineitä käyttäen sekä esittelemään tuloksiaan eri tavoin	S1–S6	L1, L4
T7 ohjata oppilasta kuvailemaan, vertailemaan ja luokittelemaan monipuolisesti eliöitä, elinympäristöjä, ilmiöitä, materiaaleja ja tilanteita sekä nimeämään niitä	S1–S6	L1, L4
T8 opastaa oppilasta toimimaan turvallisesti, noudattamaan annettuja ohjeita ja hahmottamaan niiden perusteluita	S1–S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutustumaan monipuolisesti arjen teknologiaan sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään, rakentamaan ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2, S4, S6	L3, L1
T10 ohjata oppilasta harjoittelemaan ryhmässä toimimisen taitoja ja tunnetaitoja sekä vahvistamaan itsensä ja muiden arvostamista	S1–S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankkimisessa sekä havaintojen taltioimisessa ja esittämisessä	S1–S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta jäsentämään ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin eri tiedonalojen käsitteiden avulla	S1–S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään yksinkertaisia kuvia, malleja ja karttoja ympäristön kuvaajina	S1–S6	L4, L1
T14 rohkaista oppilasta ilmaisemaan itseään ja harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1–S6	L2, L4
T15 ohjata oppilasta pohtimaan kasvua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia tekijöitä sekä elämän perusedellytyksiä	S1, S5	L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 1–2

Ympäristöopin keskeiset sisältöalueet S1–S6 vuosiluokille 1–2 esitetään taulukkona, jossa kukin sisältöalue on jaettu tarkempiin teemoihin. Sisällöt ja teemat on myös valittu siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Sisältötaulukkoa voi käyttää hyödyksi opetussuunnitelmaan liittyvien monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa. Ympäristöopin opetussuunnitelman perusteiden eri sisältöalueisiin liittyvät tavoitteet T1–T15 on kirjattu taulukkoon kunkin sisältöalueen kohdalla. Vuosiluokilla 1–2 ympäristöopin opetus jäsennetään kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan oppilaiden omaa ympäristöä sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jäsenenä. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Lisäksi harjoitellaan ympäristön jäsentämistä ja nimeämistä sekä omaan hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Tavoitteisiin pyritään oppilaiden tarpeet ja eri oppimisympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet huomioon ottaen sekä oppiaineelle luontevalla ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

1. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu ja kehitys
T1–T2, T5–T6, T7–T8, T10–T15	Ihmisen keho, rakenne ja elintoiminnot Kehon osat Mielen hyvinvointi ja tunnetaidot Tunteet ja niiden hallinta Terveys ja sairauksien ehkäisy (ks. myös S2) Terveellinen ravinto, puhtaus, lepo ja liikunta
	S2 Kotona ja koulussa toimiminen
T1–T14	Koneet laitteet ja teknologia Kodin koneita ja laitteita, tietokoneen käyttö Turvataidot, turvallinen liikkuminen (ks. myös S1) Turvallisuusohjeet, avun hankkiminen, turvallinen koti, turvallinen koulumatka Arjen tilanteissa eläminen Koulu opiskelupaikkana, erilaisia töitä ja ammatteja, säänmukainen pukeutuminen eri vuodenaikoina, vastuulliset valinnat, rahan käyttäminen Yhteistyötaidot, fyysinen koskemattomuus, kiusaamisen ehkäisy (ks. myös S1) Yhdessä toimiminen, yhteiset säännöt, koululaisen työskentelytaidot, perhe
	S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi
T1–T15	Lähiympäristön havainnointi ja tutkiminen ja erilaiset elinympäristöt eri vuodenaikoina Lähiympäristön tarkkailu ja havainnointi eri vuodenaikoina, koulun piha, luonnonympäristö ja rakennettu ympäristö, elollinen ja eloton luonto Eri alueet Lähiympäristö, Suomi Karttataidot ja geomedia Yksinkertainen Suomen kartta, diagrammi
	S4 Tutkiminen ja kokeileminen
T1–T14	Keksiminen, kokeileminen, tutkiminen ja ongelmaratkaisua lähiympäristössä ja arjessa Luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisua- ja tutkimustehtäviä, tutkimuksen tekemisen eri vaiheet, arjen pulmien tarkastelua joihin keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja, pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia lähiympäristössä, kasvien kasvatus
	S5 Elämään perusedellytysten pohtiminen
T1–T8, T10–T15	Ravinto ja ravintoketjut Terveellinen ruoka Vesi, ilma ääni, valo, lämpö ja suoja Puhdas vesi, veden riittävyys, ilman ominaisuuksia, eläinten pesät, koti Maapallon rakenne, lähiavaruus, planetaarisuus Vuodenajat
	S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu
T1–T14	Luonnon monimuotoisuus ja viihtyisä ympäristö Lähiympäristö, lähiympäristön kasveja ja eläimiä, tutustutaan eliökunnan ja eläinten luokitteluun

	Luonnonvarojen kestävä käyttö Säästäminen, omat valinnat Gloaalikasvatus ja vaikuttaminen Suomen asukkaat, yhdessä eläminen
--	--

2. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu ja kehitys
T1–T2, T5–T6, T7–T8, T10–T15	Ihmisen keho, rakenne ja elintoiminnot Keskeiset kehon elimet ja elintoiminnot, elämäntilanne ja ihmisen elämänvaiheet, oman ikäkauden kasvu ja kehitys Mielen hyvinvointi ja tunnetaidot Itsensä ja muiden arvostaminen Terveys ja sairauksien ehkäisy (ks. myös S2) Ensiapu
	S2 Kotona ja koulussa toimiminen
T1–T14	Koneet laitteet ja teknologia Kodin koneita ja laitteita, tietokoneen käyttö Turvataidot, turvallinen liikkuminen (ks. myös S1) Turvallinen liikenne, liikkuminen liikenteessä, ensiapu Arjen tilanteissa eläminen Vastuullinen toiminta kotona Yhteistyötaitot, fyysinen koskemattomuus, kiusaamisen ehkäisy (ks. myös S1) Kiusaamisen ehkäisy, koskemattomuus
	S3 Lähiympäristön ja sen muutosten havainnointi
T1–T15	Lähiympäristön havainnointi ja tutkiminen ja erilaiset elinympäristöt eri vuodenaikoina Puisto, niitty, puiston ja niityn kasveja ja eläimiä, kasvien osat, tutustutaan eliökunnan ja eläinten luokitteluun Eri alueet Maapallon erilaisia alueita Karttataidot ja geomedia Huoneen kartta, pihakartta, kotiseudun kartta, Suomen kartta
	S4 Tutkiminen ja kokeileminen
T1–T14	Keksiminen, kokeileminen, tutkiminen ja ongelmaratkaisua lähiympäristössä ja arjessa Luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisua- ja tutkimustehtäviä, tutkimuksen tekemisen eri vaiheet, arjen pulmien tarkastelua, joihin keksitään yhdessä vaihtoehtoja ja ratkaisuja, pienimuotoisia kokeiluja ja tutkimuksia lähiympäristössä, kasvien kasvatus
	S5 Elämään perusedellytysten pohtiminen
T1–T8, T10–T15	Ravinto ja ravintoketjut Marjat, sienet, puutarha, maatila Vesi, ilma ääni, valo, lämpö ja suoja Veden ominaisuudet, tuuli, valo ja varjo, eläinten pesät Materiaalit ja aineet Erilaiset materiaalit, puu, muovi, metalli, kivi, paperi

	Maapallon rakenne, lähiavaruus, planetaarisuus Avaruuteen tutustuminen, vuosi, kuukausi, vuorokausi
	S6 Kestävän elämäntavan harjoittelu
T1 – T14	Luonnon monimuotoisuus ja viihtyisä ympäristö Pihan, puiston, niityn, metsän ja maatilan eliöitä (kasveja ja eläimiä) Luonnonvarojen kestävä käyttö Lajittelu, kierrätys, säästäminen Globaalikasvatus ja vaikuttaminen Ympäristövastuullinen toiminta, elämää maapallolla

Oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet ympäristöopissa vuosiluokilla 1–2

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Valintojen lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologioita ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 1–2

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskeissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 1–2

Opittavien asioiden jakaminen kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämis ehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaat voivat ilmaista osaamistaan kirjoitetun tekstin sijaan myös toimintana ja muuna ilmaisuna, joten oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia

osoittaa oppimistaan. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan sovittujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat tunnistamaan omaa oppimistaan ja toimintaansa. Arvioinnin kohteena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita ympäristöopissa ovat:

- edistyminen lähiympäristössä tutkimisessa sekä toimimisessa ja liikkumisessa
- edistyminen havaintojen tekemisessä
- edistyminen turvallisen toimimisen taidoissa
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa.

13.4.6 Uskonto 1-2

Luvun alussa on kaikkien uskontojen opetukseen liittyvät tekstit. Niiden jälkeen tulevat eri oppimäärin tavoite- ja sisältötaulukot, joista ensimmäisenä on evankelisluterilaisen uskonnon oppimäärä. Muiden uskontojen opetussuunnitelmat julkaistaan erillisenä suunnitelmana.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnolle ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käytetään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Oppiminen tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 1-2 uskonnon opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita tuntemaan ja arvostamaan omaa uskonnollista ja katsomuksellista taustaansa sekä kohtaamaan arvostavasti uskonnollista ja katsomuksellista moninaisuutta omassa luokassa ja koulussa sekä lähiympäristössä. Tähän opetus antaa perustietoja ja -taitoja sekä ajattelun välineitä. Oppilaita rohkaistaan tunnistamaan ja ilmaisemaan tunteitaan ja omia mielipiteitään sekä harjaantumaan toisten tunteiden tunnistamisessa ja mielipiteiden huomioon ottamisessa. Oppilaita kannustetaan ihmettelemään, kyselemään ja osallistumaan keskusteluun. Oppilaita ohjataan toimimaan vastuullisesti ja oikeudenmukaisesti.

Laaja-alainen osaamisen tavoitteet uskonnossa vuosiluokilla 1-2

Opetussuunnitelman perusteissa mainitut laaja-alaiset osaamisalueet soveltuvat hyvin alkuopetuksen uskonnonopetukseen. Vuosiluokilla 1–2 oppiaineessa painottuvat erityisesti ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2), itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), monilukutaito (L4), tieto- ja viestintätekologinen osaaminen (L5), osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7). Kulttuurien ja eri uskontojen tuntemus auttaa oppilaita kohtaamaan erilaisuutta oppivelvollisuusiän jälkeen niin opiskelijana kuin työelämässäkin. Tämä taito liittyy työelämätaitoihin ja yrittäjyyteen (L6). Oppiainerajat ylittävät projektit toteutuvat luontevasti luokanopettajan työssä alkuopetuksessa muun muassa uskonnon, musiikin, kuvataiteen ja käsityön aihekokonaisuuksissa. Jokainen oppilas voi toteuttaa laaja-alaisissa tehtävissä oman perheensä uskonnon tai maailmankatsomuksen periaatteita, jolloin muiden kulttuurien tuntemus toteutuu luontevasti luokkayhteisössä.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 herättää oppilaassa mielenkiinto uskonnon opiskelua kohtaan ja opastaa tuntemaan oman perheen uskonnollista ja katsomuksellista taustaa	S1, S2, S3	L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon keskeisiin käsitteisiin, kertomuksiin ja symboleihin	S1	L1
T3 ohjata oppilasta tutustumaan opiskeltavan uskonnon vuodenkiertoon, juhliin ja tapoihin	S1	L2, L7
T4 kannustaa oppilasta tutustumaan luokan, koulun ja lähiympäristön uskontojen ja katsomusten tapoihin ja juhlaperinteisiin	S2	L2, L3, L7
T5 rohkaista oppilasta tunnistamaan ja ilmaisemaan omia ajatuksiaan ja tunteitaan	S1, S3	L2, L6, L7
T6 ohjata oppilasta toimimaan oikeudenmukaisesti, eläytymään toisen asemaan sekä kunnioittamaan toisen ihmisen ajatuksia ja vakaumusta sekä ihmisoikeuksia	S1, S2, S3	L2, L6, L7
T7 ohjata oppilaita eettiseen pohdintaan sekä hahmottamaan, mitä tarkoittaa vastuu itsestä, yhteisöstä, ympäristöstä ja luonnosta	S3	L3, L7
T8 luoda oppilaalle tilaisuuksia harjoitella omien mielipiteiden esittämistä ja perustelemista sekä erilaisten mielipiteiden kuuntelemista ja ymmärtämistä	S1, S3	L1, L5, L6, L7

Uskonnon oppimisympäristöt, työtavat, ohjaus, eriyttäminen ja tuki vuosiluokilla 1–2

Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen ja avoimen, luottamuksellisen keskusteluilmapiiirin luomiseen. Opetuksessa on tärkeää, että jokainen oppilas tulee kuulluksi omine havaintoineen ja kokemuksineen. Oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukselliseen oppimiseen, keskusteluun ja omien mielipiteiden perusteluun sekä erilaisuuden hyväksymiseen. Opetuksessa keskeistä on oppilaslähtöisyys ja oppilaan oman kokemusmaailman kunnioittaminen etenkin eettisiä kysymyksiä tarkasteltaessa. Luovat toiminnalliset ja elämykselliset menetelmät, projektit ja keskustelut tukevat oppilasta kokonaisvaltaisena, kaikkia ais-

tejaan oppimisessa hyödyntävänä vuorovaikutustaitoisena ja aktiivisena oppijana. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- ja ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Kertomuksia, musiikkia, kuvataidetta, leikkiä, draamaa sekä vierailijoita eri kohteisiin käytetään tukemaan monipuolista työskentelyä ja oppimisen iloa.

Oulun normaalikoulussa uskonnon oppimisympäristöjä ovat oman luokkatilan lisäksi esimerkiksi keskustelupiiri, koulusolu ja kirjasto työskentelytilana, päivänavaustilaisuudet, juhlat, vierailut seurakunnassa tai uskonnollisessa yhdyskunnassa sekä vierailijoiden kohtaaminen koulussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 1–2

Uskonnon eri oppimäärien opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet ja taustat kuten kielitaito ja kulttuuritausta. Keskeisiä käsitteitä pohditaan ja avataan niin, että niiden ymmärtäminen on mahdollista kaikille oppilaille. Käytettävät työtavat sovitetaan ikäkauteen. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötaitoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisen näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita uskonnossa ovat:

- oman uskonnon ilmiöiden ja perinteiden tunnistaminen ja nimeäminen
- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistyminen ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

Oulun normaalikoulussa arvioinnin lähtökohtana on tavoitteellisuus ja kiinnostuksen herättäminen opetuksen alkaessa. Oppilaan motivaatiota lisää se, että hän tuntee oppimisen tavoitteita ja erilaisia arviointitapoja, joilla palautetta annetaan työn eri vaiheissa. Arviointi sisältää paljon vuorovaikutusta opettajien, harjoittelijaopettajien ja luokkayhteisön kanssa. Tavoitteita asetetaan koulupolun alussa myös yhteisöllisesti. Oppilaita ohjataan rakentamaan vertaisarviointiin ja itsearviointiin. Opettajan tehtävä on merkityksellinen sekä kasvatuksellisesti että eettisesti, jotta vertais- ja itsearviointi kehittyvät rakentaviksi ja oikeudenmukaisiksi. Myös laaja-alaisen oppimiskokonaisuuksien arviointi on tavoitteellista, vuorovaikutteista, ohjaavaa ja kannustavaa.

13.4.6.1 Evangelisluterilainen uskonto 1–2

Evangelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 1–2

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

1. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt

	S1 Suhde omaan uskontoon
T1-T3, T8	Oma perhe, kotikirkko, seurakunta ja uskonto
T1-T2	Raamattu, kristittyjen pyhä kirja
T1-T2, T7	Vanhan testamentin luomiskertomus
T1-T8	Uuden testamentin keskeiset kertomukset Jeesuksesta ja lapsista, Kultainen sääntö, Rakkauden kaksoiskäskey
T1-T2, T5-T8	Rukous: Isä meidän -rukous, iltarukous, ruokarukous
T3-T5, T8	Kirkkovuoden keskeiset juhlat, kuten joulu ja pääsiäinen
T1-T5	Lasten virret ja hengelliset laulut, juhlapyhien musiikki ja kirkkotaide
T2-T4	Messu, sakramentit, koululaisjumalanpalvelus, kirkkorakennuksen symboliikka ja kirkon työntekijät
	S2 Uskontojen maailma
T2-T6, T8	Ortodoksit ja roomalaiskatoliset lähiympäristössä
T2-T3, T7-T8	Juutalaisuus Raamatun kertomuksissa
T2-T8	Oman luokkayhteisön muut uskonnot ja suuntaukset
T4-T8	Elämäkatsomus, uskonnottomuus
T3-T4, T6-T8	Asianmukainen toimiminen erilaisia kulttuureita kohdattaessa
	S3 Hyvä elämä
T5-T8	Turvallisuuden tunne ja luottamuksellinen ilmapiiri luokan toimintakulttuurissa
T5-T8	Oman toiminnan vaikutus luokkayhteisön hyviin ihmissuhteisiin ja viihtyisyyteen, kiusaamisen vastainen toiminta
T5-T8	Auttamisen ilo lähiympäristössä ja laajemminkin, esimerkiksi Unesco-teemojen kautta
T6-T8	Toimiminen kunnioittavasti erilaisten kulttuurien ja perinteiden keskellä koulun arjessa, päivänavauksissa, koululaisjumalanpalveluksissa ja juhlissa

2. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1-T3, T8	Oma perhe, kotikirkko, seurakunta ja uskonto
T1-T2	Raamattu, kristittyjen pyhä kirja
T1-T4	Uuden testamentin keskeiset Jeesuksen opetukset, vertaukset ja ihmeteot
T1-T2, T5-T8	Rukous: Isä meidän -rukous, esirukous
T3-T5, T8	Kirkkovuoden keskeiset juhlat, kuten joulu, pääsiäinen, helluntai, Mikkelinpäivä, pyhäinpäivä
T1-T5, T7-T8	Seurakunta ja kristilliset perhejuhlat sekä suomalaiset perinteet juhlissa
T1-T7	Lasten virret, hengelliset laulut, eettiset laulut, kirkkovuoden musiikki ja kirkkotaide
T2-T4	Messu, sakramentit, koululaisjumalanpalvelus, kirkkorakennuksen symboliikka ja kirkon työntekijät
	S2 Uskontojen maailma
T2-T6, T8	Ortodoksit ja roomalaiskatoliset lähiympäristössä
T2-T3, T7-T8	Juutalainen kulttuuri ja traditio Raamatun kertomuksissa ja aikaisten kuvaamana

T2–T8	Oman luokkayhteisön ja lähiympäristön muut uskonnot ja ryhmät
T4–T8	Elämänkatsomus, uskonottomuus
T3–T4, T6–T8	Asianmukainen toimiminen erilaisia kulttuureita kohdattaessa
	S3 Hyvä elämä
T5–T8	Turvallisuuden tunne ja luottamuksellinen ilmapiiri luokan toimintakulttuurissa
T5–T8	Vastuu omasta toiminnasta ja sen vaikutuksesta luokkayhteisön hyvinvointiin
T5–T8	Elämän kunnioittaminen, tasa-arvo ja yksilöllisyys, kiusaamisen vastainen toiminta
T6–T8	Auttamisen ilo lähiympäristössä ja laajemminkin, esimerkiksi Unesco-teemojen kautta
T6–T8	Toimiminen kunnioittavasti erilaisten kulttuurien ja perinteiden keskellä koulun arjessa, päivänavauksissa, koululaisjumalanpalveluksissa ja juhlissa

13.4.6.2 Muu uskonto 1–2

Muiden uskontojen opetussuunnitelmat julkaistaan erillisenä suunnitelmana.

13.4.7 Elämänkatsomustieto 1–2

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on tärkeää sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Vuosiluokilla 1–2 elämänkatsomustiedon opetuksen painopiste on oppilaiden yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen, ilmaisun sekä ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämisessä. Oppilaan omaa ajattelua ja kokemuksia kuuntelemalla ja arvostamalla vaikutetaan terveen itsetunnon ja myönteisen minäkuvan rakentumiseen.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1–2

Opetussuunnitelma perusteissa mainitut laaja-alaiset osaamisalueet soveltuvat hyvin alkuopetuksen elämänkatsomustiedon opetukseen. Vuosiluokilla 1–2 painottuvat erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taidot, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taidot, monilukutaito, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot sekä osallistumisen, vaikuttamisen ja vastuullisuuden taidot.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimaan oppiminen painottuu elämänkatsomustiedossa alkuopetusluokilta lähtien. Opetuksessa pyritään vahvistamaan oppilaiden aktiivista ja vastuullista roolia opiskelussa: heitä kannustetaan ottamaan vastuuta opiskelu- ja oppimisprosessistaan harjoittelemalla hyvien tavoitteiden asettamista, työskentelynsä suunnittelemista ja seuraamista sekä arvioimista.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja ohjataan perustelemaan ajatuksiaan. Opetellaan myös kuuntelemaan toisia, näkemään asioita toisten näkökulmasta sekä löytämään yhdessä vaihtoehtoisia, luovia ratkaisuja. Eettisen ajattelun ja moraalisen mielikuvituksen kehittymistä tuetaan monipuolisilla työtavoilla, esimerkiksi draamatyöskentelyllä. Oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omia kokemuksiaan. Ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja kehitetään erityisesti opettajan ohjaamissa yhteisissä keskusteluissa, joissa harjoitellaan argumentointia, päättelyä, johtopäätösten tekemistä sekä asioiden välisten yhteyksien huomaamista.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Elämänkatsomustiedon keskeisimpiin tavoitealueisiin kuuluu kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu. Oppiaine tukee oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävästä elämäntapaa. Opiskelussa edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan sekä ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus myönteisenä voimavarana.

Elämänkatsomustiedossa tutustutaan paikalliseen kulttuuriperintöön ja osallistutaan koulun toimintaan UNESCO-kouluna. Lisäksi oppilaat harjoittelevat mielipiteensä rakentavaa ilmaisemista ja opettelevat soveltamaan taitojaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Heitä ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Heillä on mahdollisuus vaikuttaa opiskeltavien asioiden toteuttamiseen. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä esimerkiksi draamaa hyödyntämällä. Käsitellään myös ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa.

Oppilaita opetetaan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan yhdessä teknologiaan ja kestävään tulevaisuuteen liittyviä eettisiä kysymyksiä.

L4 Monilukutaito

Opetuksessa vahvistetaan erilaisten tehtävien ja harjoitusten avulla kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Myös tiedon tuottamisen ja välittämisen taitoja harjoitellaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

1–2 luokkien elämänkatsomustiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta yhteisiä asioita kohtaan ja harjoitellaan rakentavaa ja osallistuvaa toimintaa ikäkauteen sopivilla tavoilla. Omassa luokkayhteisössä tapahtuva osallistuminen ja siitä saatavat kokemukset auttavat oppilaita oivaltamaan vaikuttamisen mahdollisuuden ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Samalla oppilaat myös harjoittelevat neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta kuuntelemaan toisten oppilaiden mielipiteitä ja ajattelua	S1–S4	L1, L2, L4
T2 rohkaista oppilasta ilmaisemaan omaa ajatteluaan ja tun- teitaan eri tavoin	S2	L1, L2, L7
T3 ohjata oppilasta arvostamaan omaa ja muiden ajattelua	S1	L1, L2, L7
T4 edistää oppilaan taitoa tehdä kysymyksiä ja esittää perus- teltuja väitteitä	S1–S4	L1, L2, L7
T5 ohjata oppilasta tunnistamaan kokemiensa arkipäi- väisten tilanteiden syitä ja seurauksia sekä eettisiä ulot- tuvuuksia	S1–S4	L1, L3, L4
T6 rohkaista oppilasta pohtimaan oikean ja väärän eroa sekä hyvyyttä	S1–S4	L1, L3, L7
T7 opastaa oppilasta tuntemaan lähiympäristön tapakulttuu- reja	S2	L2, L4
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisten yhteiselämän pe- rusteita	S1–S4	L2, L3, L7
T9 ohjata oppilasta kunnioittamaan ja arvostamaan omaa ym- päristöään ja luontoa	S4	L3, L5, L7

Elämäkatsomustiedon sisällöt vuosiluokilla 1–2

Oulun normaalikoulussa elämäkatsomustietoa opiskellaan vuorokursseittain. Vuosiluokkien 1–2 ai-
kana opiskellaan vuorokurssien 1 ja 2 sisällöt.

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

1. vuorokurssi	
	S1 Kasvaminen hyvään elämään
T1–T6, T8	Harjoitellaan keskustelutaitoja opettelemalla kuuntelemaan toisia kunnioittavasti ja harjoittelemalla selkeää itseilmaisua.
T1–T6, T8	Pohditaan yhdessä hyvän, oikean ja väärän merkityksiä sekä niiden erottamista.
T1–T6, T8	Pohditaan ihmisen hyvyyttä.
T1–T6, T8	Tutkitaan ystävyyden sisältöä ja merkitystä lasten elämässä.
T1–T6, T8	Käsitellään yhdessä kiusaamista.
	S2 Erilaisia elämäntapoja
T1–T6	Pohditaan: ”Kuka minä olen?”
T1–T6	Minun perheeni
T1–T6, T7, T8	Käsitellään yhdessä erilaisia tapoja elää ja ajatella.
T1–T6, T7, T8	Tutkitaan erilaisia elämäntapoja liittyen erityisesti oppilaan omaan koti- ja kulttuuritaustaan.

T1–T6, T7, T8	Tutustutaan ja opitaan uutta koulumme eri kulttuureista.
T1–T6, T7, T8	Valmistaudutaan yhdessä kohtaamaan monimutkaistuvan maailman haasteet. Huomioidaan ajankohtaiset asiat.

2. vuorokurssi	
	S3 Yhteiselämän perusteita
T1–T6, T8	Käsitellään lasta ohjaavia sääntöjä.
T1–T6, T8	Mitä tarkoittaa luottamus?
T1–T6, T8	Rehellisyyden ja reiluuden merkitys ihmisen elämässä
T1–T6, T8	Lapsen oikeudet
T1–T6, T8	Koulun merkitys lapselle
T1–T6, T8	Lapsen asema erilaisissa yhteisöissä
	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus
T1–T6, T9	Tutkitaan erilaisia elämänmuotoja maapallolla.
T1–T6, T8, T9	Pohditaan elämän rajallisuutta.
T1–T4, T6	Perehdytään eri kertomuksiin maailman synnystä.
T1–T6, T9	Tutkitaan oppilaan omaa lähiympäristöä.
T1–T6, T8, T9	Tarkastellaan omien valintojen ja toiminnan vaikutusta lähiympäristöön.
T1–T6, T8, T9	Pohditaan, miten voimme suojella ympäristöä.
T1–T6, T9	Etsitään luontoon liittyviä merkityksellisiä kokemuksia.

Vuosiluokkien 1–2 elämäkatsomustiedon opetus tukee Oulun normaalikoulun toiminta-ajatusta, jonka mukaan ”Oulun normaalikoulun toiminta perustuu elämän moninaisuuden kunnioittamiseen, yhdenvertaisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Turvallinen ja kehittyvä koulumme tukee monipuolista inhimillistä kasvua ja oppimista, jotta oppilaistamme kasvaa toimintakykyisiä ja vastuullisia ihmisiä”. Opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa huomioidaan myös Oulun normaalikoulussa toteutettava KiVa-koulu-toiminta sekä UNESCO-koulustatus.

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioivaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnassa otetaan huomioon lasten elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 1–2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämänkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet otetaan huomioon työtapojen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämänkatsomustiedossa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolinen palaute rakentuu osaksi työskentelyä ja yhteisiä keskusteluja. Se tukee ja vahvistaa oppilaiden osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Palaute ohjaa oppilaita yhteistyötäidoissa ja rohkaisee ilmaisemaan ajatuksiaan. Opetuksessa annetaan tilaa ja oppilaita kannustetaan ihmettelyyn, kysymiseen sekä omien mielipiteiden perusteluun ja toisten näkemysten kuunteluun. Monipuoliset työtavat luovat oppilaille mahdollisuuksia osoittaa ja itse huomata edistymistään ja osaamistaan.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita elämänkatsomustiedossa ovat

- edistyminen lähiympäristön katsomuksellisten ilmiöiden tunnistamisessa ja nimeämisessä
- edistyminen ryhmässä toimimisen taidoissa
- edistymien ajatusten ilmaisemisessa ja toisten kuuntelemisessa.

13.4.8 Musiikki 1–2

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliaista suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 1–2 musiikin opetuksessa oppilaat voivat yhdessä havaita ja kokea, kuinka jokainen on musiikissa ainutlaatuinen ja kuinka musiikillinen toiminta luo parhaimmillaan iloa ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Musiikin opetus tukee kinesteettisen ja auditiivisen hahmottamiskyvyn, terveen äänenkäytön sekä myönteisen musiikkisuhteen kehittymistä. Musiikkikäsitteiden ja ilmaisukeinojen oppimisen perustana ovat laulamisen, soittamisen, säveltämisen, musiikkiliikunnan ja kuuntelun yhteydessä saadut kokemukset ja niistä keskusteleminen. Oppilaiden luovaa musiikillista ajattelua sekä esteettistä ja musiikillista ymmärrystä edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa

erilaisia äänikokonaisuuksia sekä käyttää mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet musiikissa vuosiluokilla 1-2

Musiikissa laaja-alainen osaaminen on tiedon, taidon ja asenteen muodostama kokonaisuus. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sisällöt ja erityisesti se, miten työskennellään. Musiikin opetuksessa korostetaan oppijan ja ympäristön vuorovaikutusta. Musiikin oppiminen voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi intuitiivisesti kokemalla tai päättelöllä. Musiikille luonteenomainen prosessioppiminen kehittää epävarmuuden sietokykyä, ongelmanratkaisutaitoja ja oppilaan käsitystä omasta oppimisestaan. Luova työskentelyote ja yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoa. Fyysinen aktiivisuus, kokemuksellisuus, toiminnalliset työtavat sekä musiikin eri muodot ja mahdollisuudet edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen (L1, L6).

Kulttuurinen osaaminen musiikissa auttaa oppilasta löytämään kanavia tuottaa, kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä yksilöllisesti ja yhteisöllisesti musiikin opetuksessa ja koulun yhteisissä tilaisuuksissa. Oulun normaalikoulussa Unesco-toiminta ja siihen liittyvät teemat korostuvat myös musiikin oppitunneilla (L2). Jokainen oppilas vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toisten hyvinvointiin. Erityisesti esiintymiset ja niihin valmistautuminen eri tilanteissa edistävät osallisuutta, vuorovaikutusta, ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyttä (L3, L7).

Oulun normaalikoulussa hyödynnetään musiikinteknologiaa musiikin luovaan tuottamiseen, musisointiin sekä tietojen ja taitojen oppimiseen. Omien tuotosten dokumentointi kannustaa pitkäjännitteeseen oppimiseen ja sisukkuuteen sekä konkretisoi oppilaan edistymistä musiikissa (L5, L6).

Musiikissa monilukutaito tarkoittaa oppilaan valmiuksien kehittämistä käsittää musiikin funktioita ja merkityksiä eri yhteyksissä sekä kehittää oppilaan musiikillisen kommunikaation kykyä arkikielestä kohti musiikin kielen symbolijärjestelmää. Musiikin ilmiöt avataan toiminnallisesti oppijan henkilökohdaisen kokemuksen kautta auditiivisesti, verbaalisesti, visuaalisesti ja symbolijärjestelmien avulla (L4).

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 ohjata oppilasta toimimaan musiikillisen ryhmän jäsenenä oppilaan myönteistä minäkuvaa rakentaen	S1-S4	L2, L7
Musisointi ja luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön sekä laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä	S1-S4	L1, L2, L4
T3 kannustaa oppilasta kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä, musiikkia ja musiikkikäsitteitä liikkuen ja kuunnellen	S1-S4	L1, L4
T4 antaa tilaa oppilaiden omille musiikillisille ideoille ja improvi-soinnille sekä ohjaa heitä suunnittelemaan ja toteuttamaan pieni-muotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia käyttäen äänellisiä, liikunnallisia, kuvallisia, teknologisia tai muita ilmaisukeinoja	S1-S4	L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		

T5 innostaa oppilasta tutustumaan musiikilliseen kulttuuriperintönsä leikkien, laulaen ja liikkuen sekä nauttimaan musiikin esteettisestä, kulttuurisesta ja historiallisesta monimuotoisuudesta	S1–S4	L2, L4
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseriäotteita musisoinnin yhteydessä	S1–S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T7 ohjata oppilasta toimimaan vastuullisesti musisoinnissa	S1–S4	L7
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T8 tarjota oppilaille kokemuksia tavoitteiden asettamisen ja yhteisen harjoittelun merkityksestä musiikin oppimisessa	S1–S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 1–2

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat tutustuvat musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Musiikissa kaikki sisältöalueet tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

1. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1–T4	S1 Miten musiikissa toimitaan? Laulaminen ja loruttaminen Koulusoittimiin tutustuminen, perustekniikat Musisoinnin käytänteiden alkeet: musiikkiluokan säännöt sekä toimiminen yksin ja ryhmän jäsenenä Musiikkiliikunta Oppilaiden tasolle sopivat tehtävät Musiikkiteknologiaan tutustuminen
T1–T4, T6	S2 Mistä musiikki muodostuu? Musiikin peruskäsitteiden (taso, kesto, voima, väri) hahmottaminen toiminnan, liikkeen, leikin ja laulamisen avulla Musiikin merkintätavat Musiikillinen keksintä Kuuntelemisen taito
T5, T7–T8	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa Lastenmusiikki, oululainen lastenmusiikki Oman kulttuurin musiikki, monikulttuurisuus omassa koulussa Sosiaaliset tilanteet, koulun yhteiset tilaisuudet, koulun vuodenkierto Oma mielimusiikki Oman kulttuurin ilmiöt
T5, T8	S4 Ohjelmisto Lastenmusiikki, myös nykypäivän ilmiöt Laululeikit Kansanmusiikki Koulun vuodenkiertoon liittyvä musiikki Taidemusiikki

2. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1–T4	S1 Miten musiikissa toimitaan? Laulaminen, loruttaminen, räppääminen Koulusoittimien perustekniikoiden kertaaminen Musisointi Musiikkiliikunta Toiminta musiikkiluokassa yksin ja ryhmän jäsenenä Oppilaiden tasolle sopivat tehtävät Musiikkiteknologiaan tutustuminen
T1–T4, T6	S2 Mistä musiikki muodostuu? Musiikin peruskäsitteiden (rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia, muoto) hahmottaminen toiminnan, liikkeen, leikin ja laulamisen avulla Musiikin merkintätavat Musiikillinen keksintä Kuuntelemisen taito
T5, T7–T8	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa Lastenmusiikki, oululainen lastenmusiikki Oman kulttuurin musiikki, monikulttuurisuus omassa koulussa Sosiaaliset tilanteet, koulun yhteiset tilaisuudet, koulun vuodenkierto Oman kulttuurin ilmiöt Eri kulttuurien juhlat Oma mielimusiikki
T5, T8	S4 Ohjelmisto Lastenmusiikki, myös nykypäivän ilmiöt Laululeikit Kansanmusiikki Koulun vuodenkiertoon liittyvä musiikki Taidemusiikki

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolisia ja joustavia musiikin opiskelukokonaisuuksia, joissa musiikin opetuksen erilaiset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Oulun normaalikoulussa musiikin oppimisympäristöinä hyödynnetään musiikkiluokan lisäksi muita koulun tiloja ja lähiympäristöä, yliopiston mahdollisuuksia sekä mahdollisia koulun ulkopuolisia vierailukohteita. Musiikissa erikokoiset ja erilaiset pienryhmät yhteismusisoinnissa ja muussa musiikillisessa toiminnassa ovat luonteva osa musiikin oppimista. Koulun juhlat, tapahtumat ja muut esiintymiset sekä mahdolliset tutkimusprojektit toimivat tärkeinä oppimisen ja kasvun ympäristöinä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 1–2

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, erilaisten välineiden käyttöä ja oppilaiden ryhmittelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Musiikin opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita ja vahvistetaan näin oppilaan yhteistyötaitoja, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta.

Oulun normaalikoulussa musiikissa sovelletaan kolmiportaista tukea kuvaavassa opetussuunnitelman osassa esitettyjä periaatteita ja menettelytapoja.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arviointi musiikissa on oppilaita ohjaavaa ja rohkaisevaa. Oppilaalle annetaan palautetta ja mahdollisuuksia oman ja ryhmän toiminnan arviointiin siten, että se kannustaa yrittämiseen ja opittavien taitojen harjoittamiseen. Erityistä huomiota arvioinnissa kiinnitetään musiikillisten yhteistyötaitojen ja musisointitaitojen edistymiseen. Oppilaan oppimisen arviointi perustuu monipuoliseen näyttöön. Oppilaat arvioivat toimintaansa ja oppimistaan itse- ja vertaisarvioinnin keinoin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita musiikissa ovat:

- edistyminen musiikillisissa yhteistyötaidoissa, erityisesti toimiminen musiikillisen ryhmän jäsenenä
- edistyminen musiikin peruskäsitteiden hahmottamisessa musiikillisen toiminnan kautta.

13.4.9 Kuvataide 1–2

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 1–2 luodaan perustaa oppilaiden omakohtaiselle suhteelle kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Ilmaisun taitojen ja esteettisten valmiuksien kehittymistä tuetaan eri aistien ja koko kehon yhteistyöllä. Oppilaita ohjataan käyttämään mielikuvia, kuvataiteen käsitteistöä ja kuvallisen tuottamisen keinoja. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisuutta ja leikinomaisuutta. Oppilaita

kannustetaan pitkäjänteiseen taideoppimiseen. Kuvien tuottamista ja tulkintaa harjoitellaan myös tieto- ja viestintäteknologian ja verkkoympäristöjen avulla. Opetuksessa rohkaistaan toimimaan yhdessä, jakamaan kokemuksia sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta kuvallisesta työskentelystä.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuvataiteessa vuosiluokilla 1–2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Kuvataiteessa oppilaat osallistuvat alusta alkaen sisältöjen muokkaamiseen. Heille annetaan myös vaihtoehtoisia mahdollisuuksia valita erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja, jolloin samalla tapahtuu positiivista eriyttämistä. Taiteellinen työskentely on prosessinomaista. Oppilasta ohjataan havainnoimaan ja dokumentoimaan oman työskentelyprosessin etenemistä. Työskentelymenetelminä käytetään soveltuvien osien yksilötyöskentelyn lisäksi myös pari- ja ryhmätyöskentelyä. Oppilasta ohjataan ottamaan eri aistit ja tunteet huomioon niin tehtävien asettelussa kuin niiden läpikäymisessä.

Opettajan arvioinnin lisäksi käytetään yksilö-, ryhmä- ja vertaisarviointina työskentelyn eri vaiheissa ja sen perusteella suunnataan jatkotyöskentelyä ja omaa toimintaa. Ryhmän sisällä keskustellaan tuotoksista ja annetaan ideoita sekä palautetta myös muille oppilaille. Oppimistehtävien kautta oppijan aktiivinen ja luova toiminta vahvistuu ja oppimisen ilo sekä vuorovaikutus korostuvat.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kuvataiteessa edetään kuvallisen tuottamisen ja tutkimisen avulla omasta lähipiiristä ja kouluympäristöstä kaupunkiympäristöön ja edelleen laajemmalle kansainvälisiin ympäristöihin. Tavoitteena on esteettisyyden ohella korostaa eettistä toimintaa sekä ihmisoikeuksien kunnioittamista. Taiteellisen prosessin kautta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja itseilmaisuun sekä kekseliäisyyteen. Arvopohdintojen välineenä toimivat oppilaiden maailman ajankohtaiset mediakuvastot ja tapahtumat.

Kuvataiteelle ominainen teemallinen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Kuvataiteen opinnoissa oppilaat saavat paljon mahdollisuuksia taiteen kokemiseen ja tulkitsemiseen erilaisten vierailukäyntien avulla sekä kokevat kulttuurin merkityksen yksilön ja yhteisön hyvinvoinnille. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan yhteistyöprojekteja eri luokkien, koulujen tai muiden yhteisöjen välillä niin Oulussa, Suomessa kuin kansainvälisestikin. Projektien kautta mahdollistuu empatian kehittyminen, toisen asemaan asettuminen sekä kulttuurisen moninaisuuden arvostaminen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Kuvataiteen opinnoissa harjoitellaan ajanhallintaa rajattujen oppiaineen sisäisten projektien avulla. Työskennellessä oppilasta ohjataan toimimaan vastuullisesti ja huomioimaan työturvallisuus. Teknologiaa käytetään yhtenä välineenä kuvataiteen opinnoissa ja samalla ohjataan oppilasta teknologian vastuulliseen ja hyvän tavan mukaiseen käyttöön. Pohditaan kuluttajan eettistä vastuuta valinnoissaan ja ohjataan oppilaita kriittiseen kuluttajuuteen.

L4 Monilukutaito

Kuvataiteen opetuksessa kannustetaan oppilaita monilukutaitoisiksi hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan omia

kuviaan sekä ympäristön ja taiteen kuvakulttuureita. Identiteetin rakentumista vahvistetaan kannustamalla oppilaita kokeilemaan erilaisia kuvallisia ilmaisutapoja, käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä ja materiaaleja, teknologioita sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä. Kuvataiteen opetuksessa oppilaita harjaannutetaan kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen.

L5 Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen

Kuvataiteen opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa huomioiden oppilaiden aikaisemmat tv-taidot. Oppilaita kannustetaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi kuvien, animaatioiden ja videoiden toteuttamisessa yksin sekä yhdessä. Oppilaita ohjataan mediakriittiseen tieto- ja viestintätekniikan käyttöön sekä ymmärtämään hyvät nettikäytöstavat sekä tekijänoikeuksien peruseriaatteita. Oppilaita ohjataan hyödyntämään eri hakupalveluita taiteen tutkimisessa. Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintätekniikan rooli vaikuttamiskeinona.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Kuvataiteen opetuksessa oppilaita ohjataan järjestelmällisyyteen, pitkäjänteisyyteen ja vastuunottamiseen. Lisäksi oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen. He saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä. Oppilaita opastetaan tutustumaan taiteenalan eri ammatteihin.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Kuvataiteen opetuksessa oppilaat pohtivat ja suunnittelevat omia tuotoksiaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita sekä toimintatapoja ja tekniikoita. Oppilaita opastetaan harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys kestävän kehityksen näkökulmasta.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alai- nen osaami- nen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja kuvia tekemällä	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan erilaisten kuvallisten tuottamisen tapojen avulla	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 innostaa oppilasta kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä harjoittelemaan kuvallisia ilmaisutapoja	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 kannustaa oppilasta pitkäjänteiseen kuvalliseen työskentelyyn yksin ja yhdessä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 kannustaa oppilasta tarkastelemaan kuvallisen vaikuttamisen keinoja omissa ja muiden kuvissa	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		

T7 ohjata oppilasta käyttämään kuvataiteen käsitteistöä sekä tarkastelemaan erilaisia kuvatyyppejä	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T8 kannustaa oppilasta tunnistamaan erilaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuotteita lähiympäristössään	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T9 innostaa oppilasta tekemään kuvia oman elinympäristön, eri aikojen ja eri kulttuurien tarkastelun pohjalta	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmeneviä arvoja	S1, S2, S3	L2, L3, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan kuvailmaisussaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 1-2

Taulukossa on vuosiluokkaistettu sisällöt ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

1. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Tarkennus
	S1 Omat kuvakulttuurit	Käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja, esimerkiksi: - erilaiset piirtimet - elävä viiva, muoto - kuvapinnan täyttämisen - erilaiset maalaustekniikat - päävärit, välivärit - leimasinpainanta - monotypia - pressprint - perusmuodot - rakentelun ja muotoilun materiaalit ja keinot.
T1-T11	- omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, piirustukset, maalaukset, rakennelmat, muotoileminen - omien ja toisten kuvien tarkastelu - omat kuvakulttuurit kuvallisen työskentelyn lähtökohdana	
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit	
T1-T11	- luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön havainnointi (lähiympäristö) - esineympäristön havainnointi - kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden taiteen tarkastelu (mahdolliset retket) - ympäristön kuvakulttuurien käyttäminen kuvallisen työskentelyn lähtökohtana	
	S3 Taiteen maailma	
T1-T11	- taidekuvien tarkastelua - taidekäsitöiden tarkastelua - eri kulttuurien taiteen tarkastelua - taiteen tarkastelemista käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana (mahdolliset taidenäyttelyt, museovierailut, vierailijat)	

2. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Tarkennus
	S1 Omat kuvakulttuurit	Käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja, esimerkiksi: - erilaiset piirtimet
T1-T11	- omat kuvat, pelit, valokuvat, videot, piirustukset, maalaukset, rakennelmat - animaatiot ja mediakuvat - muotoileminen - kuvien tarkastelu ja tutkiminen kuvataiteen käsittein	

	- omat kuvakulttuurit kuvallisen työskentelyn lähtökoh- tana	- elävä viiva, muoto - kuvapinnan täyttämi- nen - erilaiset maalaustek- niikat - päävärit, välivärit - leimasinpainanta - monotypia - pressprint - perusmuodot - rakentelun ja muotoi- lun materiaalit ja keinot.
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit	
T1-T11	- luonnonympäristön ja rakennetun ympäristön havain- nointi (lähiympäristö) - esineympäristön havainnointi - kotiseudun yhteisöjen ja yksilöiden taiteen tarkastelu (mahdolliset tutustumiskäynnit) - ympäristön kuvakulttuurien käyttäminen kuvallisen työskentelyn lähtökohtana	
	S3 Taiteen maailma	
T1-T11	- taidekuvien tarkastelu - veistosten tarkastelu - taidekäsitöiden tarkastelu - eri kulttuurien taiteen tarkastelua - taiteen tarkastelemista käytetään kuvallisen työskente- lyn lähtökohtana (mahdolliset taidenäyttelyt, museovie- railut, vierailijat)	

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaa-
lien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa
luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisulla tue-
taan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppi-
mista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituk-
senmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen
kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 1-
2 innostetaan leikinomaiseen kokeiluun, tieto- ja viestintätekniikan käyttöön sekä taiteiden väliseen
toimintaan. Opetustilanteet toteutetaan kouluympäristön lisäksi erilaisissa rakennetuissa ympäris-
töissä, luonnon ympäristöissä ja verkkoympäristöissä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja
motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen
luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan
huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmai-
sukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää
vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle
luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat
saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita
erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä.
Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä
ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 1-2

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Palaute on monipuolista ja rohkaisee oppilaita omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppilaat saavat palautetta kaikilla tavoitteissa määritellyillä taideoppimisen alueilla.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita kuvataiteessa ovat:

- edistyminen tavoitteiden asettamisessa omalle toiminnalle
- edistyminen materiaalien kokeilemisessa ja tekniikoiden harjoittelussa
- edistyminen kuvataiteen ilmaisukeinojen käyttämisessä ja niistä keskustelemissa
- edistyminen omista ja muiden kuvista keskustelemissa.

13.4.10 Käsiyö 1-2

Oppiaineen tehtävä

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsiyöprosessin arviointi. Käsiyön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsiyössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsiyössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsiyön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsiyössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisen teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsiyö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsiyöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsiyökulttuuria.

Vuosiluokilla 1-2 käsiyön tehtävänä on mahdollistaa oppilaiden käsiyön ilmaisun, suunnittelun ja tekemisen tietojen ja taitojen kehittyminen sekä kokemusten karttuminen. Oppilaita rohkaistaan ja ohjataan toimimaan käsiyön suunnittelijoina ja valmistajina sekä käyttämään siinä erilaisia materiaaleja. Käsiyö kehittää keskittymiskykyä ja aloitteellisuutta. Se kannustaa arvostamaan ja arvioimaan omaa ja toisten työtä ja työskentelyä. Käsiyön kasvatustehtävänä on ohjata oppilaita ymmärtämään kulttuurien moninaisuutta ja yhdenvertaisuutta.

Laa-ala-aisen osaamisen tavoitteet käsiyössä vuosiluokilla 1-2

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Käsityöprosessi on luonteeltaan oppilaan aktiivisuutta ja vastuuta korostava. Käsityön laaja-alaisessa osaamisessa keskeistä on harjaantua itsenäisen ajattelun sekä oppimaan oppimisen taitoihin. Käsityö ohjaa oma-aloitteiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn suunnittelu-, arviointi- ja käsityöprosessin kautta. Oman toiminnan ja oppimisen kehittäminen sekä oman ja toisten työskentelyn arviointi ovat keskeisiä asioita oppimisprosessissa. Käsityön oppimistehtävät ohjaavat oppilasta luovuuden ja ongelmanratkaisun taitojen kehittämiseen. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on positiivisten kokemusten ja onnistumisen ilon saaminen osana omaa oppimisprosessia.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Käsityössä oppilaat toimivat luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa sekä keskenään että opettajien kanssa. Oppimistilanteiden yhteydessä oppilas harjaantuu arvioimaan ja kehittämään omaa ja toisten työskentelyä sekä käsityöllistä produktia. Oppilaat oppivat ilmaisemaan itseään käsityötuotteiden avulla ja vuorovaikutustilanteissa. Kulttuurinen osaaminen käsitetään oman identiteetin, itsetunnon ja ilmaisutaitojen vahvistamisena. Oman sekä muiden kulttuurien ja perinteiden arvostaminen ja ymmärtäminen vahvistaa yksilöä osana rakennettua ja kulttuurista ympäristöä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Pukeutumiseen, liikkumiseen, koteihin ja vapaa-aikaan liittyviä asioita tarkastellaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta. Käsityötunneilla opitaan ottamaan vastuuta sekä oman tuotteen että työskentelyn turvallisuudesta. Työskentelyssä huomioidaan myös toisten turvallisuus. Teknologian hyödyntäminen, rakentaminen ja ymmärtäminen osana ihmisen toimintaa ovat luonteva osa käsityötä. Kädentaitoja kehitetään siten, että ne antavat oppilaalle perustan kotona, koulussa, työelämässä ja vapaa-aikana toimimiseen.

L4 Monilukutaito

Käsityössä hyödynnetään monipuolisesti laajaa tekstikäsitystä esimerkiksi työohjeissa ja oppimateriaaleissa. Työohjeet ja oppimateriaalit koostuvat esimerkiksi kirjoitetuista, puhutuista, painetuista, audiovisuaalisista ja digitaalisista muodoista. Oppilaalla on mahdollisuus tuottaa erilaisia tekstejä esimerkiksi portfolioissa, joissa kuvataan käsityöprosesseja. Tavoitteena on oppia käyttämään ja ymmärtämään paremmin käsityön käsitteistöä. Oppimisprosessin kuvaus voidaan laatia esimerkiksi digitaaliseen muotoon, jolloin erilaisten tekstien yhdistäminen on luontevaa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Käsityössä tieto- ja viestintäteknologia tukee oppimista. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppilaiden ikäkaudet huomioiden, käsityön perustaitoja unohtamatta. Oppilaille tarjotaan mahdollisuus kehittää tv-taitojaan esimerkiksi tuotteiden suunnittelussa, portfolioissa, tiedon haussa, ohjelmoinnissa, tuotantoautomaatioissa, simuloinnissa ja arvioinnissa. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen sekä hyvän tavan mukaiseen työskentelyyn. Tieto- ja viestintäteknologia tukee tutkivaa ja luovaa käsityöprosessia. Oppilaat voivat esitellä käsityöprosesseja vuorovaikutteisesti toisten oppilaiden kanssa tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Vuosiluokkien 1–6 ja 7–9 opetukset muodostavat tv-taitojen jatkumon, joka antaa esiammatillisia valmiuksia teknologisiin ja käden taitoja vaativiin ammatteihin sekä innostaa käsityön harrastamiseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Käsityössä opitaan työelämätaitoja ja yrittäjyyttä. Opetuksessa pyritään järjestämään yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden, esimerkiksi käsityöyrittäjien, teollisuuden ja yliopiston yhteydessä toimivien innovaatiohankkeiden kanssa. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja yrittämiseen ja itsensä työllistämiseen. Toiminta käsityötunneilla tukee yksilötyöskentelyn lisäksi ryhmätyö- ja projektityöskentelytaitojen kehittymistä. Oppilaita kasvatetaan pitkäjännitteiseen työskentelyyn, työn loppuunsaattamiseen ja omien sekä toisten tuotosten arvostamiseen. Käsityön laaja-alainen osaaminen muodostaa oppilaille käsityksen suunnittelusta, tuottamisesta, käyttämisestä ja näiden kaikkien merkityksestä osana rakennettua ympäristöämme. Innovoiminen ja ennakkoluulottomuus nähdään tulevaisuuden työelämän näkökulmasta tärkeänä voimavarana.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Käsityössä oppilaat osallistuvat omien käsityötuotteiden sekä oman ja ryhmän työskentelyn suunnitteluun. Tunneilla harjoitellaan tavoitteiden ja toimintatapojen suunnittelua sekä arviointia ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Opetustilanteissa mietitään kulutustottumuksia ja materiaalivalintoja sekä niiden merkitystä kestävän kehityksen näkökulmasta. Käsityön tavoitteena on ymmärtää ihmisen toimintaa osana kestävää kehitystä. Eri valintojen pohtiminen sekä oppilaan omasta että toisten näkökulmasta auttaa kestävään elämäntapaan kasvamisessa.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T1 rohkaista oppilasta kiinnostumaan ja innostumaan käsin tekemisestä sekä herättää uteliaisuutta keksivään ja kokeilevaan käsityöhön	S1–S4	L1, L2
T2 ohjata oppilas kokonaiseen käsityöprosessiin ja esittämään omia ideoitaan kuvallisesti sekä kertomaan käsityön tekemisestä ja valmiista tuotteesta	S1, S2, S3	L1, L4, L5
T3 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan käsityötuotteita tai teoksia luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihinsa	S1–S5	L1, L7
T4 opastaa oppilasta tutustumaan moniin erilaisiin materiaaleihin ja niiden työstämiseen sekä ohjata toimimaan vastuuntuntoisesti ja turvallisesti	S2–S4	L4, L6
T5 tukea oppilaan itsetunnon kehittymistä käsityössä onnistumisen, oivaltamisen ja keksimisen kokemusten kautta	S1–S6	L1, L3

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 1–2

Sisällöt valitaan siten, että kokonaisen käsityön prosessi toteutuu ja erilaiset materiaalit ja työtavat tulevat tutuksi. Työskennellään yhteisten ilmiöiden parissa useiden oppiaineiden kanssa.

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

1. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1-T3, T5	Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä.
T1-T3, T5	Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta.
T1-T3, T5	Tutkitaan liikettä ja tasapainoa.
T1-T3, T5	Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.
	S2 Kokeilu
T1-T5	Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaalliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen.
T1-T5	Kokeillaan erilaisia materiaaleja, esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta.
T1-T5	Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.
T1-T5	Tutustutaan käsityön tekemisessä tarvittaviin välineisiin (esimerkiksi neulat, sakset, huovutusneulat, nuppineulat, selkäsaha, vasara, askartelusaha, viila).
	S3 Suunnittelu
T1-T5	Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti.
T1-T5	Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.
	S4 Tekeminen
T1, T3-T5	Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia.
T1, T3-T5	Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.
T1, T3-T5	Harjoitellaan erilaisia lankatöitä (esimerkiksi punonta, palmikointi, sormivirkkaus, virkkaus, pujotteluja, kehyskudonta, tupsujen ja solmujen tekoa).
T1, T3-T5	Harjoitellaan käsinompelutaitoja (esimerkiksi ompelun aloittaminen ja päätteleminen, kaavan käyttö, leikkaaminen, nuppineulojen kiinnittäminen).
T1, T3-T5	Harjoitellaan erilaisia pistoja (esimerkiksi etupisto saumassa, etu-, pykä-, risti-, laaka- ja ryijypisto kirjonnassa).
T1, T3-T5	Harjoitellaan erikoistekniikoita (esimerkiksi huovutus, yksinkertaiset kankaanpainomenetelmät, liimaus, erilaiset koristelutekniikat).
T1, T3-T5	Harjoitellaan mittaamista (esimerkiksi mallin ja mittapalikan avulla).
T1, T3-T5	Harjoitellaan kiinnittämään työstettävä kappale ja sahaamaan.
T1, T3-T5	Harjoitellaan kappaleen liittäminen (esimerkiksi liimaamalla, naulaamalla).
T1, T3-T5	Harjoitellaan maalaamaan (esimerkiksi ohennetuilla maaleilla).
T1, T3-T5	Harjoitellaan metallintyöstön perustekniikoita (esimerkiksi taivuttaminen, muotoilu).
	S5 Dokumentointi
T3, T5	Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.
	S6 Arviointi
T5	Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

2. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1-T3, T5	Suunnittelun lähtökohtana hyödynnetään omia tunteita, tarinoita ja mielikuvitusympäristöä, rakennettua ja luonnonympäristöä sekä apuna käytetään erilaisia visuaalisia ja materiaalisia menetelmiä.
T1-T3, T5	Harjoitellaan kehittämään käsityölle muoto, väri ja pinta.
T1-T3, T5	Tutkitaan liikettä ja tasapainoa.
T1-T3, T5	Pohditaan säilyttämistä ja suojautumista käsityön avulla.
	S2 Kokeilu
T1-T5	Tarjotaan mahdollisuuksia monimuotoiseen materiaalliseen ja teknologiseen ympäristöön tutustumiseen.
T1-T5	Kokeillaan erilaisia materiaaleja, esimerkiksi puuta, metallia, muovia, kuituja, lankaa ja kangasta.
T1-T5	Kokeilujen pohjalta ideoidaan ja työstetään tuotetta tai teosta eteenpäin.
T1-T5	Tutustutaan käsityön tekemisessä tarvittaviin välineisiin (esimerkiksi neulat, sakset, huovutusneulat, nuppineulat, selkäsaha, vasara, askartelusaha, viila).
	S3 Suunnittelu
T1-T5	Työskennellään kokonaisen käsityöprosessin mukaisesti.
T1-T5	Harjoitellaan prosessin ja tuotteen kuvailun taitoja.
	S4 Tekeminen
T1, T3-T5	Valmistetaan omien tai yhteisöllisten suunnitelmien pohjalta käsityötuotteita tai teoksia.
T1, T3-T5	Käytetään erilaisia käsityövälineitä ja laitteita, joilla leikataan, liitetään, yhdistetään, muokataan ja työstetään materiaaleja tarkoituksenmukaisella tavalla.
T1, T3, T4, T5	Harjoitellaan erilaisia lankatöitä (esimerkiksi punonta, palmikointi, sormivirkkaus, virkkaus, pujotteluja, kehyskudonta, tupsujen ja solmujen tekoa).
T1, T3-T5	Harjoitellaan käsinompelutaitoja (esimerkiksi ompelun aloittaminen ja päätteleminen, kaavan käyttö, leikkaaminen, nuppineulojen kiinnittäminen).
T1, T3-T5	Harjoitellaan erilaisia pistoja (esimerkiksi etupisto saumassa, etu-, pykä-, risti-, laaka- ja ryijypisto kirjonnassa).
T1, T3-T5	Harjoitellaan erikoistekniikoita (esimerkiksi huovutus, yksinkertaiset kankaanpainomenetelmät, liimaus, erilaiset koristelutekniikat).
T1, T3-T5	Harjoitellaan mittaamista (esimerkiksi mallin ja mittapalikan avulla).
T1, T3-T5	Harjoitellaan kiinnittämään työstettävä kappale ja sahaamaan.
T1, T3-T5	Harjoitellaan kappaleen liittäminen (esimerkiksi liimaamalla, naulaamalla).
T1, T3-T5	Harjoitellaan maalaamaan (esimerkiksi ohennetuilla maaleilla).
T1, T3-T5	Harjoitellaan metallintyöstön perustekniikoita (esimerkiksi taivuttaminen, muotoilu).
	S5 Dokumentointi
T3, T5	Tieto- ja viestintätekniikan käyttöön tutustutaan ideoinnin, suunnittelun ja dokumentoinnin osana.
	S6 Arviointi
T5	Tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä.
T5	Opetellaan antamaan palautetta toisille oppilaille.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Oppimisympäristö tukee käsityön toiminnallisuutta ja vuorovaikutusta opettajan, vertaisryhmän sekä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet ja materiaalit edistävät tavoitteiden saavuttamista. Oppilaita innostetaan havainnoimaan ja käyttämään havaintojaan käsityötaitojen osana sekä vaikuttamaan ympäristöönsä. Työtapojen valinnoilla oppilaita kannustetaan osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Ohjatun suunnittelun ja tekemisen tukena hyödynnetään mielikuvitusta, tarinoita, draamaa, leikkiä, pelejä sekä luonnon- ja rakennettua ympäristöä. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 1–2

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda pedagogisesti erilaisia työtapoja ja vuorovaikutus-tilanteita, joilla tuetaan sekä yksilöllistä käsityötaitojen oppimista ja suunnittelua että yhteisöllistä työskentelyä. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien materiaalien, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Käsityön toiminnallinen oppiminen edellyttää riittävästi aikaa, tilaa ja ohjausta.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arvioinnissa kiinnitetään huomiota myönteisen palautteen antamiseen ja kannustamiseen sekä työskentelyn aikana että prosessin lopussa. Monipuolisella arvioinnilla ja palautteella tuetaan laaja-alaisen käsityötiedon ja -taidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia tapoja osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojen harjoitteluun. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida yhdessä, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä ja toisten työskentelyn arvostamista.

Arviointi kohdistuu kokonaiseen käsityöprosessiin ja eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä, joka todentaa oppilaiden edistymistä ja käsityöllisen osaamisen tasoa. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita käsityössä ovat:

- edistyminen työskentelyn sujuvuudessa
- edistyminen suunnittelun, tekemisen ja arvioinnin taidoissa
- edistyminen tavoitteellisessa toiminnassa
- edistyminen kekseliäiden ratkaisujen tuottamisessa.

13.4.11 Liikunta 1–2

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oulun normaalikoulussa liikunnan opetuksessa otetaan huomioon luonto ja vuodenaikat. Pohjoinen sijainti mahdollistaa monipuolisen talviliikuntalajien opetuksen. Uinnin opetus on järjestetty yhteistyössä Oulun kaupungin kanssa ja siitä vastaavat uimaopettajat. Vastuu kuljetuksista sekä valvonta uimahallilla kuuluu koululle. Koulumme pyrkii tarjoamaan monipuolista kerhotoimintaa liikunnan parissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liikunnassa vuosiluokilla 1–2

Liikunnan opetuksessa laaja-alaisen osaamisen tavoitteista korostuu itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3). Opetus sisältää runsaasti leikkejä ja pelejä, joiden yhteydessä opitaan sääntöjen merkitystä. Tavoitteena on oppia säätämään tunteita ja näin kehittämään tunnetaitoja. Opetuksessa käytetään paljon yhteistoiminnallisia työtapoja, joiden tavoitteena on kehittää oppilaiden sosiaalisia taitoja. Monipuolisilla motorisilla tehtävillä tuetaan mielikuvitusta ja ajattelun kehittymistä (L1).

Oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja tuetaan antamalla liikennekasvatusta. Opetuksen tavoitteena on, että oppilas osaa liikkua kävellen ja pyöräillen lähiympäristössä (L3), ja samalla oppii oman lähiympäristön liikennemerkkejä (L4). Koulun järjestämissä pyöräilytapahtumissa käytetään aina kypärää. Oppilaita ohjataan liikkumaan erilaisissa olosuhteissa ja käyttämään tarkoituksenmukaisia asusteita ja varusteita eri ympäristöissä eri vuodenaikoina (L3). Oppilaita ohjataan huolehtimaan myös hygieniastaan.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) toteutuu musiikkiliikunta- ja tanssitunneilla niin, että sekä oman että muiden maiden tanssiperinnettä ja muita liikuntaperinteitä opetetaan luvun vuoden teemojen ja juhluvuosien- ja perinteiden pohjalta soveltaen niitä jokaiselle luokka-asteelle. Oppilaita kannustetaan ja ohjataan esiintymään koulun järjestämissä juhlissa ja muissa tilaisuuksissa (L2).

”Liikutaan yhdessä leikkien.”

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen pääpaino on havaintomotoristen taitojen ja motoristen perustaitojen oppimisessa, yhdessä tekemisessä ja sosiaalisten taitojen kehittämisessä sekä liikuntaan liittyvien myönteisten kokemusten vahvistamisessa. Opetus tukee oppilaita auttamalla heitä kohtaamaan emotionaalisesti vaihtelevia tilanteita. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mielikuvitusta ja omia oivalluksia.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan itsenäisesti ja yhdessä uusia, erilaisia liikuntatehtäviä sekä rohkaista ilmaisemaan itseään liikunnan avulla	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 vahvistaa motoristen perustaitojen (tasapaino-, liikkumis- ja välineenkäsittelytaidot) oppimista niin, että oppilas oppii soveltamaan niitä eri oppimisympäristöissä, eri tilanteissa ja eri vuodenaikoina	S1	L3
T4 harjaannuttaa oppilasta liikkumaan turvallisesti erilaisissa ympäristöissä, erilaisilla välineillä ja telineillä	S1	L3
T5 tutustuttaa oppilas vesiliikuntaan ja varmistaa alkeisuintaito	S1	L3
T6 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T7 ohjata oppilasta säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuun vuorovaikutuksellisisissa liikuntatilanteissa	S2	L2, L3, L6, L7
T8 tukea yhdessä työskentelyn taitoja, kuten yhdessä sovittujen sääntöjen noudattamista, ohjaamalla oppilasta ottamaan vastuuta yhteispelien ja -leikkien onnistumisesta	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T9 tukea oppilaan myönteisen minäkäsityksen vahvistumista, ohjata itsenäiseen työskentelyyn sekä itsensä monipuoliseen ilmaisemiseen.	S3	L1, L2, L3
T10 varmistaa myönteisten liikunnallisten kokemusten saaminen ja rohkaista oppilasta kokeilemaan oman toimintakykynsä rajoja	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 1-2

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

1. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T6	kehokaavio, oman kehon hahmottaminen	eri symbolien piirtely / muodostaminen omalla keholla, jännitys/rentoutus
T1, T2, T6	kehon keskilinjan ylittämien	ristikävely, taputusleikit
T1, T2, T3, T4, T6	liikkumistaidot; eri tasoissa, eri nopeuksilla ja eri tavoin liikkuen, erilaisissa ympäristöissä	perusliikunta; liikkumisleikit ja -hipat, ketteryystehtävät hyppytehtävät kokeillen ponnistamista kahdella / yhdellä jalalla, riipunnat ja kiipeilyt,

		perusluistelu, hiihto, luontoliikunta; valokuvasuunnistus
T1, T2, T3, T4, T6	liikkuminen musiikin rytmin, melodian, sanojen, tunnelman, tempon, korkeuden mukaan	musiikkiliikunta; laululeikit, helpot piiritanssit
T1, T2, T3, T4, T6	välineenkäsittelytaidot: kokeillen eri välineillä yhdellä / kahdella kädellä heittäen, työntäen, pomputtaen, vierittäen, lyöden, potkaisten	välinekokeilut esimerkiksi hernepusseilla, vanteilla ja erilaisilla palloilla välineleikit, leikit ja helpot heitto-, potku- ja lyöntipelit (esimerkiksi minitiikerit, usean pallon potkupelit, nelimaali)
T1, T2, T4, T5, T6	Oulun kaupungin suunnittelema ja toteuttama uintiviikko	
	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykkinen toimintakyky
T7-T10	leikit, pelit ja tehtävät, joissa harjoitellaan sääntöjen noudattamista sekä häviämistä ja voittamista	omien kykyjen ja ominaisuuksien kokeileminen eri tehtävissä
T7-T10	yhteisistä tavaroista ja välineistä huolehtiminen	sinnikkyyttä ja yrittämistä vaativat harjoitteet
T7-T10	oman vuoron odottaminen, toisen auttaminen eri tehtävissä	onnistumisen kokemuksia sekä iloa ja virkistystä tuottavat harjoitteet

2. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T6	kehokaavio, oman kehon hahmottaminen	eri symbolien piirtely / muodostaminen omalla keholla, jännitys/rentoutus
T1, T2, T6	kehon keskilinjan ylittämien	ristikävely, taputusleikit
T1, T2, T3, T4, T6	liikkumistaidot; eri tasoissa, eri nopeuksilla ja eri tavoin liikkuen, erilaisissa ympäristöissä	perusliikunta; liikkumisleikit ja -hipat, hyppy kokeillen ponnistamisia kahdella/ yhdellä jalalla, riipunnat ja kiipeilyt, perusluistelu, hiihto, luontoliikunta; valokuvasuunnistus ja pihakartta
T1, T2, T3, T4, T6	liikkuminen musiikin rytmin, melodian, sanojen, tunnelman, tempon, korkeuden mukaan	musiikkiliikunta; laululeikit, helpot piiritanssit luovat tehtävät esittävä tanssi
T1, T2, T3, T4, T6	tasapainotaidot: eri tasoissa, eri kehonosilla eri tavoin tasapainoillen, eri alustoilla	teline- ja temppuradat sekä -pisteet, perusluistelun liukuharjoitukset, hiihto
T1, T2, T3, T4, T6	välineenkäsittelytaidot: kokeillen eri välineillä yhdellä/kahdella kädellä heittäen, työntäen, pomputtaen, vierittäen, lyöden, potkaisten	välinekokeilut esimerkiksi hernepusseilla, vanteilla ja erilaisilla palloilla välineleikit, leikit ja helpot heitto-, potku- ja lyöntipelit (esimerkiksi minitiikerit, usean pallon potkupelit, nelimaali)
T1, T2, T4, T5, T6	Oulun kaupungin suunnittelema ja toteuttama uintiviikko	

	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykkinen toimintakyky
T7–T10	leikit, peli ja tehtävät, joissa harjoitellaan sääntöjen noudattamista sekä häviämistä ja voittamista	omien kykyjen ja ominaisuuksien ko-keileminen eri tehtävissä
T7–T10	yhteisistä tavaroista ja välineistä huolehti-minen	sinnikkyyttä ja yrittämistä vaativat harjoitteet
T7–T10	oman vuoron odottaminen, toisen auttami-nen eri tehtävissä	onnistumisen kokemuksia sekä iloa ja virkistystä tuottavat harjoitteet

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 1–2

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla oppiainetta turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Vaihtelevissa oppimisympäristöissä toteutettu liikunnanopetus kehittää oppilaan valmiuksia liik-kua myös vapaa-ajalla. Oulun normaalikoulussa hyödynnetään monipuolisesti fyysisiä oppimisympä-ristöjä käyttäen liikuntasalin ohella tiloina esimerkiksi pururataa, lähipuistoja, koulun kenttää ja pihaa, urheilukenttiä, uimahallia, jäähallia sekä ympäröivää luontoa eri vuodenaikoina. Liikunnan tavoitteiden kannalta keskeistä on työtapojen ja oppimisympäristöjen toiminnallisuus. Toiminnallisuutta tuetaan valitsemalla oppitunneille sellaisia oppimisympäristöjä ja toimintatapoja, jotka lisäävät oppilaan osalli-suutta ja aktiivisuutta sekä tukevat oppilaan sisäisen liikuntamotivaation syntymistä. Myös muiden op-pituntien aikana työtapoja ja -paikkoja tarkoituksenmukaisesti vaihdellen sekä välituntitoimintaa ke-hittäen pyritään lisäämään oppilaan fyysistä aktiivisuutta koulupäivän aikana.

Liikunnanopetuksessa hyödynnetään liikuntateknologiaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia, jotka edistävät oppilaan fyysistä aktiivisuutta, sen seuranta- ja motoristen taitojen oppimista.

Liikuntaan liittyviä teemapäiviä järjestetään lukuvuoden aikana mahdollisuuksien mukaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 1–2

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toi-minnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvin-voinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomi-oon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Päte-vyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työta-voilla, sopivilla tehtävillä ja rohaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 1–2 on tärkeää tunnistaa sellaiset motorisen oppimisen vaikeudet, joilla voi olla yhteyttä muihin oppimisen ongelmiin.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 1–2

Oppimisen arvioinnilla tuetaan oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla eli sen tarkoituk-sena on tukea fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn kehittymistä. Rakentava ja kannustava palaute tukee oppilaan myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi perustuu monipuoliseen näyt-töön oppilaiden oppimisesta, työskentelystä ja edistymisestä.

Arvioinnissa pyritään tunnistamaan oppilaiden yksilölliset vahvuudet ja kehittymistarpeet sekä tukemaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaiden toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla sekä ohjaamalla oppilaita itsearviointiin.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita liikunnassa ovat:

- edistyminen liikuntatilanteisiin sopivien ratkaisujen löytämisessä
- edistyminen motorisissa perustaidoissa ja niiden harjoittelemisessa
- edistyminen sovittuihin tehtäviin liittyvässä turvallisessa toiminnassa
- edistyminen yhdessä työskentelyn ja itsenäisen työskentelyn taidoissa.

13.4.12 Oppilaanohjaus 1–2

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvalmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaa-van työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 1–2 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Ohjauksella edistetään oppilaiden opiskeluvalmiuksien ja -taitojen kehittymistä sekä tuetaan vähitellen kasvavaa vastuunottoa koulutyöstä sekä omista tehtävistä ja tavaroista. Oppilaiden tulee saada ohjausta tavoitteiden asettami-

sessä sekä kannustavaa ja ohjaavaa palautetta tavoitteiden saavuttamisesta siten, että oppimaan oppimisen taidot vahvistuvat. Oppilaanohjauksen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita työtapoja ja palautteen antamisen tapoja, jotka mahdollistavat oppilaiden myönteisen käsityksen muodostumisen itsestään oppijoina ja ryhmän jäseninä. Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja ryhmässä toimimiseen. Heitä kannustetaan myös osallisuuteen omassa lähiympäristössään.

Perusopetuksen alkuvaiheessa luodaan pohja kodin ja koulun yhteistyölle oppilaan ohjauksessa. Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita ja huoltajia tekemään ensimmäisiä koulutukseen liittyviä valintoja ja näkemään valintojen merkityksen tulevien opintojen kannalta. Ammatteihin ja työelämään tutustuminen aloitetaan luokan tai koulun sisäisistä tehtävistä sekä oppilaan lähipiirin ammateista.

Opetus vuosiluokilla

3–6

LUKU 14 VUOSILUOKAT 3–6

14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3–6 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe

Siirtymävaiheessa on tärkeä varmistaa opiskelun edellyttämien perustaitojen hallinta ja vahvistaa kunkin oppilaan itseluottamusta koululaisena. Oppilaita tuetaan erityisesti lukemisen, kirjoittamisen sekä matematiikan valmiuksissa ja opiskelutaidoissa. Myös itsenäisen ja ryhmässä työskentelyn taitojen kehittäminen sekä vastuullisuuteen oppiminen tulevat entistä tärkeämmiksi. Koulutyön onnistumista tuetaan yhdessä kotien kanssa. Oppilaille ja huoltajille annetaan tietoa koulun tarjoamasta kieliohjelmasta ja opintojen järjestelyistä, alkavista uusista oppiaineista sekä mahdollisista valinnaisista tai vapaaehtoisista opinnoista. Heidän kanssaan pohditaan opiskelun asettamia vaatimuksia ja mahdollisesti uuteen ryhmään liittymistä.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen kolmannen vuosiluokan opintojen alkamista.

Vuosiluokat 3–6: Oppijana kehittyminen

Vuosiluokkien 3–6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksiensa ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmaisuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostusta eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumisen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjauksen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3–6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Oppiaineiden määrä kasvaa. Opetuksessa pyritään löytämään luontevia tilanteita eheyttämiseen. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista sekä uusien työskentelytapojen ja arviointikäytäntöjen kohtaamista. Tällöin on tärkeää, että kotona ja koulussa huolehditaan oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvallisiksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Vastuu omasta opiskelusta lisääntyy ja monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

14.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 3–6

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä tuodaan esiin, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 3–6.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä jatketaan systemaattisesti. Tavoitteena on, että oppilaan osaamisen kehittyminen vahvistaa edellytyksiä itsensä tuntemiseen ja arvostamiseen sekä oman identiteetin muotoutumiseen. Identiteetti rakentuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja ympäristön kanssa. Ystävyyden ja hyväksytyksi tulemisen merkitys on suuri. Ikävuodet ovat erityisen otollisia myös kestävä elämäntavan omaksumiselle ja kestävä kehityksen tarpeen pohtimiselle.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Opetuksessa vahvistetaan taitoa asettaa kysymyksiä ja hakea niihin vastauksia itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa havaintoja tehden sekä erilaisia tietolähteitä ja apuvälineitä hyödyntäen. Samalla kehittyvät oppilaiden edellytykset tunnistaa pohdittavaan asiaan liittyviä erilaisia näkökulmia ja löytää uusia oivalluksia sekä harjaantua vähitellen asioiden kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan huomaamaan asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja keskinäisiä yhteyksiä. Heitä kannustetaan kuuntelemaan toisten näkemyksiä ja samalla pohtimaan myös omaa sisäistä tietoaan. Oppilaita ohjataan huomaamaan, että tieto voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi tietoisesti pääättelemällä tai intuitiivisesti, omaan kokemukseen perustuen. Vertaisoppimista eli parin ja ryhmän kanssa työskentelyä ja oppimiseen tähtäävää vuorovaikutusta käytetään monipuolisesti ja vahvistetaan yhdessä työskentelyn taitoja. Ajattelun taitoja harjoitellaan ongelmanratkaisu- ja päättelytehtävin sekä uteliaisuutta, mielikuvitusta, kekseliäisyyttä ja toiminnallisuutta hyödyntävin ja edistävin työskentelytavoin. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään luoviin ratkaisuihin ja olemassa olevien rajojen ylittämiseen.

Oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskelutapoihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoitellaan edelleen. Oppilaita

opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnista-
maan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoit-
teita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia
ja kielellisiä juuriaan sekä pohtimaan oman taustansa merkitystä ja paikkaansa sukupolvien ketjussa.
Koulutyössä tutustutaan kouluyhteisön ja kotiseudun kulttuuriin ennen ja nyt sekä kulttuuriympäris-
töön ja sen muutokseen ja moninaisuuteen. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuripe-
rintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen. Heille avataan mahdollisuuksia kokea ja tulkita tai-
detta ja kulttuuria. Mediakulttuurin analysointi ja median vaikutusten tunnistaminen ja pohdinta on
näillä vuosiluokilla tärkeää. Koulutyössä opitaan tuntemaan ihmisoikeuksia koskevien sopimusten
merkitys yhteiskunnassa ja maailmassa; erityisesti perehdytään Lapsen oikeuksien sopimukseen. Op-
pilaita ohjataan ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja puolustamiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta.
Heille järjestetään mahdollisuuksia kansainväliseen yhteistyöhön ja erilaisten toimintatapojen ja kult-
tuurien vertailuun. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi
sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kieli-
taidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti. Oppilaita ohjataan
asettumaan toisen asemaan ja tarkastelemaan asioita eri näkökulmista. Koulutyössä luodaan innostavia
tilaisuuksia harjaannuttaa sosiaalisia taitoja, kekseliäisyyttä, suunnittelu- ja ilmaisutaitoja sekä käden
taitoja. Oppilaita kannustetaan arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoa ja käyttämään sitä tunteiden
ja näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Koulutyössä oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yh-
teiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan
vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä sekä osallistumaan kouluyhteis-
ön yhteisten sääntöjen laadintaan ja toimintatapojen kehittämiseen. Yhteisessä työskentelyssä oppi-
laat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelen ja leikkien sekä yhteisten tehtävien
yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan
päättökäsitteitä. Tuetaan oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja aiempaa laajemmalla alueella ja
joukkoliikenteessä. Kiinnitetään huomiota erityisesti pyöräilykasvatukseen sekä omasta ja toisten tur-
vallisuudesta huolehtimiseen liikenteessä. Oppilaita ohjataan asianmukaisten turva- ja suojavälineiden
käyttöön ja opetetaan tuntemaan keskeiset turvallisuuteen liittyvät symbolit. Yhdessä keskustellaan yk-
sityisyyden ja henkilökohtaisten rajojen suojaamisen merkityksestä ja opitaan siihen liittyviä toiminta-
tapoja. Koulussa harjoitellaan tarkoituksenmukaista toimintaa erilaisissa vaaratilanteissa.

Opetuksessa tarkastellaan teknologian monimuotoisuutta ja merkitystä. Oppilaat hankkivat tietoa tek-
nologian kehityksestä ja vaikutuksista eri elämänalueilla ja monenlaisissa ympäristöissä. Heitä opaste-
taan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyk-
siä. Oppilaat tutustuvat myös kestävästä kuluttamisesta käytäntöihin, tutkivat jakamisen, kohtuullisuuden

ja säästäväisyyden sekä talouden suunnittelun merkitystä ja harjoittelevat niitä. He saavat ohjausta kulluttajana toimimiseen sekä mainonnan ja median vaikutusten kriittiseen tarkasteluun. Oppilaita ohjataan pohtimaan omia valintojaan kestävän tulevaisuuden kannalta.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä moninaisempia tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Tähän liittyvää perustaitojen ja -tekniikoiden hallintaa syvennetään. Fiktio, faktan ja mielipiteen tarkastelua ja erottelua harjoitellaan. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan ympäristöään ja huomaamaan, että teksteillä on erilaisia tavoitteita ja että tavoitteet vaikuttavat siihen, millaisia keinoja teksteissä käytetään. Tekstit voivat esimerkiksi välittää tietoa, luoda mielikuvia tai houkutella ostamaan.

Monilukutaitoa vahvistetaan tarkastelemalla erilaisia tekstejä tekijän, katsojan sekä käyttöyhteyksien ja -tilanteiden näkökulmista. Oppilaita kannustetaan monipuolisille tiedon lähteille kuten suullisten, audiovisuaalisten, painettujen ja sähköisten lähteiden sekä haku- ja kirjastopalveluiden käyttöön. Samalla oppilaita ohjataan vertailemaan ja arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Kriittistä lukutaitoa kehitetään oppilaille merkityksellisissä kulttuurisissa yhteyksissä. Kertominen, kuvaaminen, vertailu ja selostaminen sekä erilaiset mediaesitykset ovat tässä vaiheessa ominaisia tiedon esittämisen tapoja. Erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen – niin tulkitsejan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittymistä.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti eri oppiaineissa ja muussa koulutyössä ja vahvistetaan yhteisöllistä oppimista. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Koulussa tutkitaan tieto- ja viestintäteknologian vaikutusta arkeen ja otetaan selvää sen kestävästä käyttötavoista.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaat oppivat käyttämään erilaisia laitteita, ohjelmistoja ja palveluita sekä ymmärtämään niiden käyttö- ja toimintalogiikkaa. He harjaantuvat sujuvaan tekstin tuottamiseen ja käsittelyyn eri välineillä ja oppivat myös kuvan, äänen, videon ja animaation tekemistä. Oppilaita kannustetaan toteuttamaan tv:n avulla ideoitaan yksin ja yhdessä toisten kanssa. Ohjelmointia kokeillessaan oppilaat saavat kokemuksia siitä, miten teknologian toiminta riippuu ihmisen tekemistä ratkaisuista. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan tv:n vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön, hyviin käytöstapoihin sekä tekijänoikeuksien perusperiaatteiden tuntemiseen. Koulutyössä harjoitellaan eri viestintäjärjestelmien sekä opetuskäytössä olevien yhteisöllisten palvelujen käyttöä. Oppilaat saavat tietoa ja kokemusta hyvien työasentojen ja sopivan mittaisen työjaksojen merkityksestä terveydelle. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaat harjoittelevat etsimään tietoa useammasta eri lähteestä hakupalveluiden avulla. Heitä ohjataan hyödyntämään lähteitä oman tiedon tuottamisessa ja harjoittelemaan tiedon kriittistä arviointia. Oppilaita kannustetaan etsimään it-

selle sopivia ilmaisutapoja ja käyttämään tv:tä työskentelyn ja tuotosten dokumentoinnissa ja arvioinnissa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen*: Oppilaita ohjataan toimimaan oman roolinsa ja välineen luonteen mukaisesti sekä ottamaan vastuuta viestinnästään. Heidä ohjataan tarkastelemaan ja arvioimaan tv:n roolia vaikuttamiskeinona. Oppilaat saavat kokemuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttämisestä vuorovaikutuksessa koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa myös kansainvälisissä yhteyksissä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Oppilaita ohjataan työskentelemään järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti ja ottamaan kasvavassa määrin vastuuta tekemisestään. Heidä rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja kiinnostumaan erilaisista asioista. Oppilaita kannustetaan sisukkuuteen työn loppuun saattamisessa ja työn tulosten arvostamiseen. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista, ryhmässä toimimista sekä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Yhteisissä työskentelytilanteissa oppilaat saavat mahdollisuuden oppia vastavuoroisuutta, neuvottelutaitoja sekä ponnistelua yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. Oppilaita rohkaistaan tuomaan vapaa-ajalla oppimiaan taitoja koulutyöhön ja opettamaan niitä toisille oppilaille.

Koulutyöhön sisällytetään toimintaa, jossa oppilaat saavat kokemuksia työstä, eri ammateista ja toisten hyväksi toimimisesta. Tällaista voi olla esimerkiksi koulun sisäinen työharjoittelu, yhteistyöhankkeet lähellä toimivien yritysten ja järjestöjen kanssa, kummitoiminta sekä vertaissovittelu tai tukioppilaana toimiminen. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen ja ohjataan näkemään työn ja yrittäjyyden merkitys elämässä ja yhteiskunnassa.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa luodaan edellytykset oppilaiden kiinnostukselle kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioita kohtaan. Oppilaiden kanssa tutkitaan kestävään kehitykseen, rauhaan, tasa-arvoon ja demokratiaan sekä ihmisoikeuksiin, erityisesti lasten oikeuksiin, liittyviä kysymyksiä ja tilanteita. Heidän kanssaan mietitään ja harjoitellaan käytännön tekoja, joilla itse voi vaikuttaa myönteisten muutosten puolesta. Oppilaita ohjataan näkemään median vaikutus yhteiskunnassa ja harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä.

Oppilaat saavat tilaisuuksia harjoitella yhteistyötä, ristiriitojen käsittelyä ja ratkaisujen etsimistä sekä päätöksentekoa niin omassa luokkayhteisössä ja eri opiskelutilanteissa kuin koko kouluyhteisössäkin. Vaikuttaminen ja osallistuminen sekä niistä myönteisten kokemusten saaminen lisäävät yhteisöllisyyden kokemusta koulussa. Kokemukset yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja yhteisöllisyydestä rakentavat luottamusta. Oppilaita innostetaan oppilaskuntatoimintaan, kerhotoimintaan ja esimerkiksi ympäristötoimintaan tai muihin koulun ja lähiyhteisön tarjoamiin toimintamuotoihin, joissa voi oppia osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja ja kasvaa vähitellen vastuun kantamiseen. Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle.

14.3 Paikallisesti päätetyt asiat

14.3.1 Oppilaiden tukeminen siirtymävaiheissa

Oppilaiden siirtymisen tukemista toiselta kolmannelle luokalle kuvataan luvussa 13.3 ja oppilaiden siirtymisen tukemista kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle luvussa 7.6.

14.3.2 Vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 erityispiirteet, tehtävät, paikalliset painotukset sekä toteutumisen seuranta ja kehittäminen

Vuosiluokkien 3–6 erityisenä tehtävänä on oppimaan oppimisen taitojen kehittäminen sekä omien opiskelutapojen ja -taitojen tunnistaminen ja kehittäminen. Oppilaita rohkaistaan itsensä hyväksymiseen, omien rajojen ja oikeuksien tunnistamiseen ja puolustamiseen sekä omasta turvallisuudesta huolehtimiseen. Heitä ohjataan myös velvollisuuksien ja vastuunsa ymmärtämiseen sekä rakentavaan mielipiteiden ilmiäsuun ja vuorovaikutukseen. Minkäänlaista kiusaamisista tai syrjivää käyttäytymistä ei sallita. Oppilaiden kiinnostus eettisiin ja moraalisiin kysymyksiin hyödynnetään luomalla tilaisuuksia keskusteluun ja pohdintaan sekä osallistumiseen ja vastuun ottamisen harjoitteluun. Oppilaita kannustetaan tekemään valintoja omista lähtökohdistaan, sukupuolittuneita ratkaisuja välttämällä. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden ohjaukseen ja tuen tarpeisiin.

Vuosiluokkien 3–6 opetuksessa vahvistetaan ja täydennetään alemmilla vuosiluokilla hankittuja perustaitoja ja opitaan uusia asioita. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttaminen vahvistaa oppiaineiden välistä yhteistyötä ja tarjoaa mahdollisuuksia oppilaiden ikäkaudelle tärkeiden kokemusten saattamiseen. Oppimiskokonaisuuksilla voidaan lisätä työskentelyn toiminnallisuutta sekä tekemällä ja tutkimalla oppimista erilaisissa oppimisympäristöissä. Oppilaiden osuus suunnittelussa vahvistuu. Oppimiskokonaisuudet tarjoavat tilaisuuksia yhdessä tekemiseen, omaan ilmaisuun sekä yhteisön kannalta hyödylliseen toimintaan.

Tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään niiden periaatteiden mukaisesti, jotka on kuvattu luvussa 1.4 opetussuunnitelman toteutumisen arviointia käsittelevässä kohdassa.

14.3.3 Vuosiluokkakokonaisuuden 3–6 laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja niihin liittyvä tukeminen

Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmassa laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 3–6 on esitetty luvussa 14.2. Lisäksi jokaisen oppiaineen yhteydessä kuvataan, kuinka laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liittyvät kyseiseen oppiaineeseen ja kuinka ne otetaan huomioon opetusta järjestettäessä.

14.4 Oppiaineet vuosiluokilla 3–6

Opetussuunnitelmassa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. [Tavoitteet ja sisällöt on vuosiluokkasettu taulukkomuotoon.](#) Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. [Opetussuunnitelman perusteissa on esitetty arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arvioita tai arvosana kahden varten.](#) Ne on siirretty opetussuunnitelmaan sellaisenaan.

Kaikki opetussuunnitelmaan kirjatut mahdolliset tutustumiskäynnit ja retket esimerkiksi kulttuurikohteisiin toteutetaan resurssien salliessa rehtorin tai johtavan rehtorin erillisellä päätöksellä.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 3–6

Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmassa on kaksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärää: suomen kieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Oppiaineen tehtävän kuvaus sekä oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet ovat yhteisiä molemmille oppimäärille ja samoin ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen sekä oppimisen arviointiin liittyvät erityiset näkökulmat. Myös oppiaineelle määritellyt kolme kulmakiveä – empatia, luovuus ja kriittisyys – ohjaavat molempia oppimääriä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on kuvattu erikseen kummassakin oppimäärässä.

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnessa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteri- taide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 3–6 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen erityisenä tehtävänä on oppilaiden ilmaisu- ja vuorovaikutustaitojen sekä lukemisen ja tekstien tuottamisen taitojen ja strategioiden sujuvoittaminen ja tekstilajivalikoiman laajentaminen. Oppilaita ohjataan toimimaan tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja vastuullisesti entistä monipuolisemmissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa, ja heitä ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan yhä monimuotoisempia tekstejä osana oppimaan oppimista. Tietoa kielestä, kirjallisuudesta, mediasta ja muusta kulttuurista opitaan

kielellisten taitojen kehittämisen ja tekstien merkitysten tarkastelun yhteydessä. Opetuksen tavoitteena on herättää kiinnostus ja antaa välineitä kielen havainnointiin, lukuharrastukseen ja monenlaiseen ilmaisuun sekä tarjota kieleen ja kirjallisuuteen liittyviä elämyksiä.

Oulun normaalikoulun äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa on kolme kulmakiveä: empatia, luovuus ja kriittisyys. Kykyä ymmärtää toista ihmistä ja asettua toisen ihmisen asemaan harjoitellaan monella eri osa-alueella: kirjallisuuden lukeminen auttaa näkemään erilaisia ihmiskohtaloita, kirjoittaminen, puhuminen ja kuunteleminen puolestaan tarjoavat mahdollisuuden itse käsitellä ihmisen moninaisuutta. Myös kieltä tutkimalla voidaan havaita, kuinka sanoilla osoitetaan ymmärtämystä tai vastakkainasettelua.

Luova työskentely mahdollistuu kaikilla äidinkielen ja kirjallisuuden osa-alueilla. Esimerkiksi tekstien kirjallisessa sekä suullisessa tuottamisessa ja työskentelytapojen yhteissuunnittelussa oppilaita kannustetaan omiin ideoihin ja luoviin ratkaisuihin.

Runsaassa viestitulvan maailmassa ihminen kohtaa kaikenlaisia tekstejä. Sen vuoksi opetuksessa pidetään tärkeänä, että oppilas perehtyy monenlaisiin teksteihin, oppii näkemään tekstien vaikutuskeinoja ja arvioimaan kriittisesti tekstin luotettavuutta sekä tarkoituksperiä.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on kielellisesti virikkeinen ja yhteisöllinen oppimisympäristö, jossa oppilaiden näkemyksiä arvostetaan ja jossa on mahdollisuus tarkastella ja tuottaa tekstejä yksin ja yhdessä turvallisesti myös viestintäteknologian avulla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden itse valitsemia ja heitä kiinnostavia kirjoja ja muita monimuotoisia tekstejä sekä laajennetaan oppilaiden lukukokemuksia. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta erityisesti kirjastoyhteistyö. Työtavat valitaan niin, että ne mahdollistavat yhdessä toimimisen ja kokemusten jakamisen sekä oppiaineen sisältöalueiden luontevan integroitumisen. Opetusta eheytetään prosessinomaisen opiskelun ja projektityöskentelyn avulla. Vuorovaikutus- ja draamataitoja syvennetään erilaisten harjoitusten avulla. Draamaa ja kirjallisuuden opetusta yhdistetään muiden oppiaineiden opetukseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tukea oppilaiden kielellistä kehitystä, sujuvan luku- ja kirjoitustaidon oppimista sekä lukutaidon syvenemistä ymmärtäväksi lukemiseksi. Oppilaita tuetaan sanavarannon laajentamisessa, käsitteiden oppimisessa sekä ajatusten kielentämisessä ja vuorovaikutustaidoissa. Jokaista oppilasta kannustetaan taitotasoaan vastaavan kirjallisuuden ja muiden tekstien lukemiseen ja ohjataan luetun ymmärtämisen strategioiden käyttöön sekä sopivien opiskelustrategioiden kehittämiseen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen. Oppilaiden tekstien tuottamisen taitojen sekä oikeinkirjoituksen kehittämiseksi annetaan malleja sekä yhteisöllistä ja yksilöllistä tukea. Myös kielellisesti taitavia oppilaita tuetaan lukuhaasteiden ottamisessa, itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 3–6

Arviointi ja siihen perustuva palaute on monipuolista, konkreettista ja oppimisen taitoja kehittävää. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Arviointi perustuu monipuoliseen dokumentointiin siitä, miten oppilaiden laajenevat kielelliset taidot ja tekstien tuottaminen sekä tulkinta kehittyvät ja mitkä ovat heidän tietonsa kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista.

Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa ja muiden työskentelyä, ilmaisua ja tuotoksia. Oppimista tukevan, monipuolisen ja erittelevän arvioinnin ja palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja he saavat välineitä niiden kehittämiseen. Omaehtoinen lukeminen on tärkeä tavoite, jota tuetaan ja arvioidaan suhteessa luku- ja kirjoitustaitoon.

Äidinkielen ja kirjallisuuden sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää valtakunnallisia arviointikriteereitä. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat äidinkielen ja kirjallisuuden eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

14.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus 3–6

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Opetuksessa tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen painopiste on oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitojen, lukuharrastuksen sekä sujuvan ja monipuolisen luku- ja kirjoitustaidon vakiinnuttamisessa. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja. Lyhyiden tekstien lukemisesta edetään kokonaisteosten lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimaan oppimisen yksi keskeisistä tavoitteista on vahvistaa oppilaan aktiivista ja vastuullista roolia oppimisprosesseissa. Näin hän oppii vähitellen huomaamaan omat vahvuutensa ja siten saavuttamaan myönteisiä oppimiskokemuksia. Tavoitteena on myös kannustaa kriittiseksi ajattelijaksi, joka osaa ottaa huomioon myös muiden, toisinaan ristiriitaisiakin näkemyksiä. Koulutaipaleen alusta saakka korostuvat myös itsensä ilmaisemisen, vuorovaikutuksen, luovuuden ja taiteiden merkitys ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittämisessä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ovat läpi koko perusopetuksen keskeinen oppimäärän tavoitealue. Kielen ja kirjallisuuden sekä monenlaisten taidemuotojen avulla Oulun normaalikoulussa tutustutaan muihin ihmisiin ja kulttuureihin; myös oululaista kulttuuria käsitellään kouluvuosien aikana eri tavoin. Suomen kielen ja kirjallisuuden opetussuunnitelma ensimmäisestä kouluvuodesta yhdeksännen kouluvuoden loppuun sisältää monipuoliset puhumisen ja kirjoittamisen polut, jotka kuljettuaan peruskoulunsa päättävä oppilas kykenee toimimaan arkielämässä, opiskelumailmassa ja työelämässä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oulun normaalikoulussa alkuopetusluokilla ohjataan oppilasta sopivaan viestintään arjen jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa niin yksin kuin ryhmissä. Vastuun ottaminen erilaisten viestien tuottamisessa koulun, kodin ja kavereiden välillä sekä viestien merkityksen ymmärtäminen edistävät koululaiseksi kasvamista. Oppimäärän opetussuunnitelmassa ylemmillä luokilla painottuu vastuun ottaminen, viestinnällisten valintojen monipuolistaminen ja tavoitteellisuus sekä omaan arkeen liittyvä rakentava viestintä.

L4 Monilukutaito

Suomen kielessä ja kirjallisuudessa monilukutaito näkyy laajana tekstitarjontana ja sen monipuolisena käsittelynä. Alkuopetuksessa opiskellaan monilukutaitoon liittyviä perustietoja ja -taitoja. Vuosiluokilla 3–6 alkuopetuksessa saavutettuja taitoja ja tietoja varmennetaan ja omaa osaamista laajennetaan. Vuosiluokkien 7–9 aikana omaa osaamista vahvistetaan ja syvennetään edelleen, ja tällöin painopiste on analyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oulun normaalikoulussa alkuopetusluokilla opastetaan oppilaita harjaannuttamaan näppäintaitojaan ja tuottamaan tekstejä monimediaisissa ympäristöissä. Ylemmillä luokilla oppilaita ohjataan harjoitteluun erilaisten tekstien tuottamisesta eri mediaympäristöissä ja sujuvoittamaan näppäin- ja viestintäteknologisia taitojaan. Kaikilla vuosiluokilla oppilaita ohjataan toimimaan verkossa vastuullisesti sekä eettisesti yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. Oppilaat opastetaan tiedostamaan tieto- ja viestintäteknologian merkitys arjessa, opiskelussa ja myöhemmin työelämässä sekä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Suomen kielessä ja kirjallisuudessa työelämätaidot ja yrittäjyys ovat erilaisten työtapojen ja monipuolisten viestintätaitojen opiskelua. Alkuopetuksessa harjoitellaan toimimaan ja viestimään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Vuosiluokilla 3–6 taitoja varmennetaan ja syvennetään tekemällä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Vuosiluokkien 7–9 aikana omaa osaamista syvennetään erilaisissa projektityöskentelyissä verkostoitumalla omassa yhteisössä sekä kansallisesti että mahdollisuuksien mukaan kansainvälisesti, jolloin korostuu laajan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja rohkaistaan osallistumaan koulun toimintaan. Oppilaat harjoittelevat suunnittelemaan omaa ja ryhmänsä opiskelua, siihen liittyviä tavoitteita, toimintatapoja ja arviointia ikäkautensa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaat saavat kokemuksia yhdessä työskentelystä ja tilaisuuksia harjoitella neuvottelutaitoja, ristiriitojen ratkaisemista ja päätöksentekoa. Samalla he oppivat ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Oppilaita ohjataan myös ymmärtämään omien valintojensa sekä toimintatapojensa merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mieltänsä	S1	L1, L2, L7
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojensa vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	L1, L2, L4, L7
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediasissa vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L3, L4
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	L1, L4, L5
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	L1, L4, L5
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdolli-	S2	L1, L4, L5

suuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja -elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä		
Tekstien tuottaminen		
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiinsa ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	L1, L2, L4,L7
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiinsa ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	L1, L4, L5,L7
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen, ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	L1, L4, L5
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L6
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	L1, L2,L4
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2, L4, L5, L7
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	L2, L4,L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

3. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T4	Tekstien eläytyvä kuunteleminen (esimerkiksi sadut, tarinat, kirjavinkkaus)
T1–T4	Omien kokemusten ja ajatusten jakaminen
T1–T4	Vuorovaikutustilanteiden harjoittelu yksin ja ryhmässä (esimerkiksi kerronta ja puheenvuoro)
T1–T4	Ilmaisukeinojen harjoittelu ryhmätilanteissa ja mediaympäristöissä (ääni, liikkeet, eleet, ilmeet ja esimerkiksi nukketeatterin ilmaisukeinot)

	S2 Tekstien tulkitseminen
T5–T8	Erilaisten tekstien sujuvan lukemisen vahvistaminen; tekstien tarkastelua ja tekstien ymmärtämiseen liittyvien strategioiden harjoittelua (esimerkiksi otsikot, väliotsikot, kuvien tarkastelu)
T5–T8	Sanojen luokittelu merkityksen ja muodon perusteella (substantiivit, adjektiivit, pronominit, verbit)
T6, T10	Kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tunnistaminen ja harjoitleminen [Sisällöt liittyvät myös tekstin tuottamisen sisältöalueeseen S3]
T7, T12	Tiedonhankinnan ja tiedon luotettavuuden arvioinnin harjoitleminen
	S3 Tekstin tuottaminen
T9–T12	Monipuolinen tekstien tuottaminen yksin ja yhdessä eri ympäristöissä ja eri tilanteisiin (esimerkiksi kertomus, runo, pieni tietoteksti, viesti, blogi), itsearviointi sekä rakentavan palautteen antaminen
T9–T12	Tekstien suunnittelun ja toteuttamisen varmentaminen (lausetyypit: väite-, kysymys-, käsky- ja huudahduslause; virkkeen tuntomerkit sekä virketason oikeinkirjoitus, otsikointi)
T11	Käsinkirjoittamisen harjoittelu
T11	Tekstin tuottamisessa tarvittavien näppäintaitojen harjoitleminen
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T13	Kielitietoisuuden vahvistaminen (puhekielen ja yleiskielen erot)
T5, T8, T14	Omaehtoisen lukuharrastuksen vahvistaminen ja monipuolinen kirjallisuuteen tutustuminen (esimerkiksi lukudiplomi ja kokonaisteokset)
T14	Kirjaston monipuolinen käyttö (esimerkiksi Oulun kaupungin Kirjastoreitti)
T15	Tutustuminen paikalliseen media- ja kulttuuritarjontaan
T15	Suomalaiseen juhla- ja kansanperinteeseen tutustuminen, omien esitysten toteuttaminen

4. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T4	Tekstien eläytyvä kuunteleminen (esimerkiksi tarinat ja kirjavinkkaus)
T1–T4	Omien mielipiteiden esittäminen ja toisten mielipiteiden kuuntelu ryhmätilanteissa (esimerkiksi kerronta ja puheenvuoro)
T1–T4	Vuorovaikutustilanteiden havainnointia ja harjoittelua
T1–T4	Erilaisten ilmaisukeinojen harjoittelu ja vahvistaminen ryhmätilanteissa ja media-ympäristöissä
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5–T8	Erilaisten tekstien sujuvan lukemisen vahvistaminen ja tekstien ymmärtämiseen liittyvät strategiat (esimerkiksi ennakointi ja ajatuskartta)
T5–T8	Sanojen luokittelu niiden merkityksen ja muodon perusteella (adjektiivien vertailu, verbin persoonamuodot, numeraalit, taipumattomat ja vain osittain taipuvat sanat)
T6, T10	Kertovien ja kuvaavien tekstien kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tunnistaminen ja harjoitleminen [Sisällöt liittyvät myös tekstin tuottamisen sisältöalueeseen S3]

T7, T12	Tiedonhankinnan ja tiedon luotettavuuden arvioinnin harjoittaminen sekä monipuolisten tiedonlähteiden käyttäminen
	S3 Tekstin tuottaminen
T9–T12	Monipuolinen tekstien tuottaminen yksin ja yhdessä eri ympäristöissä ja eri tilanteisiin (esimerkiksi kertomus, runo, päiväkirja, tietoteksti, viesti, ohje, ilmoitus, blogi) Itsearviointi sekä rakentavan palautteen antaminen
T10–T12	Tekstin rakenteiden harjoittaminen (tekstin rakenne, kappalejako)
T11	Käsinkirjoittamisen kehittäminen ja sujuvoittaminen
T11	Tekstin tuottamisessa tarvittavien näppäintaitojen harjoittaminen
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T13–T15	Kielitietoisuudenvahvistaminen (puhekielen ja yleiskielen erot, kielen vaihtelua tilanteen, aiheen, vastaanottajan ja tekstiympäristön mukaan)
T5, T8, T14	Omaehtoisen lukuharrastuksen vahvistaminen ja monipuolinen kirjallisuuteen perehtyminen (esimerkiksi lukudiplomi ja kokonaisteokset sekä mediatekstit)
T14	Kirjaston monipuolinen käyttö (esimerkiksi Oulun kaupungin Kirjastoreitti)
T15	Tutustuminen paikalliseen media- ja kulttuuritarjontaan (esimerkiksi teatteri, museo)
T15	Suomalaiseen juhla- ja kansanperinteeseen tutustuminen, omien esitysten toteuttaminen

5. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T4	Tekstien eläytyvä kuunteleminen (esimerkiksi kirjavinkkaus)
T1–T4	Omien mielipiteiden esittäminen ja perusteleva kuunteleminen ja palautteen antaminen
T1–T4	Puhetilanteiden ja kokonaisilmaisullisten keinojen harjoittelu (esimerkiksi valmisteltu puheenvuoro, draamaharjoitukset ja pienoisnäytelmä)
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5–T8	Tekstin ymmärtämisen strategioiden ja ajattelutaitojen harjoittelu
T5–T8	Sanojen luokittelua muodon ja merkityksen perusteella (kaikki sanaluokat; verbin aikamuodot; peruslauseenjäsenet predikaatti, subjekti ja objekti)
T5–T8	Erilaisten tekstien havainnointi (esimerkiksi kielikuvat, sanonnat, kertoja, aihe)
T7, T12	Monipuolisten tiedonlähteiden käyttäminen, lähteiden tarkastelu, merkitseminen ja luotettavuuden arviointia (tekijänoikeus, verkkoetiikka) [Sisällöt liittyvät myös tekstin tuottamisen sisältöalueeseen S3.]
T6, T10	Ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tunnistaminen ja harjoittaminen [Sisällöt liittyvät myös tekstin tuottamisen sisältöalueeseen S3]
T5–T8	Lapsille ja nuorille suunnatun kirjallisuuden ja kokonaisten teosten lukeminen ja kuuntelu
	S3 Tekstin tuottaminen

T9-T12	Monipuolinen tekstien tuottaminen yksin ja yhdessä eri ympäristöissä ja eri tilanteisiin (esimerkiksi tarina, runo, päiväkirja, mielipide, tietoteksti, viesti, mainos, blogi) Itsearviointi sekä rakentavan palautteen antaminen ja saaminen
T9-T12	Kielellisten valintojen ja yleiskielen hallinnan harjoittelu (lauseiden lajit: päälause ja sivulauseiden tyypit)
T11	Käsinkirjoittamisen vahvistaminen
T11	Tekstin tuottamisessa tarvittavien näppäintaitojen sujuvoittaminen
S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen	
T13	Kielitietoisuuden syventäminen (esimerkiksi oppilaan nimihistoria ja paikkakunnan nimistö)
T5, T8, T14	Monipuolinen kirjallisuuteen perehtyminen, etenkin kokonaisteosten lukeminen
T14	Kirjaston monipuolinen ja omaehtoinen käyttö (esimerkiksi Oulun kaupungin Kirjastoreitti)
T15	Media- ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (esimerkiksi teatteri, museot)
T15	Suomalaiseen juhla- ja kansanperinteeseen tutustuminen, omien esitysten toteuttaminen

6. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	
T1-T4	Tekstien eläytyvä kuunteleminen
T1-T4	Omien mielipiteiden esittäminen ja perusteleminen tavoitteellisesti, toisten mielipiteiden kuunteleminen sekä rakentavan palautteen antaminen ja saaminen (esimerkiksi valmisteltu puheenvuoro)
T1-T4	Kokonaisilmaisullisten keinojen harjoittelua (esimerkiksi näytelmä)
S2 Tekstien tulkitseminen	
T5-T8	Tekstin ymmärtämisen strategioiden tavoitteellinen harjoittelu (esimerkiksi tietotekstiin tai mielipidetekstiin soveltaminen) ja ajattelutaitojen harjoittelu
T5-T8	Tekstien erittelyä ja tarkastelua (sijamuotojen tunnistaminen ja merkityksen tarkastelu; peruslauseenjäsenten ja verbien tarkastelun syventäminen; teema)
T7, T12	Monipuolisten tiedonlähteiden käyttäminen, lähteiden tarkastelu, merkitseminen ja luotettavuuden arviointia (tekijänoikeus, verkkoetiikka) [Sisällöt liittyvät myös tekstin tuottamisen sisältöalueeseen S3.]
T6, T10	Ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisten ja tekstuaalisten piirteiden tunnistaminen ja harjoittelu [Sisällöt liittyvät myös tekstin tuottamisen sisältöalueeseen S3]
S3 Tekstin tuottaminen	
T9-T12	Monipuolinen tekstien tuottaminen yksin ja yhdessä eri ympäristöissä ja eri tilanteisiin (esimerkiksi tarina, runo, päiväkirja, mielipide, tietoteksti, viesti, mainos, blogi, vlogi) Itsearviointi sekä rakentavan palautteen antaminen ja saaminen
T9-T12	Kielellisten valintojen ja yleiskielen hallinnan harjoittelu (lauseen pääjäsenet, sivulauseiden perustyyppit)
T9-T12	Käsinkirjoittamisen vahvistaminen
T11	Tekstin tuottamisessa tarvittavien näppäintaitojen sujuvoittaminen

	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T13	Kielitietoisuuden syventäminen (esimerkiksi Suomen murteet ja Suomessa esiintyviä kieliä ja kulttuureja)
T5, T8, T14	Monipuolinen kirjallisuuteen perehtyminen, etenkin kokonaisteosten lukeminen
T13–T15	Kirjaston monipuolinen ja omaehtoinen käyttö (esimerkiksi Oulun kaupungin kirjastoreitti)
T15	Media- ja kulttuuritarjonnan hyödyntäminen (esimerkiksi teatteri, museot)
T15	Suomalaiseen juhla- ja kansanperinteeseen tutustuminen, omien esitysten toteuttaminen

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 opastaa oppilasta vahvistamaan taitoaan toimia rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä ja ilmaisemaan mielipiteensä	S1	Puheviestintätilanteissa toimiminen	Oppilas esittää ajatuksiaan ja ilmaisee mielipiteensä itselleen tutuissa viestintäympäristöissä.
T2 ohjata oppilasta huomaamaan omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia ja huomioimaan toisten tarpeita ryhmäviestintätilanteissa	S1	Toiminta vuorovaikutustilanteissa	Oppilas hyödyntää äänenkäytön, viestien kohdentamisen ja kontaktinoton taitoja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, osaa muunnella viestintätapaansa tilanteen mukaan ja pyrkii ottamaan muiden näkökulmat huomioon.
T3 ohjata oppilasta käyttämään luovuuttaan ja ilmaisemaan itseään monipuolisesti erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman avulla	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää kokonaisilmaisun keinoja omien ideoidensa ja ajatustensa ilmaisemiseen ryhmässä, osaa pitää lyhyen valmistellun puheen- vuoron tai esityksen sekä osallistuu draamatoimintaan.
T4 kannustaa oppilasta kehittämään myönteistä viestijäkuvaa sekä halua ja kykyä toimia erilaisissa, myös monimediaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaitojen kehittyminen	Oppilas ottaa vastaan palautetta omasta toiminnastaan ja antaa palautetta muille.
Tekstien tulkitseminen			
T5 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tekstin ymmärtämisen strategioita sekä tarkkailemaan ja arvioimaan omaa lukemistaan	S2	Tekstinymmärtämisen perusstrategioiden hallinta	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä ja käyttää tekstinymmärtämisen perusstrategioita sekä osaa tarkkailla ja arvioida omaa lukemistaan.
T6 opastaa oppilasta kehittämään monimuotoisten tekstien erittelyn, arvioinnin ja tulkitsemisen taitoja ja laajentamaan sana-	S2	Tekstien erittely ja tulkinta	Oppilas tunnistaa joitakin kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja

ja käsitevarantoaan sekä edistämään ajattelutaitojaan			yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien kielellisiä ja tekstuaalisia piirteitä. Oppilas osaa käyttää tekstien tulkintataitoja oman ajattelunsa sekä sana- ja käsitevarantonsa kehittämiseen.
T7 ohjata oppilasta tiedonhankintaan, monipuolisten tiedonlähteiden käyttöön ja tiedon luotettavuuden arviointiin	S2	Tiedonhankintataidot ja lähdekriittisyys	Oppilas käyttää tiedonhankinnassaan mediaa ja eri tekstiympäristöjä sekä tilanteeseen sopivia strategioita ja osaa jossain määrin arvioida tietolähteiden luotettavuutta.
T8 kannustaa oppilasta kehittämään kirjallisuudentuntemusta ja kiinnostustaan lapsille ja nuorille tarkoitettua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä kohtaan, luomalla mahdollisuuksia myönteisiin lukukokemuksiin ja elämyksiin, tiedonhalun tyydyttämiseen sekä lukukokemusten jakamiseen, myös monimediaisissa ympäristöissä	S2	Lapsille ja nuorille tarkoitetun kirjallisuuden ja tekstien tuntemus ja lukukokemusten jakaminen	Oppilas tuntee jonkin verran lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta, media- ja muita tekstejä ja osaa jakaa kokemuksiaan, myös monimediaisessa ympäristössä.
Tekstien tuottaminen			
T9 rohkaista oppilasta ilmaisemaan kokemuksiaan, ajatuksiaan ja mielipiteitään ja vahvistamaan myönteistä kuvaa itsestään tekstien tuottajana	S3	Kokemusten ja ajatusten ilmaiseminen	Oppilas ilmaisee kokemuksiinsa ja ajatuksiaan monimuotoisten tekstien avulla.
T10 kannustaa ja ohjata oppilasta kielentämään ajatuksiaan ja harjoittelemaan kertovien, kuvaavien, ohjaavien ja yksinkertaisten kantaa ottavien tekstien tuottamista, myös monimediaisissa ympäristöissä	S3	Oman ajattelun kielentäminen ja eri tekstilajien käyttö	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T11 ohjata oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja vahvistamaan kirjoitetun kielen ja tekstien rakenteiden ja oikeinkirjoituksen hallintaa	S3	Kirjoitustaito ja kirjoitetun kielen hallinta	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja. Oppilas tuntee kirjoitetun kielen perusrakenteita ja oikeinkirjoituksen perusasioita ja käyttää niitä oman tekstinsä tuottamisessa.
T12 kannustaa oppilasta kehittämään tekstin tuottamisen prosesseja ja taitoa arvioida omia tekstejä, tarjota mahdollisuuksia tekstien tuottamiseen yhdessä, rakentavan palautteen antamiseen ja saamiseen, ohjata ottamaan	S3	Tekstien rakentaminen ja eettinen viestintä	Oppilas tuntee ja osaa kuvailla tekstien tuottamisen perusvaiheita, osaa arvioida omia tekstejään ja tuottaa tekstejä vaihteittain yksin ja muiden kanssa sekä antaa ja vastaanottaa palautetta.

huomioon tekstin vastaanottaja sekä toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen			Oppilas osaa merkitä lähteet tekstin loppuun, ymmärtää, ettei saa esittää lainaamaansa tekstiä omanaan ja tietää verkossa toimimisen eettiset periaatteet.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T13 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan, innostaa häntä tutkimaan ja tarkkailemaan kieltä ja sen eri variantteja ja harjaannuttaa käyttämään käsitteitä, joiden avulla kielestä ja sen rakenteista puhutaan ja auttaa ymmärtämään kielellisten valintojen vaikutuksia	S4	Kielen tarkastelun kehittyminen ja kielikäsitteiden hallinta	Oppilas tekee havaintoja ja osaa kuvailla tekstien kielellisiä piirteitä ja käyttää oppimistaan käsitteitä puhuessaan ja kirjoittaessaan niistä.
T14 kannustaa oppilasta laajentamaan tekstivalikoimaansa ja lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuharrastukseen ja lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	Kirjallisuuden tuntemus	Oppilas lukee sovitut lapsille ja nuorille suunnatut kirjat, keskustelee ja jakaa kokemustaan lukemistaan kirjoista.
T15 tukea oppilasta kielellisen ja kulttuurisen identiteetin rakentamisessa ja ohjata arvostamaan eri kulttuureja ja kieliä sekä luoda oppilaalle mahdollisuuksia media- ja kulttuuritarjontaan tutustumiseen sekä oman kulttuurin tuottamiseen	S4	Kielitietoisuuden ja kulttuurin tunte- muksen kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla havaitse- miaan yhtäläisyyksiä ja eroja eri kielten ja kulttuurien välillä. Oppilas osaa kertoa itseään kiinnostavasta media- ja kulttuuritarjonnasta. Oppilas osallistuu omien esitysten suunnitteluun ja esittämiseen.

14.4.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus 3–6

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁷¹. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä

¹⁷¹ Valtioneuvoston asetus 422/2012

vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuuri-sesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittyminen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista¹⁷². Koska opetus tulee järjestää oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta¹⁷³. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkieltensä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tu-

¹⁷² Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

¹⁷³ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

kevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärässä vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppimaan oppiminen ja oppimisstrategioiden tietoinen kehittäminen ovat keskeinen suomi toisena kielenä -oppimäärän tavoitealue. Maahanmuuttajataustaisen oppilaan täytyy paitsi opiskella suomea myös opiskella suomeksi. Hän joutuu omaksumaan kielen rakenteita ja abstraktia sanastoa samanaikaisesti kognitiivisesti vaativien sisältöjen kanssa. Tällöin tarvitaan ymmärtämisen taitojen opetusta. S2-oppimäärän opetussuunnitelmassa ensimmäisestä luokasta yhdeksänteen saakka oppilasta ohjataan vuorovaikutukseen, jossa luetaan, kuunnellaan, analysoidaan, tutkitaan ja työstetään erilaisia tekstilajeja ja samalla opitaan tarvittavaa metakieltä, jonka avulla tekstejä opitaan ymmärtämään.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

S2-oppimäärän opiskelu tähtää oppilaiden omien kielellisten ja kulttuuristen juurien tiedostamiseen ja vahvistamiseen. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden kielellistä repertuaaria esimerkiksi kielellisen päättelyn ja vertailun avulla. Tavoitteena on kehittää ja tukea oppilaiden kielellistä identiteettiä siten, että oppilas tiedostaa ja arvioi kielellisiä resurssejaan ja osaa käyttää niitä hyödyksi niin suomen kielen kuin muiden oppiaineiden oppimisessa. Tällä tavoin oppilas voi vahvistaa omaa toimijuuttaan niin koulussa, vapaa-ajalla kuin yhteiskunnassa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaita ohjataan sopivaan viestintään jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa niin yksin kuin ryhmissä. Heitä kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä ja toisista. Lisäksi heitä ohjataan ottamaan vastuu viestien tuottamisesta ja välittämisestä kodin, koulun ja kavereiden välillä. He saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. Oppilaita ohjataan myös teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohtimaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä

L4 Monilukutaito

S2-oppimäärän opiskelussa oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa

perusopetuksen aikana. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, jolla tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Ylemmillä luokilla harjoittelun painopiste on analyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Kaikilla suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää opiskelevilla oppilailla erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen – niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittymistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Alaluokilla oppilasta opastetaan harjaannuttamaan näppäintaitojaan ja tuottamaan tekstejä monimediaisissa ympäristöissä. Ylemmillä luokilla oppilaita ohjataan harjoittelemaan erilaisten tekstien tuottamista eri mediaympäristöissä ja sujuvoittamaan näppäin- ja viestintäteknologisia taitojaan. Kaikilla vuosiluokilla oppilaita ohjataan toimimaan verkossa vastuullisesti, eettisesti yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. Oppilaat opastetaan tiedostamaan tieto- ja viestintäteknologian merkitys arjessa, opiskelussa ja myöhemmin työelämässä sekä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työelämätaidot ja yrittäjyys ovat erilaisten työtapojen ja monipuolisten viestintätaitojen opiskelua. Alaluokilta lähtien harjoitellaan toimimaan yksin ja yhdessä. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä omassa yhteisössä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa eri-ikäisille sopivilla tavoilla. Yläluokkien aikana omaa osaamista syvennetään erilaisissa projektityöskentelyissä, jolloin korostuu laajan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Oppilaita kannustetaan olemaan aloitteellisia ja rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja viemään aloitetut työt loppuun. Varsinkin yläluokilla edistetään oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä, yrittäjyyttä ja yleensä työelämää kohtaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen kehittämiseen ja rohkaistaan osallistumaan aktiivisesti koulun toimintaan. Ikä kautensa ja edellytystensä mukaisesti he suunnittelevat omaa ja ryhmänsä opiskelua, siihen liittyviä tavoitteita, toimintatapoja ja arviointia. Oppilaat työskentelevät yhdessä harjoitellen neuvottelutaitoja, ristiriitojen ratkaisemista ja päätöksentekoa. Samalla he oppivat ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Oppilaita ohjataan myös ymmärtämään omien valintojen sekä toimintatapojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on tukea suomen kielen taidon kehittymistä sekä luku- ja kirjoitustaidon ja vuorovaikutustaitojen sujuvoitumista ja monipuolistumista. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen yhteydessä harjaannutaan tarkastelemaan kielen piirteitä ja kirjallisuuden keinoja ja edetään laajempien tekstien lukemiseen ja lukukokemusten monipuoliseen jakamiseen.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvaramateriaalia ja taitojaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	L1, L2, L4
T3 ohjata oppilasta ilmaisemaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L4
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitojaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	L2, L4
T6 ohjata oppilasta päättelevään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T7 innostaa oppilasta edistämään käsikirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoitumista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	L1, L4, L5
T8 auttaa oppilasta syventämään taitojaan suunnitella ja tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	L1, L2, L4
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	L2, L4
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuden ja kulttuuriin ja kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön	S4	L2
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	L2, L4
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	L1, L2, L7
T14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	L4, L7

T15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojään ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	L1, L6, L7
---	----	------------

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3–6

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

3. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1	Kielenkäytön harjoittelu eri tilanteissa; autenttisia kielenkäyttötilanteita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, ääntämisen, kuullun ymmärtämisen ja toisten kuuntelemisen ja kertomisen harjoittelu (esimerkiksi oman luokan ja koulun yhteisiin päivänavauksiin, esityksiin ja teemapäiviin osallistuminen)
T1	Oman mielipiteen kertominen
T1	Oman luokan ja koulun yhteisiin päivänavauksiin, esityksiin ja teemapäiviin osallistuminen
T2	Opetustilanteeseen osallistuminen, kuullun ymmärtämisen harjoittelu, aktiiviseen vuorovaikutukseen innostaminen
T3	Draama- ja ilmaisuharjoitukset, multimediaesitysten harjoittelu (esimerkiksi animaatio, lyhyt esitelmä)
	S2 Tekstien tulkitseminen
T4	Lukusuvun vahvistaminen, tekstilajin piirteisiin tutustuminen (esimerkiksi tietoteksti, toistuvat tehtävänannot ja toimintaohjeet, muistiinpanot, kertomus, tekstiviesti, sähköpostiviesti, ilmoitus, mainos, postikortti, uutinen, runo, sarjakuva, haastattelu, päiväkirja, sosiaalisen median ja pikaviestintien tekstit)
T5–6	Luku- ja ymmärtämisstrategioiden harjoittelu (esimerkiksi otsikko, väliotsikot, kuva, kuvatekstit ajatus-/käsittekartta, pääasioiden löytäminen, ennakkoinnin ja päättelyn harjoittelu), virke, sanaluokat (verbi, substantiivi, adjektiivi), synonyymit, ylä- ja alakäsitteiden väliset suhteet
T4	Kerronnan peruskäsitteet: pää- ja sivuhenkilöt, tapahtumapaikka ja -aika, juoni
	S3 Tekstin tuottaminen
T7–9	Opiskeltujen tekstilajien suunnittelemisen, tuottamisen ja jakamisen harjoittelu
T8	Virketasoisen oikeinkirjoituksen varmentaminen, astevaihtelun vahvistaminen, kapalejakoon tutustuminen
T9	Oman tuotoksen ja palautteen antamisen harjoittelu
T7	Käsinkirjoittamisen sujuvoittaminen
T7	Tekstin tuottamisessa tarvittavien näppäintaitojen harjoittelu
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T10	Tilanteeseen ja tekstilajiin sopiva kielenkäyttö, eri tekstilajien ja puhetapojen tyylin tiedostaminen, autenttisia kielenkäyttötilanteita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esimerkiksi vapaa-ajan keskustelu, oppituntipuhe, mediatekstit)
T11	Itseä kiinnostavien tekstien valitseminen (esimerkiksi lehdet, kirjat, tietotekstit, pelit, elokuvat, musiikki)
T11	Monipuolinen kirjallisuuteen tutustuminen ja lukuharrastukseen kannustaminen, lukudiplomi, kirjastovierailut

T12	Oman kieli- ja kulttuuri-identiteetin tukeminen, omasta kulttuurista ja kielestä kertominen, oppilaiden osaamien kielten vertailu ja näkyväksi tekeminen
	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T13-15	Monilukutaitoon ohjaaminen: tiedonhaun ja tiedon jäsentämisen harjoittelu, oppimisstrategioiden ja tyylien tunnistamisen harjoittelu
T13-15	Eri oppiaineiden kielen havainnointi, oppilaiden kielivarannon hyödyntäminen

4. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1-2	Kielenkäytön harjoittelu eri tilanteissa; autenttisia kielenkäyttötilanteita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, ääntämisen, kuullun ymmärtämisen sekä toisten kuuntelemisen ja kertomisen harjoittelu
T1-2	Omien mielipiteiden kertominen
T1-2	Oman luokan ja koulun yhteisiin päivänavauksiin, esityksiin ja teemapäiviin osallistuminen
T3	Draama- ja ilmaisuharjoitukset, audiovisuaalisen esityksen tekeminen, esittäminen ja palautteen antaminen
	S2 Tekstien tulkitseminen
T4-6	Erilaisten tekstien sujuvan lukemisen vahvistaminen, luku- ja ymmärtämisstrategioiden harjoittelu (esimerkiksi otsikko, väliotsikot, kuva, kuvatestit, diagrammi, kaavio, ajatus- ja käsitekartta, ylä- ja alakäsitteiden väliset suhteet, ennakkoinnin ja päättelyn harjoittelu), kuuntelun strategioiden harjoittelu
T4-6	Erilaisten tekstilajien tarkasteleminen (esimerkiksi toistuvat tehtävänannot ja toimintaohjeet, muistiinpanot, määritelmät, tietoteksti, kertomus, kuvaus, sähköpostiviesti, ilmoitus, mainos, lyhyt uutinen, sarjakuva, mielipide, blogi, haastattelu, aikataulu, päiväkirja, sosiaalisen median ja pikaviestinten tekstit)
T5-6	Virke (pää- ja sivulause), sanojen luokittelu niiden merkityksen ja muodon perusteella: verbi (persoonamuodot, presens ja imperfekti), substantiivi, adjektiivi, pronimi, numeraali
T4	Kerronnan peruskäsitteet: pää- ja sivuhenkilöt, tapahtumapaikka ja -aika, juoni
	S3 Tekstin tuottaminen
T7	Käsikirjoittamisen sujuvoituminen
T7	Tekstin tuottamisessa tarvittavien näppäintaitojen harjoittelu
T7-9	Tekstien suunnittelemisen ja toteuttamisen varmentaminen (tekstin rakenne ja kapalejako)
T7-9	Opiskeltujen tekstilajien suunnittelemisen, tuottamisen ja jakamisen harjoittelu
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T10	Tilanteeseen ja tekstilajiin sopiva kielenkäyttö, eri tekstilajien ja puhetapojen tyylin tiedostaminen, autenttisia kielenkäyttötilanteita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esimerkiksi vapaa-ajan keskustelu, oppituntipuhe, sosiaalisen median ja pikaviestinten kieli)
T11	Lukuharrastuksen vahvistaminen, monipuoliseen kirjallisuuteen tutustuminen, luku-diplomi
T11-12	Kirjaston monipuolinen käyttö
T11-12	Tutustuminen paikalliseen media- ja kulttuuritarjontaan

T12	Oman kieli- ja kulttuuri-identiteetin tukeminen, omasta kulttuurista ja kielestä kertominen, oppilaiden osaamien kielten vertailu ja näkyväksi tekeminen
	S5 Kielen käyttö oppimisen tukena
T13-15	Monilukutaitoon ohjaaminen: tiedonhaun ja tiedon jäsentämisen harjoittelu, oppimisstrategioiden ja tyylien tunnistamisen harjoittelu
T13-15	Eri oppiaineiden kielen havainnointi, oppilaiden kielivarannon hyödyntäminen

5. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1-3	Kielenkäytön harjoittelu eri tilanteissa (autenttisia kielenkäyttötilanteita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, ääntämisen, kuullun ymmärtämisen sekä toisten kuuntelemisen ja kertomisen harjoittelu)
T1-3	Omien mielipiteiden esittäminen ja palautteen antaminen, mielipiteiden perusteleminen
T1-3	Oman luokan ja koulun yhteisiin päivänavauksiin, esityksiin ja teemapäiviin osallistuminen
T1-3	Draama- ja ilmaisuharjoitukset, audiovisuaalisen esityksen suunnittelu, toteuttaminen, esittäminen ja palautteen antaminen
	S2 Tekstien tulkitseminen
T4-6	Tekstin ymmärtämisen strategioiden ja ajattelutaitojen harjoittelu
T4-6	Erilaisiin koulun teksteihin tutustuminen (esimerkiksi muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä, pidempi koevastaus, oppikirjateksti, kuva, kaavio, diagrammi, kertomus, kuvaus, mielipideteksti, asiateksti)
T4-6	Erilaisten mediatekstien tarkasteleminen (esimerkiksi verkkosivu, uutinen, mainos, sarjakuva, sosiaalisen median ja pikaviestinten tekstit, blogi)
T4-6	Erilaisten puhetilanteiden harjoittelu (esimerkiksi opetuspuhe, opetuskeskustelu, pari- ja ryhmäkeskustelu, kertomus, puheenvuoro, puhe-esitys, haastattelu, asiointikeskustelu, vapaa-ajan keskustelu)
T6	Sanojen luokittelua muodon ja merkityksen perusteella (kaikki sanaluokat; verbin aikamuodot; peruslauseenjäsenet predikaatti, subjekti ja objekti)
T6	Eri sijamuotojen merkityksen tarkastelu
T4-6	Erilaisten tekstien havainnointi (kielikuvat, sanonnat)
T4	Kirjallisuuden peruskäsitteiden kehittäminen: pää- ja sivuhenkilöt, tapahtumapaikka ja -aika, juoni, aihe
T4-6	Lapsille ja nuorille suunnatun kirjallisuuden ja kokonaisten teosten lukeminen ja kuuntelu, lukudiplomi
	S3 Tekstien tuottaminen
T7	Käsinkirjoittamisen sujuvoittaminen
T7	Tekstin tuottamisessa tarvittavien näppäintaitojen sujuvoittaminen
T8	Kokonaisten tekstien suunnittelemisen ja toteuttamisen kehittäminen (otsikointi, tekstin rakenne, kappalejako, sanavalinnat ja oikeinkirjoitus)
T8	Tekstin tarkasteleminen (esimerkiksi lauseke, lauseen pääjäsenet, sivulauseiden perustyyppit)
T8-9	Opiskeltujen tekstilajien suunnittelemisen, tuottamisen ja jakamisen harjoittelu
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen

T10	Tilanteeseen ja tekstilajiin sopiva kielenkäyttö, eri tekstilajien ja puhetapojen tyylin tiedostaminen, autenttisia kielenkäyttötilanteita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esimerkiksi vapaa-ajan keskustelu, oppituntipuhe, sosiaalisen median ja pikaviestinten kieli, yleiskielen ja murteiden tarkastelu)
T10	Kielitietoisuuden kehittäminen: nomini- ja verbityypit, sanojen johtaminen
T11	Monipuolisen lukemisen ja kirjoittamisen harrastamisen tukeminen, lukudiplomi
T11-12	Kirjaston monipuolinen käyttö
T11-12	Tutustuminen paikalliseen media- ja kulttuuritarjontaan (teatteri ja museot)
T12	Oman elinympäristön monikielisyyden ja kulttuurien tarkastelu, oman kielellisen identiteetin tiedostaminen ja oman toimijuuden vahvistaminen
	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T13-14	Monilukutaitoon ohjaaminen (esimerkiksi tiedonhaun ja tiedon jäsentämisen harjoittelu, oppimisstrategioiden ja tyylien tunnistamisen kehittäminen)
T13	Omien oppimistavoitteiden asettamisen harjoittaminen
T14	Eri oppiaineiden kielen havainnointi, tekstin rakentumisen tarkasteleminen
T15	Itsenäisen tiedonhaun harjoittelu, jäsenneilyn suullisen tai kirjallisen esitelmän valmistelu
T13-15	Oman kielivarannon hyödyntäminen opiskelun tukena

6. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1-3	Kielenkäytön harjoittelu eri tilanteissa; autenttisia kielenkäyttötilanteita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, ääntämisen, kuullun ymmärtämisen sekä toisten kuuntelemisen ja kertomisen eläytyvä harjoittelu
T1-3	Omien mielipiteiden esittäminen ja perusteleminen, rakentavan palautteen antaminen ja saaminen
T1-3	Oman luokan ja koulun yhteisiin päivänavauksiin, esityksiin ja teemapäiviin osallistuminen
T1-3	Draama- ja ilmaisuharjoitukset, audiovisuaalisen esityksen suunnitteleminen, toteuttaminen, esittäminen ja palautteen antaminen
	S2 Tekstien tulkitseminen
T4-6	Tekstin ymmärtämisen strategioiden sekä ajattelu- ja päättelytaitojen harjoittelu
T4-6	Koulun tekstilajien ymmärtämisen vahvistaminen (esimerkiksi muistiinpanot, määritelmä, tiivistelmä, pidempi koevastaus, oppikirjateksti, kuva, kaavio, diagrammi, kertomus, kuvaus, mielipideteksti, asiateksti)
T4-6	Median tekstilajien ymmärtämisen vahvistaminen (esimerkiksi verkkosivu, uutinen, mainos, sarjakuva, sosiaalisen median ja pikaviestinten tekstit, blogi)
T4-6	Puhuttujen tekstien ymmärtämisen vahvistaminen (esimerkiksi opetuspuhe, opetuskeskustelu, pari- ja ryhmäkeskustelu, kertomus, puheenvuoro, puhe-esitys, haastattelu, asiointikeskustelu, vapaa-ajan keskustelu)
T6	Sanojen luokittelua muodon ja merkityksen perusteella (kaikki sanaluokat)
T6	Eri sijamuotojen merkityksen ymmärtämisen vahvistaminen
T6	Erilaisten tekstien havainnointi (kielikuvat, sanonnat)
T4-6	Lapsille ja nuorille suunnatun kirjallisuuden ja kokonaisten teosten lukeminen ja kuuntelu, lukudiplomi
T4	Kirjallisuuden peruskäsitteet: pää- ja sivuhenkilöt, tapahtumapaikka ja -aika, juoni, aihe, teema

	S3 Tekstien tuottaminen
T7	Käsinkirjoittamisen sujuvoituminen
T7	Tekstin tuottamisessa tarvittavien näppäintaitojen vahvistaminen
T8	Kokonaisten tekstien suunnittelemisen ja toteuttamisen vahvistaminen (otsikointi, tekstin rakenne, kappalejako, sanavalinnat ja oikeinkirjoitus)
T8	Tekstin tarkasteleminen (lauseke, lauseen pääjäsenet, sivulauseiden perustyyppit)
T8-9	Lähteiden tarkastelun, merkitsemisen ja luotettavuuden arvioinnin harjoittelu
T9	Opiskeltujen tekstilajien suunnittelemisen, tuottamisen ja jakamisen vahvistaminen
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T10-12	Tilanteeseen ja tekstilajiin sopiva kielenkäyttö, eri tekstilajien ja puhetapojen tyylin tiedostaminen, autenttisia kielenkäyttötilanteita erilaisissa vuorovaikutustilanteissa (esimerkiksi vapaa-ajan keskustelu, oppituntipuhe, sosiaalisen median ja pikaviestinten kieli, yleiskielen ja murteiden tarkastelu)
T10	Kielitietoisuuden vahvistaminen (nomini- ja verbityyppit, sanojen johtaminen)
T11	Monipuolisen lukemisen ja kirjoittamisen harrastamisen tukeminen, lukudiplomi
T11	Kirjaston monipuolinen käyttö
T11	Tutustuminen paikalliseen media- ja kulttuuritarjontaan (mahdollisesti teatteri ja museot)
T12	Oman elinympäristön monikielisyyden ja kulttuurien tarkastelu, oman kielellisen identiteetin tiedostaminen ja oman toimijuuden vahvistaminen
	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T13-15	Monilukutaitoon ohjaaminen (tiedonhaun ja tiedon jäsentämisen harjoittelu, oppimissstrategioiden ja tyylien tunnistamisen vahvistaminen)
T13	Omien oppimistavoitteiden asettamisen kehittäminen
T14	Eri oppiaineiden kielen havainnointi, tekstin rakentumisen tarkasteleminen
T15	Itsenäisen tiedonhaun harjoittelu, jäsennellyn suullisen tai kirjallisen esitelmän valmistelu ja esittäminen
T13-15	Oman kielivarannon hyödyntäminen opiskelun tukena

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta vahvistamaan ilmaisuvarantoaan ja taitoaan ilmaista mielipiteensä ja toimia rakentavasti koulun ja muun arjen vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustaidot ja ilmaisuvaranto	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin käyttäen ilmaisuvarantoaan sekä keskustelee ja työskentelee erilaisten aihepiirien ja tekstien pohjalta.
T2 innostaa oppilasta vahvistamaan kasvokkaisen vuorovaikutuksen, opetuspuheen ja kuultujen tekstien kuuntelu- ja ymmärtämistaitojaan	S1	Tekstien ymmärtäminen ja vuorovaikutuksessa toimiminen	Oppilas ymmärtää opetuspuhetta ja muuta kuulemaansa, kun tilanne tai aihe on ennestään tuttu tai ymmärtämistä tuetaan. Oppilas osaa toimia kasvokkaisuissa vuorovaikutustilanteissa.
T3 ohjata oppilasta ilmaistamaan itseään monipuolisesti sanallisia ja ei-sanallisia ilmaisukeinoja käyttäen sekä	S1	Ilmaisu vuorovaikutustilanteissa	Oppilas ilmaisee itseään erilaisia ilmaisun keinoja käyttäen ja osaa ottaa huomioon puhekumppaninsa.

käyttämään luovuuttaan ja ottamaan huomioon myös muut osallistujat			
Tekstien tulkitseminen			
T4 ohjata oppilasta sujuvoittamaan lukutaitoaan ja käyttämään tietoaan tekstilajeista tekstien erittelemisessä ja tiedon luotettavuuden arvioinnissa itsenäisesti ja ryhmässä	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstilajitaidot tekstin tulkinnessa	Oppilas lukee sujuvasti monimuotoisia tekstejä. Oppilas tunnistaa kertomuksen, tietotekstin ja arvioivan tekstin ja harjoittelee käyttämään tietoa tekstilajipiirteistä tekstien tulkinnessa ja arvioinnissa.
T5 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisissa tilanteissa tarkoituksenmukaisia luku- ja ymmärtämisstrategioita käyttäen	S2	Tekstien tulkinta	Oppilas osallistuu erilaisiin kielenkäyttötilanteisiin ja osaa tulkita puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.
T6 ohjata oppilasta päättelävään tekstien tulkintaan sekä laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevarannon laajentuminen, päättelävä tekstien tulkinta	Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon sekä tunnistaa tekstistä merkityksiä, jotka vaativat päättelyä.
Tekstien tuottaminen			
T7 innostaa oppilasta edistämään käsinkirjoittamisen ja näppäintaitojen sujuvoittamista ja tuottamaan arjessa ja koulussa tarvittavia monimuotoisia tekstejä yksin ja ryhmässä	S3	Tekstilajitaidot tekstin tuottamisessa, käsinkirjoittaminen ja näppäintaidot	Oppilas osaa ohjatusti käyttää kertomiselle, kuvaamiselle ja yksinkertaiselle kantaaottavalle tekstille tyypillistä kieltä. Oppilas osaa kirjoittaa suomea käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T8 auttaa oppilasta syventämään taitoaan tuottaa tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä käyttämään monipuolisesti niissä tarvittavaa sanastoa ja kieliopillisia rakenteita	S3	Tekstien tuottaminen	Oppilas tuottaa kokonaisia tekstejä ja osoittaa niissä oikeinkirjoituksen tuntemusta. Oppilas osaa otsikoida tekstinsä, jakaa sen kappaleisiin ja kiinnittää huomiota sananvalintoihin.
T9 ohjata oppilasta tarkastelemaan ja arvioimaan omia tekstejään sekä kehittämään taitoa antaa ja vastaanottaa palautetta	S3	Tekstien arviointi sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen	Oppilas osaa arvioida tuottamiaan tekstejä, tunnistaa omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana sekä osaa antaa ja vastaanottaa palautetta.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan kielitietoisuuttaan ja havainnoimaan kielenkäytön tilanteista vaihtelua, eri kielten piirteitä ja puhutun ja kirjoitetun suomen säännönmukaisuuksia	S4	Kielten ja kielenkäytön piirteiden havainnointi ja vertailu	Oppilas tunnistaa kielen rakenteen säännönmukaisuuksia ja kykenee kuvaamaan tavallisimpia peruskäsitteitä käyttäen, miten kielenkäyttö vaihtelee eri tilanteissa. Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristönsä kielistä ja murteista.
T11 innostaa oppilasta tutustumaan monipuolisesti kirjallisuuteen ja kulttuuriin ja	S4	Kirjallisuuden ja kulttuurin tuntemus	Oppilas lukee lasten- ja nuortenkirjallisuutta ja pystyy kertomaan ajatuksiaan lukemastaan ja

kannustaa lukemaan lapsille ja nuorille suunnattua kirjallisuutta sekä rohkaista lukuelämysten jakamiseen ja kirjaston aktiiviseen käyttöön			muusta lasten- ja nuortenkulttuurista.
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan koulun ja muun ympäristön kulttuurista monimuotoisuutta sekä tukea oppilaan monikielistä ja -kulttuurista identiteettiä ja rohkaista hyödyntämään ja kehittämään omaa kielirepertuaaria	S4	Kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden havainnointi	Oppilas osaa kuvailla omaa ja elinympäristönsä monikielisyttä sekä kulttuurista monimuotoisuutta.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T13 innostaa oppilasta vahvistamaan myönteistä käsitystä itsestään kielenkäyttäjänä ja kielenoppijana sekä asettamaan oppimistavoitteita	S5	Oppimistavoitteiden asettaminen	Oppilas osaa ohjatusti asettaa itselleen oppimistavoitteita.
T 14 ohjata oppilasta havaitsemaan, miten kieltä käytetään eri oppiaineissa	S5	Eri oppiaineiden kielen havainnointi	Oppilas lukee tuetusti eri oppiaineiden tekstejä tai niiden osia ja osaa kuvailla, millaisista osista tekstit rakentuvat.
T 15 kannustaa oppilasta kehittämään tietojään ja kielellisiä keinojaan itseohjautuvaan työskentelyyn, tiedonhakuun ja tiedon jäsentämiseen itsenäisesti ja ryhmässä	S5	Tekstin rakentaminen ja tiedonhaku	Oppilas osaa tuottaa sovitusta aihepiiristä hankkimansa tiedon pohjalta jäsennellyn suullisen tai kirjallisen tekstin itsenäisesti tai ryhmässä. Oppilas osaa ohjatusti valita tilanteeseen ja aiheeseen sopivan tavon hankkia tietoa.

14.4.2 Toinen kotimainen kieli: ruotsin kielen B1-oppimära 6

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielen ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa.

Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja kannustaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

Oulun normaalikoulun kieliohjelma on kuvattu opetussuunnitelman luvussa 1.4.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikie-lisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ruotsin kielen B1-oppimäärässä 6. vuosiluokalla

Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnessa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia

tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti.

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Kulttuurista moninaisuutta käsitellään pohtimalla eri yhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet 6. vuosiluokalla

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1	L1, L2, L4
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	L2
Kieltenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan salivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	L1, L5, L3
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	L3, L5
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	L4
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kielillisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toista ja hidastusta	S3	L4
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitetusta tekstistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3	L4

Ruotsin kielen B1-oppimäärän sisällöt 6. vuosiluokalla

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

6. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt

	Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisestä suhteesta	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tarkastellaan ja verrataan ruotsin kielen ja entuudestaan tuttujen kielten tärkeimpiä yhtäläisyyksiä ja eroja.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1
	Kieltenopiskelutaidot
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2 Kielenopiskelutaidot: Asetetaan tavoitteita ja suunnitellaan toimintaa yhdessä. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää. Opetellaan huomaamaan, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa arkisissa yhteyksissä.
T4 rohkaista oppilasta näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2
	Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa
T5 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisten aihepiirien yhteydessä, kuten minä itse, perheeni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto. Lisäksi valitaan yhdessä kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä. Opetellaan ruotsin kielen tärkeimmät suomesta poikkeavat foneettiset merkit ja niiden luonteva ääntäminen. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita.
T6 rohkaista oppilasta käyttämään viestinsä perille saamiseksi monenlaisia, myös ei-kiellisiä keinoja ja pyytämään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3

T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia	S3
	Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä
T8 rohkaista oppilasta ottamaan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoitavasta ja ikätasolleen sopivasta puheesta tai kirjoitustusta tekstistä	S3
	Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista	S3

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet 6. vuosiluokalla

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä 6. vuosiluokalla

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runtas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä 6. vuosiluokalla

Arviointi ja palaute on luonteeltaan oppimista ohjaavaa ja kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin

kielillisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Ruotsin kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää ruotsin kielen B1-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota /arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 auttaa oppilasta jäsentämään käsitystään kaikkien osaamiensa kielten keskinäisistä suhteista	S1	Kielten keskinäissuhteiden hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata, mihin kielikuntiin hänen osaamansa ja opiskelemansa kielet kuuluvat.
T2 tutustuttaa oppilas suomen ja ruotsin asemaan kansalliskielinä sekä ruotsin kielen vaikutukseen suomen kieleen	S1	Ruotsin kielen aseman ja merkityksen tunteminen Suomessa	Oppilas osaa nimetä syitä, joiden vuoksi Suomessa käytetään ruotsia ja mainita ruotsista suomeen lainautuneita sanoja.
Kielenopiskelutaidot			
T3 ohjata oppilasta harjaannuttamaan viestinnällisiä taitojaan sallivassa opiskeluilmapiirissä ja tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä ottamaan vastuuta opiskelustaan ja arvioimaan osaamistaan	S2	Toiminta opiskelutilanteessa	Oppilas harjaannuttaa ruotsin taitoaan ryhmässä myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen, huolehtii kotitehtävistään sekä osallistuu ryhmän työskentelyyn myönteisellä tavalla. Oppilas osaa arvioida ruotsin taitonsa kehittymistä suhteellisen realistisesti.
T4 rohkaista oppilaita näkemään ruotsin taito tärkeänä osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja rohkaista ruotsinkielisten oppimisympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen myös koulun ulkopuolella	S2	Ruotsin kielen käyttöalueiden ja -mahdollisuuksien tunnistaminen omassa elämässä	Oppilas osaa mainita joitakin ruotsin kielen käyttöalueita ja -mahdollisuuksia.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso: A1.2
T5 ohjata oppilasta harjoitteluun erilaisia, erityisesti suullisia viestintätilanteita	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy satunnaisesti yleisimmin toistuvista, rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen vielä

			enimmäkseen viestintäkump- paniin.
T6 rohkaista oppilasta käyttä- mään viestinsä perille saa- miseksi monenlaisia, myös ei- kielellisiä keinoja ja pyytä- mään tarvittaessa toistoa ja hidastusta	S3	Viestintästrategioi- den käyttö	Oppilas tukeutuu viestinnäs- sään kaikkein keskeisimpiin sanoihin ja ilmauksiin. Oppilas tarvitsee paljon apu- keinoja ja osaa pyytää toista- mista tai hidastamista.
T7 ohjata oppilasta harjoitte- lemaan erilaisia kohteliaisuu- den ilmauksia	S3	Viestinnän kulttuuri- nen sopivuus	Oppilas osaa käyttää muuta- mia kaikkein yleisimpiä kie- lille ominaisia kohteliaisuu- den ilmauksia rutiininomai- sissa sosiaalisissa kontak- teissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.2
T8 rohkaista oppilasta otta- maan selvää tilanneyhteyden avulla helposti ennakoita- vasta ja ikätasolleen sopi- vasta puheesta tai kirjoite- tusta tekstistä	S3	Tekstien tulkintatai- dot	Oppilas ymmärtää harjoitel- tua, tuttua sanastoa ja ilmai- sua sisältävää muutaman sa- nan mittaista kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta. Oppilas tunnistaa tekstistä yksittäisiä tietoja.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.1
T9 tarjota oppilaalle run- saasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa hyvin pie- nimuotoista puhumista ja kir- joittamista	S3	Tekstien tuottamis- taidot	Oppilas osaa ilmaista itseään puheessa hyvin suppeasti käyttäen harjoiteltuja sanoja ja opeteltuja vakioilmaisuja. Oppilas ääntää joitakin har- joiteltuja ilmauksia ymmär- rettävästi. Oppilas osaa kirjoittaa joita- kin erillisiä sanoja ja sanon- toja.

14.4.3 Vieraat kielet 3–6

Kielikasvatus

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuu-
det on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opet-
taja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikie-
lisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden kart-
tuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa
ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

14.4.3.1 Englannin kielen A-oppimäärä 3–6

Oulun normaalikoulussa kaikilla oppilailla on äidinkielen lisäksi opetusta vähintään kahdessa muussa kielessä: yhteisessä A1-kielessä englannissa sekä 6. vuosiluokalla alkavassa B1-kielessä ruotsissa ja mahdollisesti myös 4. vuosiluokalla alkavassa A2-kielessä, joka on A-kielen valinnainen oppimäärä. A1-kielen opetus alkaa 1. vuosiluokalla. Kyseisen vuosiluokan oppimisen tavoite- ja sisältötaulukko on esitetty luvussa 13.4.3.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet englannin kielen A-oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Englannin oppiaineessa oppilasta ohjataan havainnoimaan englannin kielen ja sen kielialueen kulttuurien ominaispiirteitä itsenäisesti ja yhdessä pohtien. Oppilas tutustuu erilaisiin vieraan kielen opiskelun työskentelytapoihin ja häntä rohkaistaan löytämään itselleen parhaiten sopivia oppimisstrategioita. Opetus tukee oppilaan myönteisen kielenoppijaidentiteetin muodostumista. Oppilas harjoittelee asettamaan omalle oppimiselleen tavoitteita sekä arvioimaan niiden toteutumista. Oppilas oppii hahmottamaan, miten kielen eri osa-alueet muodostavat kokonaisuuden ja ymmärtämään kielen erityislaatuisen

roolin ihmisten välisessä viestinnässä. Pari- ja ryhmätyöskentely ovat luontevia opiskelumuotoja vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen osaamiseen tähtäävässä opetuksessa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilasta ohjataan arvostamaan omaa kulttuurista taustaansa sekä kulttuurista moninaisuutta omassa elinpiirissään. Oppilas tutustuu englanninkielisen maailman kulttuureihin ja harjoittelee kulttuurisidonnaisten normien mukaisesta toimintaa sosiaalisissa tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaan kasvua monipuoliseksi ja taitavaksi kielenkäyttäjäksi englannin kielellä sekä rohkaistaan häntä itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti, ja oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia myös kansainväliseen yhteistyöhön.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Englannin oppiaineessa harjoitellaan toimimaan erilaisissa arkipäivän tilanteissa englannin kielellä. Oppilasta ohjataan ymmärtämään englannin kielen asema kansalaistaitona jokapäiväisessä elämässä sekä globaalin kommunikaation välineenä.

L4 Monilukutaito

Oppilasta ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan monenlaisia ikäkaudelle ominaisia englanninkielisiä tekstejä eri yhteyksissä. Oppilasta kannustetaan löytämään itselle sopivia englanninkielisiä tekstejä monipuolisista lähteistä sekä arvioimaan hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilasta ohjataan pohtimaan kulttuurin merkitystä tekstien tulkitsemisessa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti englannin opetuksessa. Tv on luonteva osa kielen pelillistä ja luovaa oppimista. Oppilas käyttää tv:tä oppimisen välineenä tiedon hakemiseen, monenlaisten tekstien etsimiseen, työstämiseen ja tuottamiseen sekä vuorovaikutukseen myös kansainvälisissä yhteyksissä. Oppilas harjoittelee turvallista ja vastuullista toimintaa englanninkielisissä tietoverkkoympäristöissä. Oppilasta ohjataan pohtimaan kielenkäytön eroavaisuuksia erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Englannin oppiaineessa oppilas harjoittelee työskentelyä yksin sekä yhteistyössä muiden kanssa. Oppilasta ohjataan toimimaan yritteliäästi sekä ottamaan vastuuta omasta työskentelystään. Häntä rohkaistaan tunnistamaan omat vahvuutensa sekä kiinnostumaan erilaisista asioista myös englannin kieltä hyödyntäen. Oppilas ymmärtää englannin kielen merkityksen ja vuorovaikutustaidot osana tulevaisuuden työelämää.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Englannin oppiaineessa oppilas osallistuu luokkayhteisön toimintaan erilaisissa vuorovaikutteisissa tilanteissa. Oppilas harjoittelee ilmaisemaan oman mielipiteensä englannin kielellä. Opetuksessa käsitellään kestävän kehityksen teemoja.

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalissa viestinnän kielenä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkoletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kieltenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 ohjata oppilasta harjoittelemaan vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	L2, L4, L5, L7
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	L4
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L3, L4, L5, L7

Englannin kielen A-oppimäärän oppimisen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 3–6

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

3. vuosiluokka

Oppimisen tavoitteet	
Oppilas tutustuu englannin kieleen ja harjoittelee ääntämisen perusteita. Oppilas harjoittelee erityisesti suullisia, tuttuihin aihepiireihin liittyviä viestintätilanteita. Oppilas käyttää erilaisia apukeinoja ja harjoittelee päätelemään yksittäisten sanojen merkityksiä. Oppilas harjoittelee käyttämään kaikkien tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia usein toistuvissa sosiaalisissa tilanteissa. Oppilas tutustuu erilaisiin kielenoppimisstrategioihin ja käyttää niitä oppiakseen yksittäisiä sanoja ja ilmauksia sekä harjoittelee myös kirjoittamaan niitä.	
Tavoitteet	Sisällöt
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
T1–T3	- Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. - Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. - Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.
S2 Kielenopiskelutaidot	
T5–T6	- Harjoitellaan kielenopiskelurutiineja. - Harjoitellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten muistiinpainamiskeinoja.
S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä	
T7–T9	Taito toimia vuorovaikutuksessa - Käsitellään seuraavia aihepiirejä: minä itse, perheeni ja oma lähiympäristöni. - Harjoitellaan kohteliasta tervehtimistä sekä puhuttelua. - Opetellaan esittelemään itsensä sekä kertomaan itselle tärkeistä asioista. - Harjoitellaan asiatietojen kysymistä ja antamista.
T10	Taito tulkita tekstejä - Harjoitellaan tulkitsemaan lyhyitä dialogeja. - Harjoitellaan löytämään yksittäisiä tietoja lyhyistä teksteistä.
T11	Taito tuottaa tekstejä - Tutustutaan foneettiseen tarkekirjoitukseen. - Harjoitellaan hyvän ääntämisen perusteita. - Harjoitellaan tekstien ääneen lukemista. - Tehdään suullisia elaborointiharjoituksia. - Kirjoitetaan yksittäisiä sanoja. - Tuotetaan yksinkertaisia, lyhyitä ilmauksia.
T10–T11	Rakenteet - Tutustutaan substantiivin yksikköön ja monikkoon. - Opetellaan persoonapronominien perus- ja omistusmuodot yksikössä. - Käytetään can-apuverbia. - Harjoitellaan käyttämään have / have got -rakennetta yksikön 1. ja 2. persoonassa. - Harjoitellaan käyttämään be-verbiä yksikössä. - Harjoitellaan käyttämään yleispreesensia yksikön 1. ja 2. persoonassa. - Tutustutaan muutamiin paikan prepositioihin. - Tutustutaan muutamiin kysymyssanoihin.

4. vuosiluokka
Oppimisen tavoitteet
Oppilas tutustuu englanninkieliseen kulttuuriin. Oppilas harjoittelee erityisesti suullisia, tuttuihin aihepiireihin liittyviä viestintätilanteita. Oppilas käyttää erilaisia apukeinoja sekä viestinnän säätelykeinoja, kuten puheen toistamisen tai hidastamisen pyytämistä. Oppilas harjoittelee käyttämään tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia toistuvissa sosiaalisissa tilanteissa. Oppilas tulkitsee ja jos-

sain määrin myös tuottaa hyvin lyhyitä, yksinkertaisia kirjoitettuja ja puhuttuja viestejä tutuista aihepiireistä käyttäen oppimaansa perussanastoa, ilmauksia sekä joitakin kielen perustason lauserakenteita. Oppilas harjoittelee hyvää ääntämistä ja tutustuu foneettiseen tarkekirjoitukseen.	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1–T4	- Pohditaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaa. - Tutustutaan englanninkieliseen kulttuuriin. - Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä vuorovaikutustilanteissa. - Pohditaan, miten voi toimia, jos osaa kieltä vain vähän.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T5–T6	- Harjoitellaan edelleen kielenopiskelurutiineja. - Harjoitellaan lisää tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten muistiinpainamiskeinoja ja uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omassa ilmaisuissa. - Opetellaan suunnittelemaan toimintaa yhdessä. - Opetellaan ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja oppimisesta. - Harjoitellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T7–T9	Taito toimia vuorovaikutuksessa - Käsitellään seuraavia aihepiirejä: lapsen elinpiiri, Suomi ja matkustaminen. - Harjoitellaan kohteliaan vuorovaikutuksen perusteita. - Harjoitellaan asioiden hoitamista, kuten hinnan kysymistä ja kertomista, ostosten tekemistä ja tilaamista. - Harjoitellaan pyytämään ja antamaan neuvoja. - Harjoitellaan ehdottamista.
T10	Taito tulkita tekstejä - Tulkitaan lyhyitä dialogeja. - Harjoitellaan löytämään tietoja lyhyistä teksteistä.
T11	Taito tuottaa tekstejä - Tutustutaan foneettiseen tarkekirjoitukseen. - Harjoitellaan hyvää ääntämistä. - Harjoitellaan ääneen lukemista. - Harjoitellaan tuottamaan lyhyitä dialogeja. - Tehdään kirjallisia elaborointiharjoituksia. - Tuotetaan lyhyitä lauseita ja viestejä.
T10–T11	Rakenteet - Tutustutaan määräiseen the-artikkeliin. - Opetellaan persoonapronominien perus- ja omistusmuodot. - Harjoitellaan käyttämään have / have got -rakennetta yksikössä. - Harjoitellaan käyttämään be-verbiä yksikössä ja monikossa. - Harjoitellaan käyttämään yleispreesensiä yksikössä. - Tutustutaan kestopreesensiin. - Opetellaan joitain paikan ja ajan prepositioita. - Tutustutaan adjektiivien vertailuun.

5. vuosiluokka
Oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää tuntemustaan englanninkielisestä maailmasta ja kulttuurista. Oppilas harjoittelee tuttuihin aihepiireihin liittyviä viestintätilanteita yhä itsenäisemmin. Oppilas käyttää eleitä ja sanallisia ilmauksia reagointiin. Oppilas harjoittelee käyttämään tyypillisimpiä kohteliaisuuden ilmauksia monipuolisissa sosiaalisissa tilanteissa. Oppilas tulkitsee yksinkertaisia puhuttuja ja kirjoitettuja viestejä tutuissa konteksteissa ja harjoittelee poimimaan niistä yksittäisiä tietoja. Oppilas tuottaa yksinkertaisia viestejä arkisista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa sekä perustason lauserakenteita. Oppilas harjoittelee hyvää englannin kielen ääntämistä ja intonaatiota sekä tulkitsee foneettista tarkekirjoitusta.

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1–T4	- Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen. - Tutustutaan englannin levinneisyyteen muun muassa internetissä. - Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. - Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T5–T6	- Harjoitellaan lisää tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten tuntemattoman sanan merkityksen pääättelemistä asiayhteydestä. - Suunnitellaan toimintaa yhdessä ja harjoitellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta. - Otetaan vastuuta omasta oppimisesta. - Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T7–T9	Taito toimia vuorovaikutuksessa - Käsitellään seuraavia aihepiirejä: harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä englanninkielisessä maailmassa. - Valitaan aiheita myös yhdessä. - Harjoitellaan toimimaan sosiaalisten käytänteiden ja normien mukaisesti. - Harjoitellaan asioiden hoitamista, kuten ravintolassa asioimista. - Harjoitellaan neuvojen antamista ja pyytämistä. - Harjoitellaan kuvailemista. - Harjoitellaan reagoimista ja mielipiteen ilmaisemista.
T10	Taito tulkita tekstejä - Tulkitaan lyhyitä kertomuksia ja dialogeja. - Harjoitellaan etsimään tietoja kirjallisista teksteistä itsenäisesti apuneuvoja käyttäen.
T11	Taito tuottaa tekstejä - Tulkitaan foneettista tarkekirjoitusta. - Harjoitellaan hyvää ääntämistä ja intonaatiota. - Luetaan tekstejä ääneen. - Harjoitellaan yksinkertaiseen keskusteluun osallistumista. - Tuotetaan lyhyitä viestejä ja kertomuksia apuneuvoja hyväksi käyttäen.

T10-T11	Rakenteet - Opetellaan persoonapronominien objektimuodot. - Käytetään yleispreesensiä yksikössä ja monikossa. - Harjoitellaan käyttämään kestopreesensiä. - Tutustutaan säännölliseen ja epäsäännölliseen imperfektiin. - Harjoitellaan lyhyiden adjektiivien vertailua. - Opetellaan lisää prepositioita. - Opetellaan lisää kysymyssanoja. - Opetellaan järjestysluvut. - Tutustutaan there is / there are -rakenteeseen.
---------	--

6. vuosiluokka

Oppimisen tavoitteet

Oppilas pohtii englannin kielen asemaa globaalin viestinnän välineenä ja käyttää sitä monenlaisten aiheiden käsittelyssä. Oppilas harjoittelee ajatusten ja tietojen vaihtamista sekä viestintätilanteen ylläpitämistä tutuissa arkipäivän tilanteissa. Oppilas harjoittelee selviytymään monenlaisista viestintätilanteista hyödyntäen erilaisia strategioita. Oppilas syventää taitoaan toimia sosiaalisissa kielenkäyttötilanteissa ja käyttää niissä kulttuurisidonnaisia kohteliaisuuden ilmauksia. Oppilas tulkitsee tuttuja, itseään kiinnostavia tekstejä ja harjoittelee poimimaan niistä ydinsisällön sekä päättämään merkityksiä asiayhteyden tukemana. Oppilas tuottaa tekstejä jokapäiväisistä, itselleen tärkeistä asioista, ja käyttää niissä monipuolisesti oppimaansa perussanastoa sekä rakenteita. Oppilas syventää ymmärrystään englannin kielen ääntämisestä ja harjoittelee sen perussääntöjen soveltamista vieraissa ilmauksissa.

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1-T4	- Tutustutaan kielten ja kulttuurien moninaisuuteen. - Tutustutaan englannin levinneisyyteen muun muassa internetissä. - Hankitaan tietoa kielen ja kulttuurin merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. - Kuunnellaan eri kieliä, katsellaan eri tapoja kirjoittaa, tehdään havaintoja sanojen lainautumisesta kielestä toiseen.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T5-T6	- Suunnitellaan toimintaa yhdessä. - Annetaan ja otetaan vastaan palautetta. - Otetaan vastuuta omasta oppimisesta. - Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T7-T9	Taito toimia vuorovaikutuksessa - Käsitellään seuraavia aihepiirejä: globaali maailma, työelämään tutustuminen ja tulevaisuus. - Valitaan aiheita myös yhdessä. - Harjoitellaan toimimaan sosiaalisten käytänteiden ja normien mukaisesti. - Harjoitellaan asioiden hoitamista, kuten kaupassa asiointia. - Harjoitellaan ilmaisemaan ja kysymään tunteita ja asenteita. - Harjoitellaan ilmaisemaan omaa suhtautumista ja perustelemaan omia mielipiteitä. - Harjoitellaan ylläpitämään viestintätilannetta eri keinoja käyttäen.
T10	Taito tulkita tekstejä - Tulkitaan lyhyehköjä kertomuksia ja dialogeja.

	- Tulkitaan kirjallisia tekstejä itsenäisesti apuneuvoja käyttäen.
T11	Taito tuottaa tekstejä - Harjoitellaan soveltamaan ääntämisen perussääntöjä. - Luetaan tekstejä ääneen. - Harjoitellaan osallistumaan keskusteluun tutusta aihepiiristä. - Tuotetaan viestejä ja kertomuksia apuneuvoja hyväksi käyttäen.
T10-T11	Rakenteet - Tutustutaan ainesanoihin. - Opetellaan indefiniittipronominit. - Syvennetään osaamista genetiivin käyttämisessä. - Tutustutaan apuverbeihin. - Syvennetään osaamista yleispreesensin käyttämisessä. - Käytetään kestopreesensia. - Käytetään säännöllistä ja epäsäännöllistä imperfektiä. - Tutustutaan futuuriin. - Harjoitellaan lyhyiden ja pitkien adjektiivien vertailua. - Harjoitellaan adverbien muodostamista ja käyttämistä. - Harjoitellaan there is / there are -rakenteen käyttämistä.

Englannin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 2–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Oulun normaalikoulussa voidaan hyödyntää koulussa olevia joustavia oppimisympäristöjä, kuten koulun lähiympäristöä, koulukirjastoa Koskelan yksikössä ja UBIKO-koulusolua Linnaan yksikössä sekä verkkopohjaisia oppimisympäristöjä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Oulun normaalikoulussa tätä voidaan toteuttaa muun muassa kansainvälisten oppimisprojektien yhteydessä. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 2–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Tuen muotoja ovat muun muassa opetuksen eriyttäminen, oppisisältöjen mukauttaminen, ennakoiva tukiopeus, joustava ryhmittely sekä osa-aikainen erityisopetus. Tarvittaessa oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma. Luokassa järjestettävän tukiopeuksen voi toteuttaa myös opetusharjoittelija. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai englannin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 2–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla

on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Englannin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää englannin A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin, kuten jatkuvan arvioinnin keinoin (muun muassa koti- ja tuntitehtävien osaaminen, yhteiseen työskentelyyn osallistuminen, projektityöskentely ja motivoituneisuus), kirjallisin ja suullisin kokein sekä itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin kommunikatiivisuutta painottaen, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Englannin kielen A-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä englannin asema globaalin viestinnän kielenä.	S1	Kielellisen ympäristön hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata pääpiirteissään, millaisia kieliä on hänen lähiympäristössään, mitkä ovat maailman eniten puhutut kielet ja miten laajalti levinnyt englannin kieli on.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkooletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja englannin kielen ja äidinkiellensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään, että englanniksi on saatavilla runsaasti aineistoa ja valitsemaan niistä omaa oppimistaan edistävää, sisällöltään ja vaikeustasoltaan sopivaa aineistoa	S1	Englanninkielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, millaista englanninkielistä hänen omaa oppimistaan edistävää aineistoa on saatavilla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda saliliva opiskeluilmapiiri, jossa	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekoon.

tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen			
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulleen, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa, harjaannuttaa ja arvioi taitojaan
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A2.1
T7 ohjata oppilasta harjoitteluun vuorovaikutusta aihepiiriltään monenlaisissa tilanteissa rohkaisten viestinnän jatkumiseen mahdollisista katkoksista huolimatta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas pystyy vaihtamaan ajatuksia tai tietoja tutuissa ja jokapäiväisissä tilanteissa sekä toisiinsa ylläpitämään viestintätilannetta.
T8 rohkaista oppilasta pitämään yllä viestintätilannetta käyttäen monenlaisia viestinnän jatkamisen keinoja	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu enenevässä määrin viestintään. Oppilas turvautuu harvemmin eikielellisiin ilmaisuihin. Oppilas joutuu pyytämään toistoa tai selvennystä melko usein. Oppilas osaa jonkin verran soveltaa viestintäkumppanin ilmaisuja omassa viestinnässään.
T9 tukea oppilaan viestinnän kulttuurista sopivuutta tarjoamalla mahdollisuuksia harjoitella monipuolisia sosiaalisia tilanteita	S3	Viestinnän kulttuurin sopivuus	Oppilas selviytyy lyhyistä sosiaalisista tilanteista. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaita tervehdyksiä ja puhutelmumuotoja sekä esittää kohteliaasti esimerkiksi pyyntöjä, kutsuja, ehdotuksia ja anteeksipyyntöjä ja vastata sellaisiin.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A2.1
T10 ohjata oppilasta työskentelemään vaativuudeltaan monentasoisten puhuttujen ja kirjoitettujen tekstien parissa käyttäen erilaisia ymmärtämisstrategioita	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää helppoja, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sekä selkeää puhetta sisältäviä tekstejä. Oppilas ymmärtää lyhyiden, yksinkertaisten, itseään kiinnostavien viestien ydinsisällön ja tekstin pääajatuksen tuttua sanastoa sisältävästä, ennakoitavasta tekstistä. Oppilas pystyy hyvin yksinkertaiseen päättelyyn asiayhteyden tukemana.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A2.1
T11 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä

ja kirjoitusta laajenevasta aihepiiristä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin			itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas osaa helposti ennakoitavan perussanaston ja monia keskeisimpiä rakenteita. Oppilas osaa soveltaa joitakin ääntämisen perussääntöjä muissakin kuin harjoitelluissa ilmauksissa.
--	--	--	---

14.4.3.2 Ranskan kielen A2-oppimäärä 4–6

Kielikasvatus

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikie-lisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kieltenopetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maailmassa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Oulun normaalikoulussa oppilailla on mahdollisuus valita ylimääräiseksi A2-kieleksi ranska tai saksa. A2-kieli alkaa 4. luokalla ja jatkuu perusopetuksen loppuun asti.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 4–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ranskan kielessä tutustutaan erilaisiin vieraan kielen työskentelytapoihin ja oppilasta rohkaistaan löytämään itselleen parhaiten sopivia oppimisstrategioita. Oppilasta rohkaistaan käyttämään omaa kielitaitoaan. Leikeillä, peleillä ja muilla toiminnallisilla työtapoilla luodaan innostunut opiskeluilmapiiri, jossa on tilaa luovalla ajattelulle ja oivaltamiselle.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oulun normaalikoulun ranskan kielen opetuksessa kiinnitetään oppilaiden huomiota ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, arvostavan vuorovaikutuksen taitoihin sekä itsensä ilmaisemisen taitoihin. Oppilasta ohjataan näkemään kulttuurien monimuotoisuus myönteisenä asiana sekä kohtaamaan muut ihmiset arvostavalla tavalla. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuutta kansainväliseen yhteistyöhön.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Ranskan kielen opetuksessa ohjataan oppilasta hyvään käytökseen ja toimintatapoihin, joilla vaikutetaan omaan ja yhteiseen hyvinvointiin. Pelien ja leikkien avulla harjoitellaan yhteisiä pelisääntöjä, sopimusten merkitystä ja päätöksentekoa. Oppilaille esitellään teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan heitä sen käyttöön. Oppilaita ohjataan päätöksiin, jotka tukevat kestävästä kehitystä.

L4 Monilukutaito

Ranskan opetuksessa mahdollistetaan erilaisten tekstien tulkitseminen, tuottaminen ja arvostaminen. Oppimateriaalien valinnassa otetaan huomioon monipuolisuus ja oppilasta ohjataan pohtimaan kulttuurin merkitystä tekstien tulkitsemisessä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilaalle annetaan mahdollisuus käyttää ja kehittää tieto- ja viestintäteknologista osaamistaan. Tvt-taitoja käytetään esimerkiksi tiedon hankkimisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys

Ranskan opetuksessa ohjataan oppilasta myönteiseen suhtautumiseen työtä ja työelämää kohtaan. Oppilasta ohjataan näkemään kielitaito ja vuorovaikutustaidot osana tulevaisuuden työelämää.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Ranskan kielen opetuksessa annetaan oppilaalle mahdollisuus harjoitella yhteistyötä vuorovaikutteisissa tilanteissa. Opetuksessa huomioidaan kestävä kehitys teemoja.

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 5–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4 L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 4–6

4. vuosiluokka
Oppimisen tavoitteet
Oppilas tutustuu ranskan kieleen ja kulttuuriin ja harjoittelee ääntämisen perusteita. Oppilas harjoittelee erityisesti suullisia viestintätilanteita tutuista aihepiireistä. Oppilas opettelee käyttämään erilaisia apukeinoja viestintätilanteissa. Oppilas tulkitsee yksinkertaisia puhuttuja ja kirjoitettuja viestejä tutuissa konteksteissa ja harjoittelee poimimaan niistä yksittäisiä tietoja. Oppilas tuottaa yksittäisiä sanoja ja yksinkertaisia ilmauksia arkisista ja itselleen tutuista asioista ja käyttää apunaan ulkoa opeteltuja ilmauksia, keskeistä sanastoa ja joitakin peruslauserakenteita.

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1–T3	- Tutustutaan elämään Ranskassa ja ranskalaisen kulttuurin erityispiirteisiin. - Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa. - Pohditaan, miten voi toimia kommunikaatiotilanteissa alkeellisen kielitaidon avulla. - Harjoitellaan käyttämään alkavaa kielitaitoa rohkeasti erityisesti suullisesti. - Havainnoidaan yhtäläisyyksiä ranskan ja muiden oppilaan osaamien kielten välillä.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T5–T6	- Harjoitellaan kielenopiskelurutiineja. - Harjoitellaan tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten muistinpainamiskeinoja. - Opetellaan ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja oppimisesta. - Harjoitellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T7–T9	Taito toimia vuorovaikutuksessa - Käsitellään mm. seuraavia aihepiirejä: minä itse, perhe ja vapaa-aika. - Opiskellaan lukusanoja (0-20), värejä, viikonpäivät - Harjoitellaan tervehtimistä ja esittäytymistä. - Opetellaan kertomaan ja kysymään ikä sekä kotipaikka.
T10	Taito tulkita tekstejä - Opetellaan tunnistamaan yksittäisiä sanoja ja lyhyitä ilmauksia. - Harjoitellaan yksittäisten tietojen löytämistä yksinkertaisista teksteistä apuvälineitä käyttäen.
T11	Taito tuottaa tekstejä - Harjoitellaan ymmärrettävää ääntämistä. - Tutustutaan foneettiseen tarkekirjoitukseen. - Opetellaan kirjoittamaan uusia kirjoitusmerkkejä. - Tuotetaan yksittäisiä sanoja ja harjoitellaan lyhyiden ilmausten tuottamista apuvälineitä käyttäen.

5. vuosiluokka

Oppimisen tavoitteet

Oppilas jatkaa tutustumista ranskan kieleen ja ranskalaiseen kulttuuriin. Oppilas jatkaa etenkin suullisten viestintätilanteiden harjoittelemista ja opettelee käyttämään eleitä ja sanallisia ilmauksia reagointiin. Oppilas tulkitsee hyvin yksinkertaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä erilaisia apukeinoja käyttäen. Oppilas tuottaa hyvin lyhyitä tekstejä tutuista, arkipäiväisistä aiheista ja käyttää niissä yksinkertaista perussanastoa ja joitakin oppimiaan peruslauserakenteita. Oppilas jatkaa ranskan kielen ääntämisen harjoittelua.

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1–T4	- Jatketaan tutustumista ranskalaiseen kulttuuriin ja sen erityispiirteisiin - Harjoitellaan arvostavaa kielenkäyttöä yksinkertaisissa vuorovaikutustilanteissa. - Harjoitellaan käyttämään alkavaa kielitaitoa rohkeasti erityisesti suullisesti. - Havainnoidaan yhtäläisyyksiä ja eroja ranskan ja muiden oppilaan osaamien kielten välillä.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T5–T6	- Harjoitellaan kielenopiskelurutiineja.

	- Harjoitellaan lisää tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten uusien sanojen ja rakenteiden aktiivista käyttöä omissa ilmaisuissa. - Opetellaan ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja oppimisesta. - Harjoitellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T7-T9	- Käsitellään mm. seuraavia aihepiirejä: minä itse ja lähipiirini, arkielämä kotona ja koulussa - Opiskellaan lukusanoja (20-69), säätiloja, kuukaudet ja vuodenaajat. - Harjoitellaan yksinkertaista asioimista ostostilanteissa.
T10	Taito tulkita tekstejä - Vahvistetaan suullista kielitaitoa ja kuullunymmärtämistä. - Tulkitaan lyhyitä kertomuksia ja dialogeja apuvälineitä käyttäen.
T11	Taito tuottaa tekstejä - Harjoitellaan ymmärrettävää ääntämistä. - Jatketaan tutustumista foneettiseen tarkekirjoitukseen. - Harjoitellaan osallistumista yksinkertaiseen keskusteluun. - Tuotetaan hyvin lyhyitä, yksinkertaisia viestejä tutuista aihepiireistä apuvälineitä hyväksi käyttäen.

6. vuosiluokka

Oppimisen tavoitteet

Oppilas syventää tuntemustaan ranskan kielestä ja ranskankielisistä kulttuureista. Oppilas harjoittelee viestintätilanteita entistä itsenäisemmin ja käyttää eleitä ja sanallisia ilmauksia reagointiin. Oppilas tulkitsee yksinkertaisia tekstejä ja harjoittelee poimimaan niistä ydinsisällön erilaisia apukeinoja käyttäen sekä päättelemään asiayhteyksiä tutun kontekstin tukemana. Oppilas tuottaa lyhyitä tekstejä arkipäiväisistä aiheista ja käyttää niissä yksinkertaista perussanastoa ja -rakenteita. Oppilas syventää osaamistaan ranskan kielen ääntämisessä.

Tavoitteet Sisällöt

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T1-T4

- Jatketaan tutustumista ranskalaisen kulttuurin erityispiirteisiin ja tutustutaan myös muihin ranskankielisiin kulttuureihin.
- Tutustutaan ranskan levinneisyyteen maailmassa.

S2 Kielenopiskelutaidot

T5-T6

- Harjoitellaan lisää tehokkaita kielenopiskelutapoja, kuten tuntemattoman sanan merkityksen päättelystä asiayhteydestä.
- Suunnitellaan toimintaa yhdessä ja harjoitellaan antamaan ja ottamaan vastaan palautetta.
- Otetaan vastuuta omasta oppimisesta.
- Totutellaan arvioimaan omaa kielitaitoa.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

T7-T9

Taito toimia vuorovaikutuksessa

- Käsitellään mm. seuraavia aihepiirejä: nuorten maailma, lähipiirini ja -ympäristöni
- Opetellaan lukusanoja (70-100) ja kellonaikoja.
- Harjoitellaan kohteliasta asioimista kaupassa ja ravintolassa.

T10

Taito tulkita tekstejä

- Harjoitellaan löytämään yksittäisiä tietoja jo hieman pidemmistä teksteistä.

T11	Taito tuottaa tekstejä - Harjoitellaan ymmärrettävää ääntämistä. - Jatketaan tutustumista foneettiseen tarkekirjoitukseen. - Harjoitellaan osallistumista yksinkertaiseen keskusteluun. - Tuotetaan lyhyitä viestejä tutuista aihepiireistä apuvälineitä hyväksi käyttäen.
T7-11	Rakenteet - Tutustutaan partitiiviin ja määrän ilmauksiin. - Opetellaan omistuspronominit. - Harjoitellaan adjektiivien taivutusta ja paikkaa. - Opetellaan paikan prepositioita. - Kerrataan er-verbin taivutus. - Tutustutaan säännöllisiin -ir ja -re verbeihin. - Vahvistetaan epäsäännöllisten verbien osaamista (esim. <i>aller, prendre</i>). - Tutustutaan lähifuturiin. - Tutustutaan imperatiiviin.

Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ranskan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 4–6

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ranskan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 4–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoiseksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin

eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Ranskan kielen A2-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu. Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9

T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumpaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esimerkiksi nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurinen sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukena. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muuttaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

14.4.3.3 Saksan kielen A2-oppimäärä 4–6

Kielikasvatus

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikie-lisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden kart-tuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkais-taan viestimään autenttisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan eri-laisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itse-ään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilai-sia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpa-noissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ih-misten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mah-dollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen kansainvälisessä maail-massa.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppi-laille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilai-set kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kie-lillä tietoa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet saksan kielen A2-oppimäärä opetuksessa vuosiluokilla 5–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Saksan oppiaineessa oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa. Oppilaita ohjataan tunnistamaan itselle luontevimmat tavat oppia ja kiinnittämään huomiota omiin opiskeluta-poihin. Työn suunnittelua, tavoitteiden asettamista sekä työskentelyn ja edistymisen arviointia harjoi-tellaan. Oppilaita opastetaan huomaamaan säännöllisesti suoritettujen tehtävien vaikutus edistymiseen sekä tunnistamaan vahvuutensa ja kehittämistarpeensa. Heitä autetaan hahmottamaan opintoihinsa liittyviä tavoitteita ja valintoja ja kannustetaan keskustelemaan niistä huoltajiensa kanssa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

saksan oppiaineessa oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Oppilaita ohjataan tuntemaan ja arvostamaan kulttuuriperintöä ja osallistumaan uuden kulttuurin luomiseen.

Oppilaita kannustetaan kokeilemaan erilaisia ilmaisutapoja ja nauttimaan tekemisen ja ilmaisun ilosta. Opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielenään että saksan kielellä. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta, yhteistyötä ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Saksan oppiaineessa oppilailla on tilaisuuksia harjoitella ajanhallintaa, hyvää käytöstä sekä muita omaan ja yhteiseen hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavia toimintatapoja. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta oppimisympäristön siisteydestä, viihtyisyydestä ja ilmapiiristä. Yhteisessä työskentelyssä oppilaat voivat kehittää tunnetaitojaan ja sosiaalisia taitojaan. Pelien ja leikkien sekä yhteisten tehtävien yhteydessä opitaan ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitys ja harjoitellaan päätöksentekoa. Oppilaita opastetaan teknologian vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön ja tarkastellaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaat tutustuvat myös kestävän kuluttamisen käytäntöihin.

L4 Monilukutaito

Saksan oppiaineessa oppilasta ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan monenlaisia saksankielisiä tekstejä eri yhteyksissä. Oppilas etsii itselle sopivia saksankielisiä tekstejä monipuolisista lähteistä sekä arvioi kriittisesti hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen eri yhteyksissä. Oppilasta ohjataan analyyttiseen, kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Saksan oppiaineessa tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti. Samalla oppilaille luodaan mahdollisuuksia etsiä, kokeilla ja käyttää omaan oppimiseen ja työskentelyyn parhaiten sopivia työtapoja ja -välineitä. Tvt on luonteva osa kielen pelillistä ja luovaa oppimista. Oppilas käyttää tv:tä oppimisen välineenä tiedon hakemiseen, monenlaisten tekstien etsimiseen, työstämiseen ja tuottamiseen sekä vuorovaikutukseen myös kansainvälisissä yhteyksissä. Oppilas osaa toimia turvallisesti ja vastuullisesti saksankielisissä tietoverkkoympäristöissä. Oppilas ymmärtää kielenkäytön eroavaisuuksia erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Saksan oppiaineessa oppilas harjoittelee työskentelyä yksin sekä yhteistyössä muiden kanssa. Koulutyössä harjoitellaan projektien toteuttamista ja ryhmässä toimimista. Oppilasta ohjataan toimimaan yritteliäästi sekä ottamaan vastuuta omasta työskentelystään. Häntä rohkaistaan tunnistamaan omat vahvuutensa sekä kiinnostumaan erilaisista asioista myös saksan kieltä hyödyntäen. Oppilas ymmärtää saksan kielen merkityksen ja vuorovaikutustaidot osana tulevaisuuden työelämää. Oppilas harjoittelee työelämän arkisia vuorovaikutustilanteita saksan kielellä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Saksan oppiaineessa oppilas osallistuu luokkayhteisön toimintaan erilaisissa vuorovaikutteisissa tilanteissa. Oppilas osaa ilmaista oman mielipiteensä saksan kielellä ja harjoittelee erilaisia yhteiskunnallisia vaikuttamistapoja, kuten mielipidekirjoituksen tuottamista. Oppilas pohtii omien valintojen ja tekojen merkitystä suhteessa itseensä ja ympäristöönsä.

Saksan kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	L2
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuri-taustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista moninaisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakkooletuksia	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päätte-lykyvyn kehittymistä	S1	L1, L2
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	L2, L3
Kielenopiskelutaidot		
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salliva opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	L1, L3
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelusta ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	L1, L4, L5, L6
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T7 järjestää oppilaalle-tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	L2, L4 L5, L7
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	L3, L4, L5, L7

Saksan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 4–6

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

4. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1	Opettaja ohjaa oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellisen ja kulttuurisen runsauden sekä saksan kielen aseman siinä.
T2	Opettaja motivoi oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia. Oppilas tutustuu maailman kieliin ja oppii kertomaan, mihin kielikuntaan saksan kieli kuuluu sekä mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T3	Opettaja ohjaa oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukee oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä. Oppilas tekee havaintoja saksan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä. Oppilas opettelee toimimaan tilanteissa, joissa osaa kieltä vain vähän.
T4	Opettaja ohjaa oppilasta löytämään saksankielistä aineistoa ja tutustuttaa saksan kielen levinneisyyteen. Oppilas oppi tietämään, missä saksan kieltä voi nähdä tai kuulla.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T5	Opettaja tutustuttaa oppilaan opetuksen tavoitteisiin ja luo sallivan opiskeluilmapiirin, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen. Oppilas opettelee asettamaan opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen sekä antaa ja ottaa vastaan palautetta.
T6	Opettaja ohjaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten. Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T7	Opettaja järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta. Oppilas harjoittelee rutiininomaisia viestintätilanteita toisten oppilaiden kanssa.
T8	Opettaja tukee oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä. Oppilas harjoittelee viestintää apukeinoja käyttäen. Oppilas harjoittelee reagoimaan viesteihin suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esimerkiksi nyökkäämällä), äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas osaa pyytää selvennystä tai toistoa.
T6–T8	Viestintätehtävät Opetellaan erityisesti kuulemaan ja puhumaan saksan kieltä arkipäivän tilanteissa. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, viikonpäivät sekä harrastukset. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, esimerkiksi tervehtiminen ja esittäytyminen, kysyminen ja vastaaminen.
T6–T8	Taito tulkita tekstejä Havainnoidaan ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan saksan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä Harjoitellaan tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

	Luetaan ja kuunnellaan lyhyitä keskusteluita ja harjoitellaan ymmärtämään lyhyitä suullisia ja kirjallisia viestejä.
T6–T8	Taito tuottaa tekstejä Harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tuottamaan saksan kielessä tarvittavia kirjoitusmerkkejä. Kirjoitetaan lyhyitä päälauseita ja viestejä.
T6–T8	Rakenteet Opetellaan persoonapronominit ja säännöllisten verbin preesenstaivutusta. Harjoitellaan sanajärjestystä lyhyissä väitelauseissa ja kysymyksissä. Tutustutaan substantiivien nominatiivimuotoihin ja joihinkin keskeisiin prepositioilmauksiin.

5. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1	Opettaja ohjaa oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellisen ja kulttuurisen runsauden sekä saksan kielen aseman siinä.
T2	Opettaja motivoi oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennako-oletuksia. Oppilas tutustuu maailman kieliin ja oppii kertomaan, mihin kielikuntaan saksan kieli kuuluu sekä mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T3	Opettaja ohjaa oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukee oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä. Oppilas tekee havaintoja saksan kielen ja äidinkieltänsä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä. Oppilas opettelee toimimaan tilanteissa, joissa osaa kieltä vain vähän.
T4	Opettaja ohjaa oppilasta löytämään saksankielistä aineistoa ja tutustuttaa saksan kielen levinneisyyteen. Oppilas oppii tietämään, missä saksan kieltä voi nähdä tai kuulla.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T5	Opettaja tutustuttaa oppilaan opetuksen tavoitteisiin ja luo sallivan opiskeluilmapiirin, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen. Oppilas opettelee asettamaan opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen sekä antaa ja ottaa vastaan palautetta.
T6	Opettaja ohjaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten. Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T7	Opettaja järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta. Oppilas harjoittelee rutiininomaisia viestintätilanteita toisten oppilaiden kanssa.
T8	Opettaja tukee oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä.

	Oppilas harjoittelee viestintää apukeinoja käyttäen. Oppilas harjoittelee reagoimaan viesteihin suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein (esimerkiksi nyökkäämällä), ään- nähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas osaa pyytää selvennystä tai toistoa.
T6–T8	Viestintätehtävät Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan saksan kieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, kellonajat, harrastukset, sää, kulkuneuvot, paikannimet kaupungissa sekä maat ja kielet. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, esimerkiksi tervehtiminen ja esittäytyminen, kysyminen ja vastaaminen.
T6–T8	Taito tulkita tekstejä Havainnoidaan ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tunnistamaan saksan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä Harjoitellaan tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä. Luetaan ja kuunnellaan pieniä kertomuksia ja harjoitellaan ymmärtämään lyhyitä suullisia ja kirjallisia viestejä.
T6–T8	Taito tuottaa tekstejä Harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan tuottamaan saksan kielessä tarvittavia kirjoitusmerkkejä. Kirjoitetaan lyhyitä lauseita ja harjoitellaan viestien kirjoittamista.
T6–T8	Rakenteet Opetellaan persoona- ja possessiivipronominit ja säännöllisten ja muutosverbien verbin preesenstaivutusta sekä kieltomuotoja. Harjoitellaan suoraa ja käänteistä sanajärjestystä väitelauseissa ja kysymyksissä. Tutustutaan substantiivien nominatiivi-, akkusatiivi ja datiivimuotoihin sekä joihinkin prepositioihin.

6. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T3	Opettaja ohjaa oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukee oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä. Oppilas osaa tehdä havaintoja saksan kielen ja äidinkiellensä tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4	Opettaja ohjaa oppilasta löytämään saksankielistä aineistoa. Oppilas harjoittelee etsimään saksankielisiä tekstejä.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T5	Opettaja tutustuttaa oppilaan opetuksen tavoitteisiin ja luo sallivan opiskeluilmapiirin, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen. Oppilas opettelee asettamaan opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T7	Opettaja ohjaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten. Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä

T7	Opettaja järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta. Oppilas harjoittelee rutiininomaisia viestintätilanteita yhdessä toisten oppilaiden kanssa.
T8	Opettaja tukee oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä. Oppilas harjoittelee viestintää apukeinoja käyttäen. Oppilas harjoittelee reagoimaan viesteihin suppein sanallisin ilmauksin, pienin elein, äännähdyksin tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas opettelee pyytämään selvennystä tai toistoa.
T9	Opettaja auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan. Oppilas harjoittelee yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
T10	Opettaja rohkaisee oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä. Oppilas harjoittelee ymmärtämään yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas opettelee löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
T11	Opettaja tarjoaa oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin. Oppilas opettelee kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuväriä ja kirjoittamaan muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas harjoittelee ääntämään ymmärrettävästi. Oppilas opettelee hyvin suppean perussanaston ja muutamia tilannesidonnaisia ilmauksia sekä peruskieliopin aineksia.
T5-T11	Viestintätehtävät Keskeisiä aiheita ovat vapaa-ajan vietto sekä elämä saksankielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Sisältöjen valinnassa lähtökohtana on oppilaiden jokapäiväinen elämänpiiri, kiinnostuksen kohteet sekä ajankohtaisuus, näkökulmana minä, me ja maailma. Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia, esimerkiksi kuvaileminen ja kertominen sekä mielipiteen ilmaiseminen.
T5-T9	Taito tulkita tekstejä Havainnoidaan ja harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puhe-rytmiä ja intonaatiota. Luetaan ja kuunnellaan saksankielisiä lyhyitä kertomuksia ja harjoitellaan ymmärtämään lyhyitä suullisia ja kirjallisia viestejä. Opetellaan etsimään tietoja lyhyistä kirjallisista viesteistä. Sanastoa opetellaan monenlaisten tekstien, kuten pienten tarinoiden, näytelmien, haastattelujen ja sanoitusten yhteydessä. Opetellaan löytämään saksankielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon saksan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.
T10-T11	Taito tuottaa tekstejä Opetellaan kertomaan saksaa puhumalla asioista ja kirjoitetaan lyhyitä viestejä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella myös vaativampia kielenkäyttötilanteita.
T3, T6-T11	Rakenteet Kerrataan pronominit ja verbin preesensmuodot. Tutustutaan substantiivien ja pronomien dativimuotoihin ja keskeisiin prepositioihin. Harjoitellaan adjektiivien vertailumuotoja. Tutustutaan tavallisimpien verbien perfektimuotoihin. Tutustutaan järjestyslukuihin ja käskymuotoon.

Saksan kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4–6

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 4–6

Oppilaita ohjataan käyttämään saksan kielen taitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi vieraan kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 4–6

Arviointi on luonteeltaan kannustavaa ja antaa oppilaille mahdollisuuden tulla tietoisiksi omista taidoistaan, kehittää niitä ja painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja tai osoittaa informaalin oppimisen kautta hankittua osaamista. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Vieraan kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määriteltessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää vieraan kielen A-oppimäärän valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin ja että arviointi kohdistuu kaikkiin arviointitavoitteisiin. Arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen.

Saksan kielen A2-oppimäärän arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä/arvosanan kahdeksan osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen			
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan lähiympäristön ja maailman kielellinen ja kulttuurinen runsaus sekä opiskeltavan kielen asema siinä	S1	Kielellisen ympäristön sekä kohdekielen aseman ja merkityksen hahmottaminen	Oppilas tietää, että maailman kielet jakautuvat kielikuntiin ja osaa kertoa, mihin kielikuntaan opiskeltava kieli kuuluu.

			Oppilas osaa kuvata, mitä kieliä lähiympäristössä puhutaan.
T2 motivoida oppilasta arvostamaan omaa kieli- ja kulttuuritaustansa sekä maailman kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta ja kohtaamaan ihmisiä ilman arvottavia ennakko-oletuksia	S1		Ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan kieliä yhdistäviä ja erottavia ilmiöitä sekä tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä	S1	Kielellinen päättely	Oppilas osaa tehdä havaintoja opiskeltavan kielen ja äidinkielen tai muun osaamansa kielen rakenteellisista, sanastollisista tai muista eroista ja yhtäläisyyksistä.
T4 ohjata oppilasta löytämään kohdekielistä aineistoa	S1	Kohdekielisen aineiston löytäminen	Oppilas osaa kertoa, missä opiskeltavaa kieltä voi nähdä tai kuulla.
Kielenopiskelutaidot			
T5 tutustua yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luoda salvia opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen sekä kannustava yhdessä oppiminen	S2	Tietoisuus tavoitteista ja toiminta ryhmässä	Oppilas osaa kuvata opiskelun tavoitteita ja osallistuu ryhmän yhteisten tehtävien tekemiseen.
T6 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kieltaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten	S2	Kielenopiskelutavoitteiden asettaminen ja opiskelutottumusten löytäminen	Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa			Taitotaso A1.3 T7 – T9
T7 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista viestintää ja vuorovaikutusta	S3	Vuorovaikutus erilaisissa tilanteissa	Oppilas selviytyy monista ruttiinomisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T8 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	Viestintästrategioiden käyttö	Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisilla ilmauksilla, pienin eleillä (esim. nyökkäämällä), äännähdyksillä, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.

T9 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	Viestinnän kulttuurin sopivuus	Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiniinomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä			Taitotaso A1.3
T10 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	Tekstien tulkintataidot	Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisuja sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hädästä puhetta asiayhteyden tukena. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä			Taitotaso A1.2
T11 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	Tekstien tuottamistaidot	Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas hallitsee hyvin suppean perussanaston ja muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen sekä peruskieliopin aineksia.

14.4.4 Matematiikka 3–6

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 3–6 matematiikan opetuksessa tarjotaan kokemuksia, joita oppilaat hyödyntävät matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden muodostamisessa. Opetus kehittää oppilaiden taitoja esittää matemaattista ajatteluaan ja ratkaisujaan eri tavoilla ja välineillä. Monipuolisten ongelmien ratkaisu yk-

sin ja ryhmässä sekä erilaisten ratkaisutapojen vertailu ovat opetuksessa keskeistä. Matematiikan opetuksessa varmennetaan ja laajennetaan oppilaiden lukukäsitteen ja kymmenjärjestelmän ymmärtämistä. Lisäksi kehitetään laskutaidon sujuvuutta.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet matematiikassa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita kannustetaan kysymään, kuuntelemaan, tekemään tarkkoja havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja kehittelemään yhdessä ideoita ja esittämään työnsä tuloksia.

Yhteistoiminnalliset työtavat ja vertaisoppiminen mahdollistavat yksilölliset oppimispolut ja oman oppimisen omistajuuden.

Kouluvuosiensa aikana oppilas tulee yhä tietoisemmaksi omasta oppimisestaan ja kehittymistarpeistaan sekä ottaa entistä enemmän vastuuta omasta ja muiden oppimisesta. Itseluottamus matematiikan oppijana vahvistuu. Oppilaita ohjataan huomaamaan säännöllisen harjoittelun merkitys oppimiselle.

L2 Kulttuurinen osaaminen

Ikäkaudelle sopivien tutkimus- ja ongelmanratkaisutehtävien avulla viritetään kiinnostusta ympäröivän maailman matemaattisia ilmiöitä kohtaan. Matematiikka on kieli, joka ylittää kulttuurien rajat ja siten toimii metakulttuurisena ja kulttuureita yhdistävänä tekijänä. Oppilaita ohjataan näkemään matematiikan merkitys yhteiskunnassa ja historiassa. Koulutyössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen kautta yli kulttuuristen rajojen sekä pystyvät kehittämään sosiaalisia taitoja. Oppilaita ohjataan nauttimaan matematiikan esteettisyydestä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Aika- ja rahalaskujen avulla opitaan itsestä huolehtimisen ja arjen taitoja koulun alusta alkaen. Ylemmillä luokilla saadaan valmiudet suunnitella omaa taloutta ja aikatauluja sekä ottaa vastuuta niistä. Oppilasta opastetaan kehittämään taitojaan kuluttajana ja tarkastelemaan kriittisesti mainontaa sekä ohjataan kestävän ja terveen elämän mukaisiin valintoihin. Oppilaat myös oppivat käyttämään teknologiaa arjen ongelmien ratkaisussa.

L4 Monilukutaito

Oppilaita ohjataan matemaattiseen ilmaisuun, tulkitsemiseen, joustavaan ongelmanratkaisuun ja mallintamiseen sanallisin, kuvallisin, numeerisin ja graafisin keinoin.

Sinänsä matemaattinen symbolijärjestelmä on kieli, jonka käyttöön ja ymmärtämiseen ohjataan vähitellen. Oppilaita ohjataan näkemään ja ymmärtämään ympäristönsä avaruudellisia ja fysikaalisia elementtejä ja jopa vaikuttamaan niihin.

Oppilaita ohjataan tarkkaan tieteelliseen ilmaisuun projektitöissään ja kirjoitelmissaan sekä perustelemaan tuloksiaan matemaattisilla totuuksilla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknikkaa hyödynnetään havainnollistamisessa, motivoinnissa, eriyttämisessä, taitojen automatisoinnissa sekä ongelmanratkaisussa. Oppilas oppii käyttämään matematiikkaan soveltuvia tietoteknisiä välineitä, kuten tekemään kaavioita ja kuvioita.

Tieto- ja viestintäteknologia on oivallinen apuväline tutkivassa ja luovassa toiminnassa ja matemaattisessa tiedon käsittelyssä.

L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjyys

Oppilasta opastetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn. Oppilaan taito asettaa hypoteeseja sekä tehdä johtopäätöksiä kehittyä asteittain. Oppilasta kannustetaan omatoimiseen ja aktiiviseen työskentelyyn ja heitä ohjataan tekemään pienimuotoisia tutkimuksia sekä raportoimaan havainnoistaan toisille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Monipuolisten opetusmenetelmien ja erilaisten tehtävien avulla oppilas oppii tarkkailemaan omaa elinympäristöään, yhteiskuntaa ja luontoa ja arvioimaan niitä matematiikan keinoin.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 pitää yllä oppilaan innostusta ja kiinnostusta matematiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuva ja itseluottamusta	S1–S5	L1, L3, L5
Työskentelyn taidot		
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan yhteyksiä oppimiensa asioiden välillä	S1–S5	L1, L4
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta.	S1–S5	L1, L3, L4, L5
T4 kannustaa oppilasta esittämään päättelyään ja ratkaisujaan muille konkreettisin välinein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen	S1–S5	L1, L2, L4, L5
T5 ohjata ja tukea oppilasta ongelmanratkaisutaitojen kehittämisessä	S1–S5	L1, L4, L5
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä	S1–S5	L1, L3
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä.	S1–S5	L1, L4
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjestelmästä	S2	L1, L4
T9 tukea oppilasta lukukäsitteen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivisiin kokonaislukuihin	S2	L1, L4

T10 opastaa oppilasta saavuttamaan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen laskutoimitusten ominaisuuksia	S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta havainnoimaan ja kuvailemaan kappaleiden ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittaushuokkeen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järkevyyttä.	S4	L1, L3, L6
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	L4, L5
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmien graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3–6

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

3. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
T1–T5	Ohjataan yhtäläisyyksien, erojen ja säännönmukaisuuksien löytämiseen eri aistien avulla sekä sanallistamiseen.
T1–T5	Kehitetään taitoa vertailla, luokitella, asettaa järjestykseen ja etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti konkreettisin välinein.
T1–T5	Kehitetään taitoa havaita ja sanallistaa syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
T1–T5	Ohjataan huomaamaan matematiikan ja ympäröivän maailman yhteys.
T1–T5, T14	Kehitetään taitoa suunnitella ja toteuttaa ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1–T5, T7–T8	Laajennetaan kymmenjärjestelmän ymmärtämistä lukualueella 0–1 000 konkreettilla välineillä rakentaen, lukuyksiköittäin purkaen ja kooten sekä varmennetaan lukujen lukemista ja kirjoittamista.
T1–T5	Kehitetään käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja pohjustetaan käsitystä jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
T1–T5	Harjoitellaan lukujono- ja vertailutaitoja lukualueella 0–1 000.
T1–T5	Monipuolistetaan käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja lukualueella 0–1 000.
T1–T6, T12	Vahvistetaan arviointitaitoja ja lukujen tarkoituksenmukaista käyttöä eri tilanteissa lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa ja laskutoimituksissa. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
T1–T6, T8	Vahvistetaan yhteen ja vähennyslaskualgoritmeja.
T1–T5, T7–T8	Tutustutaan kertolaskualgoritmiin ja opetellaan kertotaulut luvuilla 1–10. Hyödynnetään kertotaulun opettelussa vaihdanta- ja liitäntälakia.
T1–T7	Pohjustetaan jakolaskua kertolaskun avulla.
T1–T6, T10	Kehitetään päässälaskustrategioita laskutaidon sujuvoittamiseksi.
T1–T7	Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä erilaisissa projekteissa.

T1–T7	Tutustutaan murtoluvun käsitteeseen ja opetellaan murtolukujen vertailua konkreettisin välinein.
	S3 Algebra
T1–T5	Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta ja harjoitellaan lukujonon jatkamista säännön mukaan luonnollisilla luvuilla.
T1–T7	Tutustutaan tuntemattoman käsitteeseen konkreettisin esimerkein yhteen- ja vähennyslaskuissa päättämällä ja kokeilemalla.
	S4 Geometria ja mittaaminen
T1–T7, T11	Rakennetaan, piirretään, tutkitaan ja luokitellaan kappaleita (lieriöt, kartiot, muut kappaleet) ja tasokuvioita (monikulmiot ja muut kuviot).
T1–T7, T11	Tutustutaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin.
T1–T7, T12	Harjoitellaan tarkkaa mittaamista, arviointia ja tarkistamista pituuden (mm, km), massan ja tilavuuden yksiköin.
T1–T7, T12	Tutustutaan yksikkömuunnoksiin (m, dm, cm, mm ja l, dl).
T1–T7, T11	Tutustutaan kulmiin piirtämällä ja luokittelemalla (suorakulma, teräväkulma ja tylppäkulma).
T1–T7, T11	Tutustutaan symmetriaan, peilikuvaan piirroksin ja konkreettisin harjoituksin.
T1–T5, T7	Tutustutaan koordinaatiston ensimmäiseen neljännekseen arkielämän tilanteiden kuvaajana.
T1–T7, T12	Varmistetaan analogisen kellon osaaminen ja tutustutaan digitaaliseen merkintään. Tutustutaan myös muihin ajan yksiköihin arkipäivän esimerkein.
	S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys
T1–T7, T13	Harjoitellaan taitoa kerätä tietoa systemaattisesti oppilaita kiinnostavista aihepiireistä sekä laaditaan niistä taulukoita ja diagrammeja (pylväs- ja viivadiagrammi).

4. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot
T1–T5	Ohjataan yhtäläisyyksien, erojen ja säännönmukaisuuksien löytämiseen eri aistien avulla sekä sanallistamiseen.
T1–T5	Monipuolistetaan taitoa vertailla, luokitella, asettaa järjestykseen ja etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti konkreettisin välinein.
T1–T5	Monipuolistetaan taitoa havaita ja sanallistaa syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
T1–T5	Ohjataan huomaamaan matematiikan ja ympäröivän maailman yhteys.
T1–T5, T14	Kehitetään taitoa suunnitella ja toteuttaa ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1–T5, T7–T8	Laajennetaan kymmenjärjestelmän ymmärrystä lukualueella 0–10 000 konkreettisin välineillä rakentaen, lukuyksiköittäin purkaen ja kooten sekä varmennetaan lukujen lukemista ja kirjoittamista. Tutustutaan desimaaliluvun käsitteeseen osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla.
T1–T5	Vahvistetaan käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja pohjustetaan käsitystä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
T1–T5	Harjoitellaan lukujono- ja vertailutaitoja lukualueella 1–10 000.
T1–T5	Monipuolistetaan käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja lukualueella 0–10 000.

T1–T6, T12	Syvennetään arviointitaitoja ja lukujen tarkoituksenmukaista käyttöä eri tilanteissa lukumäärän, järjestyksen ja mittaustuloksen ilmaisemisessa ja laskutoimituksissa. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
T1–T8	Vahvistetaan yhteen-, vähennys- ja kertolaskualgoritmeja yhä suuremmilla luvuilla. Tutustutaan jakolaskualgoritmiin.
T1–T6, T10	Varmistetaan kertotaulujen 1–10 osaaminen.
T1–T7	Tutustutaan jakolaskun määritelmään ja ratkaistaan jakolaskuja määritelmän perusteella lukuyksiköittäin.
T1–T6, T10	Sujuvoitetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä.
T1–T7	Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä erilaisissa projekteissa.
T1–T7	Syvennetään murtoluvun käsitettä ja tutustutaan samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslaskuun sekä kokonaisluvulla kertomiseen mallintamalla arkipäivän tilantein ja tutkimalla konkreettisin välinein.
	S3 Algebra
T1–T5	Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta ja harjoitellaan lukujonon jatkamista säännön mukaan luonnollisilla luvuilla.
T1–T7	Harjoitellaan tuntemattoman termin ratkaisemista konkreettisin esimerkein yhteen- ja vähennyslaskuissa päättelämällä ja kokeilemalla.
	S4 Geometria ja mittaaminen
T1–T7, T11	Rakennetaan, piirretään, tutkitaan, luokitellaan ja nimetään kappaleita lieriöihin, kartioihin ja muihin kappaleisiin.
T1–T7, T11	Harjoitellaan pisteen, janan, suoran ja kulman tunnistamista, piirtämistä ja mittamista.
T1–T7, T12	Harjoitellaan tarkkaa mittaamista, arviointia, tarkistamista ja laskemista: pituus (dm), tilavuus ja massa (tn). Tutustutaan pinta-alaan, piiriin ja lämpötilaan konkreettisin välinein.
T1–T7, T12	Harjoitellaan yksikkömuunnoksia (pituus, massa ja tilavuus, myös desimaalilukuja käyttäen).
T1–T7, T11	Harjoitellaan piirtämään ja luokittelemaan kulmia (suorakulma, teräväkulma ja tylppäkulma).
T1–T7, T11	Harjoitellaan symmetriaa ja peilikuvaa piirroksin ja konkreettisin harjoituksin.
T1–T5, T7	Tutustutaan koordinaatiston kahteen neljännekseen arkielämän tilanteiden kuvajana.
T1–T7, T12	Varmistetaan analogisen ja digitaalisen merkinnän osaaminen. Harjoitellaan myös muita ajan yksiköitä.
	S5 Tietojenkäsittely ja tilastot
T1–T7, T13	Vahvistetaan taitoa kerätä tietoa systemaattisesti oppilaita kiinnostavista aihepiireistä sekä laaditaan niistä taulukoita ja diagrammeja (pylväs- ja viivadiagrammi).

5. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
T1–T5	Syvennetään oppilaiden taitoja löytää ja sanallistaa yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.

T1–T8, T12	Syvennetään taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen, etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti
T1–T8	Syvennetään taitoa havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
T1–T14	Havaitaan laajemmin matematiikan ja ympäröivän maailman yhteys.
T1–T14	Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1–T8, T10	Varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä lukualueella 0–1 000 000. Varmistetaan desimaaliluvun käsitettä osana kymmenjärjestelmää ja harjoitteluun peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla
T1–T8, T10	Varmistetaan käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja.
T1–T8, T10	Monipuolistetaan ja laajennetaan käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja lukualueella 0–100 000.
T1–T8, T10	Ohjataan pyöristämään lukuja ja laskemaan likiarvoilla siten, että opitaan arvioimaan tuloksen suuruusluokka. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarvittavia välineitä.
T1–T8, T10	Automatisoidaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien osaamista.
T1–T8, T10	Syvennetään kertolaskualgoritmin osaamista.
T1–T8, T10	Tutustutaan jakolaskuun sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Tutustutaan lukuyksiköittäin jakamiseen.
T1–T8, T10	Syvennetään taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä.
T1–T14	Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä erilaisissa projekteissa.
T1–T7, T9, T10	Harjoitellaan murtolukujen peruslaskutoimituksia laventamista, supistamista, kertolaskua ja luonnollisella luvulla jakamista. Yritetään löytää laskusääntöjä konkreettisin välinein tutkimalla.
T1–T10	Tutustutaan prosenttilukuun ja tutkitaan esimerkkejä arkipäivän tilanteissa ja muiden oppiaineiden tiedonhallintatehtävissä.
	S3 Algebra
T1–T10	Tutkitaan lukujonon säännönmukaisuutta sekä jatketaan lukujonoa säännön mukaan.
T1–T10	Tutustutaan erilaisiin yhtälöihin ja harjoitellaan tuntemattoman ratkaisemista yhteen- ja vähennyslaskuissa kokeilemalla ja pääättelemällä.
	S4 Geometria ja mittaaminen
T1–T5, T7, T11	Tutustutaan kappaleista tarkemmin suorakulmaiseen särmiöön, ympyrälieriöön, ympyräpohjaiseen kartioon ja pyramidiin havaintomallein ja ympäristössä olevien muotojen avulla. Tasokuvioista perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
T1–T5, T11	Perehdytään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteisiin piirtämällä, mittaamalla, laskemalla ja tekemällä johtopäätöksiä. Tutustutaan yhdensuuntaisuuden ja kohtisuoruuden käsitteisiin.
T1–T8, T10, T12	Tutkitaan ja harjoitellaan mittayksikköjärjestelmän rakentumista. Opitaan ennakoimaan, arvioimaan ja tarkastamaan mittaustulosten oikeellisuutta. Pohditaan tarkoituksenmukaista mittausvälinettä eri mittauksiin.
T1–T7, T10, T12	Mitataan ja lasketaan kolmioiden ja suorakulmioiden sekä näistä yhdistettyjen kuvioiden piirejä ja pinta-aloja. Mitataan ja lasketaan suorakulmaisen särmiön tilavuutta eri keinoin.
T1–T5, T7, T11	Vahvistetaan taitoja muuntaa yksiköitä (pituus, massa, pinta-ala, tilavuus, ajan yksiköt ja rahat, myös desimaalilukuja käyttäen).

T1–T5, T7, T11	Vahvistetaan kulmien piirtämistä, mittaamista ja tunnistamista täyskulmaan saakka.
T1–T5, T7, T11	Harjoitellaan peilausta ja symmetriaa ja kiertoa ja etsitään niitä erilaisista ornamenteista ja taiteesta.
T1–T5, T7–T9, T11	Opitaan lukemaan ja merkitsemään pisteitä koordinaatiston kaikkiin neljänneksiin.
T1–T12	Tutustutaan mittakaavaan, sen soveltamiseen ja hyödyntämiseen kartoissa, pienennöksissä ja suurennoksissa.
T1–T7, T10, T12	Tutustutaan aikavälien laskemiseen eri yksiköin.
	S5 Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys
T1–T7, T10, T12, T13	Harjoitellaan tiedonkeruuta eri ilmiöitä tutkittaessa. Tutustutaan tilastollisiin esittämistapoihin ja pohditaan niiden sopivuutta eri tilanteissa. Tutustutaan suurimpaan ja pienimpään arvoon sekä keskiarvoon ja tyyppiarvoon diagrammien (pylväs-, viiva- ja ympyrädiagrammi) ja taulukoiden avulla.
T1–T7, T13	Tutustutaan todennäköisyyden käsitteisiin mahdoton, mahdollinen ja varma päättämällä tapahtumia arkielämän tilanteiden perusteella.

6. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
T1–T5	Varmistetaan taitoa löytää yhtäläisyyksiä, eroja ja säännönmukaisuuksia.
T1–T8, T12	Varmistetaan taitoa vertailla, luokitella ja asettaa järjestykseen sekä etsiä vaihtoehtoja systemaattisesti.
T1–T8	Varmistetaan taitoa havaita syy- ja seuraussuhteita sekä yhteyksiä matematiikassa.
T1–T14	Havaitaan matematiikan ja ympäröivän maailman yhteys.
T1–T5, T12, T14	Suunnitellaan ja toteutetaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä.
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T1–T8, T10	Varmennetaan oppilaiden ymmärrys kymmenjärjestelmästä lukualueella 0–1 000 000. Varmistetaan desimaaliluvun käsitettä osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla.
T1–T8, T10	Monipuolistetaan ja laajennetaan käsitystä lukujen rakenteesta, yhteyksistä ja jaollisuudesta tutkimalla ja luokittelemalla lukuja lukualueella 0–1 000 000.
T1–T8, T10	Varmistetaan taitoa laskea peruslaskutoimituksia päässä.
T1–T7, T10	Varmistetaan yhteen- ja vähennyslaskualgoritmien osaaminen.
T1–T7, T10	Varmistetaan kertolaskualgoritmin osaaminen.
T1–T8, T10	Opiskellaan jakolaskua sekä sisältö- että ositusjakotilanteissa. Syvennetään jakolaskutaitoja määritelmään perustuen. Varmennetaan lukuyksiköittäin jakamista.
T1–T14	Hyödynnetään laskutoimitusten ominaisuuksia ja niiden välisiä yhteyksiä erilaisissa projekteissa.
T1–T8, T10	Varmistetaan taitoa pyöristää lukuja ja laskea likiarvoilla siten, että osataan arvioida tuloksen suuruusluokka. Kaikkia laskutoimituksia harjoitellaan monipuolisissa tilanteissa hyödyntäen tarkoitukseen sopivia välineitä.
T1–T9, T10	Pohjustetaan negatiivisen luvun käsite.
T1–T7, T9, T10	Varmistetaan murtoluvun käsite ja harjoitellaan ja sovelletaan murtolukujen peruslaskutoimituksia eri tilanteissa.
T1–T7, T9, T10	Tutkitaan murtolukujen laskusääntöjä konkreettisin välinein.

T1- T10	Varmistetaan desimaaliluvun käsitettä osana kymmenjärjestelmää ja harjoitellaan peruslaskutoimituksia desimaaliluvuilla arkielämän tilanteisiin liittäen.
T1-T10	Harjoitellaan prosenttilukujen laskemista yksinkertaisimmissa tapauksissa etsien ratkaisuja arjen esimerkkeihin ja monialaisissa kokonaisuuksissa esiin tuleviin ongelmiin.
	S3 Algebra
T1-T10	Vahvistetaan taitoja löytää lukujonojen säännönmukaisuuksia sekä jatkaa lukujonoa säännön mukaan.
T1-T10	Tutustutaan erilaisiin yhtälöihin ja harjoitellaan tuntemattoman ratkaisemista myös kerto- ja jakolaskuissa kokeilemalla ja pääättelemällä.
	S4 Geometria ja mittaaminen
T1-T5, T7, T11	Tutkitaan tarkemmin suorakulmaiseen särmiön, ympyrälieriön, ympyräpohjaisen kartion ja pyramidin osia ja ominaisuuksia ja eroja.
T1-T5, T11	Tutkitaan tasokuvioiden ominaisuuksia.
T1-T5, T11	Perehdytään tarkemmin kolmioihin, nelikulmioihin ja ympyrään.
T1-T5, T7, T11	Syvennetään pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä sekä leikkaavien, yhdensuuntaisten ja kohtisuoraan leikkaavien suorien käsitteitä.
T1-T5, T7, T11	Varmistetaan suora-, terävä-, tylppä-, oiko- ja täysikulman käsitteet sekä harjaannutetaan niiden piirtämistä ja tunnistamista sekä tutkitaan niihin liittyviä säännönmukaisuuksia erilaisissa kuvioissa.
T1-T5, T7, T11	Opitaan havaitsemaan ja huomaamaan erilaisia symmetrioita sekä soveltamaan ja tekemään niitä esimerkiksi taidetta. Tutustutaan kierto- ja siirtosymmetrioihin.
T1-T5, T7-T9, T11	Vahvistetaan taitoa lukea ja merkitä pisteitä koordinaatiston kaikkiin neljänneksiin sekä soveltaa tätä taitoa.
T1-T12	Harjoitellaan mittakaavaa, sen soveltamista ja hyödyntämistä kartoissa, pienennöksissä ja suurennoksissa.
T1- T7, T10, T12	Mitataan ja lasketaan erimuotoisten kuvioiden pinta-aloja ja piirejä eri keinoin.
T1-T7, T10, T12	Mitataan ja lasketaan suorakulmaisen särmiön tilavuuksia eri keinoin.
T1-T8, T10, T12	Syvennetään taitoa arvioida ja tarkistaa mittaustuloksia. Varmistetaan mittayksikköjärjestelmän rakentumisen ja mittaustuloksen tarkkuuden vaikutuksen lopputulokseen ymmärtämistä.
T1-T7, T10, T12	Varmistetaan aikavälin laskemista eri yksiköin.
	S4 Tietojenkäsittely ja tilastot
T1-T7, T10, T12, T13	Syvennetään järjestelmällisen tiedonkeruun taitoja eri ilmiöitä tutkittaessa. Opitaan esittämään tietoja tilastollisesti, valitsemaan tarkoituksenmukainen esitystapa ja analysoimaan tuloksia. Opitaan laskemaan keskiarvo sekä löytämään yksinkertaisista aineistoista suurin ja pienin arvo sekä tyyppi-arvo.
T1-T7, T13	Päätellään todennäköisyyksiä arkitilanteiden ja ilmiöiden perusteella. Osataan määrittellä mahdoton, mahdollinen ja varma tapahtuma.

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen lähtökohtana käytetään oppilaille tuttuja ja kiinnostavia aiheita ja ongelmia. Matematiikkaa opiskellaan edelleen oppimisympäristössä, jossa konkretisointi ja välineet ovat keskeisessä asemassa. Välineet tulee olla helposti saatavilla. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa työtapojen valintaan. Työskennellään sekä yhdessä että itsenäisesti. Oppimispelit

ja -leikit ovat yksi tärkeä ja oppilaita motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa sekä laskinta hyödynnetään opetuksessa ja opiskelussa. Oulun normaalikoulussa tarjotaan opetusharjoittelijoille mahdollisuus käyttää monipuolisia työtapoja ja oppimisympäristöjä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 3–6

Jokaisella oppilaalla on mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea uusien sisältöjen oppimiseksi. Matematiikan oppimiselle on varattava riittävästi aikaa ja tuen on oltava systemaattista. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti. Tarjottava tuki antaa oppilaille mahdollisuuden kehittää taitojaan niin, että myönteinen asenne ja kyvykkyyden tunne vahvistuvat. Oppilaille tarjotaan sopivia välineitä oppimisen tueksi ja heille tarjotaan mahdollisuuksia oivaltaa ja ymmärtää itse. Jokaiselle oppilaalle turvataan mahdollisuus riittävään harjoitteluun. Oulun normaalikoulusta opetusharjoittelijoille tarjotaan mahdollisuus oppilaiden yksilölliseen ohjaukseen ja tukemiseen sekä opetuksen eriyttämiseen.

Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja ja rikastuttamalla käsiteltäviä sisältöjä. Sisältöalueita voivat olla esimerkiksi lukujen ominaisuudet, erilaiset lukujonot, geometria, luova ongelmanratkaisu ja matematiikan sovellukset.

Oulun normaalikoulussa opetusharjoittelijoita ohjataan kannustamaan ja mahdollistamaan myös taitavien oppilaiden yksilölliset oppimispolut.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 3–6

Vuosiluokilla 3–6 oppimisen arvioinnin päätehtävänä lukuvuoden aikana on tukea ja edistää oppilaiden matemaattisen ajattelun ja osaamisen kehittymistä kaikilla tavoitealueilla. Arviointi on monipuolista ja palaute ohjaavaa ja rakentavaa. Ne tukevat oppilaiden matemaattisten taitojen kehittymistä ja rohkaisevat tarvittaessa uuteen yrittämiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tiedostamaan vahvuuksiaan. Palaute auttaa oppilaita ymmärtämään, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailta edellytetään aiempaa enemmän matemaattisen ajattelunsa esille tuomista puheen, välineiden, piirtämisen ja kirjallisen työskentelyn avulla. Arvioinnin kohteena ovat tekemisen tapa, ratkaisujen oikeellisuus sekä taito soveltaa opittua.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Oulun normaalikoulussa opetusharjoittelijoita ohjataan monipuolisiin arviointitapoihin matematiikassa.

Matematiikan arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin koh- teet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdek- san osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 pitää yllä oppilaan innos- tusta ja kiinnostusta matema- tiikkaa kohtaan sekä tukea myönteistä minäkuvaa ja itse- luottamusta	S1–S5		Ei vaikuta arvion tai arvosanan muodostamiseen. Oppilaita oh- jataan pohtimaan kokemuksi- aan osana itsearviointia.
Työskentelyn taidot			
T2 ohjata oppilasta havaitse- maan yhteyksiä oppimiensa asi- oiden välillä	S1–S5	Opittujen asioiden yhteydet	Oppilas tunnistaa ja antaa esi- merkkejä oppimiensa asioiden välisistä yhteyksistä.
T3 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan esittää kysymyksiä ja tehdä perusteltuja päätelmiä havaintojensa pohjalta	S1–S5	Kysymysten esittä- minen ja päättely- taidot	Oppilas osaa esittää matemati- kan kannalta mielekkäitä kysy- myksiä ja päätelmiä.
T4 kannustaa oppilasta esittä- mään päättelyään ja ratkaisu- jaan muille konkreettisoin väli- nein, piirroksin, suullisesti ja kirjallisesti myös tieto- ja vies- tintä teknologiaa hyödyntäen	S1–S5	Ratkaisujen ja pää- telmien esittämi- nen	Oppilas esittää ratkaisujaan ja pätelmiään eri tavoin.
T5 ohjata ja tukea oppilasta on- gelmanratkaisutaitojen kehittä- misessä	S1–S5	Ongelmaratkaisu- taidot	Oppilas käyttää ongelmanrat- kaisussaan erilaisia strategi- oita.
T6 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida ratkaisun jär- kevyyttä ja tuloksen mielek- kyyttä	S1–S5	Taito arvioida rat- kaisua	Oppilas osaa pääsääntöisesti arvioida ratkaisun järkevyyttä ja tuloksen mielekkyyttä.
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet			
T7 ohjata oppilasta käyttämään ja ymmärtämään matemaattisia käsitteitä ja merkintöjä	S1–S5	Matemaattisten kä- sitteiden ymmärtä- minen ja käyttö	Oppilas käyttää pääsääntöi- sesti oikeita käsitteitä ja mer- kintöjä.
T8 tukea ja ohjata oppilasta vahvistamaan ja laajentamaan ymmärrystään kymmenjärjes- telmästä	S2	Kymmenjärjestel- män ymmärtämi- nen	Oppilas hallitsee kymmenjär- jestelmän periaatteen, myös desimaalilukujen osalta.
T9 tukea oppilasta lukukäsit- teen kehittämisessä positiivisiin rationaalilukuihin ja negatiivi- isiin kokonaislukuihin	S2	Lukukäsite	Oppilas osaa käyttää positiivi- sia rationaalilukuja ja negatiivi- isiä kokonaislukuja.
T10 opastaa oppilasta saavutta- maan sujuva laskutaito päässä ja kirjallisesti hyödyntäen las- kutoimitusten ominaisuuksia	S2	Laskutaidot ja pe- ruslaskutoimitus- ten ominaisuuksien hyödyntäminen	Oppilas laskee melko sujuvasti päässä ja kirjallisesti.
T11 ohjata oppilasta havainnoi- maan ja kuvailemaan kappalei- den ja kuvioiden geometrisia ominaisuuksia sekä tutustuttaa oppilas geometrisiin käsitteisiin	S4	Geometrian käsit- teet ja geometris- ten ominaisuuksien havainnointi	Oppilas osaa luokitella ja tun- nistaa kappaleita ja kuvioita. Oppilas osaa käyttää mittakaa- vaa sekä tunnistaa suoran ja

			pisteen suhteen symmetrisiä kuvioita.
T12 ohjata oppilasta arvioimaan mittauskohteen suuruutta ja valitsemaan mittaamiseen sopivan välineen ja mittayksikön sekä pohtimaan mittaustuloksen järjestyttä	S4	Mittaaminen	Oppilas osaa valita sopivan mittavälineen, mitata ja arvioida mittaustuloksen järjestyttä. Oppilas osaa laskea pinta-aloja ja tilavuuksia. Hän hallitsee yleisimmät mittayksikkömuunnokset.
T13 ohjata oppilasta laatimaan ja tulkitsemaan taulukoita ja diagrammeja sekä käyttämään tilastollisia tunnuslukuja sekä tarjota kokemuksia todennäköisyydestä	S5	Taulukoiden ja diagrammien laatiminen ja tulkinta	Oppilas osaa laatia taulukon annetusta aineistosta sekä tulkita taulukoita ja diagrammeja. Oppilas osaa laskea keskiarvon ja määrittää tyyppiä.
T14 innostaa oppilasta laatimaan toimintaohjeita tietokoneohjelmoina graafisessa ohjelmointiympäristössä	S1	Ohjelmointi graafisessa ohjelmointiympäristössä	Oppilas osaa ohjelmoida toimivan ohjelman graafisessa ohjelmointiympäristössä.

14.4.5 Ympäristöoppi 3–6

Oppiaineen tehtävä

Ympäristöoppi on biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon tiedonaloista koostuva integroitu oppiaine, jonka opetukseen sisältyy kestävän kehityksen näkökulma. Ympäristöopissa yhdistyy sekä luonnon- että ihmistieteellisiä näkökulmia. Ympäristöopissa oppilaat nähdään osana ympäristöä, jossa he elävät. Lähtökohtana on luonnon kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä.

Ympäristöopin opetus tukee oppilaiden ympäristösuhteen rakentumista, maailmankuvan kehittymistä sekä kasvua ihmisenä. Ympäristöopin opetuksen tavoitteena on ohjata oppilaita tuntemaan ja ymmärtämään luontoa ja rakennettua ympäristöä, niiden ilmiöitä, itseään ja muita ihmisiä sekä terveyden ja hyvinvoinnin merkitystä. Ympäristöopin monitieteinen perusta edellyttää, että oppilaat harjaantuvat hankkimaan, käsittelemään, tuottamaan, esittämään, arvioimaan ja arvottamaan tietoa erilaisissa tilanteissa. Tieteellistä tietoa käytetään opetuksen perustana ja kriittisen ajattelun kehittämiseen kiinnitetään huomiota. Ympäristöopissa kiinnitetään huomiota kestävän kehityksen ekologiseen, kulttuuriseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen ulottuvuuteen. Ympäristöopin keskeisenä tavoitteena on ohjata ymmärtämään ihmisten tekemien valintojen vaikutuksia elämälle ja ympäristölle nyt sekä tulevaisuudessa.

Ympäristöopissa rakennetaan perustaa ympäristöopin eri tiedonalojen osaamiselle. Tavoitteena on tunnistaa niiden merkitys ympäristössä, teknologiassa, jokapäiväisessä elämässä, ihmisessä ja ihmisen toiminnassa. Biologian kannalta keskeistä on oppia tuntemaan ja ymmärtämään luonnonympäristöä, ihmistä, elämää, sen kehittymistä ja reunaehdoja maapallolla. Maantiedon kannalta keskeistä on tutkia omaa lähiympäristöä sekä ymmärtää erilaisia alueita maapallolla, niillä esiintyviä ilmiöitä ja alueilla asuvien ihmisten elämää. Fysiikan kannalta keskeistä on ymmärtää luonnon perusrakenteita ja ilmiöitä ja selittää näitä ilmiöitä käyttäen myös omista tutkimuksissa saatavaa tietoa. Kemian kannalta keskeistä on havaita erilaisia aineita ympärillämme sekä tutkia, kuvailla ja selittää niiden ominaisuuksia, raken-

teita ja niissä tapahtuvia muutoksia. Terveystiedon kannalta keskeistä on oppia ymmärtämään terveyttä tukevia ja suojaavia tekijöitä ympäristössä ja ihmisten toiminnassa, ja edistää terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista.

Opetuksen tavoitteena on herättää ja syventää oppilaiden kiinnostusta ympäristöopin eri tiedonaloja kohtaan. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla jokaiselle oppilaalle mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti kaikkiin ympäristöopin tiedonaloihin sekä niihin liittyvään teknologiaan ja koulutuspolkuihin.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ympäristöopissa vuosiluokilla 3–6

Ympäristöopin sisältöihin ja tavoitteisiin liittyvät kaikki opetussuunnitelman perusteissa mainitut laaja-alaisen osaamisen tavoitteet: L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, L4 Monilukutaito, L5 Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen, L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys sekä L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen.

Vuosiluokilla 3–6 osaamisalueista korostuvat L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L5 Tieto- ja viestintätekologinen osaaminen

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alai- nen osaami- nen
Merkitys, arvot, asenteet		
T1 synnyttää ja ylläpitää oppilaan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta kokemaan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	S1–S6	
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta asettamaan omia opiskelutavoitteita ja työskentelemään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnistamaan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1–S6	L1, L7
T3 tukea oppilaan ympäristötietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristössään ja -yhteisöissään kestävän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehityksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1–S6	L3, L7
Tutkimisen ja toimimisen taidot		
T4 rohkaista oppilasta muodostamaan kysymyksiä eri aihepiireistä sekä käyttämään niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana	S1–S6	L1, L7
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1–S6	L1, L5
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1–S6	L1, L2, L5
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2–S6	L2, L3, L5

T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojellen	S1–S6	L3
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2–S6	L3
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1–S6	L2, L3
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti	S1–S6	L5, L4
Tiedot ja ymmärrys		
T12 ohjata oppilasta hahmottamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1–S6	L1
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1–S6	L1, L5
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1–S6	L2, L4, L5
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3–S6	L1
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmottamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaannuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3–S6	L1, L5
T17 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään fysiikkaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4–S6	L1
T18 ohjata oppilasta tutkimaan, kuvaamaan ja selittämään kemiallisia ilmiöitä, aineiden ominaisuuksia ja muutoksia sekä rakentamaan perustaa aineen säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4–S6	L1
T19 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten merkitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksilöllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta harjoittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa	S1–S3, S6	L1, L3

Ympäristöopin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3–6

Ympäristöopin keskeiset sisältöalueet S1–S6 vuosiluokille 3–6 esitetään taulukkona, jossa kukin sisältöalue on jaettu tarkempiin teemoihin. Sisällöt ja teemat on myös valittu siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Ympäristöopin opetussuunnitelman eri sisältöalueisiin liittyvät tavoitteet T1–T19 vuosiluokille 3–6 on kirjattu taulukkoon kunkin sisältöalueen kohdalla. Sisältötaulukkoa voi käyttää hyödyksi opetussuunnitelmaan liittyvien monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelussa. Vuosiluokilla 3–6 ympäristöopin opetus voidaan jäsentää kokonaisuuksiksi, joissa tarkastellaan ympäröivää maailmaa sekä oppilaita ja heidän toimintaansa yhteisön jä-

senenä. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa kasvuaan ja kehitystään. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla syvennetään kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Vuosiluokkakokonaisuuden loppupuolella pohditaan myös eri tiedonalojen ominaispiirteitä. Sisällöt on valittu siten, että ne tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia. Opetuksen tavoitteisiin pyritään oppilaiden tarpeet ja eri oppimisympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet huomioon ottaen sekä oppiaineelle luontevalla ja pedagogisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

3. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Minä ihmisenä
T1–T6, T8, T10–T15, T19	Mielen hyvinvointi ja tunnetaidot Yhdessä toimiminen Terveys ja sairauksien ehkäisy (ks. myös S2) Terveelliset elämäntavat, terveellinen ravinto
	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen
T1–T14 T16–T19	Koneet laitteet ja teknologia Kodin sähkölaitteet, polkupyörä, lämpömittari Turvataidot, turvallinen liikkuminen (ks. myös S1) Sähköturvallisuus, tulen käyttö, tulipalolta suojautuminen, polkupyörällä liikenteessä liikkuminen, risteykset, vesiturvallisuus, vesillä liikkuminen, internetin turvallinen käyttö Arjen tilanteissa eläminen Säänmukainen pukeutuminen Yhteistyötaidot, fyysinen koskemattomuus, kiusaamisen ehkäisy (ks. myös S1) Ryhmässä toimiminen, perhe
	S3 Löytöretki monimuotoiseen maailmaan
T1–T16, T19	Lähiympäristön havainnointi ja tutkiminen ja erilaiset elinympäristöt eri vuodenaikoina Vesi ja rannat elinympäristönä, kalan rakenne, veden ja rannan kasveja ja eläimiä, eliöiden sopeutuminen talveen, jokamiehenoikeudet Eri alueet Kaupunkeja ja maaseutua, Suomi, Suomen alueet Karttataidot ja geomedia Kartan periaatteet, opaskartta, suunnistuskartta, digitaaliset karttapalvelut
	S4 Ympäristön tutkiminen
T1–T19	Keksiminen, kokeileminen, tutkiminen ja ongelmaratkaisua lähiympäristössä ja arjessa Tutkiminen, ihmettely, kokeileminen, keksiminen, ajatteleva Luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtäviä
	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut
T1–T18	Vesi, ilma ääni, valo, lämpö ja suoja Veden ominaisuudet, veden olomuodot, veden kierokulku, lämpötila, sää kylmältä suojautuminen, jääkausi Suomessa, eläinten suojan tarve Energia, liike ja voima Palaminen, sähköenergia, lämpöenergia, valoenergia Materiaalit ja aineet

	Tavaroiden valmistaminen materiaaleista, aineen olomuodot (vesi)
	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T1–T19	Luonnon monimuotoisuus ja viihtyisä ympäristö Vesien ja vesieliöiden suojeleminen, luonnon monimuotoisuuden arvostaminen Luonnonvarojen kestävä käyttö Tuotteen elinkaari Gloaalikasvatus ja vaikuttaminen Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

4. vuosiluokka	
Tavoitteen	Sisällöt
	S1 Minä ihmisenä
T1–T6, T8, T10–T15, T19	Mielen hyvinvointi ja tunnetaidot Itsetunto, erilaisuuden kunnioittaminen, hyvinvointi oppimisen edellytyksenä Terveys ja sairauksien ehkäisy (ks. myös S2) Uni ja liikunta, hygienia, lasten sairauksia, sairauksien ehkäisy
	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen
T1–T14, T16–T19	Koneet laitteet ja teknologia Valoon liittyvät laitteet, peili, linssi, ääntä synnyttävät laitteet, putki- ja kolmiorakenne, vipu, kalteva taso, jousi ja kiila Turvataidot, turvallinen liikkuminen (ks. myös S1) Tapaturmat, ensiapu, kuulon suojeleminen Arjen tilanteissa eläminen Vastuulliset valinnat arjessa, rahan käyttö Yhteistyötaidot, fyysinen koskemattomuus, kiusaamisen ehkäisy (ks. myös S1) Yhdessä toimiminen
	S3 Löytöretki monimuotoiseen maailmaan
T1–T16, T19	Lähiympäristön havainnointi ja tutkiminen ja erilaiset elinympäristöt eri vuodenaikoina Niityt, pientareet ja metsät eliöiden elinympäristönä, niityn, pientareen ja metsän kasveja ja eläimiä, viljelykasvit, maatila Eri alueet Pohjoismaat ja Baltia, Itämeren alue Karttataidot ja geomedia Fyysinen kartta, väestökartta, digitaaliset karttapalvelut
	S4 Ympäristön tutkiminen
T1–T19	Keksiminen, kokeileminen, tutkiminen ja ongelmaratkaisua lähiympäristössä ja arjessa Tutkiminen, ihmettely, kokeileminen, keksiminen, ajatteleva Luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisua- ja tutkimustehtäviä
	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut
T1–T18	Ravinto ja ravintoketjut Ravinnontuotanto, viljely ja kotieläintuotanto, ruuan elinkaari, ruokaa maailmalta, eliökunnan ja eläinten luokittelu, ravintoketju Vesi, ilma ääni, valo, lämpö ja suoja

	Ilma aineena, ilman liikkeit, ääni
	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T1-T19	Luonnon monimuotoisuus ja viihtyisä ympäristö Metsien ja soiden eliöiden suojelu, luonnon monimuotoisuuden arvostaminen Luonnonvarojen kestävä käyttö Metsien kestävä käyttö, ilman suojelu Globaalikasvatus ja vaikuttaminen Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, yhdessä eläminen, Itämeren alueen suojelu

5. vuosiluokka	
Tavoitteen	Sisällöt
	S1 Minä ihmisenä
T1-T6, T8, T10-T15, T19	Ihmisen keho, rakenne ja elintoiminnot Ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot, kasvun ja kehityksen eri vaiheet, ikäkauden mukainen seksuaalinen kehitys, ihmisen lisääntyminen Mielen hyvinvointi ja tunnetaidot Murrosiän muutokset ja vaikutukset Terveys ja sairauksien ehkäisy (ks. myös S2) Itsestä huolehtiminen, arjen terveystottumukset
	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen
T1-T14, T16-T19	Koneet laitteet ja teknologia Pyörä, tasapaino, lentämiseen liittyvät koneet Turvataidot, turvallinen liikkuminen (ks. myös S1) Kitkan merkitys turvallisessa liikkumisessa Arjen tilanteissa eläminen Voima ja liike, koneiden merkitys arjessa Yhteistyötaidot, fyysinen koskemattomuus, kiusaamisen ehkäisy (ks. myös S1) Kasvun erot, yksilöllisyyden kunnioittaminen
	S3 Löytöretki monimuotoiseen maailmaan
T1-T16, T19	Eri alueet Euroopan alueet, Maapallon luonto ja eri alueilla, maapallon ilmasto ja kasvillisuusvyöhykkeet, sademetsät savannit, aavikot ja kylmät alueet Karttataidot ja geomedia Fyysiset kartat, teemakartat, digitaaliset karttapalvelut, ajankohtaiset uutiset, ilmastodiagrammi
	S4 Ympäristön tutkiminen
T1-T19	Keksiminen, kokeileminen, tutkiminen ja ongelmaratkaisua lähiympäristössä ja arjessa Tutkiminen, ihmettely, kokeileminen, keksiminen, ajatteleminen Luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisua- ja tutkimustehtäviä
	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut
T1-T18	Ravinto ja ravintoketjut Puutarhan ja kasvimaan satoa, sienet, luonnonmarjoja metsissä ja soilla, kalastus ja metsästys, riistaeläimet

	Energia, liike ja voima Liike, voima, kitka, ilmasta aiheutuvat voimat Materiaalit ja aineet Alkuaineet ja reaktio, raaka-aineet ja tuotteet, metallit ja muovit Maapallon rakenne, lähiavaruus, planetaarisuus Maailmankaikkeus, avaruus, aurinkokunta, maapallon rakenne, Maa ja Kuu, vuorokausi, kuukausi, vuosi, vuodenajat
	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T1–T19	Luonnon monimuotoisuus ja viihtyisä ympäristö Luonnon monimuotoisuus eri alueilla Luonnonvarojen kestävä käyttö ja ilmastonmuutos Lajittelu ja kierrätys, luonnonvarojen rajallisuus, tuotteen elinkaari Globaalikasvatus ja vaikuttaminen Euroopan väestöt ja kulttuurit, yhdessä eläminen

6. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Minä ihmisenä
T1–T6, T8, T10–T15, T19	Mielen hyvinvointi ja tunnetaidot Nuoreksi kasvaminen, murrosikä elämänvaiheena, seksuaalisuus ja identiteetti, tunnetaidot, vastuu itsestä ja muista, elämäntilanne Terveys ja sairauksien ehkäisy (ks. myös S2) Itsestä huolehtiminen, päihteet ja päihteettömyys
	S2 Arjen tilanteissa ja yhteisöissä toimiminen
T1–T14, T16–T19	Arjen tilanteissa eläminen Vastuulliset valinnat, päihteet ja päihteettömyys Yhteistyötaidot, fyysinen koskemattomuus, kiusaamisen ehkäisy (ks. myös S1) Nuoren ihmissuhteet
	S3 Löytöretki monimuotoiseen maailmaan
T1–T16, T19	Eri alueet Kulttuurien monimuotoisuus ja maapallon kulttuurit eri alueilla: Pohjois-Amerikka, Etelä-Amerikka, Afrikka, Aasia, Australia ja Oseania Karttataidot ja geomedia Fyysiset kartat, teemakartat, digitaaliset karttapalvelut, ajankohtaiset uutiset, tilastot
	S4 Ympäristön tutkiminen
T1–T19	Keksiminen, kokeileminen, tutkiminen ja ongelmaratkaisua lähiympäristössä ja arjessa Tutkiminen, ihmettely, kokeileminen, keksiminen, ajattelevuus Luontoon, rakennettuun ympäristöön, arjen ilmiöihin ja teknologiaan sekä ihmiseen ja ihmisen toimintaan liittyviä ongelmanratkaisua- ja tutkimustehtäviä
	S5 Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulut
T1–T18	Ravinto ja ravintoketjut Kasvien lisääntyminen, hyvä kasvupaikka, kasvien kasvattaminen, ravintoketjut Energia, liike ja voima Energiaa Auringosta, yhteyttäminen, energiamuodot, energian muuntuminen ja säilyminen, fossiiliset polttoaineet, uusiutuvat energialähteet, palaminen, sähkön tuottaminen

	Materiaalit ja aineet Hiilen kierto, energiavarat, päihteet ja myrkylliset aineet
	S6 Kestävän tulevaisuuden rakentaminen
T1-T19	Luonnon monimuotoisuus ja viihtyisä ympäristö Luonnon monimuotoisuuden häviäminen, ympäristövaikuttaminen, ympäristön suunnittelu, kulttuuriperintö Luonnonvarojen kestävä käyttö ja ilmastonmuutos Ilmastonmuutos, kestävä elämäntapa Globaalikasvatus ja vaikuttaminen Yhteinen maailmamme, globaali vastuu, hyvinvointi ja köyhyys, ihmisoikeudet, lapsen oikeudet, tulevaisuuskasvatus, tulevaisuus ja teknologia

Ympäristöopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnan lähtökohtana ovat oppilaiden omat kokemukset ihmiseen, ympäristöön, ihmisen toimintaan ja arkeen liittyvistä asioista, ilmiöistä ja tapahtumista. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa otetaan huomioon toiminnallisuus, kokemuksellisuus, elämyksellisyys, draaman ja tarinoiden käyttö sekä ympäristöopin monitieteinen perusta. Ympäristöopin eri tiedonalojen ilmiöitä pyritään tutkimaan luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Oppimisympäristöinä käytetään koulun tilojen ja opetusryhmän lisäksi monipuolisesti lähiluontoa ja rakennettua ympäristöä, erilaisia yhteisöjä ja vuorovaikutustilanteita, tieto- ja viestintäteknologisia ympäristöjä sekä paikallisia mahdollisuuksia kuten yhteistyötä luontokoulujen, museoiden, yritysten, kansalaisjärjestöjen, luonto- ja tiedekeskusten kanssa. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erilaisten näkökulmien ja ratkaisujen pohtimisessa. Oppilaiden aktiivinen työskentely opiskeltavan ilmiön, teeman tai ajankohtaisen ongelman parissa tukee ympäristöopin tavoitteiden mukaista oppimista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ympäristöopissa vuosiluokilla 3–6

Ympäristöopin tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita käyttämään monipuolisesti erilaisia opiskelutapoja. Ohjausta tarvitaan erityisesti turvalliseen ja muut huomioivaan toimimiseen eri oppimisympäristöissä. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden aikaisemmat tiedot ja taidot sekä kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen itseään koskevissa henkilökohtaisissa asioissa. Tutkimuksellinen työskentely ja eri ajattelutaitojen tasoilla olevat harjoitukset voivat tukea eriyttämistä yksilöllisten tarpeiden mukaan. Yhteisönä toimiminen tukee yhdessä oppimista ja erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista ympäristöopissa. Oppilaille annetaan mahdollisuus myös syventymiseen ja rauhoittumiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi ympäristöopissa vuosiluokilla 3–6

Oppilaan oppimisen arviointi tehdään suhteessa lukuvuoden tavoitteisiin. Työskentelyn jäsennetään kokonaisuuksiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa. Ne tukevat monipuolista arviointia. Tutkimuksissa ja projekteissa keskitytään arvioimaan vain muutamaa osa-aluetta asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään.

Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen, kysymysten ja konkreettisten kehittämisehdotusten avulla. Myönteinen palaute ja kannustaminen tukevat erityisesti tutkimisen taitojen ja motivaation kehittymistä. Oppilaille tarjotaan monipuolisia mahdollisuuksia osoittaa oppimistaan. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi oppilaiden työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin. Sisällön lisäksi arvioidaan olennaisen hahmottamista, tiedonhakua ja ilmaisun selkeyttä. Kokonaisuuk-sien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Oppilaat harjoittelevat omien vahvuuk-sien ja kehittämistarpeiden tunnistamista sekä kannustamaan toisiaan oppimisessa. Arvioinnin koh-teena eivät ole oppilaiden arvot, asenteet, terveyskäyttäytyminen, sosiaalisuus, temperamentti tai muut henkilökohtaiset ominaisuudet.

Ympäristöopin sanallista arviota tai arvosanaa annettaessa arvioidaan oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Kun määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lu-kuvuosituodistusta varten, käytetään ympäristöopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintoissa edistymisen kannalta on keskeistä tutkimisen ja toimimisen taitojen lisäksi myös tiedonalojen osaami-nen.

Ympäristöopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin koh-teet oppiaineessa	Hyvä/Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot, asenteet			
T1 synnyttää ja ylläpitää oppi-laan kiinnostusta ympäristöön ja ympäristöopin opiskeluun sekä auttaa oppilasta koke-maan kaikki ympäristöopin tiedonalat merkitykselliseksi itselleen	S1–S6	Ympäristöopin mer-kityksen hahmotta-minen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ympäristöopin tiedonalojen mer-kityksestä.
T2 ohjata ja kannustaa oppi-lasta asettamaan omia opiske-lutavoitteita ja työskentele-mään pitkäjänteisesti niiden saavuttamiseksi sekä tunnista-maan omaa ympäristöopin osaamistaan	S1–S6	Tavoitteellinen työskentely ja oppi-maan oppiminen	Oppilas osaa asettaa omia tavoit-teita pienille kokonaisuuksille ja työskennellä yhteisten tavoittei-den saavuttamiseksi.
T3 tukea oppilaan ympäristö-tietoisuuden kehittymistä sekä ohjata oppilasta toimimaan ja vaikuttamaan lähiympäristös-sään ja -yhteisöissään kestä-vän kehityksen edistämiseksi ja arvostamaan kestävän kehi-tyksen merkitystä itselle ja maailmalle	S1–S6	Kestävän kehityk-sen tiedot ja taidot	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla kestävä tulevaisuuden ra-kentamista tukevia ja uhkaavia tekijöitä. Oppilas osaa kuvata erilaisia kei-noja lähiympäristön ja -yhteisö-jen vaalimiseen, kehittämiseen ja niihin vaikuttamiseen sekä toimia ohjatusti yhteisessä vaikuttamis-projektissa.
Tutkimisen ja toimimisen taidot			
T4 rohkaista oppilasta muo-dostamaan kysymyksiä eri ai-hepiireistä sekä käyttämään	S1–S6	Kysymysten muo-dostaminen	Oppilas osaa muodostaa aihee-seen liittyviä kysymyksiä, joita

niitä tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohtana			voidaan yhdessä kehittää tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdaksi.
T5 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan pieniä tutkimuksia, tekemään havaintoja ja mittauksia monipuolisissa oppimisympäristöissä eri aisteja ja tutkimus- ja mittausvälineitä käyttäen	S1–S6	Tutkimisen taidot: suunnittelu, havainnointi ja mittaukset	Oppilas osaa toimia, havainnoida, mitata ja dokumentoida tuloksia ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa suunnitella pieniä tutkimuksia yksin tai yhdessä muiden kanssa.
T6 ohjata oppilasta tunnistamaan syy-seuraussuhteita, tekemään johtopäätöksiä tuloksistaan sekä esittämään tuloksiaan ja tutkimuksiaan eri tavoin	S1–S6	Tutkimisen taidot: johtopäätösten tekeminen ja tulosten esittäminen	Oppilas harjoittelee ohjatusti syy-seuraussuhteiden tunnistamista ja osaa tehdä yksinkertaisia johtopäätöksiä tuloksista. Oppilas osaa esittää tuloksiaan selkeästi.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään arjen teknologisten sovellusten käyttöä, merkitystä ja toimintaperiaatteita sekä innostaa oppilaita kokeilemaan, keksimään ja luomaan uutta yhdessä toimien	S2–S6	Teknologinen osaaminen ja yhteistyö teknologisessa ongelmanratkaisussa	Oppilas osaa kuvata joidenkin arjen teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja antaa esimerkkejä niiden merkityksestä. Oppilas osaa työskennellä kokeiluissa ja keksimisessä yhdessä toimien.
T8 kannustaa oppilasta edistämään hyvinvointia ja turvallisuutta toiminnassaan ja lähiympäristössään ja ohjata oppilasta toimimaan turvallisesti, tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja itseään suojelemaan	S1–S6	Turvallisuuden edistäminen ja turvataidot	Oppilas osaa esitellä keskeisiä hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä esimerkkien avulla. Oppilas osaa kuvata turvallisuusohjeita ja toimintatapoja erilaisissa vaara- ja ensiaputilanteissa, osaa käyttää niitä oppimistilanteissa sekä harjoittelee niiden perustelemista ympäristöopin eri tiedonalojen avulla.
T9 ohjata oppilasta tutkimaan ja toimimaan sekä liikkumaan ja retkeilemään luonnossa ja rakennetussa ympäristössä	S2–S6	Ympäristössä toimiminen ja tutkiminen	Oppilas osaa toimia, liikkua ja retkeillä luonnossa ja rakennetussa ympäristössä ohjeiden mukaisesti. Oppilas osaa tehdä tutkimuksia ympäristössä ohjatusti sekä yksin että ryhmän jäsenenä.
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia harjoitella ryhmässä toimimista erilaisissa rooleissa ja vuorovaikutustilanteissa, innostaa oppilasta ilmaisemaan itseään ja kuuntelemaan muita sekä tukea oppilaan valmiuksia tunnistaa, ilmaista ja säädellä tunteitaan	S1–S6	Vuorovaikutuksen taitojen kehittäminen sekä tunteiden tunnistaminen ja säätely	Oppilas osaa kuvata esimerkkien avulla ryhmässä toimimiseen, kohteliaaseen käytökseen sekä tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn liittyviä toimintamalleja ja harjoittelee niiden soveltamista eri rooleissa.
T11 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon hankinnassa, käsittelyssä ja esittämisessä sekä	S1–S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa tutkimusprosessin eri vaiheissa ja vuorovaikutuksen välineenä.

vuorovaikutuksen välineenä vastuullisesti, turvallisesti ja ergonomisesti			Oppilas osaa kuvata tieto- ja viestintäteknologian vastuullista, turvallista ja ergonomista käyttöä.
Tiedot ja ymmärrys			
T12 ohjata oppilasta hahmotamaan ympäristöä, ihmisten toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin käsitteiden avulla sekä kehittämään käsiterakenteitaan ennakkokäsityksistä kohti käsitteiden täsmällistä käyttöä	S1–S6	Käsitteiden käyttö	Oppilas osaa kuvata ympäristöä, ihmisen toimintaa ja niihin liittyviä ilmiöitä ympäristöopin tiedonalojen keskeisillä käsitteillä ja omin sanoin. Oppilas osaa yhdistää käsitteitä loogisesti toisiinsa.
T13 ohjata oppilasta ymmärtämään, käyttämään ja tekemään erilaisia malleja, joiden avulla voidaan tulkita ja selittää ihmistä, ympäristöä ja niiden ilmiöitä	S1–S6	Mallien käyttäminen	Oppilas osaa käyttää ja tulkita erilaisia konkreettisia malleja. Oppilas harjoittelee abstraktien mallien käyttöä.
T14 ohjata oppilasta hankkimaan luotettavaa tietoa, ilmaisemaan perustellen erilaisia näkemyksiä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti tietolähteitä ja näkökulmia	S1–S6	Näkemyksien ilmaiseminen ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa hakea tietoa erilaisista tietolähteistä ja valita joitakin luotettavia tietolähteitä. Oppilas harjoittelee erilaisten näkemysten perustelemista ja osaa nimetä eroja eri näkökulmissa.
T15 ohjata oppilasta luonnon tutkimiseen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistamiseen ja ekologiseen ajatteluun sekä ohjata oppilasta ihmisen rakenteen, elintoimintojen ja kehityksen ymmärtämiseen	S1, S3–S6	Biologian tiedonala: Luonnon tutkiminen, eliöiden ja elinympäristöjen tunnistaminen, ihmisen rakenne, elintoiminnot ja kehitys	Oppilas osaa havainnoida luontoa, tunnistaa yleisimpiä kasveja ja niiden tunnusomaisia elinympäristöjä. Oppilas laatii ohjatusti pienen kasvion, osaa tutkia kokeellisesti kasvien kasvua yksin ja yhdessä muiden kanssa sekä osaa pääpiirteittäin kuvata ihmisen rakenteen, elintoiminnot ja kehityksen.
T16 ohjata oppilasta maantieteelliseen ajatteluun, hahmotamaan omaa ympäristöä ja koko maailmaa sekä harjaanuttamaan kartankäyttö- ja muita geomediataitoja	S3–S6	Maantiedon tiedonala: Maapallon hahmotaminen, kartta- ja muut geomediataidot	Oppilas osaa tunnistaa eri aluetasot, jäsentää omaa ympäristöään, hahmottaa opiskelemiaan alueita ja koko maapallon karttakuvaa sekä osaa kuvata alueellista monimuotoisuutta maapallolla. Oppilas osaa käyttää karttoja ja muita geomedialähteitä tiedonhaussa ja esittämisessä.
T17 ohjata oppilasta tutki- maan, kuvaamaan ja selittämään fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä rakentamaan perustaa energian säilymisen periaatteen ymmärtämiselle	S2, S4–S6	Fysiikan tiedonala: Fysikaalisten ilmiöiden tutkiminen, kuvaaminen ja selittäminen	Oppilas osaa havainnoida ja kuvata yksinkertaisia fysikaalisia ilmiöitä arjessa, luonnossa ja teknologiassa sekä harjoittelee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa käyttää energia-, voima- ja liikekäsitteitä arkisissa tilanteissa ja osaa antaa esimerkkejä energian säilymisen periaatteesta.

T18 ohjata oppilasta tutki- maan, kuvaamaan ja selittä- mään kemiallisia ilmiöitä, ai- neiden ominaisuuksia ja muu- toksia sekä rakentamaan pe- rustaa aineen säilymisen peri- aatteen ymmärtämiselle	S2, S4–S6	Kemian tiedonala: Kemiallisten ilmiöi- den tutkiminen, ku- vaaminen ja selittä- minen	Oppilas osaa havainnoida ja ku- vata olomuotoja ja tuttujen ainei- den ominaisuuksia sekä harjoitte- lee niihin liittyviä selityksiä. Oppilas osaa selittää aineen säily- misen periaatteen avulla esimer- kiksi veden kiertokulkua tai kier- rätystä.
T19 ohjata oppilasta ymmärtä- mään terveyden osa-alueita, arjen terveystottumusten mer- kitystä sekä elämäntapaa, lapsuuden ja nuoruuden yksi- öllistä kasvua ja kehitystä sekä rohkaista oppilasta har- joittelemaan ja soveltamaan terveysosaamistaan arjessa.	S1–S3, S6	Terveystiedon tie- donala: Terveyden osa-alu- iden ja arjen ter- veystottumusten tuntemus sekä nii- den merkityksen pohtiminen, ikäkau- teen liittyvän kas- vun ja kehityksen tunnistaminen ja kuvaaminen	Oppilas osaa kuvata terveyden osa-alueita ja antaa esimerkkejä siitä, miten terveyttä voidaan ar- jessa edistää. Oppilas osaa kuvata elämäntapaa eri vaiheita ja selittää murros- ikään liittyviä keskeisiä kasvun ja kehityksen tunnuspiirteitä ja nii- den yksilöllistä vaihtelua.

14.4.6 Uskonto 3–6

Luvun alussa on kaikkien uskontojen opetukseen liittyvät tekstit ja myös hyvän osaamisen kriteeritau-
lukko. Niiden jälkeen tulevat eri oppimäärien tavoite- ja sisältötaulukot, joista ensimmäisenä on evan-
gelisluterilaisen uskonnon oppimäärä. Muiden uskontojen opetussuunnitelmat julkaistaan erillisenä
suunnitelmana.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivis-
tys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa
uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Op-
piaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten
monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää
keskustelua. Oppi-laita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia
eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnolle ominaista kieltä,
symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin,
jota käytetään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Oppilaita kannustetaan kunnioittamaan elä-
mää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajat-
teluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Oppiminen tukee oppi-
laiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämäntaitojen kehittymistä koko perusopetuk-
sen ajan. Uskonto oppiaineena antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämäntutkimuksen ja maa-
ilmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yh-
teisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 3–6 uskonnon opetuksessa laajennetaan ja syvennetään oman uskonnon perustietoja. Opetuksessa perehdytään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeiseenoppiin, eettisiin periaatteisiin, rituaaleihin ja tapoihin. Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja kyselyyn. Opetuksessa tutustutaan Suomen ja Euroopan uskonnollisiin juuriin sekä uskonnolliseen ja katsomukselliseen elämään nyky-Suomessa ja Euroopassa. Oppilaat harjaannuttavat medialukutaitoaan ja heitä ohjataan arvioimaan ja käyttämään eri lähteistä etsimäänsä tietoa sekä hyödyntämään sitä eri tilanteissa.

Opetuksessa käsitellään lasten oikeuksia ja yksilön vastuuta omista teoistaan. Opetuksessa harjoitellaan tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä tuetaan oppilaita muodostamaan ja perustelemaan omia näkemyksiään. Oppilaita rohkaistaan ystävyyteen, myönteiseen luokka- ja kouluyhteisön rakentamiseen sekä toimimaan syrjintää vastaan.

Laaja-alainen osaamisen tavoitteet uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Opetussuunnitelman perusteissa mainitut laaja-alaiset osaamisalueet liittyvät luontevasti uskonnon opetukseen Oulun normaalikoulussa. Oppiaineessa painottuvat etenkin L1 ajattelu ja oppimaan oppiminen, L2 kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, L3 itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, L4 monilukutaito, L5 tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ja L7 osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen. Oppiainerajat ylittävät projektit toteutuvat luontevasti esimerkiksi uskonnossa, maantiedossa, historiassa, kuvataiteessa ja musiikissa. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen ja erilaisten lähteiden käyttö tiedonhankinnassa ja projektityöskentelyssä on osa kehittyvää ja tarkoituksenmukaista toimintakulttuuria luokilla 3–6. Jokainen oppilas voi toteuttaa laaja-alaisissa tehtävissä oman perheensä uskonnon tai maailmankatsomuksen periaatteita, jolloin muiden kulttuurien tuntemus toteutuu edelleen yleissivistävästi luokkayhteisössä.

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	L1, L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	L2, L3, L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	L4, L5, L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	L1, L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	L2

T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	L2, L5, L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	L1, L3, L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	L1, L4, L6, L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	L1

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Asioita tarkastellaan kerronnallisuuden, draaman, kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden alustava käsitteellistäminen. Uskonnon opetuksessa käytetään sisältöjen oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa korostetaan kiireettömyyttä ja keskustelua. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiainerajat ylittäen. Tavoitteena on ilmentää koulussa edustettujen uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti.

Oulun normaalikoulussa uskonnon oppimisympäristöjä ovat oman luokkatilan lisäksi esimerkiksi keskustelupiiri, koulusolu ja kirjasto työskentelytilana, päivänavaustilaisuudet, juhlat, vierailut seurakunnassa tai uskonnollisessa yhdyskunnassa sekä vierailijoiden kohtaaminen koulussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat ja kehittyvä kielitaito. Keskeisten käsitteiden ymmärtämistä tuetaan. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 3–6

Uskonnon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaimaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan uskontojen keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta

osoitettu taito ilmaista itseään ja ajatuksiaan. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun kehittymiseen.

Oulun normaalikoulussa arvioinnin lähtökohtana on tavoitteellisuus ja kiinnostuksen herättäminen opetuksen alkaessa. Oppilaiden motivaatiota lisää se, että he tietävät oppimisen tavoitteita ja monipuolisia arviointitapoja sekä ymmärtävät uskonnon yleissivistävänä oppiaineena oman kulttuurihistorian tuntemisessa sekä oman maailmankatsomuksen rakentumisessa. Tavoitteita asetetaan yksilöllisesti ja yhteisöllisesti. Oppilaita ohjataan myös rakentavaan vertaisarviointiin ja itsearviointiin. Myös laaja-alaisen oppimiskokonaisuuksien arviointi on tavoitteellista, vuorovaikutteista, ohjaavaa ja kannustavaa sekä yksilöllisesti että yhteisöllisesti.

Vuosiluokilla 3–5 opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Ohjaus, kannustavuus ja keskustelu sisältyvät huoltajien, oppilaan ja opettajan käymiin yhteisiin arviointikeskusteluihin ja oppimissuunnitelman päivitykseen. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää alla olevia uskonnon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Uskonnon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota / arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa nimetä opiskeltavan uskonnon lähteitä ja tekstejä sekä kuvata niiden keskeisiä sisältöjä.
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin ja pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Uskontoa koskevan tiedon hallitseminen, uskonnon monilukutaito	Oppilas osaa kertoa esimerkkien avulla opiskeltavan uskonnon keskeisistä rituaaleista, tavoista ja pyhistä paikoista sekä kuvata niiden merkitystä.
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1, S2	Uskonnon kielen ja symbolien analysointi	Oppilas osaa antaa esimerkkejä uskonnollisesta kielestä ja sen vertauskuvallisuudesta
T4 ohjata oppilas etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1, S2, S3	Oppimaan oppimisen taidot uskonnon opiskelussa	Oppilas osaa hakea tietoa useasta lähteestä. Oppilas harjoittelee arvioimaan löytämänsä tiedon luotettavuutta ja objektiivisuutta.
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1, S2	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas tunnistaa uskontojen merkityksiä yhteiskuntien kehityksessä, kulttuurissa ja mediassa ja osaa antaa niistä esimerkkejä. Hän osaa kuvata suomalaisen ja eurooppalaisen uskonnollisuuden juuria pääpiirteissään.

T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2, S3	Uskontoa ja kulttuuria koskeva tieto	Oppilas osaa kuvata juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin pääpiirteet sekä niiden keskinäiset suhteet.
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1, S2, S3	Uskonnon monilukutaito	Oppilas tietää, miten toimitaan ja pyrkii toimimaan asianmukaisesti ja kunnioittavasti erilaisissa uskonnollisissa tilanteissa ja paikoissa.
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1, S2, S3	Etiikkaa koskeva tieto	Oppilas tunnistaa ja osaa nimetä opiskeltavan uskonnon eettisiä opetuksia sekä uskontoja ja katsomuksia yhdistäviä eettisiä periaatteita.
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2, S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä ihmisoikeuksista.
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2, S3	Eettinen pohdinta	Oppilas osaa kertoa arjen esimerkkejä kestävän tulevaisuuden rakentamisesta. Hän osaa soveltaa opiskelemaansa uskonnon eettisiä periaatteita omassa pohdinnassaan.
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1, S2, S3	Ajattelun ja vuorovaikutuksen taidot	Oppilas osallistuu yhteiseen keskusteluun, osaa kuunnella toisia ja ilmaista itseään.
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostumiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

14.4.6.1 Evankelisluterilainen uskonto 3–6

Evankelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3–6

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

3. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1, T3, T7, T12	Kristittyjen pyhä kirja Raamattu
T1, T3, T8, T10, T11, T12	Raamatun keskeisiä kertomuksia: Vanhan testamentin alku- ja patriarkkakerromukset, kertomus Mooseksesta

T2, T12	Kotikirkko ja oma seurakunta
T2	Kirkko uskonnollisena rakennuksena
T2, T5, T7, T12	Kirkkovuoden keskeiset juhlat ja niihin liittyvät perinteet
T3, T4, T11, T12	Lasten virsiä ja hengellisiä lauluja
	S2 Uskontojen maailma
T1, T2, T6, T7, T8	Juutalaisuuden ja islamin perussisältöjä ja merkityksiä suhteessa kristinuskoon
T5, T7	Kristilliset kirkot ja uskonnollisia yhteisöjä Suomessa
	S3 Hyvä elämä
T8, T9, T10, T11, T12	Vuorisaarna soveltuvin osin ja kymmenen käskyä
T9, T10, T11, T12	YK:n Lapsen oikeuksien sopimus soveltuvin osin
T10, T11, T12	Tunnetaitojen merkitys yksilön kokonaisvaltaisessa kasvussa ja vastuullisessa toiminnassa eri yhteisöissä

4. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1, T3, T7, T12	Kristittyjen pyhä kirja Raamattu
T1, T3, T8, T10, T11, T12	Raamatun keskeisiä kertomuksia: Jeesuksen elämä ja opetukset Uudessa testamentissa
T1, T3, T7, T8	Evangelisluterilaisen uskonnon sakramentit
T1, T3, T8, T10, T11, T12	Vuorisaarnan opetuksia ja kristinuskon rukouksia
T2, T5, T7, T12	Kirkkovuoden keskeiset juhlat ja niihin liittyvät perinteet
T2, T3, T7, T12	Elämänkaaren kristillisiä toimituksia ja niihin liittyvä tapakulttuuri
T3, T4, T11, T12	Lasten virsiä ja hengellisiä lauluja
	S2 Uskontojen maailma
T1, T2, T6, T7, T8	Juutalaisuuden ja islamin perussisältöjä ja merkityksiä suhteessa kristinuskoon
T8, T9, T10, T11, T12	Vaihtoehtoisia elämäkatsomuksia
	S3 Hyvä elämä
T8, T11	Eri uskontojen yhteisiä eettisiä käsityksiä ja elämänohjeita
T8, T9, T10, T11, T12	Vuorisaarna soveltuvin osin ja Isä meidän-rukous
T9, T10, T11, T12	YK:n Lapsen oikeuksien sopimus soveltuvin osin
T10, T11, T12	Tunnetaitojen merkitys yksilön kokonaisvaltaisessa kasvussa ja vastuullisessa toiminnassa eri yhteisöissä

5. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1, T3, T7, T12	Kristittyjen pyhä kirja Raamattu
T1, T5, T6	Seurakunta syntyy, Paavali
T1, T5, T6, T12	Euroopan ja Suomen uskonnolliset juuret, Martti Luther ja Mikael Agricola
T5, T6	Protestanttinen, ortodoksinen ja katolinen kirkko sekä Suomen herätysliikkeitä
T2, T3, T7, T8, T12	Elämänkaaren kristillisiä toimituksia ja niihin liittyvä tapakulttuuri
T2, T5, T7, T12	Kirkkovuoden keskeiset juhlat ja niihin liittyvät perinteet
T3, T4, T11, T12	Lasten virsiä ja hengellisiä lauluja sekä kirkkovuoden musiikkia
	S2 Uskontojen maailma
T2, T7	Euroopan merkittäviä uskonnollisia paikkoja
T7, T8, T10, T11, T12	Uskontojen välinen dialogi ja pyhyiden käsite
T9, T10, T11, T12	Uskontojen näkyminen mediassa ja populaarikulttuurissa
	S3 Hyvä elämä
T8, T9, T10, T11, T12	Vuorisaarna soveltuvien osien
T9, T10, T11, T12	YK:n Lapsen oikeuksien sopimus soveltuvien osien
T10, T11, T12	Tunnetaitojen merkitys yksilön kokonaisvaltaisessa kasvussa ja vastuullisessa toiminnassa eri yhteisöissä

6. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon
T1, T3, T7, T12	Kristittyjen pyhä kirja Raamattu
T5, T6	Suomen uskonnolliset juuret
T2, T5, T7, T12	Kirkkovuoden keskeiset juhlat ja niihin liittyvät perinteet
T2, T7	Kirkko uskonnollisena rakennuksena, kirkkoarkkitehtuuri ja siihen liittyvä symboliikka
T3, T4, T11, T12	Lasten virsiä ja hengellisiä lauluja sekä kirkkovuoden musiikkia
T3, T10, T11, T12	Uskonnon näkyminen taiteessa ja populaarikulttuurissa
	S2 Uskontojen maailma
T1, T2, T3, T5, T6, T7, T8	Juutalaisuuden, islamin uskon ja kristinuskon yhteiset juuret, yhteiset profetat ja pyhät paikat
T1, T2, T4, T5, T7	Uskonnollisia yhteisöjä Suomessa
T3, T10, T11, T12	Uskontojen näkyminen mediassa ja populaarikulttuurissa
T7, T8, T10, T11, T12	Uskontojen välinen dialogi ja pyhyiden käsite

T7, T8, T9, T10, T11, T12	Ekumenia
T8, T9, T10, T11, T12	Vaihtoehtoisia elämäkatsomuksia
	S3 Hyvä elämä
T8, T9, T10, T11, T12	Vuorisaarna soveltuvin osin
T9, T10, T11, T12	YK:n Lapsen oikeuksien sopimus soveltuvin osin
T10, T11, T12	Tunnetaitojen merkitys yksilön kokonaisvaltaisessa kasvussa ja vastuullisessa toiminnassa eri yhteisöissä

14.4.6.2 Muu uskonto 3–6

Muiden uskontojen opetussuunnitelmat julkaistaan erillisenä suunnitelmana.

14.4.7 Elämäkatsomustieto 3–6

Oppiaineen tehtävä

Elämäkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämäkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämäkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi, vastuulliseksi ja arvostelukykyiseksi yhteisönsä jäseneksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämäkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämäkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Vuosiluokilla 3–6 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista ja tukea oppilaiden pyrkimystä rakentaa identiteettiään ja elämäkatsomustaan. Opetuksessa keskeistä on tukea oppilaiden eettisen ajattelun taitojen ja kulttuurisen osaamisen kehittymistä sekä kykyä ilmaista omia näkemyksiään ja niiden perusteita.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3–6

Elämäkatsomustieto 3–6 luokilla tukee laaja-alaista osaamista, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaitoja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Elämänkatsomustiedon opetuksessa pyritään vahvistamaan oppilaiden aktiivista ja vastuullista roolia opiskelussa: heitä kannustetaan ottamaan vastuuta opiskelu- ja oppimisprosessistaan harjoittelemalla hyvien tavoitteiden asettamista, työskentelynsä suunnittelemista ja seuraamista sekä arvioimista.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja ohjataan perustelemaan ajatuksiaan. Opetellaan myös kuuntelemaan toisia, näkemään asioita toisten näkökulmasta sekä löytämään yhdessä vaihtoehtoisia, luovia ratkaisuja. Eettisen ajattelun ja moraalisen mielikuvituksen kehittymistä tuetaan monipuolisilla työtavoilla, esimerkiksi draamatyöskentelyllä. Harjoitellaan tilannekohtaista harkintaa ja oman ajattelun korjaamista. Oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omia kokemuksiaan. Ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja kehitetään erityisesti opettajan ohjaamissa yhteisissä keskusteluissa, joissa harjoitellaan argumentointia, päättelyä, johtopäätösten tekemistä sekä asioiden välisten yhteyksien huomaamista.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Elämänkatsomustiedon keskeisimpiin tavoitealueisiin kuuluu kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu. Elämänkatsomustieto tukee oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävästä elämäntapaa. Opiskelussa edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muihin ihmisryhmiin ja kansoihin kohtaan sekä ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus myönteisenä voimavarana.

Elämänkatsomustiedossa tutustutaan paikalliseen kulttuuriperintöön ja osallistutaan koulumme toimintaan UNESCO-kouluna. Lisäksi oppilaat harjoittelevat mielipiteensä rakentavaa ilmaisemista ja opettelevat soveltamaan taitojaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Heitä ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Heillä on mahdollisuus vaikuttaa opiskeltavien asioiden sisältöihin ja toteuttamiseen. Sosiaalisia taitoja harjoitteluun ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä esimerkiksi draamaa hyödyntämällä. Käsitellään myös ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa.

Oppilaita opetetaan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan yhdessä teknologiaan ja kestäväan tulevaisuuteen liittyviä eettisiä kysymyksiä. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestäväan tulevaisuuden näkökulmasta sekä tarkastelemaan analyttisesti mainosviestintää ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina.

L4 Monilukutaito

Opetuksessa vahvistetaan erilaisten tehtävien, harjoitusten ja tekstien avulla kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Myös tiedon tuottamisen ja välittämisen taitoja harjoitellaan. Oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla. Tutkitaan sosiaalisen median muotoja ja mahdollisuuksia sekä sen vastuullista ja turvallista käyttöä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan myös lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen, vastuulliseen ja mielekkääseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä ja projekteissa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Elämänkatsomustiedossa työelämätaitoja ja yrittäjyyttä harjoitellaan erilaisten työtapojen ja vuorovaikutustaitojen opiskelemisen kautta. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan myös vapaaehtoistyöhön, vieraillaan erilaisissa organisaatioissa ja kutsutaan vierailijoita koululle. Oppilaita ohjataan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Elämänkatsomustiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta yhteisiä asioita kohtaan ja harjoitellaan rakentavaa ja osallistuvaa toimintaa ikäkauteen sopivilla tavoilla. Omassa luokkayhteisössä tapahtuva osallistuminen ja siitä saatavat kokemukset auttavat oppilaita oivaltamaan vaikuttamisen mahdollisuuden ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Samalla oppilaat myös harjoittelevat neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1–S4	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluja	S1–S4	L1, L4, L5
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1–S3	L1, L4
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1–S3	L3, L7
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä.	S2–S4	L2, L4, L5
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1–S4	L1, L2
T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katsomuksellista oppimistaan	S1–S4	L1, L2, L5

T8 rohkaista oppilasta ilmaisemaan katsomustaan ja kuuntelemaan muiden katsomuksellisia kannanottoja	S1– S3	L2, L7
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmisoikeuksien julistukseen perustuvaa ihmisoikeusetiikkaa, erityisesti lapsen oikeuksia	S3	L2, L3
T10 rohkaista oppilasta toimimaan aloitteellisesti ja vastuullisesti omassa ympäristössään	S1–S4	L5, L6, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3–6

Oulun normaalikoulussa elämäkatsomustietoa opiskellaan vuosiluokilla 3–6 vuorokursseina. Ne toteutetaan erillisinä kahden vuorokurssin kokonaisuuksina vuosiluokilla 3–4 ja vuosiluokilla 5–6.

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

3.–4. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	
	S1 Kasvaminen hyvään elämään	
T1–T4, T6–T8, T10	Vuorokurssi 1 Toisen kohtaaminen ja erilaisten näkökulmien arvostaminen, oikeudenmukaisuuden ilmeneminen jokapäiväisessä elämässä	Vuorokurssi 2 Vapauden ja vastuun tutkiminen, erityisesti ajattelun-, uskonnon- ja elämäkatsomuksen vapauden näkökulmasta
	S2 Erilaisia elämäntapoja	
T1–T8, T10	Vuorokurssi 1 Oman identiteetin tutkiminen eri näkökulmista, perehtyminen suomalaiseen kulttuuriin ja kulttuurivähemmistöihin sekä erilaisiin elämän- ja maailmankatsomuksiin	Vuorokurssi 2 Yhdenvertaisuuden, hyväksymisen, ymmärtämisen, tietämisen, uskominen ja luulemisen merkitysten pohtiminen
	S3 yhteiselämän perusteita	
T1–T10	Vuorokurssi 1 Ihmisten yhteiselämän perusteisiin liittyviin käsitteisiin perehtyminen tutkimalla esimerkiksi sopimuksen, lupauksen, oikeuden, velvollisuuden merkityksiä niin erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin	Vuorokurssi 2 Ihmisten yhteiselämän perusteisiin liittyviin käsitteisiin perehtyminen tutkimalla esimerkiksi yhdenvertaisuuden, rauhan ja demokratian merkityksiä niin erilaisissa arkipäivän tilanteissa ja ympäristöissä kuin laajemminkin
	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus	
T1, T2, T5–T8, T10	Vuorokurssi 1 Erilaisiin aikakäsityksiin ja maailmanselityksiin ja niihin liittyvien tietokäsityksiin perehtyminen	Vuorokurssi 2 Pohtiminen miten erilaiset aikakäsitykset ja maailmanselitykset vaikuttavat ihmisten elämään

5.–6. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt

	S1 Kasvaminen hyvään elämään	
T1–T4, T6–T8, T10	Vuorokurssi 1	Vuorokurssi 2
	Arvon ja normin käsitteisiin perehtyminen, yhdenvertaisuuden, onnellisuuden ja hyvän elämän pohtiminen	Omien näkemysten erittely ja niiden perustelu suhteessa toisiin
	S2 Erilaisia elämäntapoja	
T1–T8, T10	Vuorokurssi 1	Vuorokurssi 2
	Maaailman kulttuuriperintöön ja sen arvokkuuteen perehtyminen	Oman näkemyksen erittely ja sen perusteleminen suhteessa eri kulttuureihin ja katsomuksiin
	S3 yhteiselämän perusteita	
T1–T10	Vuorokurssi 1	Vuorokurssi 2
	Perehtyminen lapsen oikeuksiin ja niiden toteutumiseen lähellä ja kaukana, tekojen eettisen arvioinnin harjoittelu niiden kontekstin, tarkoitusten ja seurausten näkökulmista	Omien näkemysten erittely ja perustelu suhteessa yhteiselämän vaatimuksiin sekä niiden harjoittelu
	S4 Luonto ja kestävä tulevaisuus	
T1, T2, T5–T7, T10	Vuorokurssi 1	Vuorokurssi 2
	Erilaisten luontokäsitysten, luonnon ja ihmisen tulevaisuuden ja kestävä kehityksen tutkiminen	Omien näkemysten erittely ja perustelu suhteessa maailmankuvaan ja kestävään tulevaisuuteen

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Työtapojen valinnassa oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on luoda turvallinen ja avoin psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö, jossa jokainen oppilas kokee tulevaisuutensa kuulluksi ja arvostetuksi. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Fyysistä oppimisympäristöä kehitetään erilaiset oppimisen ja työskentelemisen tavat huomioon ottavaksi ja joustavasti muunneltavaksi. Yhteisiä, opettajan ohjaamia tutkimuskeskusteluja rikastetaan toiminnallisilla aktiviteeteilla, saduilla, kertomuksilla, leikeillä, musiikilla, kuvataiteella ja draamalla. Toiminnallisissa aktiviteeteissa otetaan huomioon elinympäristön digitalisoituminen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3–6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan erityisesti vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 3–6

Elämäkatsomustiedon opetuksessa oppimisen arviointi on ohjaavaa ja kannustavaa. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilasta perehtymään ja tutkimaan oppimisen kannalta keskeisiä lähteitä ja piirteitä sekä tekemään asioista omia tulkintoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjallisen ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Tärkeää on niiden kautta osoitettu ilmais- ja perustelutaito. Yksityiskohtaisen muistamisen sijaan arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota tiedon soveltamiseen sekä ajattelun ja argumentaation kehittymiseen.

Elämäkatsomustiedon sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää elämäkatsomustiedon valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Elämäkatsomustiedon arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 luoda edellytyksiä oppilaan eettisten ajattelun taitojen kehittymiselle ja kannustaa oppilasta soveltamaan eettisiä periaatteita arjen tilanteisiin	S1–S4	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen	Oppilas osaa selittää muutamia keskeisiä etiikan käsitteitä ja jäsentää niiden avulla joitakin elämässä kohtaamiaan eettisiä tilanteita.
T2 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan väitteitä ja niiden perusteluita	S1–S4	Väitteiden ja perusteluiden tunnistaminen ja arviointi	Oppilas osaa löytää keskustelusta väitteitä ja niiden perusteluja sekä pohtia perusteluiden asiaankuuluvuutta.
T3 edistää oppilaan kykyä oivaltaa asioiden välisiä suhteita ja kehittää ajatteluaan	S1, S2, S3	Päätelytaidot	Oppilas osaa tunnistaa virhepäätelyä ja korjata sen pohjalta omaa ajatteluaan.
T4 ohjata oppilasta kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta	S1, S2, S3	Vastuullisen toiminnan tunteminen	Oppilas osaa kuvata, mitä tarkoittaa itsestä, toisista ja luonnosta vastuun ottaminen sekä kertoa, mitä se tarkoittaa omassa toiminnassa.
T5 ohjata oppilas tutustumaan suomalaiseen, eurooppalaiseen ja maailman kulttuuriperintöön sekä hahmottamaan kulttuurista moninaisuutta ilmiönä	S2, S3, S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä ja selittää joitakin kulttuuriin liittyviä ilmiöitä suomalaisesta, eurooppalaisesta ja maailman kulttuuriperinnöstä. Oppilas osaa antaa esimerkkejä yhteisön tai yhteiskunnan kulttuurisesta moninaisuudesta.
T6 tukea oppilasta rakentamaan katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään	S1–S4	Tietojen ja käsitteiden hallinta	Oppilas osaa nimetä joitakin katsomusten ja kulttuurien tärkeimpiä piirteitä.

T7 ohjata oppilasta suunnittelemaan ja arvioimaan omaa katso-muksellista oppimistaan	S1–S4	Oppimaan oppimi-sen taidot	Oppilas osaa asettaa opiske-luun liittyviä tavoitteita, pyrkii toimimaan tavoitteiden suun-nassa ja arvioi niiden toteutu-mista sekä yksin että ryh-mässä.
T8 rohkaista oppilasta ilmaise-maan katsomustaan ja kuunte-lemaan muiden katsomukselli-sia kannanottoja	S1, S2, S3	Vuorovaikutus-tai-dot ja toiminta ryh-män jäsenenä	Oppilas ilmaisee omaa katso-muksellista ajatteluaan raken-tavasti ja osaa kuunnella tois-ten näkemyksiä ja kannanot-toja.
T9 ohjata oppilas tuntemaan YK:n yleismaailmalliseen ihmis-oikeuksien julistukseen perus-tuvaa ihmisoikeusetiikkaa, eri-tyisesti lapsen oikeuksia	S3	Ihmisoikeusetiikka	Oppilas tietää YK:n yleismaail-mallisen ihmisoikeuksien ju-listuksen keskeisen sisällön ja osaa kertoa esimerkkejä lap-sen oikeuksista.
T10 rohkaista oppilasta toimi-maan aloitteellisesti ja vastuulli-sesti omassa ympäristössään	S1–S4	Vaikuttamisen kei-nojen tunteminen	Oppilas osaa etsiä ja kuvata joitakin vastuullisen vaikutta-misen keinoja.

14.4.8 Historia 5–6

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuun aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsitte-lyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutki-muksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian teks-titaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tul-kintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selit-tämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppi-laita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 4–6 historian opetuksen tehtävänä on perehdyttää oppilaat historiallisen tiedon luon-teeseen, tiedon hankkimiseen sekä peruskäsitteisiin. Pyrkimyksenä on herättää oppilaiden kiinnostus menneestä ajasta, ihmisen toimintaa, sen merkitystä ja ymmärtämistä kohtaan. Perusteissa määriteltyjen sisältöjen opetuksessa korostetaan toiminnallisia ja elämyksellisiä työtapoja.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet historiassa vuosiluokilla 5–6

Kaikki opetussuunnitelman perusteissa mainitut laaja-alaiset osaamisalueet (L1–L7) liittyvät historiaan. Oppiaineessa painottuvat erityisesti seuraavat osaamisalueet: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurinen vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) sekä monilukutaito (L4). Oppiaineen tavoitteet liittyvät historiallisen ajattelun kehittymiseen ja tiedon hankintaan (L1). Historia ihmisen toimintaa tutkivana oppiaineena on osa kulttuurista osaamista (L2). Historiallinen tieto koostuu monenlaisista lähteistä, joiden viestintätapoja opitaan ymmärtämään, jäsentämään ja tulkitsemaan (L4). Tieto- ja viestintätekniologista osaamista kehitetään käyttämällä tieto- ja viestintätekniisiä välineitä oppiaineeseen soveltuvilla tavoilla (L5). Työelämätaitoja, yrittäjyyttä, itsestä huolehtimista ja arjen taitoja (L3, L6, L7) ohjataan ymmärtämään historiallisen kehityksen tuloksina.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 5–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S5	L1–L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1–S5	L1, L2, L4, L5, L7
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1–S5	L1, L2, L4–L7
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 auttaa oppilasta hahmottamaan erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1–S5	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1–S5	L2–L4, L6, L7
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1–S5	L2, L4, L7
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1–S5	L1–L7
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1–S5	L1, L2, L4, L7
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1–S5	L1, L2, L4
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1–S5	L1–L7
T11 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa	S1–S5	L2–L4, L6, L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 5–6

Oulun normaalikoulussa historian opetus alkaa 5. vuosiluokalla. Se aloitetaan johdantojaksolla. Siinä perehdytään oppilaan oman suvun lähimenneisyyteen sekä alustavasti niihin keinoihin ja lähteisiin, joiden avulla ihmisen menneisyyttä tutkitaan. Tämän jälkeen edetään kronologisesti 5. luokalla esihistori-

allisesta ajasta antiikin aikaan ja 6. luokalla keskiajalta 1700-luvun loppuun. Keskeiset sisältöalueet pyritään yhdistämään oppilaan oman perheen, suvun, paikkakunnan ja lähialueiden historiaan soveltuvien osien.

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

5. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Sisällöt
	Yleinen historia	Suomen historia, paikallishistoria ja oman suvun historia
	Johdantojakso	
T1-T11	Historian tutkimuksen keinot ja lähteet	Oman suvun historiaa Kuivasjärven/Koskelan ja Oulun historiaa
	S1 Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty	
T1-T11	Esihistorialliset kaudet Metsästys- ja keräilykulttuuri Maanviljelyksen synty Varhaiset korkeakulttuurit	Esihistorialliset kaudet Suomessa Päivä kivikauden kylässä – mahdollinen vierailu Kierikissä Mahdollinen museovierailu (5. tai 6. luokan aikana)
	S2 Vanha aika ja antiikin perintö	
T1-T11	Antiikin Kreikka ja Rooma	

6. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Sisällöt
	Yleinen historia	Suomen historia, paikallishistoria ja oman suvun historia
	S3 Keskiaika	
T1-T11	Keskiaika Euroopassa	Viikinkiaika Suomen siirtyminen Ruotsin yhteyteen ja historialliseen aikaan
	S4 Uuden ajan murrosvaihe	
T1-T11	Muutokset tieteissä, taiteissa ja uskomuksissa Kulttuurien kukoistus lännessä (intiaanit) ja idässä (Kiina ja Intia)	Uusia tuulia Pohjolassa: Kustaa Vaasan aika
	S5 Suomi osana Ruotsia	
T1-T11	Ruotsin suurvalta-aika Venäjästä suurvalta	Suomi Ruotsin ja Venäjän valtapyrkimysten välissä Suomen kehitys 1600- ja 1700-luvuilla Oulun kaupungin historiaa 1600- ja 1700-luvuilla

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4–6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on tärkeä valita elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten lähteiden tutkimista, kerrontaa, draamaa, leikkiä ja pelejä. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden historian tekstien ja ympäristön lukutaitoa sekä harjoitella tulkintojen tekemistä itsenäisesti ja toisten kanssa. Opiskelussa hankitaan ja käytetään historiallista tietoa erilaisissa oppimisympäristöissä tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Historia oppiaineena sopii hyvin integroitavaksi muiden oppiaineiden kanssa. Integroimalla historia esimerkiksi äidinkielen, kuvataiteen, musiikin tai vieraiden kielten opiskeluun, voidaan oppiminen rakentaa ilmiöpohjaisuuden varaan.

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvillä valinnoilla tuetaan oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistetään heidän kasvuun aktiivisiksi, toimintakykyisiksi ja vastuullisiksi yhteiskunnan jäseniksi Oulun normaalikoulun toiminta-ajatuksen ja UNESCO-koulun periaatteiden mukaisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 4–6

Oppilaita ohjataan tutkivaan opiskelutapaan ja heitä rohkaistaan tekemään tulkintoja, vertailemaan, tekemään johtopäätöksiä ja soveltamaan hankittua tietoa sekä suullisesti että kirjallisesti. Käsiteltäviä asioita konkretisoidaan oppilaiden ikä- ja taitotason edellyttämällä tavoilla. Asioiden hahmottamista ja oppimista tuetaan sitomalla käsiteltävät asiat laajempiin konteksteihin. Tekstien ymmärtämistä tuetaan avaamalla niissä käytettyjä käsitteitä.

Oppilaan osaamisen arviointi historiassa vuosiluokilla 4–6

Historian opetuksessa oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi on luonteeltaan ensisijaisesti formatiivista. Opettaja havainnoi oppilaan oppimista ja työskentelyä tunneilla ja antaa palautetta. Palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita tutkimaan erilaisia historiallisia lähteitä ja tekemään niistä omia tulkintojaan. Arvioinnissa otetaan huomioon monimuotoiset kirjalliset ja suullisen tuottamisen tavat sekä muun tekemisen ja ilmaisumuotojen kautta osoitettu osaaminen. Osaamista arvioidaan tarvittaessa kirjallisin kokein. Keskeisten sisältöjen muistamisen ja ymmärtämisen lisäksi arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun kehittymiseen.

Oppilaan historian oppimisen arvioinnissa hyödynnetään oppilaan osallisuutta ja itsesääätelyä lisääviä arviointitapoja. Esimerkiksi itse- ja vertaisarvioinnilla oppilasta tuetaan ymmärtämään ja kehittämään oppimisprosessiaan ja edistymistään historian oppijana.

Historian sanallista arviota tai arvosanaa annettaessa arvioidaan oppilaan osaamista suhteessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten arvioidaan käyttämällä historian valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opintojen edistymisen kannalta keskeistä on tutkimisen, toimimisen ja menneisyyteen eläytymisen ohella ankkuroituminen kulttuuriympäristöön, aikaperspektiivin hahmottaminen, ihmisen toimijuuden sekä historian merkityksen oivaltaminen ihmiskunnan ja oman elämän kannalta nyt ja tulevaisuudessa.

Historian arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S5		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisen perusteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Tiedon hankkiminen menneisyydestä			
T2 johdattaa oppilasta tunnistamaan erilaisia historian lähteitä	S1–S5	Historian tietolähteen tunnistaminen	Oppilas osaa ohjatusti etsiä historiatietoa erilaisista tietolähteistä.
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan historiatiedon tulkinnallisuuden	S1–S5	Historiatiedon tulkinnallisuuden havaitseminen	Oppilas osaa erottaa toisistaan faktan ja tulkinnan.
Historian ilmiöiden ymmärtäminen			
T4 auttaa oppilasta ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin sekä käyttämään niihin liittyviä historiallisia käsitteitä	S1–S5	Kronologian ymmärtäminen	Oppilas tunnistaa keskeiset historiaan liittyvät ajan jäsentämis- ja aikakausmuodot ja osaa antaa esimerkkejä eri aikojen yhteiskunnille ja aikakausille ominaisista piirteistä.
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toiminnan motiiveja	S1–S5	Historiallinen empatia	Oppilas pystyy eläytymään menneen ajan ihmisen asemaan ja nimeämään tämän toiminnan motiiveja.
T6 johdattaa oppilasta hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille ja ilmiöille	S1–S5	Syy- ja seuraussuhteiden hahmottaminen historiassa	Oppilas tunnistaa ja osaa antaa esimerkkejä historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteista.
T7 auttaa oppilasta tunnistamaan muutoksia oman perheen tai yhteisön historiassa sekä ymmärtämään, miten samat muutokset ovat voineet tarkoittaa eri asioita eri ihmisille	S1–S5	Muutoksen hahmottaminen	Oppilas osaa kuvata muutoksia ja kertoa, miksi muutos ei ole sama kuin edistys. Oppilas osaa kuvata joidenkin esimerkkien avulla, miten muutos ei ole merkinnyt samaa eri ihmisten ja ryhmien näkökulmasta.
T8 harjaannuttaa oppilasta hahmottamaan jatkuvuuksia historiassa	S1–S5	Jatkuvuuden tunnistaminen	Oppilas osaa antaa esimerkkejä ilmiöiden jatkuvuudesta eri aikakaudesta toiseen.
Historiallisen tiedon käyttäminen			
T9 ohjata oppilasta esittämään muutoksille syitä	S1–S5	Syy- ja seuraussuhteen kuvaileminen	Oppilas osaa kuvailla pääpiirteissään joidenkin historian ilmiöiden syy- ja seuraussuhteita.
T10 ohjata oppilasta selittämään, miten tulkinnat saattavat muuttua uusien lähteiden tai tarkastelutapojen myötä	S1–S5	Tulkintojen selittäminen	Oppilas osaa selittää joidenkin esimerkkien avulla, miksi sama tapahtuma tai ilmiö voidaan tulkita eri tavoin.

14.4.9 Yhteiskuntaoppi 4–5

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamisissaan tilanteissa. Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokilla 4–6 yhteiskuntaopin opetuksen painopisteenä on perehtyminen yhteisölliseen elämään ja rakentavaan vuorovaikutukseen. Oppilaita rohkaistaan kuuntelemaan muita, ilmaisemaan mielipiteitään ja perustelemaan näkemyksiään sekä löytämään omat vahvuutensa. Oppilaat harjoittelevat päätöksentekoa ja vaikuttamisessa tarvittavia taitoja kouluyhteisössä sekä muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetus vahvistaa oppilaiden kiinnostusta työtä, työelämää ja yrittäjyyttä sekä eri ammatteja kohtaan. Oppilaat tutustuvat oman taloudenhoidon ja vastuullisen kuluttamisen perusasioihin.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4 ja 5

Kaikki laaja-alaiset osaamisalueet (L1–L7) liittyvät yhteiskuntaoppiin. Oppiaineessa painottuvat erityisesti seuraavat osaamisalueet: kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2), itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7). Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnasta, sen toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi. Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään käyttämällä tieto- ja viestintätekniisiä välineitä oppiaineeseen soveltuvilla tavoilla (L4 ja L5). Kaikki yllä mainitut osaamisalueet edistävät oppilaan ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja (L1).

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 4 ja 5

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1–S4	

T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1–S4	
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1–S3	L2, L3, L4, L7
T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1–S4	L2, L4, L5
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	L3, L4, L6, L7
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoitusperiä	S1–S3	L1, L2, L4
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1–S3	L2, L6, L7
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	L3, L4
T9 kannustaa oppilasta erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	L3, L4, L5, L7

Yhteiskuntaopin tavoitteisiin liittyvät sisällöt vuosiluokilla 4 ja 5

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

4. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Sisältöä tarkentavia käsitteitä
T1–T9	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta - Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. - Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. - Perehdytään työnteoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.	yhteiskunta yksilö yhteisö perhe kansalaisuus kansainvälisyys oikeudet velvollisuudet vastuu päätöksenteko sovittelu oppilaskunta
T1–T4, T6–T7, T9	S2 Demokraattinen yhteiskunta	

	- Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. - Tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita, kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. - Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.	demokratia eduskunta hallitus presidentti ihmisoikeudet lapsenoikeudet sananvapaus tasa-arvo yhdenvertaisuus vähemmistöryhmä raha talous kuluttaminen säästäminen yritys palvelut
T1–T4, T6–T7, T9	S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen - Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. - Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.	
T1–T2, T4–T5, T8	S4 Taloudellinen toiminta - Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. - Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen sekä säästämiseen ja kestäväan kuluttamiseen. - Tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.	

5. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Sisältöä tarkentavia käsitteitä
T1–T9	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta - Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan yksilön, perheen ja muiden lähiyhteisöjen näkökulmasta. - Pohditaan, kuinka jokainen voi itse vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. - Perehdytään työntekoon, ammatteihin, oman rahan käyttöön ja talouden hoitoon sekä vastuulliseen kuluttamiseen arjen tilanteissa.	media sosiaalinen media mainonta kunta kunnanvaltuusto julkiset palvelut kansalaisjärjestö tulot menot palkka elinkeino työnantaja pankkitili pankkikortti lainaraha verorahat yrittäjyys liikeidea
T1–T4, T6–T7, T9	S2 Demokraattinen yhteiskunta - Perehdytään erilaisiin oppilasta lähellä oleviin yhteisöihin, niiden jäsenten oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä harjoitellaan yhteistä päätöksentekoa. - Tarkastellaan demokraattisen toiminnan arvoja ja perusperiaatteita, kuten ihmisoikeuksia, tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta. - Tutustutaan Suomen eri kulttuureihin ja vähemmistöryhmiin.	

T1–T4, T6–T7, T9	S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen - Tarkastellaan ja harjoitellaan käytännössä demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoja, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä esimerkiksi luokassa, koulussa, erilaisissa harrastuksissa ja järjestöissä, mediassa sekä taloudellisessa toiminnassa. - Harjoitellaan yhteistyötä lähiyhteisön toimijoiden kanssa.	voitto huoltaja turvallisuus poliisi palokunta laki rikos rangaistus
T1–T2, T4–T5, T8	S4 Taloudellinen toiminta - Tarkastellaan taloudellista toimintaa ja sen merkitystä. - Perehdytään rahankäyttöön ja ansaitsemiseen sekä säästämiseen ja kestävään kuluttamiseen. - Tutustutaan käytännön tilanteiden kautta paikallisen talouden toimintaan, kuten lähiympäristön yrityksiin, työpaikkoihin ja palveluiden tuottajiin.	

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 4–5

Yhteiskuntaopin tavoitteiden kannalta on keskeistä käyttää vuorovaikutuksellisia, elämyksellisiä ja toiminnallisia työtapoja tiedon luomisessa, kuten simulaatioita, opetuskeskusteluja, väittelyitä ja draamaa. Niiden kautta harjoitellaan yhteistoimintaa, osallistumista ja vaikuttamista lähiyhteisössä. Oppilaiden arki harrastuksineen ja omat kokemukset sekä oma luokka, koulu ja oppilaskunta sekä muut lähiyhteisön toimijat ovat osallistumisen harjoittamisen kannalta erityisen tärkeitä. Tieto- ja viestintäteknologian käyttö tarjoaa luontevan keinon yhteiskuntaa koskevan tiedon etsimiseen ja osallistumiseen yksin ja yhdessä toisten kanssa.

Oulun normaalikoulussa on tavoitteena osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistävä toimintakulttuuri. Oppilaskuntatoiminnan kautta oppilaat soveltavat yhteiskunnallisia tietoja ja harjoittelevat vuorovaikutusta, osallisuutta ja vaikuttamista. Alueelliset ja Suomen harjoittelukoulujen oppilaskuntaverkostot laajentavat oppilaiden toimintamahdollisuuksia yhteiskunnallisten taitojen harjoittelussa. Oululainen lapsi- ja nuorisovaikuttamisen mallin mukainen alueryhmätoiminta rohkaisee oppilaita yhteistoimintaan, osallistumiseen ja vaikuttamiseen lähiympäristössään. UNESCO-kouluna toimiminen tekee mahdolliseksi paikallisen, alueellisen ja myös kansainvälisen toimimisen. Yrityskylässä voidaan simuloida yhteiskunnallisia tietoja ja taitoja käytännössä vuosiluokkien 4–6 aikana.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4–5

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaat näkemään itsensä yhteiskunnan jäsenenä, joilla on oikeuksia ja velvollisuuksia sekä tukea heidän kasvuaan yhteistyökykyisiksi erilaisten yhteisöjen jäseniksi. Oppilaita tuetaan erityisesti yhteiskuntaa ja taloutta koskevan tiedon etsimisessä, ymmärtämisessä ja soveltamisessa, jolla on merkitystä heidän oman elämänsä ja tulevaisuutensa kannalta. Oppilaita kannustetaan osallisuuteen ja keskusteluun. Oppiaineen käsitteellinen luonne otetaan huomioon avaamalla ja konkretisoimalla siinä käytettäviä keskeisiä käsitteitä.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa vuosiluokilla 4–5

Yhteiskuntaopissa oppimisen arvioinnilla ja palautteella oppilaita ohjataan ja kannustetaan toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännössä yhteiskunnasta oppimiaan tietoja ja taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon monipuolisesti erilaisia toiminnan ja tuottamisen tapoja. Huomiota kiinnitetään yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen hallintaan. Keskeisten yhteiskunnallisten tiedollisten sisältöjen muistamisen ohella kiinnitetään erityistä huomiota tiedon soveltamiseen ja yhteiskunnallisen ajattelun kehittymiseen. Arvioinnin kautta oppilaita rohkaistaan osallistumiseen, vaikuttamiseen, vuorovaikutukseen ja itsesääteelyyn.

Yhteiskuntaopin sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää yhteiskuntaopin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppilas hahmottaa ympäröivän yhteiskunnan toimintaa sekä näkee itsensä osana kansalaisyhteiskuntaa omat vaikuttamismahdollisuutensa ja vastuunsa tiedostaen.

Yhteiskuntaopin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet			
T1 ohjata oppilasta kiinnostumaan ympäröivästä yhteiskunnasta ja yhteiskuntaopista tiedonalana	S1–S4		Motivaation kehittymistä ei käytetä arvosanan muodostamisessa. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
T2 tukea oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1–S4		Eettistä arviointikykyä ei käytetä arvosanan muodostamisen periaatteena. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys			
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan itsensä yksilönä ja erilaisten yhteisöjen jäsenenä, ymmärtämään ihmisoikeuksien ja tasa-arvon merkityksen sekä hahmottamaan yhteiskunnan oikeudellisia periaatteita	S1–S3	Yhteisten sääntöjen ja tasa-arvon periaatteiden tarkastelu	Oppilas osaa selittää yhteisten sääntöjen merkityksen ja toimia niiden mukaisesti. Oppilas osaa perustella, miksi ihmis-oikeudet ovat tärkeitä ja mihin oikeusjärjestelmää tarvitaan.

T4 ohjata oppilasta tarkastelemaan median roolia ja merkitystä omassa arjessa ja yhteiskunnassa	S1–S4	Median roolin tarkastelu	Oppilas osaa kuvailla, millainen merkitys medialla on hänen omassa elämässään ja miten erilaisia medioita voidaan käyttää vaikuttamisen välineenä.
T5 ohjata oppilasta oivaltamaan työnteon ja yrittäjyyden merkityksen lähiyhteisössään	S1, S4	Työnteon ja yrittäjyyden merkityksen tarkastelu	Oppilas osaa antaa esimerkkejä työnteon ja yrittäjyyden merkityksestä perheen toimeentulon lähteenä ja yhteiskunnan toimivuuden perustana.
T6 tukea oppilasta ymmärtämään, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksia	S1–S3	Erilaisten arvojen, näkökulmien ja tarkoituksien hahmotaminen	Oppilas osaa selittää esimerkkien avulla, että eri toimijoiden tuottamaan yhteiskunnalliseen tietoon liittyy erilaisia arvoja, näkökulmia ja tarkoituksia.
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen			
T7 kannustaa oppilasta harjoittelemaan demokraattisen vaikuttamisen perustaitoja sekä keskustelemaan rakentavasti eri mielipiteistä	S1–S3	Demokraattisen vaikuttamisen perustaitojen sekä yhteisössä toimimisen tietojen ja taitojen soveltaminen käytännössä	Oppilas osaa soveltaa demokraattisessa yhteisössä toimimisen periaatteita ja taitoja, kuten kuuntelemista, kantaa ottamista, sopeutumista enemmistöpäätöksiin sekä vaikuttamista lähiyhteisössä.
T8 tukea oppilasta ymmärtämään oman rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteita sekä harjoittelemaan niihin liittyviä taitoja	S1, S4	Rahankäytön ja kulutusvalintojen perusteiden soveltaminen	Oppilas osaa perustella omaan rahankäyttöön sekä kuluttamiseen liittyviä ratkaisuja sekä pystyy kertomaan, millaisia muihin ihmisiin sekä ympäristöön ulottuvia vaikutuksia hänen kuluttamispäätöksillään on.
T9 kannustaa oppilasta osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan ja harjoittelemaan median käyttöä turvallisella ja yhteiskunnallisesti tiedostavalla tavalla	S1, S3	Mediataidot	Oppilas osaa käyttää mediaa yhteiskunnallisen ajattelun ja toiminnan välineenä sekä pohtia sen käyttämiseen liittyviä turvallisuusnäkökulmia.

14.4.10 Musiikki 3–6

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee,

mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 3–6 musiikin opetuksessa oppilaat oppivat suhtautumaan avoimesti ja kunnioittavasti toisten kokemuksiin sekä luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässään. Samalla he tottuvat jäsentämään aiempaa tietoisemmin musiikillisia kokemuksia ja ilmiöitä sekä musiikkikulttuureja. Oppilaiden ymmärrys musiikkikäsitteistä ja ilmaisukeinoista syvenee ja laajenee samalla, kun taidot laulaa, soittaa, säveltää, liikkua ja kuunnella kehittyvät. Ääniin ja musiikin ilmaisukeinoihin liittyvää luovaa ja esteettistä ajattelua edistetään luomalla tilanteita, joissa oppilaat voivat suunnitella ja toteuttaa erilaisia musiikillisia tai monitaiteellisia kokonaisuuksia. Näissä tehtävissä oppilaat käyttävät mielikuvitustaan ja kekseliäisyyttään yksin tai yhdessä muiden kanssa. Musiikillinen toiminta liittyy luontevasti eheyttävään opiskeluun koulun arjessa ja juhlassa. Oppilaiden käsitys itsestään musiikillisena toimijoina rakentuu myönteisten oppimiskokemusten kautta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet musiikissa vuosiluokilla 3–6

Musiikissa laaja-alainen osaaminen on tiedon, taidon ja asenteen muodostama kokonaisuus. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sisällöt ja erityisesti se, miten työskennellään. Musiikin opetuksessa korostetaan oppijan ja ympäristön vuorovaikutusta. Musiikin oppiminen voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi intuitiivisesti kokemalla tai pääättelemällä. Musiikille luonteenomainen prosessioppiminen kehittää epävarmuuden sietokykyä, ongelmanratkaisutaitoja ja oppilaan käsitystä omasta oppimisestaan. Luova työskentelyote ja yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoa. Fyysinen aktiivisuus, kokemuksellisuus, toiminnalliset työtavat sekä musiikin eri muodot ja mahdollisuudet edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen (L1, L6).

Kulttuurinen osaaminen musiikissa auttaa oppilasta löytämään kanavia tuottaa, kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä yksilöllisesti ja yhteisöllisesti musiikin opetuksessa ja koulun yhteisissä tilaisuuksissa. Oulun normaalikoulussa Unesco-toiminta ja siihen liittyvät teemat korostuvat myös musiikin oppitunneilla (L2). Jokainen oppilas vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toisten hyvinvointiin. Erityisesti esiintymiset ja niihin valmistautuminen eri tilanteissa edistävät osallisuutta, vuorovaikutusta, ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyttä (L3, L7).

Oulun normaalikoulussa hyödynnetään musiikinteknologiaa musiikin luovaan tuottamiseen, musisointiin sekä tietojen ja taitojen oppimiseen. Omien tuotosten dokumentointi kannustaa pitkäjänteiseen oppimiseen ja sisukkuuteen sekä konkretisoi oppilaan edistymistä musiikissa (L5, L6).

Musiikissa monilukutaito tarkoittaa oppilaan valmiuksien kehittämistä käsittää musiikin funktioita ja merkityksiä eri yhteyksissä sekä kehittää oppilaan musiikillisen kommunikaation kykyä arkikielestä kohti musiikin kielen symbolijärjestelmää. Musiikin ilmiöt avataan toiminnallisesti oppijan henkilökoh-
taisen kokemuksen kautta auditiivisesti, verbaalisesti, visuaalisesti ja symbolijärjestelmien avulla (L4).

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1–S4	L2, L6, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1–S4	L2
T3 kannustaa oppilasta keholliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1–S4	L1, L2
T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertomaan siitä	S1–S4	L2
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintätekniologiaa käyttäen	S1–S4	L1, L2, L5, L6
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1–S4	L2
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1–S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1–S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1–S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3–6

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikkuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälisessä työskentelyssä. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia. Musiikissa kaikki sisältö-
alueet tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

3. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1–T2, T7–T9	S1 Miten musiikissa toimitaan? Tavoitteellinen toiminta yksin ja ryhmän jäsenenä erilaisissa musiikin oppimisympäristöissä Oma keho, oma ääni ja musiikin välineistö yhteismusisoinnissa Bändisoittimiin tutustuminen Oppilaiden tasolle sopivat tehtävät Kuuntelemisen taito Musiikkiteknologia osana musisointia ja musiikin tekemistä
T3, T5, T9	S2 Mistä musiikki muodostuu? Kehollisuus, laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja musiikillinen keksintä Musiikin peruskäsitteiden hahmottamista toiminnallisesti ja kuvallisesti Ilmaisu ja tulkinta osana tavoitteellisista musisointia Musiikin peruskäsitteiden liittäminen omaan musiikilliseen keksintään
T1, T4–T6	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa Oma suhde musiikkiin kuuntelijana ja tekijänä, oma mielimusiikki Kiinnostuksen herättäminen musiikkiin koulussa ja Oulussa Oman kulttuurin musiikki, monikulttuurisuus omassa koulussa Sosiaaliset tilanteet, koulun yhteiset tilaisuudet, koulun vuodenkierto Oman kulttuurin ilmiöt Eri kulttuurien juhlat Musiikkiteknologian mahdollisuudet ja verkostoituminen
T3, T4, T6	S4 Ohjelmisto Lastenmusiikki, myös nykypäivän ilmiöt Koulun vuodenkiertoon liittyvä musiikki Unesco-teemat Oulun ja Suomen musiikki Kansanmusiikki Elokuvamusiiikki Oululainen taidemusiikki

4. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1–T2, T8–T9	S1 Miten musiikissa toimitaan? Tavoitteellinen toiminta yksin ja ryhmän jäsenenä erilaisissa musiikin oppimisympäristöissä Oma keho, oma ääni ja musiikin välineistö yhteismusisoinnissa Bändisoiton alkeet Oppilaiden tasolle sopivat tehtävät Kuuntelemisen taito Musiikkiteknologia osana musisointia ja musiikin tekemistä
T3, T5, T9	S2 Mistä musiikki muodostuu? Kehollisuus, laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja musiikillinen keksintä Musiikin peruskäsitteiden hahmottamista toiminnallisesti, kuvallisesti ja symbolisesti Ilmaisu ja tulkinta osana tavoitteellisista musisointia

	Musiikin peruskäsitteiden liittäminen omaan musiikilliseen keksintään
T1, T4–T6	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa Oma suhde musiikkiin kuuntelijana ja tekijänä, oma mielimusiikki Kiinnostuksen herättäminen musiikkiin koulussa ja Oulussa Oman kulttuurin musiikki, monikulttuurisuus omassa koulussa Sosiaaliset tilanteet, koulun yhteiset tilaisuudet, koulun vuodenkierto Oman kulttuurin ilmiöt Eri kulttuurien juhlat Musiikkiteknologian mahdollisuudet ja verkostoituminen
T3, T4, T6	S4 Ohjelmisto Lastenmusiikki, myös nykypäivän ilmiöt Koulun vuodenkiertoon liittyvä musiikki Unesco-teemat Oulun, Suomen, Skandinavian ja Baltian musiikki Kansanmusiikki

5. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt
T1–T2, T4, T8–T9	S1 Miten musiikissa toimitaan? Kehollisuus, laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja musiikillinen keksintä Tavoitteellinen toiminta yksin ja ryhmän jäsenenä koulu- ja bändisoittimissa Oppilaiden tasolle sopivat tehtävät Kuuntelemisen taito yhteismusisoinnissa Havainnointi ja arviointi oman toiminnan vaikutuksesta oppimisympäristön äänimaisemaan ja musisoinnin lopputulokseen

T2, T3, T5, T7, T9	S2 Mistä musiikki muodostuu? Musiikin ilmaisua omalla keholla, äänellä ja soittimilla Musiikin peruskäsitteiden hahmottaminen ja hallinta, niiden merkitseminen vakiintuneilla tai omilla merkintätavoilla sekä käyttäminen musisoinnissa ja musiikillisessa keksinnässä Kuuntelemisen taito Ilmaisun ja tulkinnan osana tavoitteellista musisointia
T3–T8	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa Oma ääniympäristö ja hyvinvointi Oman kulttuurin musiikki, monikulttuurisuus omassa koulussa Sosiaaliset tilanteet, koulun yhteiset tilaisuudet Musiikki eri kulttuureissa Musiikkityylit ja -lajit Musiikki eri aikakausina Musiikkiteknologia
T3–T4, T6, T8	S4 Ohjelmisto Lasten ja nuorten lauluja Populaarimusiikki Koulun vuodenkiertoon liittyvä musiikki, Unesco-teemat Euroopan ja muiden maanosien musiikki Länsimainen taidemusiikki

	Elokuvamusiikki Oma mielimusiikki
--	--------------------------------------

6. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1–T2, T4, T8, T9	S1 Miten musiikissa toimitaan? Kehollisuus, laulaminen, soittaminen, kuunteleminen ja musiikillinen keksintä Tavoitteellinen toiminta yksin ja ryhmän jäsenenä koulu- ja bändisoittimia hyödyntäen Oppilaiden tasolle sopivat tehtävät Kuuntelemisen taito yhteismusisoinnissa Havainnointi ja arviointi oman toiminnan vaikutuksesta oppimisympäristön äänimaismaan ja musisoinnin lopputulokseen
T2–T3, T5, T7, T9	S2 Mistä musiikki muodostuu? Musiikin ilmaisua omalla keholla, äänellä ja soittimilla Musiikin peruskäsitteiden nimeäminen ja hallinta, niiden merkitseminen vakiintuneilla tai omilla merkintätavoilla sekä käyttäminen musisoinnissa ja musiikillisessa keksinnässä Kuuntelemisen taito Ilmaisu ja tulkinta osana tavoitteellista musisointia
T3–T8	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa Oma ääniympäristö ja hyvinvointi Oman kulttuurin musiikki, monikulttuurisuus omassa koulussa Sosiaaliset tilanteet, koulun yhteiset tilaisuudet Musiikki eri kulttuureissa Musiikkityylit ja -lajit Musiikki eri aikakausina Musiikkiteknologia
T3, T4, T6, T8	S4 Ohjelmisto Lasten ja nuorten lauluja Populaarimusiikki Koulun vuodenkiertoon liittyvä musiikki, Unesco-teemat Afrikan ja muiden maanosien musiikki Länsimainen taidemusiikki Näyttämömusiikki Oma mielimusiikki

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista jokaiselle oppilaalle. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ennakkoluuloton ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita kehittämään musiikillisia taitojaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Oulun normaalikoulussa musiikin oppimisympäristöinä hyödynnetään musiikkiluokan lisäksi muita koulun tiloja ja lähiympäristöä, yliopiston mahdollisuuksia sekä mahdollisesti koulun ulkopuolisia vierailukohteita. Musiikissa erikokoiset ja erilaiset pienryhmät yhteismusisoinnissa ja muussa musiikillisessa toiminnassa ovat luonteva osa musiikin oppimista. Koulun juhlat, tapahtumat ja muut esiintymiset sekä mahdolliset tutkimusprojektit toimivat tärkeinä oppimisen ja kasvun ympäristöinä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 3–6

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Niiden pohjalta tehdään muun muassa työtapoja, opetusvälineiden käyttöä ja ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut niin, että myös oppilaita kuullaan. Ratkaisulla luodaan oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan jokaisen oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 3–6

Musiikin opetuksessa oppilaat tarvitsevat ohjaavaa ja rohkaisevaa palautetta erityisesti yhteistoiminnan ja musiikillisten taitojen harjoittelemisessa. Palaute ohjaa jokaista oppilasta hahmottamaan musiikkia ja musiikkikäsitteitä sekä kehittämään toimintaansa ryhmän jäsenenä suhteessa soivaan musiikilliseen kokonaisuuteen. Oppilaat arvioivat toimintaansa ja oppimistaan itse- ja vertaisarvioinnin keinoin.

Antaessaan musiikin sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolidistusta varten opettaja käyttää musiikin valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä seurata erityisesti oppilaan yhteismusisointitaitojen, käsitteellisen ajattelun ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä.

Musiikin arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
Osallisuus			
T1 rohkaista oppilasta osallistumaan yhteismusisointiin ja rakentamaan myönteistä yhteishenkeä yhteisössään	S1–S4	Musiikilliset yhteistyötaidot	Oppilas ottaa huomioon ryhmän muut jäsenet yhteismusisoinnissa.
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen			
T2 ohjata oppilasta luontevaan äänenkäyttöön ja laulamiseen sekä kehittämään keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimien soittotaitoaan musisoivan ryhmän jäsenenä	S1–S4	Laulaminen ja soittaminen ryhmän jäsenenä	Oppilas osallistuu yhteislauluun ja -soittoon pyrkien soittamaan osuutensa osaksi musiikillista kokonaisuutta.
T3 kannustaa oppilasta kehoilliseen musiikin, kuvien, tarinoiden ja tunnetilojen ilmaisuun kokonaisvaltaisesti liikkuen	S1–S4	Musiikkiliikunta	Oppilas liikkuu musiikin mukaan ja käyttää kehoaan musiikilliseen ilmaisuun.

T4 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteleluun sekä ohjata häntä jäsentämään kuulemaansa sekä kertoamaan siitä	S1–S4	Musiikin kuuntelu	Oppilas kuuntelee keskittyneesti musiikkia ja esittää näkemyksiään kuulemastaan.
T5 rohkaista oppilasta improvisoimaan sekä suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai monitaiteellisia kokonaisuuksia eri keinoin ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen	S1–S4	Luovan musiikillisen ajattelun ilmaiseminen eri keinoin	Oppilas keksii omia ratkaisuja käyttäen ääntä, musiikkia, kuvaa tai muita ilmaisutapoja ja osaa tarvittaessa ohjatusti hyödyntää musiikkitekniikan tarjoamia mahdollisuuksia.
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito			
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikillisia kokemuksiaan ja musiikillisen maailman esteettistä, kulttuurista ja historiallista monimuotoisuutta	S1–S4	Musiikin merkitysten havainnointi	Oppilas esittää näkemyksiä musiikilliseen toimintaan liittyvistä havainnoistaan ja kokemuksistaan.
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään musiikkikäsitteitä ja musiikin merkintätapojen periaatteita musisoinnin yhteydessä	S1–S4	Musiikin merkintätapojen ymmärtäminen	Oppilas toimii opiskeltujen musiikillisten merkintöjen mukaisesti musisoinnin yhteydessä.
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa			
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia hyvinvointiin sekä huolehtimaan musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1–S4	Välineiden ja laitteiden turvallinen käyttö	Oppilas käyttää laitteita ja soittimia ottaen huomioon muun muassa äänen ja musiikin voimakkuuteen liittyvät tekijät.
Oppimaan oppiminen musiikissa			
T9 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, osallistumaan tavoitteiden asettamiseen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1–S4	Oppimaan oppiminen ja työskentelytaidot	Oppilas asettaa tavoitteen musiikillisen osaamisensa kehittämiseksi ja toimii tavoitteen mukaisesti yhteismusisoinnissa.

14.4.11 Kuvataide 3–6

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, ja mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan

omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 3–6 oppilaat laajentavat omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Oppilaita kannustetaan erilaisten kuvailmaisun keinojen kokeiluun ja harjoitteluun sekä kuvallisten taitojen tavoitteelliseen kehittämiseen. Opetuksessa tarkastellaan taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin vaikutuksia mielipiteisiin, asenteisiin ja toimintatapoihin oppilaiden omassa elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan tutkimaan taiteilijoiden ja muun visuaalisen kulttuurin tekijöiden tavoitteita ja rooleja eri aikoina sekä erilaisissa kulttuurisissa yhteyksissä. Opetuksessa tuetaan oppilaiden yhdessä toimimisen edellytyksiä ja käytäntöjä. Kuvien tuottamisen ja tulokinnan taitoja syvennetään hyödyntämällä vastuullisesti tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuvataiteessa vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Kuvataiteessa oppilaat osallistuvat alusta alkaen sisältöjen muokkaamiseen. Heille annetaan myös vaihtoehtoisia mahdollisuuksia valita erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja, jolloin samalla tapahtuu positiivista eriyttämistä. Taiteellinen työskentely on prosessinomaista. Oppilasta ohjataan havainnoimaan ja dokumentoimaan oman työskentelyprosessin etenemistä. Työskentelymenetelminä käytetään soveltuvien osien yksilötyöskentelyn lisäksi myös pari- ja ryhmätyöskentelyä. Oppilasta ohjataan ottamaan eri aistit ja tunteet huomioon niin tehtävien asettelussa kuin niiden läpikäymisessä.

Opettajan arvioinnin lisäksi käytetään yksilö-, ryhmä- ja vertaisarviointina työskentelyn eri vaiheissa ja sen perusteella suunnataan jatkotyöskentelyä ja omaa toimintaa. Ryhmän sisällä keskustellaan tuotoksista ja annetaan ideoita sekä palautetta myös muille oppilaille. Oppimistehtävien kautta oppijan aktiivinen ja luova toiminta vahvistuu ja oppimisen ilo sekä vuorovaikutus korostuvat.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kuvataiteessa edetään kuvallisen tuottamisen ja tutkimisen avulla omasta lähipiiristä ja kouluympäristöstä kaupunkiympäristöön ja edelleen laajemmalle kansainvälisiin ympäristöihin. Tavoitteena on esteettisyyden ohella korostaa eettistä toimintaa sekä ihmisoikeuksien kunnioittamista. Taiteellisen prosessin kautta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja itseilmaisuun sekä kekseliäisyyteen. Arvopohdintojen välineenä toimivat oppilaiden maailman ajankohtaiset mediakuvastot ja tapahtumat.

Kuvataiteelle ominainen teemallinen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Kuvataiteen opinnoissa oppilaat saavat paljon mahdollisuuksia taiteen kokeamiseen ja tulkitsemiseen erilaisten vierailukäyntien avulla sekä kokevat kulttuurin merkityksen yksilön ja yhteisön hyvinvoinnille. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan yhteistyöprojekteja eri luokkien, koulujen tai muiden yhteisöjen välillä niin Oulussa, Suomessa kuin kansainvälisestikin. Projektien kautta mahdollistuu empatian kehittyminen, toisen asemaan asettuminen sekä kulttuurisen moninaisuuden arvostaminen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Kuvataiteen opinnoissa harjoitellaan ajanhallintaa rajattujen oppiaineen sisäisten projektien avulla. Työskennellessä oppilasta ohjataan toimimaan vastuullisesti ja huomioimaan työturvallisuus. Teknologiaa käytetään yhtenä välineenä kuvataiteen opinnoissa ja samalla ohjataan oppilasta teknologian vastuulliseen ja hyvän tavan mukaiseen käyttöön. Kuvataiteessa ohjataan oppilaita tarkastelemaan median kuvastoa monipuolisesti erilaisista näkökulmista ja havaitsemaan esimerkiksi mainonnan toimintatapoja. Pohditaan kuluttajan eettistä vastuuta valinnoissaan ja ohjataan oppilaita kriittiseen kuluttajuuteen.

L4 Monilukutaito

Kuvataiteen opetuksessa kannustetaan oppilaita monilukutaitoisiksi hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan omia kuviaan sekä ympäristön ja taiteen kuvakulttuureita. Identiteetin rakentumista vahvistetaan kannustamalla oppilaita kokeilemaan erilaisia kuvallisia ilmaisutapoja, käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä ja materiaaleja, teknologioita sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä. Kuvataiteen opetuksessa oppilaita harjaannutetaan kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Kuvataiteen opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa huomioiden oppilaiden aikaisemmat tv-taidot. Oppilaita kannustetaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi kuvien, animaatioiden ja videoiden toteuttamisessa yksin sekä yhdessä. Oppilaita ohjataan mediakriittiseen tieto- ja viestintäteknikan käyttöön sekä ymmärtämään hyvät nettikäytöstavat sekä teki-jänoikeuksien peruseriaatteita. Oppilaita ohjataan hyödyntämään eri hakupalveluita taiteen tutkimisessa. Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknikan rooli vaikuttamiskeinona.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Kuvataiteen opetuksessa oppilaita ohjataan järjestelmällisyyteen, pitkäjänteisyyteen ja vastuunottamiseen. Lisäksi oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen. He saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä. Oppilaita opastetaan tutustumaan taiteenalan eri ammatteihin.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Kuvataiteen opetuksessa oppilaat pohtivat ja suunnittelevat omia tuotoksiaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita sekä toimintatapoja ja tekniikoita. Oppilaita opastetaan harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys kestävän kehityksen näkökulmasta.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältö-alueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omilla kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omilla kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteesta, ympäristöstä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3–6

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät keskeiset sisällöt.

3. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Tarkennus
	S1 Omat kuvakulttuurit	Käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja, esimerkiksi:
T1-T11	- omat kuvat, piirustukset, maalaukset, rakennelmat - pelit, valokuvat, videot, animaatiot - sarjakuvat - omat kuvakulttuurit kuvallisen työskentelyn lähtökoh- tana	- luonnostelu - erilaiset piirtimet - erilaiset paperit
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit	- viiva, muoto, pinta, rytmi ja liike
T1-T11	- ympäristö- ja yhteisötaiteen tarkasteleminen (esimer- kiksi rakennukset) - oman esineympäristön havainnoiminen ja muotoilun tarkasteleminen - mediakuvien tarkasteleminen - ympäristön kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana	- valo ja varjo - värin kontrastit: kylmä-lämmin, - vastavärit ja väriym- pyrä - kuvan sommittelu: etuala, taka-ala, hori- sontti
	S3 Taiteen maailma	- collagrafia
T1-T11	- maalaus-, kuvanveisto- ja valokuvataiteen tarkastelemi- nen (mahdolliset taidenäyttelyt, museovierailut, vieraili- jat, oululaiset taiteilijat) - taiteen tarkastelemista käytetään kuvallisen työskente- lyn lähtökohtana	- sabloona-painanta - kolmiulotteisuus - pintarakenne.

4. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Tarkennus
	S1 Omat kuvakulttuurit	Käytetään monipuolisesti erilai- sia materiaaleja, tek- niikoita ja ilmaisukei- noja, esimerkiksi:
T1-T11	- omat kuvat, piirustukset, maalaukset, rakennelmat - pelit, valokuvat, videot, animaatiot - sarjakuvat - omat kuvakulttuurit kuvallisen työskentelyn lähtökoh- tana	- luonnostelu - erilaiset piirtimet - erilaiset paperit
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit	- viiva, muoto, pinta, rytmi ja liike
T1-T11	- ympäristö- ja yhteisötaiteen tarkasteleminen (esimer- kiksi rakennukset) - katutaiteen havainnoiminen ja tarkasteleminen - mediakuvien tarkasteleminen - oman esineympäristön havainnoiminen ja muotoilun tarkasteleminen - ympäristön kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana	- valo ja varjo - värin kontrastit: kylmä-lämmin, - vastavärit ja väriym- pyrä - kuvan sommittelu: etuala, taka-ala, hori- sontti
	S3 Taiteen maailma	- kollagrafia
T1-T11	- maalaus-, kuvanveisto- ja valokuvataiteen tarkastelemi- nen (mahdolliset taidenäyttelyt, museovierailut, vieraili- jat, oululaiset taiteilijat) - taiteen tarkastelemista käytetään kuvallisen työskente- lyn lähtökohtana	- sabloona-painanta - kolmiulotteisuus - pintarakenne.

5. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Tarkennus
	S1 Omat kuvakulttuurit	Käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, teknikoita ja ilmaisukeinoja, esimerkiksi: - varjostus - valööri - croquis - murretut värit, värin taittaminen - linopainanta - merkintä ja signeeraus - kuvakoot, kuvakulmat - kuvankäsittelyohjelmat - pienoismalli - valos - 3D-suunnittelu ja -tulostus.
T1-T11	- omat kuvat, piirustukset, maalaukset, rakennelmat - pelit, valokuvat, videot, animaatiot ja mediakuvat - sarjakuvat - omat kuvakulttuurit kuvallisen työskentelyn lähtökoh- tana	
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit	
T1-T11	- ympäristö- ja yhteisötaiteen tarkasteleminen - arkkitehtuurin havainnoiminen ja tarkasteleminen (esimerkiksi ympäristö-/kaupunkisuunnittelua ennen, nyt ja tulevaisuudessa) - media-, katu- ja nykykansantaiteen havainnoiminen ja tarkasteleminen - oman esineympäristön havainnoiminen (design) - ympäristön kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana	
	S3 Taiteen maailma	
T1-T11	- maalaus-, kuvanveisto- ja keramiikkataiteen tarkasteleminen (mahdolliset taidenäyttelyt, museovierailut, vierailijat, oululaiset taiteilijat) - muotoilun tarkasteleminen (esimerkiksi käyttöesineet) - taiteen historian keskeisiin piirteisiin tutustuminen (esimerkiksi esihistoria, Egypti, antiikki) - taiteen tarkastelemista käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana	

6. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Tarkennus
	S1 Omat kuvakulttuurit	Käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, teknikoita ja ilmaisukeinoja, esimerkiksi: - varjostus - valööri - croquis - murretut värit, värin taittaminen - linopainanta - merkintä ja signeeraus - kuvakoot, kuvakulmat - kuvankäsittelyohjelmat
T1-T11	- omat kuvat, piirustukset, maalaukset, rakennelmat - valokuvat, videot, animaatiot ja mediakuvat - sarjakuvat - omat kuvakulttuurit kuvallisen työskentelyn lähtökoh- tana	
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit	
T1-T11	- ympäristö- ja yhteisötaiteen tarkasteleminen - arkkitehtuurin havainnoimien ja tarkasteleminen (esimerkiksi kaupungin vanhoja merkittäviä rakennuksia sekä muita kohteita) - media-, katu- ja nykykansantaiteen havainnoiminen ja tarkasteleminen - oman esineympäristön havainnoiminen ja muotoilun tarkasteleminen (design/laatu)	

	- ympäristön kuvakulttuurien käyttäminen työskentelyn lähtökohtana	- pienoismalli - valos - 3D-suunnittelu ja -tulos.
	S3 Taiteen maailma	
T1-T11	- maalaus-, kuvanveisto- ja keramiikkataiteen tarkasteleminen (mahdolliset taidenäyttelyt, museovierailut, vierailijat, suomalaiskansalliset mestarit) - muotoilun tarkasteleminen (esimerkiksi käyttöesineet) - taiteen historian keskeisiin piirteisiin tutustuminen (esimerkiksi Kalevala) - taiteen tarkastelemista käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana	

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisulla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisuuden tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 3–6 tarkastellaan laajenevan elinpiirin ajankohtaisia taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Opetuksessa ohjataan taiteidenväliseen ja temaattiseen lähestymistapaan. Oppilaita kannustetaan suhtautumaan kriittisesti eri tietolähteisiin. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä hyödynnetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 3–6

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 3–6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Palautteella tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearvi-

ointitaitojen kehittymistä. Oppilasta ohjataan omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltyihin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Antaessaan kuvataiteen sanallista arviota tai arvosanaa opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuosittodistusta varten opettaja käyttää kuvataiteen valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida oppilaan edistymistä kuvien tuottamiseen, vastaanottamiseen ja tulkitsemiseen liittyvien taitojen kehittämisessä.

Kuvataiteen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu			
T1 kannustaa oppilasta havainnoidaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	Taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin havainnointi	Oppilas osaa tehdä monipuolisia havaintoja ympäristöstä ja sen kuvista käyttämällä kuvallisia välineitä.
T2 rohkaista oppilasta keskustella havainnoistaan ja ajatuksistaan sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten sanallistaminen	Oppilas osaa kuvailla taiteeseen, ympäristöön ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin liittyviä havaintojaan ja perustella ajatuksiaan sanallisesti.
T3 innostaa oppilasta ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	Havaintojen ja ajatusten kuvallinen ilmaiseminen	Oppilas osaa ilmaista havaintojaan ja ajatuksiaan hyödyntämällä kuvien rinnalla myös muita tiedon tuottamisen tapoja.
Kuvallinen tuottaminen			
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	Kuvallisten ilmaisukeinojen käyttäminen	Oppilas osaa soveltaa erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja kuvallisessa tuottamisessaan.
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	Kuvailmaisun taitojen kehittäminen	Oppilas osaa asettaa tavoitteita ja pyrkii kehittämään kuvailmaisuaan yksin ja ryhmän jäsenenä.
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvistaan	S1, S2, S3	Kuvien avulla vaikuttaminen ja osallistuminen	Oppilas osaa käyttää erilaisia kuvallisen vaikuttamisen keinoja ilmaistessaan mielipiteitään.
Visuaalisen kulttuurin tulkinta			
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	Kuvien tarkastelu	Oppilas osaa tarkastella sisällön, muodon ja asiayhteyden vaikutusta erilaisten kuvien tulkintaan.

T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	Kuvatulkinnan menetelmien käyttäminen	Oppilas osaa tulkita kuvia teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä hyödyntää tulkintojaan kuvista keskusteltaessa.
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omissa kuvissaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun tapojen käyttäminen	Oppilas osaa hyödyntää erilaisia kuvailmaisun tapoja tarkastellessaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria sekä tehdessään omia kuvia.
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen			
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	Arvojen tarkasteleminen	Oppilas osaa ilmaista näkemyksiään taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista.
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	Kuvailmaisun sisältöjen ja toimintatapojen valinta	Oppilas ottaa kuvailmaisussaan huomioon kulttuurisen moninaisuuteen ja kestävään kehitykseen liittyviä näkökulmia.

14.4.12 Käsiyö 3–6

Oppiaineen tehtävä

Käsiyön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsiyöprosessin hallintaan. Käsiyö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsiyöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsiyöprosessin arviointi. Käsiyön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakkoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsiyössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologisia sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsiyössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsiyön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsiyössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisen teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsiyö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsiyöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsiyökulttuuria.

Vuosiluokilla 3–6 käsityön tehtävänä on tukea ja vahvistaa oppilaiden kokonaisen käsityöprosessin hallintaa. Opetus edistää käsityöhön liittyvien käsitteiden, sanaston ja symbolien oppimista ja soveltamista. Materiaalien ominaisuuksiin tutustuminen edellyttää niiden käsityöllistä työstämistä, jonka myötä päästään kehittämään toimivia ratkaisuja. Oppilasta ohjataan tekemään valintoja työstämismenetelmien, työvälineiden, koneiden ja laitteiden välillä sekä työskentelemään niiden avulla. Käsityön kasvatustehtävänä on haastaa oppilaat tarkastelemaan ihmisten kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti oikeudenmukaisuuden, eettisyyden ja kestävän kehityksen näkökulmista.

Oulun normaalikoulussa vuosiluokilla 3–6 pääpaino on käsityön perustaitojen kehittämisessä. Oppilaat suunnittelevat ja valmistavat omasta kokemusmaailmasta ja mielenkiinnonkohteista lähteviä tuotteita. Oppilaita tuetaan käsityöprosessin hahmottamisessa, oppimisen itsesäätelytaitojen kehittämisessä ja arvioinnissa. Työskentelyssä pyritään kriittisen ajattelun kehittymiseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet käsityössä vuosiluokilla 3–6

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Käsityöprosessi on luonteeltaan oppilaan aktiivisuutta ja vastuuta korostava. Käsityön laaja-alaisessa osaamisessa keskeistä on harjaantua itsenäisen ajattelun sekä oppimaan oppimisen taitoihin. Käsityö ohjaa oma-aloitteiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn suunnittelu-, arviointi- ja käsityöprosessin kautta. Oman toiminnan ja oppimisen kehittäminen sekä oman ja toisten työskentelyn arviointi ovat keskeisiä asioita oppimisprosessissa. Käsityön oppimistehtävät ohjaavat oppilasta luovuuden ja ongelmanratkaisun taitojen kehittämiseen. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on positiivisten kokemusten ja onnistumisen ilon saaminen osana omaa oppimisprosessia.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Käsityössä oppilaat toimivat luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa sekä keskenään että opettajien kanssa. Oppimistilanteiden yhteydessä oppilas harjaantuu arvioimaan ja kehittämään omaa ja toisten työskentelyä sekä käsityöllistä produktia. Oppilaat oppivat ilmaisemaan itseään käsityötuotteiden avulla ja vuorovaikutustilanteissa. Kulttuurinen osaaminen käsitetään oman identiteetin, itsetunnon ja ilmaisutaitojen vahvistamisena. Oman sekä muiden kulttuurien ja perinteiden arvostaminen ja ymmärtäminen vahvistaa yksilöä osana rakennettua ja kulttuurista ympäristöä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Pukeutumiseen, liikkumiseen, koteihin ja vapaa-aikaan liittyviä asioita tarkastellaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta. Käsityötunneilla opitaan ottamaan vastuuta sekä oman tuotteen että työskentelyn turvallisuudesta. Työskentelyssä huomioidaan myös toisten turvallisuus. Teknologian hyödyntäminen, rakentaminen ja ymmärtäminen osana ihmisen toimintaa ovat luonteva osa käsityötä. Kädentaitoja kehitetään siten, että ne antavat oppilaalle perustan kotona, koulussa, työelämässä ja vapaa-aikana toimimiseen.

L4 Monilukutaito

Käsityössä hyödynnetään monipuolisesti laajaa tekstikäsitystä esimerkiksi työohjeissa ja oppimateriaaleissa. Työohjeet ja oppimateriaalit koostuvat esimerkiksi kirjoitetuista, puhutuista, painetuista, audiovisuaalisista ja digitaalisista muodoista. Oppilaalla on mahdollisuus tuottaa erilaisia tekstejä esimerkiksi portfolioissa, joissa kuvataan käsityöprosesseja. Tavoitteena on oppia käyttämään ja ymmärtämään paremmin käsityön käsitteistöä. Oppimisprosessin kuvaus voidaan laatia esimerkiksi digitaaliseen muotoon, jolloin erilaisten tekstien yhdistäminen on luontevaa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Käsityössä tieto- ja viestintäteknologia tukee oppimista. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppilaiden ikäkaudet huomioiden, käsityön perustaitoja unohtamatta. Oppilaille tarjotaan mahdollisuus kehittää tv-taitojaan esimerkiksi tuotteiden suunnittelussa, portfolioissa, tiedon haussa, ohjelmoinnissa, tuotantoautomaatiossa, simuloinnissa ja arvioinnissa. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen sekä hyvän tavan mukaiseen työskentelyyn. Tieto- ja viestintäteknologia tukee tutkivaa ja luovaa käsityöprosessia. Oppilaat voivat esitellä käsityöprosesseja vuorovaikutteisesti toisten oppilaiden kanssa tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Vuosiluokkien 1–6 ja 7–9 opetukset muodostavat tv-taitojen jatkumon, joka antaa esiammatillisia valmiuksia teknologisiin ja käden taitoja vaativiin ammatteihin sekä innostaa käsityön harrastamiseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Käsityössä opitaan työelämätaitoja ja yrittäjyyttä. Opetuksessa pyritään järjestämään yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden, esimerkiksi käsityöyrittäjien, teollisuuden ja yliopiston yhteydessä toimivien innovaatiohankkeiden kanssa. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja yrittämiseen ja itsensä työllistämiseen. Toiminta käsityötunneilla tukee yksilötyöskentelyn lisäksi ryhmätyö- ja projektityöskentelytaitojen kehittymistä. Oppilaita kasvatetaan pitkäjännitteiseen työskentelyyn, työn loppuunsaattamiseen ja omien sekä toisten tuotosten arvostamiseen. Käsityön laaja-alainen osaaminen muodostaa oppilaille käsityksen suunnittelusta, tuottamisesta, käyttämisestä ja näiden kaikkien merkityksestä osana rakennettua ympäristöämme. Innovoiminen ja ennakkoluulottomuus nähdään tulevaisuuden työelämän näkökulmasta tärkeänä voimavarana.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Käsityössä oppilaat osallistuvat omien käsityötuotteiden sekä oman ja ryhmän työskentelyn suunnitteluun. Tunneilla harjoitellaan tavoitteiden ja toimintatapojen suunnittelua sekä arviointia ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Opetustilanteissa mietitään kulutustottumuksia ja materiaalivalintoja sekä niiden merkitystä kestävä kehityksen näkökulmasta. Käsityön tavoitteena on ymmärtää ihmisen toimintaa osana kestävä kehitystä. Eri valintojen pohtiminen sekä oppilaan omasta että toisten näkökulmasta auttaa kestävä elämäntapaan kasvamisessa.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä in- nostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1–S6	L1, L2
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1–S6	L1, L5
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai -teos luottaen omiin esteettisiin ja tekniisiin ratkaisuihin	S1–S4	L2, L4, L5
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksen- mukaisesti	S3, S5	L4, L6
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjännitteisesti ja vas- tuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä.	S1–S5	L3, L6
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa, valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa	S1, S2, S6	L5
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastele- maan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	L1, L4, L7
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1–S3, S5	L1, L3, L7

Käsityön tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3–6

Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia, jotka sisältävät ajankohtaisia ja monipuolisia oppimis-
tehtäviä eri vuosiluokilla. Sisällöissä toteutetaan käsityöllisin keinoin erilaisten materiaalien ja työme-
netelmien tuntemista, ymmärtämistä ja ennakkoluulotonta soveltamista, muissa oppiaineissa ja oppi-
misympäristöissä opittua hyödyntäen.

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

3. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1–T3, T5–T6, T8	Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniais- tisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, raken- nettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi.
T1–T3, T5–T6, T8	Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovelle- taan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden synty- mistä ja energian käyttöä.
	S2 Suunnittelu
T1–T3, T5–T6, T8	Laaditaan ohjatusti omalle tuotteelle tai teokselle suunnitelma (esimerkiksi piirtä- mällä, maalamalla, kirjoittamalla).

T1-T3, T5-T6, T8	Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia (sanallisesti tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja).
	S3 Kokeilu
T1-T5, T8	Tutustutaan käsityön eri materiaaleihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia, käyttö-tarkoitusta ja työstettävyyttä (esimerkiksi puuvilla, villa, kuitu, lanka, kangas, puu, muovi ja metalli).
T1-T5, T8	Tutustutaan käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien laitteiden toiminta-periaatteisiin (esimerkiksi ompelukone, silitysrauta, pylväsporakone, akkupora-kone, erilaiset käsityökalut).
T1-T5, T8	Harjoitellaan koneompelun perusteita.
T1-T5, T8	Tutustutaan erikoistekniikoihin (esimerkiksi värjääminen, huovutus ja kankaan-painanta, puun polttopiirtotekniikka, muovin lämpömuokkaus, kuumalankaleik-kaus).
T1-T5, T8	Harjoitellaan työkalujen käyttöä.
T1-T5, T8	Harjoitellaan erilaisia työstötekniikoita (esimerkiksi mitoitus, piirroitus, sahaami-nen, naulaaminen, poraaminen, viimeistely hiomavälinein, pintakäsittely).
T1-T5, T8	Tutustutaan sähköön liittyviin ilmiöihin (esimerkiksi avoin ja suljettu virtapiiri).
T1-T5, T8	Kokeillaan rohkeasti erilaisia työtapoja.
	S4 Tekeminen
T1-T3, T5	Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden to-teuttamisessa käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.
T1-T3, T5	Työskennellään ohjatusti itse tehdyn suunnitelman mukaan.
T1-T3, T5	Pyritään aktiivisesti ja hyvässä hengessä kehittämään omaa ja muiden työskente-lyä ja työtapoja.
	S5 Soveltaminen
T1-T2, T4-T5, T8	Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turval-lisiin materiaaleihin ja työtapoihin.
T1-T2, T4-T5, T8	Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykult-tuuriin.
	S6 Dokumentointi ja arviointi
T1-T2, T6-T7	Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia ja suunnittelua.
T1-T2, T6-T7	Tutustutaan käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointiin. Opetellaan antamaan yk-silö- ja ryhmäpalautetta.

4. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1-T3, T5-T6, T8	Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniais-tisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, raken-nettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi.
T1-T3, T5-T6, T8	Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovel-letaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syn-tymistä ja energian käyttöä.
	S2 Suunnittelu

T1-T3, T5-T6, T8	Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle suunnitelma (esimerkiksi piirtämällä, maalamalla, kirjoittamalla).
T1-T3, T5-T6, T8	Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia (sanallisesti tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja).
	S3 Kokeilu
T1-T5, T8	Tutustutaan käsityön eri materiaaleihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia, käyttötarkoitusta ja työstettävyyttä (esimerkiksi puuvilla, villa, kuitu, lanka, kangas, puu, muovi ja metalli).
T1-T5, T8	Tutustutaan käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien laitteiden toimintaperiaatteisiin (esimerkiksi ompelukone, silitysrauta, pylväsporakone, akkuporakone, erilaiset käsityökalut).
T1-T5, T8	Harjoitellaan koneompelun perusteita.
T1-T5, T8	Tutustutaan erikoistekniikoihin (esimerkiksi värjääminen, huovutus ja kankaanpainanta, puun polttopiirtotekniikka, muovin lämpömuokkaus, kuumalankaleikkaus).
T1-T5, T8	Tutustutaan kankaankudonnan perusteisiin (loimi, kude, viriö).
T1-T5, T8	Harjoitellaan oikean kokoisen kiinnikkeen valintaa (esimerkiksi ruuvien tai naulan koko ja muoto, ja kiinnikkeeseen sopivan ruuvitalan kärjen valinta).
T1-T5, T8	Harjoitellaan työkalujen käyttöä.
T1-T5, T8	Harjoitellaan erilaisia työstötekniikoita (esimerkiksi mitoitus, piirroitus, sahaaminen, naulaaminen, poraaminen, viimeistely hiomavälinein, pintakäsittely).
T1-T5, T8	Tutustutaan sähköön liittyviin ilmiöihin (esimerkiksi avoin ja suljettu virtapiiri).
T1-T5, T8	Kokeillaan rohkeasti erilaisia työtapoja.
	S4 Tekeminen
T1-T3, T5	Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamisessa käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.
T1-T3, T5	Työskennellään ohjatusti itse tehdyn suunnitelman mukaan.
T1-T3, T5	Pyritään aktiivisesti ja hyvässä hengessä kehittämään omaa ja muiden työskentelyä ja työtapoja.
	S5 Soveltaminen
T1-T2, T4-T5, T8	Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvalliin materiaaleihin ja työtapoihin.
T1-T2, T4-T5, T8	Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.
	S6 Dokumentointi ja arviointi
T1-T2, T6-T7	Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia ja suunnittelua.
T1-T2, T6-T7	Tutustutaan käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointiin. Opetellaan antamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

5. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1-T3, T5-T6, T8	Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi.

T1-T3, T5-T6, T8	Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovellaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden synty- mistä ja energian käyttöä.
	S2 Suunnittelu
T1-T3, T5-T6, T8	Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle suunnitelma (esimerkiksi piirtämällä, maalamalla, kirjoittamalla käsin tai tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen).
T1-T3, T5-T6, T8	Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia (sanallisesti tai visuaalisesti sekä nu- meerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja).
T1-T3, T5-T6, T8	Laaditaan tuotteelle tai teokselle työjärjestys.
	S3 Kokeilu
T1-T5, T8	Tutustutaan käsityön eri materiaaleihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia, käyttö- tarkoitusta ja työstettävyyttä (esimerkiksi luonnonkuidut, tekokuidut, lanka, kan- gas, puu, muovi, metalli, pintakäsittelymateriaalit ja elektroniikan komponentit).
T1-T5, T8	Tutustutaan käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien laitteiden toiminta- periaatteisiin (esimerkiksi ompelukone, saumuri, silitysrauta, konelehtisaha, pyl- väsporakone, akkuporakone, erilaiset käsityökalut ja muovintyöstölaitteet).
T1-T5, T8	Tutustutaan neulonnan ja muiden lankatekniikoiden alkeisiin (esimerkiksi käsin- neulonnassa: silmukoiden luominen, oikean silmukan neulominen, neuleen päät- teleminen).
T1-T5, T8	Tutustutaan perinteisiin käsityötekniikoihin (esimerkiksi värjäys, kirjonta).
T1-T5, T8	Tutustutaan tekstiilien huoltamiseen (esimerkiksi pesu, silytys, valkaisu, kuivaus).
T1-T5, T8	Tutustutaan tekstiilimateriaalien kierrättämiseen ja uudelleen käyttöön.
T1-T5, T8	Opiskellaan polkupyörän tai vastaavien kodinlaitteiden huoltoa.
T1-T5, T8	Opiskellaan elektroniikan komponentteja ja niihin liittyvien työvälineiden ja kä- sitteiden käyttöä. Opiskelussa voidaan käyttää esimerkiksi sähkösarjoja ja elekt- roniikkarakentelua.
T1-T5, T8	Tutustutaan mekaniikan perusteisiin.
T1-T5, T8	Tutustutaan erilaisiin liitoksiin (esimerkiksi poratappiliitos).
	S4 Tekeminen
T1-T3, T5	Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden to- teuttamisessa käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.
T1-T3, T5	Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ja työjärjestyksen mukaan.
T1-T3, T5	Opetellaan lukemaan ja tekemään työpiirroksia.
T1-T3, T5	Asetetaan omalle työskentelylle tavoitteita.
T1-T3, T5	Pyritään aktiivisesti ja hyvässä hengessä kehittämään omaa ja muiden työskente- lyä ja työtapoja.
	S5 Soveltaminen
T1-T2, T4-T5, T8	Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turval- lisiin materiaaleihin ja työtapoihin.
T1-T2, T4-T5, T8	Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykult- tuuriin.
	S6 Dokumentointi ja arviointi
T1-T2, T6-T7	Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumen- tointia.

T1-T2, T6-T7	Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.
--------------	--

6. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ideointi
T1-T3, T5-T6, T8	Suunnittelussa perehdytään erilaisiin lähtökohtiin ja hyödynnetään omia moniaistisia kokemuksia ja elämyksiä sekä havainnoidaan ja analysoidaan esineitä, rakennettua ja luonnon ympäristöä uusien ideoiden kehittämiseksi.
T1-T3, T5-T6, T8	Käsityössä yhdistetään värejä, kuviota, erilaisia pintoja, tyylejä ja muotoja. Sovellaan materiaalien lujuus- ja taipumisominaisuuksia. Tutkitaan rakenteiden syntymistä ja energian käyttöä.
	S2 Suunnittelu
T1-T3, T5-T6, T8	Laaditaan omalle tuotteelle tai teokselle suunnitelma (esimerkiksi piirtämällä, maalamalla, kirjoittamalla käsin tai tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen).
T1-T3, T5-T6, T8	Harjoitellaan suunnitelman dokumentointia (sanallisesti tai visuaalisesti sekä numeerisesti käyttäen esimerkiksi mittoja, määriä ja mittakaavoja).
T1-T3, T5-T6, T8	Laaditaan tuotteelle tai teokselle työjärjestys.
	S3 Kokeilu
T1-T5, T8	Tutustutaan käsityön eri materiaaleihin ja tutkitaan niiden ominaisuuksia, käyttötarkoitusta ja työstettävyyttä (esimerkiksi luonnonkuidut, tekokuidut, lanka, kangas, puu, muovi, metalli, pintakäsittelymateriaalit ja elektroniikan komponentit).
T1-T5, T8	Tutustutaan käsityön tekemisessä tarvittavien tavallisimpien laitteiden toimintaperiaatteisiin (esimerkiksi ompelukone, saumuri, silitysrauta, konelehtisaha, pylvasporakone, akkuporakone, hiomakone, erilaiset käsityökalut ja muovintyöstö-laitteet).
T1-T5, T8	Kehitetään käsinneulontataitoja (esimerkiksi nurjan silmukan neulominen, neuleen kaventaminen, neuleen leventäminen).
T1-T5, T8	Opiskellaan elektroniikan komponentteja ja niihin liittyvien työvälineiden ja käsitteiden käyttöä. Opiskelussa voidaan käyttää esimerkiksi sähkösarjoja ja elektroniikkarakentelua.
T1-T5, T8	Tutustutaan mekaniikan perusteisiin ja erilaisiin rakenteisiin.
T1-T5, T8	Tutustutaan erilaisiin liitoksiin (esimerkiksi poratappiliitos).
	S4 Tekeminen
T1-T3, T5	Valmistetaan erilaisia yksilöllisiä tai yhteisöllisiä tuotteita ja teoksia, joiden toteuttamisessa käytetään monenlaisia käsityössä tarvittavia valmistustekniikoita, työvälineitä, koneita ja laitteita.
T1-T3, T5	Oppilasryhmässä toteutetaan yhteisprojekti (esimerkiksi oman luokan verhojen valmistus, luokkapaidan toteuttaminen, koulun näytelmän puvustukseen osallistuminen, pienen sarjatuotteen valmistaminen).
T1-T3, T5	Työskennellään itse tehdyn suunnitelman ja työjärjestyksen mukaan.
T1-T3, T5	Opetellaan lukemaan ja tekemään työpiirroksia.
T1-T3, T5	Asetetaan omalle työskentelylle tavoitteita.
T1-T3, T5	Pyritään aktiivisesti ja hyvässä hengessä kehittämään omaa ja muiden työskentelyä ja työtapoja.
	S5 Soveltaminen

T1-T2, T4-T5, T8	Työskennellessä opitaan käyttämään alan peruskäsitteistöä ja tutustutaan turvallisiin materiaaleihin ja työtapoihin.
T1-T2, T4-T5, T8	Perehdytään laadukkaan tuotteen ominaisuuksiin ja turvalliseen työskentelykulttuuriin.
	S6 Dokumentointi ja arviointi
T1-T2, T6-T7	Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään osana ideointia, suunnittelua ja dokumentointia.
T1-T2, T6-T7	Tehdään käsityöprosessin itse- ja vertaisarviointia prosessin edetessä. Opetellaan antamaan ja vastaanottamaan yksilö- ja ryhmäpalautetta.

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Asianmukaiset ja turvalliset tilat, työvälineet, koneet, laitteet ja materiaalit muodostavat käsityön oppimista tukevan oppimisympäristön. Samalla ympäristö tukee käsityössä tarvittavan teknologian toimintaperiaatteiden ymmärtämistä. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa mahdollisuuden käyttää erilaisia oppimateriaaleja, oppimisalustoja, piirto-ohjelmia, digitaalisten kuvien muokkausta sekä piirrosten ja mallien tekemistä oman ilmaisun ja suunnittelun tukena. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja.

Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla oppiainerajat ylittäen ja yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja yhteisöjen kanssa. Kansalliseen ja kansainväliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön tutustutaan esimerkiksi virtuaalisesti sekä museo-, näyttely- ja kirjastokäynneillä. Näyttelyihin ja yrityksiin tehtävillä opintokäynneillä tuetaan ja vahvistetaan koulussa opittua ja käyntejä hyödynnetään oppimistehtävissä. Opetustilanteissa teknologioita ja verkkoympäristöjä käytetään monipuolisesti, vastuullisesti ja turvallisesti.

Oulun normaalikoulun käsityön opetuksessa huomioidaan Oulun yliopiston luokanopettajakoulutuksen erityispiirteet ja muiden yksiköiden tarjoamat mahdollisuudet.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä on ottaa huomioon oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun ja tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työtapojen ja oppimistehtävien valinnassa. Oppilasta tuetaan kehittämään käsityöllisiä taitojaan joustavasti itselleen sopivalla tavalla ja kannustetaan nauttimaan tekemisestään. Käsityössä tuetaan oppilaiden omia ratkaisuja sekä vahvistetaan uutta luovan tiedon rakentamista ja käytönottoa yksin tai yhdessä muiden kanssa. Ohjaukselle ja tuelle varataan riittävästi aikaa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 3-6

Oppimisen arviointi ja siihen perustuva palaute on ohjaavaa ja kannustavaa, koko käsityöprosessia koskevaa. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Palautteen antamisessa korostetaan myönteisesti oppilaan kehittymistä ja kannustetaan osaamisen laajentamiseen ja syventämiseen. Keskeisten oppisisältöjen oppimisen ja omaksumisen rinnalla arvioidaan monipuolisesti laaja-alaisen käsityötaidon ja -tiedon kehittymistä. Arviointikeskustelussa ja muussa palautteessa osoitetaan kehittämiskohde ja ohjataan kehittämään suoritusta. Oppilaat osallistuvat arviointiin ja heille tarjotaan erilaisia

tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Ryhmän työskentelyä ja tuotosta voidaan esitellä ja arvioida, jolloin oppilaat oppivat esiintymistä, asioiden selkeää ja jäseneltyä esittämistä, toisten työskentelyn arvostamista ja rakentavaa palautteen antoa.

Käsityön sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan lukuvuositolodistusta varten opettaja käyttää käsityön valtakunnallisia arviointikriteereitä. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä havainnoida kokonaista käsityön prosessia, monimateriaalisen tekemisen tapoja, työskentelyn sujuvuutta ja tuotosten laatua sekä muissa oppiaineissa opitun soveltamista.

Käsityön arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota/ arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta käsin tekemiseen sekä innostaa keksivään, kokeilevaan ja paikallisuutta hyödyntävään käsityöhön	S1–S6		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilaita ohjataan pohtimaan kokemuksia osana itsearviointia.
T2 ohjata oppilasta hahmottamaan ja hallitsemaan kokonainen käsityöprosessi ja sen dokumentointi	S1–S6	Oman työn suunnittelu, valmistus, arviointi ja prosessin dokumentointi	Oppilas osaa toteuttaa kokonaisen käsityöprosessin ja tehdä dokumentointia prosessin eri vaiheista.
T3 opastaa oppilasta suunnittelemaan ja valmistamaan yksin tai yhdessä käsityötuote tai teos luottaen omiin esteettisiin ja teknisiin ratkaisuihin	S1–S4	Tuotteen valmistaminen	Oppilas osaa valmistaa omaan tai yhteiseen suunnitelmaansa perustuvan tuotteen tai teoksen, jossa on huomioitu esteettisyys ja toimivuus.
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan käsitteistöä sekä tuntemaan monia erilaisia materiaaleja ja työstämään niitä tarkoituksenmukaisesti	S3, S5	Käsityössä käytettävien materiaalien ja valmistustekniikoiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen	Oppilas valitsee, yhdistää ja käyttää tarkoituksenmukaisesti eri materiaaleja ja valmistustekniikoita. Oppilas tuntee ja osaa käyttää käsityön käsitteistöä.
T5 kannustaa oppilasta toimimaan pitkäjänteisesti ja vastuuntuntoisesti, huolehtimaan turvallisesta työskentelystä sekä valitsemaan ja käyttämään työhön sopivaa välineistöä	S1–S5	Työskentelytaidot	Oppilas ottaa vastuuta omasta työstään ja toimii tavoitteellisesti. Oppilas osaa kuvata yksinkertaisten ja arkipäivään liittyvien laitteiden toimintaperiaatteita. Oppilas osaa käyttää asianmukaisia työvälineitä, koneita ja laitteita oikein, turvallisesti ja tarkoituksenmukaisesti.
T6 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa käsityön suunnittelussa,	S1, S2, S6	Tieto- ja viestintäteknologian käyttäminen omassa työskentelyssä	Oppilas osaa käyttää tieto- ja viestintäteknologiaa ohjatusti

valmistamisessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa			käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja käsityöprosessin dokumentoinnissa.
T7 ohjata oppilasta arvioimaan, arvostamaan ja tarkastelemaan vuorovaikutteisesti omaa ja muiden kokonaisen käsityön prosessia	S6	Oman ja muiden työn arviointi, vertaispalautteen antaminen	Oppilas osallistuu rakentavasti oman ja toisten työn ja työskentelyn arviointiin ja vertaispalautteen antamiseen.
T8 herättää oppilas arvioimaan kulutus- ja tuotantotapoja kriittisesti	S1–S3, S5	Kulutus- ja tuotantotapojen pohdinta	Oppilas osaa ilmaista, miten kulutus- ja tuotantotavat vaikuttavat tuotteen elinkaaren.

14.4.13 Liikunta 3–6

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edistetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurista moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppiminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoa ja taitoja erilaisissa liikuntatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vastuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen minäkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuuteen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttamiseen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oulun normaalikoulussa liikunnan opetuksessa otetaan huomioon luonto ja vuodenaajat. Pohjoinen sijainti mahdollistaa monipuolisen talviliikuntalajien opetuksen. Koulumme liikuntakulttuuriin kuuluu aktiivinen osallistuminen koulujenvälisiin urheilukisoihin sekä paikallisten urheiluseurojen kanssa tehtävä yhteistyö. Uinnin opetus on järjestetty yhteistyössä Oulun kaupungin kanssa ja siitä vastaavat uimaopettajat. Vastuu kuljetuksista sekä valvonta uimahallilla kuuluu koululle. Koulumme pyrkii tarjoamaan monipuolista kerhotoimintaa liikunnan parissa.

Laaaja-alaiset osaamisen tavoitteet liikunnassa vuosiluokilla 3–6

Liikunnan opetuksessa laaja-alaisen osaamisen tavoitteista korostuu itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3). Opetus sisältää runsaasti leikkejä ja pelejä, joiden yhteydessä opitaan sääntöjen merkitystä. Tavoitteena on oppia säätelämään tunteita ja näin kehittämään tunnetaitoja. Opetuksessa käytetään paljon yhteistoiminnallisia työtapoja, joiden tavoitteena on kehittää oppilaiden sosiaalisia taitoja.

Oppilaiden itsenäisen liikkumisen taitoja tuetaan antamalla liikennekasvatusta. Tavoitteena on oppia pyöräilemään turvallisesti koulun lähiympäristössä yksin ja ryhmässä (L3). Oppilaille opetetaan myös liikennemerkkejä (L4). Koulun järjestämissä pyöräilytapahtumissa käytetään aina kypärää. Kaikilla luokka-asteilla oppilaita ohjataan käyttämään tarkoituksenmukaisia asusteita ja varusteita eri ympäristöissä eri vuodenaikoina. Oppilaita ohjataan huolehtimaan myös hygieniastaan.

Kartanlukutaitoa harjoitellaan luontoliikunta- ja suunnistustunneilla (L4).

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) toteutuu niin, että sekä oman että muiden maiden tanssiperinteitä ja muita liikuntaperinteitä opetetaan lukuvuoden teemojen ja juhluvuosien mukaan. Oppilaille mahdollistetaan esiintymiskokemuksia, joissa haastetaan kekseliäisyyttä ja suunnittelu- ja ilmaisutaitoja (L2).

Liikunnan opetuksessa korostuu kasvatus pitkäjänteisyyteen ja omien vahvuuksien tunnistamiseen (L1). Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen (L6). Tunneilla harjoitellaan yhteistyötä ja aktiivista osallistumista. Tavoitteena on myös ohjata oppilaita terveellisiin elämäntapoihin (L7).

”Liikutaan yhdessä toimien ja taitoja harjoitellen.”

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen pääpaino on motoristen perustaitojen vakiinnuttamisessa ja monipuolistamisessa sekä sosiaalisten taitojen vahvistamisessa. Monipuolinen ja vuorovaikutuksellinen opetus tukee taitojen oppimista, oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja osallisuuteen sekä luo valmiuksia liikunnalliseen elämäntapaan. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun ja vastuulliseen toteuttamiseen.

Opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilaita fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntatehtäviä ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen.	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4
T3 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan tasapaino- ja liikkumistaitojaan että soveltamaan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	L3
T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	L3
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä.	S1	L3

T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelemään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3	L1, L2

Liikunnan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 3–6

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

3. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T7	oman kehon toiminta	luova liikunta, voimistelu, musiikkiliikunta
T1, T2, T7	reagoiminen eri aistien välityksellä tuleviin ärsykeisiin	viestit, hippaleikit, reaktioleikit
T1, T2, T7	liikkuminen tilassa suhteessa muihin ihmisiin	pelit, juoksuleikit, kiinniottoleikit
T1, T2, T7	havainto- ja ratkaisuntekotasaitojen harjoittaminen	luontoliikunta, suunnistaminen lähialueella, karttaretket erilaiset pallopelit
T1, T2, T3, T7	liikkuminen erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina leikkien, pelaten, kävelen, juosten, hyppien, kiipeillen, luistellen ja hiihtäen	perusliikunta, ulko- ja sisäpalloilut, musiikkiliikunta, luistelu, hiihto, luontoliikunta
T1, T3, T7	tasapainotaitojen harjoittaminen eri asennoissa, alustoilla ja korkeudessa	telinevoimistelun permanto, tasapaino ja hyppy luistelu, hiihto, musiikkiliikunta
T1, T2, T4, T7	välineenkäsittelytaitojen harjoittaminen: pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen ja kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	erilaiset välinekokeilut eri pallopelien pien- ja viitepelit kuten tsemppitiikerit, koppi-, seinä-, käsi- ja jalkapallo, pitsku, mailapelit salissa, helpot mailapelit jäällä
T5, T7	kestävyyttä kehittäviä ja ylläpitäviä tehtäviä	perusliikunta, maastoliikunta, pallopelit, helpot aerobicityyppiset sarjat
T5, T7	voimaa kehittäviä tehtäviä	kuntopiirit välineillä ja ilman, leikkimieliset kamppailut, nousut ja laskut esimerkiksi suksin riipunnat ja kiipeämiset
T5, T7	nopeutta kehittäviä tehtäviä	reaktiolähdöt ja -leikit, juoksupyrähdykset esimerkiksi pelien ja leikkien osana
T5, T7	liikkuvuutta kehittäviä tehtäviä	helppoja venyttelyjä mielikuvien ja ilman

T5, T7	tehtäviä, joissa mahdollista arvioida fyysisiä ominaisuuksia	pienet kuntopiirit ja -tehtävät
T6, T7	Oulun kaupungin suunnittelema ja toteutettava uintiviikko	
	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykkinen toimintakyky
T8-T11	yhteistoiminnalliset pari- ja ryhmätehtävät	itsenäistä työskentelyä tukevat pienet tehtävät
T8-T11	toisten huomioimista ja auttamista edellyttävät tehtävät	aloitekykyä, sinnikkyyttä ja ponnistelua vaativat harjoitteet
T8-T11	vastuunottamista omista ja yhteisistä tavaroista ja välineistä edellyttävät tehtävät	tehtävät, joissa on mahdollisuus kokea myönteisiä tunteita omasta kehosta ja pätevyydestä
T8-T11		iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät

4. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T7	oman kehon toiminta	luova liikunta, voimistelu, musiikkiliikunta
T1, T2, T7	reagoiminen eri aistien välityksellä tuleviin ärsykkeisiin	viestit, hippaleikit, reaktioleikit
T1, T2, T7	liikkuminen tilassa suhteessa muihin ihmisiin	pelit, juoksuleikit, kiinniottoleikit
T1, T2, T7	havainto- ja ratkaisuntekotojien harjoittaminen	luontoliikunta, suunnistaminen lähialueella, karttaretket erilaiset pallopelit
T1, T2, T3, T7	liikkuminen erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina leikkien, pelaten, kävellen, juosten, hyppien, kiipeillen, luistellen ja hiihtäen	perusliikunta, ulko- ja sisäpallot, musiikkiliikunta, luistelu, hiihto, luontoliikunta
T1, T3, T7	tasapainotaitojen harjoittaminen eri asennoissa, alustoilla ja korkeudessa	telinevoimistelun permanto, tasapaino ja hypyt luistelu, hiihto, musiikkiliikunta
T1, T2, T4, T7	välineenkäsittelytaitojen harjoittaminen: pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen ja kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	erilaiset välinekokeilut eri pallopelin pien- ja viitepelit kuten tsemppitiikerit, koppi-, seinä-, käsi- ja jalkapallo, pitsku, mailapelit salissa, helpot mailapelit jäällä
T5, T7	kestävyyttä kehittäviä ja ylläpitäviä tehtäviä	perusliikunta, maastoliikunta, pallopelit, helpot aerobityyppiset sarjat
T5, T7	voimaa kehittäviä tehtäviä	kuntopiirit välineillä ja ilman, leikkimieliset kamppailut, nousut ja laskut esimerkiksi suksin riipunnat ja kiipeämiset
T5, T7	nopeutta kehittäviä tehtäviä	reaktiolähdöt ja -leikit, juoksupyrähdykset esimerkiksi pelien ja leikkien osana
T5, T7	liikkuvuutta kehittäviä tehtäviä	helppoja venyttelyjä mielikuvien ja ilman

	tehtäviä, joissa mahdollista arvioida fyysisiä ominaisuuksia	pienet kuntopiirit ja -tehtävät
T6, T7	Oulun kaupungin suunnittelema ja toteutettava uintiviikko	
	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykkinen toimintakyky
T8-T11	yhteistoiminnalliset pari- ja ryhmätehtävät	itsenäistä työskentelyä tukevat pienet tehtävät
T8-T11	toisten huomioimista ja auttamista edellyttävät tehtävät	aloitekykyä, sinnikkyyttä ja ponnistelua vaativat harjoitteet
T8-T11	vastuunottamista omista ja yhteisistä tavaroista ja välineistä edellyttävät tehtävät	tehtävät, joissa on mahdollisuus kokea myönteisiä tunteita omasta kehosta ja pätevyydestä
T8-T11		iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät

5. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T7	oman keho toiminta suhteessa toisiin	luova liikunta, perusvoimistelu, musiikkiliikunta
T1, T2, T7	reagoiminen eri aistien välityksellä tuleviin ärsykkeisiin	viestit, hippaleikit, reaktioleikit
T1, T2, T7	liikkuminen tilassa suhteessa muihin ihmisiin	pelit, juoksuleikit, kiinniottoleikit, telineradat, luistelu
T1, T2, T7	havainto- ja ratkaisuntekotaitojen harjoittaminen	kiinniottoleikit, erilaiset pallopelit ja -leikit, musiikkiliikunnassa esimerkiksi suunnanmuutokset ja askelkuviot luontoliikunta hiihto
T1, T2, T3, T7	liikkuminen erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina	perusliikunta saliliikunta maastoliikunta ja suunnistus: kartan suuntaaminen, oman lähialueen kartta-merkit ja helpot reitinvalintehtävät ulkopalloilu luistelu ja hiihto
T1, T3, T7	liikkuminen juosten ja hyppien	perusliikunta: korkeushyppy, eripituiset loikat, erilaiset juoksumatkat, viestit ja liikkumisleikit
T1, T3, T7	luisteleminen	monipuoliset perusluisteluharjoitteet taitoluistelun elementtejä kuten helpot hyppyt ja pyörinnät muodostelmaluistelun alkeita
T1, T3, T7	hiihtäminen	perinteinen/luisteluhiihto retkihiihto
T1, T3, T7	voimisteleminen telineillä ja ilman	telineradat ja -pisteet, telinesarjat ja -yhdistelmät perusvoimistelu: erilaiset hyppyt ja hypelyt, käsien käyttö, koordinaatioharjoitteet ja voimistelusarjat

T1, T3, T7	liikkuminen musiikin eri elementtien mukaan	musiikkiliikunta, luova tanssillinen ilmaisu, seuratanssit, eri maiden kansantanssit, muotitanssit, nykytanssit, aerobic ja muu kuntotanssi
T1, T3, T7	tasapainoilut eri asennoissa, alustoilla ja korkeudessa	telinevoimistelu: permanto, tasapaino ja hyppy luisteluliu'ut
T1, T2, T4, T7	välineenkäsittelytaitojen harjoittaminen: pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen ja kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	eri pallopelin pien- ja viitepelit kuten supertiikerit, koppi-, seinä-, käsi- ja jalkapallo, pitsku, salibandy, mailapelit jäällä erilaiset välinekokeilut esimerkiksi nauhoilla, keiloilla, palloilla
T5, T7	kestävyyttä kehittäviä ja ylläpitäviä tehtäviä	perusliikunta, maastoliikunta, pallopelit, tanssi ja aerobic
T5, T7	voimaa kehittäviä tehtäviä	kuntopiirit välineillä ja ilman, sovellettu circuit-harjoittelu, leikkimieliset kampsailut kuten nassikkapaini, nousut ja laskut esimerkiksi suksin
T5, T7	nopeutta kehittäviä tehtäviä	reaktiolähdöt ja -leikit, juoksupyrähdykset esimerkiksi pelien ja leikkien osana, viestit
T5, T7	liikkuvuutta kehittäviä tehtäviä	voimistelu, venyttelyosioita sisältöihin liittyen
T5, T7	fyysisen toimintakyvyn arvioiminen Move!-seuranta- ja palautejärjestelmän avulla	kuntopiirit ja -tehtävät, perusliikunta: juoksut, hyppy ja heitot
T6, T7	Oulun kaupungin suunnittelema ja toteutettava uintiviikko	
	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykinen toimintakyky
T8-T11	yhteistoiminnalliset pari- ja ryhmätehtävät	itsenäistä työskentelyä kehittävät tehtävät
T8-T11	omatoimisuutta ja vastuunottoa kehittävät tehtävät	sinnikkyyttä ja ponnistelua vaativat harjoitteet
T8-T11	toisten huomioimista ja auttamista edellyttävät tehtävät	tehtävät, joissa on mahdollisuus kokea myönteisiä tunteita omasta kehosta ja pätevyydestä
T8-T11	vastuunottamista omista ja yhteisistä tavaroista ja välineistä edellyttävät tehtävät	iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät

6. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
	S1 Fyysinen toimintakyky	
T1, T2, T7	oman keho toiminta suhteessa toisiin	luova liikunta, perusvoimistelu, musiikkiliikunta
T1, T2, T7	reagoiminen eri aistien välityksellä tuleviin ärsykkeisiin	viestit, hippaleikit, reaktioleikit
T1, T2, T7	liikkuminen tilassa suhteessa muihin ihmisiin	pelit, juoksuleikit, kiinniottoleikit, telinearat, luistelu

T1, T2, T7	havainto- ja ratkaisuntekotojen harjoittaminen	kiinniottoleikit, erilaiset pallopelit ja -leikit, musiikkiliikunnassa esimerkiksi suunnanmuutokset ja askelkuviot luontoliikunta hiihto
T1, T2, T3, T7	liikkuminen erilaisissa ympäristöissä eri vuodenaikoina	perusliikunta saliliikunta maastoliikunta, suunnistus: kartan suuntaaminen, oman alueen karttamerkkit ja helpot reitinvalintaharjoitteet ulkopalloilu luistelu ja hiihto
T1, T3, T7	liikkuminen juosten ja hyppien	perusliikunta; korkeushyppy, eripituiset loikat erilaiset juoksumatkat, viestit ja liikku-misleikit
T1, T3, T7	luisteleminen	monipuoliset perusluisteluharjoitteet taitoluistelun elementtejä kuten helpot hyppyt ja pyörinnät muodostelmaluistelun alkeita
T1, T3, T7	hiihtäminen	perinteinen/luisteluhiihto, retkihiihto
T1, T3, T7	voimisteleminen telineillä ja ilman	telineradat ja -pisteet, telinesarjat ja -yhdistelmät perusvoimistelu; erilaiset hyppyt ja hyp-pelyt, käsien käyttö, koordinaatiohar-joitteet, voimistelusarjat
T1, T3, T7	liikkuminen musiikin eri elementtien mu-kaan	musiikkiliikunta, luova tanssillinen il-maisu, seurataanssit, eri maiden kansan-tanssit, muotitanssit, nykytanssit, aeo-robic ja muu kuntotanssi
T1, T3, T7	tasapainoilut eri asennoissa, alustoilla ja korkeudessa	telinevoimistelu: permanto, tasapaino ja hyppyt luisteluliu'ut
T1, T2, T4, T7	välineenkäsittelytaitojen harjoittaminen: pomputtaminen, kuljettaminen käsillä ja jaloilla, heittäminen ja kiinniottaminen, lyöminen ja laukaiseminen	eri pallonelin pien- ja viitepelit kuten supertiikerit, koppi-, seinä-, käsi- ja jal-kapallo, pitsku, salibandy, mailapelit jäällä, erilaiset välinekokeilut esimer-kiksi nauhoilla, keiloilla, palloilla
T5, T7	kestävyyttä kehittäviä ja ylläpitäviä tehtä-viä	perusliikunta, maastoliikunta, pallope-lit, tanssi ja aerobic
T5, T7	voimaa kehittäviä tehtäviä	kuntopiirit välineillä ja ilman, sovellettu circuit-harjoittelu, leikkimieliset kamp-pailut kuten nassikkapaini, nousut ja laskut esimerkiksi suksin
T5, T7	nopeutta kehittäviä tehtäviä	reaktiolähdöt ja -leikit, juoksupyräh-dykset esimerkiksi pelien ja leikkien osana viestit
T5, T7	liikkuvuutta kehittäviä tehtäviä	voimistelu, venyttelyosioita sisältöihin liittyen

T5, T7	fyysisen toimintakyvyn arvioimista tukevat tehtävät	kuntopiirit ja -tehtävät, perusliikunta: juoksut, hyppyt ja heitot
T6, T7	Oulun kaupungin suunnittelema ja toteutettava uintiviikko	
	S2 Sosiaalinen toimintakyky	S3 Psyykkinen toimintakyky
T8–T11	yhteistoiminnalliset pari- ja ryhmätehtävät	itsenäistä työskentelyä kehittävät tehtävät
T8–T11	omatoimisuutta ja vastuunottoa kehittävät tehtävät	sinnikkyyttä ja ponnistelua vaativat harjoitteet
T8–T11	toisten huomioimista ja auttamista edellyttävät tehtävät	tehtävät, joissa on mahdollisuus kokea myönteisiä tunteita omasta kehosta ja pätevyydestä
T8–T11	vastuunottamista omista ja yhteisistä tavaroista ja välineistä edellyttävät tehtävät	iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 3–6

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla oppiainetta turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Liikunnan opetuksessa otetaan huomioon vuodenaajat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Vaihtelevissa oppimisympäristöissä toteutettu liikunnanopetus kehittää oppilaan valmiuksia liikkua myös vapaa-ajalla. Oulun normaalikoulussa hyödynnetään monipuolisesti fyysisiä oppimisympäristöjä käyttäen liikuntasalin ohella tiloina erimerkiksi pururataa, lähipuistoja, koulun kenttää ja pihaa, urheilukenttiä, uimahallia, jäähallia sekä ympäröivää luontoa eri vuodenaikoina. Liikunnan tavoitteiden kannalta keskeistä on työtapojen ja oppimisympäristöjen toiminnallisuus. Toiminnallisuutta tuetaan valitsemalla oppitunneille sellaisia oppimisympäristöjä ja toimintatapoja, jotka lisäävät oppilaan osallisuutta ja aktiivisuutta sekä tukevat oppilaan sisäisen liikuntamotivaation syntymistä. Myös muiden opituntien aikana työtapoja ja -paikkoja tarkoituksenmukaisesti vaihdellen sekä välituntitoimintaa kehittämällä pyritään lisäämään oppilaan fyysistä aktiivisuutta koulupäivän aikana.

Liikunnanopetuksessa hyödynnetään liikuntateknologiaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia, jotka edistävät oppilaan fyysistä aktiivisuutta, sen seuranta- ja motoristen taitojen oppimista.

Liikuntaan liittyviä teemapäiviä järjestetään lukuvuoden aikana mahdollisuuksien mukaan.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 3–6

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoimisen ja opetusviestinnän selkeys. Päte-

vyydenkokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työta-voilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokilla 3–6 kiinnitetään huomiota sellais-ten perustaitojen hallintaan, joilla on merkitystä yhteiseen toimintaan osallistumisessa.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 3–6

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Arviointi pe-rustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan oppimisesta ja työskentelystä.

Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet. Arviointi toteutetaan oppilaan toimintaa ja työskentelyä havainnoimalla. Liikunnan arvi-ointi perustuu fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2–6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7–10), joten fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perus-teina. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Liikunnan arvosana muodostuu oppimiseen liittyvien tavoitteiden edistymisestä (50 prosenttia) ja työskentelystä liikuntatunneilla (50 prosenttia).

Liikunnan sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa pai-kallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluo-kan lukuvuositodistusta varten opettaja käyttää liikunnan valtakunnallisia arviointikriteereitä.

Oppiaineen arviointikriteerit 6. vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista ar-viota/arvosanaa kahdeksan varten

Opetuksen tavoite	Sisältö-alueet	Arvioinnin koh-teet oppiaineessa	Hyvä / Arvosanan kahdeksan osaaminen
Fyysinen toimintakyky			
T1 kannustaa oppilaita fyysi-seen aktiivisuuteen, kokeile-maan erilaisia liikuntatehtä-viä ja harjoittelemaan par-haansa yrittäen.	S1	Työskentely ja yrit-täminen	Oppilas osallistuu liikuntatuntien toimintaan yleensä aktiivisesti ko-keillen ja harjoitellen erilaisia lii-kuntatehtäviä.
T2 ohjata oppilasta harjaan-nuttamaan havaintomotori-sia taitojaan eli havainnoi-maan itseään ja ympäristö-ään aistien avulla sekä teke-mään liikuntatilanteisiin so-pivia ratkaisuja.	S1	Ratkaisujen teko erilaisissa liikunta-tilanteissa	Oppilas tekee eri liikuntatilanteissa, kuten leikeissä ja peleissä, useim-miten tarkoituksenmukaisia ratkai-suja.
T3 ohjata oppilasta sekä vah-vistamaan tasapaino- ja lii-kumistaitojaan että sovelta-maan niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäris-töissä, eri vuodenaikoina sekä eri tilanteissa.	S1	Motoristen perus-taitojen (tasapaino- ja liikkumistaidot) käyttäminen eri lii-kuntamuodoissa	Oppilas osaa tasapainoilla ja liikkua erilaisissa oppimisympäristöissä.

T4 ohjata oppilasta sekä vahvistamaan että soveltamaan välineenkäsittelytaitojaan monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä käyttämällä erilaisia välineitä eri vuodenaikoina erilaisissa tilanteissa.	S1	Motoristen perustaitojen (välineenkäsittelytaidot) käyttäminen eri liikuntamuodoissa	Oppilas osaa käsitellä erilaisia liikuntavälineitä erilaisissa oppimisympäristöissä.
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa.	S1	Fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen	Oppilas osaa arvioida fyysisiä ominaisuuksiaan ja harjoittaa nopeutta, liikkuvuutta, kestävyyttä ja voimaa
T6 opettaa uimataito, jotta oppilas pystyy liikkumaan vedessä ja pelastautumaan vedestä	S1	Uima- ja pelastautumistaidot	Oppilas on perusuimataitoinen (osaa uida 50 metriä kahta uintitapaa käyttäen ja sukeltaa 5 metriä pinnan alla).
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan liikuntatunneilla.	S1	Toiminta-liikuntatunneilla	Oppilas osaa ottaa huomioon mahdolliset vaaratilanteet liikuntatunneilla sekä pyrkii toimimaan turvallisesti ja asiallisesti.
Sosiaalinen toimintakyky			
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen.	S2	Vuorovaikutus- ja työskentelytaidot	Oppilas osaa toimia eri liikuntatilanteissa yhteisesti sovitulla tavalla.
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä kantamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista.	S2	Toiminta yhteisissä oppimistilanteissa	Oppilas noudattaa reilun pelin periaatteita ja osoittaa pyrkivänsä vastuullisuuteen yhteisissä oppimistilanteissa.
Psyykinen toimintakyky			
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa itsenäisen työskentelyn taitoja.	S3	Työskentelytaidot	Oppilas osaa yleensä työskennellä vastuullisesti ja itsenäisesti.
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä.	S3		Ei vaikuta arvosanan muodostamiseen. Oppilasta ohjataan pohtimaan kokemuksiaan osana itsearviointia.

14.4.14 Oppilaanohjaus 3–6

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaan, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opintoihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaan koulutyön onnistumista, opintojen sujuamista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas pystyy kehittämään opiskeluvälineitään ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilasta tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilas oppii tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilasta kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta niveltäessä edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeudenmukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaa- van työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 3–6 oppilaanohjaus toteutuu pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaanohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Oppimisympäristönä oman kouluyhteisön ja lähiympäristön lisäksi voivat toimia lähiseudun yritykset ja muut yhteistyötahot.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjaus auttaa oppilaita omaksumaan erilaisia opiskelussa tarvittavia oppimisen, työskentelyn, tiedon omaksumisen sekä tiedonhallinnan taitoja ja menetelmiä, tunnistamaan oppiaineiden ominaispiirteitä sekä valitsemaan kuhunkin oppiaineeseen soveltuvia opiskelumenetelmiä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä.

Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Oppilaita ohjataan tunnistamaan ja arvostamaan sekä omia että toisten vahvuuksia, kykyjä ja taitoja. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia osallisuuteen ja vaikuttamiseen omassa kouluyhteisössä ja lähiympäristössä, jolloin heidän käsityksensä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista alkaa muotoutua.

Oppilaanohjauksen kautta oppilaat tutustuvat lähiseudun ammatteihin, työpaikkoihin ja elinkeinoelämään. Mahdollisten tutustumiskäyntien ja vierailujen yhtenä tehtävänä on esitellä oppilaille työelämää,

yrittäjyyttä ja erilaisia ammatteja. Niillä myös edistetään oppilaiden ammatillisen kiinnostuksen heräämistä.

Oppilaanohjaus tukee oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Heille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

Opetus vuosiluokilla 7–9

LUKU 15 VUOSILUOKAT 7–9

15.1 Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe sekä vuosiluokkien 7–9 tehtävä

Perusopetuksen kullakin vuosiluokkakokonaisuudella on yhteisten tehtävien lisäksi oma erityinen tehtävänsä. Sen hoitaminen edellyttää oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen huomioonottamista sekä huolenpitoa oppilaiden sujuvista siirtymistä koulupolun nivelvaiheissa.

Vuosiluokkien 6 ja 7 välinen siirtymävaihe

Siirtyminen kuudennelta seitsemännelle luokalle edellyttää koulun tai koulujen henkilöstön suunnitelmallista yhteistyötä, opetuksen kannalta tarpeellisen tiedon siirtämistä sekä oppimisympäristöjen, toimintatapojen ja ohjaavien asiakirjojen tuntemista. Kodin ja koulun välisen vuorovaikutuksen merkitys korostuu siirtymävaiheessa. Siirtymä tarkoittaa oppilaille usein uuteen ryhmään sopeutumista, uusiin opettajiin ja ympäristöön tutustumista. Koulun tehtävä on huolehtia, että myös näillä vuosiluokilla työskentelytavat ja arviointikäytännöt ovat oppilaiden ikäkauteen ja edellytyksiin soveltuvia. Tärkeää on, että kotona ja koulussa huolehditaan myös oppilaiden mahdollisuudesta tuntea olonsa turvallisiksi samalla kun heitä rohkaistaan uusien asioiden kohtaamiseen. Monet tulevaisuuteen vaikuttavat valinnat tulevat ajankohtaisiksi. Oppilaiden kuunteleminen ja arvostaminen sekä heidän osallisuutensa omista asioista ja valinnoista päättämiseen on tärkeää.

Lain edellyttämä erityisen tuen päätöksen tarkistaminen tehdään ennen seitsemännelle luokalle siirtymistä.

Vuosiluokat 7–9: Yhteisön jäsenenä kasvaminen

Vuosiluokkien 7–9 erityisenä tehtävänä on ohjata ja tukea oppilaita näiden voimakkaiden kehitysvuosien aikana, huolehtia perusopetuksen oppimäärän opiskelun loppuunsaattamisesta ja kannustaa kaikkia oppilaita opintojen jatkamiseen. Erityistä huolta pidetään siitä, että jokainen oppilas saisi mahdollisimman hyvät edellytykset perusopetuksen jälkeisille opinnoille ja osaisi pohtia ratkaisujaan realistisesti ja tietoon perustuen. Oppilaiden väliset yksilölliset kehityserot, myös poikien ja tyttöjen usein erilainen kehitysrhythmi, alkavat näkyä aiempaa selvemmin ja vaikuttavat koulutyöhön. Oppilaita ohjataan oman kehityksensä ymmärtämiseen ja rohkaistaan itsensä hyväksymiseen sekä vastuunottoon itsestä ja omista opinnoista, kavereista ja lähiympäristöstä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittämisellä, yksilöllisellä kohtaamisella sekä työskentelytapojen ja oppimisympäristöjen monimuotoisuudella vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Opintojen aikaisen arvioinnin ja palautteen antamisen käytännöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne ovat vuorovaikutteisia ja oppimista ohjaavia sekä kannustavat oppilaita työskentelemään tavoitteellisesti yksilöinä ja ryhmänä. Kodin ja koulun yhteistyö saa uusia muotoja ja sisältöjä. Se on edelleen kasvavan nuoren tärkeä tuki. Yhteisistä pelisäännöistä ja hyvistä käytöstavoista sopiminen oppilaiden ja huoltajien kanssa luo turvallisuutta ja edistää koulutyön onnistumista.

Vuosiluokkien 7–9 aikana oppilaat luovat perustaa aikuisidentiteetilleen, kartuttavat osaamistaan sekä suuntautuvat ja valmistautuvat perusopetuksen jälkeiseen elämään. Opetuksessa syvennetään, rikastetaan ja laajennetaan alemmilla vuosiluokilla opittua. Uusina yhteisinä oppiaineina alkavat kotitalous ja oppilaanohjaus. Fysiikan ja kemian, biologian ja maantiedon sekä terveystiedon opetus eriytyy

ympäristöopista viideksi eri oppiaineeksi. Oppilaille tarjoutuu lisää valinnaisia aineita. Monialaiset oppimiskokonaisuudet ja valinnaiset aineet tarjoavat mahdollisuuksia oppilaiden kiinnostuksen kohteiden syventämiseen ja vapaa-ajalla opitun yhdistämiseen koulutyöhön. Ne luovat tilaisuuksia itsenäisyyden ja vastuullisuuden harjoitteluun esimerkiksi taiteellisissa produktioissa, tutkimushankkeissa tai yhteiskunnallisissa projekteissa.

Perusopetuksen päättäminen ja seuraavaan koulutusvaiheeseen siirtyminen

Perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheessa oppilaat suuntautuvat jatko-opintoihin ja tekevät päätöksiä koulutus- ja uravalinnoistaan. Siirtymä edellyttää suunnitelmallista ja monialaista yhteistyötä sekä vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteena on antaa oppilaille mahdollisimman hyvät valmiudet edetä perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen sekä turvata opiskelun edellytykset ja hyvinvointi. Siirtyminen kohti uutta elämänvaihetta edellyttää nuorilta lisääntyvää elämäntaitoa, itsenäisyyttä ja vastuullisuutta. Koulu tukee oppilaita tässä kehitysprosessissa, jolloin oppilaanohjauksen ja opiskeluhuollon merkitys korostuu. Oppilaat tarvitsevat runsaasti tietoa erilaisista peruskoulun jälkeisistä mahdollisuuksista sekä monipuolista ohjausta niin opinto-ohjaajalta kuin eri oppiaineiden opettajiltakin. On tärkeä varata aikaa keskustella oppilaiden kanssa heidän suunnitelmistaan ja auttaa oppilaita ymmärtämään jatko-opintojen asettamia vaatimuksia sekä tekemään realistisia valintoja.

15.2 Laaja-alainen osaaminen vuosiluokilla 7–9

Laaja-alaisen osaamisen yleistavoitteet on määritelty luvussa 3. Tässä kuvataan, mitkä tavoitenäkökulmat painottuvat vuosiluokilla 7–9.

Edellytykset laaja-alaisen osaamisen kehittymiselle vahvistuvat oppilaiden kasvun myötä. Toisaalta oppiaineiden välisen yhteistyön ja kouluarjen hallinnan haasteet lisääntyvät. Koulu voi parhaimmillaan tarjota yhteisön, jonka murrosiässä oleva nuori voi kokea itselleen merkitykselliseksi ja joka auttaa jäsentämään sekä omaa kehitystä että ympäröivää maailmaa. Erityisen tärkeitä on luoda mahdollisuuksia itsetuntoa vahvistaviin osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä ohjata jokaista oppilasta tunnistamaan oma erityislaatunsa ja omat vahvuutensa ja näkemään realistisesti myös kehittymistarpeensa.

Näinä vuosina jatketaan kestävä elämäntavan ja hyvinvoinnin pohjan rakentamista ja pohditaan oppilaiden kanssa kestävä kehityksen sosiaalisia, yhteiskunnallisia ja taloudellisia sekä kulttuurisia ja ekologisia edellytyksiä. Opetukseen tuodaan esimerkkejä, käytäntöjä ja teoreettista pohdintaa siitä, miten kestävä kehityksen eri ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa ja mitä kestävä elämäntapa käytännössä merkitsee.

Laaja-alaisen osaamisen kehittämistä tuetaan kaikissa oppiaineissa kullekin oppiaineelle luontevalla tavalla. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien suunnittelu ja toteuttaminen yhdessä oppilaiden kanssa tähtää erityisesti laaja-alaisen osaamisen kehittämiseen ja syventämiseen.

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1)

Koulutyössä vahvistetaan oppilaiden aktiivista roolia oppimisprosessissa ja luodaan edellytyksiä oppimista tukeville myönteisille kokemuksille ja tunteille. Oppilaita kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelusta ja oman työskentelyprosessin ja etenevän arvioinnista. Heitä ohjataan tunnistamaan omat oppimis- ja opiskelustrategiansa ja kehittämään

niitä tietoisesti. Oppilaat tarvitsevat keinoja tarkkaavaisuutensa ja keskittyneisyytensä ylläpitämiseen sekä ohjausta teknologian ja muiden apuvälineiden hyödyntämiseen opiskelussaan.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä ja näkemyksiinsä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. On tärkeää oppia kuuntelemaan itseä ja toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoja ja luovia ratkaisuja. Rohkaisua tarvitaan epäselvän ja ristiriitaisen tiedon kohtaamiseen ja käsittelyyn. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulle. Oppilailla tulee olla mahdollisuus tehdä havaintoja ja harjaannuttaa havaintoherkkyyttään, hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella käsillä olevaa asiaa kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita rohkaistaan käyttämään kuvittelukykyään uuden oivaltamiseen ja luomiseen, yhdistelemään ennakkoluulottomasti erilaisia näkökulmia sekä rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Oppilaiden omia ideoita tuetaan. Ajattelun taitoja kehitetään lisäksi luomalla monimuotoisia tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten vuorovaikutussuhteiden ja keskinäisten yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiin ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtien oikeaa ja väärää, hyvää elämää ja hyveitä sekä eettisen toiminnan periaatteita. Taiteet syventävät eettistä ja esteettistä ajattelua herättämällä tunteita ja luomalla uusia oivalluksia.

Oppiainerajat ylittävä, kokeileva, tutkiva ja toiminnallinen työskentely oppilaita kiinnostavien ilmiöiden tarkastelemiseksi on tärkeää paitsi ajattelun taitojen myös oppimisen motivaation ja perusope- tuksen jälkeisiin opintoihin liittyvien valintojen kannalta. Eri oppiaineiden tunneilla pohditaan opiske- lun sekä omien ajattelu- ja työskentelytapojen merkitystä tulevaisuudelle. Oppilaita autetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista ja tekemään valintansa perus- tellusti omia taipumuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan arvostaen.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2)

Koulutyössä tuetaan oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestäväää elä- mäntapaa, joka perustuu ihmisoikeuksien kunnioittamiselle. Oppilaita ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katsomukset vaikuttavat yhteiskunnassa ja arjessa sekä pohtimaan, millaisia asi- oita ei voida ihmisoikeuksien vastaisina hyväksyä. Koulutyössä edistetään suunnitelmallisesti kunnioi- tusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan. Tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopi- muksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan lukemaan ympäristön kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan elinympä- ristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan siihen liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoi- daan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Kulttuuriperintöön tutustutaan monipuolisesti ja osallistu- taan sen ylläpitoon ja uusintamiseen. Oppilaat saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuu- ria ja kulttuuriperintöä ja oppivat huomaamaan niiden merkityksen yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoin- nille. Toimimalla yhteistyössä muiden tahojen kanssa koulu tarjoaa oppilaille monenlaisia tilaisuuksia ilmaista kulttuurista osaamistaan ja vaikuttaa esimerkiksi taiteen keinoin.

Kouluyhteisössä ja sen ulkopuolella tapahtuvan vuorovaikutuksen sekä kansainväliseen yhteistyö- hön liittyvien kokemusten kautta oppilaiden maailmankuva avartuu ja taito käydä dialogia kehittyy. Op- pilaat harjoittelevat ilmaisemaan mielipiteensä rakentavasti ja toimimaan osaamistaan soveltaen mo- nenlaisissa esiintymis-, yhteistyö- ja vuorovaikutustilanteissa. Oppilaita ohjataan asettumaan toisen

asemaan ja kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja. Oppilaita rohkaistaan ilmaisemaan itseään monipuolisesti. Heitä ohjataan myös arvostamaan ja hallitsemaan omaa kehoaan ja käyttämään sitä tunteiden, näkemysten, ajatusten ja ideoiden ilmaisemiseen. Koulutyöhön sisällytetään runsaasti mahdollisuuksia luovaan toimintaan. Oppilaita kannustetaan edistämään toiminnallaan esteettisyyttä ja nauttimaan sen eri ilmenemismuodoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3)

Oppilaiden itsenäistymistä tuetaan yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Lisätään oppilaiden mahdollisuuksia osallistua koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omaa ja yhteistä hyvinvointia edistäviä ja haittaavia tekijöitä ja harjaantumaan terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta edistäviin toimintatapoihin. Erityistä huomiota kiinnitetään unen ja levon, tasapainoisen päivärytmin, liikkumisen ja monipuolisen ravinnon sekä päihteettömyyden merkitykseen ja hyvien tapojen tärkeyteen elämässä. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä. Käsitellään yhdessä ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. He oppivat ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita ja toimimaan onnettomuustilanteissa tarkoituksenmukaisesti. Oppilaita ohjataan toimimaan kestävästi ja vastuullisesti myös liikenteen erilaisissa tilanteissa, erityisesti pyörällä ja mopolla liikuttaessa, sekä huolehtimaan turvavarusteiden käytöstä ja päihteettömyydestä liikenteessä.

Eri oppiaineiden opetuksessa ja muussa koulutyössä oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opetetaan ymmärtämään myös teknologian toimintaperiaatteita ja kustannusten muodostumista sekä harjoittelemaan sen vastuullista käyttöä ja teknologisten ideoiden kehittämistä ja mallintamista. Oppilaiden kanssa pohditaan teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestävän tulevaisuuden näkökulmasta, tarkastelemaan mainosviestintää analyyttisesti ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina. Heitä opastetaan vahvistamaan edellytyksiään oman talouden suunnitteluun ja taloudesta huolehtimiseen. Perusopetuksen aikana oppilaat harjaantuvat kestävän elämäntavan mukaisiin valintoihin ja toimintatapoihin elämän eri alueilla.

Monilukutaito (L4)

Oppilaita ohjataan monilukutaitoisuuden syventämiseen laajentamalla tekstien kirjoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Teksteillä tarkoitetaan tässä sanallisten, kuvallisten, auditiivisten, numeeristen ja kinesteettisten symbolijärjestelmien sekä näiden yhdistelmien avulla ilmaistua tai ilmenevää tietoa. Harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan eri oppiaineille ominaisilla tavoilla sekä oppiaineiden yhteistyönä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan myös vaikuttamiseen ja osallistumiseen omassa elinympäristössä, mediassa ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tarjotaan runsaasti tilaisuuksia näiden taitojen yhteistoiminnalliseen harjoitteluun.

Monilukutaidon kehittämisessä siirrytään aikaisempaa enemmän eri tilanteissa ja eri yhteyksissä käytettäviin teksteihin. Oppilaiden monilukutaitoa syvennetään tutustuttamalla heidät kertoviin, kuvaaviin, ohjaaviin, kantaa ottaviin ja pohtiviin tekstilajeihin. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Siinä tarkastellaan ja tulkitaan myös työelämään

liittyviä tekstejä. Kuluttaja- ja talousosaamista kehitetään aihepiiriä monipuolisesti käsittelevien tekstien sekä niiden käyttöyhteyksiin tutustumalla. Numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi arvioitaessa gallupien luotettavuutta tai ostotarjousten edullisuutta. Oppilaita ohjataan kehittämään kuvanlukutaitoa käyttämällä erilaisia kuvatulkinnan menetelmiä ja esittämisen tapoja. Medialukutaitoa syvennetään osallistumalla ja työskentelemällä eri medioiden parissa. Oppilaita kannustetaan ilmaiseen näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen (L5)

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on luonteva osa oppilaan omaa ja yhteisön oppimista. Oppilaat syventävät taitojaan ja hyödyntävät opiskelussaan koulun ulkopuolella opittua. Heille muodostuu käsitys siitä, miten tieto- ja viestintäteknologiaa voi hyödyntää eri oppiaineiden opiskelussa, myöhemmissä opinnoissa ja työelämässä sekä yhteiskunnallisessa toiminnassa ja vaikuttamisessa. Oppimistehtävien yhteydessä tarkastellaan tv:n merkitystä yhteiskunnassa ja vaikutuksia kestäväan kehitykseen.

Käytännön taidot ja oma tuottaminen: Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä sekä eri tehtäviin sopivien työtapojen ja välineiden valintaan. Heidän käsityksensä eri laitteiden, ohjelmistojen ja palvelujen käyttö- ja toimintalogiikasta syvenee. He harjaantuvat systematisoimaan, organisoimaan ja jakamaan tiedostoja sekä valmistaamaan erilaisia digitaalisia tuotoksia itsenäisesti ja yhdessä. Ohjelmointia harjoitellaan osana eri oppiaineiden opintoja. *Vastuullinen ja turvallinen toiminta:* Oppilaita ohjataan turvalliseen ja eettisesti kestäväan tieto- ja viestintäteknologian käyttöön. He oppivat, miten suojaudutaan mahdollisilta tietoturvariskeiltä ja välttään tiedon häviämistä. Vastuulliseen toimintaan ohjataan pohtimalla, mitä esimerkiksi käsitteet tietosuojat ja tekijänoikeus tarkoittavat, ja mitä seurauksia vastuuttomasta ja lainvastaisesta toiminnasta voi olla. Oppilaita opastetaan terveellisten ja ergonomisten työtapojen omaksumiseen. *Tiedonhallinta sekä tutkiva ja luova työskentely:* Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden - myös erilaisten hakupalveluiden ja tietokantojen - tapaa toimia ja tuottaa tietoa. *Vuorovaikutus ja verkostoituminen:* Opetuksessa käytetään yhteisöllisiä palveluita ja koetaan yhteistyön ja vuorovaikutuksen merkitys oppimiselle, tutkivalle työskentelylle ja uuden luomiselle. Oppilaita opastetaan käyttämään erilaisia viestintäkanavia ja -tyylejä tarkoituksenmukaisesti. Harjoitellaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa ja opitaan hahmottamaan sen merkitystä, mahdollisuuksia ja riskejä globaalissa maailmassa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6)

Opetuksessa edistetään oppilaiden kiinnostusta ja myönteistä asennetta työtä ja työelämää kohtaan sekä vahvistetaan siihen liittyvää tietopohjaa. Oppilaita opetetaan tuntemaan lähialueen elinkeinoelämän erityispiirteitä ja keskeisiä toimialoja. Huolehditaan siitä, että viimeistään tässä vaiheessa oppilaat saavat kokemuksia työelämästä ja yhteistyöstä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Tällöin harjoitellaan myös työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja ja huomataan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Koulutyöhön sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja sekä yritystoimintaa. Tällaisia ovat mm. työelämää tutustumisjaksot, koulussa vierailevien henkilöiden kanssa käytävät keskustelut, vierailut yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa sekä harjoitusyritystoiminta ja vapaaehtoistyö.

Koulussa harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa sekä mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Toiminnallisissa opiskelutilanteissa opitaan suunnittelemaan työprosesseja, asettamaan hypoteeseja, kokeilemaan erilaisia vaihtoehtoja, tekemään johtopäätöksiä ja löytämään uusia ratkaisuja olosuhteiden muuttuessa. Samalla opitaan tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, arvioimaan ja ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan myös epäonnistumisia ja pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaita opastetaan ottamaan selvää opintoihin ja työhön liittyvistä mahdollisuuksista ja uravalinnoista. Heitä rohkaistaan tunnistamaan ja kehittämään omia taipumuksiaan, vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan sekä tekemään opintoihin ja työhön liittyvät valintansa perustellusti ja omista lähtökohdistaan, perinteisten sukupuoliroolien ja muiden roolimallien vaikutukset tiedostaen.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7)

Opetuksessa vahvistetaan ja syvennetään oppilaiden kiinnostusta yhteisiä ja yhteiskunnallisia asioita kohtaan ja harjoitellaan toimintaa demokraattisen yhteiskunnan jäsenenä. Omassa luokkayhteisössä ja eri opiskeluryhmissä, oppilaskunnassa sekä kouluyhteisössä tapahtuva monimuotoinen osallistuminen ja siitä saatavat kuulluksi ja arvostetuksi tulemisen kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista kuten tukioppilastoiminnasta, ympäristötoiminnasta ja vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän, julkisen sektorin, kansalaisjärjestöjen ja poliittisten puolueiden kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Osallistumalla oppilaat voivat harjaantua ilmaisemaan näkemyksensä rakentavasti, etsimään ratkaisuja yhteistyössä toisten kanssa sekä pohtimaan erilaisten toimintatapojen oikeutusta eri näkökulmista. Toiminnassa opitaan neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista. Ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

15.3 Paikallisesti päätetyt asiat

15.3.1 Oppilaiden tukeminen siirtymävaiheissa

Oppilaiden siirtymisen tukemista kuudennelta seitsemännelle vuosiluokalle kuvataan luvussa 7.6.

15.3.2 Vuosiluokkakokonaisuuden 7–9 erityispiirteet, tehtävät, paikalliset painotukset sekä toteutumisen seuranta ja kehittäminen

Vuosiluokkakokonaisuuden 7–9 erityispiirteet on kuvattu luvussa 15.1. Tehtävän toteutumista seurataan ja kehitetään niiden periaatteiden mukaisesti, jotka on kuvattu luvussa 1.4.2 opetussuunnitelman

toteutumisen arviointia käsittelevässä kohdassa. Oulun normaalikoulu on Unesco-koulu ja opetuksessa toteutetaan Unesco-koulun periaatteita. Vuosittainen Unesco-koulu-toiminta kirjataan lukuvuosisuunnitelmaan.

Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmassa laaja-alaisen osaamisen tavoitteet vuosiluokilla 7–9 on kuvattu luvussa 15.2. Lisäksi jokaisen oppiaineen yhteydessä kuvataan, kuinka laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liittyvät kyseiseen oppiaineeseen ja kuinka ne otetaan huomioon opetusta järjestettäessä. Monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutusperiaatteet on esitetty luvussa 4.5.4.2.

15.4 Oppiaineet vuosiluokilla 7–9

Opetussuunnitelmassa oppiaineista määritellään tehtävä, tavoitteet ja tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet. Tavoitteet ja sisällöt on vuosiluokkaistettu taulukkomuotoon. Lisäksi määritellään tavoitteet, jotka koskevat oppimisympäristöihin ja työtapoihin sekä ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen ja oppimisen arviointiin liittyviä erityisiä näkökulmia kussakin oppiaineessa. Opetussuunnitelman perusteissa on esitetty päättöarvioinnin kriteerit. (Opetushallituksen määräys OPH-5042-2020)

Taide- ja taitoaineiden valinnaisten tuntien opetussuunnitelmat on sijoitettu oppiaineen yhteisen oppimäärän yhteyteen. Sen sijaan valinnaisten aineiden opetussuunnitelmat ovat liitteenä olevassa valinnaisaineoppaassa.

Kaikki opetussuunnitelmaan kirjatut mahdolliset tutustumiskäynnit ja retket esimerkiksi kulttuurikohteisiin toteutetaan resurssien salliessa rehtorin tai johtavan rehtorin erillisellä päätöksellä.

Oppiaineosuuksissa käytetään lyhenteitä. Tavoitteet on numeroitu T1, T2 jne. Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet on numeroitu S1, S2 jne. ja niihin viitataan tavoitetaulukoissa. Laaja-alaiset osaamisalueet on numeroitu L1, L2 jne. ja niihin viitataan oppiaineiden tavoitetaulukoissa.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

L4 Monilukutaito

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus 7–9

Oulun normaalikoulun opetussuunnitelmassa on kaksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärää: suomen kieli ja kirjallisuus sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus. Oppiaineen tehtävän kuvaus sekä oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet ovat yhteisiä molemmille oppimäärille ja samoin ohjaukseen, eriyttämiseen ja tukeen sekä oppimisen arviointiin liittyvät erityiset näkökulmat. Myös oppiaineelle määritelty kolme kulmakiveä – empatia, luovuus ja kriittisyys – ohjaavat molempia oppimääriä. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet on kuvattu erikseen kummassakin oppimäärässä.

KIELIKASVATUS

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä

niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Oppiaineen tehtävä

Tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat kaikkia äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimääriä.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitoja ja ohjata heitä kiinnostumaan kielestä, kirjallisuudesta ja muusta kulttuurista ja tulemaan tietoiseksi itsestään viestijöinä ja kielenkäyttäjinä. Oppilaiden arjen kieli- ja tekstitaitoja laajennetaan niin, että he saavat valmiuksia havaintojen ja ilmiöiden käsitteellistämiseen, ajattelunsa kielentämiseen ja luovuutensa kehittämiseen.

Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus vastaa yhteistyössä muiden oppiaineiden ja kotien kanssa oppilaiden kielikasvatuksesta ja auttaa heitä rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä monikulttuurisessa ja medioituneessa yhteiskunnassa. Äidinkieli ja kirjallisuus on monitieteinen taito-, tieto- ja kulttuuriaine. Opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen. Keskeisiä ovat monimuotoisten tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen sekä tiedon hankinnan ja jakamisen taidot. Ikäkaudelle ja kielitaidolle soveltuva kirjallisuus vahvistaa luovuuden ja mielikuvituksen monipuolista kehittymistä ja laajentaa oppilaiden käsitystä oman kielellisen ilmaisunsa mahdollisuuksista. Kirjallisuus yhdistää oppilaan kulttuuriinsa ja avartaa käsitystä muista kulttuureista.

Oppilaita rohkaistaan rakentamaan ja vastuulliseen vuorovaikutukseen erilaisissa viestintäympäristöissä. Osana eettistä kasvatusta oppilaita ohjataan ymmärtämään omien kielellisten ja viestinnällisten valintojen vaikutuksia toisiin ihmisiin. Metakognitiivisista taidoista äidinkielen opetuksessa painottuvat tekstien tulkitsemisen ja tuottamisen strategiset taidot. Kielitiedon opetuksen tehtävänä on tukea ja kehittää kielitietoisuutta ja kielen havainnoinnin taitoja. Opetus perustuu yhteisölliseen ja funktionaaliseen näkemykseen kielestä: kielen rakenteita opiskellaan ikäkaudelle tyypillisten kielenkäyttötilanteiden ja tekstilajien yhteydessä. Opetuksessa edetään portaittain oppilaiden kehitysvaiheen mukaan.

Opetus tutustuttaa moniin kulttuurisisältöihin, joista keskeisiä ovat sanataide, media, draama, teatteri- taide sekä puhe- ja viestintäkulttuurit. Sanataiteeseen kuuluu kaunokirjallisten tekstien kirjoittaminen ja tulkitseminen. Kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on lukemiseen innostaminen, elämysten saaminen

ja jakaminen, kulttuurintuntemuksen syventäminen, eettisen kasvun tukeminen sekä oppilaiden kielen ja mielikuvituksen rikastaminen. Draama vahvistaa oppiaineen toiminnallista, kokemuksellista, elämyksellistä ja esteettistä luonnetta. Mediakasvatus tähtää mediasisältöjen tulkitsemiseen ja tuottamiseen ja niiden ymmärtämiseen kulttuurisena ilmiönä. Puhe- ja viestintäkulttuurien opetus vahvistaa vuorovaikutus- ja viestintätaitoja.

Keskeisiä motivaatiotekijöitä äidinkielen ja kirjallisuuden oppimisessa ovat opittavien asioiden merkityksellisyys oppilaille ja osallisuuden kokemukset. Oppilaiden kiinnostusta vahvistetaan luomalla mahdollisuuksia aktiiviseen toimijuuteen ja omiin valintoihin sekä ottamalla huomioon oppilaiden tekstimaailma ja kokemukset sekä laajentamalla niitä. Opetuksessa, oppimisympäristön luomisessa ja opetusmenetelmien valinnassa otetaan huomioon oppilaiden erilaisuus, yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo ja tuetaan niin edistyneitä kuin oppimisvaikeuksien kanssa ponnistelevia. Äidinkielen eri oppimäärät tekevät yhteistyötä.

Vuosiluokilla 7–9 äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen tehtävänä on edistää oppilaiden kielellisiä ja kulttuurisia taitoja monimuotoisissa viestintäympäristöissä. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja monimediaisissa ympäristöissä niin, että he hahmottavat oman viestijäkuvasa ja pystyvät osaltaan vaikuttamaan myönteiseen viestintäilmapiiiriin. Opetuksen tehtävänä on rohkaista oppilaita oma-aloitteisiksi ja osallistuviksi kansalaisiksi, jotka osaavat perustella näkemyksiään ja vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäröivään yhteiskuntaan eri viestintävälineitä hyödyntäen. Tekstien valikoima laajenee yhteiskunnallisten sekä opiskelu- ja työelämässä tarvittavien tekstien suuntaan. Oppilaita ohjataan puhutun ja kirjoitetun kielen normien hallintaan ja taitoon käyttää tilanteeseen sopivaa kieltä. Kirjallisuuden analyysin ja tulkinnan taitoja syvennetään. Oppilaita ohjataan kirjallisuuden lukemiseen, oman lukuharrastuksen syventämiseen ja lukuelämysten hankkimiseen.

Oulun normaalikoulun äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksessa on kolme kulmakiveä: empatia, luovuus ja kriittisyys. Kykyä ymmärtää toista ihmistä ja asettua toisen ihmisen asemaan harjoitellaan monella eri osa-alueella: kirjallisuuden lukeminen auttaa näkemään erilaisia ihmiskohtaloita, kirjoittaminen, puhuminen ja kuunteleminen puolestaan tarjoavat mahdollisuuden itse käsitellä ihmisen moninaisuutta. Myös kieltä tutkimalla voidaan havaita, kuinka sanoilla osoitetaan ymmärtämystä tai vastakkainasettelua.

Luova työskentely mahdollistuu kaikilla äidinkielen ja kirjallisuuden osa-alueilla. Esimerkiksi tekstien kirjallisessa sekä suullisessa tuottamisessa ja työskentelytapojen yhteissuunnittelussa oppilaita kannustetaan omiin ideoihin ja luoviin ratkaisuihin.

Runsaassa viestitulvan maailmassa ihminen kohtaa kaikenlaisia tekstejä. Sen vuoksi opetuksessa pidetään tärkeänä, että oppilas perehtyy monenlaisiin teksteihin, oppii näkemään tekstien vaikutuskeinoja ja arvioimaan kriittisesti tekstin luotettavuutta sekä tarkoituksiperiä.

Äidinkielen ja kirjallisuus -oppiaineen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7–9

Tavoitteena on rakentaa yhteisöllinen ja oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä edistävä oppimisympäristö, joka tarjoaa runsaasti kielellisiä virikkeitä sekä mahdollisuuksia etsiä, käyttää ja tuottaa tie-

toa laajoistakin tekstikokonaisuuksista myös monimediaisissa ympäristöissä. Äidinkielen oppimisympäristöön kuuluu myös koulun ulkopuolinen kulttuuri- ja mediatarjonta. Työtavat valitaan niin, että luetun ymmärtämisen strategioiden hallinta vahvistuu ja tekstin tuottamisen prosessit sujuvoituvat. Tekstejä tuotetaan yksin ja yhdessä myös viestintäteknologiaa hyödyntäen. Opetusta eheytetään prosessi- ja projektityöskentelyn avulla ja valitaan työtavat niin, että oppiaineen sisältöalueet integroituvat luontevasti toisiinsa. Draamaa integroidaan eri sisältöalueiden, erityisesti kirjallisuuden, ja muiden oppiaineiden opetukseen. Äidinkielen ja kirjallisuuden opetus integroituu luontevasti esimerkiksi vieraiden kielten, historian, maantiedon ja kuvataiteen opetukseen. Jokaisen oppilaan viestijäkuvaa vahvistetaan vuorovaikutusharjoituksin.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden koulussa ja koulun ulkopuolella tapahtuvaa oppimista auttamalla häntä löytämään ja käyttämään itselleen sopivia opiskelustrategioita sekä tunnistamaan omia vahvuuksiaan. Oppilaita ohjataan löytämään ja valitsemaan itseään kiinnostavaa ja omalle lukutaidolle ja -tavalle soveltuvia tekstejä monimuotoisten tekstien joukosta ja kannustetaan kirjallisuuden ja muiden tekstien omaehtoiseen lukemiseen. Oppilaita ohjataan myös turvalliseen ja vastuulliseen mediaympäristössä toimimiseen. Vuorovaikutustaitojen ja tekstien tuottamistaitojen kehittämiseksi annetaan yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Oppilaat saavat ohjausta ja tukea mahdollisissa kielellisissä oppimisvaikeuksissa, käsitteiden oppimisessa ja ajatusten kielentämisessä. Myös kielellisesti lahjakkaita tuetaan esimerkiksi lukuhaasteiden ottamisessa ja itselleen soveltuvien työtapojen löytämisessä ja tavoitteiden asettamisessa. Tekstit ja työtavat valitaan niin, että oppilaiden yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo toteutuu.

Oppilaan oppimisen arviointi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokilla 7–9 oppilaan oppimisen arviointi on monipuolista, ohjaavaa ja kannustavaa. Kannustava ja rakentava palaute tukee oppilaiden motivaation rakentumista ja kielellisten valmiuksien kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa tavoitteisiin. Arviointi nivotaan kiinteäksi osaksi oppimisprosessia. Oppimista tukevan ja erittelevän palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan, tiedoistaan ja työskentelyprosesseistaan ja annetaan välineitä niiden kehittämiseen. Vuosiluokilla 7–9 opetuksen kaikki neljä tavoitealuetta ovat oppilaiden oppimisen arvioinnissa yhtä tärkeitä. Niiden arviointi perustuu monipuolisiin suullisiin ja kirjallisiin näyttöihin sekä opettajan havaintoihin erilaisissa kielenkäyttö- ja tekstianalyysitilanteissa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Itsearviointiin lisäksi harjoitellaan vertaisarviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso asianomaisen oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

15.4.1.1 Suomen kieli ja kirjallisuus

Oppimäärän erityinen tehtävä

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtäväkuvaus, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet sekä ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppilaan oppimisen arviointi koskevat myös suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärää.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on kehittää oppilaiden suomen kielen, moniluku- sekä vuorovaikutustaitoja ja tutustuttaa kirjallisuuteen ja kulttuuriin. Opetus tukee oppilaiden monilukutaidon, kielitietoisuuden ja kielellisen identiteetin rakentumista. Opetuksessa ohjataan oppilaita ymmärtämään suomen kielen, kirjallisuuden ja muun kulttuurin merkitystä ja asemaa monikulttuurisessa ja monikielisessä yhteiskunnassa. Oppilaita ohjataan huomaamaan koulun ulkopuolella opitun kieli-, media- ja kulttuuritietouden merkitys suomen kielen oppimisen tukena.

Opetuksessa otetaan huomioon suomen ja ruotsin kielten asema kansalliskielinä ja suomen asema enemmistökielenä ja pääasiallisena opetuksen kielenä. Suomen kieli on paitsi opetuksen kohde myös väline muiden oppiaineiden opiskelussa, ja opetuksessa vahvistuvat keskeiset oppimaan oppimisen ja ajattelun taidot. Opetuksessa tehdään yhteistyötä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän ja muiden äidinkieli ja kirjallisuus -oppimäärien kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 erityisenä tehtävänä on monipuolistaa oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Opetuksessa ohjataan tilanteeseen sopivaan kielenkäyttöön, ilmaisuun ja viestintään eri ympäristöissä. Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavat kielelliset ja vuorovaikutusvalmiudet otetaan huomioon. Kirjallisuudenopetuksessa kannustetaan elämykselliseen ja monipuoliseen lukemiseen.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimaan oppimisen yksi keskeisistä tavoitteista on vahvistaa oppilaan aktiivista ja vastuullista roolia oppimisprosesseissa. Näin hän oppii vähitellen huomaamaan omat vahvuutensa ja siten saavuttamaan myönteisiä oppimiskokemuksia. Tavoitteena on myös kannustaa kriittiseksi ajattelijaksi, joka osaa ottaa huomioon myös muiden, toisinaan ristiriitaisiakin näkemyksiä. Koulutaipaleen alusta saakka korostuvat myös itsensä ilmaisemisen, vuorovaikutuksen, luovuuden ja taiteiden merkitys ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittämisessä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu ovat läpi koko perusopetuksen keskeinen oppimäärän tavoitealue. Kielen ja kirjallisuuden sekä monenlaisten taidemuotojen avulla Oulun normaalikoulussa tutustutaan muihin ihmisiin ja kulttuureihin; myös oululaista kulttuuria käsitellään kouluvuosien aikana eri tavoin. Suomen kielen ja kirjallisuuden opetussuunnitelma ensimmäisestä kouluvuodesta yhdeksännen kouluvuoden loppuun sisältää monipuoliset puhumisen ja kirjoittamisen polut, jotka kuljettuaan peruskoulunsa päättävä oppilas kykenee toimimaan arkielämässä, opiskelumaailmassa ja työelämässä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oulun normaalikoulussa alkuopetusluokilla ohjataan oppilasta sopivaan viestintään arjen jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa niin yksin kuin ryhmissä. Vastuun ottaminen erilaisten viestien tuottamisessa koulun, kodin ja kavereiden välillä sekä viestien merkityksen ymmärtäminen edistävät koulu-laiseksi kasvamista. Oppimäärän opetussuunnitelman ylemmillä luokilla painottuu vastuun ottaminen, viestinnällisten valintojen monipuolistaminen ja tavoitteellisuus sekä omaan arkeen liittyvä rakentava viestintä.

L4 Monilukutaito

Suomen kielessä ja kirjallisuudessa monilukutaito näkyy laajana tekstitarjontana ja sen monipuolisena käsittelynä. Alkuopetuksessa opiskellaan monilukutaitoon liittyviä perustietoja ja -taitoja. Vuosiluokilla 3–6 alkuopetuksessa saavutettuja taitoja ja tietoja varmennetaan ja omaa osaamista laajennetaan. Vuosiluokkien 7–9 aikana omaa osaamista vahvistetaan ja syvennetään edelleen, ja tällöin painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oulun normaalikoulussa alkuopetusluokilla opastetaan oppilaita harjaannuttamaan näppäintaitojaan ja tuottamaan tekstejä monimediaisissa ympäristöissä. Ylemmillä luokilla oppilaita ohjataan harjoittelemaan erilaisten tekstien tuottamista eri mediaympäristöissä ja sujuvoittamaan näppäin- ja viestintäteknologisia taitojaan. Kaikilla vuosiluokilla oppilaita ohjataan toimimaan verkossa vastuullisesti sekä eettisesti yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. Oppilaat opastetaan tiedostamaan tieto- ja viestintäteknologian merkitys arjessa, opiskelussa ja myöhemmin työelämässä sekä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys

Suomen kielessä ja kirjallisuudessa työelämätaidot ja yrittäjäyys ovat erilaisten työtapojen ja monipuolisten viestintätaitojen opiskelua. Alkuopetuksessa harjoitellaan toimimaan ja viestimään yksin ja yhdessä toisten kanssa. Vuosiluokilla 3–6 taitoja varmennetaan ja syvennetään tekemällä yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Vuosiluokkien 7–9 aikana omaa osaamista syvennetään erilaisissa projektityöskentelyissä verkostoitumalla omassa yhteisössä sekä kansallisesti että mahdollisuuksien mukaan kansainvälisesti, jolloin korostuu laajan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ensimmäisestä luokasta lähtien oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja rohkaistaan osallistumaan koulun toimintaan. Oppilaat harjoittelevat suunnittelemaan omaa ja ryhmänsä opiskelua, siihen liittyviä tavoitteita, toimintatapoja ja arviointia ikäkautensa ja edellytystensä mukaisesti. Oppilaat saavat kokemuksia yhdessä työskentelystä ja tilaisuuksia harjoitella neuvottelutaitoja, ristiriitojen ratkaisemista ja päätöksentekoa. Samalla he oppivat ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Oppilaita ohjataan myös ymmärtämään omien valintojensa sekä toimintatapojensa merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta laajentamaan taitoaan toimia tavoitteellisesti, motivoituneesti, eettisesti ja rakentavasti erilaisissa viestintäympäristöissä	S1	L2, L3, L6, L7
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan ryhmäviestintätaitojaan ja kehittämään taitojaan perustella näkemyksiään sekä kielellisiä ja viestinnällisiä valintojaan	S1	L1, L2, L3, L7
T3 ohjata oppilasta monipuolistamaan taitojaan ilmaista itseään erilaisissa viestintä- ja esitystilanteissa, myös draaman keinoin.	S1	L1, L2, L3, L7
T4 kannustaa oppilasta syventämään viestijäkuvaansa niin, että hän oppii havainnoimaan omaa viestintäänsä, tunnistamaan vahvuuksiaan sekä kehittämisalueitaan erilaisissa, myös monimediaisissa viestintäympäristöissä	S1	L1, L2, L6, L7
Tekstien tulkitseminen		
T5 ohjata oppilasta kehittämään tekstien ymmärtämisessä, tulkinnassa ja analysoimisessa tarvittavia strategioita ja metakognitiivisia taitoja sekä taitoa arvioida oman lukemisensa kehittämistarpeita	S2	L1, L2, L4
T6 tarjota oppilaalle monipuolisia mahdollisuuksia valita, käyttää, tulkita ja arvioida monimuotoisia kaunokirjallisia, asia- ja mediatekstejä	S2	L1, L2, L4, L5
T7 ohjata oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa, harjaannuttaa oppilasta tekemään havaintoja teksteistä ja tulkitsemaan niitä tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen sekä vakiinnuttamaan ja laajentamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	L1, L2, L4
T8 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan arvioida erilaisista lähteistä hankkimaansa tietoa ja käyttämään sitä tarkoituksenmukaisella tavalla	S2	L2, L4, L5, L6
T9 kannustaa oppilasta laajentamaan kiinnostusta itselle uudenlaisia fiktiiivisiä kirjallisuus- ja tekstilajityyppejä kohtaan ja monipuolistamaan luku-, kuuntelu- ja katselukokemuksiaan ja niiden jakamisen keinoja sekä syventämään ymmärrystä fiktion keinoista	S2	L1, L2, L4, L5
Tekstien tuottaminen		
T10 rohkaista oppilasta ilmaisemaan ajatuksiaan kirjoittamalla ja tuottamalla monimuotoisia tekstejä sekä auttaa oppilasta tunnistamaan omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan tekstin tuottajana	S3	L2, L4, L5, L7
T11 tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa kertovia, kuvaavia, ohjaavia ja erityisesti kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä, myös monimediaisissa ympäristöissä, ja auttaa oppilasta valitsemaan kuhunkin tekstilajiin ja tilanteeseen sopivia ilmaisutapoja	S3	L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta vahvistamaan tekstin tuottamisen prosesseja, tarjota oppilaalle tilaisuuksia tuottaa tekstiä yhdessä muiden kanssa sekä rohkaista oppilasta vahvistamaan taitoa antaa ja ottaa vastaan palautetta sekä arvioida itseään tekstin tuottajana	S3	L2, L4, L5, L6

T13 ohjata oppilasta edistämään kirjoittamisen sujuvoittamista ja vahvistamaan tieto- ja viestintäteknologian käyttötaitoa tekstien tuottamisessa, syventämään ymmärrystään kirjoittamisesta viestintänä ja vahvistamaan yleiskielen hallintaa antamalla tietoa kirjoitetun kielen konventioista	S3	L2, L4, L5, L6
T14 harjaannuttaa oppilasta vahvistamaan tiedon hallinnan ja käyttämisen taitoja ja monipuolistamaan lähteiden käyttöä ja viittaustapojen hallintaa omassa tekstissä sekä opastaa oppilasta toimimaan eettisesti verkossa yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen	S3	L2, L4, L5, L7
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T15 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L1, L2, L4
T16 kannustaa oppilasta avartamaan kirjallisuus- ja kulttuurinäkemyksiään, tutustuttaa häntä kirjallisuuden historiaan ja nykykirjallisuuteen, kirjallisuuden eri lajeihin sekä auttaa häntä pohtimaan kirjallisuuden ja kulttuurin merkitystä omassa elämässään, tarjota oppilaalle mahdollisuuksia luku- ja muiden kulttuurielämysten hankkimiseen ja jakamiseen	S4	L1, L2, L4
T17 ohjata oppilas tutustumaan Suomen kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, suomen kielen taustaan ja piirteisiin ja auttaa oppilasta pohtimaan äidinkielen merkitystä sekä tiedostumaan omasta kielellisestä ja kulttuurisesta identiteetistään sekä innostaa oppilasta aktiiviseksi kulttuuritarjonnan käyttäjäksi ja tekijäksi	S4	L2, L4, L6, L7

Suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T4	Tekstien eläytyvä kuunteleminen (esimerkiksi kuunnelma, kertomus tai audiovisuaalinen kertomus, kirjavinkkaus)
T1–T4	Tietoa hankkiva kuunteleminen (esimerkiksi asiahaastattelu, uutinen)
T1–T4	Puhetilanteiden harjoittelu ja esityksen havainnollistaminen (esimerkiksi haastattelu, kirjavinkkaus, tietokirjan esittely, dramatisointi)
T1–T4	Omien viestintätaitojen havainnointi, arviointi ja vahvistaminen
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5–T7	Tietotekstien lukemisstrategioiden harjoittelu (ennakointi, miellekartta ja käsitekartta, tekstiltä kysyminen)
T7, T15	Erilaisten tekstien, myös multimodaalisten, erittelyn ja niihin liittyvien käsitteiden syventäminen (sanaluokat ja sanojen taivutus, ylä- ja alakäsite; fiktiivisen ja asia-tekstin erot) [Sisällöt liittyvät myös tekstin tuottamisen sisältöalueeseen S3.]

T8, T14	Tiedonhaun ja lähteiden käytön harjoittelu sekä tekijänoikeuksiin tutustuminen (tiedonhaku, kirjastokäynti ja verkkoetiketti sekä esimerkiksi haastattelu, kirjavinkkaus, tietokirjan esittely ja Oulun kaupungin Kirjastoreitti)
T9	Fiktiivisten tekstien analyysi- ja tulkintataitojen kehittäminen sekä luku- tai katselukokemuksen jakaminen (nuortenkirjallisuus, kertomus, novelli, sarjakuva, fiktiivinen elokuva tai kuunnelma; kertojatyytit, kerronnan keinot; blogi- tai vlogiteksti)
	S3 Tekstin tuottaminen
T10-T13	Tekstien tuottaminen (prosessikirjoittaminen, yhteiskirjoittaminen tai kriteeripohjainen kirjoittaminen sekä palautteen harjoittelu ja omien kirjoitustaitojen analysointi; kertovat ja kuvaavat tekstit, muistiinpanot, tiivistelmä, koevastaus ja uutinen sekä blogi- tai vlogiteksti tai muut multimodaaliset tekstit)
T10-T13	Kielellisten valintojen ja yleiskielen hallinnan syventäminen (kappalerakenteet, pää- ja sivulause, kirjoitetun yleiskielen normeja)
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T6, T9, T16-T17	Monipuolinen kirjallisuuteen perehtyminen, etenkin kokonaisteosten lukeminen (esimerkiksi nuortenkirja ja tietokirja)
T16-T17	Kirjallisuus- ja kulttuuritietämyksen syventäminen (kirjallisuuden päälatit)

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1-T4	Yksilöllisen puhe-esityksen harjoittelu (esimerkiksi vaikuttava puhe)
T1-T4	Ryhmäviestintätilanteisiin liittyvien puhumisen ja kuuntelemisen taitojen harjoittelu (esimerkiksi ideointikeskustelu, neuvottelu, väittely, dramatisointi; suomalaisen puhekulttuurin piirteitä)
T1-T4	Omien ja muiden viestinnästä syntyvien merkitysten havainnointi ja arviointi sekä näiden taitojen vahvistaminen (puhuja-analyysi)
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5-T8	Tekstin ymmärtämisen strategioiden syventäminen, omien taitojen arviointi ja kriittinen lukeminen (kantaa ottavien ja ohjaavien tekstien, myös mediatekstien, tarkoituksena ja kohderyhmä)
T7, T15	Erilaisten tekstien, myös multimodaalisten, erittelyn ja niihin liittyvien käsitteiden syventäminen (ajan ja suhtautumistapojen sekä suostuttelun, varmuusasteiden, asenteiden ja affektiivisuuden ilmaiseminen, perustelu- ja retoriset keinot, faktan ja mielipiteen ero, kuvan keinot) [Sisällöt liittyvät myös tekstin tuottamisen sisältöalueeseen S3.]
T8, T14	Monimuotoisen tiedonhaun ja lähdekritiikin harjoittelu sekä tekijänoikeuksiin perehtyminen (mediatekstin tavoitteet ja keinot, sosiaalisen median luotettavuus sekä verkkoetiketti; esimerkiksi Oulun kaupungin Kirjastoreitti)
T9	Fiktiivisten tekstien analyysi- ja tulkintataitojen kehittäminen sekä luku- tai katselukokemuksen jakaminen (vaikuttamaan pyrkivä nuortenkirjallisuus ja elokuva, novelli, runo; motiivi, aihe ja teema, kielen kuvallisuus ja symboliikka; tuotoksena esimerkiksi digitarina)
	S3 Tekstin tuottaminen
T10-T13	Tekstien tuottaminen (prosessikirjoittaminen, yhteiskirjoittaminen tai kriteeripohjainen kirjoittaminen sekä palautteen harjoittelu ja omien kirjoitustaitojen analysointi; ohjaavat ja kantaa ottavat tekstit – myös multimodaaliset, novelli; ilmaisutapojen mukauttaminen kohderyhmän mukaan)
T10-T13	Kielellisten valintojen ja yleiskielen hallinnan syventäminen (lauseke ja lauseenjäsenet, ajan ja suhtautumisen ilmaisutapoja, kirjoitetun yleiskielen normeja)

	[Sisällöt liittyvät myös tekstin tulkitsemisen sisältöalueeseen S2.]
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T6, T9, 16–T17	Monipuolinen kirjallisuuteen perehtyminen, etenkin kokonaisteosten lukeminen (kirjallisuuden alalajien edustajia)
T16–T17	Kirjallisuus- ja kulttuuritietämyksen syventäminen (joitain kirjallisuuden alalajeja, elokuva kulttuurimuotona, media- ja puhe-kulttuurin eri muotoja, kulttuurilaitokseen tutustuminen)

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T4	Työelämässä ja jatko-opinnoissa tarvittavien puhumisen ja havainnollistamisen keinojen sekä kuuntelemisen taitojen harjoittelu (työpaikkahaastattelu, kokous tai ongelmanratkaisukeskustelu, päättötyön suullinen esittäminen)
T1–T4	Omien ja muiden viestinnästä syntyvien merkitysten erittely ja kielen keinojen tarkastelu sekä omien vuorovaikutustaitojen arviointi ja vahvistaminen
T3	Itsensä ilmaisemisen harjoittelu draaman keinoin
	S2 Tekstien tulkitseminen
T5–T8	Tekstin ymmärtämisen strategioiden syventäminen, omien taitojen arviointi ja kriittinen lukeminen (pohtivat tekstit, tutkielmatyöskentely, opiskelu- ja työelämän tekstitaidot, mediatekstit)
T7, T15	Erilaisten tekstien, myös multimodaalisten, erittelyn ja niihin liittyvien käsitteiden syventäminen (henkilöön viittaamisen suorat ja epäsuorat keinot, referointi, koheesio keinot)
T8, T14	Monimuotoisen tiedon hallinnan ja lähdekritiikin harjoittelu sekä tekijänoikeuksien perehtyminen (päättötyö ja siihen liittyvät lähteet sekä tekijänoikeudet; yksilön ja yhteisön identiteettikuvan rakentaminen muun muassa sosiaalisessa mediassa, verkkoetiketti; esimerkiksi Oulun kaupungin Kirjastoreitti)
T9	Fiktiivisten tekstien analyysi- ja tulkintataitojen kehittäminen ja soveltaminen sekä luku- tai katselukokemuksen jakaminen (päättötyö kaunokirjallisuudesta ja elokuvakerronnan keinoja; tuotoksena esimerkiksi verkkokeskustelu)
	S3 Tekstin tuottaminen
T10–T13	Tekstien tuottaminen (prosessikirjoittaminen, yhteiskirjoittaminen tai kriteeripohjainen kirjoittaminen sekä palautteen harjoittelu ja omien kirjoitustaitojen analysointi; referaatti, aineistopohjainen kirjoitelma, päättötyö, pohtivat tekstit – myös multimodaaliset, tekstikokonaisuus ja sen eri elementit, työpaikkahakemus, työelämän asiakirjoja)
T10–T13	Kielellisten valintojen ja yleiskielen hallinnan syventäminen (lauseenjäsenten kertaaminen, lauseenvastikkeet, koheesio keinot, sanastoon liittyvät rekisteri- ja tyyli- piirteet, kirjoitetun yleiskielen normeja)
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T15, T17	Kielitietouden syventäminen (Suomen kielitilanne, kielten sukulaisuussuhteet, suomen sukukielet, suomen kielen vaihtelu ja vaiheet, kielten vaikutus toisiinsa sanaston ja nimistön tasolla, suomen kielen ominaispiirteet; tekstin tyyli ja sävy, kielellisten valintojen vaikutus, kielen ohjailun periaatteet)
T6, T9, T16–T17	Monipuolinen kirjallisuuteen perehtyminen, etenkin kokonaisteosten lukeminen (esimerkiksi nykykirja ja klassikkoteos)

T16-T17	Kirjallisuus- ja kulttuuritietämyksen syventäminen (keskeiset tyylivirtaukset ja sekä yleisen että suomalaisen kirjallisuuden vaihteita, kansanperinteen lajeja ja suomalaisen kansanperinne, Kalevala, teatterin ja draaman muotoja; mahdollinen teatterivierailu)
---------	---

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.1.2 Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus 7–9

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen tehtävä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet, ohjaus, eriyttäminen ja tuki sekä oppimisen arviointi koskevat myös suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää.

Oppimäärän erityinen tehtävä

Tuntijakoasetuksen mukaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta maahanmuuttajille voidaan opettaa joko kokonaan tai osittain suomen tai ruotsin kieltä erityisen maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaisesti¹⁷⁴. Tämän oppimäärän tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren kasvua kieliyhteisön täysivaltaiseksi jäseneksi, jolla on kielelliset valmiudet jatko-opintoihin. Opetuksen avulla pyritään monilukutaitoon, jonka avulla oppilas osaa hakea tietoa sekä ymmärtää, tuottaa, arvioi ja analysoi erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja suomenkielisiä tekstejä päivittäisessä vuorovaikutuksessa, koulutyöskentelyssä ja yhteiskunnassa. Opetuksessa tuetaan kielitaidon eri osa-alueiden sekä eri tiedonalojen kielen kehittymistä.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän erityisenä tehtävänä on tukea oppilaan monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus ja tarjota välineitä kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Yhteistyössä kotien, oman äidinkielen opetuksen sekä muiden oppiaineiden kanssa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -opetus auttaa oppilasta rakentamaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiään kulttuuri-sesti monimuotoisessa ja monimediaisessa yhteiskunnassa.

Suomen kielen oppiminen tukee kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen lähtökohtana ovat oppilaille merkitykselliset ja tarpeelliset tekstilajit ja kielenkäyttötilanteet, joiden avulla kielen muotoja, merkityksiä ja käyttöä tutkitaan ja opitaan analysoimaan. Kielitaitoa kehitetään kaikilla kielen käytön osa-alueilla, joita ovat kuullun ymmärtäminen, puhuminen, luetun ymmärtäminen ja kirjoittaminen. Ymmärtämis- ja tuottamistaitojen kehittymisen nivoutuvat toisiinsa. Oppilaiden kielen osaaminen laajenee arkielämän konkreettisesta kielestä käsitteellisen ajattelun kieleen. He saavat valmiudet havaintojen ja ilmiöiden sekä oman ajattelunsa, tunteidensa ja mielipiteidensä ilmaisemiseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Opetuksessa arvostetaan ja hyödynnetään oppilaiden osaamia kieliä.

Kunkin oppilaan tarpeen suomi toisena kielenä -oppimäärään määrittävät oppilasta opettavat opettajat yhdessä. Oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista¹⁷⁵. Koska opetus tulee järjestää

¹⁷⁴ Valtioneuvoston asetus 422/2012

¹⁷⁵ Perusopetuslaki 628/1998, 30 §

oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti, oppimäärän valinnassa on keskeistä, että oppilas saa hänelle parhaiten soveltuvan oppimäärän mukaista opetusta¹⁷⁶. Oppilas voi opiskella suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää, jos hänen äidinkielenä ei ole suomi, ruotsi tai saame tai hänellä on muutoin monikielinen tausta. Oppimäärän tarpeen selvittämisessä huomioidaan myös seuraavat näkökulmat:

- oppilaan suomen kielen peruskielitaidossa on puutteita jollakin tai joillakin kielitaidon osa-alueilla, jolloin oppilaan osaaminen ei vielä anna edellytyksiä yhdenvertaiseen kouluyhteisön jäsenenä toimimiseen päivittäisessä vuorovaikutuksessa ja koulutyöskentelyssä tai
- oppilaan suomen kielen taito ei vielä anna edellytyksiä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän opiskeluun.

Kun oppilas opiskelee suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, hänelle opetetaan suomea tai ruotsia toisena kielenä joko kokonaan tai osittain suomen kielen ja kirjallisuuden opetuksen sijaan. Opetusjärjestelyiden lähtökohtana ovat oppilaan oppimistarpeet ja kielenoppimisen vaihe. Mikäli oppilaan oppimääräksi on valittu suomi toisena kielenä ja kirjallisuus, hänen edistymistään ja suoriutumistaan arvioidaan suhteessa tämän oppimäärän tavoitteisiin ja kriteereihin riippumatta siitä, minkä opetusryhmän yhteydessä kyseinen opetus on järjestetty. Tärkeää on, että oppilas tulee osalliseksi samoista teksteistä ja tekstilajeista kuin luokkatasonsa muutkin oppilaat. Kesken perusopetuksen Suomeen muuttaneiden oppilaiden opetuksen tavoitteiden asettamisessa ja sisältöjen valinnassa tulee ottaa huomioon oppilaan kielitaito sekä aiemmin opitut tiedot ja taidot. Tarvittaessa laaditaan oppimissuunnitelma. Opetuksessa hyödynnetään tavoitteellisesti erilaisia oppimisympäristöjä, jotka tukevat kielitaidon monipuolista kehittymistä sekä koulussa että sen ulkopuolella. Oppilas voi siirtyä opiskelemaan suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän mukaan, jos hänellä on riittävät edellytykset sen tavoitteiden mukaiseen opiskeluun.

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on vakiinnuttaa ja monipuolistaa suomen kielen taitoa, oppimaan oppimisen ja vuorovaikutuksen taitoja ja monilukutaitoa. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kielitaito ja vahvuudet. Oppilaiden kielitietoutta, tekstimaailmaa ja kulttuurintuntemusta laajennetaan. Kehitetään kielellisiä valmiuksia jatko-opintoja, yhteiskuntaa ja työelämää varten. Kirjallisuuden opetuksessa kannustetaan monipuoliseen, elämykselliseen ja erittelevään lukemiseen.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppimaan oppiminen ja oppimisstrategioiden tietoinen kehittäminen ovat keskeinen suomi toisena kielenä -oppimäärän tavoitealue. Maahanmuuttajataustaisen oppilaan täytyy paitsi opiskella suomea myös opiskella suomeksi. Hän joutuu omaksumaan kielen rakenteita ja abstraktia sanastoa samanaikaisesti kognitiivisesti vaativien sisältöjen kanssa. Tällöin tarvitaan ymmärtämisen taitojen opetusta. S2-oppimäärän opetussuunnitelmassa ensimmäisestä luokasta yhdeksänteen saakka oppilasta ohjataan vuorovaikutukseen, jossa luetaan, kuunnellaan, analysoidaan, tutkitaan ja työstetään erilaisia tekstilajeja ja samalla opitaan tarvittavaa metakieltä, jonka avulla tekstejä opitaan ymmärtämään.

¹⁷⁶ Perusopetuslaki 628/1998, 3 §

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

S2-oppimäärän opiskelu tähtää oppilaiden omien kielellisten ja kulttuuristen juurien tiedostamiseen ja vahvistamiseen. Oppilaita rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden kielellistä repertuaaria esimerkiksi kielellisen päättelyn ja vertailun avulla. Tavoitteena on kehittää ja tukea oppilaiden kielellistä identiteettiä siten, että oppilas tiedostaa ja arvostaa kielellisiä resurssejaan ja osaa käyttää niitä hyödyksi niin suomen kielen kuin muiden oppiaineiden oppimisessa. Tällä tavoin oppilas voi vahvistaa omaa toimijuuttaan niin koulussa, vapaa-ajalla kuin yhteiskunnassa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaita ohjataan sopivaan viestintään jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa niin yksin kuin ryhmässä. Heitä kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä ja toisista. Lisäksi heitä ohjataan ottamaan vastuu viestien tuottamisesta ja välittämisestä kodin, koulun ja kavereiden välillä. He saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan. Oppilaita ohjataan myös teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohtimaan siihen liittyviä eettisiä kysymyksiä

L4 Monilukutaito

S2-oppimäärän opiskelussa oppilaita ohjataan kehittämään monilukutaitoaan ja tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan tekstejä erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä. Monilukutaidon kehittymistä tuetaan perustamalla opetus moniaistisuudelle, kokonaisvaltaisuudelle ja ilmiökeskeisyydelle. Oppilaat harjaantuvat kaikkien aistialueiden ja tietämisen tapojen monipuoliseen hyödyntämiseen oppimisessa perusopetuksen aikana. Oppilaita ohjataan omakohtaiseen työskentelyyn eri medioiden parissa, millä tehdään näkyväksi medioiden tuottamia merkityksiä ja välittämää todellisuutta. Tuottamisen taitoja kehitetään tulkitsemisen ja arvottamisen taitojen rinnalla. Ylemmillä luokilla harjoittelun painopiste on analyyttisessä, kriittisessä ja kulttuurisessa lukutaidossa. Kaikilla suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärää opiskelevilla oppilailla erilaisten tekstien aktiivinen lukeminen ja tuottaminen koulutyössä ja vapaa-aikana sekä teksteistä nauttiminen – niin tulkitsijan kuin tuottajan roolissa – edistää monilukutaidon kehittymistä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Alaluokilla oppilasta opastetaan harjaannuttamaan näppäintaitojaan ja tuottamaan tekstejä monimediaisissa ympäristöissä. Ylemmillä luokilla oppilaita ohjataan harjoittelemaan erilaisten tekstien tuottamista eri mediaympäristöissä ja sujuvoittamaan näppäin- ja viestintäteknologisia taitojaan. Kaikilla vuosiluokilla oppilaita ohjataan toimimaan verkossa vastuullisesti, eettisesti yksityisyyttä ja tekijänoikeuksia kunnioittaen. Oppilaat opastetaan tiedostamaan tieto- ja viestintäteknologian merkitys arjessa, opiskelussa ja myöhemmin työelämässä sekä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Työelämätaidot ja yrittäjyys ovat erilaisten työtapojen ja monipuolisten viestintätaitojen opiskelua. Alaluokilta lähtien harjoitellaan toimimaan yksin ja yhdessä. Mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteistyötä omassa yhteisössä sekä koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa eri-ikäisille sopivilla tavoilla.

Yläluokkien aikana omaa osaamista syvennetään erilaisissa projektityöskentelyissä, jolloin korostuu laajan kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys. Oppilaita kannustetaan olemaan aloitteellisia ja rohkaistaan tunnistamaan vahvuuksiaan ja viemään aloitetut työt loppuun. Varsinkin yläluokilla edistetään oppilaiden myönteistä asennetta ja kiinnostusta työtä, yrittäjäyyttä ja yleensä työelämää kohtaan.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Oppilaita ohjataan vuorovaikutustaitojen kehittämiseen ja rohkaistaan osallistumaan aktiivisesti koulun toimintaan. Ikä kautensa ja edellytystensä mukaisesti he suunnittelevat omaa ja ryhmänsä opiskelua, siihen liittyviä tavoitteita, toimintatapoja ja arviointia. Oppilaat työskentelevät yhdessä harjoitellen neuvottelutaitoja, ristiriitojen ratkaisemista ja päätöksentekoa. Samalla he oppivat ymmärtämään sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkityksen. Oppilaita ohjataan myös ymmärtämään omien valintojen sekä toimintatapojen merkitys kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7-9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 rohkaista oppilasta kehittämään taitoaan toimia tavoitteellisesti, eettisesti ja vuorovaikutussuhdetta rakentaen koulun ja yhteiskunnan vuorovaikutustilanteissa	S1	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta syventämään muodollisten puhetilanteiden, opetuspuheen ja median puhuttujen tekstien ymmärtämistaitoja	S1	L2, L4, L5
T3 kannustaa oppilasta kehittämään esiintymistaitojaan ja taitoaan ilmaista itseään erilaisissa tilanteissa tavoitteellisesti ja erilaisia ilmaisukeinoja hyödyntäen	S1	L2
Tekstien tulkitseminen		
T4 ohjata oppilasta hyödyntämään tekstilajitietoutta tekstien tulkinnassa, laajentamaan sana- ja käsitevarantoaan, käyttämään tehokkaasti lukustrategioita ja päättämään tekstin merkityksiä tekstuaalisten, sanastollisten ja kieliopillisten vihjeiden perusteella	S2	L1, L2, L4
T5 ohjata oppilasta kriittiseen tekstien tulkintaan itsenäisesti ja ryhmässä	S2	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T6 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoa suunnitella, tuottaa ja muokata tekstejä itsenäisesti ja ryhmässä sekä hyödyntämään eri tekstilajeja omien tekstien malleina ja lähteinä	S3	L1, L2, L4
T7 auttaa oppilasta vakiinnuttamaan kirjoitetun yleiskielen normien ja eri tekstilajeissa tarvittavan sanaston ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa	S3	L2, L3
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T8 ohjata oppilasta syventämään kielitietoisuuttaan ja kiinnostumaan kielen ilmiöistä, auttaa oppilasta tunnistamaan kielen rakenteita, eri rekistereitä, tyylipiirteitä ja sävyjä ja ymmärtämään kielellisten valintojen merkityksiä ja seurauksia	S4	L4

T9 innostaa oppilasta tutustumaan kirjallisuuden lajeihin, suomalaiseseen kirjallisuuteen, sen historiaan ja yhteyksiin maailman-kirjallisuuteen sekä ohjata tunnistamaan tekstin suhteita toisiin teksteihin	S4	L2
T10 auttaa oppilasta avartamaan kulttuurinäkemystään ja erittelemään koulun ja yhteiskunnan monikielisyyttä ja kulttuurista monimuotoisuutta sekä tunnistamaan kulttuurien samanlaisuuksia ja erilaisten ilmiöiden kulttuurisidonnaisuutta	S4	L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 ohjata oppilasta vakiinnuttamaan myönteistä käsitystä itsestään viestijänä, lukijana, tekstien tuottajana sekä kielenoppijana, ohjata häntä näkemään ja vertaamaan erilaisia oppimistyyliä ja tapoja sekä oppimaan muilta	S5	L1, L2, L7
T12 ohjata oppilasta havainnoimaan, miten kieltä käytetään eri tiedonaloilla	S5	L1, L4, L6
T13 kannustaa oppilasta kehittämään tiedonhankintataitoja, oman työskentelyn suunnittelua, jäsentämistä ja arviointia itsenäisesti ja ryhmässä	S5	L1, L5, L6

Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T3	Viestintätaitojen harjoittelu (esimerkiksi selostus, haastattelu, keskustelu, tiivistelmä)
	Erilaisten puhetilanteiden harjoittelu (esimerkiksi asiointitilanteiden harjoittelu, esitelmä, haastattelu, arkipäivän puhetilanteet: tuttavallisuus ja muodollisuus)
	Ilmaisutaitoa
	Puhetaidon testaaminen
	Kuullunymmärtämisen testaaminen
	Omien viestintätaitojen arvioiminen
	S2 Tekstien tulkitseminen
T4–T5	Lukutaidon testaaminen
	Asiatekstien lukeminen ja eritteleminen (esimerkiksi uutinen ja haastattelu)
	Fiktiivisten tekstien lukeminen ja tulkitseminen (esimerkiksi kertomus, novelli, sarjakuva, nuortenkirja)
	Luetuista teksteistä keskusteleminen
	Fiktiivisen elokuvan katsominen ja katselukokemuksen jakaminen
	S3 Tekstien tuottaminen
T6–T7	Kirjoitustaidon testaaminen
	Tekstin rakentaminen (esimerkiksi tekstin suunnittelu, aloitus, lopetus, kappalejako, virkerakenne)
	Tekstien tuottaminen (esimerkiksi kertomus, kuvaus, dialogi, kirje, uutinen, tiivistelmä, muistiinpanot, jokin multimodaalinen teksti)
	Oikeinkirjoituksen opiskeleminen

	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T8-T10	Kielitiedon testaaminen
	Kielioppiasoiden syventäminen (esimerkiksi sanaluokat, sanojen taivutus, aikamuodot, lausetyypit)
	Kirjallisuustietämyksen syventäminen (esimerkiksi kirjallisuuden päälaajat)
	Kirjallisuuden käsitteiden opiskeleminen (esimerkiksi henkilöt, juoni, kertoja, miljö, teema)
	Nuorisokirjallisuuteen tutustuminen (esimerkiksi kokonaisteoksen lukeminen selkokirjana)
	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T11-T13	Eri tiedonalojen tekstien lukeminen ja sanaston opiskeleminen
	Kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen harjoittelu
	Tieto- ja viestintätekniikoiden taitojen vahvistaminen (esimerkiksi tiedonhankinta, tiedon prosessointi ja tiedon välittäminen)
	Oman oppimisen arvioinnin harjoittelu

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1-T3	Vaikuttamaan pyrkivä puhuminen (esimerkiksi mielipidepuhe, -keskustelu ja väittely sekä sovittelu)
	Kuullunymmärtäminen
	Modaalisuus sekä vahvistaminen ja pehmentäminen mielipiteen ilmaisussa
	Suomalaisen ja muiden maiden puhekulttuurin vertaileminen
	Omien ja toisten oppilaiden viestintätaitojen arvioiminen
	S2 Tekstien tulkitseminen
T4-T5	Mielipidetekstien erittelemine (esimerkiksi tekstin rakenne, perustelukeinot, mielipiteen ja tosiasian ero)
	Kirjallisuuden analysoiminen ja tulkitseminen (novelli, kirjallisuuden lajityypit)
	Erilaisten tekstien vaikuttamiskeinojen tarkasteleminen
	Sanaston ja käsitevarannon laajentaminen
	S3 Tekstien tuottaminen
T6-T7	Tekstien tuottaminen (esimerkiksi kantaa ottava ja ohjaava teksti, mainos, lajityyppi-novelli)
	Kirjoitusprosessin vaiheiden harjoittelu
	Oikeinkirjoituksen opiskeleminen
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T8-T10	Kielitietouden syventäminen (esimerkiksi modukset ja muut suhtautumisen ilmaisutavat, lauseke ja lauseenjäsenet)
	Kirjallisuus- ja kulttuuritietämyksen syventäminen (esimerkiksi kirjallisuuden lajityypit, elokuva, teatteri ja sarjakuva)
	Mediakulttuuriin tutustuminen (esimerkiksi sosiaalinen media, sanoma- ja aikakauslehdet sekä nettilehdet)
	Kirjallisuuteen perehtyminen (esimerkiksi kokonaisteoksen lukeminen)

	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T11–T13	Eri tiedonalojen tekstien lukeminen ja sanaston opiskeleminen
	Kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen harjoittelemine
	Tieto- ja viestintätekniisten taitojen vahvistaminen (esimerkiksi tiedonhankinta, tiedon prosessointi ja tiedon välittäminen)
	Oman oppimisen arvioinnin harjoittelemine
	Oikeinkirjoituksen opiskeleminen

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen
T1–T3	Jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavien puhumisen taitojen harjoittelemine (esimerkiksi työpaikkahaastattelu, kokous, neuvottelu ja keskustelu; kiteytyneet fraasit ja muut ilmaisut)
	Puhe-esityksen pitäminen (esimerkiksi ryhmä- ja yksilöesitelmä, päättöyön suullinen esittely)
	Omien ja muiden vuorovaikutustaitojen erittelemine ja arvioimine
	S2 Tekstien tulkitseminen
T4–T5	Opiskelun, yhteiskunnan ja kulttuurin kannalta merkityksellisten tekstien kriittinen lukeminen ja analysoimine (esimerkiksi pohtiva teksti ja mediateksti)
	Tekstien tarkastelemine niissä esiintyvien arvojen ja ideologioiden kannalta (esimerkiksi tekstin näkökulma, kielikuva ja ironia)
	Kirjallisuuden tyylivirtaukset
	Omien ja muiden tekstien analysoimine ja palautteen antamine ja vastaanottamine
	S3 Tekstien tuottaminen
T6–T7	Tekstien tuottamine (esimerkiksi pohtiva teksti, referaatti, aineistopohjainen kirjoitelma, tutkielma, työpaikkahakemus)
	Yleiskielen hallinnan syventäminen (esimerkiksi lauseenvastikkeet ja sidoskeinot)
	Eri tyyli-lajien ja rekistereiden opiskeleminen (esimerkiksi puheen eri rekisterit)
	Oikeinkirjoituksen opiskeleminen
	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen
T8–T10	Kielen ymmärryksen syventäminen (esimerkiksi tekstin sävy, rektio)
	Kielellisen tietouden syventäminen (esimerkiksi Suomen kielitilanne, kielen kehityksen päävaiheet, suomen sukukielet, suomen kielen ominaispiirteet, vertailu oppilaille tuttuihin kieliin)
	Suomalaiseen kirjallisuuteen ja teatteriin perehtyminen (esimerkiksi kirjallisuuden historia ja yhteys maailmankirjallisuuteen)
	Median toimintatapoihin ja yhteiskunnalliseen merkitykseen tutustuminen
	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena
T11–T13	Eri tiedonalojen tekstien lukeminen ja sanaston opiskeleminen
	Kirjoittamisen, kuuntelemisen ja puhumisen harjoittelemine
	Tieto- ja viestintätekniisten taitojen vahvistaminen (esimerkiksi tiedonhankinta, tiedon prosessointi ja tiedon välittäminen)
	Oman oppimisen arvioinnin harjoittelemine

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.2 Toinen kotimainen kieli 7–9: ruotsin kielen B1-oppimäärä 7–9

Kielikasvatus

Kielitaidon kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu elinikäisenä prosessina. Monikielinen kompetenssi kehittyy kotona, koulussa ja vapaa-ajalla. Se koostuu äidinkielten ja muiden kielten sekä niiden murteiden eritasoisista taidoista. Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnassa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä.

Oppilaita ohjataan tiedostamaan sekä omaa että muiden kielellisten ja kulttuuristen identiteettien monikerroksisuutta. Myös vähemmistökielten ja uhanalaisten kielten merkitys tuodaan esiin opetuksessa. Opetus tukee oppilaiden monikielisyyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja kannustaa käyttämään vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Kielikasvatus edellyttää eri oppiaineiden yhteistyötä.

Toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet

Oulun normaalikoulun kieliohjelma on kuvattu opetussuunnitelman luvussa 1.4.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Toisen kotimaisen kielen opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisissa kieliympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan erilaisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Toisen kotimaisen kielen opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla Pohjoismaita. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Koulun kieltenopetuksen lähtökohtana on kielen käyttö eri tilanteissa. Se vahvistaa oppilaiden kielitietoisuutta ja eri kielten rinnakkaista käyttöä sekä monilukutaidon kehittymistä. Oppilaat oppivat tekemään havaintoja erikielisistä teksteistä ja vuorovaikutuksen käytänteistä, käyttämään kielitiedon käsitteitä tekstien tulkinnessa ja hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieliä. Oppilaat käyttävät eri kielten taitoaan kaiken oppimisen tukena eri oppiaineissa. Oppilaita ohjataan lukemaan kielitaidolleen sopivia tekstejä ja hankkimaan opiskelussa tarvittavaa tietoa eri kielillä. Opetus tukee oppilaiden monikielisyttä hyödyntämällä kaikkia, myös oppilaiden vapaa-ajalla käyttämiä kieliä. Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoaan rohkeasti.

Oppilaita rohkaistaan käyttämään ruotsin kieltä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokalla 6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alai- nen osaami- nen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 ohjata oppilasta tutustumaan pohjoismaiseen kieliympäristöön sekä Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin	S1	L2, L5
T2 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		

T3 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1
T4 kannustaa oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja ohjata oppilasta käyttämään ruotsia rohkeasti erilaisissa tilanteissa koulussa ja koulun ulkopuolella.	S2	L2, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L2, L4
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L2, L4
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	S3	L4, L5

Tavoitealueet **Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen** ja **Kieltenopiskelutaidot** sisältyvät kaikille vuosiluokille 7–9. Tavoitealue **Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa** (T5–T7) korostuu 7. vuosiluokalla. Tavoitealueet **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** ja **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** (T5–T9) painottuvat 8. vuosiluokan oppimäärässä. Tavoitealueet **Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä** ja **Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä** (T5–T9) korostuvat 9. vuosiluokan oppimäärässä.

Ruotsin kielen B1-oppimäärän opetuksen sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
	Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään suomen ja ruotsin kielen asema kansalliskielenä Suomessa, ohjata oppilasta havainnoimaan ja tunnistamaan ruotsin kieltä eri toimintaympäristöissä ja tutustuttaa oppilas Pohjois-	Havainnoidaan ruotsin kieltä eri toimintaympäristöissä kuten medioissa, kotona, harrastuksissa, matkustaessa ja muissa tilanteissa. Keskeisiä aiheita ovat suomenruotsalaiset, ruotsalaiset ja pohjoismaiset kieliympäristöt sekä Pohjoismaat ja niiden kulttuurit. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit. Pohditaan, miksi Suomessa on kaksi kansalliskieltä, suomi ja ruotsi, ja mikä niiden asema on. Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta oppia ruotsin kieltä.	L2, L5

maihin, suomenruotsalaiseen ja ruotsalaiseen kulttuuriin sekä suomenruotsalaisiin ja ruotsalaisiin kieliympäristöihin		
T2 tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä, ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ruotsin kielessä on ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena sekä hyödyntämään muita kieliä ruotsia opiskellessaan.	Herätellään oppilaiden kielitietoisuutta ja kehitetään oppilaan kielitietoa. Tutustutaan ruotsin kielen säännönmukaisuuksiin kielitiedon käsitteiden avulla ja harjoitellaan hyödyntämään niitä ruotsin kielen oppimisessa. Ruotsin kielen sanaston, ilmauksien, vakiintuneiden sanontojen ja rakenteiden opiskelu kytketään oppilaiden elämään ja arkeen liittyviin tilanteisiin, jolloin kielitietoa voidaan käyttää monipuolistamaan oppilaiden kielitaitoa.	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T3 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelusta ja asettamaan tavoitteita opiskelulle, ohjata oppilasta kokeilemaan monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä myös vuorovaikutuksessa toisten kanssa ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan ja kehittämään ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti myös tieto- ja viestintätekniologian avulla	Käytetään pitkäjänteiseen kielenopiskeluun ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia työtapoja. Asetetaan tavoitteita myös yhdessä ja osallistetaan oppilaita eri tavoin oppimistilanteiden suunnittelussa. Harjoitellaan monipuolisesti eri tapoja oppia ruotsin kieltä myös tieto- ja viestintätekniologian avulla. Opetellaan hyödyntämään itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä.	L1
T4 kannustaa oppilasta ymmärtämään ruotsin kielen taito tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista ja kannustaa oppilasta ruotsinkielisten toimintaympäristöjen löytämiseen ja hyödyntämiseen	Havainnoidaan ja pohditaan yhdessä, missä ruotsin kieltä käytetään ja hyödynnetään sekä, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä.	L2, L7
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia	Vuorovaikutusta harjoitellaan suullisesti ja kirjallisesti erilaisissa oppilaan elinpiiriin liittyvissä tilanteissa kuten	L4

käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	tervehtiminen, kuulumiset, omasta tai jonkun toisen elämästä kertominen ja erilaiset asiointitilanteet. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit. Vuorovaikutusta harjoitellaan eri viestintäkanavia käyttäen. Erilaisia vuorovaikutustilanteita harjoitellaan toiminnallisesti.	
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	Harjoitellaan eri tapoja pyytää toistoa, hidastusta ja selvennystä puhekumppanilta sekä ei-viestinnällisiä keinoja kuten ilmeitä ja eleitä viestin perille saamiseksi. Harjoitellaan eri tapoja käyttää kompensatiostrategioita kuten kiertoilmauksia. Vahvistetaan oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti.	L2, L4
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmauksien tuntemustaan	Harjoitellaan kohteliaasta kielen käyttöä kuten erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa viestintätilanteissa kulttuuriin sopivalla tavalla.	L2, L4, L6
	Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	Sanastoa, ilmauksia ja vakiintuneita sanontoja harjoitellaan oppilaiden elämään liittyvien aihepiirien yhteydessä. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus sekä oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit. Sanastoa, ilmauksia ja vakiintuneita sanontoja harjoitellaan monenlaisista puhutuista ja kirjoitetuista teksteistä. Harjoitellaan ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota.	L4
	Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja ja rakenteita harjoitellaan nuorten elämään liittyvissä luontevissa kielenkäyttötilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus sekä oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota. Harjoitellaan hyödyntämään foneettisia merkkejä ääntämisen opettelussa.	L4, L5

8. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	
	Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
T1 syventää oppilaan ymmärrystä suomen ja ruotsin kielen asemasta kansalliskielinä Suomessa ja syventää oppilaan tietoja pohjoismaisesta kieli- ja kulttuuriympäristöstä	Syvennetään oppilaan ymmärrystä suomen ja ruotsin kielen asemasta kansalliskielinä Suomessa. Tutustutaan erilaisiin ruotsin kielellä tarjottaviin palveluihin, mediaan, kulttuuriin ja koulutukseen. Syvennetään tietoa pohjoismaisista kieli- ja kulttuuriympäristöistä. Käsitellään valinnan mukaan Pohjoismaita yhdistäviä asioita, kuten historia, yhteiskuntajärjestelmä, perinteet ja luontosuhde. Tu-	L2, L5

sekä ohjata oppilasta tutustumaan Pohjoismaita yhdistäviin asioihin ja arvoihin	tustutaan Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin, kuten demokratia, tasa-arvo ja sananvapaus. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit.	
T2 tukea oppilaan kielellisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä sekä rohkaista tekemään havaintoja kielistä ja ohjata oppilasta huomaamaan yhtäläisyyksiä ja eroja suomen ja ruotsin kielen sekä muiden kielten välillä	Vahvistetaan oppilaiden kielitietoisuutta ja kehitetään oppilaan kielitietoa. Ruotsin kielen sanaston, ilmauksien, vaikiintuneiden sanontojen ja rakenteiden opiskelu kytkeään oppilaiden elämään ja arkeen liittyviin tilanteisiin, jolloin kielitietoa voidaan käyttää monipuolistamaan oppilaiden kielitaitoa. Harjoitellaan hyödyntämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena. Harjoitellaan hyödyntämään muita kieliä ruotsin kielen oppimisessa.	L1, L4
	Kielenopiskelutaidot	
T3 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelusta ja asettamaan tavoitteita opiskelulle. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Suunnitellaan toimintaa ja asetetaan tavoitteita myös yhdessä. Harjoitellaan monipuolisesti eri tapoja oppia ruotsin kieltä myös tieto- ja viestintäteknologian avulla ja opetellaan hyödyntämään itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä.		L1
T4 kannustaa oppilasta ymmärtämään ruotsin kielen taito tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttumista, kannustaa ja ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja käyttämään ruotsin kieltä rohkeasti eri tilanteissa myös koulun ulkopuolella	Pohditaan ruotsin kielen osaamisen merkitystä osana jatkuvaa oppimista ja omaa kielivarantoa. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää nyt ja tulevaisuudessa. Havainnoidaan ja pohditaan yhdessä, missä ruotsin kieltä käytetään ja hyödynnetään sekä, miten ruotsin kieli näkyy erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Hyödynnetään erilaisia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä.	L2, L7
	Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	

T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	Vuorovaikutustilanteiden sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Erilaisia vuorovaikutustilanteita harjoitellaan toiminnallisesti.	L4
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	Harjoitellaan eri tapoja pyytää toistoa, hidastusta ja selvennystä puhekumppanilta sekä ei-viestinnällisiä keinoja kuten ilmeitä ja eleitä viestin perille saamiseksi. Harjoitellaan eri tapoja käyttää kompensatiostrategioita kuten kiertoilmauksia. Vahvistetaan oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti.	L2, L4
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	Harjoitellaan kohteliaista kielen käyttöä kuten erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa viestintätilanteissa kulttuuriin sopivalla tavalla.	L2, L4, L6
	Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolle sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja ja rakenteita harjoitellaan nuorten elämään liittyvien aihepiirien yhteydessä. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus sekä oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit, tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaan omaan tulevaisuuteen liittyvät suunnitelmat. Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja rakenteita opetellaan monenlaisista puhutuista ja kirjoitetuista teksteistä. Harjoitellaan ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota.	L4
	Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja ja rakenteita harjoitellaan nuorten elämään liittyvissä luonteissa kielikäyttötilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit, kuten tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaan omaan tulevaisuuteen liittyvät suunnitelmat. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota. Harjoitellaan hyödyntämään foneettisia merkkejä ääntämisen opettelussa	L4, L5

9. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	
	Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
T1 syventää oppilaan ymmärrystä suomen ja ruotsin kielen asemasta kansalliskielinä Suomessa ja syventää oppilaan tietoja pohjoismaisesta kieli- ja kulttuuriympäristöstä sekä ohjata oppilasta tutustumaan Pohjoismaita yhdistäviin asioihin ja arvoihin	Syvennetään oppilaan ymmärrystä suomen ja ruotsin kielen asemasta kansalliskielinä Suomessa. Tutustutaan erilaisiin ruotsin kielellä tarjottaviin palveluihin, mediaan, kulttuuriin ja koulutukseen. Syvennetään tietoa pohjoismaisista kieli- ja kulttuuriympäristöistä. Käsitellään valinnan mukaan Pohjoismaita yhdistäviä asioita, kuten historia, yhteiskuntajärjestelmä, perinteet ja luontosuhde. Tutustutaan Pohjoismaita yhdistäviin arvoihin, kuten demokratia, tasa-arvo ja sananvapaus. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on myös oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit.	L2, L5
T2 tukea oppilaan kielillisen uteliaisuuden ja päättelykyvyn kehittymistä sekä rohkaista tekemään havaintoja kielistä ja ohjata oppilasta huomaamaan yhtäläisyyksiä ja eroja suomen ja ruotsin kielen sekä muiden kielten välillä	Vahvistetaan oppilaiden kielitietoisuutta ja kehitetään oppilaan kielitietoa. Ruotsin kielen sanaston, ilmauksien, vaikiintuneiden sanontojen ja rakenteiden opiskelu kytetään oppilaiden elämään ja arkeen liittyviin tilanteisiin, jolloin kielitietoa voidaan käyttää monipuolistamaan oppilaiden kielitaitoa. Harjoitellaan hyödyntämään ruotsin kielen säännönmukaisuuksia ja käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisen tukena. Harjoitellaan hyödyntämään muita kieliä ruotsin kielen oppimisessa.	L1, L4
	Kielenopiskelutaidot	
T3 ohjata oppilasta ottamaan vastuuta ruotsin kielen opiskelusta ja asettamaan tavoitteita opiskelulle, ohjata oppilasta kokeilemaan monipuolisia tapoja oppia ruotsin kieltä vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja kannustaa oppilasta harjaannuttamaan ja kehittämään ruotsin kielen taitoaan monipuolisesti myös tieto- ja viestintäteknologian avulla	Harjoitellaan ottamaan vastuuta omasta ruotsin kielen opiskelusta ja asettamaan tavoitteita ruotsin kielen opiskelulle. Käytetään itsenäiseen, pitkäjänteiseen työskentelyyn ja kriittiseen tiedonhankintaan ohjaavia toimintatapoja. Suunnitellaan toimintaa ja asetetaan tavoitteita myös yhdessä. Harjoitellaan monipuolisesti eri tapoja oppia ruotsin kieltä myös tieto- ja viestintäteknologian avulla ja opetellaan hyödyntämään itselle sopivia tapoja oppia ruotsin kieltä.	L1
T4 kannustaa oppilasta ymmärtämään ruotsin kielen taito tärkeänä osana jatkuvaa oppimista ja oman kielivarannon karttamista, kannustaa ja	Pohditaan ruotsin kielen osaamisen merkitystä osana jatkuvaa oppimista ja omaa kielivarantoa. Selvitetään, missä ruotsin taitoa tarvitaan ja missä sitä voi käyttää nyt ja tulevaisuudessa. Havainnoidaan ja pohditaan yhdessä, missä ruotsin kieltä käytetään ja hyödynnetään sekä, miten ruot-	L2, L7

ohjata oppilasta huomaamaan mahdollisuuksia käyttää ruotsin kieltä omassa elämässään ja käyttämään ruotsin kieltä rohkeasti eri tilanteissa myös koulun ulkopuolella	sin kieli näkyy erilaisissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Hyödynnetään erilaisia ruotsinkielisiä toimintaympäristöjä.	

	Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa	
T5 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	Vuorovaikutustilanteiden sisältöjä valittaessa näkökulmana on nuoren toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet, suuntautuminen toisen asteen opintoihin sekä tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Erilaisia vuorovaikutustilanteita harjoitellaan toiminnallisesti.	L4
T6 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	Harjoitellaan eri tapoja pyytää toistoa, hidastusta ja selvennystä puhekuppanilta sekä ei-viestinnällisiä keinoja kuten ilmeitä ja eleitä viestin perille saamiseksi. Harjoitellaan eri tapoja käyttää kompensatiostrategioita kuten kiertoilmauksia. Vahvistetaan oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti.	L2, L4
T7 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	Harjoitellaan kohteliaasta kielen käyttöä kuten erilaisia kohteliaisuuden ilmauksia rutiininomaisissa viestintätilanteissa kulttuuriin sopivalla tavalla.	L2, L4, L6

	Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä	
T8 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja ja rakenteita harjoitellaan nuorten elämään liittyvien aihepiirien yhteydessä. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus sekä oppilaita kiinnostavat ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit, tutustuminen nuorten työelämässä ja opiskelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaan omaan tulevaisuuteen liittyvät suunnitelmat. Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja rakenteita opetellaan monenlaisista puhutuista ja kirjoitetuista teksteistä. Harjoitellaan ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota.	L4
	Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä	
T9 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista erilaisista aiheista kiinnittäen huomiota myös	Sanastoa, ilmauksia, vakiintuneita sanontoja ja rakenteita harjoitellaan nuorten elämään liittyvissä luontevissa kielenkäyttötilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Sisältöjä valittaessa näkökulmana on ajankohtaisuus, oppilaiden kiinnostuksen kohteet ja oppilaille merkitykselliset aihepiirit, kuten tutustuminen nuorten työelämässä ja opis-	L4, L5

ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisiin rakenteisiin	kelussa tarvittavaan kielitaitoon sekä oppilaan omaan tulevaisuuteen liittyvät suunnitelmat. Harjoitellaan runsaasti ja monipuolisesti ruotsin kielen äänteitä, sanapainoa ja intonaatiota. Harjoitellaan hyödyntämään foneettisia merkkejä ääntämisen opettelussa.	
---	---	--

Ruotsin kielen B1-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Leikin, laulun, pelillisyyden ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Ruotsin kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai ruotsin kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ruotsin kielen B1-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua. Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut ruotsin kielen B1-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso oppiaineen valtakunnallisiin ruotsin kielen B1-oppimäärän päättöarvioinnin kriteereihin. Osaamisen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyä kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mi-

käli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.3 Vieraat kielet 7–9

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielen opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikie-lisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden kart-tuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle, leikillisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisisissa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kulttuureita. Sukupuolten tasa-arvoa kielivalinnoissa ja kielten opiskelussa vahvistetaan eri-laisia oppilaita kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itse-ään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilai-sia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpa-noissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ih-misten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mah-dollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppi-laille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilai-set kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välille sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kie-lillä tietoa.

15.4.3.1 Englannin kielen A-oppimäärä 7–9

Oppilaita rohkaistaan käyttämään englantia monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 2–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Useat oppilaat käyttävät englantia kasvavassa määrin vapaa-aikanaan. Tämä oppilaiden informaalin oppimisen kautta hankkima taito otetaan huomioon opetuksen suunnittelussa ja sisältöjä valittaessa.

Englannin opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun englannin kielellä eri oppiaineissa.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet englannin kielen A-oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Englannin oppiaineessa oppilasta ohjataan havainnoimaan englannin kielen ja sen kielialueen kulttuurien ominaispiirteitä itsenäisesti ja yhdessä pohtien. Oppilas käyttää monipuolisesti erilaisia vieraan kielen opiskelun työskentelytapoja, ja häntä rohkaistaan ottamaan aktiivinen rooli omassa oppimisessaan ja käyttämään itselleen parhaiten sopivia oppimisstrategioita. Opetus tukee oppilaan myönteisen kielenoppijaidentiteetin rakentumista, ja häntä rohkaistaan luovaan ja itsenäiseen kielen käyttöön. Oppilas asettaa omalle oppimiselleen tavoitteita sekä arvioi niiden toteutumista. Oppilas oppii hahmottamaan, miten kielen eri osa-alueet muodostavat kokonaisuuden ja ymmärtämään kielen erityislaatuisen roolin ihmisten välisessä viestinnässä. Pari- ja ryhmätyöskentely ovat luontevia opiskelumuotoja vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen osaamiseen tähtäävässä opetuksessa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas ymmärtää kielen olevan osa kulttuuria ja häntä ohjataan arvostamaan omaa kulttuurista taustaansa sekä kulttuurista moninaisuutta maailmanlaajuisesti. Oppilas tutustuu jo syvällisemmin englanninkielisen maailman kulttuureihin ja harjoittelee kulttuurisidonnaisten normien mukaisesta toimintaa monenlaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaan kasvua monipuoliseksi ja taitavaksi kielenkäyttäjäksi englannin kielellä sekä rohkaistaan häntä itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti, ja oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia myös kansainväliseen yhteistyöhön.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Englannin oppiaineessa harjoitellaan toimimaan taitavasti monipuolisissa arkipäivän tilanteissa englannin kielellä. Oppilasta ohjataan ymmärtämään englannin kielen asema kansalaistaitona jokapäiväisessä elämässä sekä globaalin kommunikaation välineenä.

L4 Monilukutaito

Oppilasta ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan monenlaisia englanninkielisiä tekstejä eri yhteyksissä. Oppilas etsii itselle sopivia englanninkielisiä tekstejä monipuolisista lähteistä sekä arvioi kriittisesti hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen mediassa ja kansainvälisissä yhteyksissä. Oppilasta ohjataan analyttiseen, kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tvt) hyödynnetään monipuolisesti englannin opetuksessa. Tvt on luonteva osa kielen pelillistä ja luovaa oppimista. Oppilas käyttää tvt:tä oppimisen välineenä tiedon hakemiseen, monenlaisten tekstien etsimiseen, työstämiseen ja tuottamiseen sekä vuorovaikutukseen myös kansainvälisissä yhteyksissä. Oppilas osaa toimia turvallisesti ja vastuullisesti englanninkielisissä tietoverkkoympäristöissä. Oppilas ymmärtää kielenkäytön eroavaisuuksia erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Englannin oppiaineessa oppilas harjoittelee työskentelyä yksin sekä yhteistyössä muiden kanssa. Oppilasta ohjataan toimimaan yritteliäästi sekä ottamaan vastuuta omasta työskentelystään. Häntä rohkaistaan tunnistamaan omat vahvuutensa sekä kiinnostumaan erilaisista asioista myös englannin kieltä hyödyntäen. Oppilas ymmärtää englannin kielen merkityksen ja vuorovaikutustaidot osana tulevaisuuden työelämää. Oppilas harjoittelee työelämän arkisia vuorovaikutustilanteita englannin kielellä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Englannin oppiaineessa oppilas osallistuu luokkayhteisön toimintaan erilaisissa vuorovaikutteisissa tilanteissa. Oppilas osaa ilmaista oman mielipiteensä englannin kielellä ja harjoittelee erilaisia yhteiskunnallisia vaikuttamistapoja, kuten mielipidekirjoituksen tuottamista. Oppilas pohtii omien valintojen ja tekojen merkitystä suhteessa itseensä ja ympäristöönsä.

Englannin kielen A-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia englannin asemaa ja variantteihin liittyviä ilmiöitä ja arvoja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurienvälistä toimintakykyä	S1	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia englanninkielisiä sisältöjä ja toimintaympäristöjä, jotka laajentavat käsitystä globalisoituvasta maailmasta ja siinä toimimisen mahdollisuuksista	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia englannin kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L3
Kielenopiskelutaidot		

T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen	S2	L1, L3
T5 kehittää oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kieltenopiskelun valmiuksia	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta osallistumaan keskusteluihin monenlaisista oppilaiden ikätasolle ja elämäkokemukseen sopivista aiheista, joissa käsitellään myös mielipiteitä	S3	L4
T7 tukea oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä, kompensatiokeinojen käytössä ja merkitysneuvottelun käymisessä	S3	L4, L6
T8 auttaa oppilasta tunnistamaan viestinnän kulttuurisia piirteitä ja tukea oppilaan rakentavaa kulttuurienvälistä viestintää	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia kuulla ja lukea monenlaisia itselleen merkityksellisiä yleiskielisiä ja yleistajuisia tekstejä erilaisista lähteistä sekä tulkita niitä käyttäen erilaisia strategioita	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 ohjata oppilasta tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä aiheista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen	S3	L5, L6

Englannin kielen A-oppimäärän oppimisen keskeiset tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Oppimisen tavoitteet	
Oppilas harjoittelee kertomista ja kuvailemista sekä arkipäivän puhetilanteissa toimimista. Hän tulkitsee eri kielialueilta tulevia puhujia erilaisissa tilanteissa. Hän tuottaa itsenäisesti suullisia ja kirjallisia tekstejä arkipäiväisistä aiheista. Hän syventää osaamistaan alakoulussa opituista rakenteista ja pyrkii niiden avulla sujuvaan kommunikatiiviseen kielenkäyttöön. Häntä ohjataan rakentamaan itseluottamusta englannin kielen itsenäisenä käyttäjänä.	
Tavoitteet	Sisällöt
S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen	
T1–T3	- Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. - Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. - Otetaan selkoa englanninkielisen kielialueen kulttuureista ja elämänmuodoista. - Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. - Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.
S2 Kielenopiskelutaidot	
T4, T5	- Vahvistetaan kieltenopiskelutaitoja. - Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.

	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T6–T8	Taito toimia vuorovaikutuksessa - Käsitellään seuraavia aihepiirejä: perhe ja ystävät, harrastukset ja muut ajanvietteet, koulu, ruoka, asuminen, pukeutuminen, ulkonäkö, Suomen ja englantilaisen kielialueen maantuntemus. - Harjoitellaan seuraavia vuorovaikutustilanteita: kysyminen ja vastaaminen, tervehtiminen ja esitteleminen, kertominen, kuvaileminen.
T9	Taito tulkita tekstejä - Harjoitellaan toisten kuuntelemista ja ymmärtämistä. - Tulkitaan lyhyitä suullisia tekstejä. - Tulkitaan monipuolisia kirjallisia tekstejä. - Tutustutaan englanninkielisen kielialueen eri aksentteihin.
T10	Taito tuottaa tekstejä - Harjoitellaan ja kehitetään taitoa keskustella ohjatuissa ja vapaissa pari- ja ryhmäkeskusteluissa. - Luetaan tekstejä ääneen. - Tuotetaan arkipäiväisiä, lyhyitä ja yksinkertaisia viestejä, kuvauksia ja kertomuksia.
T9, T10	Rakenteet - perusaikamuodot - suora esitys ja kysymyslauseet - kestopreesens ja -imperfekti - adjektiivien vertailu - there is/are - artikkelit - s-genetiivi - epäsäännöllisiä verbejä - prepositioita - pronomineja

8. vuosiluokka	
Oppimisen tavoitteet	
Oppilas harjoittelee tuottamaan ja tulkitsemaan tekstejä sekä arkipäivän tilanteista että abstrakteista aiheista. Hän kiinnittää huomioita kohteliaaseen kielenkäyttötapaan sekä pystyy käyttämään keskusteluissa tarvittavia kielenkäytön strategioita. Hän syventää rakenteiden tuntemustaan ja pyrkii kehittämään sujuvaa viestin välittämistä. Hän rakentaa itseluottamustaan kielenkäyttäjänä yhä eteenpäin.	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1–T3	- Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielellisistä oikeuksista. - Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. - Otetaan selkoa englanninkielisen kielialueen kulttuureista ja elämänmuodoista. - Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. - Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T4, T5	- Vahvistetaan kielenopiskelutaitoja.

	- Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T6–T8	Taito toimia vuorovaikutuksessa - Käsitellään seuraavia aihepiirejä: harrastukset, vapaa-aika, ulkoilu, lomailu, onnettomuudet, vaikeudet, liikkuminen, matkustaminen, liikenne, ihmissuhteet, ympäristöystävällisyys, eettiset valinnat, terveys, ostoksien tekeminen, englantilaisen kielialueen maantuntemus. - Harjoitellaan seuraavia vuorovaikutustilanteita: kohtelias keskustelu, ohjeiden antaminen, kertominen, kuvaileminen, luokan edessä esiintyminen, asioiminen, mielipiteiden tiedustelu ja ilmaiseminen.
T9	Taito tulkita tekstejä - Harjoitellaan toisten kuuntelemista ja ymmärtämistä. - Tulkitaan monipuolisia suullisia ja kirjallisia tekstejä. - Opetellaan brittienglannin ja amerikanenglannin eroavaisuuksia.
T10	Taito tuottaa tekstejä - Kehitetään taitoa keskustella ryhmässä ja parin kanssa. - Tuotetaan viestejä, kuvauksia ja kertomuksia arkipäiväisistä sekä abstrakteista aihepiireistä. - Harjoitellaan tekstien tiivistämistä.
T9, T10	Rakenteet - aikamuotojen kertaus - tulevan ajan ilmaisut - ehtolauseet - sanajärjestys - laskettavat ja ei-laskettavat substantiivit - adverbbit - genetiivi - liitekysymys - infinitiivi - ing-muoto - epä säännöllisiä verbejä - prepositioita - pronomineja - maantieteelliset nimet, maat, kansallisuudet, kielet

9. vuosiluokka	
Oppimisen tavoitteet	
Oppilas harjoittelee tuottamaan ja tulkitsemaan monimuotoisia ja monipuolisia tekstejä. Hän opiskelee eri tilanteissa vaadittavia kielenkäytön strategioita. Hän edelleen kertaan ja syventää rakenteiden tuntemustaan ja kehittää itseään sujuvana kielenkäyttäjänä. Hän rakentaa kielenkäyttäjän itsetuottamustaan eritoten kommunikatiivisesta näkökulmasta.	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1–T3	- Rakennetaan ymmärrystä maailman moni- ja rinnakkaiskielisyydestä sekä kielillisistä oikeuksista. - Tutkitaan englannin kielen kehittymistä globaaliksi lingua francaksi. - Otetaan selkoa englanninkielisen kielialueen kulttuureista ja elämänmuodoista.

	- Käytetään sellaisia kielitiedon käsitteitä, jotka auttavat oppilaita englannin kielen opiskelussa sekä kielten välisessä vertailussa. - Hankitaan tietoa joistakin englannin kielen varianteista.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T4, T5	- Vahvistetaan kielenopiskelutaitoja. - Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä, tiedon hakemista ja tiedon luotettavuuden arviointia.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T6-T8	Taito toimia vuorovaikutuksessa - Käsitellään seuraavia aihepiirejä: ystävyssuhteet, seurustelu, koulu, opiskelu, koulutus, menneisyys ja tulevaisuus, työ, ammatit, media, terveys, sairastaminen, ympäröivä maailma, luonnonsuojelu, kulttuuri, englantilaisen kielialueen maantuntemus. - Harjoitellaan seuraavia vuorovaikutustilanteita: ohjeiden kysyminen ja antaminen, kohtelias keskustelu, asioiminen, medioiden käyttö, väittelemine ja mielipiteen ilmaiseminen, selittäminen, reagoiminen.
T9	Taito tulkita tekstejä - Harjoitellaan toisten kuuntelemista ja ymmärtämistä. - Tulkitaan monipuolisia suullisia ja kirjallisia tekstejä.
T10	Taito tuottaa tekstejä - Kehitetään taitoa keskustella ryhmässä ja parin kanssa. - Harjoitellaan sujuvaa kielenkäyttöä. - Tutustutaan intonaatioon. - Tuotetaan yhtenäisiä tekstejä.
T9, T10	Rakenteet - aikamuodot ja sanajärjestys - passiivi - relatiivilauseet ja -pronominit - suora ja epäsuora esitys - futuuri ja konditionaalit sekä niiden ehtolauseet - apuverbit - lukusanat - adverbien vertailu - paljoussanat - liitekysymys - epäsäännöllisiä verbejä - prepositioita - pronomineja

Englannin kielen A-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Oulun normaalikoulussa voidaan hyödyntää koulussa olevia joustavia oppimisympäristöjä, kuten koulukirjastoa ja TUKEMO-tilaa, sekä verkkopohjaisia oppimisympäristöjä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä

myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Oulun normaalikoulussa tätä voidaan toteuttaa muun muassa kansainvälisten oppimisprojektien yhteydessä. Englantia käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki englannin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runsas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Tuen muotoja ovat muun muassa opetuksen eriyttäminen, oppisisältöjen mukauttaminen, ennakoiva tukiopetus, joustava ryhmittely sekä osa-aikainen erityisopetus. Tarvittaessa oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma. Luokassa järjestettävän tukiopetuksen voi toteuttaa myös opetusharjoittelija. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai englantia entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi englannin kielen A-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Englannin arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaiden osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Opinnoissa edistymisen kannalta on keskeistä, että oppimista arvioidaan monin eri tavoin, kuten jatkuvan arvioinnin keinoin (muun muassa koti- ja tuntitehtävien osaaminen, yhteiseen työskentelyyn osallistuminen, projektityöskentely ja motivoituneisuus), kirjallisin ja suullisin kokein sekä itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin arvioitaviin tavoitteisiin kommunikatiivisuutta painottaen, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut englannin kielen A-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso englannin kielen A-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.3.2 Ranskan kielen A2-oppimäärä 7–9

Kielikasvatus

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 4–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa ja tarpeen mukaan asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Ranskan kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun ranskan kielellä eri oppiaineissa.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ranskan oppiaineessa oppilasta ohjataan havainnoimaan ranskan kielen ja sen kielialueen kulttuurien ominaispiirteitä itsenäisesti ja yhdessä pohtien. Oppilas käyttää monipuolisesti erilaisia vieraan kielen opiskelun työskentelytapoja, ja häntä rohkaistaan ottamaan aktiivinen rooli omassa oppimisessaan ja käyttämään itselleen parhaiten sopivia oppimisstrategioita. Opetus tukee oppilaan myönteisen kielenoppijaidentiteetin rakentumista, ja häntä rohkaistaan luovaan ja itsenäiseen kielen käyttöön. Oppilas asettaa omalle oppimiselleen tavoitteita sekä arvioi niiden toteutumista. Oppilas oppii hahmottamaan, miten kielen eri osa-alueet muodostavat kokonaisuuden ja ymmärtämään kielen erityislaatuisen roolin ihmisten välisessä viestinnässä. Pari- ja ryhmätyöskentely ovat luontevia opiskelumuotoja vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen osaamiseen tähtäävässä opetuksessa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas ymmärtää kielen olevan osa kulttuuria ja häntä ohjataan arvostamaan omaa kulttuurista taustaansa sekä kulttuurista moninaisuutta maailmanlaajuisesti. Oppilas tutustuu jo syvällisemmin ranskankielisen maailman kulttuureihin ja harjoittelee kulttuurisidonnaisten normien mukaisesta toimintaa monenlaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaan kasvua monipuoliseksi ja taitavaksi kielenkäyttäjäksi ranskan kielellä sekä rohkaistaan häntä itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti, ja oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia myös kansainväliseen yhteistyöhön.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Ranskan oppiaineessa harjoitellaan toimimaan taitavasti monipuolisissa arkipäivän tilanteissa ranskan kielellä. Oppilasta ohjataan ymmärtämään ranskan kielen asema kansalaistaitona jokapäiväisessä elämässä sekä globaalin kommunikaation välineenä.

L4 Monilukutaito

Oppilasta ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan monenlaisia ranskankielisiä tekstejä eri yhteyksissä. Oppilas etsii itselle sopivia ranskankielisiä tekstejä monipuolisista lähteistä sekä arvioi kriittisesti hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen mediassa ja kansainvälisissä yhteyksissä. Oppilasta ohjataan analyttiseen, kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti ranskan opetuksessa. Tv on luonteva osa kielen pelillistä ja luovaa oppimista. Oppilas käyttää tv:tä oppimisen välineenä tiedon hakemiseen, monenlaisten tekstien etsimiseen, työstämiseen ja tuottamiseen sekä vuorovaikutukseen myös kansainvälisissä yhteyksissä. Oppilas osaa toimia turvallisesti ja vastuullisesti ranskankielisissä tietoverkkoympäristöissä. Oppilas ymmärtää kielenkäytön eroavaisuuksia erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Ranskan oppiaineessa oppilas harjoittelee työskentelyä yksin sekä yhteistyössä muiden kanssa. Oppilasta ohjataan toimimaan yritteliäästi sekä ottamaan vastuuta omasta työskentelystään. Häntä rohkaistaan tunnistamaan omat vahvuutensa sekä kiinnostumaan erilaisista asioista myös ranskan kieltä hyödyntäen. Oppilas ymmärtää ranskan kielen merkityksen ja vuorovaikutustaidot osana tulevaisuuden työelämää. Oppilas harjoittelee työelämän arkisia vuorovaikutustilanteita ranskan kielellä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Ranskan oppiaineessa oppilas osallistuu luokkayhteisön toimintaan erilaisissa vuorovaikutteisissa tilanteissa. Oppilas osaa ilmaista oman mielipiteensä ranskan kielellä ja harjoittelee erilaisia yhteiskunnallisia vaikuttamistapoja, kuten mielipidekirjoituksen tuottamista. Oppilas pohtii omien valintojen ja tekojen merkitystä suhteessa itseensä ja ympäristöönsä.

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 edistää oppilaan taitoa pohtia opiskeltavan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään	S1	L1, L2
T2 kannustaa löytämään kiinnostavia kohdekielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa	S1	L1, L2
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia kohdekielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena	S1	L1, L4
Kielenopiskelutaidot		
T4 rohkaista oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja	S2	L1, L3

yhteistyössä sekä ohjata oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen		
T5 tukea oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan	S2	L1
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T6 rohkaista oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti	S3	L4
T7 ohjata oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteessa sekä syventämään taitoaan käyttäen kohdekielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota	S3	L4, L6
T8 ohjata oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista	S3	L2
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T9 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa, ja ohjata käyttämään tulkinnassa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T10 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin	S3	L5, L6

Ranskan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1	Opettaja ohjaa oppilasta pohtimaan ranskan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään. Oppilas tutustuu ranskan kielen asemaan liittyviin ilmiöihin.
T2	Opettaja kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ranskankielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa. Oppilas harjoittelee etsimään mahdollisuuksia oppia ranskankielisissä toimintaympäristöissä.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T3	Opettaja ohjaa oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ranskan kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. Oppilas harjoittelee tekemään havaintoja ranskan kielestä ja kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas tutustuu keskeisiin kielitiedon käsitteisiin.
T4	Opettaja rohkaisee oppilasta asettamaan tavoitteita ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjaa oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Oppilas opettelee asettamaan omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioimaan opiskelutapojaan. Oppilas harjoittelee toimimaan vuorovaikutustilanteessa toisia kannustaen.

T5	Opettaja tukee oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan. Oppilas opettelee käyttämään ranskan kielen taitoaan myös koulun ulkopuolella ja pohtii, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T6	Opettaja rohkaisee oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti. Oppilas harjoittelee jokapäiväisiä viestintätilanteita ja aloitteellista toimintaa niissä.
T8	Opettaja ohjaa oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista. Oppilas harjoittelee käyttämään kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisimpiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas opettelee keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
T4–T8	Viestintätehtävät Kerrataan 4.- 6. luokan viestintätilanteita. Keskeisiä tilanteita ovat perheestä, asumisesta, koulusta ja vapaa-ajan harrastuksista sekä säästä ja lomasuunnitelmista kertominen, tapaamisesta sopiminen, ulkonäön kuvaileminen, ruokaostoksilla ja julkisessa liikenteessä toimiminen sekä ruokailu kahvilassa ja ravintolassa ja mielipiteen ilmaiseminen.
T4–T8	Taito tulkita tekstejä Havainnoidaan ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Luetaan ja kuunnellaan monenlaisia tekstejä ja harjoitellaan ymmärtämään helppoja suullisia ja kirjallisia viestejä eri viestintäkanavia hyödyntäen.
T4–T8	Taito tuottaa tekstejä Harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Kirjoitetaan lyhyitä viestejä ja kuvauksia.
T6–T8	Rakenteet Kerrataan alakoulussa opittuja rakenteita, muun muassa I-luokan verbien preesensmuotoja, kysymysten ja vastausten muodostamista, kieltomuotoja, partitiivi. Syvennytään II ja III -verbiluokkien taivuttamiseen preesensissä. Kerrataan epäsuorallisia verbejä.

8. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T2	Opettaja kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia ranskankielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa. Oppilas harjoittelee etsimään mahdollisuuksia oppia ranskankielisissä toimintaympäristöissä.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T3	Opettaja ohjaa oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ranskan kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena.

	Oppilas harjoittelee tekemään havaintoja ranskan kielestä ja kielen säännönmukaisuuksista ja soveltamaan johtopäätöksiään sekä vertaamaan sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tutustuu ranskan kielen keskeisiin kielitiedon käsitteisiin.
T4	Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuk- sien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T7	Opettaja ohjaa oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteissa sekä syventämään tai- toaan käyttäen ranskankielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täy- teilmauksia ja muuta kompensatiota. Oppilas opettelee reagoimaan viesteihin samoja keinoja käyttämällä.
T9	Opettaja tarjoaa oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirtei- siä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa ja ohjaa käyttämään tulkinnessa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä. Oppilas opettelee seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistamaan usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtämään pääasiat tuttua sanas- toa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas harjoittelee päät- telemään tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
T6–T8	Viestintätehtävät Keskeisiä viestintätilanteita ovat Suomesta ja luonnosta kertominen, tien kysyminen ja neuvominen, lomasta kertominen, matkasuunnitelmista kertominen ja eri maiden ni- meäminen, Ranskan aluejakoon ja ruokakulttuuriin tutustuminen. Kreolikieleen (Mar- tinique) ja Quebecin ranskaan tutustuminen, entisiin ranskan siirtomaihin perehtymi- nen.
T6–T8	Taito tulkita tekstejä Havainnoidaan ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Luetaan ja kuunnellaan eritasoisia tekstejä ja harjoitellaan ymmärtämään suullisia ja kirjallisia viestejä eri viestintäkanavia hyödyntäen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Ha- vainnoidaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Oppilasta kannustetaan tutustumaan autenttiseen materiaaliin.
T6–T8	Taito tuottaa tekstejä Harjoitellaan luontevaa ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaa- tiota. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita parityönä, ryhmissä ja myös tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäen. Opetellaan kuvailemaan ja kertomaan menneestä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella myös vaativampia kielenkäyttötilanteita.
T6–T8	Rakenteet Menneestä ajasta kertominen passé composé –aikamuotoa käyttämällä. Lisää epäsaan- nöllisiä verbejä. Kysymyksen erilaiset muodostamistavat. Adjektiivien sekä adverbien muodostus ja vertailu. Suorat objektipronominit (COD) ja epäsuorat objektipronominit (COI) sekä objektipronominin paikka perfektilauseessa ja verbin perusmuodon kanssa. Demonstratiivi-, indefiniitti- ja relatiivipronomineja.

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

T3	Opettaja ohjaa oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia ranskan kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. Oppilas tunnistaa ranskan kielen säännönmukaisuuksia ja soveltaa johtopäätöksiään sekä vertaa, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas käyttää opiskelunsa apuna ranskan kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T4	Opettaja rohkaisee oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjaa oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Oppilas asettaa omia kielenopiskelutavoitteita ja arvioi opiskelutapojaan. Oppilas toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen.
T7	Opettaja ohjaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten. Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T10	Opettaja tarjoaa oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin. Oppilas harjoittelee kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas opettelee perussanastoa ja keskeisimpiä rakenteita. Oppilas harjoittelee soveltamaan ääntämisen perussääntöjä.
T10	Opettaja tarjoaa oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin. Oppilas harjoittelee ääntämään luontevasti ja kertomaan tutuista ja itselleen tärkeistä asioista sekä kirjoittamaan viestejä arkipäivän tilanteissa.
T6–T10	Viestintätehtävät Keskeisiä viestintätilanteita ovat edelleen ranskankielisiin maihin, kulttuuriin, historiaan ja politiikkaan tutustuminen. Tulevaisuuden suunnitteleminen ja oman identiteetin etsiminen. Opiskelusta ja ammattihaaveista kertominen. Tietotekniikan sanastoon tutustuminen ja nettikiusaaminen. Kestävästä kehityksestä puhuminen. Terveystestä huolehtiminen ja lääkärissä asioiminen.
T6–T10	Taito tulkita tekstejä Havainnoidaan ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Luetaan ja kuunnellaan eritasoisia tekstejä ja harjoitellaan ymmärtämään suullisia ja kirjallisia viestejä eri viestintäkanavia hyödyntäen. Tulkitaan monenlaisia tekstejä, kuten kertovia, kuvaavia ja selväpiirteisiä asiategstejä. Havainnoidaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Oppilasta kannustetaan tutustuman autenttiseen materiaaliin esimerkiksi hakemalla lisätietoa teksteissä esitellyistä paikoista. Opetellaan löytämään ranskankielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon ranskan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.
T6–T10	Taito tuottaa tekstejä

	Harjoitellaan luontevaa ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytimiä ja intonaatiota. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita parintyönä, ryhmissä ja myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Opetellaan kuvailemaan ja kertomaan menneestä sekä tulevaisuuden suunnitelmista. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen mahdollisesti myös autenttisissa viestintätilanteissa esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikkaa hyväksikäyttäen.
T1–T10	Rakenteet Kerrataan jo opittuja rakenteita. Opetellaan pronominaalit en ja y. Opetellaan sidosanoja ja lauseenvastikkeita. Tutustutaan subjunktiivi-, konditionaali- ja futuurimuotoihin.

Ranskan kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki vieraan ranskan A2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runkas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyneille tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi ranskan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaista autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen A2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen A2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.3.3 Saksan kielen A2-oppimäärä 7-9

Kielikasvatus

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Oppilaita rohkaistaan käyttämään kaikkia opiskelemissään kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on tukea oppilasta vuosiluokilla 4–6 saavutettujen taitojen syventämisessä, kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielillä.

Saksan kielen opetusta voidaan integroida eri oppiaineiden ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien opetukseen ja päinvastoin. Oppilaita rohkaistaan tiedonhakuun saksan kielellä eri oppiaineissa.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet saksan kielen A2-oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Saksan oppiaineessa oppilasta ohjataan havainnoimaan saksan kielen ja sen kielialueen kulttuurien ominaispiirteitä itsenäisesti ja yhdessä pohtien. Oppilas käyttää monipuolisesti erilaisia vieraan kielen opiskelun työskentelytapoja, ja häntä rohkaistaan ottamaan aktiivinen rooli omassa oppimisessaan ja käyttämään itselleen parhaiten sopivia oppimisstrategioita. Opetus tukee oppilaan myönteisen kielenoppijaidentiteetin rakentumista, ja häntä rohkaistaan luovaan ja itsenäiseen kielen käyttöön. Oppilas asettaa omalle oppimiselleen tavoitteita sekä arvioi niiden toteutumista. Oppilas oppii hahmottamaan,

miten kielen eri osa-alueet muodostavat kokonaisuuden ja ymmärtämään kielen erityislaatuisen roolin ihmisten välisessä viestinnässä. Pari- ja ryhmätyöskentely ovat luontevia opiskelumuotoja vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen osaamiseen tähtäävässä opetuksessa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas ymmärtää kielen olevan osa kulttuuria ja häntä ohjataan arvostamaan omaa kulttuurista taustaansa sekä kulttuurista moninaisuutta maailmanlaajuisesti. Oppilas tutustuu jo syvällisemmin saksankielisen maailman kulttuureihin ja harjoittelee kulttuurisidonnaisten normien mukaisesta toimintaa monenlaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaan kasvua monipuoliseksi ja taitavaksi kielenkäyttäjäksi saksan kielellä sekä rohkaistaan häntä itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti, ja oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia myös kansainväliseen yhteistyöhön.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Saksan oppiaineessa harjoitellaan toimimaan taitavasti monipuolisissa arkipäivän tilanteissa saksan kielellä. Oppilasta ohjataan ymmärtämään saksan kielen asema kansalaistaitona jokapäiväisessä elämässä sekä globaalin kommunikaation välineenä.

L4 Monilukutaito

Oppilasta ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan monenlaisia saksankielisiä tekstejä eri yhteyksissä. Oppilas etsii itselle sopivia saksankielisiä tekstejä monipuolisista lähteistä sekä arvioi kriittisesti hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen mediassa ja kansainvälisissä yhteyksissä. Oppilasta ohjataan analyttiseen, kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa (tv) hyödynnetään monipuolisesti saksan opetuksessa. Tv on luonteva osa kielen pelillistä ja luovaa oppimista. Oppilas käyttää tv:tä oppimisen välineenä tiedon hakemiseen, monenlaisten tekstien etsimiseen, työstämiseen ja tuottamiseen sekä vuorovaikutukseen myös kansainvälisissä yhteyksissä. Oppilas osaa toimia turvallisesti ja vastuullisesti saksankielisissä tietoverkko-ympäristöissä. Oppilas ymmärtää kielenkäytön eroavaisuuksia erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Saksan oppiaineessa oppilas harjoittelee työskentelyä yksin sekä yhteistyössä muiden kanssa. Oppilasta ohjataan toimimaan yritteliäästi sekä ottamaan vastuuta omasta työskentelystään. Häntä rohkaistaan tunnistamaan omat vahvuutensa sekä kiinnostumaan erilaisista asioista myös saksan kieltä hyödynnäen. Oppilas ymmärtää saksan kielen merkityksen ja vuorovaikutustaidot osana tulevaisuuden työelämää. Oppilas harjoittelee työelämän arkisia vuorovaikutustilanteita saksan kielellä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Saksan oppiaineessa oppilas osallistuu luokkayhteisön toimintaan erilaisissa vuorovaikutteisissa tilanteissa. Oppilas osaa ilmaista oman mielipiteensä saksan kielellä ja harjoittelee erilaisia yhteiskunnallisia

vaikuttamistapoja, kuten mielipidekirjoituksen tuottamista. Oppilas pohtii omien valintojen ja tekojen merkitystä suhteessa itseensä ja ympäristöönsä.

Saksan kielen A2-oppimäärän opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1	Opettaja ohjaa oppilasta pohtimaan saksan kielen asemaan liittyviä arvoja ja ilmiöitä ja antaa oppilaalle valmiuksia kehittää kulttuurien välistä toimintakykyään. Oppilas tutustuu saksan kielen asemaan liittyviin ilmiöihin.
T2	Opettaja kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia saksankielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa. Oppilas harjoittelee etsimään mahdollisuuksia oppia saksankielisissä toimintaympäristöissä.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T3	Opettaja ohjaa oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia saksan kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. Oppilas harjoittelee tekemään havaintoja saksan kielestä ja kielen säännönmukaisuuksista. Oppilas tutustuu saksan kielen keskeisiin kielitiedon käsitteisiin.
T4	Opettaja rohkaisee oppilasta asettamaan tavoitteita ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjaa oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Oppilas opettelee asettamaan omia kielenopiskelutavoitteitaan ja arvioimaan opiskelutapojaan. Oppilas harjoittelee toimimaan vuorovaikutustilanteessa toisia kannustuen.
T5	Opettaja tukee oppilaan itsenäisyyttä ja taitoa soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä kehittää elinikäisen kielenopiskelun valmiuksiaan. Oppilas opettelee käyttämään saksan kielen taitoaan myös koulun ulkopuolella ja pohdii, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T6	Opettaja rohkaisee oppilasta harjoittelemaan monenlaisia jokapäiväisiä viestintätilanteita sekä toimimaan niissä aloitteellisesti. Oppilas harjoittelee jokapäiväisiä viestintätilanteita ja aloitteellista toimintaa niissä.
T8	Opettaja ohjaa oppilasta kiinnittämään huomiota kulttuurisesti sopivaan kielenkäyttöön viestinnässä, johon liittyy mielipiteiden ja asenteiden esiin tuomista. Oppilas harjoittelee käyttämään kieltä yksinkertaisella tavalla kaikkein keskeisiin tarkoituksiin, kuten tiedonvaihtoon sekä mielipiteiden ja asenteiden asianmukaiseen ilmaisemiseen. Oppilas opettelee keskustelemaan kohteliaasti käyttäen tavanomaisia ilmauksia ja perustason viestintärutiineja.
T4–T8	Viestintätehtävät

	Kerrataan 4.- 6. luokan viestintätilanteita. Keskeisiä tilanteita ovat perheestä, asumisesta, koulusta ja vapaa-ajan harrastuksista sekä säästä ja lomasuunnitelmista kertominen, tapaamisesta sopiminen, ulkonäön kuvaileminen, ruokaostoksilla toimiminen sekä ruokailu kahvilassa ja ravintolassa ja mielipiteen ilmaiseminen.
T4-T8	Taito tulkita tekstejä Havainnoidaan ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Luetaan ja kuunnellaan monenlaisia tekstejä ja harjoitellaan ymmärtämään helppoja suullisia ja kirjallisia viestejä eri viestintäkanavia hyödyntäen.
T4-T8	Taito tuottaa tekstejä Harjoitellaan runsaasti ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Opetellaan kuvailemaan ja kertomaan menneestä. Kirjoitetaan lyhyitä viestejä ja kuvauksia.
T6-T8	Rakenteet Kerrataan alakoulussa opittuja rakenteita muun muassa verbien preesensmuotoja ja kysymysten ja vastausten muodostamista sekä kieltomuotoja. Harjoitellaan modaaliverbejä. Harjoitellaan substantiivien artikkelien käyttöä ja akkusatiivia sekä akkusatiiviprepositioita. Kerrataan ja opetellaan substantiivien datiiivi ja datiiiviprepositiot sekä pronominiin datiiivimuodot. Kerrataan ja opetellaan vaihtoprepositiot. Opetellaan adjektiivin vertailumuodot. Opetellaan säännöllisten ja epäsäännöllisten verbien perfektimuotoja. Kerrataan ja opetellaan sanajärjestys pää- ja sivulauseessa.

8. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T2	Opettaja kannustaa oppilasta löytämään kiinnostavia saksankielisiä toimintaympäristöjä, jotka laajentavat oppilaan maailmankuvaa. Oppilas harjoittelee etsimään mahdollisuuksia oppia saksankielisissä toimintaympäristöissä.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T3	Opettaja ohjaa oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia saksan kielessä on, miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. Oppilas harjoittelee tekemään havaintoja saksan kielestä ja kielen säännönmukaisuuksista ja soveltamaan johtopäätöksiään sekä vertaamaan sitä, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas tutustuu saksan kielen keskeisiin kielitiedon käsitteisiin.
T4	Harjoitellaan oppimateriaalin monipuolista käyttöä, sanastojen käyttöä, kokonaisuuksien hahmottamista, ryhmittelyä ja tiedon hakemista.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T7	Opettaja ohjaa oppilasta olemaan aktiivinen viestintätilanteissa sekä syventämään taitoaan käyttäen saksankielisiä viestinnän keinoja, vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja muuta kompensatiota Oppilas opettelee reagoimaan viesteihin käyttämällä vakiintuneita fraaseja, kierto- ja täyteilmauksia ja pyytämään tarkennusta.

T9	Opettaja tarjoaa oppilaalle mahdollisuuksia tulkita erilaisia tekstejä, myös selväpiirteisiä asiatekstejä, joista hankitaan tietoa ja ohjaa käyttämään tulkinnessa päättelytaitoa ja keskeisen sisällön ymmärtämistä. Oppilas opettelee seuraamaan selväpiirteisen asiapuheen pääkohtia, tunnistamaan usein ympärillään käytävän keskustelun aiheen, ymmärtämään pääasiat tuttua sanastoa sisältävästä yleiskielisestä tekstistä tai hitaasta puheesta. Oppilas harjoittelee päättämään tuntemattomien sanojen merkityksiä asiayhteydestä.
T6–T8	Viestintätehtävät Keskeisiä viestintätilanteita ovat Suomesta ja luonnosta kertominen, tien kysyminen ja neuvominen, lomasta kertominen ja lääkärissä asioiminen, vaatteiden ostaminen, matkasuunnitelmista kertominen sekä Saksaan, Sveitsiin, Itävaltaan ja Liechtensteiniin tutustuminen.
T6–T8	Taito tulkita tekstejä Havainnoidaan ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Luetaan ja kuunnellaan eritasoisia tekstejä ja harjoitellaan ymmärtämään suullisia ja kirjallisia viestejä eri viestintäkanavia hyödyntäen. Sanastoa ja rakenteita opetellaan monenlaisista teksteistä, kuten kertovista, kuvaavista tai vaikuttavista teksteistä. Havainnoidaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Oppilasta kannustetaan tutustumaan autenttiseen materiaaliin.
T6–T8	Taito tuottaa tekstejä Harjoitellaan luontevaa ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita parityönä, ryhmissä ja myös tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntäen. Opetellaan kuvailemaan ja kertomaan menneestä. Tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella myös vaativampia kielenkäyttötilanteita.
T6–T8	Rakenteet Kerrataan jo opittuja rakenteita mm. prepositioita ja sijamuotoja. Kerrataan verbien perfekti sekä sein- ja haben-verbien imperfekti. Harjoitellaan sivulauseen muodostamista, konditionaalia ja infinitiivirakenteita sekä adjektiivien vertailumuotoja. Tutustutaan maantieteellisten nimien artikkelinkäyttöön. Opetellaan käskymuotoja sekä verbin perusmuodon käyttöä ja refleksiiviverbejä.

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T3	Opettaja ohjaa oppilasta havaitsemaan, millaisia säännönmukaisuuksia saksan kielessä on ja miten samoja asioita ilmaistaan muissa kielissä, sekä käyttämään kielitiedon käsitteitä oppimisensa tukena. Oppilas tunnistaa saksan kielen säännönmukaisuuksia ja soveltaa johtopäätöksiään sekä vertaa, miten sama asia ilmaistaan jossakin muussa kielessä. Oppilas käyttää opiskelunsa apuna saksan kielen keskeisiä kielitiedon käsitteitä.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T4	Opettaja rohkaisee oppilasta asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia kieliä ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä sekä ohjaa oppilasta myönteiseen vuorovaikutukseen, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Oppilas asettaa omia kielenopiskelutavoitteita ja arvioi opiskelutapojaan. Oppilas toimii vuorovaikutustilanteissa toisia kannustaen.

T7	Opettaja ohjaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta kielenopiskelustaan ja kannustaa harjaannuttamaan kielitaitoaan rohkeasti ja myös tieto- ja viestintäteknologiaa käyttäen sekä kokeilemaan, millaiset tavat oppia kieliä sopivat hänelle parhaiten. Oppilas asettaa tavoitteita kielenopiskelulle, harjoittelee erilaisia tapoja opiskella kieliä käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologiaa sekä harjaannuttaa ja arvioi taitojaan.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T10	Opettaja tarjoaa oppilaalle mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen sekä kiinnittäen huomiota myös keskeisiin rakenteisiin ja ääntämisen perussääntöihin. Oppilas harjoittelee kertomaan jokapäiväisistä ja konkreettisista sekä itselleen tärkeistä asioista käyttäen yksinkertaisia lauseita ja konkreettista sanastoa. Oppilas opettelee perussanastoa ja keskeisimpiä rakenteita. Oppilas harjoittelee soveltamaan ääntämisen perussääntöjä.
T10	Opettaja tarjoaa oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin. Oppilas harjoittelee ääntämään luontevasti ja kertomaan tutuista ja itselleen tärkeistä asioista sekä kirjoittamaan viestejä arkipäivän tilanteissa.
T6–T10	Viestintätehtävät Keskeisiä viestintätilanteita ovat saksankielisiin maihin, kulttuuriin, historiaan ja nähtävyyksiin tutustuminen, tulevaisuuden suunnitelmista, opiskelusta ja ammattihaaveista kertominen sekä tietotekniikan sanastoon tutustuminen.
T6–T10	Taito tulkita tekstejä Havainnoidaan ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Luetaan ja kuunnellaan eritasoisia tekstejä ja harjoitellaan ymmärtämään suullisia ja kirjallisia viestejä eri viestintäkanavia hyödyntäen. Tulkitaan monenlaisia tekstejä, kuten kertovia, kuvaavia ja selväpiirteisiä asiategstejä. Havainnoidaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia hyödyntäen. Oppilasta kannustetaan tutustuman autenttiseen materiaaliin esimerkiksi hakemalla lisätietoa teksteissä esitellyistä paikoista. Opetellaan löytämään saksankielistä aineistoa esimerkiksi verkosta. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan huomioon saksan kielen maantieteellinen levinneisyys sekä kielialueen elämänmuoto.
T6–T10	Taito tuottaa tekstejä Harjoitellaan luontevaa ääntämistä sekä sana- ja lausepainoa, puherytmiä ja intonaatiota. Harjoitellaan runsaasti erilaisia vuorovaikutustilanteita parintyönä, ryhmissä ja myös tieto- ja viestintäteknikkaa hyödyntäen. Opetellaan kuvailemaan ja kertomaan menneestä sekä tulevaisuuden suunnitelmista. Oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia tuottaa puhetta ja kirjoitusta aihepiirejä laajentaen mahdollisesti myös autenttisissa viestintätilanteissa esimerkiksi tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksikäyttäen.
T1–T10	Rakenteet Kerrataan jo opittuja rakenteita. Opetellaan verbin imperfektimuotoja sekä futuuria ja refleksiiviverbejä. Opetellaan substantiivin genetiivimuodot. Harjoitellaan relatiivilauseiden ja epäsuorien kysymyksien muodostamista. Tutustutaan adjektiivin taivutukseen ja passiivin preesenssiin ja imperfektiin.

Saksan kielen A2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Teksteistä hankitaan tietoa, niitä jaetaan ja julkaistaan. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuun ottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja monikulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Saksan kieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville oppilaille.

Oppilaan oppimisen arviointi saksan kielen A2-oppimäärässä vuosiluokilla 7–9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaista autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Oppilaita rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena eli Oulun normaalikoulussa vuosiluokalla 9. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saksan kielen A2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso saksan kielen A2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.3.4 Ranskan kieli B2-oppimäärä 8–9

Kielikasvatus

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielten opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisessa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaisemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omaan kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välillä sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään vuosiluokilla 8–9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan

käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Laaja-alaiset osaamisen tavoitteet ranskan kielen B2-oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 8–9

Seuraavassa esitellään seitsemän laaja-alaista osaamiskokonaisuutta ja perustellaan niiden merkitys. Kokonaisuudet liittyvät toisiinsa useissa kohdissa. Yhteinen tavoite on tukea oppilaan ihmisenä kasvamista ja kestävän elämäntavan edellyttämää osaamista.

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Tärkeää on se, miten oppilaat oppivat tekemään havaintoja, hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan ja jakamaan tietoa sekä ideoita. Ranskan kielessä tutkiva ja luova työskentely sekä mahdollisuus keskittymiseen edistää oppimaan oppimisen kehittymistä.

Ranskan opettajalla on tärkeä rooli rohkaista oppilaita luottamaan tuotoksiinsa ja olemaan samalla avoin uusille ratkaisuille. Oppilaita rohkaistaan keräämään uutta tietoa ja uusia tapoja nähdä opiskeltava kokonaisuus. Ranskan oppilaita rohkaistaan ja tuetaan saamaan kannustusta uusille ajatuksille.

Leikit, pelillisuus ja muut toiminnalliset työtavat tuovat oppimisen iloa ja tuovat esiin luovan ajattelun sekä oivaltamisen.

Ranskan oppilaan taidot lisääntyvät, kun heitä ohjataan sopivilla keinoilla asettamaan tavoitteita, suunnittelemaan opiskeluaan, arvioimaan opinnoissa edistymistään sekä käyttämään teknologisia apuvälineitä opiskelussaan.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Ranskan kielen opetuksessa kulttuurilla on tärkeä merkitys. Oulun normaalikoulun ranskalaisen kulttuurin opetus ottaa huomioon oppilaiden ihmisoikeuksien kunnioittamisen, arvostavan vuorovaikutuksen taitoja ja tapoja ilmaista itseään sekä ilmaista näkemyksiään.

Oppilaita opetetaan huomaamaan kulttuurien monimuotoisuus myönteisenä asiana. Heitä kasvatetaan kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä opettamalla heille kunnioittamista ja luottamusta muita kansoja kohtaan. Tähän liittyy kansainvälinen yhteistyö.

Kansainvälisellä vuorovaikutuksella on merkitystä myös oppilaan omalle kehitykselle. Oulun normaalikoulun ranskan kielen opetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi ranskan kielen käyttäjiksi. Ranskan kielen oppilaita rohkaistaan vuorovaikutukseen ja itsensä ilmaisuun hyvin pienellä kielitaidolla.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Ranskan oppilaille esitellään teknologian monimuotoisuutta ja ohjataan heitä sen käyttöön. Ranskan kielen perusopetuksen aikana oppilaat ajautuvat kestäväen elämäntavan kattaviin valintoihin ja toimintatapoihin.

L4 Monilukutaito

Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja. Ne auttavat ranskan oppilaita ymmärtämään erilaisia kulttuurisen viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. Monilukutaito ymmärtää tekstin laaja-alaisesti: se koostuu monista eri lukutaidoista, joita kehitetään ranskan opiskelussa.

Ranskan opetus antaa mahdollisuuden nauttia erilaisista teksteistä. Opiskellessaan ranskaa, oppilaat käyttävät, tulkitsevat ja ilmaisevat moninaisia tekstejä yksin ja yhdessä muiden oppilaiden kanssa. Oppimateriaalina käytetään ilmaisultaan monimuotoisia tekstejä ja välitetään niiden avulla kulttuurillisia yhteyksiä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Ranskan perusopetuksessa kiinnitetään huomio siihen, että kaikilla oppilailla on mahdollista kehittää tieto- ja viestintäteknologista osaamistaan. Osaamista kehitetään neljällä pääalueella: oppilaita ohjataan ymmärtämään käyttö- ja toimintaperiaatteita, heitä opastetaan käyttämään niitä vastuullisesti ja turvallisesti, heitä opetetaan käyttämään niitä tiedonhallinnassa sekä tutkivassa ja luovassa työskentelyssä ja he saavat harjoitella tv:n käyttämistä vuorovaikutuksessa ja verkostoitumisessa. Tieto- ja viestintäteknologia mahdollistaa omien ajatusten ja ideoiden ilmaisun ja siten se kehittää oppilaan ajattelun ja oppimisen taitoja.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Oppilaiden on saatava ranskaa opiskellessaan yleisiä valmiuksia, jotka lisäävät heidän kiinnostustaan ja myönteistä asennettaan työtä ja työelämää kohtaan. Ranskan tunnilla harjoitellaan työelämässä tarvittavaa asianmukaista käyttäytymistä ja yhteistyötaitoja. Tällä tavoin kiinnitetään huomio kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitykseen. Ranskaa opiskellessa avataan tie ryhmätoimintaan, projektityöskentelyyn ja verkostoitumiseen. Koulussa totutaan työskentelemään yksin itsenäisesti ja yhdessä toisten kanssa järjestelmällisesti ja pitkäjänteisesti.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen

Ranskan perusopetuksessa saadaan oppilaat kiinnostumaan kouluyhteisön ja yhteiskunnan asioista. He osallistuvat oman opiskelunsa, yhteisen koulutyön ja oppimisympäristön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lisäksi oppilaat saavat valmiuksia muuttaa omia ja yhteiskunnan toimintatapoja ja -rakenteita kestävää tulevaisuutta rakentavaksi.

Ranskan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 8–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyiden kehittymistä	S1	L1, L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin	S3	L5

Ranskan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 8–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät keskeiset sisällöt.

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuurisen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen S2 Kielenopiskelutaidot S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T1–T10	Aihepiirit
	Itsensä esittely. Huoneen esittely. Ruokakulttuuri. Ystävyys- ja sukulaisuussuhteet. Internetin käyttö. Ranskan maantietoon tutustuminen mukaan lukien muut ranskankieliset alueet ja maat. Matkustaminen: kulkuvälineet, yöpyminen, kaupoissa ja ravintolassa asiointi. Pariisin nähtävyydet ja muut Ranskan merentakaiset alueet. Kulttuuri: elokuvat, televisio, lomanvietto.
T3–T7	Viestintätehtävät

	Erilaiset keskustelut. Sanojen ja tekstien ääneen lukeminen. Puhelinetiketti: kyselyiden, varausten ja ostosten tekeminen puhelimessa ja internetissä. Kysymysten tuottaminen. Ostoksilla ja ravintoloissa käynti. Matkustamiseen ja vapaa-aikaan liittyvät keskustelut.
T6-T7	Suullisten tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen
	Kuuntelu- ja puheentuottamistehtäviä muun muassa Ranskan maantiedosta, kielistä, matematiikasta, matkustamisesta ja nähtävyyksien etsimisestä. Dialogin ja puheen ymmärtäminen ja tuottaminen.
T6-T7	Kirjallisten tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen
	Lyhyiden tekstien tai dialogien lukeminen aihepiireihin liittyvistä aiheista ja niiden mukaisen tekstin tuottaminen.
T6-T7	Rakenteet Substantiivin suku, ranskan ääntäminen, persoonapronominit, er-, ir- ja re-päätteiset verbit, lukusanat, epäsäännölliset verbit. Kertauksena artikkeli, monikko ja kieltolause, preposition ja artikkelin yhdistelmä, genetiivi, il y a -rakenne, adjektiivin paikka, omistuspronomini, kieltosana, partitiivinen artikkeli, yhdyssanat, rakenteet joissa esiintyy de, refleksiiviverbit, adverbit, kolmimuotoiset adjektiivit, järjestysluvut, kellonajat ja sään ilmaukset, käänteinen kysymyslause.

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuurisen moninaisuuden ja kielitietoisuuteen S2 Kielenopiskelutaidot S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T1-T10	Aihepiirit
	Itsensä esittely. Suomen ja suomalaisen elämänmenon monipuolinen esittely. Ranskan maantietoon tutustuminen mukaan lukien muut ranskankieliset alueet ja maat. Kulttuurierot Ranskan ja Suomen välillä. Arkiaskareiden hoitaminen. Maahanmuuttajien elämä.
T3-T7	Viestintätehtävät
	Parikeskustelut, tekstien dramatisointi, puhelimessa asiointi, oleellisimman ymmärtäminen puhetta kuunnellessa, kysymysten muodostaminen.
T6-T7	Suullisten tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen
	Kuuntelu- ja puheentuottamistehtäviä muun muassa Ranskan maantiedosta, kielistä, matematiikasta, matkustamisesta ja nähtävyyksien etsimisestä. Dialogin ja puheen ymmärtäminen ja tuottaminen.
T6-T7	Kirjallisten tekstien ymmärtäminen ja tuottaminen
	Aiempaa pidempien tekstien tai dialogien lukeminen aihepiireihin liittyvistä aiheista ja niiden mukaisen tekstin tuottaminen. Aihepiiriin liittyvien tekstien kirjoittaminen.
T6-T7	Rakenteet
	Partitiivinen artikkeli. Pronominaali en ja y. Passé composé ja imperfekti sekä niiden käyttöerot. Pluskvamperfekti. Määrän ilmaisuja. Kysymysten muodostaminen. Depuis + preesens. Adjektiivit ja niiden vertailu. Même-sanat merkitykset. Adverbien muodostus ja vertailu. Suorat ja epäsuorat objektipronominit ja indefiniittipronominit. Pronominit il, ce ja ça. Relatiivipronominit que, qui ja dont, où.

Ranskan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 8–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki ranskan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 8–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Rungas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä. Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen arviointi ranskan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 8–9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksyttyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumuloituvasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Jos oppilaan vanhemmat niin haluavat, voidaan 9. luokan päättöarvosana korvata suoritettu-merkinnällä.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.3.5 Saksan kieli B2-oppimäärä 8–9

KIELIKASVATUS

Kielikasvatusta koskevat tavoitteet sekä toisen kotimaisen ja vieraiden kielten opiskelun mahdollisuudet on määritelty toisen kotimaisen kielen opetusta koskevassa osuudessa.

Oppiaineen tehtävä

Kieli on oppimisen ja ajattelun edellytys. Kieli on mukana kaikessa koulun toiminnassa, ja jokainen opettaja on kielten opettaja. Kielten opiskelu edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Se antaa aineksia monikielisen ja -kulttuurisen identiteetin muodostumiselle ja arvostamiselle. Sanavaraston ja rakenteiden karttuessa myös vuorovaikutus- ja tiedonhankintataidot kehittyvät. Kielten opiskelussa on runsaasti sijaa ilolle leikkisyydelle ja luovuudelle.

Kielten opetus on osa kielikasvatusta ja johdatusta kielitietoisuuteen. Oppilaissa herätetään kiinnostus kouluyhteisön ja ympäröivän maailman kielelliseen ja kulttuuriseen moninaisuuteen ja heitä rohkaistaan viestimään autenttisessa ympäristöissä. Koulussa ohjataan arvostamaan eri kieliä, niiden puhujia ja erilaisia kiinnostavalla kielivalintatiedotuksella, rohkaistemalla oppilaita tekemään aidosti itseään kiinnostavia valintoja sukupuolesta riippumatta, käsittelemällä opetuksessa monipuolisesti erilaisia aiheita sekä käyttämällä vaihtelevia ja toiminnallisia työtapoja.

Kielten opiskelu valmistaa oppilaita suunnitelmalliseen ja luovaan työskentelyyn erilaisissa kokoonpanoissa. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa. Tieto- ja viestintäteknologia tarjoaa yhden luontevan mahdollisuuden toteuttaa kieltenopetusta autenttisista tilanteista ja oppilaiden viestintätarpeista lähtien. Opetus antaa myös valmiuksia osallisuuteen ja aktiiviseen vaikuttamiseen.

Opetus vahvistaa oppilaiden luottamusta omiin kykyihinsä oppia kieliä ja käyttää niitä rohkeasti. Oppilaille annetaan mahdollisuus edetä yksilöllisesti ja saada tarpeen mukaan tukea oppimiselleen. Opetus järjestetään niin, että myös muita nopeammin etenevät tai kieltä entuudestaan osaavat voivat edistyä.

Kielten opetuksessa kehitetään monilukutaitoa ja käsitellään erilaisia tekstejä. Lasten ja nuorten erilaiset kiinnostuksen kohteet otetaan huomioon tekstien valinnassa. Opetuksessa luodaan siltoja myös eri kielten välillä sekä oppilaiden vapaa-ajan kielenkäyttöön. Myös työelämässä tarvittavaan kielitaitoon kiinnitetään huomiota tekstien ja tehtävien valinnassa. Oppilaita ohjataan hakemaan osaamillaan kielillä tietoa.

Valinnaisen B2-kielen opetus järjestetään vuosiluokilla 8–9. B2-kieli on oppilaalle äidinkielen jälkeen kolmas tai neljäs opiskeltava kieli, joten oppilaalla on jo paljon kokemusta kielten opiskelusta. Hän kykenee käyttämään aiemmin hankkimaansa tietoa ja taitoa oppimisensa tukena. Oppilasta rohkaistaan

käyttämään kaikkia opiskelemiaan kieliä monipuolisessa vuorovaikutuksessa ja tiedonhankinnassa. Opetuksen tavoitteena on kehittää oppilaan kielellistä päättelykykyä ja samalla edistää hänen kielenopiskelutaitojaan. Kulttuurisen moninaisuuden ymmärtämistä syvennetään pohtimalla erilaisia kieliyhteisöihin liittyviä arvosidonnaisia ilmiöitä. Myös tunteiden käsittelylle annetaan tilaa, ja tarpeen mukaan vaikeita asioita voidaan käsitellä myös koulun opetuskielellä.

Laaaja-alaiset osaamisen tavoitteet saksan kielen B2-oppimäärän opetuksessa vuosiluokilla 8–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Saksan oppiaineessa oppilasta ohjataan havainnoimaan saksan kielen ja sen kielialueen kulttuurien ominaispiirteitä itsenäisesti ja yhdessä pohtien. Oppilas käyttää monipuolisesti erilaisia vieraan kielen opiskelun työskentelytapoja, ja häntä rohkaistaan ottamaan aktiivinen rooli omassa oppimisessaan ja käyttämään itselleen parhaiten sopivia oppimisstrategioita. Opetus tukee oppilaan myönteisen kielenoppijaidentiteetin rakentumista, ja häntä rohkaistaan luovaan ja itsenäiseen kielen käyttöön. Oppilas asettaa omalle oppimiselleen tavoitteita sekä arvioi niiden toteutumista. Oppilas oppii hahmottamaan, miten kielen eri osa-alueet muodostavat kokonaisuuden ja ymmärtämään kielen erityislaatuisen roolin ihmisten välisessä viestinnässä. Pari- ja ryhmätyöskentely ovat luontevia opiskelumuotoja vuorovaikutukseen ja sosiaaliseen osaamiseen tähtäävässä opetuksessa.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilas ymmärtää kielen olevan osa kulttuuria ja häntä ohjataan arvostamaan omaa kulttuurista taustaansa sekä kulttuurista moninaisuutta maailmanlaajuisesti. Oppilas tutustuu jo syvällisemmin saksan-kielisen maailman kulttuureihin ja harjoittelee kulttuurisidonnaisten normien mukaisesta toimintaa monenlaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Opetuksessa tuetaan oppilaan kasvua monipuoliseksi ja taitavaksi kielenkäyttäjäksi saksan kielellä sekä rohkaistaan häntä itsensä ilmaisemiseen vähäiselläkin kielitaidolla. Vuorovaikutusta ja hyvää käytöstä harjoitellaan monipuolisesti, ja oppilaalle tarjotaan mahdollisuuksia myös kansainväliseen yhteistyöhön.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Saksan oppiaineessa harjoitellaan toimimaan taitavasti monipuolisissa arkipäivän tilanteissa saksan kielellä. Oppilasta ohjataan ymmärtämään saksan kielen asema kansalaistaitona jokapäiväisessä elämässä sekä globaalin kommunikaation välineenä.

L4 Monilukutaito

Oppilasta ohjataan tulkitsemaan, tuottamaan ja arvioimaan monenlaisia saksankielisiä tekstejä eri yhteyksissä. Oppilas etsii itselle sopivia saksankielisiä tekstejä monipuolisista lähteistä sekä arvioi kriittisesti hakemansa tiedon soveltuvuutta. Oppilasta rohkaistaan käyttämään monilukutaitoaan vaikuttamiseen ja osallistumiseen mediassa ja kansainvälisissä yhteyksissä. Oppilasta ohjataan analyyttiseen, kriittiseen ja kulttuuriseen lukutaitoon.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään monipuolisesti saksan opetuksessa. Tvt on luonteva osa kielen pelillistä ja luovaa oppimista. Oppilas käyttää tvt:tä oppimisen välineenä tiedon hakemiseen, monien tekstien etsimiseen, työstämiseen ja tuottamiseen sekä vuorovaikutukseen myös kansainvälisissä yhteyksissä. Oppilas osaa toimia turvallisesti ja vastuullisesti saksankielisissä tietoverkkoympäristöissä. Oppilas ymmärtää kielenkäytön eroavaisuuksia erilaisissa yhteyksissä ja ympäristöissä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys

Saksan oppiaineessa oppilas harjoittelee työskentelyä yksin sekä yhteistyössä muiden kanssa. Oppilasta ohjataan toimimaan yritteliäästi sekä ottamaan vastuuta omasta työskentelystään. Häntä rohkaistaan tunnistamaan omat vahvuutensa sekä kiinnostumaan erilaisista asioista myös saksan kieltä hyödyntäen. Oppilas ymmärtää saksan kielen merkityksen ja vuorovaikutustaidot osana tulevaisuuden työelämää. Oppilas harjoittelee työelämän arkisia vuorovaikutustilanteita saksan kielellä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Saksan oppiaineessa oppilas osallistuu luokkayhteisön toimintaan erilaisissa vuorovaikutteisissa tilanteissa. Oppilas osaa ilmaista oman mielipiteensä saksan kielellä ja harjoittelee erilaisia yhteiskunnallisia vaikuttamistapoja, kuten mielipidekirjoituksen tuottamista. Oppilas pohtii omien valintojen ja tekojen merkitystä suhteessa itseensä ja ympäristöönsä.

Saksan kielen B2-oppimäärän opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 8–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen		
T1 auttaa oppilasta hahmottamaan uuden opiskeltavan kielen suhde aiemmin opiskelemiinsa kieliin, tutustumaan kyseisen kielen kieli-alueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukea oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyiden kehittymistä	S1	L1, L2, L4
Kielenopiskelutaidot		
T2 rohkaista oppilasta näkemään opiskeltavan kielen taito osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjata oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia kieliä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella	S2	L3
Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa		
T3 järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta	S3	L4
T4 tukea oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä	S3	L4
T5 auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan	S3	L4, L6
Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä		
T6 rohkaista oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä	S3	L4
Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä		
T7 tarjota oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota	S3	L5

myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin		
---	--	--

Saksan kielen B2-oppimäärän tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 8–9

S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen: Tutkitaan ja vertaillaan piirteitä, jotka ovat opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jotka erottavat sitä tai tekevät siitä tunnistettavan aiemmin opitun perustelleella. Muodostetaan käsitys lähisukukielistä, tutustutaan opiskeltavan kielen levinneisyyden taustaan, etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennako-oletuksia.

S2 Kielenopiskelutaidot: Tutkitaan yhdessä, mikä edistää parhaiten kohdekielen oppimista, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa kohdekielistä aineistoa. Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta.

S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä: Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan kohdekieltä monenlaisista aiheista. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema. Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä ja harjoitellaan ääntämään luontevasti. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä sekä tuottamaan tarvittavia kirjoitusmerkkejä.

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät keskeiset sisällöt.

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1	Opettaja auttaa oppilasta hahmottamaan saksan kielen suhdetta aiemmin opiskeleminiinsa kieliin, tutustumaan saksankieliseen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukee oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä. Oppilas tuntee opiskeltavan kielen asemaa maailman kielten joukossa ja keskeisimpiä kielen erityispiirteitä.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T2	Opettaja rohkaisee oppilasta näkemään saksan kielen taidon osana elinikäistä oppimista ja oman kielivarannon karttumista, ohjaa oppilasta löytämään itselleen ja ikäkaudelleen parhaiten sopivia tapoja oppia saksan kieltä ja kannustaa häntä käyttämään vähäistäkin taitoaan myös oppituntien ulkopuolella Oppilas osaa arvioida omia kielenopiskelutavoitteitaan ja opiskelutapojaan. Oppilas huomaa, mihin hän voi käyttää kielitaitoaan myös koulun ulkopuolella ja osaa pohtia, miten hän voi käyttää taitoaan koulun päätyttyä.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T3	Opettaja järjestää oppilaalle tilaisuuksia harjoitella eri viestintäkanavia käyttäen suullista ja kirjallista vuorovaikutusta.

	Oppilas selviytyy monista rutiininomaisista viestintätilanteista tukeutuen joskus viestintäkumppaniin.
T6–T8	Viestintätehtävät Opetellaan kuulemaan, puhumaan, lukemaan ja kirjoittamaan saksan kieltä monenlaisista aiheista. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä.
T6	Taito tulkita tekstejä Havainnoidaan kohdekielen rytmiä, intonaatiota ja muita ääntämisen piirteitä. Harjoitellaan tunnistamaan opiskeltavan kielen foneettisen tarkekirjoituksen merkkejä. Luettaan ja kuunnellaan pieniä kertomuksia ja harjoitellaan ymmärtämään lyhyitä suullisia ja kirjallisia viestejä,
T7	Taito tuottaa tekstejä Harjoitellaan runsaasti ääntämään luontevasti. Harjoitellaan käyttämään saksan kielessä tarvittavia kirjoitusmerkkejä. Harjoitellaan arkipäivän puhetilanteita ja kirjoittamaan lyhyitä lauseita ja viestejä.
T6–T8	Rakenteet Opetellaan persoona ja possessiivipronominit. Opetellaan verbien preesenstaivutusta ja tavallisimmat modaaliverbit. Opetellaan käyttämään substantiiveja yksikössä ja monikossa. Tutustutaan akkusatiiviin, eriäviin verbeihin ja imperatiiviin. Opetellaan prepositioita ajanilmauksissa. Harjoitellaan yksinkertaisia päälauseita ja kysymyslauseita.

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen
T1	Opettaja auttaa oppilasta, tutustumaan saksankieliseen kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin sekä tukee oppilaan kielellisen päättelykyvyn, uteliaisuuden ja monikielisyyden kehittymistä. Etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä. Pohditaan mahdollisia kyseiseen kieleen ja kulttuuriin liittyviä ennakko-oletuksia Oppilas osaa luonnehtia joitakin opiskeltavan kielen kielialueen kulttuurisia ja muita ilmiöitä.
	S2 Kielenopiskelutaidot
T2	Opettaja ohjaa oppilasta etsimään keinoja, miten hän parhaiten oppii saksan kieltä ja huomaamaan, mihin kieltä voi käyttää ja mistä löytyy kiinnostavaa saksankielistä aineistoa. Oppilas asettaa omia tavoitteita ja opettelee antamaan ja vastaanottamaan palautetta.
	S3 Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa, taito tulkita tekstejä, taito tuottaa tekstejä
T4	Opettaja tukee oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä. Oppilas osallistuu viestintään, mutta tarvitsee vielä usein apukeinoja. Oppilas osaa reagoida suppein sanallisilla ilmauksilla, pienin elein (esim. nyökkäämällä), äännähdyksin, tai muunlaisella minimipalautteella. Oppilas joutuu pyytämään selvennystä tai toistoa hyvin usein.
T5	Opettaja auttaa oppilasta laajentamaan kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvien ilmausten tuntemustaan. Oppilas osaa käyttää yleisimpiä kohteliaaseen kielenkäyttöön kuuluvia ilmauksia monissa rutiininomaisissa sosiaalisissa tilanteissa.
T6–T8	Viestintätehtävät

	Valitaan erilaisia kielenkäyttötarkoituksia ja erilaisia tekstejä lähinnä epämuodollisissa tilanteissa. Tarpeen mukaan opetellaan myös muodollisempaa kielenkäyttöä. Valitaan oppilaita kiinnostavia kielenkäytön aihepiirejä näkökulmana minä, me ja maailma. Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Lisäksi valitaan aiheita yhdessä. Valittaessa tekstejä ja aiheita otetaan jossain määrin huomioon opiskeltavan kielen maantieteellinen levinneisyys ja asema.
T6	Taito tulkita tekstejä Opettaja rohkaisee oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä Oppilas ymmärtää yksinkertaista, tuttua sanastoa ja ilmaisia sisältävää kirjoitettua tekstiä ja hidasta puhetta asiayhteyden tukemana. Oppilas pystyy löytämään tarvitsemansa yksinkertaisen tiedon lyhyestä tekstistä.
T7	Taito tuottaa tekstejä Opettaja tarjoaa oppilaalle runsaasti tilaisuuksia harjoitella ikätasolle sopivaa pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin Oppilas pystyy kertomaan joistakin tutuista ja itselleen tärkeistä asioista käyttäen suppeaa ilmaisuvarastoa ja kirjoittaa muutaman lyhyen lauseen harjoitelluista aiheista. Oppilas ääntää useimmat harjoitellut ilmaisut ymmärrettävästi. Oppilas osaa hyvin suppean perussanaston, muutaman tilannesidonnaisen ilmauksen ja peruskieliopin aineksia.
T6-T8	Rakenteet Tutustutaan substantiivien ja persoonapronominien akkusatiiviin ja dativiin sekä opetellaan possessiivipronominin monikossa. Opetellaan ja harjoitellaan verbien perfektin sekä haben- ja sein-verbien imperfektiä. Opetellaan dativi- ja vaihtoprepositioita. Harjoitellaan sanajärjestystä sivulauseessa.

Saksan kielen B2-oppimäärän oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 8–9

Tavoitteena on, että kielenkäyttö olisi mahdollisimman asianmukaista, luonnollista ja oppilaille merkityksellistä. Työskentelyssä korostuu pari- ja pienryhmätyö sekä yhdessä oppiminen erityyppisissä oppimisympäristöissä. Monikielisyys- ja kielikasvatuksen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan opettajien yhteistyötä. Pelillisyyden, musiikin ja draaman avulla oppilaat saavat mahdollisuuden kokeilla kasvavaa kielitaitoaan ja käsitellä myös asenteita. Opetuksessa käytetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja -välineitä. Oppilaita ohjataan aktiiviseen toimijuuteen ja itsenäiseen vastuunottoon omasta oppimisestaan Eurooppalaisen kielisalkun tai vastaavan työvälineen avulla. Oppilaat tutustuvat ympäröivän yhteisön monikielisyyteen ja -kulttuurisuuteen kotikansainvälisyyden avulla. Heille tarjotaan myös mahdollisuuksia harjoitella kansainvälistä yhteydenpitoa. Kohdekieltä käytetään aina kun se on mahdollista.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki saksan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 8–9

Oppilaita ohjataan käyttämään kielitaitoaan rohkeasti. Runksas viestinnällinen harjoittelu tukee oppilaiden kielitaidon kehittymistä. Oppilaita kannustetaan opiskelemaan myös muita koulun tarjoamia kieliä.

Oppilaille, joilla on kieliin liittyviä oppimisvaikeuksia, tarjotaan tukea. Opetus suunnitellaan niin, että se tarjoaa haasteita myös muita nopeammin edistyville tai kieltä entuudestaan osaaville.

Oppilaan oppimisen arviointi saksan kielen B2-oppimäärässä vuosiluokilla 8–9

Oppimista arvioidaan monin eri tavoin myös itse- ja vertaisarvioinnin keinoin. Arviointi kohdistuu kaikkiin tavoitteisiin, ja arvioinnissa otetaan huomioon kaikki kielitaidon osa-alueet. Niiden arviointi perustuu Eurooppalaiseen viitekehykseen ja sen pohjalta laadittuun suomalaiseen sovellukseen. Kansainvälisesti hyväksytyjä kielikohtaisia viitekehyksiä noudatetaan soveltuvin osin ei-eurooppalaisten kielten opetuksessa. Arvioinnissa välineenä voidaan käyttää esimerkiksi Eurooppalaista kielisalkkua tai vastaavaa työkalua.

Arviointi on monipuolista ja antaa oppilaille mahdollisuuden painottaa itselleen luontevia ilmaisumuotoja. Oppimista ohjaavan ja kannustavan palautteen avulla oppilaita autetaan tulemaan tietoisiksi omista taidoistaan ja kehittämään niitä. Heitä rohkaistaan käyttämään oppimaansa erilaisissa viestintätilanteissa. Monipuolinen arviointi tarjoaa mahdollisuuksia osoittaa osaamistaan myös oppilaille, joilla on kieleen liittyviä oppimisvaikeuksia tai joilla on muulla tavoin kielellisesti erilaiset lähtökohdat. Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut vieraan kielen B2-oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso vieraan kielen B2-oppimäärän valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen kielitaidon eri osa-alueilla kehittyy kumulatiivasti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Jos oppilaan vanhemmat niin haluavat, voidaan 9. luokan päättöarvosana korvata suoritettu-merkinnällä.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.4 Matematiikka 7–9

Oppiaineen tehtävä

Matematiikan opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden loogista, täsmällistä ja luovaa matemaattista ajattelua. Opetus luo pohjan matemaattisten käsitteiden ja rakenteiden ymmärtämiselle sekä kehittää oppilaiden kykyä käsitellä tietoa ja ratkaista ongelmia. Matematiikan kumulatiivisesta luonteesta johtuen opetus etenee systemaattisesti. Konkretia ja toiminnallisuus ovat keskeinen osa matematiikan opetusta ja opiskelua. Oppimista tuetaan hyödyntämällä tieto- ja viestintäteknologiaa.

Matematiikan opetus tukee oppilaiden myönteistä asennetta matematiikkaa kohtaan ja positiivista minäkuvaa matematiikan oppijoina. Se kehittää myös viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Matematiikan opiskelu on tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa, jossa oppilaat ottavat vastuuta omasta oppimisestaan.

Opetus ohjaa oppilaita ymmärtämään matematiikan hyödyllisyyden omassa elämässään ja laajemmin yhteiskunnassa. Opetus kehittää oppilaiden kykyä käyttää ja soveltaa matematiikkaa monipuolisesti.

Vuosiluokkien 7–9 matematiikan opetuksen tehtävänä on vahvistaa matemaattista yleissivistystä. Opetuksessa syvennetään matemaattisten käsitteiden ja niiden välisten yhteyksien ymmärtämistä. Opetus innostaa oppilaita löytämään ja hyödyntämään matematiikkaa omassa elämässään. Oppilaiden valmiuksiin kuuluvat ongelmien matemaattinen mallintaminen ja ratkaiseminen. Matematiikan opetus ohjaa oppilaita tavoitteelliseen, täsmälliseen, keskittyneeseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Oppilaita rohkaistaan esittämään ratkaisujaan ja keskustelemaan niistä. Opetuksessa kehitetään oppilaiden yhteistyötaitoja.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet matematiikassa 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan käyttämään tietoa itsenäisesti ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä uuden keksimiseen. Tutkiva ja luova työskentelyote, yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen kehittymistä. Oppilaita ohjataan tekemään havaintoja ja hakemaan, arvioimaan, muokkaamaan, tuottamaan sekä jakamaan tietoa ja ideoita.

L2 Kulttuurinen osaaminen

Matematiikka on kieli, joka ylittää kulttuurien rajat ja siten toimii metakulttuurisena ja kulttuureita yhdistävänä tekijänä. Oppilaita ohjataan näkemään matematiikan merkitys yhteiskunnassa ja historiassa. Koulutyössä oppilaat saavat kokemuksia vuorovaikutuksen kautta yli kulttuuristen rajojen sekä pystyvät kehittämään sosiaalisia taitoja. Oppilaille pyritään osoittamaan matematiikan esteettisyyttä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Matematiikka antaa valmiudet suunnitella omaa talouttaan ja antaa edellytyksiä huolehtia omasta taloudestaan. Oppilasta opastetaan kehittämään kuluttajataitojaan ja tarkastelemaan kriittisesti mainontaa sekä ohjaa kestävän elämän mukaisiin valintoihin. Oppilaat myös oppivat käyttämään teknologiaa arjen ongelmien ratkaisussa.

L4 Monilukutaito

Matemaattinen symbolijärjestelmä on kulttuuri- ja kielirajat ylittävä kieli. Oppilas oppii ymmärtämään ja tuottamaan monipuolisesti kuvallista ilmaisuja, kuten kuvaajia, diagrammeja ja kaavioita. Avaruusgeometrian opiskelu auttaa ymmärtämään projektiokuvien merkitystä. Oppilas pystyy soveltamaan matematiikan kieltä fysiikan ongelmien ratkaisussa. Oppilaita ohjataan tieteelliseen ilmaisuun.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Oppilas oppii käyttämään matematiikkaan soveltuvia tietoteknisiä välineitä sekä tekemään kaavioita ja kuvioita niiden tekemiseen soveltuvien ohjelmistojen avulla. Oppilasta ohjataan tutkivaan ja luovaan toimintaan sekä monipuoliseen tiedonhankintaan. Oppilaan algoritmisen ajattelun ymmärrys ja ohjelmointitaidot syvenevät.

L6 Työelämässä tarvittava osaaminen ja yrittäjäyys

Oppilasta opastetaan pitkäjänteiseen työskentelyyn. Oppilas osaa asettaa hypoteeseja sekä tekemään johtopäätöksiä. Oppilasta kannustetaan omatoimiseen ja aktiiviseen työskentelyyn ja heitä ohjataan tekemään pienimuotoista tutkimusta sekä raportoimaan havainnoistaan toisille.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Monipuolisten opetusmenetelmien ja erilaisten tehtävien avulla oppilas oppii tarkkailemaan omaa elinympäristöään, yhteiskuntaa ja luontoa ja arvioimaan niitä matematiikan keinoin.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältyalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa oppilaan motivaatiota, myönteistä minäkuvaa ja itseluottamusta matematiikan oppijana	S1–S6	L1, L3, L5
T2 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta matematiikan oppimisesta sekä yksin että yhdessä toimien	S1–S6	L3, L7
Työskentelyn taidot		
T3 ohjata oppilasta havaitsemaan ja ymmärtämään oppimiensa asioiden välisiä yhteyksiä	S1–S6	L1, L4
T4 kannustaa oppilasta harjaantumaan täsmälliseen matemaattiseen ilmaisuun suullisesti ja kirjallisesti	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T5 tukea oppilasta loogista ja luovaa ajattelua vaativien matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa ja siinä tarvittavien taitojen kehittämisessä	S1–S6	L1, L3, L4, L5, L6
T6 ohjata oppilasta arvioimaan ja kehittämään matemaattisia ratkaisujaan sekä tarkastelemaan kriittisesti tuloksen mielekkyyttä	S1–S6	L1, L3, L4, L6
T7 rohkaista oppilasta soveltamaan matematiikkaa muissakin oppiaineissa ja ympäröivässä yhteiskunnassa	S1–S6	L1 - L7
T8 ohjata oppilasta kehittämään tiedonhallinta- ja analysointitaitojaan sekä opastaa tiedon kriittiseen tarkasteluun	S1, S4, S6	L1, L4, L5
T9 opastaa oppilasta soveltamaan tieto- ja viestintäteknologiaa matematiikan opiskelussa sekä ongelmien ratkaisemisessa	S1–S6	L5
Käsitteelliset ja tiedonalakohtaiset tavoitteet		
T10 ohjata oppilasta vahvistamaan päättely- ja päässälaskutaitoa ja kannustaa oppilasta käyttämään laskutaitoaan eri tilanteissa	S1, S2	L1, L3, L4
T11 ohjata oppilasta kehittämään kykyään laskea peruslaskutoimituksia rationaaliluvuilla	S2	L1, L4
T12 tukea oppilasta laajentamaan lukukäsitteen ymmärtämistä reaalityöihin	S2	L1, L4

T13 tukea oppilasta laajentamaan ymmärrystään prosenttilaskennasta	S2, S6	L1, L3, L6
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään tuntemattoman käsite ja kehittämään yhtälönratkaisutaitojaan	S3, S4	L1, L4
T15 ohjata oppilasta ymmärtämään muuttujan käsite ja tutustuttaa funktion käsitteeseen. Ohjata oppilasta harjoittelemaan funktion kuvaajan tulkitsemista ja tuottamista	S3, S4	L1, L4, L5
T16 tukea oppilasta ymmärtämään geometrian käsitteitä ja niiden välisiä yhteyksiä	S5	L1, L4, L5
T17 ohjata oppilasta ymmärtämään ja hyödyntämään suorakulmaiseen kolmioon ja ympyrään liittyviä ominaisuuksia	S5	L1, L4, L5
T18 kannustaa oppilasta kehittämään taitoaan laskea pinta-aloja ja tilavuuksia	S5	L1, L4
T19 ohjata oppilasta määrittämään tilastollisia tunnuslukuja ja laskemaan todennäköisyyksiä	S6	L3, L4, L5
T20 ohjata oppilasta kehittämään algoritmista ajatteluaan sekä taitojaan soveltaa matematiikkaa ja ohjelmointia ongelmien ratkaisemiseen	S1	L1, L4, L5, L6

Matematiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1–T9	(Kyseiset tavoitteet liittyvät kaikkiin sisältöihin)
	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
T4, T10	Harjoitellaan loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.
T4, T10	Pohditaan ja määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.
T4, T10	Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.
T4, T10	Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.
T4, T10	Tutustutaan todistamisen perusteisiin.
T4, T10	Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.
T20	Kehitetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.
	Verkostoidutaan muiden toimijoiden kanssa esimerkiksi järjestämällä mahdollinen oppiaineeseen liittyvät vierailu (esimerkiksi Tietomaa, yliopisto tai jokin yritys) valinnaisesti jollain vuosiluokalla 7–9
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T10–T11	Harjoitellaan peruslaskutoimituksia myös negatiivisilla luvuilla.
T10–T11	Vahvistetaan laskutaitoa murtoluvuilla ja opitaan murtoluvun kertominen ja jakaminen murtoluvulla.
T10	Tutustutaan vastaluvun, käänteisluvun ja itseisarvon käsitteisiin.
T12	Lukualuetta laajennetaan reaalityyppisiin.
T13	Harjoitellaan potenssilaskentaa luvuilla, kun eksponenttina on kokonaisluku.
T6	Varmennetaan pyöristäminen desimaalien tai annetun mittayksikön tarkkuuteen.
	S3 Algebra
T14	Perehdytään muuttujan ja lausekkeen käsitteeseen sekä lausekkeen arvon laskemiseen.

T14–T15	Muodostetaan ja ratkaistaan ensimmäisen asteen yhtälöitä.
T14–T15	Harjoitellaan yhtälöiden käytön soveltamista ongelmanratkaisussa.
T10	Syvennetään oppilaiden taitoa tutkia ja muodostaa lukujonoja.
	S4 Funktiot
T10, T14	Valinnaisesti vuosiluokalla 7 tai 8 perehdytään suoraan- ja kääntäen verrannollisuuteen.
	S5 Geometria ja mittaaminen
T16	Laajennetaan pisteen, janan, suoran ja kulman käsitteiden ymmärtämistä ja perehdytään viivan ja puolisuoran käsitteisiin.
T16	Syvennetään suoriin, kulmiin ja monikulmioihin liittyviä ominaisuuksia.
T16	Vahvistetaan yhdenmuotoisuuden ja yhtenevyyden käsitteiden ymmärtämistä.
T16	Harjoitellaan geometrista konstruointia.
T16	Opitaan kehä- ja keskuskulma sekä tutustutaan kehäkulmalauseeseen ja sen erikoistapaukseen Thaleen lauseeseen.
	S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys
T20	Harjoitellaan oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt luokkatasoisittain
T1–T9	(Kyseiset tavoitteet liittyvät kaikkiin sisältöihin)
	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
T10	Kehitetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.
T10	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.
T10	Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.
T10	Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.
T10	Kehitetään todistamisen perusteiden tuntemusta.
T10	Syvennetään väitelauseiden totuusarvon päättelyä.
	Verkostoidutaan muiden toimijoiden kanssa esimerkiksi järjestämällä mahdollinen oppiaineeseen liittyvä vierailu (esimerkiksi Tietomaa, yliopisto tai jokin yritys) valinnaisesti jollain vuosiluokalla 7–9.
T20	Harjoitellaan ohjelmointitaitoja.
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T12	Perehdytään neliöjuuren käsitteeseen ja harjoitellaan käyttämään neliöjuurta laskutoimituksissa.
T12	Vahvistetaan ymmärrystä tarkan arvon ja likiarvon erosta sekä pyöristämisestä desimaalien tai annetun yksikön tarkkuuteen ja opitaan pyöristäminen merkitsevien numeroiden tarkkuuteen.
T10, T20	Perehdytään lukujen jaollisuuteen ja jaetaan lukuja alkutekijöihin.
T13	Varmistetaan prosentin käsitteen ymmärtäminen. Harjoitellaan prosenttiosuuden laskemista ja prosenttiluvun osoittaman määrän laskemista kokonaisuudesta. Lisäksi opitaan laskemaan muuttunut arvo, perusarvo sekä muutos- ja vertailuprosentti.
	S3 Algebra
T10, T15	Harjoitellaan potenssilausekkeiden sieventämistä.
T10, T15	Tutustutaan polynomin käsitteeseen ja harjoitellaan polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolaskua.

T10, T14, T15, T20	Harjoitellaan muodostamaan lausekkeita ja sieventämään niitä.
T14	Harjoitellaan ratkaisemaan vaillinaisia toisen asteen yhtälöitä.
T14	Tutustutaan ensimmäisen asteen epäyhtälöihin ja ratkaistaan niitä.
	S4 Funktiot
T10, T14	Valinnaisesti vuosiluokalla 7 tai 8 perehdytään suoraan- ja kääntäen verrannollisuuden
	S5 Geometria
T15, T16, T18	Lasketaan monikulmioiden piirejä ja pinta-aloja.
T10, T18	Varmennetaan ja laajennetaan pinta-alayksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.
T15, T17	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislauseetta.
	S6 Tietojen käsittely ja tilastot sekä todennäköisyys
T19, T20	Vahvistetaan oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.
T19, T20	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 lasketaan todennäköisyyksiä.
T19, T20	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 varmennetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen.
T19, T20	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani.
T19, T20	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 tutustutaan hajonnan käsitteeseen.
T15, T20	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja.

9. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt luokkatasoisin
T1–T9	(Kyseiset tavoitteet liittyvät kaikkiin sisältöihin)
	S1 Ajattelun taidot ja menetelmät
T10	Syvennetään loogista ajattelua vaativia toimintoja kuten sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä ja esittämistä täsmällisesti.
T10	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 määritetään vaihtoehtojen lukumääriä.
T10	Vahvistetaan oppilaiden päättelykykyä ja taitoa perustella.
T10, T15	Harjoitellaan matemaattisen tekstin tulkitsemista ja tuottamista.
T10	Syvennetään todistamisen perusteiden tuntemusta.
T10	Harjoitellaan väitelauseiden totuusarvon päättelyä.
T20	Syvennetään algoritmista ajattelua.
T20	Ohjelmoidaan ja samalla harjoitellaan hyviä ohjelmointikäytäntöjä. Sovelletaan itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia osana matematiikan opiskelua.
	Verkostoidutaan muiden toimijoiden kanssa esimerkiksi järjestämällä mahdollinen oppiaineeseen liittyvä vierailu (esimerkiksi Tietomaa, yliopisto tai jokin yritys) valinnaisesti jollain vuosiluokalla 7–9.
	S2 Luvut ja laskutoimitukset
T12	Syvennetään neliöjuuren käsitteen hallintaa ja käytetään neliöjuurta laskutoimituksissa sekä tutustutaan kuutiojuuren käsitteeseen.
	S3 Algebra
T14, T15	Ratkaistaan yhtälöpareja graafisesti ja algebrallisesti.
T14	Varmennetaan suoraan ja kääntäen verrannollisuuden hallinta.

	S4 Funktiot
T15	Perehdytään funktion käsitteeseen.
T15	Piirretään suoria ja paraabeleja koordinaatistoon.
T14, T15	Opitaan suoran kulmakertoimen ja vakiotermien käsitteet.
T15	Tutkitaan kuvaajia esimerkiksi tutkimalla funktion kasvamista ja vähenemistä.
T14, T15	Määritetään funktion nollakohtia.
T15	Kuvataan riippuvuuksia sekä graafisesti että algebrallisesti.
	S5 Geometria
T16, T17	Opitaan suorakulmaisen kolmion trigonometriaa.
T16, T18	Syvennetään kolmiulotteisten kappaleiden tuntemusta ja määritellään kappaleisiin liittyviä käsitteitä (kuten tahko, särmä, kärki ja avaruuslävistäjä).
T16–T18	Opitaan laskemaan pallon, lieriön ja kartion pinta-aloja ja tilavuuksia.
T18	Varmennetaan ja laajennetaan tilavuusyksiköiden ja yksikkömuunnosten hallintaa.
T17	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 opitaan käyttämään Pythagoraan lausetta ja Pythagoraan lauseen käänteislauseetta.
	S6 Tietojen käsittely ja tilastot
T20	Syvennetään oppilaiden taitoja kerätä, jäsentää ja analysoida tietoa.
T19, T20	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 varmistetaan keskiarvon ja tyyppiarvon ymmärtäminen.
T19, T20	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 harjoitellaan määrittämään frekvenssi, suhteellinen frekvenssi ja mediaani.
T19, T20	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 tutustutaan hajonnan käsitteeseen.
T15, T20	Valinnaisesti vuosiluokalla 8 tai 9 tutkitaan ja tuotetaan erilaisia diagrammeja (kuten viiva-, pylväs- ja sektoridiagrammeja).

Matematiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen lähtökohdat valitaan oppilaita kiinnostavista aiheista, ilmiöistä ja niihin liittyvistä ongelmista. Konkretia toimii edelleen tärkeänä osana matematiikan opiskelua. Rohkaistaan oppilaita käyttämään ajattelua tukevia piirroksia ja välineitä. Opetuksessa käytetään vaihtelevia työtapoja. Ongelmia matematisoidaan, ratkaistaan ja tulkitaan yksin ja yhdessä. Yhdessä työskennellessä jokainen toimii sekä itsensä että ryhmän hyväksi. Oppimispelit ovat yksi motivoiva työtapo. Tieto- ja viestintäteknologiaa, kuten taulukkolaskentaa ja dynaamista geometriaohjelmistoa, hyödynnetään opetuksen, oppimisen, tuottamisen, arvioinnin sekä luovuuden välineenä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki matematiikassa vuosiluokilla 7–9

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus saada opetusta myös aiempien vuosiluokkien keskeisimmistä sisällöistä, jos hän ei hallitse niitä riittävästi. Lisäksi annetaan ennakoivaa tukea tarvittaessa uusien sisältöjen oppimiseksi. Oppilaiden matematiikan osaamista ja taitojen kehittymistä seurataan jatkuvasti yhdessä oppilaiden kanssa. Oppilaille korostetaan asioiden ymmärtämisen tärkeyttä. Oppilaita tuetaan suurempien asiakokonaisuuksien hahmottamisessa ja yhteyksien löytämisessä. Eriyttämisessä otetaan huomioon jokaisen oppilaan osaaminen ja annetaan mahdollisuus onnistumisen elämyksiin.

Sisältöjä voidaan rikastuttaa syventämällä yhteisesti käsiteltävää aihetta oppilaiden kiinnostuksen ja taitotason mukaan. Taitavia oppilaita tuetaan tarjoamalla heille vaihtoehtoisia työskentelymuotoja, esimerkiksi erilaisia projekteja ja ongelmalähtöisiä tutkimustehtäviä oppilaita kiinnostavista matemaattisista aiheista.

Koska koulumme on harjoittelukoulu, opetusharjoittelijat osallistuvat oppilaiden ohjaukseen, opetuksen eriyttämiseen ja oppilaiden tukemiseen. Harjoittelijat mahdollistavat monipuolisia työtapoja ja erilaisten työtapojen toteuttamista sekä erilaisten oppimisympäristöjen käyttämistä.

Oppilaan oppimisen arviointi matematiikassa vuosiluokilla 7–9

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä ja ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Palaute tukee oppilaiden myönteistä minäkuvaa matematiikan oppijana. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin matematiikan tavoitteisiin. Arviointi ohjaa oppilaita kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Palaute auttaa oppilaita huomaamaan, mitä tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää ja miten.

Oppilailla on aktiivinen rooli arvioinnissa. Itsearviointissa oppilaat oppivat asettamaan tavoitteita oppimiselleen ja havainnoimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin. Lisäksi oppilaita ohjataan kiinnittämään huomiota tapaansa työskennellä sekä tiedostamaan asennettaan matematiikan opiskelua kohtaan.

Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan eri tavoin. Arvioinnin kohteena ovat matemaattiset tiedot ja taidot sekä niiden soveltaminen. Lisäksi arvioinnissa kiinnitetään huomiota tekemisen tapaan ja taitoon perustella ratkaisuja sekä ratkaisujen rakenteeseen ja oikeellisuuteen. Arvioinnissa otetaan huomioon myös taito hyödyntää välineitä mukaan lukien tieto- ja viestintäteknologiaa.

Yhdessä työskenneltäessä arvioidaan sekä ryhmän jäsenten että koko ryhmän toimintaa ja tuotosta. Tuotoksen arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotoksen matemaattiseen sisältöön ja esitystapaan. Palautteella ohjataan oppilaita ymmärtämään jokaisen ryhmän jäsenen työskentelyn ja kehittymisen merkitys. Oppilaita ohjataan tuotosten ja toiminnan arvioimiseen.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona matematiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut matematiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso matematiikan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Matematiikassa oppilaan osaaminen kehittyy eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.5 Biologia 7–9

Oppiaineen tehtävä

Biologian opetuksen tehtävänä on auttaa oppilaita ymmärtämään elämää ja sen kehittymistä, kartuttaa oppilaan luonnontuntemusta sekä ohjata oppilaita ymmärtämään ekosysteemien toimintaa, ihmisen elintoimintoja sekä perinnöllisyyden ja evoluution perusteita.

Biologian opetuksessa työskennellään myös luonnossa ja ohjataan oppilaita tutkivan oppimisen avulla tutustumaan biologisen tiedonhankinnan luonteeseen. Luonnon tutkimisessa käytetään sekä maastotettä laboratoriotyömenetelmiä. Elämyksellinen ja kokemuksellinen oppiminen virittää oppimisen iloa ja herättää kiinnostusta tarkkailla elinympäristön tilaa ja siinä tapahtuvia muutoksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa biologian opetuksessa.

Biologian opetuksessa tuetaan oppilaiden ongelmanratkaisu- ja yhteistyötaitojen sekä yhteisöllisyyden kehittymistä ja annetaan valmiuksia biologiaa hyödyntävien alojen opiskeluun sekä työelämään.

Biologian opetus auttaa oppilaita ymmärtämään, miten biologian tietoja ja taitoja voidaan soveltaa ja hyödyntää omassa elämässä, eettisissä pohdinnoissa, ajankohtaisten biologiaan liittyvien uutisten seurannassa sekä siinä, kuinka yhteiskunnalliseen päätöksentekoon voidaan vaikuttaa. Biologian opetus kehittää oppilaiden ympäristötietoisuutta ja halua vaalia luonnon monimuotoisuutta. Oppilaat saavat valmiuksia vaikuttaa ja osallistua oman lähiympäristönsä kehittämiseen ja sen säilymiseen elinvoimaisena. Oppilaita ohjataan kestäväan elämäntapaan ja globaalin vastuun ymmärtämiseen.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet biologiassa vuosiluokilla 7–9

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ovat kaikkien taitojen perustana. Tavoitteena on innostaa oppilasta tutkimaan eliöitä, niiden rakennetta, kehitystä ja sopeutumista elinympäristöönsä. Tutkivan ja luovan oppimisen avulla luonnontieteellinen ajattelu ja oivaltaminen kehittyvät.

Luonto on tärkeä osa suomalaista kulttuuria (L2). Biologian opiskelussa pyritään tukemaan oppilaan luontosuhteen kehittymistä sekä soveltamaan biologian tietoja ja taitoja hänen omassa arjessaan. Oppilaan vuorovaikutustaidot ja ilmaisu kehittyvät monipuolisilla työtavoilla.

Ympäristötietoisuus auttaa oppilasta selviämään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista. Samalla oppilas oppii havaitsemaan lähiympäristön muutoksia ja kykenee ympäristönsä kehittämiseen kestäväällä tavalla (L3).

Biologian opiskelu harjaannuttaa monilukutaitoa (L4) sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista (L5), kun tutkitaan, tulkitaan, tuotetaan ja arvioidaan erilaisia tekstejä, kuvia ja diagrammeja sekä käytetään lähdemateriaalina tietoverkkoja. Oppilas perehtyy ja harjaantuu biologian tutkimusvälineistön käyttöön.

Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6) kehittyvät erilaisissa oppimistilanteissa, jolloin harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja ryhmissä, toimitaan järjestelmällisesti sekä ponnistellaan pitkäjänteisesti. Samalla oppilas tulee tietoisiksi biologiaan liittyvistä ammattialoista.

Biologian tavoitteena on rakentaa arvostavaa suhtautumista luontoa ja rakennettua ympäristöä kohtaan. Oppilaan osallistumis- ja vaikuttamistaidot kehittyvät ja samalla vahvistetaan aktiivista kansalaisuutta ja kestävän tulevaisuuden rakentamista (L7).

Biologian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Biologinen tieto ja ymmärrys		
T1 ohjata oppilasta ymmärtämään ekosysteemin perusrakennetta ja toimintaa sekä vertailemaan erilaisia ekosysteemejä ja tunnistamaan lajeja	S1–S4, S6	L4, L5
T2 auttaa oppilasta kuvailemaan eliöiden rakenteita ja elintointoja sekä ymmärtämään eliökunnan rakennetta	S1–S5	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan eliöiden sopeutumista eri elinympäristöihin ja ymmärtämään erilaisten elinympäristöjen merkitys luonnon monimuotoisuudelle	S1–S4, S6	L4, L7
T4 ohjata oppilasta ymmärtämään perinnöllisyyden ja evoluution perusperiaatteita	S1, S4, S5	L1
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja	S5	L3
T6 ohjata oppilasta arvioimaan luonnonympäristössä tapahtuvia muutoksia ja ihmisen vaikutusta ympäristöön sekä ymmärtämään ekosysteemipalvelujen merkitys	S6	L4, L7
Biologiset taidot		
T7 ohjata oppilasta kehittämään luonnontieteellistä ajattelutaitoa sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämistä	S1–S6	L1
T8 opastaa oppilasta käyttämään biologian tutkimusvälineistöä ja tieto- ja viestintäteknologiaa	S1–S5	L1, L5
T9 ohjata oppilasta koostamaan eliökokoelma ja kasvattamaan kasveja biologisten ilmiöiden ymmärtämiseksi	S1–S4, S6	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilasta tekemään tutkimuksia sekä koulussa että koulun ulkopuolella	S1–S6	L1, L5
T11 kannustaa oppilasta soveltamaan biologian tietoja ja taitoja omassa elämässä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ja päätöksenteossa	S6	L2, L3, L7
Biologian asenne- ja arvotavoitteet		
T12 innostaa oppilasta syventämään kiinnostusta luontoa ja sen ilmiöitä kohtaan sekä vahvistamaan luontosuhdetta ja ympäristötietoisuutta	S1–S6	L7
T13 ohjata oppilasta tekemään eettisesti perusteltuja valintoja	S6	L7
T14 innostaa oppilasta vaikuttamaan ja toimimaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi	S6	L5, L7

Biologian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt. Vuosiluokkien 7 ja 8 sisältöalueet S3 ja S4 voidaan opiskella myös päinvastaisessa järjestyksessä: S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta seitsemännellä ja S4 Mitä elämä on kahdeksannella vuosiluokalla.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S4 Mitä elämä on?
T2, T7	Elämän perusilmiöt Solut, eliöiden lisääntyminen ja kasvu
T1, T2, T3	Eliökunnan rakenne Eri eliöryhmien ominaispiirteitä Lajintunnistus
T3, T4, T7	Evoluutio Eliökunnan kehitys ja sopeutuminen Monimuotoisuus
	Seuraavat kokonaisuudet sisällytetään soveltuvin osin edellä mainittuihin sisältöalueisiin
T8, T10	S1 Biologinen tutkimus Luokassa ja maastossa käytettäviin biologisiin tutkimusvälineisiin ja -menetelmiin tutustuminen
T6, T9, T10, T12	S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön Luonnon havainnointi ja tutkiminen sekä ympäristön tilan arviointi Vastuullinen luonnossa liikkuminen Eliökokoelman koostaminen

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S3 Ekosysteemin perusrakenne ja toiminta
T1, T2, T7, T12	Suomalainen metsäekosysteemi Metsän merkitys Metsän lajien tunnistus ja ekologia Metsän eliöyhteisö ja eloton luonto sekä erilaiset vuorovaikutussuhteet
T3	Ihmisen toiminnan vaikutus metsäekosysteemiin Erilaisten elinympäristöjen monimuotoisuus Metsästä saatavat hyödyt, moninaiskäyttö ja suojelu
T1, T2, T3	Muita ekosysteemejä, niiden lajeja ja ekologiaa
	Seuraavat kokonaisuudet sisällytetään soveltuvin osin edellä mainittuihin sisältöalueisiin
T8, T10	S1 Biologinen tutkimus Luokassa ja maastossa käytettäviin biologisiin tutkimusvälineisiin ja -menetelmiin tutustuminen
T6, T9, T10, T12	S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön Luonnon havainnointi ja tutkiminen sekä ympäristön tilan arviointi Vastuullinen luonnossa liikkuminen Eliökokoelman koostaminen

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S5 Ihminen
T4	Ihmisen evoluutio
T2, T5, T7, T8, T10, T13	Rakenne ja elintoiminnot Solut, kudokset, elimet ja elimistöt
T5, T7, T8, T10, T13	Säätelyjärjestelmät Hormonit Hermosto ja aistit Elimistön puolustus
T5, T7, T13	Lisääntyminen Seksuaalisuus, hedelmöitys ja raskaus Kasvu ja kehitys
T4, T7	Perinnöllisyys Geenit ja ympäristö
	S6 Kohti kestävää tulevaisuutta
T1, T7, T11, T13, T14	Luonnonvarojen kestävä käyttö Oma kulutus ja valinnat
T6, T7, T13, T14	Ilmastonmuutos ja muita ympäristöongelmia
T3, T6, T7, T12, T13, T14	Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen Luonnon- ja ympäristönsuojelu
T6, T13	Bioteknologia Biotalous ja ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia
	Seuraavat kokonaisuudet sisällytetään soveltuvin osin edellä mainittuihin sisältöalueisiin
T7, T8, T10, T11	S1 Biologinen tutkimus Mittaaminen ja laboratoriotyöskentely Havaintojen ja päätelmien tekeminen Aineistonhankinta Ihminen ja paikallisympäristö tutkimuskohteina
T7, T8, T10, T11, T12, T14	S2 Tutkimusretkiä luontoon ja lähiympäristöön Paikallisympäristö tutkimuskohteena Ympäristön tila

Biologian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on, että biologian opetuksessa oppilailla on mahdollisuus työskennellä erilaisissa tutkimuksellisuutta tukevilla oppimisympäristöissä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maasto- ja laboratoriotyöskentelyssä oppilaita ohjataan havainnoimaan ja käyttämään biologialle ominaisia tutkimusmenetelmiä. Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on, että oppilaita ohjataan käyttämään myös sähköisiä oppimisympäristöjä biologisen tiedon hankinnassa, käsittelyssä, tulkinassa ja esittämisessä.

Biologian työtapoja valittaessa painotetaan vuorovaikutusta ja yhteisöllisyyttä ottaen huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet. Monipuolisten työtapojen avulla jokainen oppilas saa erilaisia kokemuksia, pysyy omaksumaan luonnontieteelle luonteenomaisia tutkimusmenetelmiä ja harjaantuu tekemään johtopäätöksiä sekä raportoimaan ja soveltamaan oppimaansa. Biologian opetuksen tavoitteiden mukaisesti elämyksellisyys, kokemuksellisuus ja toiminnallisuus kehittävät oppilaiden taitoa pohtia omia arvovaihtoehtoja. Lisäksi oppilaille kehittyy taito tarkastella kriittisesti ilmiöitä ja erilaisia tietolähteitä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki biologiassa vuosiluokilla 7–9

Biologian opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita omakohtaiseen havainnointiin ja tutkimiseen itsenäisesti ja ryhmissä sekä erilaisissa oppimisympäristöissä. Maasto- ja laboratorio-työskentely toteutetaan siten, että turvallisuuskysymykset otetaan huomioon. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet huomioidaan erilaisten työmenetelmien valinnassa. Kasvua, kehitystä sekä oppimisen iloa tukevat tutkimuksellisuus, yhdessä tekeminen, vastuullisuus omasta työskentelystä, luontosuhteen syveneminen sekä tiedon liittäminen jo ennestään opittuun. Biologian tavoitteiden kannalta on keskeistä tiedostaa oppilaiden mahdolliset vaikeudet laboratorio- ja maastotyöskentelyssä. Oppilaita tuetaan työskentelyssä kunkin omien vahvuuksien pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaiden taitoja eri tutkimusmuotoja hyödyntäen. Eriyttäminen on mahdollista yhteisissä tutkimustehtävissä, joissa oppilaat toimivat erilaisissa rooleissa ja etenevät yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi biologiassa vuosiluokilla 7–9

Biologian opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa jokaista löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin biologian tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa biologista tietoa. Biologian arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaan tiedolliseen osaamiseen että biologisiin taitoihin erilaisissa oppimistilanteissa ja -ympäristöissä. Opettaja seuraa oppilaan taitoa tehdä havaintoja, kerätä, käsitellä, tulkita, arvioida ja esittää erilaisia aineistoja. Lisäksi arvioidaan oppilaan taitoa käyttää biologialle ominaista välineistöä, tieto- ja viestintäteknologiaa sekä taitoa toteuttaa pienimuotoisia kokeita ja tutkimuksia koulussa ja sen ulkopuolella. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona biologian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaikana. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut biologian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso biologian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Biologiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittämisen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.6 Maantieto 7–9

Oppiaineen tehtävä

Maantiedon opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden maailmankuvan rakentumista. Oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä ja koko maailmassa sekä autetaan oppilaita sijoittamaan uutiset maailman tapahtumista maantiedon opetuksessa saamaansa alueelliseen kehikkoon.

Maantieto on monitieteinen ja eri tiedonaloja integroiva oppiaine, jossa tutkitaan maapalloa ja sen alueita, luontoa, ihmisen toimintaa sekä erilaisia kulttuureita. Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon luonnontieteiden, ihmistieteiden ja yhteiskuntatieteiden näkökulmat. Näin rakennetaan eheää kokonaiskuvaa monimuotoisesta maailmasta ja sen toiminnasta.

Maantiedon opetuksessa käsitellään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta ja sen yhteyttä ympäristön tilaan sekä luodaan perustaa ymmärtää erilaisia alueellisia näkökulmia ja ristiriitoja maapallolla. Maantieteellisten syy- ja seuraussuhteiden sekä ympäristönmuutosten ymmärtäminen ja analysointi aktivoivat oppilasta toimimaan vastuullisesti omassa arjessa.

Maantiedon opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden oma elämismaailma. Opetus tarjoaa toiminnallisia kokemuksia erilaisissa oppimisympäristöissä, joissa oppilaat tekevät havaintoja ja tutkimuksia. Opiskelussa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa. Teknologian käyttö edistää myös oppilaiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa oppimisessa.

Maantiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden valmiuksia kestävästä kehitystä edistävään toimintatapaan. Opetus harjaannuttaa oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamistaitoja ja antaa oppilaille keinoja aktiiviseen kansalaisuuteen ja kestävästä tulevaisuudesta rakentamiseen.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet maantiedossa vuosiluokilla 7–9

Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1) ovat kaikkien taitojen perustana. Tavoitteena on ohjata ja innostaa oppilasta havainnoimaan ja tutkimaan maantieteeseen liittyviä ilmiöitä. Oppilaan ymmärrys maapalloa muokkaavista ilmiöistä ja niihin vaikuttavista tekijöistä, syistä ja seurauksista kehittyy.

Tulevaisuudessa korostuu kyky toimia kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa (L2). Tavoitteena on maantieteen keinoin avartaa oppilaan maailmankatsomusta sekä ymmärrystä eri alueiden luonnonoloja, kulttuureja ja tapoja kohtaan sekä osallistua yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Oppilaan vuorovaikutustaidot kehittyvät monipuolisilla työtavoilla.

Vahvistunut maailmankuva auttaa oppilasta selviämään jokapäiväisen elämän tuomista arjen haasteista. Samalla oppilas oppii havaitsemaan lähiympäristön muutoksia ja saa eväitä ympäristönsä kehittämiseen (L3).

Maantiedon opiskelu harjaannuttaa monilukutaitoa (L4) sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista (L5), kun tutkitaan, tulkitaan, tuotetaan ja arvioidaan erilaisia tekstejä, karttoja, kuvia ja diagrammeja sekä käytetään lähdemateriaalina tietoverkkoja.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6) kehittyvät erilaisissa oppimistilanteissa, jolloin harjaannutaan työskentelemään itsenäisesti ja ryhmissä, toimitaan järjestelmällisesti sekä ponnistellaan pitkäjänteisesti. Oppilaan osallistumis- ja vaikuttamistaidot kehittyvät ja samalla vahvistetaan aktiivista kansalaisuutta ja kestävän tulevaisuuden rakentamista (L7).

Maantiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Maantieteellinen tieto ja ymmärrys		
T1 tukea oppilaan jäsenytneen karttakuvan rakentumista maapallolla	S1–S6	L1, L4, L5
T2 ohjata oppilasta tutkimaan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä sekä vertailemaan luonnonmaisemia Suomessa ja muualla maapallolla	S1–S4, S6	L4, L5
T3 ohjata oppilasta tutkimaan ihmismaantieteellisiä ilmiöitä ja kulttuurimaisemia sekä ymmärtämään erilaisia kulttuureita, elinkeinoja ja ihmisten elämää Suomessa ja maapallon eri alueilla	S1–S6	L2, L4
T4 kannustaa oppilasta pohtimaan ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välistä vuorovaikutusta sekä ymmärtämään luonnonvarojen kestävän käytön merkitys	S1–S6	L7
Maantieteelliset taidot		
T5 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellistä ajattelutaitoa sekä kykyä esittää maantieteellisiä kysymyksiä	S1–S6	L1
T6 ohjata oppilasta kehittämään tilatajua sekä symboleiden, mittasuhteiden, suuntien ja etäisyyksien ymmärrystä	S1–S6	L4, L5
T7 ohjata oppilasta harjaannuttamaan arkielämän geomeediataitoja sekä lukemaan, tulkitsemaan ja laatimaan karttoja ja muita malleja maantieteellisistä ilmiöistä	S1–S6	L5, L6
T8 ohjata oppilasta kehittämään maantieteellisiä tutkimustaitoja	S1–S6	L1
T9 harjaannuttaa oppilasta havainnoimaan ympäristöä ja siinä tapahtuvia muutoksia sekä aktivoida oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia omassa lähiympäristössä, Suomessa ja koko maailmassa	S1–S6	L4
T10 tukea oppilasta kehittämään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä argumentoimaan ja esittämään selkeästi maantieteellistä tietoa	S1–S6	L2
T11 ohjata oppilasta vaalimaan luontoa, rakennettua ympäristöä ja niiden monimuotoisuutta sekä vahvistaa oppilaan osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja	S1–S6	L7
Maantiedon asenne- ja arvotavoitteet		
T12 tukea oppilasta kasvamaan aktiiviseksi, vastuullisesti toimivaksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi	S1–S6	L7

T13 ohjata oppilasta arvostamaan alueellista identiteettiään sekä luonnon, ihmistoiminnan ja kulttuurien moninaisuutta sekä kunnioittamaan ihmisoikeuksia kaikkialla maailmassa	S1–S6	L3, L7
---	-------	--------

Maantiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt. Vuosiluokkien 8 ja 9 sisältöalueet S4 ja S5 voidaan opiskella myös päinvastaisessa järjestyksessä: S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt kahdeksannella sekä S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla yhdeksännellä vuosiluokalla.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S3 Elämän perusedellytykset maapallolla
T5, T6, T7, T2, T5, T6	Planetaarisuus Maa planeettana, vuorokauden- ja vuodenajat, lämpövyöhykkeet
T2, T5, T6, T9	Ilmakehä Ilmasto ja sää, ilmastoalueet, ihmisen vaikutus
T2, T5, T6, T12	Vesikehä Vedenkierto, sateet, meret ja puhdas vesi Kivikehä ja pinnanmuodot
T2, T12	Kasvillisuus ja eläimistö Kasvillisuusvyöhykkeet, monimuotoisuus
T3, T4, T12	Luonnonvarojen hyödyntäminen Ravinto
	Seuraavat kokonaisuudet sisällytetään soveltuvin osin edellä mainittuihin sisältöalueisiin
T1, T5, T8	S1 Maapallon karttakuva ja alueet Kartat, paikkatieto ja muu geomedia
T2, T3, T10	S2 Ajankohtainen muuttuva maailma Uutisseuranta
T4, T12	S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö Globalisaation vaikutukset ja alueelliset kehityskysymykset

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S5 Ihmiset ja kulttuurit maapallolla
T1, T3, T7, T9	Väestö, väestönkasvu ja muuttoliikkeet, väestöntiheys ja asutus
T1, T11	Kaupungit ja kaupungistuminen
T4, T7, T9	Elinkeinot muuttuvat
T3, T4, T13	Kulttuurit ja yhdenvertaisuus, kehitys, ihmisoikeudet
	Seuraavat kokonaisuudet sisällytetään soveltuvin osin edellä mainittuihin sisältöalueisiin

T1, T3, T4	S1 Maapallon karttakuva ja alueet Kartat, paikkatieto ja muu geomedia
T10, T12, T13	S2 Ajankohtainen muuttuva maailma Uutisseuranta
T4, T12, T13	S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö Globalisaation vaikutukset ja alueelliset kehityskysymykset

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S4 Muuttuvat maisemat ja elinympäristöt
T9, T13	Kotiseudun erityispiirteet
T5, T9, T11	Suomen maisema-alueet ja jääkauden jäljet
T5, T8, T11	Oman lähiympäristön tutkiminen Maasto-oppiminen ja maiseman tulkinta
T1, T2, T6, T7	Perus-, maasto- ja teemakartat
T3, T4	Eri alueiden luonnon ja kulttuurimaisemia
	Seuraavat kokonaisuudet sisällytetään soveltuvin osin edellä mainittuihin sisältöalueisiin
T1, T5, T6, T7, T8	S1 Maapallon karttakuva ja alueet Kartat, paikkatieto ja muu geomedia
T10	S2 Ajankohtainen muuttuva maailma Uutisseuranta
T3, T9, T10	Työelämässä ja yhteiskunnan eri osa-alueilla tarvittava maantieteellinen osaaminen
T4, T12, T13	S6 Kestävä elämäntapa ja luonnonvarojen kestävä käyttö Globalisaation vaikutukset ja alueelliset kehityskysymykset

Maantiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on käyttää monipuolisia oppimisympäristöjä sekä koulussa että koulun ulkopuolella. Maastotyöskentely, kenttäretket luonnossa ja rakennetussa ympäristössä sekä sähköisten oppimisympäristöjen ja paikkatiedon käyttö ovat olennainen osa maantiedon opetusta. Pelillisyyttä lisää oppilaiden motivaatiota. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee maantieteellisen ajattelun sekä ongelmanratkaisu- ja tutkimustaitojen kehittymistä sekä edistää yhteisöllistä ja vuorovaikutteista työskentelyä.

Opetuksessa seurataan ajankohtaisia tapahtumia ja ilmiöitä lähiympäristössä ja muualla maailmassa. Työtapoja valittaessa otetaan huomioon oppilaiden elämismaailma, kansainvälisyys ja yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Opetuksessa annetaan aikaa oppilaiden ajattelulle, luovuudelle ja toiminnalle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki maantiedossa vuosiluokilla 7–9

Maantiedon opetuksen tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita hahmottamaan ympäröivää maailmaa ja ymmärtämään sen ilmiöitä. Ajankohtaisella uutisseurannalla tuetaan kunkin oppilaan maailmankuvan rakentumista. Kenttäopetuksessa lähiympäristöä tulkitaan kaikkia aisteja hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia oppilaiden ja opettajan välillä. Maantiedon tavoitteiden kannalta tuen järjestämisessä on keskeistä tiedostaa oppilaiden spatiaalisen hahmottamisen vaikeudet ja erityisesti vaikeudet kartanluvussa ja karttatulkinnassa. Oppilaita ohjataan ja tuetaan käyttämään paikkatietoa ja muuta geomedialla arjen tilanteissa. Jokaisen oppilaan taitoja hahmottaa lähiympäristöä ja maailmaa harjaannutetaan tukemalla ja kannustamalla oppilasta hänen omien vahvuksiensa pohjalta sekä tarvittaessa vahvistamalla oppilaan taitoja eri tukimuotoja hyödyntäen. Eriyttämistä voi toteuttaa tutkimustehtävissä, joissa oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa sekä harjoituksissa, joissa on mahdollista edetä yksilöllisesti ajattelun taitojen eri tasoille.

Oppilaan oppimisen arviointi maantiedossa vuosiluokilla 7–9

Maantiedon opetuksessa kannustava ja rakentava palaute opintojen aikana tukee oppilaiden motivaation rakentumista, tutkimustaitojen kehittymistä sekä auttaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin maantiedon tavoitteisiin. Palautteen avulla oppilaita rohkaistaan toimimaan aktiivisesti ja vastuullisesti omassa lähiympäristössä ja soveltamaan käytännössä oppimaansa tietoa. Maantiedon arvioinnissa oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti. Arviointi kohdistuu sekä oppilaiden tiedolliseen osaamiseen että maantiedon taitoihin, kuten geomediataitoihin, ja tiedon kriittiseen arviointitaitoon. Lisäksi arvioidaan taitoa käyttää maantiedolle ominaista välineistöä sekä tieto- ja viestintäteknologiaa. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on osaltaan kehittää jokaisen oppilaan työskentelytaitoja.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona maantiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut maantiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso maantiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Maantiedossa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.7 Fysiikka 7–9

Oppiaineen tehtävä

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Fysiikan opetus auttaa ymmärtämään fysiikan ja teknologian merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia keskustella fysiikan ja teknologian asioista ja ilmiöistä. Opetus välittää kuvaa fysiikan merkityksestä kestävän tulevaisuuden rakentamisessa: fysiikkaa tarvitaan uusien teknologisten ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Fysiikan opetuksen tehtävänä on tukea fysiikkaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7–9 opiskelun pääpaino on kvalitatiivisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun ja matemaattisten taitojen kehittyessä laajennetaan työskentelyä joidenkin ilmiöiden osalta kvantitatiiviselle tasolle. Aikaisemmat kokemukset, uudet havainnot ja näkökulmat muokkautuvat oppilaiden ja opettajien vuorovaikutuksessa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaista käsitystä ympäröivästä todellisuudesta. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat luonnosta ja teknologisesta ympäristöstä tehdyt havainnot ja tutkimukset. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden omaksumisessa ja ymmärtämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita fysiikan opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan fysiikan osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa fysiikkaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet fysiikassa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Fysiikan opetus lähtee kokeellisesta lähtökohdasta, joka ohjaa oppilasta havaintojen tekemiseen niin luonnossa kuin luokassa. Havainnoista edetään johtopäätösten muodostamiseen ja muodostetaan malleja, jotka kuvaavat tarkasteltavaa ilmiötä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kokeellinen ja tutkiva ote vuorovaikutuksessa toisten kanssa kehittää oppilaan ajattelua ja omien ajatusten ilmaisua. Toiminnallisuus ja ongelmanratkaisu ovat keskeisiä toimintatapoja fysiikan opiskelussa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Työturvallisuuden huomioiminen ja ohjeiden noudattaminen ohjaa oppilaita ymmärtämään, miten jokainen voi vaikuttaa omaan ja toisten terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Fysiikan opetuksessa oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaiden kanssa pohditaan myös teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia kestävän kehityksen näkökulmasta.

L4 Monilukutaito

Monilukutaito kehittyy fysiikan opiskelussa aineille tyypillisen merkkikielen sekä tieto- ja viestintäteknologisten taitojen kehittyessä. Tiedon tuottamisen, tulkinnan ja välittämisen taitoja harjoitellaan fysiikalle ominaisilla tavoilla. Opetuksessa vahvistetaan ympäristölukutaitoa ja numeraalista lukutaitoa hyödynnetään esimerkiksi aineiden ominaisuuksia kuvaavien taulukoiden käsittelyssä.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tietokoneavusteiset mittaukset ovat oppiaineelle luonteva tapa hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa. Lisäksi tieto- ja viestintäteknologiaa ohjataan käyttämään luontevana osana tutkivaa työskentelyä ja tiedonhakua.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Fysiikan opiskelu edistää fysiikkaan tukeutuvan teollisuuden tuntemusta. Fysiikan opetukseen sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja. Lisäksi opitaan yritystoimintaa suunnittelemalla kokeellisia työprosesseja, asettamalla hypoteeseja, kokeilemalla erilaisia vaihtoehtoja ja tekemällä erilaisia johtopäätöksiä. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta työn, yrittäjämäisen toimintatavan sekä yrittäjyyden merkityksen yhteisössä ja yhteiskunnassa.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Kestävän kehityksen tavoitteiden ymmärtämisessä auttaa fysiikan tietojen ja taitojen hallinta. Fysiikan opiskelussa oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Fysiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältoalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun	S1–S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa fysiikan osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1–S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään fysiikan osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan energiavarojen kestävän käytön kannalta	S1–S6	L3, L7

Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1–S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1–S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S6	L2, L5
T8 ohjata oppilasta ymmärtämään teknologisten sovellusten toimintaperiaatteita ja merkitystä sekä innostaa osallistumaan yksinkertaisten teknologisten ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1–S6	L2, L3, L5
T9 opastaa oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja mittaustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1–S6	L5
Fysiikan tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään fysiikan käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsitteitä kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1–S6	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä sekä ennusteiden tekemisessä	S1–S6	L1
T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä fysiikalle ominaisella tavalla	S1–S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1–S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta saavuttamaan riittävät tiedolliset valmiudet jatko-opintoja varten vuorovaikutuksesta ja liikkeestä sekä sähköstä	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan fysiikan tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua fysiikan soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S6	L6

Fysiikan tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1–T7	Tutustutaan kokeelliseen työskentelyyn ja tutkimustulosten graafiseen esittämiseen. Tarkasti ohjattujen ja vähitellen myös avoimien tutkimusten avulla pyritään selvittämään erilaisia fysikaalisia ilmiöitä myös tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Harjoitellaan tutkimusprosessin eri vaiheita.
	S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä

T1–T8	Tutustutaan sähkömagneettisen säteilyyn, esimerkiksi valoon ja sen ominaisuuksiin. Tutustutaan ääneen värähdysliikkeenä. Käsittelyssä huomioidaan terveyden ja turvallisuuden näkökulma. Tarkastellaan lämpötilaa ja sen vaikutusta materiaaleihin. Tutkitaan lämpöenergian siirtymistapoja ja lämpöenergian vaikutusta olomuodon muutoksiin kvalitatiivisesti.
	S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
T4, T8	Tutustutaan fysiikan luonteeseen tieteenä opiskeltavien sisältöjen kautta. Löydetään energian säilymisen periaate ja tutkitaan lämpöenergian muuttumista muiksi energiamuodoiksi. Huomioidaan valon merkitys fysikaalisen maailmankuvan kehityksessä.

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1–T7	Laajennetaan kokeellisen työskentelyn taitoja koskemaan mekaniikan ilmiöitä, joita tutkitaan myös tietoteknisin menetelmin. Tutkitaan vuorovaikutuksissa syntyviä voimia ja niiden aiheuttaman liikkeen erilaisia ilmenemismuotoja.
	S3 Fysiikka yhteiskunnassa
T3–T12	Tutustutaan liike- ja asemaenergiaan sekä mekaanisen energian säilymisen periaatteeseen. Liitetään mekaaninen energia energian tuotantoon ja energiavarojen kestävään käyttöön.
	S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
T3–T4, T7, T10–T13, T15	Huomioidaan mekaanisen energian säilymisen periaate, esimerkiksi vesivoimalan toiminnan kautta.
	S5 Vuorovaikutus ja liike
T1–T4	Liiketilaa kuvataan tasaisen ja muuttuvan liikkeen malleilla myös kvantitatiivisesti. Tutustutaan erilaisiin vuorovaikutuksiin ja niiden vaikutuksiin kappaleiden liiketiloihin. Kahden kappaleen vuorovaikutustilanteista siirrytään yhteen kappaleeseen vaikuttaviin voimiin ja niiden vaikutukseen kappaleen liikkeeseen. Mekaaninen työ ja teho kytketään kvalitatiivisesti energiaan.

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1–T9	Syvennetään kokeellisen tutkimuksen taitoja koskemaan sähkövirran ja jännitteen mittauksia, joissa yhä enenevässä määrin suositaan oppilaslähtöisiä tutkimuksia. Tutustutaan virtapiirien sisältämiin komponentteihin kvalitatiivisesti ja kvantitatiivisesti. Tutustutaan radioaktiiviseen säteilyyn.
	S2 Fysiikka omassa elämässä ja elinympäristössä
T1–T15	Pohditaan sähköä ja sähkölaitteiden turvallista käyttöä. Tutustutaan sähkömagneettisen ja hiukkassäteilyn lajeihin ja niiden terveydellisiin vaikutuksiin.
	S3 Fysiikka yhteiskunnassa

T3–T4, T8, T15	Tutustutaan erilaisiin tapoihin tuottaa sähköä ja tuotetun sähköisen energian siirtämiseen. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan fysiikan osaamista, esimerkiksi teollisuusvierailun yhteydessä. Arvioidaan sähköenergian tuottamisen yhteiskunnallista merkitystä ja kulutuksen kustannuksia.
	S4 Fysiikka maailmankuvan rakentajana
T8	Verrataan maailmankaikkeuden ja atomin mittasuhteita toisiinsa. Tutustutaan mahdollisuuksien mukaan fysiikkaan liittyviin uutisiin, ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimukseen.
	S6 Sähkö
T1–T15	Virtapiiriin tarkastelussa käytetään lähtökohtana jännitteen ja sähkövirran välistä yhteyttä. Sitä tarkastellaan ensin kvalitatiivisesti ilmiöiden ja ominaisuuksien tasolla, sitten kvantitatiivisesti mittaamalla suureiden arvoja ja tutkimalla suureiden välisiä riippuvuuksia. Tutkitaan varatun kappaleen ominaisuuksia. Tutustutaan kodin sähköturvallisuuteen sekä sähköön käyttöön ja tuottamiseen. Magnetismi yhdistetään kvalitatiivisesti virtapiirien ilmiömaailmaan.

Fysiikan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan fysiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta fysiikan ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki fysiikassa vuosiluokilla 7–9

Fysiikan tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvalliseen ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi fysiikassa vuosiluokilla 7–9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti työskentelyn, havainnoinnin ja mittaamisen perustaidoista ohjeistettuihin tutkimustehtäviin ja lopulta avoimiin tutkimuksiin. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennako-

tietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona fysiikan opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut fysiikan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso fysiikan päättöarvioinnin kriteereihin. Fysiikassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.8 Kemia 7–9

Oppiaineen tehtävä

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden luonnontieteellisen ajattelun sekä maailmankuvan kehittymistä. Kemian opetus auttaa ymmärtämään kemian ja sen sovellusten merkitystä jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä, yhteiskunnassa ja teknologiassa. Opetus tukee oppilaiden valmiuksia tehdä valintoja sekä käyttää tietoja ja taitoja elämän eri tilanteissa. Opetus välittää kuvaa kemian merkityksestä kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa: kemiaa tarvitaan uusien ratkaisujen kehittämisessä sekä ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Opetus ohjaa oppilaita ottamaan vastuuta ympäristöstään.

Kemian opetuksen tehtävänä on tukea kemiaan liittyvien käsitteiden rakentumista sekä ilmiöiden ymmärtämistä. Vuosiluokilla 7–9 opiskelun pääpaino on makroskooppisella tasolla, mutta oppilaiden abstraktin ajattelun kehittyessä yhteyttä submikroskooppisiin ja symbolisiin malleihin vahvistetaan. Oppilaiden aikaisemmista kokemuksista ja havainnoista edetään ilmiöiden kuvaamiseen ja selittämiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen, ideointiin, vuorovaikutukseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin eri tilanteissa.

Kemian opetuksen lähtökohtana on elinympäristöön liittyvien aineiden ja ilmiöiden havainnointi ja tutkiminen. Tutkimusten tekemisellä on oleellinen merkitys käsitteiden sisäistämisessä, tutkimisen taitojen oppimisessa ja luonnontieteiden luonteen hahmottamisessa. Tutkimusten tekeminen kehittää työskentelyn ja yhteistyön taitoja, luovaa ja kriittistä ajattelua sekä innostaa oppilaita kemian opiskeluun.

Opetuksen tehtävänä on ohjata oppilaita hahmottamaan kemian osaamisen merkitystä myös jatko-opintojen ja työelämän kannalta. Yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistetään tarjoamalla oppilaille mahdollisuuksia soveltaa kemiaa erilaisissa konteksteissa sekä tutustua monipuolisesti ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet kemiassa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Kemian opetus lähtee kokeellisesta lähtökohdasta, joka ohjaa oppilasta havaintojen tekemiseen niin luonnossa kuin luokassa. Havainnoista edetään johtopäätösten muodostamiseen ja muodostetaan malleja, jotka kuvaavat tarkasteltavaa ilmiötä.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kokeellinen ja tutkiva ote vuorovaikutuksessa toisten kanssa kehittää oppilaan ajattelua ja omien ajatusten ilmaisua. Toiminnallisuus ja ongelmanratkaisu ovat keskeisiä toimintatapoja kemian opiskelussa.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Työturvallisuuden huomioiminen ja ohjeiden noudattaminen ohjaa oppilaita ymmärtämään, miten jokainen voi vaikuttaa omaan ja toisten terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Kemian opetuksessa oppilaat oppivat ymmärtämään teknologian kehitystä, monimuotoisuutta ja merkitystä omassa elämässä, kouluyhteisössä ja yhteiskunnassa. Oppilaiden kanssa pohditaan myös teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia kestävä kehityksen näkökulmasta.

L4 Monilukutaito

Monilukutaitoa harjoitellaan kemian opiskelussa aineille tyypillisen merkkikielen ja tieto- ja viestintätekniikoiden taitojen yhteydessä. Tunneilla harjoitellaan tiedon tuottamisen ja tulkinnan taitoja. Opetuksessa vahvistetaan ympäristölukutaitoa.

L5 Tieto- ja viestintätekniologinen osaaminen

Tieto- ja viestintätekniikkaa ohjataan käyttämään luontevasti osana tutkivaa työskentelyä ja tiedonhankintaa. Samalla harjoitellaan lähdekriittisyyttä.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Kemian opiskelu edistää kemianteollisuuden tuntemusta. Kemian opetukseen sisältyy toimintamuotoja, joissa tarjoutuu tilaisuus oppia tuntemaan erilaisia ammatteja ja työaloja. Lisäksi opitaan yritystoimin-

taa suunnittelemalla kokeellisia työprosesseja, asettamalla hypoteeseja, kokeilemalla erilaisia vaihtoehtoja ja tekemällä erilaisia johtopäätöksiä. Näin oppilaat saavat tilaisuuksia oppia oman kokemuksensa kautta, työn ja yrittäjämäisen toimintatavan merkitystä.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Kestävän kehityksen tavoitteiden ymmärtämisessä auttaa kemian tietojen ja taitojen hallinta. Opiskelussa oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle sekä lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle.

Kemian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 kannustaa ja innostaa oppilasta kemian opiskeluun	S1–S6	L1
T2 ohjata ja kannustaa oppilasta tunnistamaan omaa kemian osaamistaan, asettamaan tavoitteita omalle työskentelylleen sekä työskentelemään pitkäjänteisesti	S1–S6	L1, L6
T3 ohjata oppilasta ymmärtämään kemian osaamisen merkitystä omassa elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa	S1–S6	L6, L7
T4 ohjata oppilasta käyttämään kemian osaamistaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa sekä arvioimaan omia valintojaan luonnonvarojen kestävän käytön ja tuotteen elinkaaren kannalta	S1–S6	L3, L7
Tutkimisen taidot		
T5 kannustaa oppilasta muodostamaan kysymyksiä tarkasteltavista ilmiöistä sekä kehittämään kysymyksiä edelleen tutkimusten ja muun toiminnan lähtökohdiksi	S1–S6	L1, L7
T6 ohjata oppilasta toteuttamaan kokeellisia tutkimuksia yhteistyössä muiden kanssa sekä työskentelemään turvallisesti ja johdonmukaisesti	S1–S6	L2, L5
T7 ohjata oppilasta käsittelemään, tulkitsemaan ja esittämään omien tutkimustensa tuloksia sekä arvioimaan niitä ja koko tutkimusprosessia	S1–S6	L2, L5
T8 ohjata oppilasta hahmottamaan kemian soveltamista teknologiassa sekä osallistumaan kemiaa soveltavien ratkaisujen ideointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja soveltamiseen yhteistyössä muiden kanssa	S1–S6	L2, L3, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologiaa tiedon ja tutkimustulosten hankkimiseen, käsittelemiseen ja esittämiseen sekä tukea oppilaan oppimista havainnollistavien simulaatioiden avulla	S1–S6	L5
Kemian tiedot ja niiden käyttäminen		
T10 ohjata oppilasta käyttämään kemian käsitteitä täsmällisesti sekä jäsentämään omia käsiterakenteitaan kohti luonnontieteellisten teorioiden mukaisia käsityksiä	S1–S6	L1
T11 ohjata oppilasta käyttämään erilaisia malleja kuvaamaan ja selittämään aineen rakennetta ja kemiallisia ilmiöitä	S1–S6	L1

T12 ohjata oppilasta käyttämään ja arvioimaan kriittisesti eri tietolähteitä sekä ilmaisemaan ja perustelemaan erilaisia näkemyksiä kemialle ominaisella tavalla	S1–S6	L2, L4
T13 ohjata oppilasta hahmottamaan luonnontieteellisen tiedon luonnetta ja kehittymistä sekä tieteellisiä tapoja tuottaa tietoa	S1–S6	L1, L4
T14 ohjata oppilasta ymmärtämään perusperiaatteita aineen ominaisuuksista, rakenteesta ja aineiden muutoksista	S5, S6	L1
T15 ohjata oppilasta soveltamaan kemian tietojaan ja taitojaan monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa sekä tarjota mahdollisuuksia tutustua kemian soveltamiseen erilaisissa tilanteissa kuten luonnossa, elinkeinoelämässä, järjestöissä tai tiedeyhteisöissä	S1–S6	L6

Kemian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1–T7	Opitaan kokeellista työskentelyä laboratoriossa ja turvallista kemikaalien käsitte-lyä. Opetellaan ensin kemian työvälineitä ja -tapoja ohjatusti ja vähitellen edetään kohti avoimia tutkimuksia. Harjoitellaan vähitellen tutkimusprosessin eri vaiheita, kuten ongelman tai ilmiön pohtimista, suunnittelua, koejärjestelyjen toteutta-mista, havainnointia, tulosten koontia ja käsittelyä sekä tulosten arviointia ja esit-tämistä. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vai-heissa.
	S2 Kemia omassa elämässä ja elinympäristössä
T9–T12	Käydään läpi olomuotojen muutokset. Tutustutaan erilaisiin tuttuihin aineisiin, kuten veteen ja ilmaan. Käsitellään paloturvallisuutta sekä kodin kemikaaleja.
	S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
T1–T11	Tutustutaan kemian luonteeseen tieteenä.
	S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
T9–T12	Aloitetaan tutustuminen jaksolliseen järjestelmään ja atomin rakenteeseen. Tutus-tutaan aineiden luokitteluun ja erotusmenetelmiin. Valmistetaan esimerkiksi kyl-läistä liuosta seosten opiskelun yhteydessä. Tutustutaan aineiden vesi- ja rasva-liukoisuuteen.

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1–T7	Kokeellisen työskentelyn taitoja syvennetään ja ohjattujen kokeellisten töiden li-säksi tehdään avoimia tutkimuksia. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyö-dyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa. Havainnollistetaan aineen rakennetta eri-laisten mallien avulla, esimerkiksi simulaatioilla.

	S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
T14	Käsitellään luonnon mittasuhteita aineen rakennetta ja atomia opiskeltaessa.
	S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
T1-T14	Alkuaineiden ominaisuuksien pohjalta tutustutaan aineen koostumiseen atomeista, aineen rakenteeseen molekyylilyhdisteiden osalta ja jaksolliseen järjestelmään. Malleja ja simulaatioita käytetään yhdisteiden rakentumisen hahmottamisessa. Tutustutaan hiileen, sen yhdisteisiin ja ravintoaineisiin. Perehdytään johonkin orgaaniseen yhdisteryhmään, esimerkiksi alkoholeihin ja/tai karboksyylihappoihin.
	S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset
T1-T14	Perehdytään hiilen kiertokulkuun ja sen merkitykseen elämälle. Harjoitellaan kemian merkkikielen ja yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tulkitsemista.

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Luonnontieteellinen tutkimus
T1-T15	Kokeellisen työskentelyn taitoja syvennetään ja sovelletaan opittuja taitoja laajempiin kokonaisuuksiin. Tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen tutkimusten eri vaiheissa.
	S3 Kemia yhteiskunnassa
T1-T15	Tutustutaan esimerkiksi happamiin ja emäksisiin oksideihin ympäristökemian näkökulmasta. Nostetaan esille ihmisen ja teknologian vaikutuksia ilmaan, maahan ja veteen. Aihetta voi käsitellä esimerkiksi laajemman projektityön muodossa. Lisäksi pohditaan valittujen tuotteiden elinkaarta. Tutustutaan erilaisiin koulutuspolkuihin ja ammatteihin, joissa tarvitaan kemian osaamista. Mahdollisuuksien mukaan vieraillaan jossakin yrityksessä tai Oulun yliopistolla.
	S4 Kemia maailmankuvan rakentajana
T12, T15	Tutustutaan kemiaan liittyviin uutisiin ja ajankohtaisiin ilmiöihin, sovelluksiin ja nykypäivän tutkimuksiin. Esimerkiksi kemiallisten reaktioiden yhteydessä käsitellään aineen ja energian säilymistä.
T1-T4	S5 Aineiden ominaisuudet ja rakenne
	Tutustutaan aineen rakenteeseen ioniyhdisteiden ja metallien osalta. Tutkitaan ioniyhdisteiden valmistamista.
	S6 Aineiden ominaisuudet ja muutokset
T1-T15	Tutustutaan aineiden ja energian muuttumiseen kemiallisissa reaktioissa. Havainnoidaan reaktionopeutta ja pohditaan siihen vaikuttavia tekijöitä. Tutustutaan pitoisuuteen ja happamuuteen arkisten esimerkkien yhteydessä.

Kemian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Monipuolisilla työtavoilla ja oppimisympäristöillä tuetaan kemian tavoitteiden saavuttamista. Tutkimuksellinen lähestymistapa tukee käsitteiden rakentumista ja tutkimisen taitojen oppimista. Tavoitteiden kannalta keskeistä on oppilaiden osallisuus ja vuorovaikutus yksinkertaisten tutkimusten suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kokeellisessa työskentelyssä noudatetaan kemikaali- ja jätelainsäädäntöä sekä työturvallisuuslainsäädäntöä ja erityisesti nuoria työntekijöitä koskevia rajoituksia.

Oppimisympäristöissä käytetään tieto- ja viestintäteknologiaa luontevalla tavalla. Jotta kemian ja teknologian soveltamiseen voidaan tutustua monipuolisesti, koulun tilojen lisäksi hyödynnetään paikallisia mahdollisuuksia kuten lähiympäristöä sekä yhteistyötä yritysten ja asiantuntijoiden kanssa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kemiassa vuosiluokilla 7–9

Kemian tavoitteiden kannalta keskeistä on ohjata oppilaita itsenäiseen ja pitkäjänteiseen työskentelyyn sekä tunnistamaan oppimistapojaan. Käsitteiden omaksumista ja ymmärtämistä tuetaan, jotta oppilaille muodostuu käsitteistä selkeitä kokonaisuuksia. Kokeellisessa työskentelyssä oppilaita ohjataan turvallisesti ja sujuvaan työskentelyyn. Tutkimustehtävillä voidaan eriyttää opetusta, jolloin oppilaat voivat toimia erilaisissa rooleissa tai edetä yksilöllisesti ajattelutaitojen eri tasoille. Erilaisilla malleilla ja niiden käyttötavoilla voidaan myös haastaa oppilaiden kehittyviä abstraktin ajattelun taitoja. Ohjaus ja tuki, työtapojen valinta, osallisuus toiminnan suunnittelussa sekä onnistumisen kokemukset tukevat oppilaiden oppijaminäkuvan vahvistumista.

Oppilaan oppimisen arviointi kemiassa vuosiluokilla 7–9

Työskentelyn jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi, projekteiksi tai kokeellisiksi töiksi, joilla on omat tavoitteensa ja arviointiperusteensa, tukee monipuolista arviointia. Kokeellisen työskentelyn arviointi voi edetä hierarkkisesti turvallisen työskentelyn periaatteista taitotehtäviin ja suljetuista tutkimustehtävistä aina avoimiin tutkimuksiin asti. Oppilaita ohjataan tunnistamaan omia ennakkotietojaan, -taitojaan ja -käsityksiään. Työskentelyn etenemistä ohjataan rakentavan palautteen ja kysymysten avulla. Kannustava palaute tukee erityisesti tutkimisen taitojen kehittymistä ja motivaation rakentumista. Kokonaisuuksien lopussa arvioidaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja suunnataan huomiota kohti uusia kehittämishaasteita. Arviointi perustuu monimuotoisten tuotosten lisäksi työskentelyn havainnointiin. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta sekä opettajan ja oppilaiden välisiä keskusteluja voidaan käyttää arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kemian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kemian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kemian päättöarvioinnin kriteereihin. Kemiassa oppilaan osaaminen kehittyy yleensä eri tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.9 Terveystieto 7–9

Oppiaineen tehtävä

Terveystieto on monitieteiseen tietoperustaan pohjautuva oppiaine. Terveystiedon opetuksen tehtävänä on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Lähtökohtana on elämän kunnioittaminen ja ihmisoikeuksien mukainen arvokas elämä. Terveyyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä tarkastellaan ikäkaudelle sopivalla tavalla terveysosaamisen eri osa-alueiden kautta. Näitä ovat terveyteen liittyvät tiedot, taidot, itsetuntemus, kriittinen ajattelu sekä eettinen vastuullisuus.

Opetuksessa huomioidaan terveyteen liittyvien ilmiöiden moniulotteisuus ja -tasoisuus: terveyttä tukevat ja kuluttavat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset tekijät sekä näiden väliset yhteydet ja syy-seuraussuhteet. Terveyttä tarkastellaan ihmisen elämänkulun eri vaiheissa, yksilön, perheen, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla sekä soveltuvien osin myös globaalisti. Oppilaiden kehittyessä ja elinpiirin kasvaessa terveyteen liittyvien kysymysten tarkastelu laajenee ja syvenee. Keskeistä on ohjata oppilaita ymmärtämään terveyttä voimavarana jokapäiväisessä elämässä, elinympäristössä ja yhteiskunnassa. Opetuksen tulee tukea oppilaiden yksilöllistä ja yhteisöllistä tiedon hankintaa, rakentamista, arviointia ja käyttämistä. Lisäksi tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittämistä.

Terveysosaamisen avulla oppilaat hahmottavat terveyden laaja-alaisuutta ja saavat valmiuksia tehdä tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja terveyteen liittyviä valintoja ja päätöksiä. Terveysosaaminen lisää kykyä tunnistaa ja muokata tekijöitä, jotka mahdollistavat oppilaiden oman ja ympäristönsä terveyden ja hyvinvoinnin arvostamisen, ylläpitämisen ja edistämisen. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksia havainnoida ja tutkia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä ilmiöitä omassa elin-, ja oppimisympäristössä, tehdä yhteistyötä eri oppiaineiden kanssa sekä harjoitella ja soveltaa osaamista käytännössä.

Terveystietoa opetetaan vuosiluokilla 1–6 osana ympäristöoppia. Vuosiluokilla 7–9 opetuksessa syvennetään ja laajennetaan alempien vuosiluokkien aikana käsiteltyjä teemoja ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa pyritään aiempaa tarkempaan tiedonalakohtaiseen käsitteiden käyttöön ja vahvistetaan kriittiseen ajatteluun, itsetuntemukseen ja eettiseen pohdintaan liittyvää osaamista ikäkauden mukaisesti. Opetuksessa eri vuosiluokilla otetaan huomioon opetettavan aineksen ja siihen liittyvän osaamisen merkitys oppilaiden ikäkauden ja kehitysvaiheen näkökulmasta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet terveystiedossa vuosiluokilla 7–9

Laaja-alaisen osaamisen osa-alueet tukevat monipuolisen terveysosaamisen kehittymistä. Erityisen tärkeitä ovat laaja-alaisen osaamisen osa-alueet Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L 3), Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2), Monilukutaito (L 4) ja Ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1). Terveystiedon opetuksen tavoitteissa ja sisällöissä näyttäytyvät kaikki laaja-alaisen osaamisen osa-alueet. Eri osa-alueet painottuvat vuosiluokittain ikäkaudelle sopivalla tavalla.

Terveystiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys		

T1 ohjata oppilasta ymmärtämään terveyden laaja-alaisuutta, terveyden edistämistä sekä elämänkulkua, kasvua ja kehitystä voimavaralähtöisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L7
T2 ohjata oppilasta kehittämään valmiuksiaan tunne- ja vuorovaikutustaidoissa ja kykyä toimia erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa	S1	L2, L3, L4, L7
T3 ohjata oppilasta kehittämään itsetuntemustaan, omien arvojen ja asenteiden sekä kehon ja mielen viestien tunnistamista ja tunnistamaan ja säätämään käyttäytymistään, oppimistaan ja opiskeluaan tukevia tekijöitä	S1	L1, L3, L4, L6
T4 ohjata oppilasta pohtimaan yksilöllisyyteen, yhteisöllisyyteen ja yhdenvertaisuuteen liittyviä kysymyksiä terveyden näkökulmasta sekä tukea oppilaan valmiuksia luoda vastuullisia ratkaisuja ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa	S1, S3	L1, L2, L3, L4, L6, L7
Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy		
T5 ohjata oppilasta syventämään ymmärrystään fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta terveydestä ja niitä vahvistavista ja vaarantavista tekijöistä ja mekanismeista sekä tukea oppilaan valmiuksia käyttää näihin liittyviä käsitteitä asianmukaisesti	S1-S3	L1, L2, L3, L4
T6 tukea oppilaan kehittymistä terveyteen ja sairauteen liittyvän tiedon hankkijana ja käyttäjänä sekä edistää valmiuksia toimia tarkoituksenmukaisesti terveyteen, turvallisuuteen ja sairauksiin liittyvissä tilanteissa	S2, S3	L2, L3, L5, L6, L7
T7 ohjata oppilasta tunnistamaan ja arvioimaan omia terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä tottumuksiaan, valintojaan ja niiden perusteluja sekä rohkaista oppilasta pohtimaan oman terveyden kannalta merkityksellisiä voimavaroja	S1, S2	L2, L3, L4, L7
T8 ohjata oppilasta tunnistamaan ja tarkastelemaan kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyviä ilmiöitä, niihin liittyviä arvoja ja normeja sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä	S1-S3	L1-L7
Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri		
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ympäristön, yhteisöjen, kulttuurin ja tieto- ja viestintäteknologian merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille	S3	L2, L4, L5, L7
T10 ohjata oppilasta luomaan perustaa opiskelu-, toiminta- ja työkyvylle ja sen ylläpitämiselle sekä kuvaamaan terveystalve-lujen asianmukaista käyttöä	S1, S2	L1, L3, L6
T11 ohjata oppilasta ymmärtämään ja arvioimaan perheen ja omaan elämänpiiriin kuuluvien ihmisten ja yhteisöjen edustamia terveystalveityksiä, tunnistamaan niiden merkitystä itselle sekä muodostamaan kuvaa itselle sopivista oppimisen keinoista	S1-S3	L1, L2, L3, L7
T12 tukea oppilaan valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen ja sairauteen liittyvää viestintää sekä eritellä yksilön oikeuksia, vastuita ja vaikuttamiskeinoja terveyttä ja turvallisuutta koskevissa asioissa omassa oppimisympäristössä ja lähiyhteisöissä	S3	L1-L7

Terveystiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Tavoitteiden pohjalta luodaan ehyitä, ikätasoisesti eteneviä opetuskokonaisuuksia. Opintokokonaisuudet rakentavat monipuolista tietoa ja osaamista terveydestä voimavarana, sen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta osa-alueesta sekä näiden välisestä vuorovaikutuksesta.

Opintokokonaisuuksissa otetaan huomioon elämäntilanne, lapsuuden ja nuoruuden kasvu, kehitys sekä niiden kehitystehtävät. Sisältöjen valinnoissa hyödynnetään paikallisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita ja sovelletaan niitä tavoitteiden mukaisesti.

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt. Terveystiedon opetuksessa luokka-asteiden sisältöjen ja tavoitteiden paikka voi vuosiluokittain vaihdella käytettävän oppimateriaalin mukaan.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
T1–T4	Erilaiset perheet, perhemallit sekä kehityksestä erityisesti murrosikä Huolenpidon sekä perheen ja läheisten merkitys Tunne- ja vuorovaikutustaidot, tunteiden ilmaiseminen Ristiriitojen ja ongelmatilanteiden käsittely Sosiaalinen media; nettikiusaaminen
	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
T5–T8	Arkirytm, uni ja levon merkitys Liikunta ja liikuntasuositukset; istuminen Turvallisuustaidot ja -valmiudet; pyöräilijä ja jalankulkija liikenteessä Tapaturmat (lähipiiri; koti ja koulu) ja ensiaputaidot Itsehoito, reseptilääkkeet ja niiden käyttö Tartuntataudit Medialukutaito Kiusaaminen Päihteet: tupakka ja nuuska
	S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri
T9–T12	Lapsuus ja lasten oikeudet Turvallisesti kotona ja koulussa

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
T1–T4	Identiteetti, minäkuva ja itsetuntemus Seksuaalinen kehittyminen Mielen hyvinvointi ja itsensä arvostaminen Turvataidot
	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
T5–T8	Ravitsemus Seksuaalisuus, seksuaaliterveyden eri osa-alueet

	Seksuaalinen monimuotoisuus Turvallisuustaidot ja -valmiudet; mopoilija ja moottoripyöräilijä liikenteessä, vesillä liikkuminen Syömishäiriöt Ravitsemuksen ja nukkumisen ongelmat Liikennetapaturmat Päihteet: alkoholi, huumeet ja imppaus Medialukutaito
	S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri
T9–T12	Medialukutaito

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Terveyttä tukeva kasvu ja kehitys
T1–T4	Stressin ja kriisien rakentava käsittely
	S2 Terveyttä tukevat ja kuluttavat tekijät sekä sairauksien ehkäisy
T5–T8	Liikunta osa elämää ja toimintakykyä Mielenterveys, hyvinvointia tukevat ympäristöt ja yhteisöt (kolmas sektori palveluntuottajana) Mielekäs vapaa-aika Tuen ja avun hakeminen Päihteet yhteiskunnallisena ja globaalina ilmiönä Medialukutaito Mielen pahoinvointi Riippuvuudet Kansantaudit
	S3 Terveys, yhteisöt, yhteiskunta ja kulttuuri
T9–T12	Medialukutaito Sosiaalinen kestävyys ja vastuullinen kuluttaminen Terveiden edistäminen, sairauksien ehkäisyn keinot Terveyspalvelut, kansalaistoiminta Ympäristön terveysriskit Vanhuus, vammaisuus Pitkäaikaissairaudet Matkailijan terveys

Terveystiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Erilaisia työtapoja hyödyntävä tutkiva oppiminen, arjen terveysilmiöiden käsitteleminen ja ajankohtaisuuden huomioiminen luovat perustaa oppimiselle, osaamisen soveltamiselle sekä kriittisen ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymiselle.

Ilmiölähtöisyyden avulla oppilaita rohkaistaan omien tietojen ja kokemusten esiintuomiseen, kysymysten esittämiseen ja vastausten etsimiseen, tietojen jäsentämiseen, johtopäätösten tekemiseen ja niiden perustelemiseen. Oppilaita ohjataan eri tekijöiden merkityksellisyyden arviointiin sekä laajempien asiakokonaisuuksien hahmottamiseen. Aktiivinen toiminta, tavoitteellisuus ja pohtiva työskentely kehittävät sekä eettisiä valmiuksia että tunne-, vuorovaikutus-, ajattelu- ja yhteistyötaitoja.

Monipuolisen fyysisen ympäristön lisäksi terveystiedon keskeisiä oppimisympäristöjä ovat ihmisten väliset vuorovaikutustilanteet, yhteisöt ja sähköiset ympäristöt. Oppimisympäristöjä ja työtapoja valitessa tulee huomioida, että ne mahdollistavat tiedon rakentamisen yksin ja yhdessä, toiminnallisuuden, liikunnallisuuden, kokemuksellisuuden, draaman ja tarinoiden käytön sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkimisen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

Oman oppimisympäristön aktiivinen havainnointi, oppilaiden mukaan ottaminen oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan sekä voimavaralähtöinen terveyden ja turvallisuuden edistäminen tarjoavat mahdollisuuksia terveysosaamisen harjoittelulle ja soveltamiselle kouluyhteisössä. Ne tukevat samalla yhteenkuuluvuutta, yhteisöllistä hyvinvointia ja osallisuutta omassa opetusryhmässä ja koko kouluyhteisössä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki terveystiedossa vuosiluokilla 7–9

Monet terveystiedon aihepiirit koskettavat oppilaiden kehitysvaihetta, yksilöllisiä kokemuksia ja elämäntilannetta. Opetuksessa ja työtapojen valinnassa otetaan huomioon oppilaiden kehitykseen, elämäntilanteeseen ja kulttuuriin liittyvät erityistarpeet. Oppilaita ohjataan ymmärtämään ja kunnioittamaan jokaisen oikeutta yksityisyyteen ja koskemattomuuteen itseään koskevissa terveyteen ja sairauksien liittyvissä kysymyksissä.

Opetus suunnitellaan siten, että se mahdollistaa yhteistyön eri oppiaineiden, kouluterveydenhuollon ja muun opiskeluhoollon kanssa ja tarjoaa mahdollisuuksia harjoitella ja soveltaa terveysosaamiseen eri osa-alueita osana yhteisöllistä opiskeluhoollon ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyöllä varmistetaan myös oppilaan tarvitsema henkilökohtainen tuki oppimiseen ja elämäntilanteeseen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilaan oppimisen arviointi terveystiedossa vuosiluokilla 7–9

Terveystiedon arvioinnin kohteena on terveysosaamisen eri osa-alueiden arviointi. Arvioinnin ja palautteen tehtävänä on tukea oppimista ja kannustaa oppilaita kehittämään terveysosaamistaan sekä soveltamaan sitä arjessa. Oppilailla tulee olla mahdollisuus osoittaa osaamistaan monipuolisesti, opetuksen eri vaiheissa ja osaamisalueen ominaispiirteet huomioon ottaen. Oppimisen tukena käytetään myös itsearviointia ja vertaispalautetta. Terveystiedossa on erityisen tärkeää huolehtia siitä, että arviointi ei kohdistu oppilaan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen, sosiaalisuuteen, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin. Eettistä pohdintaa ja itsetuntemusta koskevissa tavoitteissa kiinnitetään huomiota siihen, miten oppilas pohtii ja perustelee käsiteltävää aihetta terveyden näkökulmasta, tiedonalan käsitteitä ja erilaisia lähteitä käyttäen.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona terveystiedon opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut terveystiedon oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso terveystiedon valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen terveystiedossa kehittyy oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu.

paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.10 Uskonto 7–9

Luvun alussa on kaikkien uskontojen opetukseen liittyvät tekstit. Niiden jälkeen tulevat eri oppimäärien tavoite- ja sisältötaulukot, joista ensimmäisenä on evankelisluterilaisen uskonnon oppimäärä. Muiden uskontojen opetussuunnitelmat julkaistaan erillisenä suunnitelmana.

Oppiaineen tehtävä

Uskonnon opetuksen tehtävänä on antaa oppilaille laaja uskonnollinen ja katsomuksellinen yleissivistys. Opetus perehdyttää oppilaita opiskeltavaan uskontoon ja sen monimuotoisuuteen. Se tutustuttaa uskonto- ja katsomusperinteisiin Suomessa sekä uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppiaine edistää uskonnon ja kulttuurin välisen suhteen ymmärtämistä sekä uskontojen ja katsomusten monilukutaitoa. Opetus antaa monipuolista tietoa uskonnoista ja auttaa ymmärtämään niistä käytävää keskustelua. Oppilaita ohjataan kriittiseen ajatteluun sekä tarkastelemaan uskontoja ja katsomuksia eri näkökulmista. Opetuksessa pohditaan uskon ja tiedon suhdetta sekä uskonnoille ominaista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Uskonnon opetus antaa valmiuksia uskontojen ja katsomusten dialogiin, jota käydään sekä katsomusten sisällä että niiden välillä. Opetus kannustaa oppilaita kunnioittamaan elämää, ihmisarvoa sekä omaa ja toisen pyhää.

Opetuksessa tutustutaan opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen sekä katsomusten eettiseen ajatteluun ja rohkaistaan oppilaita pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä. Opetus tukee oppilaiden itsetuntemusta, itsensä arvostamista ja elämänhallintataitojen kehittymistä koko perusopetuksen ajan. Opetus antaa oppilaille aineksia oman identiteetin, elämänskatsomuksen ja maailmankatsomuksen rakentamiseen ja arviointiin. Uskonnon opetus tukee jokaisen oppilaan kasvua yhteisön ja demokraattisen yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Vuosiluokilla 7–9 uskonnon opetuksessa perehdytään opiskeltavaan uskontoon kulttuurisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä. Opetuksessa syvennetään ja rikastetaan tietoa opiskeltavan uskonnon juurista, lähteistä, opista ja opetuksista sekä vaikutuksista maailmassa.

Opetuksessa tutustutaan sekä maailman suuriin uskontoperinteisiin että uskonnottomuuteen. Opetuksessa tarkastellaan uskontojen yhteiskunnallista ja poliittista vaikutusta sekä uskonnon vapautta ja opetellaan tunnistamaan ja analysoimaan uskonnollisia teemoja tieteessä, mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa.

Opetuksessa käsitellään eettisen ajattelun keskeiset käsitteet sekä opiskeltavan uskonnon eettiset periaatteet. Opetuksessa perehdytään ihmisoikeuksien yleismaailmalliseen julistukseen sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin näkemyksiin. Opetuksessa pohditaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä ja ajankohtaisia eettisiä ongelmia. Uskonnon opetus tarjoaa oppilaille voimavaroja kasvuun kohti aikuisuutta.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet uskonnossa vuosiluokilla 7–9

Kaikki opetussuunnitelman perusteissa mainitut laaja-alaiset osaamisalueet (L1–L7) liittyvät uskontoon. Oppiaineessa painottuvat erityisesti seuraavat osaamisalueet: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurinen vuorovaikutus ja ilmaisu sekä monilukutaito esimerkkinä erilaisten uskonnollisten tapojen, kulttuuripiirteiden, symboliikan tunnistaminen ja ymmärrys (L2, L4). Oppiaineen tavoitteet liittyvät uskontoa tutkivan ajattelun kehittymiseen ja tiedon hankintaan (L1). Uskonto ihmisen toimintaa tutkivana oppiaineena on osa kulttuurista osaamista (L2). Uskontoja koskeva tieto koostuu monenlaisista lähteistä, joiden viestintätapoja opitaan ymmärtämään, jäsentämään, tulkitsemaan ja arvioimaan kriittisesti (L4). Tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään käyttämällä tieto- ja viestintäteknisiä välineitä oppiaineeseen soveltuvilla tavoilla (L5). Uskonto tukee historiallisena, katsomuksellisenä ja etiikkaa korostavana oppiaineena työelämätaitoja, yrittäjyyden ja yritystoiminnan eettisiä näkökohtia, itsestä huolehtimista ja arjen taitoja (L3, L6, L7).

Uskonnon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta havaitsemaan uskonnon ja kulttuurin vuorovaikutus sekä tunnistamaan uskontoon liittyvä monimuotoisuus	S1, S2	L1
T2 ohjata oppilasta syventämään tietojaan opiskeltavasta uskonnosta ja sen vaikutuksista	S1	L2
T3 ohjata oppilasta perehtymään uskontoihin ja katsomuksiin eri puolilla maailmaa sekä uskonnottomuuteen	S2	L2, L3, L6
T4 ohjata oppilasta tuntemaan eri uskontojen ja katsomusten tapoja ja symboleita sekä tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa, maailmanpolitiikassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa	S1, S2, S3	L2, L4, L6
T5 ohjata oppilasta havaitsemaan ja arvioimaan erilaisia argumentaation tapoja sekä uskonnon ja tieteen kielen välisiä eroja	S1, S3	L1, L2, L4, L5, L7
T6 ohjata oppilasta perehtymään eettisen ajattelun keskeisiin käsitteisiin, ihmisoikeuksiin sekä opiskeltavan uskonnon ja muiden uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin	S3	L2, L7
T7 auttaa oppilasta pohtimaan uskontojen ja katsomusten maailmanlaajuisista merkitystä ihmisten valintojen perusteina ja ohjaajina	S1, S3	L5, L6
T8 rohkaista oppilasta pohtimaan ihmisyyteen kuuluvia elämänskysymyksiä, ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä ja omien arvojen suhdetta niihin	S1, S2, S3	L7
T9 innostaa oppilasta tutkimaan omien valintojensa eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta hyvinvointiin ja kannustaa kestävään elämäntapaan	S2, S3	L1, L2
T10 rohkaista oppilaita kohtaamaan erilaisia ihmisiä nyt ja tulevaisuudessa jatko-opinnoissa, työelämässä ja vapaa-ajalla	S1, S2, S3	L6

Uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on ilmentää uskontojen ja katsomusten moninaisuutta kunnioittavasti ja arvostavasti. Asioiden tarkastellaan kokemuksellisuuden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisen oppimisen avulla. Keskeistä on opittavien asioiden syventävä käsitteellistäminen ja käsitteiden yhteinen pohdinta. Uskonnon opetuksessa käytetään oppimista edistäviä tietoteknisiä sovelluksia siten, että oppilaiden oma aktiivisuus

ja vuorovaikutus korostuvat. Opetuksessa pyritään kiireettömyyteen. Keskustelu on tärkeä osa opetusta. Opetuksessa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää vierailuja ja vierailijoita. Opetuksessa voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäprojekteja myös oppiaineen eri oppimäärien kesken sekä oppiaineraajat ylittäen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki uskonnossa vuosiluokilla 7–9

Oppimäärien toteutuksessa tehdään toimintaan ja opetukseen liittyvät ratkaisut huomioiden oppilaiden erilaiset uskonnolliset ja katsomukselliset taustat sekä kehittyvä kielitaito. Opetuksessa luodaan oppimista ja osallisuutta sekä vuorovaikutus- ja dialogitaitoja edistäviä yhteisiä tilanteita sekä ohjataan ja vahvistetaan oppilaan opiskelutaitoja ja oma-aloitteisuutta sekä itsearviointia.

Oppilaan oppimisen arviointi uskonnossa vuosiluokilla 7–9

Arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita. Arviointi on monipuolista ja oppilaille annettava palaute ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut uskonnon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.10.1 Evangelisluterilainen uskonto 7–9

Evangelisluterilaisen uskonnon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Vuosiluokkien uskonnon sisällöissä korostetaan kristinuskon vaikutusta suomalaiseen, pohjoismaiseen, eurooppalaiseen ja muun maailman kulttuuriperintöön sekä ihmisten ajatteluun ja arvoihin globaalisti. Lisäksi sisällöissä heijastuvat eri uskontojen vaikutukset kristinuskoon, kulttuuriin ja ajatteluun. Oulun normaalikoulun uskonnon opetuksessa voidaan huomioida myös UNESCO-koulun periaatteita.

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka

Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä Kristinuskon historia
T1–T10	Kristinuskon historian ulottuvuudet uskonnollisessa, historiallisessa, kulttuurisessa ja eettisessä kehyksessä suhteessa omaan ja muihin uskontoihin.
T1–T8	Raamatun synty, sisältö, opetukset ja kirkon oppi; vaikutukset ja tulkinnat kristinuskossa sekä suhde juutalaisuuteen
T1–T8	Kristinuskon historia alkukirkon ajoista 1800- ja 1900-luvun vaihteeseen Kristinuskon synty ja leviäminen sekä kirkonoppien muotoutuminen Kristinuskon hajaantuminen ja keskiaika Reformaatio Puhdasoppisuus, pietismi, valistus ja kirkko 1800-luvulla
T1–T5, T7	Katolinen ja ortodoksinen kirkko, protestanttiset kirkot ja erityisesti luterilainen kirkko sekä kristilliset ja kristillisperäiset liikkeet 1800- ja 1900-lukujen taitteeseen asti
	Suomen kirkkohistoria
T1–T2, T4–T6	Suomen kirkkohistorian ulottuvuudet uskonnollisessa, historiallisessa, kulttuurisessa ja eettisessä kehyksessä sekä suhteessa omaan uskontoon ja muihin uskontoihin Muinaisusko Kristinuskon tulo Suomeen ja kirkko keskiajalla Reformaatio Suomessa, Ruotsissa ja Pohjoismaissa Puhdasoppisuus, pietismi, valitus ja kirkko 1800-luvulla Herätysliikkeiden synty

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon S2 Uskontojen maailma S3 Hyvä elämä Uskontojen ja katsomuksien uskontotieteellinen tarkastelu ja käsitteistö
T1–T10	Uskontoja tarkastellaan tieteellisestä näkökulmasta ottaen huomioon oman ja muiden uskontojen eri ulottuvuudet: mitä on uskonto ja miten sitä tutkitaan sekä uskontotieteellinen käsitteistö ja eettinen ajattelu. Jumalakäsitykset ja niiden erot sekä synkretismi Raamatun synty, sisältö, opetukset ja kirkon oppi; tulkinnat ja vaikutukset kristinuskossa sekä näiden suhde muihin uskontoihin ja katsomuksiin
T1–T10	Uskonnonvapaus ihmisoikeudellisena käsitteenä, uskonnottomuus, ateismi, agnostisismi, sekularismi
T1–T10	Uskonnon ja tieteellisen kielen erot, uskontokritiikki, ekumenia ja uskontodialogi
T1–T10	Uskonto kulttuurissa, taiteessa, populaarikulttuurissa, tapakulttuurissa ja politiikassa Uskonto mediassa ja kriittinen arviointi
T1–T6	Luonnonuskonnot
	Maailmanuskonnot

T1–T8, T10	Maailmanuskontojen synty, opetukset, tavat, symbolit, levinneisyys ja vaikutukset sekä näihin uskontoihin liittyvä eettinen tarkastelu ja suhde omaan uskontoon ja kulttuuriin. Juutalaisuus Islam Hindulaisuus Buddhalaisuus Konfutselaisuus Taolaisuus Sintolaisuus Pienet ja keskisuuret uskonnot Uususkonnot
------------	--

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Suhde omaan uskontoon Luterilainen kirkko Suomessa ja muualla 1900- ja 2000-luvuilla
T1–T8	Raamatun synty, sisältö, opetukset ja kirkon oppi; vaikutukset ja tulkinnat kristinuskossa sekä näiden suhde muihin uskontoihin tai katsomuksiin
T1–T10	Luterilaisen kirkon historiallinen kehitys, käännekohdat, vaikutukset sekä teologiset, eettiset ja yhteiskunnalliset kysymykset 1900- ja 2000-luvuilla
T1–T8, T10	Luterilaisen kirkon herätys- ja uudistusliikkeet 1900- ja 2000-luvuilla
	S2 Uskontojen maailma Kristinuskko 1900- ja 2000-luvuilla
T1–T10	Katolinen ja ortodoksinen kirkko, protestanttiset kirkot, kristilliset ja kristillispe- räiset liikkeet 1900- ja 2000-luvuilla sekä uudistusliikkeet Kristinuskon vaikutus kulttuuriin sekä suhde mediaan
	S3 Hyvä elämä Etiikka
T1–T3, T5–T10	Etiikan käsitteistö ja etiikan teoriat
T1–T10	Pohditaan omien valintojen eettisiä ulottuvuuksia ja niiden vaikutusta omaan ja toisten hyvinvointiin
T1–T3, T5–T10	Kristinuskon eri kirkkokuntien ja muiden uskontojen eettiset opetukset ja korostukset Raamattu ja etiikka
T1–T3, T5–T10	Eettiset valinnat Ihmisoikeusetiikka, YK:n ihmisoikeuksien ja lastenoikeuksien julistukset Sodan ja rauhan etiikka, ihmisoikeusloukkaukset Elämänkysymykset Suomalainen yhteiskunta, hyvinvointivaltio ja etiikka sekä sosiaaliajattelu Globalisaatio ja yritystoiminnan etiikka Eläinten oikeudet, ympäristö ja bioetiikka Tieteen ja tekniikan etiikka

Evangelisluterilaisen uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Oulun normaalikoulun uskonnon oppituntien toteuttamisessa voidaan hyödyntää koulun kirjastoa ja Oulun kaupunginkirjastoa sekä erilaisia opetustiloja. Tunneilla on mahdollisuus käyttää uskontoihin liittyvää esineellistä kulttuuria, digitaalisesti tai muulla tavoin saavutettavia informaatio- ja tietolähteitä tai kuvallisia aineistoa, esimerkkinä Suomen kirkkohistoriaa kuvaavat digitoidut asiakirjalähteet. Koulussa tai sen ulkopuolella tapahtuvia tilaisuuksia voidaan integroida oppitunteihin. Päivänavauksilla tai koulun juhlaperinteellä vahvistetaan oppilaan oman uskonnon ymmärtämistä ja perinteitä.

Oulun yliopiston harjoittelukouluna Oulun normaalikoulun uskonnon oppiaineessa voidaan tarvittaessa tehdä yhteistyötä yliopiston teologiaa tai uskontotiedettä sivuavien tieteenalojen tai yliopistonkirjaston kanssa. Lisäksi uskonnon opetuksessa ja sen toteuttamisessa on mahdollista käyttää Helsingin ja Itä-Suomen yliopistojen sekä Åbo Akademin teologisten tai uskontotieteellisten tieteenalojen asiantuntemusta tai muita yhteistyömuotoja.

15.4.10.2 Muu uskonto 7–9

Muiden uskontojen opetussuunnitelmat julkaistaan erillisenä suunnitelmana.

15.4.11 Elämänkatsomustieto 7–9

Oppiaineen tehtävä

Elämänkatsomustiedon opetuksen ydintehtävänä on edistää oppilaiden kykyä etsiä hyvää elämää. Elämänkatsomustiedossa ihmiset ymmärretään kulttuuriaan uusintavina ja luovina toimijoina, jotka kokevat ja tuottavat merkityksiä keskinäisessä toiminnassaan ja kanssakäymisissä ympäröivän maailman kanssa. Katsomuksia, inhimillisiä käytäntöjä ja niitä koskevia merkityksiä pidetään yksilöiden, yhteisöjen ja kulttuuriperinnön vuorovaikutuksen tuloksina. Elämänkatsomustiedossa painotetaan ihmisten kykyä vaikuttaa aktiivisesti omaan ajatteluunsa ja toimintaansa. Tämä koskee myös oppilaiden opiskelua ja oppimista. Siksi on keskeistä sovittaa opetukseen ja opiskeluun oppilaan oma ajattelu- ja kokemusmaailma.

Elämänkatsomustiedon opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia kasvaa itsenäisiksi, suvaitsevaisiksi, vastuullisiksi ja arvostelukykyisiksi yhteisönsä jäseniksi. Tavoitteena on täysivaltainen demokraattinen kansalaisuus globalisoituvassa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. Tämä edellyttää elämänkatsomustiedon opetukselta monipuolisen katsomuksellisen ja kulttuurisen yleissivistyksen kartuttamisen lisäksi eettisen ja kriittisen ajattelu- ja toimintakyvyn sekä oppimisen taitojen kehittämistä. Elämänkatsomustiedossa kriittinen ajattelu ymmärretään perusteita etsivänä, asiayhteydet hahmottavana ja tilannetajuisena sekä itseään korjaavana. Siihen liittyy avoin ja pohdiskeleva asenne.

Elämänkatsomustieto tukee laaja-alaisen osaamisen kehittymistä, erityisesti ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja, kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun taitoja, itsestä huolehtimista ja arjentaiteja sekä osallistumista, vaikuttamista ja vastuullisuutta.

Vuosiluokilla 7–9 elämäkatsomustiedon opetuksen erityisenä tehtävänä on kasvattaa oppilaiden kykyä oman tulevaisuutensa hahmottamiseen ja suunnittelemiseen. Oppilaiden identiteetin ja elämäkatsomuksen rakentamisen tukemisessa otetaan erityisesti huomioon yleissivistävän tietoperustan laajentaminen sekä oppilaiden omakohtaiset valinnat perusopetuksen jälkeen. Oppilaita tuetaan omakohtaisten hyvän elämän mallien löytämisessä.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Ajattelun ja oppimaan oppiminen painottuu elämäkatsomustiedossa. Yksi tärkeimmistä tavoitteista on vahvistaa oppilaiden aktiivista ja vastuullista roolia oppimisprosessissa: heitä kannustetaan ottamaan vastuuta opiskeluun liittyvien tavoitteiden asettamisesta, työn suunnittelemisesta ja oman työskentelyprosessin arvioimisesta.

Oppilaita kannustetaan luottamaan itseensä, perustelemaan ajatuksiaan ja soveltamaan koulun ulkopuolella opittuja taitoja koulutyössä. Opetellaan myös kuuntelemaan toisia, näkemään asioita toisten silmin sekä löytämään vaihtoehtoisia, luovia ratkaisuja. Tiedon rakentumisen erilaisia tapoja tutkitaan yhdessä, ja oppilaita rohkaistaan tuomaan esille omaa kokemustietoaan ja pohtimaan sen merkitystä ajattelulle. Oppilailla on mahdollisuus hakea monipuolisesti tietoa sekä tarkastella asioita kriittisesti eri näkökulmista. Oppilaita myös rohkaistaan rakentamaan uutta tietoa ja näkemystä. Ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja siis kehitetään luomalla tilaisuuksia itsenäiseen ja yhteiseen ongelmanratkaisuun, argumentointiin, päättelyyn ja johtopäätösten tekemiseen sekä asioiden välisten suhteiden ja yhteyksien huomaamiseen ja siten systeemiseen ajatteluun. Eettisen ajattelun kehittymistä tuetaan pohtimalla oikeaa ja väärää, hyvää elämää, hyveitä ja eettisen toiminnan periaatteita.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Elämäkatsomustiedon keskeisimpiin tavoitealueisiin kuuluu kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu. Elämäkatsomustieto tukee oppilaiden kulttuuri-identiteetin muodostumista ja kulttuurisesti kestävä elämäntapaa. Samalla heitä ohjataan tunnistamaan, miten kulttuurit, uskonnot ja katso-mukset vaikuttavat, sekä pohtimaan, millaisia asioita ei voida hyväksyä ihmisoikeuksien vastaisina. Opiskelussa edistetään suunnitelmallisesti kunnioitusta ja luottamusta muita ihmisryhmiä ja kansoja kohtaan sekä ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus myönteisenä voimavarana. Lisäksi tutustutaan keskeisiin ihmisoikeussopimuksiin ja niiden merkitykseen ja toteutumiseen maailmassa.

Oppilaita ohjataan erittelemään ja tulkitsemaan kulttuurisia viestejä, tuntemaan ja arvostamaan ympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä tunnistamaan kulttuuriperintöön liittyviä arvoja. Mediaympäristöä analysoidaan ja sen vaikutuksia opitaan arvioimaan. Tutustutaan paikalliseen kulttuuriperintöön, tiedostetaan koulumme asema ja merkitys Unesco-kouluna ja esimerkiksi eri taiteenmuotojen kautta perehdytään eri kulttuureihin. Lisäksi oppilaat harjoittelevat mielipiteensä rakentavaa ilmaisemista ja opettelevat soveltamaan taitojaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Heitä ohjataan asettumaan toisen asemaan ja kohtaamaan arvostavasti muita ihmisiä sekä noudattamaan hyviä tapoja.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaita ohjataan ja kannustetaan ottamaan vastuuta itsestä, toisista ja arjen sujumisesta. Oppilailla on mahdollisuus osallistua opintokokonaisuuksien suunnitteluun ja toteuttamiseen. Sosiaalisia taitoja harjoitellaan ja tuetaan tunnetaitojen kehittymistä esimerkiksi draamaa hyödyntämällä. Käsitellään myös ristiriitaisten tunteiden ja ajatusten kohtaamista ja hallintaa. Oppilaat saavat valmiuksia suojata yksityisyyttään ja henkilökohtaisia rajojaan.

Oppilaita opetetaan teknologian vastuulliseen käyttöön ja pohditaan yhdessä teknologiaan liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Oppilaita ohjataan tarkastelemaan kulutustottumuksiaan kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta sekä tarkastelemaan analyttisesti mainosviestintää ja toimimaan kriittisinä ja vastuullisina kuluttajina.

L4 Monilukutaito

Monilukutaito näyttäytyy elämänkatsomustiedossa monipuolisena tekstien tarjontana ja käsittelynä. Opetuksessa vahvistetaan kulttuurista ja katsomuksellista lukutaitoa sekä ympäristölukutaitoa. Erilaisien tekstien ja tehtävien avulla kehitetään oppilaiden analyttistä, kriittistä ja kulttuurista lukutaitoa. Myös tiedon tuottamisen ja välittämisen taitoja harjoitellaan. Lisäksi oppilaita kannustetaan ilmaisemaan näkemyksiään monipuolisten viestinnän ja vaikuttamisen keinojen avulla.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Elämänkatsomustiedossa painottuu ajatus verkossa vastuullisesti ja turvallisesti toimimisesta. Oppilaita ohjataan monipuoliseen tiedon hankintaan ja tuottamiseen sekä tietolähteiden monipuoliseen käyttöön tutkivan ja luovan työskentelyn pohjana. Samalla harjoitellaan myös lähdekriittisyyttä ja opitaan arvioimaan omaa ja muiden tapaa toimia ja tuottaa tietoa. Oppilaita kannustetaan oma-aloitteiseen ja mielekkääseen tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämiseen erilaisissa oppimistehtävissä ja projekteissa.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Elämänkatsomustiedossa työelämätaitoja ja yrittäjyyttä harjoitellaan erilaisten työtapojen ja vuorovaikutustaitojen opiskelemisen kautta. Mahdollisuuksien mukaan tutustutaan myös vapaaehtoistyöhön, vierailaan erilaisissa organisaatioissa ja kutsutaan vierailijoita koululle. Harjoitellaan projektityöskentelyä ja verkostoitumista omassa yhteisössä, lähialueella ja Suomessa mutta mahdollisuuksien mukaan myös kansainvälisesti. Oppilaat oppivat tarttumaan tehtäviin aloitteellisesti, ennakoimaan työskentelyn mahdollisia vaikeuksia, ottamaan hallittuja riskejä, kohtaamaan pettymyksiä sekä viemään työ sisukkaasti loppuun.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen

Elämänkatsomustiedon opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta yhteisiä asioita kohtaan ja harjoitellaan rakentavaa ja osallistuvaa toimintaa. Omassa luokkayhteisössä, opiskeluryhmissä ja kouluyhteisössä tapahtuva osallistuminen ja siitä saatavat kokemukset auttavat näkemään vaikuttamisen mahdollisuuksia ja oppimaan vaikuttamisen tapoja. Oppilaat saavat tietoja ja kokemuksia yhteiskuntaa rakentavan osallistumisen keinoista ja muodoista, esimerkiksi ympäristötoiminnasta, vapaaehtoistyöstä tai median, taide-elämän tai kansalaisjärjestöjen kautta vaikuttamisesta. Kokemukset tukevat oppilaiden itsetuntoa, oma-aloitteisuutta ja rohkaistumista vastuulliseen toimintaan. Samalla oppilaat

myös harjoittelevat neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista, ja ympäristön ja toisten ihmisten hyväksi tehdyt konkreettiset teot ja yhteistyöprojektit laajentavat vastuun piiriä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys itselle, lähiyhteisölle, yhteiskunnalle ja luonnolle. Yhdessä pohditaan menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä ja erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävää hyvinvointia edistäviksi. Perusopetuksen aikana muodostuu näkemys siitä, miksi opiskelu ja osallistuminen ovat tärkeitä, mitä kestävä elämäntapa merkitsee ja miten koulussa hankittua osaamista voi käyttää kestävä tulevaisuuden rakentamisessa.

Elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	S1	L1, L2, L4
T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	S1	L2, L7
T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	S1	L1, L2, L5
T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin perusteita	S1, S3	L1, L3
T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	S1, S3	L2, L3, L6, L7
T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	S1, S2, S3	L1, L2, L4
T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymiseen ja ymmärtämiseen	S1, S2, S3	L2, L3, L7
T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan	S2, S3	L5, L7
T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestävään tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti	S1, S2, S3	L5, L6, L7
T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	S2, S3	L1, L7

Elämäkatsomustiedon tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Katsomus ja kulttuuri

T1	Maaillmankuvan, maailmankatsomuksen, elämäkatsomuksen ja identiteetin käsitteet
T2–T4, T6	Erilaisia teistisiä ja ateistisiä maailmankatsomuksia, niiden taustaa ja historiaa (esimerkiksi sekulaari humanismi, kristinusko ja islam)
	Mitä kulttuuri on, esimerkkejä kulttuurin ilmenemisestä mediassa ja taiteessa
T2, T7	Suomalainen kulttuuri osana eurooppalaista kulttuuria
T2	Unescon maailmanperintöohjelma: lähtökohtia ja kohteita
T2, T7–T8	Suvaitsevaisuus ja kulttuurien moninaisuus (esimerkiksi vähemmistöjä Suomessa ja maailmalla)
T5, T7	Katsomusvapaus ja yhdenvertaisuus ja niiden toteutuminen

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S2 Etiikan perusteita
T1	Etiikan ja moraalien käsitteet
T7–T8, T10	Hyvä elämä ja sen lähtökohdat
T1, T10	Arvot ja normit sekä niiden merkitys
T1, T8	Etiikan suuntaukset
T6–T8, T9–T10	Eettisiä ongelmia ja tekojen eettinen arviointi, arjen ongelmien tarkastelua eettisestä näkökulmasta
T6, T8	Mediassa esillä olevat ajankohtaiset kysymykset ja niiden eettinen arviointi
T6–T8, T10	Kulttuurien moninaisuus eettisestä näkökulmasta

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus
T5–T6, T10	Ihmisoikeudet, niiden kehitys ja ihmisoikeusrikkomukset (esimerkiksi holokausti)
T5, T7	YK:n ihmisoikeuksien julistus
T6	Eri kulttuurien käsityksiä tulevaisuudesta
T8–T9	Ihmisen ja luonnon suhde ja siihen liittyvät erilaiset käsitykset (esimerkiksi humanistinen, utilistinen ja mystinen)
T9–T10	Tulevaisuuden yhteiskunta (esimerkiksi utopia ja dystopia; kirjallisuuden ja elokuvien näkemyksiä tulevaisuudesta)
T8–T9	Kestävä tulevaisuus
T8–T9	Ympäristöetiikkaa (esimerkiksi eläinten oikeudet)
T8–T9	Oma tulevaisuus ja vastuullinen toiminta sen hyväksi

Elämäkatsomustiedon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Työtapojen valinnassa on oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä taata turvallinen ja avoin oppimisympäristö, jossa oppilas kokee tulevaisuutta kuulluksi ja arvostetuksi. Erityisesti kunkin uuden ryhmän aloittaessa ryhmäytyminen on olennainen osa oppimisympäristön rakentumista. Työskentelyssä tuetaan oppimisen itsesäätelytaitojen kehittymistä. Oppilaat elävät globalisoituvassa maailmassa, jota erilaiset digitaaliset sovellukset muokkaavat. Siksi elämäkatsomustiedon oppimisympäristössä on olennaista, että välitön henkilökohtainen yhteisöllinen kanssakäyminen voi yhdistyä erilaisten medioiden ja digitaalisen vuorovaikutuksen pedagogisesti monipuoliseen hyödyntämiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7–9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen ja tuen järjestämisessä on vahvistaa oppilaan osallisuuden ja minäpystyvyyden kokemusta. Elämäkatsomustieto oppiaineena tukee oppilaan hyvinvointia, kehitystä ja oppimista tarjoamalla mahdollisuuksia ja käsitteellisiä välineitä tutkia, jäsentää ja rakentaa omaa katsomuksellista identiteettiä yhdessä muiden kanssa. Ohjausta ja tukea tarvitaan oppiaineen käsitteellisen sisällön hahmottamiseen erityisesti eettisissä kysymyksissä sekä vuorovaikutus- ja ajattelutaitojen kehittymiseen. Oppilaiden yksilöllisen tuen tarpeet sekä mahdollisuus syventymiseen ja yksilölliseen etenemiseen otetaan huomioon työtapojen ja sisältöjen valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi elämäkatsomustiedossa vuosiluokilla 7–9

Elämäkatsomustiedon arviointi perustuu työskentelyn havainnointiin ja keskusteluihin ja argumenttaatioon sekä oppilaiden monimuotoisten tuotosten tarkasteluun. Tuotosten sisällön lisäksi arvioidaan opiskeluprosessia ja työn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, perusteluiden rakentamista, aiheen rajaamista, tiedonhakua, näkökulmien perustelemista, käsitteiden käyttöä, ilmaisun selkeyttä ja työn loppuun saattamista. Oppilaiden itsearviointia ja vertaispalautetta käytetään arvioinnin tukena.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut elämäkatsomustiedon oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso elämäkatsomustiedon valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy kumulatiivisesti oppilaiden ajattelun taitojen syventyessä. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.12 Historia 7–8

Oppiaineen tehtävä

Historian opetuksen tehtävänä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta ja kulttuurien tuntemusta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Oppilaita ohjataan näkemään yksilön merkitys historiallisena toimijana sekä oivaltamaan toiminnan taustalla esiintyviä tekijöitä ja ihmisten motiiveja. Tarkoituksena on tukea oppilaiden identiteetin rakentumista sekä edistää heidän kasvuaan aktiivisiksi ja erilaisuutta ymmärtäviksi yhteiskunnan jäseniksi.

Historianopetuksessa oppilaat paneutuvat erilaisten toimijoiden tuottaman tiedon kriittiseen käsitteelyyn ja historiallisen lähdeaineiston ulottuvuuksiin. Opetuksessa syvennyttään lisäksi historian tutkimuksen lähtökohtaan, jonka mukaan menneestä pyritään muodostamaan mahdollisimman luotettava kuva saatavilla olevan todistusaineiston perusteella. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida menneisyyden toimijoiden tuottamia lähteitä sekä tehdä päteviä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja merkityksestä.

Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta ja moniperspektiivisyyttä sekä selittämään historiallisessa kehityksessä ilmenevää muutosta ja jatkuvuutta. Historianopetus auttaa oppilaita tunnistamaan yhteiskunnassa olevia arvoja, arvojännitteitä ja niissä tapahtuneita muutoksia eri aikoina.

Vuosiluokilla 7–8 historian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaiden käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Opetus tukee oppilaiden oman identiteetin kehittymistä ja perehdyttää kulttuurien vaikutuksiin yksilöihin ja yhteiskuntiin. Opetuksessa korostetaan vuorovaikutuksellisia ja tutkimuksellisia työtapoja. Historian aineenopettajien opetusharjoittelu kuuluu olennaisesti Oulun normaalikoulun järjestämään historianopetukseen.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet historiassa vuosiluokilla 7–8

Kaikki opetussuunnitelman perusteissa mainitut laaja-alaiset osaamisalueet (L1–L7) liittyvät historiaan. Oppiaineessa painottuvat erityisesti seuraavat osaamisalueet: ajattelu ja oppimaan oppiminen (L1), kulttuurinen vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) sekä monilukutaito (L4). Oppiaineen tavoitteet liittyvät historiallisen ajattelun kehittymiseen ja tiedon hankintaan (L1). Historia ihmisen toimintaa tutkivana oppiaineena on osa kulttuurista osaamista (L2). Historiallinen tieto koostuu monenlaisista lähteistä, joiden viestintätapoja opitaan ymmärtämään, jäsentämään ja tulkitsemaan (L4). Tieto- ja viestintätekniologista osaamista kehitetään käyttämällä tieto- ja viestintätekniisiä välineitä oppiaineeseen soveltuvilla tavoilla (L5). Työelämätaitoja, yrittäjyyttä, itsestä huolehtimista ja arjen taitoja (L3, L6, L7) ohjataan ymmärtämään historiallisen kehityksen tuloksina.

Historian opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–8

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 vahvistaa oppilaan kiinnostusta historiasta tiedonalana ja identiteettiä rakentavana oppiaineena	S1–S6	L1–L7
Tiedon hankkiminen menneisyydestä		
T2 aktivoida oppilasta hankkimaan historiallista tietoa erilaisista ikätasolle sopivista lähteistä sekä arvioimaan niiden luotettavuutta	S1–S6	L1–L5
T3 auttaa oppilasta ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin	S1–S6	L1, L2, L4
Historian ilmiöiden ymmärtäminen		
T4 vahvistaa oppilaan kykyä ymmärtää historiallista aikaa ja siihen liittyviä käsitteitä	S1–S6	L1, L2, L3
T5 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisen toimintaan ja päätöksentekoon vaikuttaneita tekijöitä erilaisissa historiallisissa tilanteissa	S1–S6	L1–L4, L6, L7

T6 auttaa oppilasta arvioimaan erilaisia syitä historiallisille tapahtumille ja ilmiöille	S1–S6	L1, L2, L4
T7 ohjata oppilasta analysoimaan historiallista muutosta ja jatkuvuutta	S1–S6	L1, L2, L4
Historiallisen tiedon käyttäminen		
T8 kannustaa oppilasta tulkintojen tekemiseen	S1–S6	L1, L2, L4
T9 ohjata oppilasta selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksperiä	S1–S6	L1–L4, L7
T10 ohjata oppilasta selittämään, miksi historiallista tietoa voidaan tulkita ja käyttää eri tavoin eri tilanteissa ja arvioimaan kriittisesti tulkintojen luotettavuutta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T11 harjaannuttaa oppilasta käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun tulkintansa niiden pohjalta	S1–S6	L1, L2, L4, L5
T12 ohjata oppilasta arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja historiatietämyksensä avulla	S1–S6	L1–L7

Historian tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7-8

Keskeiset sisältöalueet pyritään yhdistämään oppilaan oman perheen, suvun, paikkakunnan ja lähialueiden historiaan soveltuvien osin. Vaihtoehtoisesti voidaan eri sisältöjä käsitellä kronologisesti tai teemaattisesti.

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Sisällöt
	Yleinen historia	Suomen historia, paikallishistoria ja oman suvun historia
	Historiantutkimus, lähteet ja tulkinta	
T1–T11	Yleisen historian lähteet ja tulkinnat	Oman sukuhistorian, paikallishistorian ja Suomen historian lähteet ja tulkinnat Digitaaliset lähdeympäristöt
	S1 Teollisuusyhteiskunnan synty ja kehitys	
T1–T11	Iso-Britannian ja muun Euroopan teollistuminen, teknologinen kehitys ja kaupungistuminen Kolonialismi ja imperialisismi sekä näiden perintö: Amerikka, Afrikka ja Aasia ja Australia	Maatalousmaasta teollistumiseen Siirtolaisuus Suomesta Agraariset juuret ja siirtolaisuus omassa suvussa ja paikallisesti mahdollisuuksien mukaan Oulun kaupungin historiaa 1800-luvulla
	S2 Ihmiset muuttavat maailma	
T1–T11	1800-luvun aatteet ja valtiolliset muutokset	1800-luvun aatteet ja valtiolliset muutokset sekä 1800-luvun kulttuurihistoria
	S3 Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan	
T1–T11	Venäjän keisarikunta 1800-luvulla ja sen luhistuminen	Autonomian aika Suomi suuriruhtinaskunnaksi ja sääty-yhteiskunnan mureneminen 1800-luvun uudistukset ja

		venäläistäminen Sisällissota ja itsenäisyyden alkutaipaleet – käsitellään omassa suvussa ja paikallisesti soveltuvien osin
--	--	---

8. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Sisällöt
	Yleinen historia	Suomen historia, paikallishistoria ja oman suvun historia
	S4 Suurten sotien aika	
T1–T11	Ensimmäinen ja toinen maailmansota sekä näiden välinen aika, kylmä sota ja jälleenrakennus. Diktatuuri ja totalitarismi sisältäen ihmisoikeusrikokset sodan ja rauhan aikoina Mahdollisuuksien mukaan oman suvun sotahistoriaa ja kokemuksia	1920–1930-luvun yhteiskunnallinen, taloudellinen, poliittinen ja kulttuurinen kehitys Talvi-, jatko- ja Lapin sota. Kotiseudun ja oman suvun sotahistoriaa ja kokemuksia Jälleenrakennuksen ja Paasikiven aika
	S5 Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen	
T1–T12	Arkielämän historia eri maanosissa	Arkielämän historia, populaarikulttuuri, elinkeinorakenteen muutos, kaupungistuminen ja erityisesti Ruotsin siirtolaisuus sekä näiden teemojen kokemuksia omassa suvussa ja paikallishistoriassa
	S6 Nykyisen maailmanpolitiikan juuret	
T1–T12	Kehittyvien ja kehittyneiden maiden historia, erityisesti YK, Neuvostoliiton hajoaminen, Venäjä, Saksojen yhdistyminen, Baltia, Yhdysvallat, Japani ja Kiina sekä EU; globalisaatio	Kekkonen aika Suomi 1980-luvulta tähän päivään

Historian oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–8

Ajankohtaisten tapahtumien historiallisia juuria tarkastelemalla liitetään opiskeltavat sisällöt yhteiskuntaopin keskeisiin käsitteisiin. Oppiaineiden tavoitteiden kannalta keskeistä on korostaa tutkimuksellisia työtapoja, esimerkiksi erilaisten ikätasolle sopivien ensi- ja toisen käden lähteiden tutkimista sekä avoimien oppimisympäristöjen käyttöä historiallisissa tutkimustehtävissä. Tavoitteena on kannustaa oppilaita omien tulkintojen tekemiseen ja eriävien tulkintojen arvioimiseen.

Oppilaita innostetaan hankkimaan tietoa koulun ulkopuolisesta historiakulttuurista, kuten peleistä, elokuvista ja kirjallisuudesta, sekä kehittämään historiallisen ajattelun taitojaan ja kriittistä arviointikykyään niiden avulla.

Oulun normaalikoulussa oppilaan historian tietoja ja taitoja lisätään tutustumalla erilaisiin lähteisiin ja tekemällä niistä tulkintoja. Näihin lähteisiin voivat kuulua alkuperäiset ja digitoidut asiakirja-, kuva- ja painetut lähteet. Tämä johdattaa ymmärtämään historiallisten päälinjojen lisäksi oppilaan omaa ja paikallishistoriallista kontekstia. Oppimateriaalina opiskelussa on mahdollista käyttää esimerkiksi Kansalliskirjaston, Kansallisarkiston, Siirtolaisuusinstituutin ja muiden toimijoiden digitaalisia aineistoja sekä käyttömahdollisuuksia Suomesta ja ulkomailta. Vuosiluokalla 7 tai 8 vieraillaan mahdollisesti museossa ja/tai arkistossa. Yhteistyö Oulun yliopiston historiatieteiden, historiallisen ajan arkeologian ja Oulun yliopiston kirjaston kanssa voivat antaa lisämahdollisuuksia ymmärtää historiaa monipuolisesti ja eri näkökulmista. Opetuksessa painotetaan myös UNESCO-koulun teemoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki historiassa vuosiluokilla 7–8

Historian opiskelussa rohkaistaan monipuoliseen havainnointiin, kommunikointiin, tekstin ja puheen tuottamiseen ja tulkintaan sekä draaman ja kuvallisen ilmaisun käyttöön. Tarvittaessa erilaisten tekstien ymmärtämiseen ohjataan yksinkertaistamalla tekstejä ja avaamalla tekstissä käytettyjä käsitteitä. Jotkut historianopetuksessa käytetyt käsitteet (esimerkiksi yhteiskunta ja demokratia) ovat sellaisia, joiden ymmärtämistä syvennetään koko peruskoulun ajan oppilaan siirtyessä konkreettisesta ajattelusta käsitteelliseen ajatteluun.

Oppilaan oppimisen arviointi historiassa vuosiluokilla 7–8

Historian opetuksessa palautteella pyritään rohkaisemaan oppilaita omiin tulkintoihin ja näkemystensä argumentointiin. Kirjallisten tehtävien ohella arvioinnissa on otettava huomioon oppilaiden monimuotoiset työskentelyn ja tuottamisen tavat. Sisältöjen muistamisen sijasta arvioinnissa kiinnitetään huomiota tiedon soveltamiseen ja historiallisen ajattelun hallintaan.

Oppilaan historian oppimisen arvioinnissa hyödynnetään oppilaan osallisuutta ja itsesäätelyä lisääviä arviointitapoja. Esimerkiksi itse- ja vertaisarviointilla oppilasta tuetaan ymmärtämään ja kehittämään oppimisprosessiaan edistymistään historian oppijana.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona historian opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten kukin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut historian oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla jokaisen oppilaan osaamisen taso historian valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Historian osaamisen kehittyminen on kumulatiivinen prosessi, jossa opiskeltavia sisältöjä käytetään oppilaiden historiallisen ajattelun vahvistamiseen. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.13 Yhteiskuntaoppi 9

Oppiaineen tehtävä

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi, vastuuntuntoisiksi ja yritteliäiksi kansalaisiksi. Oppilaita ohjataan toimimaan erilaisuutta ymmärtävässä, ihmisoikeuksia ja tasa-arvoa kunnioittavassa moniarvoisessa yhteiskunnassa demokratian arvojen ja periaatteiden mukaan. Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnan toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi.

Yhteiskuntaopin opetuksessa oppilaita ohjataan seuraamaan ajankohtaisia kysymyksiä ja tapahtumia sekä ymmärtämään niiden yhteyksiä omaan elämään. Keskeistä on oppia hankkimaan ja arvioimaan kriittisesti erityyppisten toimijoiden tuottamaa tietoa sekä soveltamaan sitä kohtaamisissaan tilanteissa.

Oppilaita kannustetaan osallistumaan sekä toimimaan aktiivisesti ja rakentavasti erilaisissa tilanteissa ja yhteisöissä. Heitä ohjataan ymmärtämään, että yhteiskunnallinen päätöksenteko perustuu valintoihin, joita tehdään vaihtoehtoisten mahdollisuuksien välillä pyrkimyksenä löytää yhteisymmärrys.

Vuosiluokkien 7–9 opetuksessa korostetaan oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia ja -taitoja demokratiassa sekä vastuuta omaan elämään liittyvien valintojen tekemisessä. Päätöksentekoa ja vaikuttamista harjoitellaan kouluyhteisössä ja muiden lähiyhteisön toimijoiden kanssa. Opetuksessa kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin sekä niihin liittyviin käsitteisiin. Oppilaita ohjataan arvioimaan yhteiskunnan ja talouden kysymyksiä sekä vertailemaan niihin liittyviä erilaisia mielipiteitä ja toimintavaihtoehtoja erilaisten ihmisryhmien ja arvopäämäärien kannalta. Yhteiskunnallisten asioiden opiskelussa näkökulma laajenee kattamaan myös globaalit kysymykset

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet yhteiskuntaopissa 9. vuosiluokalla

Kaikki laaja-alaiset osaamisalueet (L1–L7) liittyvät yhteiskuntaoppiin. Oppiaineessa painottuvat erityisesti seuraavat osaamisalueet: kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2), itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3), työelämätaidot ja yrittäjäyys (L6) sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen (L7). Oppiaineen tehtävänä on antaa yhteiskunnasta, sen toiminnasta ja kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista tiedollinen perusta sekä rohkaista oppilaita kehittymään oma-aloitteisiksi yhteiskunnallisiksi ja taloudelliseksi toimijoiksi. Monilukutaitoa sekä tieto- ja viestintäteknologista osaamista kehitetään käyttämällä tieto- ja viestintätekniisiä välineitä oppiaineeseen soveltuvilla tavoilla (L4 ja L5). Kaikki yllämainitut osaamisalueet edistävät oppilaan ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoja (L1).

Yhteiskuntaopin opetuksen tavoitteet 9. vuosiluokalla

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaaja-alainen osaaminen
Merkitys, arvot ja asenteet		
T1 ohjata oppilasta syventämään kiinnostustaan ympäröivään yhteiskuntaan ja yhteiskuntaoppiin tiedonalana	S1–S4	L4, L7

T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan eettistä arviointikykyään liittyen erilaisiin inhimillisiin, yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin kysymyksiin	S1–S4	L1, L2, L4, L7
Yhteiskunnassa tarvittavien tietojen ja taitojen omaksuminen sekä yhteiskunnallinen ymmärrys		
T3 ohjata oppilasta hahmottamaan oikeusvaltion periaatteita, ihmisoikeuksien yleismaailmallista merkitystä sekä syventämään tietojaan suomalaisen oikeusjärjestelmän toiminnasta	S2, S3	L2, L4, L7
T4 ohjata oppilasta syventämään ja pitämään ajan tasalla yhteiskuntaa, talouden toimintaa ja yksityistä taloudenpitoa koskevia tietojaan ja taitojaan sekä arvioimaan kriittisesti median roolia ja merkitystä	S1–S3	L3, L4, L5
Yhteiskunnallisen tiedon käyttäminen ja soveltaminen		
T5 rohkaista oppilasta kehittymään yritteliääksi ja vastuulliseksi taloudelliseksi toimijaksi, joka tuntee yrittäjyyttä ja työelämää sekä niiden tarjoamia mahdollisuuksia ja osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan	S1, S4	L1, L4, L7, L6
T6 ohjata oppilasta tarkastelemaan yhteiskunnallista toimintaa sekä eri yhteisöjä ja vähemmistöryhmiä monipuolisesti ja avoimasti.	S1, S2, S3	L2, L4
T7 ohjata oppilasta ymmärtämään yhteiskunnallisen päätöksen teon periaatteita ja demokraattisia toimintatapoja paikallisella, kansallisella ja Euroopan unionin tasolla sekä globaalisti ja toimimaan aktiivisena, omaa lähiyhteisöä kehittävänä kansalaisena	S1–S3	L1, L4, L7
T8 ohjata oppilasta talouden perusteiden ymmärtämiseen, oman talouden hallintaan ja vastuulliseen kuluttamiseen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti	S1, S4	L2, L4, L6, L7
T9 ohjata oppilasta laajentamaan yhteiskunnallisia näkemyksiään, osallistumaan yhteiskunnalliseen toimintaan ja keskusteluun sekä käyttämään mediataitojaan ja tietojaan yhteiskunnasta omien käsitystensä muodostamisessa ja kansalaisena toimimisessa	S1–S4	L1, L2, L7

Yhteiskuntaopin sisällöt 9. vuosiluokalla

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

9. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Sisältöjä tarkentavia käsitteitä
T1–T2, T4–T9	S1 Arkielämä ja oman elämän hallinta - Perehdytään yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. - Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoihin. - Käsitellään sekä oman että lähiyhteisöjen, kuten perheiden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä.	perusoikeudet kansalaisuus maahanmuutto perhe hyvinvointivaltio laki rikos ja rangaistus turvallisuuspolitiikka demokratia diktatuuri oikeusvaltio ihmisoikeudet
T1–T4, T6–T7, T9	S2 Demokraattinen yhteiskunta - Paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin.	

	- Perehdytään ihmisoikeuksiin ja niihin liittyviin kansainvälisiin sopimuksiin. - Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja valtionkäyttö. - Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista yksilön, järjestöjen, median ja julkisen vallan toiminnaksi ja päätöksenteoksi Suomessa ja kansainvälisesti.	vallan kolmijako eduskunta hallitus tasavallan presidentti kunta EU kansalaistoiminta kansalaisjärjestöt puolueet äänioikeus vaalit kansanäänestys sosiaalinen media kulutus kuluttajansuoja elinkeinorakenne työsuhte palkka työmarkkinat eläke yrittäjyys markkinatalous verotus BKT suhdannevaihtelut inflaatio työttömyys globalisaatio ulkomaankauppa sijoittaminen
T1–T4, T6–T7, T9	S3 Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen - Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. - Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja. - Luodaan aitoja tilaisuuksia koulun arjessa aktiiviselle, vastuulliselle ja rakentavalle yhteistyölle ja vaikuttamiselle myös yhteistyössä koulun ulkopuolisten tahojen kanssa.	
T1–T2, T5, T8–T9	S4 Taloudellinen toiminta - Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin sekä tarkastellaan taloutta myös kestävä kehityksen ja erilaisten taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. - Lisäksi perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin muun muassa työn, ammattien ja yrittäjyyden kautta. - Talouden ilmiöiden tarkastelussa huomioidaan paikalliset ja globaalit näkökulmat.	

Yhteiskuntaopin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet 9. vuosiluokalla

Tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi käyttämällä monipuolisia toiminnallisia työtapoja. Jatkuva ajankohtaisten asioiden ja tapahtumien seuraaminen, analysoiminen ja niistä keskusteleminen on keskeistä. Vuorovaikutus yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa on niin ikään tärkeää. Opetuksessa voidaan käyttää myös oppiainerajat ylittäviä lähestymistapoja esimerkiksi erilaisten projektien yhteydessä. Yhteistoiminnallisten työtapojen lisäksi tutkiva oppiminen korostuu. Median tarkastelulla ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisellä on keskeinen osa opiskelussa.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki yhteiskuntaopissa 9. vuosiluokalla

Oppiaineen tavoitteiden ja luonteen kannalta keskeistä on ohjata oppilaita näkemään itsensä kansalaisyhteiskunnan jäsenenä sekä tukea heidän kasvuaan erilaisten yhteisöjen aktiivisiksi jäseniksi. Oppilaiden monipuolista kommunikointia, osallisuutta ja yhteistoimintaa tuetaan käytännön harjoitteilla. Heitä harjaannutetaan etsimään, ymmärtämään ja soveltamaan yhteiskuntaa ja taloutta koskevaa tietoa, jonka merkitystä he arvioivat paitsi omasta myös yleisestä näkökulmasta. Oppiaineen käsitteellinen luonne ja esimerkiksi kuvien, graafien ja tilastojen avaaminen otetaan huomioon opetusjärjestelyissä ja työtavoissa.

Oppilaan oppimisen arviointi yhteiskuntaopissa 9. vuosiluokalla

Oppimisen arviointi on yhteiskuntaopissa oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Monipuolisella palautteella oppilaita kannustetaan toimimaan aktiivisesti omissa lähiyhteisöissään ja soveltamaan käytännön arjessa yhteiskunnallista ja taloudellista osaamistaan. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden monimuotoiset toiminnan ja tuottamisen tavat. Arvioinnilla tuetaan yhteiskunnallisten tietojen ja taitojen soveltamista kiinnitetään huomiota siihen, miten monipuolisesti ja näkemyksiään perustellen oppilaat oppivat rakentamaan omaa käsitystään yhteiskunnasta.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona yhteiskuntaopin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut yhteiskuntaopin oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso yhteiskuntaopin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Yhteiskuntaopissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättövaiheeseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.14 Musiikki 7–9

Oppiaineen tehtävä

Musiikin opetuksen tehtävänä on luoda edellytykset monipuoliseen musiikilliseen toimintaan ja aktiiviseen kulttuuriseen osallisuuteen. Opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin monia merkityksiä eri kulttuureissa sekä yksilöiden ja yhteisöjen toiminnoissa. Oppilaiden musiikillinen osaaminen laajenee, mikä vahvistaa myönteistä suhdetta musiikkiin ja luo pohjaa musiikin elinikäiselle harrastamiselle. Musiikin opetus rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista musiikkiin ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen.

Toiminnallinen musiikin opetus ja opiskelu edistävät oppilaiden musiikillisten taitojen ja ymmärryksen kehittymistä, kokonaisvaltaista kasvua ja kykyä toimia yhteistyössä muiden kanssa. Näitä vahvistetaan ottamalla musiikin opetuksessa huomioon oppilaiden musiikilliset kiinnostuksen kohteet, muut oppiaineet, eheyttävät teemat, koulun juhlat ja tapahtumat sekä koulun ulkopuolella tapahtuva toiminta. Oppilaiden ajattelua ja oivalluskykyä kehitetään tarjoamalla säännöllisesti mahdollisuuksia äänen ja musiikin parissa toimimiseen, säveltämiseen sekä muuhun luovaan tuottamiseen. Musiikin opetuksessa oppilaat opiskelevat musiikkia monipuolisesti, mikä edesauttaa heidän ilmaisutaitojensa kehittymistä.

Vuosiluokkien 7–9 musiikin opetus luo mahdollisuuksia musiikillisen osaamisen ja maailmankuvan laajentamiseen. Samalla opetus ohjaa oppilaita tulkitsemaan musiikin merkityksiä ja jäsentämään musiikkiin liittyviä tunteita ja kokemuksia. Opetuksen tehtävänä on myös kehittää oppilaiden kriittistä musiikkikulttuurien lukutaitoa ohjaamalla heitä analysoimaan ja arvioimaan, miten musiikilla viestitään ja

vaikutetaan. Oppilaiden toimijuutta ja ajattelua vahvistetaan kertaamalla ja syventämällä aiemmin opittuja musiikillisia taitoja. Lisäksi oppilaat saavat tilaisuuksia oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin. Heillä on mahdollisuus monipuoliseen luovaan musiikilliseen ilmaisuun ja musiikin tuottamiseen yksin ja yhdessä muiden kanssa. Tätä tuetaan luomalla yhteyksiä muihin ilmaisumuotoihin. Käyttäessään tieto- ja viestintäteknologiaa oppilaat tutustuvat musiikin ja digitaalisen median tekijänoikeuksiin ja käyttömahdollisuuksiin sekä niihin liittyviin mahdollisiin eettisiin ongelmiin.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet musiikissa vuosiluokilla 7–9

Musiikissa laaja-alainen osaaminen on tiedon, taidon ja asenteen muodostama kokonaisuus. Osaamisen kehittymiseen vaikuttavat sisällöt ja erityisesti se, miten työskennellään. Musiikin opetuksessa korostetaan oppijan ja ympäristön vuorovaikutusta. Musiikin oppiminen voi rakentua monella tavalla, esimerkiksi intuitiivisesti kokemalla tai pääättelemällä. Musiikille luonteenomainen prosessioppiminen kehittää epävarmuuden sietokykyä, ongelmanratkaisutaitoja ja oppilaan käsitystä omasta oppimisestaan. Luova työskentelyote ja yhdessä tekeminen sekä mahdollisuus syventymiseen ja keskittymiseen edistävät ajattelun ja oppimaan oppimisen taitoa. Fyysinen aktiivisuus, kokemuksellisuus, toiminnalliset työtavat sekä musiikin eri muodot ja mahdollisuudet edistävät oppimisen iloa ja vahvistavat edellytyksiä luovaan ajatteluun ja oivaltamiseen (L1, L6).

Kulttuurinen osaaminen musiikissa auttaa oppilasta löytämään kanavia tuottaa, kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä yksilöllisesti ja yhteisöllisesti musiikin opetuksessa ja koulun yhteisissä tilaisuuksissa. Oulun normaalikoulussa Unesco-toiminta ja siihen liittyvät teemat korostuvat myös musiikin oppitunneilla (L2). Jokainen oppilas vaikuttaa toiminnallaan niin omaan kuin toisten hyvinvointiin. Erityisesti esiintymiset ja niihin valmistautuminen eri tilanteissa edistävät osallisuutta, vuorovaikutusta, ihmissuhteiden ja keskinäisen huolenpidon tärkeyttä (L3, L7).

Oulun normaalikoulussa hyödynnetään musiikinteknologiaa musiikin luovaan tuottamiseen, musisointiin sekä tietojen ja taitojen oppimiseen. Omien tuotosten dokumentointi kannustaa pitkäjännitteiseen oppimiseen ja sisukkuuteen sekä konkretisoi oppilaan edistymistä musiikissa (L5, L6).

Musiikissa monilukutaito tarkoittaa oppilaan valmiuksien kehittämistä käsittää musiikin funktioita ja merkityksiä eri yhteyksissä. Monilukutaitoa harjoitellaan kehittämällä oppilaan musiikillisen kommunikaation kykyä niin arkikieltä, musiikillista symbolijärjestelmää kuin improvisointia hyödyntäen. Musiikin ilmiöt avataan toiminnallisesti oppijan henkilökohtaisen kokemuksen kautta auditiivisesti, verbalisesti, visuaalisesti ja symbolijärjestelmien avulla (L4).

Musiikin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus		
T1 kannustaa oppilasta rakentamaan toimintaan musisoivan ryhmän ja musiikillisten yhteisöjen jäsenenä	S1–S4	L2, L7
Musiikilliset tiedot ja taidot sekä luova tuottaminen		
T2 ohjata oppilasta ylläpitämään äänenkäyttö- ja laulutaitoaan sekä kehittämään niitä edelleen musisoivan ryhmän jäsenenä	S1–S4	L2

T3 kannustaa oppilasta kehittämään edelleen soitto- ja yhteismusisointitaitojaan keho-, rytmi-, melodia- ja sointusoittimin	S1–S4	L2
T4 rohkaista oppilasta monipuoliseen musiikkiliikunnalliseen kokemukseen ja ilmaisuun	S1–S4	L2
T5 tarjota oppilaalle mahdollisuuksia ääniympäristön ja musiikin elämykselliseen kuunteluun ja havainnointiin sekä ohjata häntä keskustelemaan havainnoistaan	S1–S4	L2
T6 kannustaa oppilasta rakentamaan luovaa suhdetta musiikkiin ja ohjata heitä improvisointiin, sovittamiseen ja säveltämiseen sekä taiteidenväliseen työskentelyyn	S1–S4	L1, L2, L6
T7 ohjata oppilasta musiikin tallentamiseen ja tieto- ja viestintäteknologian luovaan ilmaisulliseen käyttöön sekä musiikin tekemisessä että osana monialaisia kokonaisuuksia	S1–S4	L1, L2, L5
Kulttuurinen ymmärrys ja monilukutaito		
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan musiikkia taiteenlajina ja ymmärtämään, miten musiikkia käytetään viestimiseen ja vaikuttamiseen eri kulttuureissa.	S1–S4	L2, L4
T9 rohkaista ja ohjata oppilasta keskustelemaan musiikista käyttäen musiikin käsitteitä ja terminologiaa	S1–S4	L4
Hyvinvointi ja turvallisuus musiikissa		
T10 ohjata oppilasta tunnistamaan musiikin vaikutuksia tunteisiin ja hyvinvointiin	S1–S4	L3, L4
T11 ohjata oppilasta huolehtimaan kuulostaan sekä musisointi- ja ääniympäristön turvallisuudesta	S1–S4	L3
Oppimaan oppiminen musiikissa		
T12 ohjata oppilasta kehittämään musiikillista osaamistaan harjoittelun avulla, asettamaan tavoitteita musiikilliselle oppimiselleen ja arvioimaan edistymistään suhteessa tavoitteisiin.	S1–S4	L1

Musiikin tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt 7. vuosiluokalla

Musiikillisten tietojen ja taitojen oppiminen tapahtuu musisoiden eli laulaen, soittaen, kuunnellen, liikuen, improvisoiden ja säveltäen sekä taiteidenvälistä työskentelyä ja teknologiaa hyödyntäen. Sisällöt valitaan siten, että oppilas tutustuu musiikkikulttuureihin ja -tyyleihin monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät paikallisia mahdollisuuksia ja oppilaiden kokemuksia. Musiikissa kaikki sisältöalueet tukevat opetuksen tavoitteiden saavuttamista. Taulukossa on vuosiluokkaiset tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Miten musiikissa toimitaan?
T1–T4, T12	Yhteislaulu, solistinen laulu ja äänenkäyttö
T1–T4, T11–T12	Bändisoittimet
T1, T11	Yhteismusisointi
T1–T12	Muut melodia-, sointu- ja rytmisoittimet sekä musiikkiteknologia Musiikillinen keksiminen, säveltäminen tai improvisointi keho-, koulu- ja bändisoittimilla sekä mahdollisuuksien mukaan musiikkiteknologiaa hyödyntäen Kuuntelemisentaito osana kuuntelu- ja soittotehtäviä
	S2 Mistä musiikki koostuu?

T4, T9	Musiikin peruskäsitteiden (rytmi, melodia, harmonia, dynamiikka, sointiväri, muoto) soveltaminen osana musisointia ja kuuntelua
T5–T9	Musiikin perusmerkintätavat (esimerkiksi rakennemerkinnot, sointumerkit, sävelten nimet) Populaari- etno-, ja taidemusiikin rakenteita ja musiikillisia piirteitä
T1–9	Improvisointi, äänimaiseman luominen ja säveltäminen
T1–12	Musiikillinen kokemus tekijänä, kuuntelijana, säveltäjänä sekä ryhmän jäsenenä
T1–T4	Kehollisuus musiikissa
	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
T1–4, T10–T12	Oma suhde musiikkiin kuuntelijana ja tekijänä
T6–T7, T12	Oman biisin tekeminen
T8, T11	Melu ja kuulonhuolto
T5, T8–10	Musiikin merkitys ja funktio eri kulttuureissa ja eri aikoina.
T8	Musiikki juhliissa
T5, T12	Mahdollinen konserttikokemus
	S4 Ohjelmisto
T1–T12	Populaarimusiikki Etno-musiikki (esimerkiksi Latinalaisen Amerikan musiikki, afrikkalainen musiikki, suomalainen kansanmusiikki) Taidemusiikki Unesco-teemat Oppilaiden oman musiikkikulttuurin huomioiminen Oppilaiden kulttuurista ymmärrystä avartavaa ohjelmistoa

Musiikin oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on luoda pedagogisesti monipuolinen ja joustava musiikin opiskelukokonaisuus, joissa erilaiset musiikilliset työtavat ja vuorovaikutustilanteet sekä yhteismusisointi ja muu musiikillinen yhteistoiminta on mahdollista. Oppimisen ilo, luovaan ajatteluun rohkaiseva ilmapiiri sekä myönteiset musiikkikokemukset ja -elämykset innostavat oppilaita ja sitouttavat heidät kehittämään musiikillista osaamistaan. Opetustilanteissa luodaan mahdollisuuksia tieto- ja viestintäteknologian käyttöön musiikillisessa toiminnassa. Musiikkikäsitteitä opiskellaan musiikillisin työtavoin. Opetuksessa hyödynnetään taide- ja kulttuurilaitosten sekä muiden yhteistyötahojen tarjoamia mahdollisuuksia.

Oulun normaalikoulussa musiikin oppimisympäristöinä hyödynnetään musiikkiluokan lisäksi muita koulun tiloja ja lähiympäristöä, yliopiston mahdollisuuksia sekä mahdollisia koulun ulkopuolisia vierailukohteita. Musiikissa erikokoiset ja erilaiset pienryhmät yhteismusisoinnissa ja muussa musiikillisessa toiminnassa ovat luonteva osa musiikin oppimista. Koulun juhlat, tapahtumat ja muut esiintymiset sekä mahdolliset tutkimusprojektit toimivat tärkeinä oppimisen ja kasvun ympäristöinä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki musiikissa vuosiluokilla 7–9

Musiikin opetuksessa ja työskentelyn suunnittelussa otetaan huomioon oppilaiden erilaiset tarpeet, aikaisempi oppiminen ja kiinnostuksen kohteet. Työtapoja, opetusvälineitä ja soittimistoa sekä ryhmätyöskentelyä koskevat ratkaisut tehdään oppilaita kuullen. Ratkaisuilla luodaan musiikin oppimista edistäviä yhteismusisoinnin tilanteita sekä vahvistetaan oppilaiden itsetuntoa, työskentelytaitoja ja

oma-aloitteisuutta. Työtapojen valinnassa kiinnitetään huomiota musiikkikulttuurin ja musiikin opetuksen mahdollisten sukupuolittuneiden käytäntöjen muuttamiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi musiikissa vuosiluokilla 7–9

Musiikin opetuksessa oppilas tarvitsee realistista ja samalla kannustavaa ja rohkaisevaa palautetta myös perusopetuksen 7–9 vuosiluokilla. Ohjaava palaute auttaa oppilasta hahmottamaan yhä paremmin soivaa musiikillista toteutusta, musiikillista ilmaisua ja musiikin merkityksiä. Palautetta oppilas tarvitsee erityisesti, kun hän toteuttaa luovaan tuottamiseen ja musiikkitekologiaan liittyviä kokonaisuuksia. Oppilaat arvioivat toimintaansa ja oppimistaan itse- ja vertaisarvioinnin keinoin.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona musiikin opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut musiikin yhteisenä opetettavan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso musiikin valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Musiikissa oppilaan osaaminen kehittyy kaikilla tavoitealueilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit: musiikin syventävät opinnot (4 viikkotuntia)

Musiikki-oppiaineen tehtävä on kuvattu tämän luvun alussa. Myös oppiaineeseen liittyvät kuvaukset ohjauksesta, eriyttämisestä ja tuesta sekä oppilaan oppimisen arvioinnista koskevat oppiaineen syventäviä opintoja. Samoin oppiaineen laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kattavat syventävät opinnot.

Musiikin syventävien opintojen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 8–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Miten musiikissa toimitaan?
T1–4, T12	Yhteislaulu, solistinen laulu ja moniäänisyyttä kokeillen
T1–4, T11–T12	Bändisoittimet
T1–4, T11–T12	Yhteismusisointi ja yhteensoitto
T1–T12	Muut melodia-, sointu- ja rytmisoittimet sekä musiikkitekologia Musiikillinen keksiminen, säveltäminen tai improvisointi keho-, koulu- ja bändisoittimilla sekä mahdollisuuksien mukaan musiikkitekologiaa hyödyntäen Kuuntelemisentalaita osana kuuntelu- ja soittotehtäviä
	S2 Mistä musiikki koostuu?
T4, T9	Musiikin peruskäsitteiden (rytmi, melodia, harmonia, dynamiikka, sointiväri, muoto) tutkiminen ja soveltaminen osana musisointia, kuuntelua ja säveltämistä
T5–T9	Musiikin perusmerkitäytävät (esimerkiksi rakennemerkinnot, sointumerkit, sävelten nimet)

	Populaari-, etno- ja taidemusiikin rakenteita ja musiikillisia piirteitä
T1-9	Improvisointi ja säveltäminen eri tyyleillä
T1-12	Musiikillinen kokemus tekijänä, kuuntelijana, säveltäjänä sekä esiintyjänä
T1-T4	Kehollisuus musiikissa
	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
T1-4, T10-T12	Oman musiikkisuhteen syventäminen kuuntelijana ja tekijänä
T6-T7, T12	Oman biisin tekeminen
T8, T11	Melu ja kuulonhuolto
T5, T8-10	Musiikin merkitys ja funktio eri kulttuureissa ja eri aikoina.
T8	Musiikki juhliissa ja koulun erilaisissa tilaisuuksissa
T5, T12	Mahdollinen konserttikokemus
	S4 Ohjelmisto
T1-T12	Populaarimusiikki (painottuen suomalaiseen) Etno-musiikki (esimerkiksi suomalainen kansanmusiikki, irlantilainen musiikki, afrikkalainen musiikki) Taidemusiikki (painottuen suomalaiseen) Unesco-teemat Oppilaiden oman musiikkikulttuurin huomioiminen Oppilaiden kulttuurista ymmärrystä avartavaa ohjelmistoa

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Miten musiikissa toimitaan?
T1-4, T12	Yhteislaulu, solistinen laulu ja moniäänisyys
T1-4, T11-T12	Bändisoittimet
T1-4, T11-T12	Yhteismusisointi ja yhteensoitto
T1-T12	Muut melodia-, sointu- ja rytmisoittimet sekä musiikkitekniologia Musiikillinen keksiminen, säveltäminen tai improvisointi keho-, koulu- ja bändisoittimilla sekä mahdollisuuksien mukaan musiikkitekniologiaa hyödyntäen Kuuntelemisentalaita osana kuuntelu- ja soittotehtäviä
	S2 Mistä musiikki koostuu?
T4, T9	Musiikin peruskäsitteiden (rytmi, melodia, harmonia, dynamiikka, sointiväri, muoto) tutkiminen ja soveltaminen osana musisointia, improvisointia, säveltämistä ja kuuntelua
T5-T9	Musiikin perusmerkintätavat (esimerkiksi rakennemerkinnot, sointumerkit, sävelten nimet) Populaari- etno-, jazz- ja taidemusiikin rakenteita ja musiikillisia piirteitä
T1-9	Improvisointi ja säveltäminen eri tyyleillä
T1-12	Musiikillinen kokemus tekijänä, kuuntelijana, säveltäjänä sekä esiintyjänä
	S3 Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa
T1-4, T10-T12	Tietoinen suhde musiikkiin kuuntelijana ja tekijänä
T6-T7, T12	Oman biisin tekeminen ja prosessin arviointi
T5, T8-10	Musiikin merkitys ja funktio eri kulttuureissa ja eri aikoina.
T8	Musiikki juhliissa ja koulun erilaisissa tilaisuuksissa
T5, T12	Esiintymiskokemus osana ryhmää
	S4 Ohjelmisto

T1–T12	Populaarimusiikki Taidemusiikki Jazz Etno-musiikki (esimerkiksi musiikkia Euroopan ulkopuolelta) Oppilaiden oman musiikkikulttuurin huomioiminen Oppilaiden kulttuurista ymmärrystä avartavaa ohjelmistoa
--------	--

Musiikin syventävien opintojen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Musiikin syventävissä opinnoissa oppimisympäristöinä toimivat erilaiset soitin- ja laulukokoonpanot, koulun juhlat ja muut tilaisuudet, digitaaliset ympäristöt sekä koulun tilat ja koulun ulkopuoliset ympäristöt. Musiikin syventävissä opinnoissa painottuvat toiminnalliset ja luovuutta kehittävät työtavat. Oppilaat osallistuvat kurssin sisältöjen suunnitteluun. Mahdollisuuksien mukaan musiikin syventävissä opinnoissa tehdään yhteistyötä yliopiston kanssa ja tehdään opintovierailu koulun ulkopuolelle.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

Päättöarvioinnin kriteerejä käytetään oppilaan arvioinnissa, kun hänen musiikin opintonsa yhteisenä oppiaineena päättyvät: joko 7. vuosiluokalla tai 9. vuosiluokalla, jos oppilas on valinnut musiikin taide- ja taitoaineiden valinnaisiksi tunneiksi.

15.4.15 Kuvataide 7–9

Oppiaineen tehtävä

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Oppilaiden identiteettien rakentumista, kulttuurista osaamista ja yhteisöllisyyttä vahvistetaan kuvia tuottamalla ja tulkitsemalla. Oppilaiden omat kokemukset, mielikuvitus ja kokeileminen luovat perustan opetukselle. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Oppilaille tarjotaan tapoja arvottaa todellisuutta ja vaikuttaa siihen. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan. Kuvataiteen opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden paikalliselle ja globaalille toimijuudelle.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaille tarjotaan mahdollisuuksia monialaisiin oppimiskokonaisuuksiin yhteistyössä muun opetuksen ja koulun ulkopuolisten toimijoiden kanssa. Opetuksessa tutustutaan museoihin ja muihin kulttuurikohteisiin sekä tarkastellaan kuvataiteen harrastusmahdollisuuksia.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaita ohjataan syventämään omakohtaista suhdettaan kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin sekä asettamaan määrätietoisia tavoitteita toiminnalleen. Opetuksessa vahvistetaan oppilaiden kuvallisen tuottamisen taitoja sekä kannustetaan häntä toimimaan erilaisissa visuaalisissa ympäristöissä. Oppilaita harjaannutetaan tutkimaan kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin henkilökohtaisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä sekä käyttämään niitä osallistumisen ja vaikuttamisen muotoina. Opetuksessa kehitetään yhdessä toimimisen taitoja sekä rakennetaan yhteyksiä ajankohtaisiin kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin toimintatapoihin ja ilmiöihin. Opetus harjaannuttaa hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa ja verkkoympäristöjä luovasti, kriittisesti ja vastuullisesti. Oppilaille tarjotaan riittäviä edellytyksiä perusopetuksen jälkeisille opinnoille sekä huomioidaan työelämässä ja yhteiskunnassa tarvittavia yleisiä valmiuksia.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet kuvataiteessa vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Kuvataiteessa oppilaat osallistuvat alusta alkaen sisältöjen muokkaamiseen. Heille annetaan myös vaihtoehtoisia mahdollisuuksia valita erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisukeinoja, jolloin samalla tapahtuu positiivista eriyttämistä. Taiteellinen työskentely on prosessinomaista. Oppilasta ohjataan havainnoimaan ja dokumentoimaan oman työskentelyprosessin etenemistä. Työskentelymenetelminä käytetään soveltuvien osien yksilötyöskentelyn lisäksi myös pari- ja ryhmätyöskentelyä. Oppilasta ohjataan ottamaan eri aistit ja tunteet huomioon niin tehtävien asettelussa kuin niiden läpikäymisessä.

Opettajan arvioinnin lisäksi käytetään yksilö-, ryhmä- ja vertaisarviointina työskentelyn eri vaiheissa ja sen perusteella suunnataan jatkotyöskentelyä ja omaa toimintaa. Ryhmän sisällä keskustellaan tuotoksista ja annetaan ideoita sekä palautetta myös muille oppilaille. Oppimistehtävien kautta oppijan aktiivinen ja luova toiminta vahvistuu ja oppimisen ilo sekä vuorovaikutus korostuvat.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kuvataiteessa edetään kuvallisen tuottamisen ja tutkimisen avulla omasta lähipiiristä ja kouluympäristöstä kaupunkiympäristöön ja edelleen laajemmalle kansainvälisiin ympäristöihin. Tavoitteena on esteettisyyden ohella korostaa eettistä toimintaa sekä ihmisoikeuksien kunnioittamista. Taiteellisen prosessin kautta rohkaistaan mielikuvituksen käyttöön ja itseilmaisuun sekä kekseliäisyyteen. Arvopohdintojen välineenä toimivat oppilaiden maailman ajankohtaiset mediakuvastot ja tapahtumat.

Kuvataiteelle ominainen teemallinen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Kuvataiteen opinnoissa oppilaat saavat paljon mahdollisuuksia taiteen kokeamiseen ja tulkitsemiseen erilaisten vierailukäyntien avulla sekä kokevat kulttuurin merkityksen yksilön ja yhteisön hyvinvoinnille. Mahdollisuuksien mukaan toteutetaan yhteistyöprojekteja eri luokkien, koulujen tai muiden yhteisöjen välillä niin Oulussa, Suomessa kuin kansainvälisestikin. Projektien kautta mahdollistuu empatian kehittyminen, toisen asemaan asettuminen sekä kulttuurisen moninaisuuden arvostaminen.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Kuvataiteen opinnoissa harjoitellaan ajanhallintaa rajattujen oppiaineen sisäisten projektien avulla. Työskennellessä oppilasta ohjataan toimimaan vastuullisesti ja huomioimaan työturvallisuus. Teknologiaa käytetään yhtenä välineenä kuvataiteen opinnoissa ja samalla ohjataan oppilasta teknologian vastuulliseen ja hyvän tavan mukaiseen käyttöön. Kuvataiteessa ohjataan oppilaita tarkastelemaan median kuvastoa monipuolisesti erilaisista näkökulmista ja havaitsemaan esimerkiksi mainonnan toimintatapoja. Pohditaan kuluttajan eettistä vastuuta valinnoissaan ja ohjataan oppilaita kriittiseen kuluttajuuteen.

L4 Monilukutaito

Kuvataiteen opetuksessa kannustetaan oppilaita monilukutaitoisiksi hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja. Oppilaita ohjataan havainnoimaan ja tulkitsemaan omia kuviaan sekä ympäristön ja taiteen kuvakulttuureita. Identiteetin rakentumista vahvistetaan kannustamalla oppilaita kokeilemaan erilaisia kuvallisia ilmaisutapoja, käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä ja materiaaleja, teknologioita sekä tarkastelemaan visuaalisen vaikuttamisen keinoja lähiympäristössä. Kuvataiteen opetuksessa oppilaita harjaannutetaan kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Kuvataiteen opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti tieto- ja viestintäteknologiaa huomioiden oppilaiden aikaisemmat tv-taidot. Oppilaita kannustetaan hyödyntämään tieto- ja viestintäteknologiaa esimerkiksi kuvien, animaatioiden ja videoiden toteuttamisessa yksin sekä yhdessä. Oppilaita ohjataan mediakriittiseen tieto- ja viestintäteknikan käyttöön sekä ymmärtämään hyvät nettikäytöstavat sekä tekijänoikeuksien peruseriaatteita. Oppilaita ohjataan hyödyntämään eri hakupalveluita taiteen tutkimisessa. Oppilaita ohjataan ymmärtämään tieto- ja viestintäteknikan rooli vaikuttamiskeinona.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Kuvataiteen opetuksessa oppilaita ohjataan järjestelmällisyyteen, pitkäjänteisyyteen ja vastuunottamiseen. Lisäksi oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja yritteliäisyyteen. He saavat monimuotoisia tilaisuuksia oppia työskentelemään yksin ja yhdessä. Oppilaita opastetaan tutustumaan taiteenalan eri ammatteihin.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Kuvataiteen opetuksessa oppilaat pohtivat ja suunnittelevat omia tuotoksiaan ja oman ryhmänsä työn tavoitteita sekä toimintatapoja ja tekniikoita. Oppilaita opastetaan harjoittelemaan median käyttöä vaikuttamisen välineenä. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen ja tekojen merkitys kestävän kehityksen näkökulmasta.

Kuvataiteen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Visuaalinen havaitseminen ja ajattelu		
T1 kannustaa oppilasta havainnoimaan taidetta, ympäristöä ja muuta visuaalista kulttuuria moniaistisesti ja erilaisia kuvallisia välineitä hyödyntäen	S1, S2, S3	L1, L3, L4, L5
T2 rohkaista oppilasta keskustelemaan havainnoistaan ja ajatuksesta sekä harjoittelemaan näkemystensä perustelemista	S1, S2, S3	L2, L4, L5, L6
T3 innostaa oppilasta ilmaisemaan havaintojaan ja ajatuksiaan kuvallisesti ja muita tiedon tuottamisen tapoja käyttäen	S1, S2, S3	L2, L3, L4, L5
Kuvallinen tuottaminen		
T4 ohjata oppilasta käyttämään monipuolisesti erilaisia materiaaleja, tekniikoita ja ilmaisun keinoja sekä harjaannuttamaan kuvan tekemisen taitojaan	S1, S2, S3	L2, L3, L5, L6
T5 ohjata oppilasta tavoitteelliseen kuvallisten taitojen kehittämiseen yksin ja yhteistyössä muiden kanssa	S1, S2, S3	L1, L2, L3, L5
T6 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kuvallisen viestinnän tapoihin ja käyttämään kuvallisen vaikuttamisen keinoja omista kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7
Visuaalisen kulttuurin tulkinta		
T7 ohjata oppilasta tarkastelemaan kuvia eri lähtökohdista ja eri yhteyksissä sekä pohtimaan todellisuuden ja fiktion suhdetta	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L5
T8 ohjata oppilasta tarkastelemaan taidetta ja muuta visuaalista kulttuuria teoksen, tekijän ja katsojan näkökulmista sekä pohtimaan historiallisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutusta kuviin	S1, S2, S3	L1, L4, L5, L6
T9 innostaa oppilasta kokeilemaan eri aikojen ja kulttuurien kuvailmaisun tapoja omista kuvissaan	S1, S2, S3	L1, L2, L5, L6
Esteettinen, ekologinen ja eettinen arvottaminen		
T10 ohjata oppilasta keskustelemaan taiteessa, ympäristössä ja muussa visuaalisessa kulttuurissa ilmenevistä arvoista	S1, S2, S3	L3, L4, L6, L7
T11 kannustaa oppilasta ottamaan huomioon kulttuurinen moninaisuus ja kestävä kehitys kuvailmaisun sisältöjä ja toimintatapoja valitessaan	S1, S2, S3	L1, L2, L4, L7

Kuvataiteen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet 7. vuosiluokalla

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Omat kuvakulttuurit
T1–T11	- some (esimerkiksi selfiet, omat videot, appsit) - alakulttuurit (esimerkiksi harrastukset, musiikki, pelit, fantasiat, eettinen suuntautuneisuus) - oma elinympäristö (havaitseminen, tutkiminen sekä vaikuttaminen) - ympäristö- ja tilataide (esimerkiksi projekti lähialueen yhteistyötahon kanssa) - paikallinen arkkitehtuuri ja kulttuuriperintö

	- omia kuvakulttuureita käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit
T1-T11	- visuaalisen ympäristön kuvat (esimerkiksi muoti, tuotemerkit, mainonta, uutiskuvat, elokuva, tv, virtuaaliset ympäristöt) - median käsitteistöä - fyysiset ympäristöt: rakennettu ja luonnonympäristö (esimerkiksi tila- ja ympäristösuunnittelu) - esineet ympärillämme: muotoilu (elinkaari, ergonomia, esteettisyys, tuotesuunnitteluprosessi) - psyykkiset ja sosiaaliset ympäristöt: taide elämänhallinnan ja vaikuttamisen välineenä. - ympäristön kuvakulttuureita käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana
	S3 Taiteen maailma
T1-T11	- taidekäsitys: mitä taide on, miten taide vaikuttaa, taidehistorian jatkumo - taidekuvan tulkinta ja kritiikki: nykytaiteen käsitteistö ja ilmaisullinen monimuotoisuus - taiteen instituutiot, kulttuurikenttä ja kulttuuripalvelut: mahdolliset vierailut taidemuseossa tai muissa soveltuviissa kohteissa - kultakausi, taiteen merkitys Suomen itsenäistymisen aikana - muotoilun historiaa Suomessa 1950-luvulta eteenpäin - taiteen tarkastelemista käytetään kuvallisen työskentelyn lähtökohtana

Kuvataiteen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena on tarjota oppimisympäristöjä ja työtapoja, joilla mahdollistetaan monipuolinen materiaalien, teknologioiden ja ilmaisukeinojen käyttäminen sekä niiden luova soveltaminen. Opetustilanteissa luodaan aktiiviseen kokeilemiseen ja harjoitteluun rohkaiseva ilmapiiri. Pedagogisilla ratkaisulla tuetaan moniaistista havainnointia, pitkäjänteistä työskentelyä sekä tutkivaa ja tavoitteellista taideoppimista. Opetuksessa otetaan huomioon yksilölliset kuvailmaisun tarpeet ja mahdollistetaan tarkoituksenmukainen työskentely yksin ja ryhmässä. Tavoitteena on luoda oppimiseen ja vuorovaikutukseen kannustava toimintakulttuuri sekä koulussa että koulun ulkopuolisissa ympäristöissä. Vuosiluokilla 7–9 tuetaan tutkivaa ja ilmiökeskeistä työskentelyä taiteen traditioita ja aikalaistaiteen toimintatapoja hyödyntämällä. Opetuksessa luodaan mahdollisuuksia verkko- ja mediaympäristöjen monipuoliselle käytölle, taiteidenvälisille ja koulun ulkopuolisille projekteille sekä globaalien kysymysten käsittelylle.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kuvataiteessa vuosiluokilla 7–9

Tavoitteena ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden sosiaalisten, psyykkisten ja motoristen lähtökohtien ja taitojen huomioon ottaminen. Taideoppimisen yksilöllinen ja yhteisöllinen luonne tukee oppilaan identiteettien rakentumista, osallisuutta ja hyvinvointia. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset ohjauksen tarpeet. Opetusta eriytetään tarvittaessa esimerkiksi ilmaisukeinojen, työtapojen ja oppimisympäristöjen valinnoilla. Opetustilanteissa oppilaat voivat hyödyntää vahvuuksiaan, soveltaa erilaisia työtapoja ja käyttää vaihtoehtoisia lähestymistapoja. Taideoppimiselle luodaan turvallinen, moninaisuutta kunnioittava ja itseilmaisuuksiin rohkaiseva ilmapiiri, jossa oppilaat saavat henkilökohtaista ohjausta ja tukea. Vaihtoehtoisia pedagogisia lähestymistapoja voidaan tarvita erityisesti havaintojen ja tunteiden visuaalisessa ilmaisussa sekä motoristen taitojen kehittämisessä. Ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä voidaan hyödyntää esimerkiksi leikinomaisuutta, pelejä

ja eri aistialueisiin liittyviä kokemuksia. Vuosiluokilla 7–9 tavoitteena on vahvistaa oppilaan osaamista kuvataiteessa perusopetuksen jälkeisiin opintoihin valmistavasta näkökulmasta.

Oppilaan oppimisen arviointi kuvataiteessa vuosiluokilla 7–9

Oppimisen arviointi kuvataiteessa on luonteeltaan kannustavaa, ohjaavaa ja oppilaiden yksilöllisen edistymisen huomioivaa. Arvioinnilla tuetaan kuvan tuottamisen ja tulkinnan taitojen, taiteen ja muun visuaalisen kulttuurin tuntemuksen, pitkäjänteisten työtapojen sekä itsearviointitaitojen kehittymistä. Oppilaita ohjataan arvioinnilla omien ajatusten ilmaisemiseen ja toisten näkemysten arvostamiseen. Oppimisen arviointi kohdistuu kaikkiin opetuksen tavoitteissa määriteltäviin taideoppimisen ulottuvuuksiin.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona kuvataiteen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kuvataiteen oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kuvataiteen valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Kuvataiteessa oppilaan osaaminen kehittyy kaikissa opetuksen tavoitteissa kuvatuilla taideoppimisen ulottuvuuksilla oppimäärän päättymiseen saakka. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit: kuvataiteen syventävät opinnot (4 viikkotuntia)

Kuvataide-oppiaineen tehtävä on kuvattu tämän luvun alussa. Myös oppiaineeseen liittyvät kuvaukset ohjauksesta, eriyttämisestä ja tuesta sekä oppilaan oppimisen arvioinnista koskevat oppiaineen syventäviä opintoja. Samoin oppiaineen laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kattavat syventävät opinnot.

Kuvataiteen syventävien opintojen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 8–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	S1 Omat kuvakulttuurit
T1–T11	- oppilaiden omien mielenkiinnonkohteiden hyödyntäminen teosten aihepiirin valinnassa - piirustuksen tekniikoihin ja eri piirtimien käyttöön perehtyminen - akvarelli- ja akryylimaalauksen sekä kokeilevien tekniikoiden opiskelminen - valokuvaustekniikoihin tutustuminen ja järjestelmäkameran käytön harjoittelu - videokameran käytön ja videokuvauksen opetteleminen lyhytelokuvien, animaatioiden tai musiikkivideoiden avulla - kuvankäsittelyyn perehtyminen muokkaamalla omia kuvia ja median kuvastoa

	- mahdollisuuksien mukaan lisätyn todellisuuden sisällön luominen kouluympäristöön tai sosiaalisen median kanavien hyödyntäminen tuotosten julkaisussa ja aiheiden metsästyksessä
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit
T1-T11	- visuaalisen ympäristön kuvat lähtökohtana työskentelylle - ajankohtaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkasteleminen ja käsitteleminen taiteen keinoin - median ja kuvataiteen vaikuttamisen keinoihin tutustuminen
	S3 Taiteen maailma
T1-T11	- ajankohtaisten taiteen ilmiöiden ja tekijöiden käyttäminen oman työskentelyn lähtökohtana - taidenäyttelyihin tutustuminen ja tapahtumiin osallistuminen osana työskentelyprosessia - taidehistorian osa-alueiden hyödyntäminen työskentelyssä. - taiteilijan työhön tutustuminen

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	S1 Omat kuvakulttuurit
T1-T11	- perinteisiin ja teknologiaa hyödyntäviin kuvanveiston mahdollisuuksiin perehtyminen - tekniikoina esimerkiksi savi, paperimassa, pahvi, puu, laserleikkaus, luonnonmateriaalit ja 3D-tulostus - ympäristö- ja tilataiteen teosten toteuttaminen valituilla tekniikoilla - oman lopputyön toteuttaminen kuvataiteen eri tekniikoita käyttäen tai yhdistellen - prosessipäiväkirjan tuottaminen ja työskentelyn dokumentointi oma-valintaisella menetelmällä
	S2 Ympäristön kuvakulttuurit
T1-T11	- kuvanveistoon ja muotoiluun tutustuminen - visuaalisen ympäristön kuvat lähtökohtana työskentelylle - ajankohtaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden tarkasteleminen ja käsitteleminen taiteen keinoin
	S3 Taiteen maailma
T1-T11	- kantaaottavaan taiteeseen tutustuminen ja mielipiteiden ilmaisu taiteen keinoin - näyttelyrakentamiseen tutustuminen ja yhteisnäyttelyn toteuttaminen - ajankohtaisten taiteen ilmiöiden ja tekijöiden käyttäminen oman työskentelyn lähtökohtana - taidenäyttelyihin tutustuminen ja tapahtumiin osallistuminen osana työskentelyprosessia - taidehistorian osa-alueiden hyödyntäminen työskentelyssä - taiteilijan työhön tutustuminen

Kuvataiteen syventävien opintojen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Lopullinen kurssisisältö ja painotusalueet muokataan jokaisen kurssin alussa yhdessä oppilaiden kanssa. Vuosittain pyritään tekemään myös yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa. Kuvataiteen kursseihin sisältyy mahdollisesti opintoretkeä ja vierailukäyntejä esimerkiksi taidemuseossa ja gallerioissa sekä Oulun ja lähialueen tapahtumissa.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

Päättöarvioinnin kriteerejä käytetään oppilaan arvioinnissa, kun hänen kuvataiteen opintonsa yhteisenä oppiaineena päättyvät: joko 7. vuosiluokalla tai 9. vuosiluokalla, jos oppilas on valinnut kuvataiteen taide- ja taitoaineiden valinnaisiksi tunneiksi.

15.4.16 Käsityö 7–9

Oppiaineen tehtävä

Käsityön oppiaineen tehtävänä on ohjata oppilaita kokonaiseen käsityöprosessin hallintaan. Käsityö on monimateriaalinen oppiaine, jossa toteutetaan käsityöilmaisuun, muotoiluun ja teknologiaan perustuvaa toimintaa. Tähän kuuluu tuotteen tai teoksen itsenäinen tai yhteisöllinen suunnittelu, valmistus ja oman tai yhteisen käsityöprosessin arviointi. Käsityön tekeminen on tutkivaa, keksivää ja kokeilevaa toimintaa ja siinä toteutetaan ennakoluulottomasti erilaisia visuaalisia, materiaalisia, teknisiä sekä valmistusmenetelmällisiä ratkaisuja. Käsityössä opetellaan ymmärtämään, arvioimaan ja kehittämään erilaisia teknologioita sovelluksia sekä käyttämään opittuja tietoja ja taitoja arjessa. Käsityössä kehitetään oppilaiden avaruudellista hahmottamista, tuntoaistia ja käsillä tekemistä, jotka edistävät motorisia taitoja, luovuutta ja suunnitteluosaamista. Opetuksella vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn. Käsityön merkitys on pitkäjänteisessä ja innovatiivisessa työskentelyprosessissa sekä itsetuntoa vahvistavassa, mielihyvää tuottavassa kokemuksessa.

Opetuksessa painotetaan oppilaiden erilaisia kiinnostuksen kohteita ja korostetaan yhteisöllistä toimintaa. Käsityössä lähtökohtana on erilaisten laaja-alaisten teemojen kokonaisvaltainen tarkastelu oppiainerajat luontevasti ylittäen. Ympäröivän materiaallisen maailman tuntemus luo perustaa kestäväälle elämäntavalle ja kehitykselle. Tähän sisältyy myös oppilaiden oma elämänpiiri, paikallinen ja eri ryhmien kulttuuriperintö sekä yhteisön kulttuurinen moninaisuus. Käsityö kasvattaa eettisiä, tiedostavia, osallistuvia sekä osaavia ja yritteliäitä kansalaisia, jotka arvostavat itseään tekijöinä ja joilla on taito käsityöilmaisuun sekä halu ylläpitää ja kehittää käsityökulttuuria.

Vuosiluokilla 7–9 käsityön opetus vahvistaa ja syventää oppilaiden omasta elämysmaailmasta nousevaa innovointia ja ongelmanratkaisua sekä käsityön tekemiseen, ilmaisuun ja suunnitteluun liittyvien tietojen ja taitojen osaamista. Käsityön opiskelu pohjautuu rakennetun ympäristön ja monimateriaallisen maailman havainnointiin, tutkimiseen ja tiedon soveltamiseen. Tekemisen taitoja syvennettäessä tunnistetaan myös erilaisia teknologioita toimintaperiaatteita ja niihin liittyviä käytännön ongelmia. Käsityön kasvatustehtävänä on tukea oppilaiden hyvinvointia ja elämänhallintaa sekä työelämään ja ammattiin liittyviä valintoja.

Seitsemännellä vuosiluokalla on mahdollisuus painottaa erilaisia kiinnostuksen kohteita käsityön tekstiilityön ja teknisen työn työmenetelmien suhteen. Vuosiluokkien 7–9 käsityön opetus eheytyy osaksi koulun taide- ja taitoaineiden kokonaisuutta erityisesti tekstiilityön, kuvataiteen ja teknisen työn työmenetelmillä ja yhteissuunnittelulla. Teknologiakasvatus sitoo toiminnan osaksi koko koulun opetusta. Teknologinen yleissivistys antaa oppilaille esiammatillisia valmiuksia, sekä valmiuksia rakennetun ympäristömme kriittiseen arvioimiseen ja kehittämiseen.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet käsityössä vuosiluokilla 7–9

L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Käsityöprosessi on luonteeltaan oppilaan aktiivisuutta ja vastuuta korostava. Käsityön laaja-alaisessa osaamisessa keskeistä on harjaantua itsenäisen ajattelun sekä oppimaan oppimisen taitoihin. Käsityö ohjaa oma-aloitteiseen ja tavoitteelliseen työskentelyyn suunnittelu-, arviointi- ja käsityöprosessin kautta. Oman toiminnan ja oppimisen kehittäminen sekä oman ja toisten työskentelyn arviointi ovat keskeisiä asioita oppimisprosessissa. Käsityön oppimistehtävät ohjaavat oppilasta luovuuden ja ongelmanratkaisun taitojen kehittämiseen. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on positiivisten kokemusten ja onnistumisen ilon saaminen osana omaa oppimisprosessia.

L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Käsityössä oppilaat toimivat luonnollisissa vuorovaikutustilanteissa sekä keskenään että opettajien kanssa. Oppimistilanteiden yhteydessä oppilas harjaantuu arvioimaan ja kehittämään omaa ja toisten työskentelyä sekä käsityöllistä produktia. Oppilaat oppivat ilmaisemaan itseään käsityötuotteiden avulla ja vuorovaikutustilanteissa. Kulttuurinen osaaminen käsitetään oman identiteetin, itsetunnon ja ilmaisutaitojen vahvistamisena. Oman sekä muiden kulttuurien ja perinteiden arvostaminen ja ymmärtäminen vahvistaa yksilöä osana rakennettua ja kulttuurista ympäristöä.

L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Pukeutumiseen, liikkumiseen, koteihin ja vapaa-aikaan liittyviä asioita tarkastellaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta. Käsityötunneilla opitaan ottamaan vastuuta sekä oman tuotteen että työskentelyn turvallisuudesta. Työskentelyssä huomioidaan myös toisten turvallisuus. Teknologian hyödyntäminen, rakentaminen ja ymmärtäminen osana ihmisen toimintaa ovat luonteva osa käsityötä. Kädentaitoja kehitetään siten, että ne antavat oppilaalle perustan kotona, koulussa, työelämässä ja vapaa-aikana toimimiseen.

L4 Monilukutaito

Käsityössä hyödynnetään monipuolisesti laajaa tekstikäsitystä esimerkiksi työohjeissa ja oppimateriaaleissa. Työohjeet ja oppimateriaalit koostuvat esimerkiksi kirjoitetuista, puhutuista, painetuista, audiovisuaalisista ja digitaalisista muodoista. Oppilaalla on mahdollisuus tuottaa erilaisia tekstejä esimerkiksi portfolioissa, joissa kuvataan käsityöprosesseja. Tavoitteena on oppia käyttämään ja ymmärtämään paremmin käsityön käsitteistöä. Oppimisprosessin kuvaus voidaan laatia esimerkiksi digitaaliseen muotoon, jolloin erilaisten tekstien yhdistäminen on luontevaa.

L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Käsityössä tieto- ja viestintäteknologia tukee oppimista. Opetuksessa hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa oppilaiden ikäkaudet huomioiden, käsityön perustaitoja unohtamatta. Oppilaille tarjotaan mahdollisuus kehittää tv-taitojaan esimerkiksi tuotteiden suunnittelussa, portfolioissa, tiedon haussa, ohjelmoinnissa, tuotantoautomaatiossa, simuloinnissa ja arvioinnissa. Oppilaita ohjataan vastuulliseen ja turvalliseen sekä hyvän tavan mukaiseen työskentelyyn. Tieto- ja viestintäteknologia tukee tutkivaa ja luovaa käsityöprosessia. Oppilaat voivat esitellä käsityöprosesseja vuorovaikutteisesti toisten oppilaiden kanssa tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen. Vuosiluokkien 1–6 ja 7–9 opetukset muodostavat tv-taitojen jatkumon, joka antaa esiammatillisia valmiuksia teknologisiin ja käden taitoja vaativiin ammatteihin sekä innostaa käsityön harrastamiseen.

L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys

Käsityössä opitaan työelämätaitoja ja yrittäjyyttä. Opetuksessa pyritään järjestämään yhteistyötä koulun ulkopuolisten toimijoiden, esimerkiksi käsityöyrittäjien, teollisuuden ja yliopiston yhteydessä toimivien innovaatiohankkeiden kanssa. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja yrittämiseen ja itsensä työllistämiseen. Toiminta käsityötunneilla tukee yksilötyöskentelyn lisäksi ryhmätyö- ja projektityöskentelytaitojen kehittymistä. Oppilaita kasvatetaan pitkäjännitteiseen työskentelyyn, työn loppuunsaattamiseen ja omien sekä toisten tuotosten arvostamiseen. Käsityön laaja-alainen osaaminen muodostaa oppilaille käsityksen suunnittelusta, tuottamisesta, käyttämisestä ja näiden kaikkien merkityksestä osana rakennettua ympäristöämme. Innovoiminen ja ennakkoluulottomuus nähdään tulevaisuuden työelämän näkökulmasta tärkeänä voimavarana.

L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Käsityössä oppilaat osallistuvat omien käsityötuotteiden sekä oman ja ryhmän työskentelyn suunnitteluun. Tunneilla harjoitellaan tavoitteiden ja toimintatapojen suunnittelua sekä arviointia ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Opetustilanteissa mietitään kulutustottumuksia ja materiaalivalintoja sekä niiden merkitystä kestävä kehityksen näkökulmasta. Käsityön tavoitteena on ymmärtää ihmisen toimintaa osana kestävä kehitystä. Eri valintojen pohtiminen sekä oppilaan omasta että toisten näkökulmasta auttaa kestävä elämäntapaan kasvamisessa.

Käsityön opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisäl- töalueet	Laaja-alai- nen osaami- nen
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan työskentelyään sekä ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan yritteliäästi	S2–S5	L2, L3
T2 ohjata oppilasta asettamaan käsityöhön omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita sekä toteuttamaan niiden perusteella kokonainen käsityöprosessi ja arvioimaan oppimistaan	S1–S5	L1
T3 opastaa oppilasta tutustumaan ja käyttämään monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työta- poja sekä kehittämään innovaatioita	S1–S5	L4, L6

T4 ohjata oppilasta käyttämään sujuvasti käsityön käsitteitä, merkkejä ja symboleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisuun	S1–S5	L2, L4
T5 ohjata oppilasta havainnoimaan, ennakoimaan ja reagoimaan työtilanteisiin liittyviin riskitekijöihin ja toimimaan turvallisesti käsityöprosessissa	S6	L3,L6
T6 ohjata oppilasta käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia käsityön suunnittelussa, valmistuksessa ja dokumentoinnissa, sekä yhteisöllisen tiedon tuottamisessa ja jakamisessa	S1–S5	L5
T7 ohjata oppilasta tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitys omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä	S7	L6
T8 ohjata oppilasta taloudelliseen ajatteluun ja kehittämään käsityöprosessiin liittyviä valintoja, jotka edistävät kestävästä elämäntapaa	S8	L1,L4,L7

Käsityön opetuksen keskeiset sisällöt 7. vuosiluokalla

Sisältöjen toteuttaminen antaa oppilaalle monipuolisen kokemuksen käsityön alueista ja mahdollisuuden useiden käsityötaitojen omaksumiseen. Sisältöalueista muodostetaan yhtenäisiä oppimistehtäviä, joissa useat sisällöt limittyvät yhtäaikaaisesti toisiinsa.

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Innovointi
T1–T4	Oppilasta ohjataan keksimään tarpeita ja ongelmia sekä kehittämiskohteita omasta elinympäristöstään ja kokemusmaailmastaan.
T1–T4	Innovointia toteutetaan erilaisin luonnostelumenetelmin kehittelemällä ratkaisuja jo olemassa oleviin ongelmiin sekä yhdistelemällä erilaisia kehiteltyjä ratkaisuja.
T1–T4	Toiminnassa vuorottelevat yhteistoiminnalliset ja ryhmätyömenetelmät sekä yksilölliseen ajatteluun ja itseilmaisuun perustuvan innovoinnin tukeminen.
T1–T4	Lähtökohtana voivat olla esimerkiksi kouluviihtyvyyden, työskentelyergonomian tai pimeässä liikkuvan turvallisuuden parantaminen. Oppilaslähtöisesti voidaan kehittää uusia pelejä ja kuntoiluvälineitä tai keksiä apuvälineisiin ja työkaluihin liittyviä innovaatioita.
T1–T4	Innovoinnissa hyödynnetään digitaalisuutta ja sen antamia mahdollisuuksia (esimerkiksi 3d-suunnittelu, simulointi ja mallintavat tuotantokoneet). Suunnittelun ja innovoinnin tukena voidaan käyttää maailmanlaajuisten kehittäjäyhteisöjen kehittämiä, vapaasti hyödynnettäviä informaation lähteitä (esimerkiksi Sketchup, Tinkercad, Ponomo, Pinterest ja Thingiverse).
	S2 Muotoilu
T1–T7	Muotoilukasvatuksessa keskitytään soveltamisen ja ongelmanratkaisun näkökulmiin (esimerkiksi toiminnallisuus, estetiikka, käytännöllisyys, materiaalit, ergonomia ja kestävyys). Prosessia ohjaa teknologisen suunnittelun viitekehys ja toiminnan tavoitteena on teknologisesti funktionaalisten kokonaisuuksien rakentaminen.

T1-T7	Oppilaat ilmaisevat muotoilullisia ideoitaan käyttämällä tilanteeseen ja resursseihin soveltuvia työtapoja, työmenetelmiä, lähtökohtia ja materiaaleja (esimerkiksi elektronisen laitteen suojaaminen, kantovälineen tai säilyttämiseen liittyvän tuotteen valmistaminen).
T1-T7	Oppilasta ohjataan laadun tunnistamiseen ja tuottamaan laadukasta lopputulosta työskentelyssään.
S3 Kokeilu	
T1-T3, T6-T7	Tuotesuunnittelu- ja valmistusprosessi perustuu prototyyppien rakentamiseen sekä erilaisten työtekniikoiden kokeiluun.
T1-T3, T6-T7	Havainnollistetaan erilaisten materiaalien käyttäytymistä (esimerkiksi rakenteellisessa kestävyudessa, muotoilussa, työstämisessä ja muokkaamisessa). Kokeileminen parantaa materiaalien tuntemusta ja sen kautta ymmärretään paremmin materiaali-valinnat erilaisissa käyttösovelluksissa.
T1-T3, T6-T7	Kehitetään teknologista lukutaitoa (esimerkiksi pintakäsittelymateriaalien, kuviointi-tekniikoiden, elektroniikan toteutustapojen, voimansiirtoon ja mekanismeihin liittyvien ratkaisujen, liitosmenetelmien, tuotantoautomaatioon ja tuottamisen menetelmiin liittyviä ratkaisuja valittaessa).
T1-T3, T6-T7	Tutkitaan innovatiivisia tuottamis- ja toteutustapoja (esimerkiksi mikrokontrollerit, 3d-tulostimet, älymateriaalit, robottien rakentelusarjat). Pyritään soveltamaan, kokeilemaan ja keksimään uusia, kestävän kehityksen mukaisia käyttötapoja.
T1-T3, T6-T7	Kokeillaan erilaisia liitosmenetelmiä (esimerkiksi hitsaaminen ja erilaiset puuliitokset).
T1-T3, T6-T7	Kokeillaan erilaisia laitteita neulontaan, kirjontaan ja kudontaan (esimerkiksi neulekone, kirjova ompelukone ja kangaspuut).
T1-T3, T6-T7	Harjoitellaan kudonta- ja lankatekniikoiden perusteita (esimerkiksi kangaspuilla kutominen, kankaan rakenne ja perussidokset, pyöröneule, erilaiset neulepinnat ja kone-neulonta).
T1-T3, T6-T7	Tutustutaan vaateompelun perusteisiin (mittojen ottaminen, kaava, kaavamuutokset ja vaatteen sovittaminen) sekä korjausompeluun.
T1-T3, T6-T7	Kokeillaan ja keksitään erilaisia käyttötapoja perinteisille rakenteille (esimerkiksi puisen kehysrakenteen käyttötapoja eri sovelluksissa).
T1-T3, T6-T7	Kokeillaan ilmiöitä teknologia-askartelun avulla (esimerkiksi voimansiirto, statiikka ja elektroniikka).
T1-T3, T6-T7	Tutkitaan kokeilemalla materiaalien fyysisiä ominaisuuksia (esimerkiksi lämmön johtavuus, massa, valon läpäisevyys, tiheys).
T1-T3, T6-T7	Kokeillaan ja tutkitaan materiaalien ominaisuuksia valmistusteknisesti (esimerkiksi työstettävyyden, kestävyuden, joustavuuden ja kimmoisuuden kokeileminen ja tutkiminen).
T1-T3, T6-T7	Ilmiöiden kautta ymmärretään myös energian siirtymistä ja ilmenemistä erilaisina energiamuotoina (esimerkiksi valoon, sähköön ja ääneen liittyvissä ilmiöissä voidaan tutkia heijastumista, hajontaa, värähtelyä, taajuutta ja voimakkuutta).
S4 Dokumentointi ja arviointi	
T1-T8	Oppilasta ohjataan arvioimaan toimintaansa ja tekemistään suhteessa teknologiseen maailmaan. Toiminta noudattaa teknologisen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin eri vaiheita.
T1-T8	Dokumentointia tehdään mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä kuvataiteen kanssa (esimerkiksi animaatioiden, teknisen piirtämisen, valokuvaamisen ja videokuvauksen mahdollisuuksia hyödyntäen).
T1-T8	Dokumentointia ja arviointia toteutetaan monipuolisesti (esimerkiksi tv-välineiden, suullisen ja kehollisen ilmaisun, kirjallisen tuottamisen, hahmomallien, teknisten piirustusten ja prototyyppien avulla).

	S5 Tekeminen ja S6 Työturvallisuus
T1-T6	Käsityön tunneilla on positiivinen ilmapiiri ja työympäristö, jossa tekeminen ja työturvallisuus liittyvät kiinteästi toisiinsa.
T1-T6	Oppitunnit tarjoavat oppilaille työympäristön, jossa on mahdollisuus monipuoliseen tekemiseen (esimerkiksi kiinnitetään huomiota turvallisiin työmenetelmiin, hyvään työskentelyergonomiaan, luokan opasteiden noudattamiseen, suoja- ja turvalaitteiden oikeaan käyttöön, kemikaaliturvallisuuteen, pölyn- ja savukaasujen torjuntaan ja tilannekohtaiseen riskien tunnistamiseen.)
T1-T6	Oppilaita ohjataan aktiivisesti omatoimiseen mittaamiseen, suunnitteluun ja työmenetelmien valintaan (esimerkiksi opetetaan työvaran merkitys osana työstöprosessia, oikeat työstösuunnat, otteet ja työstettävän kappaleen koon merkitys suhteessa sen työstämisen turvallisuuteen).
T1-T6	Tilannekohtainen työtapojen ja menetelmien soveltaminen ja arvioiminen ovat osa käsityön tekemistä ja työturvallisuutta (esimerkiksi erilaisten materiaalien, liitostapojen ja työstömenetelmien turvallinen ja tilannekohtainen soveltaminen).
T1-T6	Sähköturvallisuutta opitaan ja huomioidaan työskentelyssä (esimerkiksi yleissivistäviä korjaustaitoja opiskelemalla muodostuu luontevia yhteyksiä kodin sähköturvallisuuden ymmärtämiseksi.)
T1-T6	Pyritään aktiivisesti ja hyvässä hengessä kehittämään omaa ja muiden työskentelyä ja työtapoja.
	S7 Yrittäjämäinen oppiminen
T1-T5, T7-T8	Yrittävä lähestymistapa ja yrittäjäyyskasvatus antavat käsityön tuotesuunnittelu- ja kehittämisprosessille lähtökohtia (esimerkiksi luontevan yhteyden ympäröivään yhteiskuntaan, talouteen ja ammatteihin sekä lukio- ja ammatilliseen koulutukseen).
T1-T5, T7-T8	Yrittäjyyttä voidaan tukea tarjoamalla oppilaille projekteja oppilaslähtöisten hankkeiden rahoittamiseen (esimerkiksi tarjotaan yrittämisvinkkejä, jotka voidaan toteuttaa yhteistyössä koulun taito- ja taideaineiden kanssa, kuten polkupyörän keväthuollon tarjoaminen koulun henkilökunnalle tai yrityslahjan kehittäminen ja valmistaminen kouluun tutustuville vieraille.)
	S8 Tiedostaminen ja osallistuminen
T1-T8	Dokumentoinnin avulla avataan teknologisia ja käsityöllisiä käsitteitä, tekemistä, tuotantoprosessia ja prosessin aikaisia sekä työn loppuun saamisen aikaisia tunteita.
T1-T8	Oppilaita ja opetusryhmiä sekä koulun toimintakulttuuria pyritään aktiivisesti ohjaamaan kohti yhteisöllistä ajattelua, jossa oma toiminta nähdään osana kouluyhteisön ja yhteiskunnan näkökulmaa.
T1-T8	Opetuksessa painotetaan oppilaiden mielenkiinnon kohteita, vahvuuksia, lahjakkuutta ja harrastuneisuutta (esimerkiksi kehitetään oppilaiden omaan kokemusmaailmaan ja tarpeisiin liittyviä oppimistehtäviä).
T1-T8	Teknologinen lukutaito ja rakennetun ympäristömme ymmärtäminen antavat oppilaille käsityksen siitä, miten käsityön opetus liittyy teknologiseen rakennettuun ympäristöömme (esimerkiksi tulevaisuudessa teknologian parantaminen entistä taloudellisemmaksi, toimivammaksi, esteettisemmäksi ja luonnonmukaisemmaksi).
T1-T8	Teknologisen lukutaidon kautta pyritään vähentämään kertakäyttökulttuuria (käsityön opetus esimerkiksi hyödyntää kierrätysmateriaaleja, uusiutuvia ja luonnonmukaisia materiaaleja, oppitunneilla korjataan rikkoutuneita esineitä, vaatteita ja tavaroita sekä keksitään uusia käyttötapoja vanhentuneille tai rikkoutuneille laitteille).
T1-T8	Suunnittelu- ja innovaatioprosessissa oppilaita kannustetaan ideoiden, materiaalivalintojen ja työmenetelmien yhteistoiminnalliseen pohtimiseen (esimerkiksi tiedostetaan, että tulevaisuuden työelämätaidot vaativat entistä parempia yhteistyötaitoja ja lähimäisen mielipiteen arvostamista ja huomioimista).

T1–T8	Oppilaiden itseohjautuvuutta ja oma-aloitteisuutta pyritään tukemaan aktiivisesti (esimerkiksi tutkivan oppimisen, projektioppimisen ja muiden pedagogisten työkalujen avulla).
-------	---

Käsityön oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Monipuoliset laitteet, koneet, työvälineet ja ympäristöt mahdollistavat monimateriaalisen käsityön oppimisen ja vastuullisen työskentelyasenteen omaksumisen. Arkielämää, luontoa, rakennettua ja esineympäristöä havainnoidaan ja hyödynnetään käsityön suunnittelussa ja valmistuksessa. Käsityössä hyödynnetään mobiililaitteita ja harjaannutaan kolmiulotteisten piirrosten ja mallien tekemiseen. Opetuksessa käytetään teknisen työn ja tekstiilityön työtapoja. Toiminnallista oppimista tuetaan tutkivan oppimisen projekteilla yhteistyössä ulkopuolisten asiantuntijoiden ja eri tahojen kanssa oppiaineiden rajoja ylittäen. Käsityöhön tutustutaan mahdollisilla museo-, näyttely- ja yritysvierailuilla.

Oulun normaalikoulun sijainti mahdollistaa lähialueen yritysten, Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan ja sen eri yksiköiden, ammatillisten oppilaitosten, VTT:n ja yhteistyön. Yhteistyötä kehitetään osana käsityön oppimisympäristöjä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki käsityössä vuosiluokilla 7–9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen/tuen järjestämisessä on huomioida pedagogisesti erilaiset työ- ja vuorovaikutustavat, joilla tuetaan oppilaiden käsityötaitojen oppimista, suunnittelua ja yhteisöllistä työskentelyä. Yksilö-, ryhmä- ja yhteisöllisillä työtavoilla kannustetaan oppilaita osallisuuteen, aktiivisuuteen ja itseohjautuvuuteen. Opetuksessa huomioidaan oppilaiden erilaiset edellytykset ja tarpeet käsityön opiskeluun sekä tehdään sen mukaisia eriytettyjä ratkaisuja esimerkiksi käytettävien oppimisympäristöjen, työvälineiden, työtapojen ja työtehtävien valinnassa.

Oppilaan oppimisen arviointi käsityössä vuosiluokilla 7–9

Oppimisen arviointi on oppilaita ohjaavaa ja kannustavaa. Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Huolehditaan siitä, että oppilaat tietävät arvioinnin perusteet. Eri vaiheiden dokumentointi toimii arvioinnin välineenä. Oppilaat saavat monipuolista palautetta edistymisestään ja osaamisestaan. Arvioinnilla tuetaan laaja-alaisen käsityötaidon kehittymistä. Oppilaille annetaan erilaisia mahdollisuuksia osoittaa edistymistään ja kannustetaan omien vahvuuksien ylläpitämiseen sekä kehittymässä olevien taitojensa hallitsemiseen. Oppilaita ohjataan arvioimaan omaa oppimistaan ja tarjotaan erilaisia tapoja tehdä itse- ja vertaisarviointia. Palautteen anto on vuorovaikutteista, jolloin myös opettaja saa palautetta käyttämistään menetelmistä tai työtavoista.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut käsityön oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso käsityön valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko opiskelun ajan. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa

heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta. Numeroarvosana laaditaan yhdessä käsityön opetukseen osallistuneiden opettajien kesken.

Oulun normaalikoulussa huomioidaan myös esimerkiksi oppilaiden yhteistyötaitoja, valmistus ja tuottamisprosessia, joka sisältää myös ideointi- ja suunnitteluvaiheen, sekä väli- ja loppuarviointia.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit: käsityön syventävät opinnot (4 viikkotuntia)

Käsityö-oppiaineen tehtävä on kuvattu tämän luvun alussa. Myös oppiaineeseen liittyvät kuvaukset ohjauksesta, eriyttämisestä ja tuesta sekä oppilaan oppimisen arvioinnista koskevat oppiaineen syventäviä opintoja. Samoin oppiaineen laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kattavat syventävät opinnot.

Käsityön syventävien opintojen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 8-9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1-T8	S1 Innovointi ja S2 Muotoilu
	Tuotesuunnittelu omaan tarpeeseen, omia kiinnostuksen kohteita painottaen
	Esimerkiksi asumiseen, kotiin, pukeutumiseen, korjaamiseen, vapaa-aikaan ja liikkumiseen liittyvät työt
T1-T3, T6-T7	S3 Kokeilu
	Kokeillaan ja tutkitaan materiaalien ominaisuuksia valmistusteknisesti (esimerkiksi työstettävyyden, kestävyys, joustavuuden ja kimmoisuuden kokeileminen ja tutkiminen).
	Kokeillaan erilaisia työtekniikoita.
T1-T8	S4 Dokumentointi ja arviointi
	Prosessia dokumentoidaan ja arvioidaan monipuolisesti esimerkiksi oppimispäiväkirjan, animaatioiden, teknisen piirtämisen, valokuvaamisen ja videokuvaamisen mahdollisuuksia hyödyntäen.
T1-T6	S5 Tekeminen ja S6 Työturvallisuus
	Tuotteen valmistaminen oman suunnitelman pohjalta tekstiilityön ja teknisen työn materiaaleilla ja välineillä
	Positiivinen ilmapiiri, toimiva työympäristö, sekä tekeminen ja työturvallisuus liittyvät opetuksessa kiinteästi toisiinsa.
T1-T8	S7 Yrittäjämäinen oppiminen ja S8 Tiedostaminen ja osallistuminen
	Yrittäminen, työelämätaidot ja yrittävä lähestymistapa ovat keskeisiä tuottamisprosessin lähtökohtia. Opiskelussa yhdistyvät työn tekemisen kulttuuri ja luova ajattelu.

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
T1-T8	S1 Innovointi ja S2 Muotoilu
	Tuotesuunnittelu omaan tarpeeseen, omia kiinnostuksen kohteita painottaen

T1–T3, T6–T7	S3 Kokeilu
	Yhä enemmän omatoimista ja itseohjautuvaa
T1–T8	S4 Dokumentointi ja arviointi
	Prosessia dokumentoidaan ja arvioidaan monipuolisesti esimerkiksi oppimis-päiväkirjan, animaatioiden, teknisen piirtämisen, valokuvaamisen ja videoku-vauksen mahdollisuuksia hyödyntäen.
T1–T6	S5 Tekeminen ja S6 Työturvallisuus
	Tuotteen valmistaminen oman suunnitelman pohjalta tekstiilityön ja teknisen työn materiaaleilla ja välineillä
	Positiivinen ilmapiiri, toimiva työympäristö, sekä tekeminen ja työturvalli-suus liittyvät opetuksessa kiinteästi toisiinsa.
T1–T8	S7 Yrittäjämäinen oppiminen ja S8 Tiedostaminen ja osallistuminen
	Oma toiminta osana ihmisen rakentamaa ympäristöä: Laajennetaan käsitystä oman tekemisen suhteesta rakennettuun ympäristöömme. Opitaan havaitse-maan omien valintojen ja oman toiminnan ympäristövaikutukset.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk oulu.fi/opetussuunnitelmat>

Päättöarvioinnin kriteerejä käytetään oppilaan arvioinnissa, kun hänen käsityön opintonsa yhteisenä oppiaineena päätyvät: joko 7. vuosiluokalla tai 9. vuosiluokalla, jos oppilas on valinnut käsityön taide- ja taitoaineiden valinnaisiksi tunneiksi.

15.4.17 Liikunta 7–9

Oppiaineen tehtävä

Liikunnan opetuksen tehtävänä on vaikuttaa oppilaiden hyvinvointiin tukemalla fyysistä, sosiaalista ja psyykkistä toimintakykyä sekä myönteistä suhtautumista omaan kehoon. Oppiaineessa tärkeitä ovat yksittäisiin liikuntatunteihin liittyvät positiiviset kokemukset ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen. Oppitunneilla korostuvat kehollisuus, fyysinen aktiivisuus ja yhdessä tekeminen. Liikunnan avulla edis-tetään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja yhteisöllisyyttä sekä tuetaan kulttuurien moninaisuutta. Opetus on turvallista, ja se perustuu eri vuodenaikojen ja paikallisten olosuhteiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. Liikunnassa hyödynnetään koulun tiloja, lähiliikuntapaikkoja ja luontoa monipuolisesti. Oppilaita ohjataan ja sitoutetaan turvalliseen ja eettisesti kestävään toimintaan ja oppimisilmapiiriin.

Liikunnassa oppilaat kasvavat liikkumaan ja liikunnan avulla. Liikkumaan kasvamisen osatekijöitä ovat oppilaiden ikä- ja kehitystason mukainen fyysisesti aktiivinen toiminta, motoristen perustaitojen oppi-minen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittelu. Oppilaat saavat tietoja ja taitoja erilaisissa liikun-tatilanteissa toimimiseen. Liikunnan avulla kasvamiseen kuuluu toisia kunnioittava vuorovaikutus, vas-tuullisuus, pitkäjänteinen itsensä kehittäminen, tunteiden tunnistaminen ja säätely sekä myönteisen mi-näkäsityksen kehittyminen. Liikunta tarjoaa mahdollisuuksia iloon, keholliseen ilmaisuun, osallisuu-teen, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen, leikinomaiseen kisailuun ja ponnisteluun sekä toisten auttami-seen. Liikunnassa oppilas saa valmiuksia terveytensä edistämiseen.

Oulun normaalikoulussa liikunnan opetuksessa otetaan huomioon luonto ja vuodenaajat. Pohjoinen sijainti mahdollistaa monipuolisen talviliikuntalajien opetuksen. Koulumme liikuntakulttuuriin kuuluu aktiivinen osallistuminen koulujenvälisiin urheilukisoihin sekä paikallisten urheiluseurojen kanssa tehtävä yhteistyö.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet liikunnassa vuosiluokilla 7–9

Liikunnan opetuksessa laaja-alaisen osaamisen tavoitteista korostuvat Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3) sekä Ajattelu ja oppilaan oppiminen (L1).

Koululiikunnassa korostuu fyysinen aktiivisuus. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden merkitys hänen hyvinvoinnilleen. Opetuksessa käytetään monipuolisesti erilaisia liikuntamuotoja ja annetaan sellaisia tietoja, taitoja ja kokemuksia sekä välitetään sellaisia asenteita, että oppilaalla on mahdollisuus omaksua liikunnallinen elämäntapa (L1, L3).

Liikuntatunneilla korostuu yhdessä tekeminen. Oppitunneilla harjoitellaan elämässä tarvittavia yhteisön jäsenenä toimimisen taitoja. Erilaiset toiminnot, kuten leikit, pien- ja viitepelit tai muu harjoittelu pienryhmissä edellyttävät kaikki joko oman toiminnan suhteuttamista toisten toimintaan tai työskentelyä yhteisen tavoitteen hyväksi (L3).

Koululiikunnassa tutustutaan omaan kehoon ja opitaan suhtautumaan siihen myönteisesti. Kaikilla oppilailla on oikeus positiivisiin liikuntakokemuksiin riippumatta kehotyypistä tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista (L1).

Liikunnan opetuksen tulee olla turvallista. Turvallisuus liittyy keskeisesti oppituntityöskentelyyn, mutta turvallisuuteen liittyvät asiat korostuvat myös esimerkiksi siirryttäessä koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille liikennesääntöjä noudattaen (L3).

”Liikutaan yhdessä minäkäsitystä ja osallisuutta vahvistaen, taitoja soveltaen.”

Vuosiluokilla 7–9 pääpaino on monipuolisessa perustaitojen soveltamisessa ja fyysisten ominaisuuksien harjoittamisen opiskelussa eri liikuntamuotojen ja -lajien avulla. Erityisen tärkeää on vahvistaa oppilaan myönteistä minäkäsitystä ja oman muuttuvan kehon hyväksymistä. Opetus tukee oppilaiden hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen, osallisuuteen sekä kannustaa terveyttä edistävään omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Oppilaat osallistuvat kehitysvaiheensa mukaisesti toiminnan suunnitteluun sekä ottavat vastuuta omasta ja ryhmän toiminnasta.

Liikunnan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Fyysinen toimintakyky		
T1 kannustaa oppilasta fyysiseen aktiivisuuteen, kokeilemaan erilaisia liikuntamuotoja ja harjoittelemaan parhaansa yrittäen	S1	L1, L3
T2 ohjata oppilasta harjaannuttamaan havaintomotorisia taitojaan eli havainnoimaan itseään ja ympäristöään aistien avulla sekä tekemään liikuntatilanteisiin sopivia ratkaisuja	S1	L1, L3, L4

T3 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään tasapaino- ja liikkumistaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	L3
T4 ohjata oppilasta harjoittelun avulla kehittämään välineenkäsittelytaitojaan, jotta oppilas osaa käyttää, yhdistää ja soveltaa niitä monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä, eri välineillä, eri vuodenaikoina ja eri liikuntamuodoissa	S1	L3
T5 kannustaa ja ohjata oppilasta arvioimaan, ylläpitämään ja kehittämään fyysisiä ominaisuuksiaan: voimaa, nopeutta, kestävyyttä ja liikkuvuutta	S1	L3
T6 vahvistaa uima- ja vesipelastustaitoja, jotta oppilas osaa sekä uida että pelastautua ja pelastaa vedestä	S1	L3
T7 ohjata oppilasta turvalliseen ja asialliseen toimintaan	S1	L3, L6, L7
Sosiaalinen toimintakyky		
T8 ohjata oppilasta työskentelemään kaikkien kanssa sekä säätelämään toimintaansa ja tunneilmaisuaan liikuntatilanteissa toiset huomioon ottaen	S2	L2, L3, L6, L7
T9 ohjata oppilasta toimimaan reilun pelin periaatteella sekä otamaan vastuuta yhteisistä oppimistilanteista	S2	L2, L6, L7
Psyykinen toimintakyky		
T10 kannustaa oppilasta ottamaan vastuuta omasta toiminnasta ja vahvistaa oppilaan itsenäisen työskentelyn taitoja	S3	L1, L2, L3
T11 huolehtia siitä, että oppilaat saavat riittävästi myönteisiä kokemuksia omasta kehosta, pätevyydestä ja yhteisöllisyydestä	S3	L1, L2
T12 auttaa oppilasta ymmärtämään riittävän fyysisen aktiivisuuden ja liikunnallisen elämäntavan merkitys kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille	S3	L3
T13 tutustuttaa oppilas yleisten liikuntamuotojen harrastamiseen liittyviin mahdollisuuksiin, tietoihin ja taitoihin, jotta hän saa edellytyksiä löytää itselleen sopivia iloa ja virkistystä tuottavia liikuntaharrastuksia	S3	L1, L3

Liikunnan opetuksen tavoitteisiin liittyvät sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka		
S1 Fyysinen toimintakyky		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
T1, T7	Fyysinen aktiivisuus ja turvallinen toiminta	- Vuodenaikoihin sopivat erilaiset liikuntamuodot - Turvalliset työskentelytaidot ja ohjeiden noudattaminen - Turvallinen liikkuminen liikenteessä ja maastossa - Pallopeleihin liittyvät pelisäännöt turvallisen liikuttamisen takaamisessa
T2	Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen	- Suunnistuksessa kartanlukutaidon harjoittaminen: yleisimpien karttamerkkien ymmärtäminen ja kartan suuntaamisen harjoittelu, reitinvalinta maastossa sekä ennakoiva kartanluku

		- Pallopeleissä monipuolisten sisältöjen, vaihtelevien ympäristöjen ja erilaisten välineiden käyttäminen sekä pelikäsitystä harjaannuttavat tehtävät - Tanssissa kehon hahmotusta harjaannuttavat tehtävät, kuten parinvaihtotanssit, jenkan ja rockin perus- askeleet sekä discon, hiphopin tms. tanssien pienet sarjat
T3, T4	Motoriset perustaidot: tasapainotaidot, liik- kumistaidot ja väli- neenkäsittelytaidot	- Voimistelussa pyörimisliikkeet eteen ja taakse, tasa- painoliikkeet eri välineillä ja telineillä sekä hyppäämi- nen eri tavoin - Musiikkiliikunnassa erilaiset käynnit, hyppyt, hyppelyt ja askelsarjat sekä niiden yhdistelmät - Luistelussa ja jääpeleissä perusluistelutaitojen har- jaannuttaminen: liukuminen, pysähtyminen ja kaarre- luistelu - Hiihdossa perinteisen ja vapaan tyylin harjoittelussa liukumista ja tasapainoa harjaannuttavat tehtävät - Circuit-harjoittelussa erilaiset rytmissä hyppimistä, juoksemista, loikkaamista, hyppelemistä ja kinkkaa- mista harjaannuttavat tehtävät - Parkourissa erilaiset juoksemista, loikkimista, hyppi- mistä ja kiipeilemistä harjaannuttavat tehtävät - Perusliikunnan heitto- ja hyppytekniikat, esimerkiksi kuulantyyntönnön ja pituushypyn tekniikat sekä moni- loikat - Liikkumistaitojen, kuten juoksemisen, laukkaamisen ja rytmissä hyppimisen harjaannuttaminen pallope- leissä Esimerkkejä eri pallopelien tekniikoista välineiden käsitte- lyyn: - Jalkapallossa pallon kuljettaminen, syöttäminen ja syötön vastaanottaminen eri tavoin, rajaheitto sekä pukkaaminen - Koripallossa yhden käden perusheitto, lay up ja syöt- täminen eri tavoin - Lentopallossa sormi- ja hihalyöntien tekniikat sekä ala-aloitus - Pesäpallossa pallon heittäminen ja kiinniottaminen, peruslyönti ja pystynäpätys sekä syöttäminen - Salibandyssä pallon hallittu kuljetus, syöttäminen ja erilaiset laukaisutekniikat - Sulkapallossa mailaote ja peruslyöntitekniikat (clear ja drop) sekä syöttäminen - Ultimatussa ja repepallossa erilaiset heitto- ja kiin- niottotekniikat - Muiden pallopelien, esimerkiksi viitepelien, tekniikat
T5	Kuntotekijät (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus)	Voima - Pääasiassa oman kehon painon kannattelua vaativat tehtävät, esimerkiksi circuit-harjoittelussa Nopeus - Perusliikunnan, palloilun ja kamppailulajien reaktio-, räjähtävää ja liikenopeutta kehittävät tehtävät Kestävyys - Pallopelit (vauhtikestävyys)

		- Perusliikunnan eripituiset juoksumatkat (peruskestävyys, vauhtikestävyys, maksimikestävyys) - musiikkiliikunta, hiihto ja uinti (peruskestävyys) Liikkuvuus - Liikuntatuntien alku- ja loppuverryttelyt, monipuolinen venyttely ja erilaiset kehonhuoltomenetelmät Fyysisen toimintakyvyn arviointi: - Eri kuntotekijöiden mittaukset 1–2 kertaa lukuvuoden aikana	
T6	Uima- ja vesipelastustaidot	- Krooli- ja rintauintin sekä selkäkroolin tekniikat - Syvyys- ja pituussukeltaminen - Turvallinen hyppääminen veteen	
S2 Sosiaalinen toimintakyky		S3 Psyykkinen toimintakyky	
Tavoitteet	Sisällöt	Tavoitteet	Sisällöt
T8	Toisen huomioimista, auttamista ja avustamista kehittävät pari- ja ryhmätehtävät, leikit, harjoitukset ja pelit	T10	Pitkäjänteisyyttä ja ponnistelua sekä vastuunottoa vaativat, yksin ja yhdessä tehtävät harjoitukset ja tehtävät
T9	Vastuunottamista yhteisistä asioista kehittävät tehtävät	T11	Iloa ja virkistystä tuottavat liikunta-tehtävät
		T12	Tiedon antaminen liikunnan merkityksestä kasville ja kehitykselle sekä tutustuminen harjoittelun periaatteisiin
		T13	Tiedon antaminen liikunnan harrastusmahdollisuuksista Oulussa ja toiminta-voista eri liikuntamuodoissa

8. vuosiluokka			
S1 Fyysinen toimintakyky			
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä	
T1, T7	Fyysinen aktiivisuus ja turvallinen toiminta	- Vuodenaikoihin sopivat erilaiset liikuntamuodot - Turvalliset työskentelytaidot ja ohjeiden noudattaminen - Turvallinen liikkuminen liikenteessä ja maastossa - Pallopeleihin liittyvät pelisäännöt turvallisen liikkumisen takaamisessa	
T2	Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen	- Suunnistuksessa kartanlukutaidon harjoittaminen, maastossa kuljetun matkan arvioiminen ja mittaaminen sekä kompassisuunnassa kulkeminen - Pallopeleissä monipuolisten sisältöjen, vaihtelevien ympäristöjen ja erilaisten välineiden käyttäminen sekä pelikäsitystä harjaannuttavat tehtävät - Tanssissa kehon hahmotusta harjaannuttavat tehtävät, kuten parinvaihtotanssit, fuskun tai lavajiven ja samban peruskuviot sekä discon, hiphopin tms. tanssien pienet sarjat	
T3, T4	Motoriset perustaidot: tasapainotaidot,	- Voimistelussa liikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi, pareittain tehtävät tasapaino- ja voimaliikkeet sekä erilaiset hyppyt	

	liikkumistaidot ja välineen käsittelytaidot	- Musiikkiliikunnassa erilaiset askelsarjat ja niiden yhdistelmät - Luistelussa perusluistelutaitojen monipuolistaminen ja niiden soveltaminen jääpeleissä ja muodostelmauistelussa - Circuit-harjoittelussa erilaiset rytmissä hyppimistä, juoksemista, loikkaamista, hyppelemistä ja kinkkaamista harjaannuttavat tehtävät - Parkourissa erilaiset juoksemista, loikkimista, hyppimistä ja kiipeilemistä harjaannuttavat tehtävät - Perusliikunnassa heitto- ja hyppytekniikat, esimerkiksi keihään ja moniloikan tekniikat - Liikkumistaitojen, kuten juoksemisen, laukkaamisen ja rytmissä hyppimisen harjaannuttaminen pallopeleissä Esimerkkejä eri pallopelien tekniikoista välineiden käsitte- lyyn: - Jalkapallossa harhauttaminen pallon kanssa ja pallon riistäminen - Koripallossa erilaiset heitot, harhauttaminen pallon kanssa, pallon suojaaminen ja pallon riistäminen - Lentopallossa syötön vastaanottotekniikka ja torjuminen - Pesäpallossa lyönnin suuntaaminen, vaakanäpäys ja lajinomaiset heittotavat - Salibandyssä harhauttaminen pallon kanssa, pallon riistäminen ja laukaiseminen liikkeestä - Sulkapallossa rystylyöntitekniikka - Ultimatus ja repepallossa erilaiset heitto- ja kiinniottotekniikat - Muiden pallopelien, esimerkiksi viitepelien, tekniikat
T5	Kuntotekijät (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus)	Voima - Oman kehon painon kannattelua vaativat tehtävät ja vastusta lisäävien välineiden käyttö (kuntopallo, kevyet lisäpainot, kuminauha) esimerkiksi circuit-harjoittelussa Nopeus - Perusliikunnan, palloilun ja kamppailulajien reaktio-, räjähtävää ja liikenopeutta kehittävät tehtävät Kestävyys - Pallopelit (vauhtikestävyys) - Perusliikunnan eripituiset juoksumatkat (peruskestävyys, vauhtikestävyys, maksimikestävyys) - musiikkiliikunta, hiihto ja uinti (peruskestävyys) Liikkuvuus - Liikuntatuntien alku- ja loppuverryttelyt, monipuolinen venyttely ja erilaiset kehonhuoltomenetelmät Fyysisen toimintakyvyn arviointi - Mittaukset valtakunnallisella Move!-järjestelmällä - Muut kuntotekijöiden mittaukset
T6	Uima- ja vesipelastustaidot	- Uimakandidaatin suoritukset eri uintityyleissä valtakunnallisen Uima- ja hengenpelastusliiton taulukon mukaisesti
S2 Sosiaalinen toimintakyky		S3 Psyykkinen toimintakyky

Tavoitteet	Sisällöt	Tavoitteet	Sisällöt
T8	Toisen huomioimista, auttamista ja avustamista kehittävät pari- ja ryhmätehtävät, leikit, harjoitukset ja pelit	T10	Pitkäjänteisyyttä ja ponnistelua sekä vastuunottoa vaativat, yksin ja yhdessä tehtävät harjoitukset ja tehtävät
T9	Vastuunottamista yhteisistä asioista kehittävät tehtävät	T11	Iloa ja virkistystä tuottavat liikunta-tehtävät
		T12	Tiedon antaminen liikunnan merkityksestä kasvuun ja kehitykselle sekä tutustuminen harjoittelun periaatteisiin
		T13	Tiedon antaminen liikunnan harrastusmahdollisuuksista Oulussa ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa

9. vuosiluokka		
S1 Fyysinen toimintakyky		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
T1, T7	Fyysinen aktiivisuus ja turvallinen toiminta	- Vuodenaikoihin sopivat erilaiset liikuntamuodot - Turvalliset työskentelytaidot ja ohjeiden noudattaminen - Turvallinen liikkuminen liikenteessä ja maastossa - Pallopeleihin liittyvät pelisäännöt turvallisen liikku- misen takaamisessa
T2	Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen	- Suunnistuksessa kartanlukutaidon harjoittaminen ja aiemmin opittujen taitojen syventäminen - Pallopeleissä monipuolisten sisältöjen, vaihtelevien ympäristöjen ja erilaisten välineiden käyttäminen sekä pelikäsitystä harjaannuttavat tehtävät - Tanssissa kehon hahmotusta harjaannuttavat tehtävät, kuten parinvaihtotanssit, valssin ja yleistanssin (fox) perusaskleet sekä discon, hiphopin tms. tanssien pienet sarjat - Oman kehon toiminnan hahmottaminen kuntosaliharjoittelun ja kehoa ja mieltä huoltavien liikuntamuotojen avulla
T3, T4	Motoriset perustaidot: tasapainotaidot, liikkumistaidot ja välineen käsittelytaidot	- Voimistelussa erilaiset telineradat ja pyramidit sekä liikkeiden yhdistäminen liikesarjoiksi - Luistelussa perusluistelutaitojen monipuolistaminen ja niiden soveltaminen jääpeleissä ja muodostelmaluistelussa - Circuit-harjoittelussa erilaiset rytmisissä hyppimistä, juoksemista, loikkaamista, hyppelemistä ja kinkkaamista harjaannuttavat tehtävät - Parkourissa erilaiset juoksemista, loikkimista, hyppimistä ja kiipeilemistä harjaannuttavat tehtävät - Perusliikunnassa heitto- ja hyppytekniikat, esimerkiksi keihään- ja kiekonheiton sekä kolmiloikan tekniikat

		- Liikkumistaitojen, kuten juoksemisen, laukkaamisen ja rytmisessä hyppimisen harjaannuttaminen pallopeleissä Esimerkkejä eri pallopelien tekniikoista välineiden käsitte- lyyn: - Jalkapallossa aiemmin opittujen tekniikoiden sovelta- minen pelitilanteissa - Koripallossa levypallopeli ja aiemmin opittujen tek- niikoiden soveltaminen pelitilanteissa - Lentopallossa jujun, iskulyönnin ja yläaloituksen tek- niikat - Pesäpallossa erilaiset näpäystekniikat ja aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa - Salibandyssä aiemmin opittujen tekniikoiden sovelta- minen pelitilanteessa - Sulkapallossa iskulyönnin (smash) tekniikka - Ultimatussa ja repepallossa erilaiset heitto- ja kiin- niottotekniikat - Muiden pallopelien, esimerkiksi viitepelien, tekniikat	
T5	Kuntotekijät (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus)	Voima - Oman kehon painon kannattelua vaativat tehtävät ja vastusta lisäävien välineiden käyttö (kuntopallo, ke- vyet lisäpainot, kuminauha ja kuntosalilaitteet) esi- merkiksi circuit- ja kuntosaliharjoittelussa Nopeus - Perusliikunnan, palloilun ja kamppailulajien reaktio-, räjähtävää ja liikenopeutta kehittävät tehtävät Kestävyys - Pallopelit (vauhtikestävyys) - Perusliikunnan eripituiset juoksumatkat (peruskes- tävyys, vauhtikestävyys, maksimikestävyys) - musiikkiliikunta, hiihto ja uinti (peruskestävyys) Liikkuvuus - Liikuntatuntien alku- ja loppuverryttelyt, monipuoli- nen venyttely ja erilaiset kehonhuoltomenetelmät Fyysisen toimintakyvyn arviointi: - Eri kuntotekijöiden mittaukset 1–2 kertaa lukuvuo- den aikana	
T6	Uima- ja vesipelastus- taidot	- Kylkiuinnin tekniikka ja pelastettavan kuljetus - Pelastusselkäuinti - Pelastushyppy - Vedestä nostaminen, pinnan alta pelastaminen - Veden polkeminen ja kellunta Sukellukset	
S2 Sosiaalinen toimintakyky		S3 Psyykkinen toimintakyky	
Ta- voit- teet	Sisällöt	Tavoit- teet	Sisällöt
T8	Toisen huomioimista, auttamista ja avustamista kehittävät pari- ja ryh- mätehtävät, leikit, harjoitukset ja pe- lit	T10	Pitkäjänteisyyttä ja ponnistelua sekä vastuunottoa vaativat, yksin ja yhdessä tehtävät harjoitukset ja tehtävät

T9	Vastuunottamista yhteisistä asioista kehittävät tehtävät	T11	Iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät
		T12	Tiedon antaminen liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle sekä tutustuminen harjoittelun periaatteisiin
		T13	Tiedon antaminen liikunnan harrastusmahdollisuuksista Oulussa ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa

Liikunnan oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Liikunnan tehtävää ja tavoitteita toteutetaan opettamalla turvallisesti ja monipuolisesti erilaisissa oppimisympäristöissä sisä- ja ulkotiloissa oppilaita osallistaen. Opetuksessa otetaan huomioon vuodenaikat, paikalliset olosuhteet sekä koulun ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla. Oulun normaalikoulussa tytöt ja pojat opiskelevat pääosin omissa opetusryhmissään. Opetuksen yhteydessä korostetaan fyysistä aktiivisuutta ja yhteistoiminnallisuutta ylläpitäviä työtapoja, kannustavaa vuorovaikutusta ja toisten auttamista sekä henkisesti ja fyysisesti turvallista toimintaa. Liikuntateknologian hyödyntämisellä tuetaan liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamista. Koulun ulkopuolisille liikuntapaikoille siirtymisessä edistetään turvallista liikennekäyttäytymistä.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki liikunnassa vuosiluokilla 7–9

Kannustava ja hyväksyvä ilmapiiri on edellytys liikunnanopetuksen tavoitteiden saavuttamiselle. Toiminnan tulee antaa kaikille oppilaille mahdollisuus onnistumiseen ja osallistumiseen sekä tukea hyvinvoinnin kannalta riittävää toimintakykyä. Opetuksessa on keskeistä oppilaiden yksilöllisyyden huomioon ottaminen, turvallinen työskentelyilmapiiri sekä organisoinnin ja opetusviestinnän selkeys. Pätevyyskokemuksia ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta tuetaan oppilaslähtöisillä ja osallistavilla työtaidoilla, sopivilla tehtävillä ja rohkaisevalla palautteella. Vuosiluokkien 7–9 opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota toimintakyvyn tukemiseen ja mieluisan liikuntaharrastuksen ylläpitämiseen tai löytämiseen.

Oppilaan oppimisen arviointi liikunnassa vuosiluokilla 7–9

Oppilaiden kasvamista liikuntaan ja liikunnan avulla tuetaan monipuolisella, kannustavalla ja ohjaavalla palautteella ja arvioinnilla. Ne tukevat oppilaiden myönteistä käsitystä itsestä liikkujana. Palautteessa ja arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset vahvuudet sekä kehittymistarpeet ja tuetaan niitä. Liikunnan opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon oppilaan terveydentila ja erityistarpeet.

Liikunnan arviointi perustuu fyysisen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn tavoitteisiin. Arvioinnin kohteina ovat oppiminen (tavoitteet 2–6) ja työskentely (tavoitteet 1 ja 7–10), joten fyysisten kuntoominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Move!-mittausten tuloksia ei käytetä oppilaan arvioinnin perusteina. Arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä siten, että oppilailla on mahdollisuus osoittaa parasta osaamistaan. Oppilaita ohjataan itsearviointiin.

Oulun normaalikoulussa vuosiluokilla 7–9 liikunnan arvosana muodostuu oppimiseen liittyvien tavoitteiden edistymisestä (50 prosenttia) ja työskentelystä liikuntatunneilla (50 prosenttia).

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päättöarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut liikunnan oppimäärän tavoitteet. Päättöarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso liikunnan valtakunnallisiin päättöarvioinnin kriteereihin. Osaaminen liikunnassa kehittyy kumulatiivisesti. Päättöarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päättöarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit: liikunnan syventävät opinnot (4 viikkotuntia)
--

Liikunta-oppiaineen tehtävä on kuvattu tämän luvun alussa. Myös oppiaineeseen liittyvät kuvaukset ohjauksesta, eriyttämisestä ja tuesta sekä oppilaan oppimisen arvioinnista koskevat oppiaineen syventäviä opintoja. Samoin oppiaineen laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kattavat syventävät opinnot.

Liikunnan syventävien opintojen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 8–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt

8. vuosiluokka		
S1 Fyysinen toimintakyky		
Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
T1, T7	Fyysinen aktiivisuus ja turvallinen toiminta	- Vuodenaikoihin sopivat erilaiset liikuntamuodot - Turvalliset työskentelytaidot ja ohjeiden noudattaminen - Turvallinen liikkuminen liikenteessä ja maastossa - Pallopeleihin liittyvät pelisäännöt turvallisen liikumisen takaamisessa
T2	Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen	- Pallopeleissä monipuolisten sisältöjen, vaihtelevien ympäristöjen ja erilaisten välineiden käyttäminen sekä pelikäsitystä harjaannuttavat tehtävät - Tanssissa ja musiikkiliikunnassa kehon hahmotusta harjaannuttavat tehtävät, esim. liikesarjojen yhdistäminen tanssisommitelmiksi; oman tanssin suunnittelu (tytöt)
T3, T4	Motoriset perustaidot: tasapainotaidot, liikkumistaidot ja välineen käsittelytaidot	- Liikkumistaitojen, kuten juoksemisen, laukkaamisen ja rytmissä hyppimisen harjaannuttaminen pallopeleissä Esimerkkejä eri pallopelien tekniikoista välineiden käsittelyyn: - Jalkapallossa aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa - Koripallossa levypallopeli ja aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa - Lentopallossa jujun, iskulyönnin ja yläaloituksen tekniikat

		- Pesäpallossa erilaiset näpäystekniikat ja aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa - Salibandyssä aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteessa - Sulkapallossa iskulyönnin (smash) tekniikka - Ultimategissa ja repepallossa erilaiset heitto- ja kiinniottotekniikat - Muiden pallopelien, esimerkiksi viitepelien, tekniikat - Musiikkiliikunnassa ja tanssissa erilaiset liikesarjat ja niiden yhdistelmät (tytöt) - Circuit-harjoittelussa tai vastaavassa kuntoharjoittelumuodossa erilaiset rytmisissä hyppimistä, juoksemista, loikkaamista, hyppelemistä ja kinkkaamista harjaannuttavat tehtävät (tytöt)
T5	Kuntotekijät (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus)	Voima - Oman kehon painon kannattelua vaativat tehtävät ja vastusta lisäävien välineiden käyttö (kuntopallo, kevyet lisäpainot, kuminauha ja kuntosalilaitteet) Nopeus - Palloilun ja kamppailulajien reaktio-, räjähtävää ja liikenoikeutta kehittävät tehtävät Kestävyys - Pallopelit (vauhtikestävyys) - Eripituiset juoksumatkat (peruskestävyys, vauhtikestävyys, maksimikestävyys) Liikkuvuus: - Venyttely, jooga tms. kehoa huoltavat liikuntamuodot

S2 Sosiaalinen toimintakyky		S3 Psyykinen toimintakyky	
Tavoitteet	Sisällöt	Tavoitteet	Sisällöt
T8	Toisen huomioimista, auttamista ja avustamista kehittävät pari- ja ryhmätehtävät, leikit, harjoitukset ja pelit	T10	Pitkäjänteisyyttä ja ponnistelua sekä vastuunottoa vaativat, yksin ja yhdessä tehtävät harjoitukset ja tehtävät
T9	Vastuunottamista yhteisistä asioista kehittävät tehtävät	T11	Iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät
		T12	Tiedon antaminen liikunnan merkityksestä kasvulle ja kehitykselle sekä tutustuminen harjoittelun periaatteisiin
		T13	Tiedon antaminen liikunnan harrastusmahdollisuuksista Oulussa ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa

9. vuosiluokka

S1 Fyysinen toimintakyky

Tavoitteet	Sisällöt	Esimerkkejä
-------------------	-----------------	--------------------

T1, T7	Fyysinen aktiivisuus ja turvallinen toiminta	- Vuodenaikoihin sopivat erilaiset liikuntamuodot - Turvalliset työskentelytaidot ja ohjeiden noudattaminen - Turvallinen liikkuminen liikenteessä ja maastossa - Pallopeleihin liittyvät pelisäännöt turvallisen liikumisen takaamisessa
T2	Havaintomotoriset taidot ja kehon hahmottaminen	- Pallopeleissä monipuolisten sisältöjen, vaihtelevien ympäristöjen ja erilaisten välineiden käyttäminen sekä pelikäsitystä harjaannuttavat tehtävät - Tanssissa ja musiikkiliikunnassa kehon hahmottusta harjaannuttavat tehtävät, esim. liikesarjojen yhdistäminen tanssisommitelmiksi; oman tanssin suunnittelu (tytöt)
T3, T4	Motoriset perustaidot: tasapainotaidot, liikkumistaidot ja välineen käsittelytaidot	- Liikkumistaitojen, kuten juoksemisen, laukkaamisen ja rytmisessä hyppimisen harjaannuttaminen pallopeleissä Esimerkkejä eri pallopelien tekniikoista välineiden käsittelyyn: - Jalkapallossa aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa - Koripallossa levypallopeli ja aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa - Lentopallossa jujun, iskulyönnin ja yläaloituksen tekniikat - Pesäpallossa erilaiset näpästetekniikat ja aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa - Salibandyssä aiemmin opittujen tekniikoiden soveltaminen pelitilanteissa - Sulkapallossa iskulyönnin (smash) tekniikka - Ultimatussa ja repepallossa erilaiset heitto- ja kiinniot-totekniikat - Muiden pallopelien, esimerkiksi viitepelien, tekniikat - Musiikkiliikunnassa ja tanssissa erilaiset liikesarjat ja niiden yhdistelmät (tytöt) - Circuit-harjoittelussa tai vastaavassa kuntoharjoittelumuodossa erilaiset rytmisessä hyppimistä, juoksemista, loikkaamista, hyppelemistä ja kinkkaamista harjaannuttavat tehtävät (tytöt)
T5	Kuntotekijät (voima, nopeus, kestävyys, liikkuvuus)	Voima - Oman kehon painon kannattelua vaativat tehtävät ja vastusta lisäävien välineiden käyttö (kuntopallo, kevyet lisäpainot, kuminauha ja kuntosalilaitteet) Nopeus - Perusliikunnan, palloilun ja kamppailulajien reaktio-, räjähtävää ja liikenopeutta kehittävät tehtävät Kestävyys - Pallopelit (vauhtikestävyys) - Eripituiset juoksumatkat (peruskestävyys, vauhtikestävyys, maksimikestävyys) Liikkuvuus

		- Erilaiset venyttelymuodot, jooga tms. kehoa huoltavat liikuntamuodot	
S2 Sosiaalinen toimintakyky		S3 Psyykkinen toimintakyky	
Tavoitteet	Sisällöt	Tavoitteet	Sisällöt
T8	Toisen huomioimista, auttamista ja avustamista kehittävät pari- ja ryhmätehtävät, leikit, harjoitukset ja pelit	T10	Pitkäjänteisyyttä ja ponnistelua sekä vastuunottoa vaativat, yksin ja yhdessä tehtävät harjoitukset ja tehtävät
T9	Vastuunottamista yhteisistä asioista kehittävät tehtävät	T11	Iloa ja virkistystä tuottavat liikuntatehtävät
		T12	Tiedon antaminen liikunnan merkityksestä kasvuun ja kehitykselle sekä tutustuminen harjoittelun periaatteisiin
		T13	Tiedon antaminen liikunnan harrastusmahdollisuuksista Oulussa ja toimintatavoista eri liikuntamuodoissa

Liikunnan syventävien opintojen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät erityispiirteet

Oppilaalla on liikunnan syventävien opintojen aikana mahdollisuus tutustua Oulun kaupungin tarjoamiin liikuntapaikkoihin ja -muotoihin monipuolisesti, ja osa näistä opinnoista on maksullisia.

Yhdeksännen luokan liikunnan syventävien opintojen kursseilla oppilas saa lisää vastuuta omasta liikkumisestaan.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

15.4.18 Kotitalous 7–9

Oppiaineen tehtävä

Kotitalouden opetuksen tehtävänä on kehittää kodin arjen hallinnan sekä kestävän ja hyvinvointia edistävän elämäntavan edellyttämiä tietoja, taitoja, asenteita ja toimintavalmiuksia. Opetuksessa edistetään kädentaitoja ja luovuutta sekä kykyä tehdä erilaisia valintoja ja toimia kodin arjessa kestävästi. Opetuksessa luodaan perustaa oppilaiden kotitaloudelliselle osaamiselle, mikä merkitsee taitoa toimia eri ympäristöissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Opetuksella tuetaan oppilaiden kasvua kodin arjen perusedellytysten ylläpitämisestä huolehtiviksi kuluttajiksi. Kotitalousopetuksessa kehitetään kanssaihmisistä huoltajiksi lähimmäisiksi ja kasvatetaan perheen, kodin ja yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi.

Opetus antaa valmiuksia vuorovaikutukseen ja yhdessä elämiseen. Kotitalousopetuksessa luodaan perusta kestäväan asumiseen, ruokaosaamiseen ja kuluttajuuteen. Oppilaat saavat käsityksen kodin teknologisoituvasta arjesta, kustannustietoisesta toiminnasta sekä tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämisestä kotitalouden toiminnassa.

Kotitalouden keskeisten sisältöjen ja oppimistehtävien avulla kehitetään oppilaiden suunnittelu-, organisointi-, työskentely- ja voimavarojen hallinnan taitoja. Kotitalouden tehtävänä on vahvistaa valmiuksia pitkäjänteiseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen ja kriittiseen tiedonhankintaan. Erityistä huomiota kiinnitetään jokaisen oppilaan yhdenvertaiseen ja tasapuoliseen osallisuuteen oppimistilanteissa. Oppiaine kasvattaa toiminnallisuuteen ja yritteliäisyyteen sekä vastuullisuuteen ja taloudellisuuteen.

Oppiaine soveltaa toiminnaksi eri alojen tietoa, ja yhteistyö muiden oppiaineiden kanssa monipuolistaa ja syventää oppimiskokemuksia. Eheyttävä opetus tukee erilaisten kodin arkeen liittyvien käsitteiden, asioiden tai ilmiöiden keskinäisten yhteyksien ja syy-seuraussuhteiden ymmärtämistä syventäen oppimista. Kotitalouden opetus kattaa laaja-alaisen osaamisen kaikki osa-alueet. Kotitalousopetus rakennetaan suunnitelmalliseksi oppimista tukeväksi jatkumoksi, jolloin tiedot ja taidot syvenevät vaiheittain kokonaisuuksiksi. Oppilaiden itsenäisyys ja vastuu kasvavat vähitellen, ja opetus ohjaa ongelmanratkaisuun, tiedon ja taidon soveltamiseen ja luovuuteen. Opittua sovelletaan ja syvennetään omassa kodissa ja lähipiirissä kotitehtävien avulla.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kotitaloudessa vuosiluokilla 7–9

Kotitaloudessa tuetaan laaja-alaisen osaamisen kehittämistä kaikilla osa-alueilla. Erityisesti nousevat esiin ajattelu ja oppimaan oppiminen -tavoite (L1), kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) sekä itsestä huolehtiminen ja arjen taidot (L3).

Kotitalouden opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Käytännön toimintataidot		
T1 ohjata oppilasta suunnittelemaan, organisoimaan ja arvioimaan työtä ja toimintaa	S1, S2, S3	L3
T2 ohjata oppilasta harjoittelemaan kotitalouden hallinnassa tarvittavia kädentaitoja sekä kannustaa luovuuteen ja estetiikan huomioimiseen	S1, S2	L2, L3
T3 ohjata ja rohkaista oppilasta valitsemaan ja käyttämään hyvinvointia edistävää ja kestävän kulutuksen mukaisesti materiaaleja, työvälineitä, laitteita sekä tieto- ja viestintäteknologiaa	S1, S2, S3	L3, L4, L5, L7
T4 ohjata oppilasta suunnittelemaan ajankäyttöään ja työn etenemistä sekä ylläpitämään järjestystä oppimistehtävien aikana	S1, S2	L1, L3, L6
T5 ohjata ja motivoida oppilasta toimimaan hygieenisesti, turvalisesti ja ergonomisesti sekä ohjata kiinnittämään oppilaan huomiota käytettävissä oleviin voimavaroihin	S1, S2, S3	L3, L5, L7
Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot		
T6 ohjata oppilasta harjoittelemaan kuuntelua sekä rakentavaa keskustelua ja argumentointia oppimistehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa	S1, S2, S3	L1, L2, L6, L7
T7 aktivoida oppilasta tunnistamaan arjen rakentumista ja kulttuurisesti monimuotoisia toimintaympäristöjä sekä kotitalouksien perinteitä	S1, S2, S3	L2, L3
T8 ohjata oppilasta työskentelemään yksin ja ryhmässä sekä sopimaan työtehtävien jakamisesta ja ajankäytöstä	S1, S2	L3, L6, L7

T9 kannustaa oppilasta toimimaan hyvien tapojen mukaisesti vuorovaikutustilanteissa sekä pohtimaan oman käytöksen merkitystä ryhmän ja yhteisön toiminnassa	S1, S2, S3	L2, L6, L7
Tiedonhallintataidot		
T10 kannustaa oppilasta hankkimaan ja arvioimaan kotitalouteen liittyvää tietoa sekä ohjata käyttämään luotettavaa tietoa valintojen perustana	S1, S2, S3	L1, L4
T11 harjaannuttaa oppilasta lukemaan, tulkitsemaan ja arvioimaan toimintaohjeita sekä merkkejä ja symboleja, jotka käsittelevät kotitaloutta ja lähiympäristöä	S1, S2, S3	L4
T12 ohjata oppilasta ongelmanratkaisuun ja luovuuteen erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä	S1, S2, S3	L1
T13 ohjata oppilasta kestävään elämäntapaan kiinnittämällä oppilaan huomiota ympäristö- ja kustannustietoisuuteen osana arjen valintoja.	S1, S2, S3	L1, L7

Kotitalouden opetuksen tavoitteet ja sisällöt 7. vuosiluokalla

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
T2, T3, T6–T9	Ruokatavat ja erilaiset ruokailutilanteet
T1–T6, T8	Ruoanvalmistustaitojen harjoittelu
T1–T6, T8	Leivontataitojen harjoittelu
T3, T10, T11, T12, T13	Elintarviketuntemus ja ruokaketjut
T3, T5, T10, T13	Ruokaturvallisuus
T3, T10, T11, T13	Ravitsemussuositukset ja ravintoaineet
T1–T13	Aterioiden suunnittelu ja toteutus
T1–T10	Ruoka- ja tapakulttuuri osana identiteettiä sekä kodin ja kalenterivuoden juhlia
	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
T6, T8, T9	Ryhmässä toiminen, työnjako kotitaloustunnilla
T1, T4, T6, T8, T9	Hyvät tavat vuorovaikutustilanteissa
T1–T5, T7–T9	Arjen rakentuminen: työnjako ja vastuunotto kotona
T7	Kotitalouksien perinteet
T1–T13	Asumistaitojen harjoittelu, kotitalouteen liittyvät palvelut,
	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa
T10–T13	Pakkausten merkintöjen ja symbolien tulkinta ja toimintaohjeet
T10, T11, T13	Median ja teknologian tarkoituksenmukainen käyttö kotitalouksissa

T1, T10, T11, T12, T13	Ajankohtaisen tiedon hankinta ja vastuullinen päätöksenteko
T11	Kuluttajan oikeudet ja velvollisuudet
T13	Kulutustavat ja ympäristö

Sisältöjen valinnoissa otetaan huomioon monipuolinen kotitaloudellisen osaamisen ja ajattelun kehittyminen sekä kestävään tulevaisuuteen tähtäävä toiminta. Paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita hyödynnetään ja niitä sovelletaan oppimistehtävien suunnittelussa. Kotitalouden tavoitteisiin liittyvät oppimistehtävät vaihtelevat oppilaiden osaamisen, oppimisen paikallisten olosuhteiden ja koulun omien painotusten mukaisesti.

Kotitalouden oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Oppiaineen tavoitteiden kannalta on keskeistä, että oppimisympäristö mahdollistaa seuraavat tekijät: työympäristön turvallisuus, vuorovaikutteinen toiminta, yhteisöllinen tiedon rakentaminen ja osaamisen jakaminen, tutkiva ja soveltava opiskelu sekä työskentelyn arviointi. Oppilaalla tulee olla perustyöskentelypiste, jolloin oppilas voi työskennellä turvallisesti ja esteettömästi. Työn arvostaminen ja loppuun saattaminen, pitkäjänteinen tapa tehdä työtä, kunnioittava ja kiireetön ilmapiiri sekä mahdollisuus oppia myös epäonnistumisista ovat osa turvallisuutta. Opetuksessa hyödynnetään erilaisia oppimisympäristöjä ja yhteistyötahoja. Oppimistehtävien suunnittelu ja toteutus tukevat tiedon soveltamista ja käden taitojen kehittymistä. Oppimistehtävät vahvistavat oppilaiden näkemystä arjen rakentamisesta ja monimuotoisuudesta sekä harjaannuttavat soveltamaan koulussa opiskeltuja asioita omaan perhevaiheeseen. Työtapojen ja menetelmien valinnassa on keskeistä tiedon ja taidon nivoutuminen yhteen ja soveltaminen käytäntöön.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki kotitaloudessa vuosiluokilla 7–9

Kotitalouden oppiaineen tavoitteiden kannalta keskeistä ohjauksen, eriyttämisen ja tuen järjestämisessä on oppilaiden motivaation, oman toiminnan ohjauksen ja itseohjautuvuuden asteittainen lisääntyminen. Lisäksi olennaista on työskentelyn kehittyminen vuorovaikutteiseksi, pitkäjänteiseksi ja tietoperustaiseksi. Oppimistilanteen ja tietoympäristön selkeä rakenne sekä vaikeustason mielekkyys korostuvat opetuksen suunnittelussa. Eriyttämisen lähtökohtana ovat oppilaiden osaamistason mukaiset arkipäivän rakentumiseen liittyvät oppimistilanteet ja tarkoituksenmukaiset joustavat opetusjärjestelyt.

Käytännön toimintataitojen tukemisen suunnittelussa korostuu arkipäivän ilmiöiden ja kotitalouden oppimistilanteiden kietoutuminen toisiinsa. Yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen tukemisessa keskitytään sosiaalisten tilanteiden harjoitteluun. Tiedonhallintataitojen kehittymistä tuetaan käyttämällä yksinkertaisia ja selkeitä ohjeita ja kuvia. Oppitunnin siirtymävaiheiden tunnistaminen edellyttää opettajan ohjausta ja tukea ajanhallinnassa ja oppimistehtävän jäsentelyssä. Kotitalous oppiaineena antaa mahdollisuuden soveltaa koulussa opittuja ja harjoiteltuja asioita oppilaiden omassa arjessa syventäen kodin ja koulun yhteistyötä.

Ohjauksella tuetaan oppilaiden kiinnostusta syventää ja laajentaa kotitalouden oppimista sekä luodaan valmiuksia siirtyä perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen ja sen kautta kotitaloudellista asiantuntijuutta edellyttävään työelämään.

Oppilaan oppimisen arviointi kotitaloudessa vuosiluokilla 7–9

Kotitaloudessa oppimisen arviointi on monimuotoista, ohjaavaa ja kannustavaa. Oppilaat saavat palautetta taidostaan toimia eri asiayhteyksissä ja toteuttaa kotitalouden tehtäviä. Ajattelua tuetaan ohjaamalla oppilaita pohtimaan tapaansa hahmottaa ja käsitellä omaa ympäristöä. Huomiota kiinnitetään myös kotitalouden käsitteiden hahmottamiseen ja sisältöjen omaksumiseen. Opetuksessa huolehditaan siitä, että jokainen oppilas ja hänen huoltajansa ovat tietoisia tavoitteista, arviointiperusteista ja päätösarvioinnin kriteereistä. Oppilaille annetaan säännöllisesti tietoa oppimisen edistymisestä ja suoriutumisesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Päätösarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena. Päätösarvioinnilla määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut kotitalouden oppimäärän tavoitteet. Päätösarvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso kotitalous-oppiaineen valtakunnallisiin päätösarvioinnin kriteereihin. Osaaminen oppiaineessa kehittyy koko yhteisen kotitalouden opetuksen ajan vahvistuvana ja etenevänä oppimisena. Päätösarvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki valtakunnalliset päätösarvioinnin kriteerit riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin kriteerien määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit: kotitalouden syventävät opinnot (4 viikkotuntia)

Kotitalous-oppiaineen tehtävä on kuvattu tämän luvun alussa. Myös oppiaineeseen liittyvät kuvaukset ohjauksesta, eriyttämisestä ja tuesta sekä oppilaan oppimisen arvioinnista koskevat oppiaineen syventäviä opintoja. Samoin oppiaineen laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kattavat syventävät opinnot.

Kotitalouden syventävien opintojen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 8–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
T1–T5	Ruoanvalmistus- ja leivontataitojen harjoittelu ja syventäminen
T7	Suomalaisen ruokakulttuurin perinteitä ja muutoksia
T1–T10	Eurooppalainen ruoka- ja tapakulttuuri: aterioiden suunnittelu, toteutus
	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
T1–T13	Asumistaidot: perinteitä ja muutoksia
T7, T10	Eurooppalaisia tapoja ja perinteitä
	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa

T1, T3, T5, T6–T13	Kulutustapoja pohtimassa
-----------------------	--------------------------

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Ruokaosaaminen ja ruokakulttuuri
T1–T13	Ruoanvalmistus- ja leivontataitojen harjoittelu ja syventäminen: vaativampien ateriakokonaisuuksien ja leivonnaisten suunnittelu ja toteutus
T1–T9	Erilaiset ruokailutilanteet, esimerkiksi noutopöytä kodin juhlissa
T1–T12	Kaukomaiden ruoka- ja tapakulttuuri: aterioiden suunnittelu ja toteutus
	S2 Asuminen ja yhdessä eläminen
T6–T13	Asumistaidot: omaa kotia suunnittelemassa ja hoitamassa
T1–T12	Kaukomaiden tapoja ja perinteitä
T1–T12	Hyvät tavat kuuluvat juhla- ja tapakulttuuriin
	S3 Kuluttaja- ja talousosaaminen kodissa
T1, T3, T4, T7, T10–T13	Kotitalouksien rahankäyttö

Kotitalouden syventävien opintojen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät mahdolliset erityispiirteet

Oppilaalla on syventävien opintojen aikana mahdollisuus suorittaa elintarvikehygienistä osaamista osoittava osaamistodistus eli hygieniapassi. Elintarviketurvallisuusvirasto perii hygieniaosaamiskor-
tista maksun.

Yhdeksännen luokan syventävien opintojen yhteydessä käydään mahdollisesti tutustumassa esimer-
kiksi leipomoon, ravintolaan tai huonekalu- ja sisustusliikkeeseen.

Oppiaineen päättöarvioinnin kriteerit löytyvät opetussuunnitelman liitteestä osoitteesta <https://nk.oulu.fi/opetussuunnitelmat>

Päättöarvioinnin kriteerejä käytetään oppilaan arvioinnissa, kun hänen kotitalouden opintonsa yhtei-
senä oppiaineena päättyvät: joko 7. vuosiluokalla tai 9. vuosiluokalla, jos oppilas on valinnut kotita-
louden taide- ja taitoaineiden valinnaisiksi tunneiksi.

15.4.19 Oppilaanohjaus 7–9

Oppiaineen tehtävä

Oppilaanohjauksella on keskeinen merkitys sekä oppilaiden, koulun että yhteiskunnan näkökulmasta. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, perusopetuksen jälkeisiin opin-
toihin ulottuva jatkumo. Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen
sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että oppilaat pystyvät ke-
hittämään opiskeluvälmiuksiaan ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja
ja taitoja. Oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa

sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiään ja tekemään valintansa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Oppilaanohjausta toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Koulun ohjaussuunnitelmassa kuvataan oppilaanohjauksen järjestämisen rakenteet, toimintatavat, työn- ja vastuunjako sekä monialaiset verkostot, joita tarvitaan ohjauksen tavoitteiden toteutumiseksi. Suunnitelmassa kuvataan myös kodin ja koulun ohjausyhteistyö, koulun työelämäyhteistyö sekä työelämään tutustumisen järjestelyt. Ohjaussuunnitelman tavoitteiden toteutumista arvioidaan systemaattisesti. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Opettajat hyödyntävät työssään ajantasaista tietoa jatko-opinnoista, työelämästä ja työtehtävistä sekä niissä tapahtuvista muutoksista.

Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään. Sen avulla edistetään oikeuden-mukaisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallisuuden toteutumista sekä ehkäistään syrjäytymistä koulutuksesta ja työelämästä. Oppilaanohjauksessa kehittyvät tiedot ja taidot edistävät osaltaan osaa-van työvoiman saatavuutta sekä osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensovittamista tulevaisuuden työelämässä.

Vuosiluokilla 7–9 oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaiden siirtymistä vuosiluokkien 7–9 op-pimisympäristöön ja työskentelytapoihin. Vuosiluokkien 7–9 aikana jokaista oppilasta ohjataan edel-leen kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja opiskeluvaihtoehtojaan. Oppilaita autetaan hahmot-tamaan valintojen vaikutusta opintoihin ja tulevaisuuteen. Oppilaanohjauksen tehtävänä yhdessä mui-den oppiaineiden kanssa on selkeyttää opiskeltavien oppiaineiden merkitystä jatko-opintojen ja työelä-mätaitojen kannalta sekä laajentaa oppilaiden käsityksiä työelämästä, työtehtävistä, yrittäjyydestä ja tulevaisuuden osaamistarpeista. Päävastuu oppilaanohjauksen toteuttamisesta on opinto-ohjaajalla.

Oppilaanohjauksen tehtävänä on kehittää oppilaiden valmiuksia selviytyä muuttuvissa elämäntilan-teissa, opintojen nivelvaiheissa sekä työuran siirtymissä. Oppilaat oppivat käyttämään ja hyödyntämään erilaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita. Ohjauksella vahvistetaan oppilaiden toimijuutta ja oma-aloitteisuutta koulutus- ja uravalintoihin koskevassa päätöksenteossa. Oppilaanohjaus tarjoaa oppi-laille tietoa ja tutustumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeisiin koulutus- ja opiskeluvaihtoehtoihin yhteistyössä vastaanottavan oppilaitoksen sekä huoltajien kanssa. Ohjauksen tehtävänä on edistää opintojen loppuun saattamista sekä yhteishaun yhteydessä tehtävän jatkosuunnittelun avulla tukea siirtymistä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7–9

Oulun normaalikoulun oppilaanohjauksessa tehdään tiivistä yhteistyötä koulun oman elämäntaitokas-vatus-kurssin kanssa perehdyttämällä uudet oppilaat koulun toimintakulttuuriin ja -ympäristöön. Op-pilaanohjauksessa keskitytään oppimaan oppimiseen, jolloin tarkastellaan oppilaan omia oppimistyy-lejä ja -tapoja sekä motivaatiota opiskeluun ja perehdytään erilaisiin opiskelutekniikoihin. Tässä yhtey-dessä tehdään yhteistyötä aineenopettajien kanssa.

Koko vuosiluokkien 7–9 ajan oppilaanohjauksen mukana kulkevat teemat ovat itsetuntemuksen lisääminen ja arjen taidot. Näitä sisältöalueita käsitellään yhteistyössä terveystiedon kanssa. Tavoitteena on edetä kohti omia jatko-opintovalintoja. Niiden tekeminen edellyttää taitoa tehdä oman elämän realistisia lyhyen ja pitkän aikavälin suunnitelmia.

Kaikilla luokka-asteilla tutustutaan työelämään eripituisilla TET-jaksoilla yhteistyössä kaupungin oppilaanohjauksen kanssa. Apuvälineenä tässä toimii Oulun seudun TET-tori-järjestelmä. Oulun alueen elinkeinoelämään ja yrittäjyyteen perehdytään yhteistyössä Oulun normaalikoulun yrittäjyyskasvatustien kanssa. Tietoa työelämästä ja jatko-opintomahdollisuuksista saadaan myös vierailuilla Oulun seudun oppilaitoksiin ja Oulun kaupungin ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelupisteeseen.

Oppilaanohjauksen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Osallisuus ja aktiivinen toiminta		
T1 auttaa oppilasta muodostamaan kokonaiskäsitys vuosiluokkien 7–9 toimintatavoista ja opiskeluympäristöstä, kehittää oppilaan valmiutta toimia kyseisessä ympäristössä ja erilaisissa ryhmissä sekä tukea oppilasta itsenäiseen toimintaan ja vastuun ottamiseen opiskelustaan ja tekemistään valinnoista	S1, S2	L3, L7
Oppimaan oppimisen taidot		
T2 kannustaa ja ohjata oppilaita kehittämään opiskelutaitojaan sekä oppimaan oppimisen taitojaan	S1	L1
Elinikäinen oppiminen		
T3 luoda edellytyksiä oppilaan halulle oppia, arvioida osaamistaan, tunnistaa ja hyödyntää taitojaan ja vahvuuksiaan, kehittää kykyään tunnistaa oppimiskohteitaan sekä antaa valmiuksia muuttaa tarvittaessa suunnitelmiaan ja toimintamallejaan	S1, S2	L1
Itsetuntemus		
T4 ohjata oppilasta tunnistamaan omiin valintoihinsa vaikuttavia tekijöitä sekä suhteuttamaan omaa toimintaansa kykyjensä, edellytystensä ja kiinnostuksensa mukaisesti	S2	L3

Tavoitteiden asettaminen		
T5 ohjata oppilaita asettamaan sekä pitkän että lyhyen aikavälin tavoitteita, tekemään niitä koskevia suunnitelmia sekä arvioimaan niiden toteutumista	S2, S5	L1, L3
Työelämään suuntautuva oppiminen		
T6 auttaa oppilasta ymmärtämään työn merkitys oman elämänsä ja yhteiskunnan kannalta sekä edistää oppilaan taitoa tunnistaa opiskeltavien oppiaineiden merkitys tulevien opintojen sekä työelämässä ja työllistymisessä tarvittavan osaamisen kannalta	S2, S3, S5	L6, L7
T7 ohjata oppilasta kehittämään taitoaan arvioida eri työtehtävissä tarvittavaa osaamista, vuorovaikutus- ja viestintätaitoja sekä itselleen sopivia ammattialoja ja vahvistamaan valmiuksia hakea tietoa vaadittavan osaamisen hankkimisesta perusopetuksen jälkeen	S2, S3, S4, S5	L4, L5, L6
Koulutus- ja työelämätiedon hyödyntäminen omassa urasuunnittelussa		

T8 antaa oppilaalle ja huoltajalle tietoa Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteistä ja sen mahdollisuuksista, tukea oppilaan taitoa etsiä koulutus- ja työelämä tietoa sekä Suomesta että ulkomailta	S4, S5	L4, L5
T9 ohjata oppilasta käyttämään monikanavaisia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja sekä arvioimaan eri tietolähteiden kautta saadun tiedon luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta urasuunnittelun näkökulmasta	S2, S3, S5	L4, L5, L6
Monikulttuurisuus ja kansainvälisyys		
T10 tukea oppilaan taitoja tunnistaa kulttuuritaustansa sekä kykyä toimia kulttuurienvälisissä kohtaamisissa ja yhteistyötilanteissa, opastaa oppilasta hankkimaan ja omaksumaan tietoa opiskelu- ja työskentelymahdollisuuksista monikansallisissa työympäristöissä sekä ulkomailla	S4, S5	L2

Oppilaanohjauksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisällöt vuosiluokilla 7–9

Taulukossa on vuosiluokkaistettu tavoitteet ja kuvattu niihin liittyvät sisällöt.

7. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S1 Oppiminen ja opiskelu
T1, T2, T3	Uuden kouluyhteisön toimintaympäristöön, työskentelytapoihin ja arvoihin tutustuminen sekä uudessa kouluyhteisössä vaikuttaminen
	Arviointi: oppiaineet, käyttäytyminen, oma työskentely, päättöarviointi
	Oppiminen ja muisti, motivaatio, keskittyminen, oppiminen verkossa, riittävä uni, oma oppimistyyli ja -tavat, oppimisvaikeudet, opiskelutekniikat ja tiedonhakutaidot, oppiminen ryhmässä
	Vastuu omasta opiskelusta: ajankäytön suunnittelu, kokeisiin valmistautuminen ja oman oppimisen ja opiskelun itsearviointia
	Valinnaiset aineet: koulun valinnaisaineopas, valintakortin täyttö ja valintojen merkitys koulutyölle ja jatko-opintoihin, koulun oma valinnaisainepäivä
	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu
T1, T3, T4, T7, T9	Myönteisen minäkuvan kehittäminen
	Omat sosiaaliset taidot, sosiaalinen verkosto ja taidot toimia siinä
	S4 Työelämään tutustuminen
T7, T8, T10	1–3 päivän tutustuminen lähipiiristä löytyvään työpaikkaan, toimintaperiaatteet työpaikalla, palaute

8. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu
T1, T3, T4, T7, T9	Itsetunnon kehittäminen: omaan persoonaan ja temperamenttiin perehtyminen, omat vahvuudet, lahjakkuuden lajit, itsearviointia
	S5 Jatko-opinnot ja niihin hakautuminen
T5, T6, T7, T8, T9, T10	Suomen koulutusjärjestelmä: toisen asteen ja korkea-asteen koulutus
	Ammattialat

	S4 Työelämään tutustuminen
T7, T8, T10	3–5 päivän tutustuminen itse hankittuun työpaikkaan; apuvälineenä kaupungin TET-tori, TET-raportti

9. vuosiluokka	
Tavoitteet	Sisällöt
	S2 Itsetuntemus ja elinikäinen urasuunnittelu
T1, T3, T4, T7, T9	Päätöksentekotaidot ja urasuuntautuminen: ammatinvalintatestit ja itsearviointi
	S5 Jatko-opinnot ja niihin hakeutuminen
T5, T6, T7, T8, T9, T10	Ammatillinen koulutus, lukiokoulutus, oppisopimuskoulutus ja muut koulutusvaihtoehdot, ulkomailla opiskelu, valintaperusteet, mahdollisesti kaksi oppilaitosvierailua
	Yhteishaku: prosessi ja omat mahdollisuudet jatko-opintoihin, itsearviointi
	S3 Opiskelussa ja työelämässä tarvittavat taidot
T6, T7, T9	Työelämätaidot tulevaisuuden muuttuvassa työelämässä
	Nuori työelämässä, työhakemus, työhaastattelu ja työsopimus, itsearviointi
	Yhteiskunnan ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut: mahdollisesti vierailu vastavassa kaupungin toimipisteessä
	Yrittäjyys
	S4 Työelämään tutustuminen
T7, T8, T10	1–2 viikon tutustuminen itse hankittuun työpaikkaan, TET-tori, TET-raportti

Oppilaanohjauksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokalla 7–9

Oppilaanohjauksen työtapoja käytetään monipuolisesti oppilaiden yksilölliset sekä ryhmäkohtaiset tarpeet ja valmiudet huomioiden. Ohjausmuotoina ovat yksilöllisiin kysymyksiin syventyvä henkilökohtainen ohjaus, pienryhmäohjaus ja luokkamuotoinen ohjaus. Ryhmiä muodostetaan joustavasti ohjauksen sisältö ja vertaistuen mahdollisuudet huomioiden. Henkilökohtaisessa ohjauksessa oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Pienryhmäohjauksessa oppilas oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan oppilaan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä. Ohjauksen jatkumo turvataan tarjoamalla oppilaanohjausta kaikilla luokkatasoilla. Huoltajalle järjestetään tarvittaessa tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, opinto-ohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Oppimisympäristöinä hyödynnetään koulun ja verkkoympäristöjen rinnalla lähiympäristöä ja työelämää. Oppilaalle tulee järjestää perusopetuksen 7–9 vuosiluokkien aikana työelämään tutustumisjaksoja (TET) koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammasteista aidossa työympäristössä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista toteutetaan yhdessä muiden oppiaineiden kanssa hyödyntäen niiden oppisisältöjä ja työtapoja.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7–9

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja niveltämisvaiheiden ohjauksessa. Moniammatillista ja -hallinnollista yhteistyötä tehdään erityisesti tukea tarvitsevien oppilaiden ja koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Jatko-opintoja suunnitellaan yhteistyössä oppilaan, hänen huoltajansa sekä tarvittaessa vastaanottavan oppilaitoksen ja peruskoulun edustajien kesken. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkymät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiä opintoja järjestäviin oppilaitoksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä muista tukimuodoista.

Oppilaan oppimisen arviointi oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7–9

Oppilaanohjauksesta ei anneta arvosanaa kuten muista oppiaineista. Oppilaanohjauksessa arviointi perustuu oppilaiden itsearviointiin sekä vuorovaikutteeseen, ohjaavaan ja kannustavaan palautteeseen eri ohjaustoimien yhteydessä.

Oppilaat pohtivat yhdessä opettajan kanssa ja oppivat arvioimaan valmiuksiaan, osaamistaan ja taitojaan, toimintakykyään, toimijuuttaan ja voimavarojaan, ohjaus- ja tuentarpeensa määrää ja laatua sekä ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitojaan. Oppilaita ohjataan tunnistamaan arvojen, uskomusten ja itselleen merkittävien ihmisten vaikutusta valintoihin ja päätöksiin. He harjaantuvat arvioimaan tiedonhankintaa, tieto- ja viestintätekniikan taitojaan koulutus- ja työelämätiedon hankkimisessa. Oppilaita kannustetaan kiinnittämään huomiota myös taitoonsa tunnistaa eri tietolähteiden luotettavuutta ja tarkoituksenmukaisuutta. Oppilaita ohjataan tiedostamaan erilaisten itsearviointimenetelmien ja -välineiden taustat sekä tunnistamaan niiden käyttömahdollisuuksia omassa urasuunnittelussaan. Opettajan tuella oppilaat oppivat löytämään tuki- ja ohjauspalveluita tarjoavat tahot koulussa ja yhteiskunnassa sekä kehittävät taitoaan hakea tarvitsemiaan palveluita.

15.4.20 Elämäntaitokasvatus 7–8

Oppiaineen tehtävä

Opetuksen tavoitteena on vahvistaa oppilaiden tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaisuutta luokka- ja kouluyhteisön jäsenenä sekä tukea oppilaiden kasvua yhteisön jäseneksi. Yhteisöllisyys vahvistaa oppilaiden itsenäisyyttä ja itsetuntoa, jotta heistä kasvaa vastuullisia ja tiedostavia yhteiskunnan jäseniä. Oppilaita tuetaan yhteisöllisyyteen, joka ei hyväksy minkäänlaista kiusaamista, seksuaalista häirintää, rasismia eikä muuta syrjintää. Välittäminen ja huolenpito tukevat oppilaiden vastuunottoa itsestä ja toisista. Yhteiset pelisäännöt ja hyvät käytöstavat luovat turvallisuutta sekä edistävät hyvää ja turvallista koulupäivää.

Laaaja-alaisen osaamisen tavoitteet elämäntaitokasvatuksessa vuosiluokilla 7–8

Elämäntaitokasvatuksen opetuksessa tuetaan kaikkia laaja-alaisen osaamisen alueita. Erityisesti nousevat esille Ajattelu ja oppimaan oppiminen L1, Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L2, Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L3 sekä Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L5.

Elämäntaitokasvatuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokilla 7–9

7. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T1 ohjata oppilasta toimimaan ryhmän ja yhteisön jäsenenä	- Ryhmytyminen, uuteen kouluun ja luokkatovereihin tutustuminen - Ryhmadynamiikan harjoituksia - Luokkahengen herättäminen - Erilaisuuden hyväksyminen - Tuki- tai kummioppilaiden pitämä toiminnallinen opetus	L1, L2, L5
T2 lisätä tieto- ja viestintäteknologia-taitoja. T3 ohjata oppilasta vastuulliseen ja turvalliseen toimintaan sosiaalisessa mediassa	- Koulun tietojärjestelmiin ja Wilmaan tutustuminen	L4, L5, L7
T4 antaa oppilaalle tietoa, miten opiskeluhoito tukee ja auttaa koulunkäyntiin liittyvissä asioissa	- Opiskeluhoitoon esittäytyminen	L1, L3
T5 tukea hyvää ja turvallista koulupäivää	- KiVa-koulu-toiminnan esittely ja aiheeseen liittyvät teemat	L1, L2, L3, L7

8. vuosiluokka		
Tavoitteet	Sisällöt	Laaja-alainen osaaminen
T6 ohjata oppilasta ottamaan toiset huomioon ja tuntemaan vastuunsa ryhmässä	- Erilaisia yhteistoimintatapoja	L1, L2, L3
T7 tukea hyvää ja turvallista koulupäivää	- KiVa-koulu-teemat	L1, L2, L3, L7
T8 ohjata hyviin tapoihin	- Norssilaisen tapaopas	L1, L2, L3, L6
T9 lisätä suvaitsevaisuutta	- Projekti nuorisokulttuureista tai muusta luokkaa kiinnostavasta aiheesta	L1, L2, L3, L4

Elämäntaitokasvatuksen oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvät tavoitteet vuosiluokilla 7–8

Opiskelussa voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää kirjastoa, nuorisotaloa ja muita Oulun kaupungin tai yliopiston tiloja tai palveluita tarkoituksenmukaisella tavalla. Työtavat ovat oppilaslähtöisiä ja ne kannustavat oppilaita toiminnallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen tiedon tuottamiseen.

Ohjaus, eriyttäminen ja tuki elämäntaitokasvatuksessa vuosiluokilla 7–8

Ohjauksessa, eriyttämisessä ja tuessa huomioidaan sekä oppilaan että ryhmän yksilölliset tavoitteet ja osaamisalueet. Sisältöjä voidaan muokata ryhmän erityispiirteiden mukaan.

Oppilaan oppimisen arviointikriteerit elämäntaitokasvatuksessa vuosiluokilla 7–8

Elämäntaitokasvatuksesta ei anneta arvosanaa vaan se arvioidaan merkinnällä hyväksytty/hylätty.